Curcubeul
Editura
UNIVERS
Bucureşti, 1983
D. H. LAWRENCE *THE RAINBOW*
Penguin Books în association with William Heinemann Ltd.
Toate drepturile asupra acestei versiuni sunt rezervata Editurii UNIVERS.
Pentru Else

CURCUBEU – acea „deplinătate spontan-creatoare a fiinţei”.

„Bărbat ori femeie, fiecare ins e – curgere, o viaţă curgătoare. Şi nu putem curge unul fără celălalt, aşa cum nu poate curge un râu fără maluri. Unul dintre malurile râului vieţii mele e o femeie, iar celălalt e lumea”.

D. H. LAWRENCE.

„Critica literară nu este altceva decât relatarea argumentată a sentimentelor determinate în critic de cartea pe care o examinează. Ea nu va fi niciodată o ştiinţă pentru că, în primul rând, este mult prea personală şi, în al doilea rând, pentru că se preocupă de valori pe care ştiinţa le ignoră. Piatra de încercare o constituie emoţia şi nu raţiunea. Judecăm opera de artă exclusiv în baza impactului exercitat asupra emotivităţii noastre genuine şi vitale. Toată bolboroseala critică în legătură cu stilul şi forma, toată această clasificare şi analiză pseudoştiinţifică a cărţilor, imitând studiile de botanică, e o impertinenţă goală şi un jargon cu totul lipsit de har”. 2

Citatul reproduce paragraful iniţial al eseului *John Calsworthy* apărut în 1927, spre sfârşitul vieţii lui D.H. Lawrence (1885 – 1930). Opinia exprimată – în consonanţă cu tradiţia empirismului britanic – se distinge prin supleţe şi bun simţ. Oricare cititor bine „educat din punct de vedere emoţional” – citäm din aceeaşi sursă – poate realiza o lectură critică matură, judicioasă. Sar* cina îi va fi mult înlesnită în cazul unui roman precum *Curcubeul* întrucât

travaliul pe care l-a depus romancierul este impresionant atât prin intensitate cât şi prin eficacitate. Interpretând pas cu pas, din mers, desfăşurarea epică, prin însăşi metoda narativă utilizată, Lawrence asigură o complexă şi nuanţată evaluare a eveni

*

mentelor şi a consecinţelor lor în universul cărţii. Cititorul întâlneşte o inteligenţă vie, pătrunzătoare care plonjează dimpreună cu el în şuvoiul întâmplărilor, de unde se pot urmări în detaliu tribulaţiile protagoniştilor, căutările şi nedumeririle lor, metamorfozele şi devenirea lor continuă, surprinzând momentele în care aceştia îşi realizează condiţia, încercările lor de a şi-o depăşi, precum şi stările confuze, situaţiile de blocaj, incapacitatea de a se controla sau de a descoperi o cale pentru a ieşi din impas.

Modernitatea lui Lawrence rezidă mai ales în temeritatea cu care explorează viaţa în toate determinările ei fizice, psihice şi sociale, făcând imperioasă sondarea în profunzime a trăirilor şi propunând un mod de abordare a existenţei pornind de la componentele biologice fundamentale şi de la forţele şi energiile cosmice care le tutelează şi care îl întemeiază pe individ ca entitate naturală, asigurându-i raportarea sa participativă la dinamica socio-culturală în sânul căreia s-a implicat prin naştere sau prin opţiune. Rareori s-a realizat în arta secolului nostru o prospectare mai pertinentă şi o diagnosticare mai clarvăzătoare a condiţiei umane confruntată cu impasul şi criza civilizaţiei moderne.

Recenzând în 1965 volumul Opt *scriitori moderni* de J.M.I. Stewart, op ce încheie *Istoria literaturii engleze* elaborată sub egida Universităţii Oxford, Harry Levin – reputatul comparatist american de la Harvard University – făcea următoarea remarcă: „D. H. Lawrence pare, în retrospectivă, figura cea mai profetică dintre cele pe care le avem înaintea noastră; candoarea sa în materie de sex, acuta sa conştiinţă de clasă, precum şi celelalte răfuieli ale sale cu locul şi cu timpul în care a trăit par a-l indica drept însuşi părintele tinerilor furioşi de astăzi”. 3 Iar F.R.

Leavis, figura cea mai autoritară a criticii britanice din secolul nostru, în ultima din cele trei cărţi dedicate romancierului (publicate în 1930, 1955 şi 1976) afirmă:

„Lawrence, asemenea lui Dickens, a fost un creator de prim rang şi. deşi a murit în 1930, este funciarmente al epocii noastre: civilizaţia pe care a diagnosticat-o e civilizaţia noastră. Schimbările din ultima jumătate de secol au demonstrat fără putinţă de tăgadă justeţea diagnosticului său" 4.

Arta de romancier a lui Lajvrence a produs mutaţii semnificative în tehnica narativă propriu-zisă fără însă a părăsi cadrele realismului. Lawrence a socotit că modalitatea realistă – singura capabilă să dea seama de complexităţile vieţii – nu a secătuit, că dimpotrivă graniţele ei mişcătoare oferă câmpul cel mai larg cu putinţă experimentărilor şi soluţiilor artistice viabile. În fapt Lawrence n-a urmărit niciodată să surprindă sau să intrige prin manipularea ingenioasă la nivelul superficial al expresiei. Dorind să realizeze un impact maxim asupra convingerilor şi prejudecăţilor contemporanilor, el a recurs la valenţele sugestive ale imagisticii şi simbolisticii determinând reacţii ce conduc mai degrabă la reactivări ale substratului arhetipal şi mitic, preferând jocurilor şi artificiilor lingvistice ambiguitatea acţiunilor umane şi plurisemnificaţia stărilor sufleteşti. De aceea cititorul său nu se împiedică de cuvinte şi nu are de escaladat obstacole de ordin sintactic. Tehnicile pur verbale ale lui Lawrence trec neobservate în ciuda complexităţii şi subtilităţii lor. Ele au menirea să faciliteze înţelegerea mesajului şi să susţină ritmul alert al lecturii, să creeze cu alte cuvinte o ambianţă propice în care şinele cititorului să se poată identifica sau participa empatetic.

Afirmaţiile de mai sus explică în bună măsură locul singular deţinut de Lawrence în romanul englez modern. Prioritățile sale l-au îndepărtat tot mai mult de acea, atât de detestată de Leavis, dar extrem de „importantă şi ireversibilă revoluţie" reprezentată de aderarea la tradiţia flaubertiană5 cu cerinţele şi rigorile ei privind elaborarea

conştientă a textului, ilustrată de Henry James, Joseph Conrad şi, mai ales, pe Ford Madox Ford şi James Joyce, la care, firește, trebuie să adăugăm numele altor doi mari „francofili” (epitetul aparţine lui Leavis), Ezra Pound şi T.S. Eliot. Experimentărilor de tipul tehnicii redării fluxului conştiinţei practicate de James Joyce sau de Virginia Woolf, Lawrence le-a rezervat deriziunea, etichetându-le drept „copilării”. Proza sa se înscrie în prelungirea secolului al nouăsprezecelea, ocolind zonele de ruptură. Legătura cea mai trainică în acest sens, aşa cum a demonstrat magistral Leavis în studiul său din 1955, D.*H. Lawrence romancier,* este cu tradiţia autohtonă reprezentată prin George Eliot al cărei roman *Moara de* pe *Floss* (1860) constituie antecedentul cel mai izbitor din punct de vedere ambiental şi tematic al *Curcubeului* (1915).

*

Lawrence reia, repetenţând, detaliind şi complicând, atât cadrul predilect utilizat de George Eliot, provincia rurală aflată încă într-o tensiune fertilă cu vecinătatea centrelor industriale – mai ales miniere – în expansiune, cât şi atmosfera de fervoare participativă generată de scenele rituale (romancierul citea în 1913 cartea antropologului Jane Harrison, *Artă şi ritual)* aflate în centrul restrânselor comunităţi umane, relativ încă bine delimitate şi sudate în autarhia şi patriarhalismul existenţei lor. Tipul de integrare solidară în natură şi de comuniune totală propovăduit de Rousseau şi practicat de Wordsworth avea să structureze sensibilitatea lawrenţiană, dar nu mai puţin locul omului în natâfră avea să-i fie dezvăluit de Darwin, Frazer şi Freud, cu toate că mai ales faţă de acesta din urmă avea să adopte o atitudine când făţiş ostilă, când respectuos distantă. Aşa cum arăta Scott Sanders în remarcabila sa lucrare asupra celor cinci romane importante ale lui Lawrence 6, dacă „în teologia creştină sacrul penetrează profanul, aici [în romanele lui Lawrence] natura penetrează umanul. Biologia înlocuieşte teologia. Destinul cedează locul legilor naturii”.

Integrarea în ritmurile şi ciclicităţile anotimpuale

promovează, ca şi în *Ion* al lui Rebreanu, legătura tainică între ţăran şi glie. Acelaşi patos expresionist străbate ca o undă de şoc lumile evocate de Lawrence şi Rebreanu – doi romancieri care au nenumărate puncte ţomune atât din punct de vedere al formaţiei şi sensibilităţii cât şi din punctul de vedere al viziunii şi metodei artistice. Premergătorii lui Lawrence sub raportul tranşant tragic al supradeterminării omului de către puterile stihiale sunt, potrivit exegetului menţionat mai înainte, Emily Brontë şi Thomas Hardy – acestuia din urmă (legătură posibilă între Rebreanu şi Lawrence) autorul *Curcubeului* dedicându-i un amplu studiu analitic.

Dar revenind la George Eliot, la tema centrală a romanului care ne preocupă – devenirea, presărată de conflicte ireductibile, a Ursulei Brangwen, maturizarea şi transformarea ei într-o tânără femeie capabilă să se bizuie exclusiv pe capacităţile şi forţa voinţei ei, să se realizeze în acord cu aspiraţiile şi ambiţiile ei – paralela sugerată de Leavis cu Maggie Tulliver este cât se poate de convingătoare. Diferenţa rezidă în gradul sporit de intensitate evocat de Lawrence, în natura convenţiilor cărora le au de făcut faţă cele două eroine, precum şi în modul diametral opus în care se rezolvă în final criza. George Eliot, în conformitate cu cerinţa de melodramă a publicului victorian, riscă să-şi compromită cartea printr-un apel la facilul procedeu *deus ex machina,* cam în modul în care Lawrence însuşi îl scoate din scenă, după ce aproape îl uitase, pe eroul iniţial al cărţii, Tom Brangwen, „bunicul” Ursulei, şi el reprezentant al epocii victoriene şi oarecum contemporan cu Maggie (acţiunea *Curcubeului* debutează în 1840 şi se încheie prin 1904, Ursula Brangwen având atunci nouăsprezece ani, cât avea la acea dată romancierul însuşi). Nici finalul ales de Lawrence, deşi mai credibil şi mai: conform gustului nostru, nu a întrunit toate sufragiile criticii. Persistă printre exegeţii săi actuali părerea că Lawrence a forţat nota, că în general a schimbat, accelerând mult prea mult, ritmul ultimei sute de pagini, că de fapt nu a ştiut ce să facă cu energia

eliberată în finalul cărţii. Un răspuns la toate aceste obiecţii! îl putem da mai ales dacă ţinem cont de faptul că Lawrence şi-a conceput romanul ca primă parte a unei entităţi mai ample alcătuită din două segmente, cel de al doilea fiind de fapt romanul *Femei îndrăgostite* (1920). Dar un asemenea răspuns este numai parţial valabil întrucât deşi una dintre femeile titlului este Ursula Brangwen ea nu este chiar aceeaşi Ursula din *Curcubeul,* al doilea roman putându-se citi independent. Atât prin problematică cât şi prin metoda de creaţie, cele două romane sunt mai degrabă discontinue, ceea ce, firește, pledează pentru considerarea lor ca entităţi de sine stătătoare.

Chiar şi sub raportul receptării şi validării critice cele două cărţi nu au întrunit acelaşi număr de sufragii. Deşi luate împreună *Curcubeul* şi *Femei îndrăgostite* constituie punctul cel mai înalt atins de arcul creaţiei romaneşti a autorului, nimeni nu se îndoieşte că adevărata capodoperă o constituie cea de a doua componentă. Lucrul nu a fost de la început însă evident pentru oricine, nici chiar pentru F.R. Leavis, criticul care nu a contenit să militeze pentru impunerea lui Lawrence în pantheonul literelor britanice. În lucrarea sa capitală din 1948, *Marea tradiţie,* Leavis a şocat viaţa literară prin violenţa iconoclastă şi a impresionat, firește fără să convingă pe toată lumea, prin rigoarea criteriilor de validare pe care le-a aplicat în evaluarea celor două sute de ani de roman englez. Marii creatori, potrivit lui Leayis, acţionează simultan de două planuri: pe de o parte, în plan formal, ei modifică parametrii artei eliberându-i latenţele pentru practicienii de după ei, pe de alta, în plan etic, ei promovează o stare de luciditate spre a pune în valoare latenţele vieţii. Potrivit acestei scheme perfecţiunea formală nu poate fi apreciată decât recurgând la preocupările morale ale romancierului său, altfel spus, la interesul aparte manifestat de acesta faţă de existenţă ca atare. Acest interes pentru existenţă se traduce prin capacitatea vitală de a percep plenar experienţa vieţii, de a se apleca cu interes şi evlavie

asupra indiferent cărei ipostaze sau manifestări şi de a declanşa o fervoare morală clar orientată. Iată în ce constă, subliniază Leavis, deosebirea fundamentală faţă de Flaubert, faţă de dezgustul sau dispreţul sau plictisul manifestat de acesta cu privire la realitatea existenţei.

De aici şi până la flaubertianismul lui Joyce nu mai este decât un pas. Ne vine în minte, în acest context, magistrala interpretare dată de Radu Petrescu, în acel remarcabil eseu de teorie literară comparată, *Meteorologia lecturii,* naturalismului flaubertian şi metamorfozelor sale în alte literaturi, cu precădere în cea de expresie engleză reprezentată prin Joyce. Obiectivarea până la neantizare ilustrată de Flaubert prin acel *„Je voudrais être la matière”* al Sfântului Antoniu şi diagnosticat de Radu Petrescu drept simptom peremptoriu al reducţiei la mecanism, la somnolenţă şi paralizie (p. 147) se întâlneşte implicit cu motivaţia avansată de Leavis privitor la opţiunea sa de a-l promova pe Lawrence în dauna lui Joyce.

Experimentarea încununată de succes a unei modalităţi noi de a întemeia şi de a pune în scenă personajul ficţional – aspect de care ne vom ocupa şi noi – cumulată cu implicarea patetică, până la fervoare, a sinelui auctorial în actul scrierii fac din Lawrence „un inventator şi un inovator în planul tehnicii, un maestru în mânuirea limbii”, o verigă „cu mult mai importantă” decât Joyce „în raport cu trecutul şi cu viitorul” romanului. În opoziţie cu T.S. Eliot, care surprinsese la maestrul irlandez tendinţa evident demiurgică de a institui o lume, Leavis deplânge tocmai „lipsa oricărui principiu organic menit să determine, să modeleze din interior şi să controleze integralitatea vitală a lui *Ulise,* carte ce s-a făcut remarcată prin structura sa analogică elaborată, prin varietatea extraordinară a procedeelor tehnice, prin tentativa susţinută de a reproduce în mod exhaustiv conştiinţa, fiind aclamată în lumea literară cosmopolită drept deschizătoare de drum. Este mai curând, cred – conchide Leavis – o fundătură sau măcar un semn al

dezintegrării…” *(Op. cit.,* pp. 25 – 26). Pentru a intui cât mai exact sensul dezacordului profund dintre aceşti doi prestigioşi critici – T.S. Eliot şi F.R. Leavis – privitor la D.H. Lav/rence şi James Joyce, de departe cei mai importanţi romancieri englezi ai secolului nostru, se cuvine să mai amintim încă două elemente. În primul rând Eliot, spirit neoclasic, se considera pe sine la antipodul vitalismului şi primitivismului laurenţian, de sorginte romantică (Blake, Whitman), şi, din această perspectivă, i-a contestat lui Lawrence până şi capacitatea de a susţine un raţionament dintre cele mai obişnuite; şi în al doilea rând, contraatacul lui Leavis ni-l dezvăluie pe acesta din urmă într-o impecabilă postură morală, ştiut fiind imensul respect faţă de creaţia poetică a lui Eliot, creaţie pentru care a iniţiat şi condus o adevărată bătălie spre a o impune conştiinţei contemporanilor. Şi dacă discutarea astăzi a unor asemenea ierarhizări ce par de domeniul evidenţei poate nedumeri, să nu uităm că impunerea operelor autentic moderne n-a venit de la sine, că pentru aceasta s-au înfruntat personalităţi contradictorii de pe poziţii insuficient delimitate. Confuzia valorilor ce a caracterizat epoca interbelică ne apare şi din faptul că nici Lawrence şi nici Joyce nu au beneficiat de o recunoaştere suficient de amplă spre a li se decerna premiul Nobel, această consacrare revenind (în 1932) mai popularului (şi, ce-i drept, mai vârstnicului) lor contemporan, John Galsworthy, faţă de a cărui operă D.H. Lawrence ridicase obiecţi majore în eseul din 1927, obiecţii însuşite astăzi de istoria literară.

Dar revenind la „marea tradiţie” a romanului englez aşa cum a fost ea dedusă de Leavis, şi anume: Jane Austen – George Eliot – Henry James – Joseph Conrad – David Herbert Lawrence (criticul a revenit mai târziu asupra excomunicării lui Dickens, dar nu a abdicat de la intransigenţă faţă de Fielding, Sterne, Hardy, Joyce – spre a nu pomeni decât pe marii „ultragiaţi”), să ne oprim la câteva fraze de interes particular pentru discuţia de faţă: „Am în minte mai ales două cărţi la care a lucrat asiduu şi

în care a dat frâu liber intereselor şi experimentelor sale deconcertant de originale – *Curcubeul* şi *Femei îndrăgostite.* Recitite, ele îmi apar acum opere uluitoare şi geniale, cu mult mai izbutite decât mi s-au înfăţişat când le-am citit (să zicem) cu cincisprezece ani în urmă. *Curcubeul* îl mai simt şi acum ca pe un întreg insuficient construit. Nu m-aş pripi însă să aduc o atare critică *Femeilor îndrăgostite,* fiind absolut convins în acest caz că la o lectură ulterioară ar trebui să mă condamn încă o dată pentru stupiditate şi orbire rutinieră" *(The Great Tradition,* 1948, pp. 26 – 27).

Am citat pasajul de mai sus nu doar pentru modestia lui cărturărească atât de nuanţată şi grijulie să nu păcătuiască exagerând într-o direcţie sau alta, ca nu cumva să compromită şansele împământenirii adevărurilor avansate; şi am evocat câte ceva din contextul polemicii cu Eliot, al cărei debut datează încă din 1934, nu doar pentru caracterul ei de excepţie – Leavis fiind într-o covârşitoare măsură îndatorat exemplului criticii eliotiene; Eliot, la rândul său, datorând lui Leavis prima receptare validă a poemelor şi eseurilor sale – ci mai curând pentru a evidenţia truda dezinteresată şi totodată riscurile asumate de critica de pionierat în îndelungatul efort de a stabiliza cotele reale ale valorilor artistice dintr-o epocă dată. Şi, mai departe, pentru a realiza mai bine, din această perspectivă, cât de fantastică pondere dobândeşte judecata critică emisă de Mircea Eliade încă în 1932 într-un eseu intitulat *Despre Aldous Huxley* adunat mai apoi în volumul *Insula lui Eutanasius* (Editura Fundaţiilor, 1943). Dar iată comentariul în chestiune: „Am evitat într-adevăr să pomenesc de Lawrence, pe care librăria franceză l-a pus într-o problematică viciată prin traducerea *Iubitului d-nei Chatterley,* uitând să traducă în prealabil cel puţin formidabilul lui roman *Femei care iubesc (Women în Love),* singura carte genială pe care a dat-o literatura engleză de la război încoace (a fost scrisă în 1916, publicată în 1920). Despre falsa istorie a lui Lawrence sau tragedia autorului lansat printr-o singură carte s-ar putea scrie în acelaşi

timp şi o istorie a crepusculului protestantismului. Cei care cunosc începuturile lui Lawrence de la «English Review» în 1909 – 1910, mă vor înţelege foarte bine" (pp. 232 – 233). Am văzut din cele declarate de Leavis în *Marea tradiţie* că el nu avusese privilegiul de a fi fost vizitat de o asemenea intuiţie la acea dată. Şi cât de semnificativă ne apare acum această întâlnire şi această recunoaştere a unui antropolog de către celălalt! Căci atât renumitul savant român, cercetător încă de pe atunci al credinţelor şi miturilor arhaice, romancier el însuşi, cât şi înzestratul romancier englez, autor al *Şarpelui cu pene* (1926) – roman eminamente antropologic – şi al *Locurilor etrusce* (1932), erau fascinaţi de destinul cosmic al omului şi de miracolul dăinuirii spiritului în vicisitudine. Atât Lawrence cât şi Eliade aveau să marcheze profund înţelegerea de către omul modern a condiţiei sale dilematicfe, expusă deopotrivă sacrului şi profanului, naturii şi culturii.

O singură concesie face Mircea Eliade prejudecăţilor timpului: scepticismul faţă de calitatea artistică a ultimului roman scris de Lawrence, *Lady Chatterley's Lover* (1928), carte care de fapt reia peste ani, dintr-un alt unghi, fireşte, problematica din *Curcubeul* şi *Femei îndrăgostite.* Adevărata carieră a acestei cărţi viguroase, al cărei subiect este erosul şi civilizaţia, începe însă abia în zilele noastre, mai exact în 1961, când, în urma unui proces răsunător, s-a înlăturat acuza de obscenitate, îngăduindu-i-se literaturii autentice să intre pe făgaşul firesc al publicării integrale. Revoluţia determinată de Lawrence în mentalitatea şi comportamentul oamenilor acestui timp, culegea abia acum roadele, la mai bine de trei decenii de la săvârşirea sa din viaţă.

De fapt şi *Curcubeul,* carte ce iniţiase revoluţia laurenţiană, a fost retras din circulaţie la numai două luni de la publicare. Aceeaşi soartă au avut-o *Oameni din Dublin* şi *Ulise* de James Joyce, iar mai înainte, *Madame Bovary* de Flaubert şi *Tess d'Urberville* şi *Jude neştiutul* de Thomas Hardy. Şi poate că în acest context nu va apărea total gratuită speculaţia că dacă Lawrence şi Joyce ar fi

trăit cât Faulkner şi Hemingway nu este exclus ca şi ei să se fi bucurat de onorurile şi recunoaşterea universală acordată astăzi cu precădere temerarilor.

Urmarea imediată însă a interdicţiei *Curcubeului* a constituit-o întârzierea apariţiei *Femeilor îndrăgostite* care, deşi redactat în forma finală în 1916, a trebuit să aştepte până în 1920 un editor dispus să îl tipărească. De fapt puţine au fost scrierile lui Lawrence care să nu fi aprins spiritele. *Fii* şi *îndrăgostiţi* (1913), roman autobiografic al maturizării psihice, al iniţierii erotice şi al formaţiei intelectuale, invită la o lectură în termeni freudieni întrucât înfăţişează situaţia confiscării afectivităţii mature a fiului de către mamă. Graniţa dintre normalitate şi patologic devine fluctuantă conferind cărţii, în linie naturalistă, caracterul unei investigaţii clinice. Dar şi expoziţia din 1929 în care şi-a strâns pânzele realizate în ultimii ani ai vieţii (sub influenţa lui Munch, Van Gogh şi mai ales Cézanne) i-a fost închisă încă înainte de vernisaj şi lucrările confiscate. După cum şi o serie din poemele sale explicit erotice i-au fost retrase din circulaţie. Toate aceste vicisitudini, şi multe altele de natură strict biografică, au făcut din Lawrence un exilat şi un rătăcitor pe mai multe continente, cum într-un fel specific al său a fost şi James Joyce, iar faptul îşi are semnificaţia sa. Dacă Joyce şi-a autoimpus izolarea pe meleaguri străine a făcut-o pentru ca să poată recrea în imaginaţie mult îndrăgita şi mult detestata sa Irlandă, Lawrence, cel prigonit de nenoroc şi boală şi nu mai puţin de coalizarea filistinilor, a trebuit să ducă un adevărat război de guerilă cu societatea închistată în convenţiile, ipocrizia şi prejudecăţile ei. Acest război necruţător l-a purtat cu vehemenţa şi mânia unui profet al apocalipsei în numele unei purităţi a conştiinţei şi al unei sincerităţi dezarmante, în numele autenticităţii şi deplinătăţii tuturor actelor existenţiale. Intransigenţa sa morală exemplară s-a bizuit pe un corp de doctrină elaborat de inteligenţa sa remarcabilă în baza contactului cu propria experienţă de viaţă şi cu realitatea înconjurătoare, precum şi din întinsele sale lecturi de

tinereţe făcute cu îndârjirea fiului de minier care ştie că este capabil prin forţe proprii să înlăture handicapul condiţiei sociale şi să cucerească lumea. Este chiar tema centrală a romanului său definitoriu, *Curcubeul.*

Fireşte, nu ne propunem să luăm în discuţie, în limitele unei simple prefeţe, corpul de doctrină formulat de Lawrence în románale şi eseurile sale teoretice dintre care unele de mai mare întindere au titluri semnificative precum *Fantezia inconştientului* (1922) sau *Psihanaliza şi inconştientul* (1921). Câteva precizări sunt însă la locul lor, înlesnind perceperea mai exactă a sensurilor ce se degajă din succesiunea evenimenţială a cărţii. Astfel, pentru Lawrence cel mai de temut pericol rezidă în separarea intelectului de trup. Cerebralizarea sau mentalizarea funcţiilor biologice mai ales reprezintă cea mai detestabilă condiţie. Idealizarea (conştientizarea) apartenenţei sexuale, de pildă, e văzută de Lawrence ca moment crucial ce marchează implicarea omului în păcat (căderea sa în sens biblic). Deci nu exercitarea funcţiilor ca atare constituie vina cuplului primordial, ci faptul de a fi pus sexul în paranteze izolându-l ca idee. Pe de altă parte nici soluţia freudistă care înghesuie sexualitatea în beciurile întunecoase ale inconştientului zăvorând-o acolo nu reprezintă decât tot o formă de reprimare brutală. Schema freudiană a sinelui stratificat, segregat nu este decât tot o mentalizare a sexualităţii, o rupere a ei de trup.

Adept al armoniei şi conştiinţei complexe, al unei entităţi inextricabile dintre minte şi corp, Lawrence postulează o „conştiinţă a sângelui" care se face resimţită la nivelul întregii, fiinţe. Curcubeul din sânge ar reprezenta tocmai acea armonie, acea deplinătate (a întregului spectru de potenţialităţi) spontan-creatoare, acel impuls vital integralist şi integrator ce tinde spre împlinirea fiinţării, proprie oricărui organism ce nu a pierdut contactul cu natura şi cosmosul.

Sexualitatea la Lawrence reprezintă forma supremă de manifestare a identităţii individuale, modul de a se împlini al cuiva, nu în sensul iluzoriei iubiri mistic-

romantice prin autoanulare sau dizolvare în celălalt, ci menţinând tot timpul conştiinţa propriei entităţi monadice. Iubirea laurenţiană ar fi, aşadar, atracţia imperioasă pentru fiinţa celuilalt în vederea consolidării sinelui propriu. „Te iubesc spre a putea rămâne eu însumi”, declară de fapt personajele romanelor sale.

Nevoia de intimitate este resimţită de Lawrence ca o fază ce asigură reintegrarea sinelui în ritmicitatea cosmică. Rotunjindu-şi fiinţa partenerii îşi redobândesc apoi autonomia, eliberaţi, angajându-se unul faţă de celălalt într-o mişcare centrifugă, capabili acum să se implice cu forţe reînnoite în activităţi obiective, creatoare. Dinamica aceasta reclamă constituirea de cupluri stabile. Căsătoria aşadar se impune ca soluţie salutară, în viziunea lui Lawrence, atrăgând după sine şi celelalte imperative precum procrearea, mutualitatea, fidelitatea; dar şi alternarea momentelor tandre de calm relativ cu cele conflictuale, tensionate. Intimitatea este o stare labilă, greu accesibilă, care reclamă o convieţuire îndelungată, o descoperire şi o explorare treptată, parcurgerea unor etape distincte, conflictul uneori deschis şi acerb între două voinţe şi două temperamente ce la prima vedere par incompatibile şi ireconciliabile. Starea de egoism orb sau de indiferenţă cenuşie (indusă uneori de atenţia reclamată de creşterea copiilor) trebuie aşadar, potrivit lui Lawrence, contracarată prin dezinhibările progresive ce ating toate sferele de manifestare umană (inclusiv pe cele lingvistice), eliberând energiile latente, între care cheltuirea frenetică, dionysiacă, îşi are rolul său. Nu trebuie uitat nici faptul că de obicei partenerii sunt tineri care sunt antrenaţi în propria lor educaţie a sentimentelor şi în consecinţă cunosc clipe de înceţoşare, de confuzie, de rătăcire. Maturizarea este un proces anevoios, presărat cu erori şi eşecuri. Accederea la fericire – „Dragostea este fericirea lumii”, spunea undeva Lawrence – la frumuseţea absolută, care în viziunea sa este trupul gol al femeii iubite, survine la capătul unui drum lung şi anevoios semănat cu frustrări şi cu experienţe inedite şi imprevizibile. Terapeutica

laurenţiană vizează aşadar în ultimă instanţă atingerea „stării de curcubeu” în care armonia şi plenitudinea fiinţării reîntemeiază şinele şi îl redă vieţii, inclusiv celei sociale.

Sfera socialului comportă în viziunea lui Lawrence o seamă de particularităţi şi probleme. Şinele social, spre deosebire de cel natural, este adesea o mască care îl îndepărtează pe om de esenţa sa. Lawrence vede, aşa cum am arătat, nevoia de lume ca o etapă necesară în dinamica relaţiilor între doi indivizi de sex opus. Pentru a se împlini, cei doi parteneri trebuie să se implice într-o activitate obiectivă, utilă social, să intre în relaţie cu ceilalţi şi să stabilească cu ei raporturi cvasipermanente. În măsura în care grupul funcţionează comunitar, deci în măsura în care poate exista coeziune şi armonie, în aceeaşi măsură individul îşi eclipsează şinele social, cedând sinelui natural iniţiativa. Minerii în adâncul abatajelor, agricultorii la munca câmpului realizează împreună acea confrerie dezinhibantă, acea intimitate datorată proximităţii fizice, în contact nemijlocit cu elementele naturii care menţin la nivelul grupului un tonus vital înalt. Cât de departe sunt aceste situaţii fruste de promiscuitatea generatoare de viciu a romanului naturalist!

Pornind *de aici* trebuie înţeleasă, credem, atitudinea lui Lawrence faţă de economia şi societatea capitalist-industrială, faţă de mecanicizarea şi automatizarea raporturilor umane, precum şi faţă de aspectele social-politice implicate. Astfel, în viziunea lui Lawrence, echilibrul natură-cultură a fost perturbat, grav ca urmare a revoluţiei industriale din a doua jumătate a secolului ai optsprezecelea. Anticipând campaniile ecologilor din zilele noastre, Lawrence a tras un semnal de alarmă cu privire la spolierea ireversibilă a naturii prin concentrări urbane şi demografice excesive, prin poluare şi prin eliminarea brutală a celorlalte specii de vieţuitoare din patrimoniul planetei. Urmărind efectele acestor stări de lucruri în sfera social-politicului, Lawrence s-a pronunţat împotriva tuturor formelor de proprietate (inclusiv corporatistă sau

colectivă) ca fiind generatoare de goană oarbă după profit şi de relaţii pervertite între oameni. De asemenea a socotit drept fals dezideratul egalitar ist în democraţiile burgheze. Reacţiile sale violente au fost etichetate drept manifestări de nihilism, paseism romantic sau primitivism. Fireşte, extrăgând din context aceste aspecte, unul câte unul, putem fi de acord că divorţul său cu societatea şi istoria contemporană a fost total. Privind însă lucrurile în ansamblu, şi mai ales punând în relaţie operele sale de ideaţie cu operele sale de imaginaţie, balanţa se redresează sensibil în favoarea sa. În fond, nu aşteptăm de la un moralist – căci aceasta a fost la urma urmelor Lawrence – şi cu atât mai puţin de la un artist – chiar şi genial, cum a fost autorul *Curcubeului* şi *Femeilor îndrăgostite* – să furnizeze soluţiile apte să asigure progresul continuu al societăţii, mai cu seamă al unei complexe societăţi moderne aflate în stare de criză, cum era societatea britanică din primele decenii ale veacului nostru.

Lawrence a tras semnalul de alarmă cu mult curaj, cu infinit mai mult curaj decât, practic, toţi contemporanii săi. De asemenea a abordat probleme ale psihicului şi comportamentului uman socotite tabu până la el. Şi aceasta în polemică cu evoluţionismul darwinist dezumanizant şi cu reducţionismul psihanalitic represiv. Un aport deosebit în această direcţie îl constituie tentativa sa de a înţelege dinamica unor tendinţe instinctive în sexualitatea umană. Atribuind rătăcirilor şi aberaţiilor un rol în echilibrarea şi în edificarea individului, Lawrence a scos de sub incidenţa patologicului aceste comportamente conferindu-le acea negativitate în îţi atică impusă de dialectica oricărei creşteri şi maturizări. Postulând o umanitate complexă, solicitată simultan în direcţii contrare, Lawrence a iniţiat un mod revoluţionar, aşa cum arăta André Malraux în prefaţa din 1932 la versiunea franceză a *Amantului d-nei Chatterley* (nrf, Gallimard), de a considera egalitatea între sexe: „Pentru hindus, femeia poate fi instrumentul unui contact cu infinitul, dar

asemenea unui peisaj; un mijloc iresponsabil, asemenea unui peisaj. Lawrence, care vrea ca femeia să fie total responsabilă, atacă în fiecare din noi urmele hinduse pe care le află, şi primul său inamic este eternul feminin. Niciodată creştinul n-a văzut în femeie o fiinţă în întregime umană". Într-adevăr, găsim o confirmare a intuiţiei lui Malraux şi în succintul dar excepţionalul studiu datorat lui Alastair Niven: „Lawrence a fost învinuit de un misticism care aspiră la o stare de fuziune deplină, metafizică şi trupească, între sexe, ceea ce nici măcar hinduismul nu crede că este cu putinţă într-o existenţă pământeană. Acuza este nedreaptă. În mesianismul lui Lawrence există o puternică premisă morală: şi anume că bărbaţii şi femeile, dacă sunt într-adevăr înarmaţi cu voinţa necesară, pot institui un echilibru de felul celuia pe care îl realizează soarele cu luna" 7. Mai mult chiar, în însuşi interiorul sinelui aspiraţia spre infinit – sau „dublul infinit" cum îl denumeşte Lawrence în cartea sa *Amurg în Italia* – implică deopotrivă o parte întunecată şi una luminoasă, corespunzând simţurilor şi respectiv spiritului8. Rezultă, mai departe, că numai o critică pătimaşă poate absolutiza sexualitatea în dauna celorlalte preocupări majore ale scriitorului englez. Un exeget pătrunzător al problematicii sociale în opera lui Lawrence afirmă în mod categoric: „*Curcubeul* nu recomandă recursul la sex drept soluţie pentru problemele omului modern. Dimpotrivă, în roman se subliniază că sexul nu este şi nu poate constitui un răspuns la întrebările spinoase pe care le ridică complexitatea civilizaţiei moderne" 9.

Zăbovind puţin în cele ce urmează asupra aspectelor compoziţionale ale romanului şi modului în care *Curcubeul* realizează un impact memorabil asupra cititorului, vom începe prin a remarca calittea de excepţie a versiunii ce o avem înaintea ochilor, Carmen Paţac a realizat un veritabil tur de forţă îndeplinindu-şi o datorie de suflet faţă de D, H. Lawrence şi de acest mare roman al său. Este momentul, cred, să amintim aici şi aportul lui Alexandra Dima, care acum câţiva ani a semnat o inspirată echivalare a celeilalte

capodopere, *Femei îndrăgostite* (Univers, 1978). Prezenţa lui Lawrence la cea mai înaltă cotă valorică a talentului său se poate face acum simţită din plin. Se cuvine în acest context să notăm că, spre deosebire de Joyce a cărui operă s-a lăsat destul de mult aşteptată la noi, Lawrence a fost o prezenţă vie, controversată şi dinamizatoare în cultura noastră prin traduceri prompte şi semnificative: trei ediţii din *Amantul d-nei Chatterley, Fii şi amanţi, Femei îndrăgostite,* toate în anii treizeci, *Şarpele cu pene* (1943) – iată un palmares grăitor şi reconfortant, datorat ca şi în cazul lui Dickens, problematicii stringent actuale a scrisului său.

Curcubeul este saga unei familii sau un triplu Bildungsroman. Samuel Butler, John Galsworthy şi Arnold Bennett stabilizaseră coordonatele genului în literatura engleză. Dar dacă se poate vorbi de o influenţă, aceasta venea mai degrabă dinspre Thomas Mann.

Polaritatea cea mai activă, motorul intrigii, o constituie opoziţia dintre senzualitatea dominată de instinct a bărbaţilor şi raţionalitatea iscoditoare şi fără astâmpăr a femeilor. La prima vedere ipostaza pare paradoxală, dar se explică prin tihna vieţii la ţară la mijlocul veculului trecut, pe de o parte, şi prin situaţia subalternă rezervată femeii, frustrată în aspiraţiile şi ambiţiile ei, pe de alta. Condiţia femeii înfăţişată astfel, cu atâta patos şi compasiune de romancierul nostru, a suscitat totuşi incomprehensiuni şi răstălmăciri din partea criticii de orientare feministă. 10 Aceasta este însă altă faţetă a paradoxului, ceva mai greu de acceptat, mai ales că în romanul de faţă femeile îşi domină net partenerii.

Principiului diacroniei, consecvent aplicat în *Curcubeul,* unde este reclamat de ritmul lent al desfăşurărilor şi metamorfozelor destinelor individuale, Lawrence îi va opune abordarea sincronă în *Femei îndrăgostite,* unde complexitatea radiografiei unei întregi societăţi surprinse într-un moment de criză şi derută impunea o atare globalizare. Un roman aşadar se află sub imperiul temporalităţii, cel de al doilea sub dominanta

spaţială.

Trei cupluri, Tom – Lydia, Anna – Will şi Ursula – Anton, împart *Curcubeul* în tot atâtea secvenţe, repriza (repetiţia) cu variaţiuni constituind vehiculul formal cel mai adecvat în condiţiile impuse de strategia narativă adoptată.11 Lumina reflectorului narativ zăboveşte cu precădere asupra primului partener, deşi de dragul simetriei, probabil, Anna împarte scena în mod aproape egal cu Will. Observăm o deplasare a centrului de greutate spre partenerii feminini pe măsură ce avansează acţiunea, după cum mai constatăm că relaţiile dintre parteneri se deteriorează pe măsură ce avansează romanul. La finele lui, Ursula, tânăra emancipată, posesoare a unei inteligenţe şi sensibilităţi moderne, renaşte din cenuşa propriilor erori, înfrângeri şi dezamăgiri. Căsătoria ei cu Rupert Birkin nu se va consuma aici, având nevoie de cadrele epice ale altui tip de roman. Nu încape nicio îndoială că până la urmă spre ea converg toate iţele acţiunii, Lawrence demonstrând magistral valenţele androgine ale artistului prin modul în care se zugrăveşte pe sine în Ursula, la fel cum se va întruchipa în Birkin.

Originea străină a Lydiei Lensky este dictată, potrivit lui Niven, de nevoia unei perspective duble şi a unei distanţări culturale în observarea critică a societăţii britanice. La Anna şi mai ales la Anton acest element se estompează, iar în cazul ultimului se transformă chiar în contrariul său, dezlănţuirile şovine şi peroraţiile patriotarde subliniind cu ironie amară gradul ireversibil al asimilării sale, până la postura de instrument docil şi aservit mentalităţii colonialist-impenăliste.

Fiecare din cei şase protagonişti ai romanului sunt individualităţi complex întemeiate ontologic, cu reacţii şi motivaţii din cele mai neaşteptate şi mai revelatoare. Nu ne propunem însă să alcătuim şase dosare interpretative acestor destine umane. Am păcătui prin exces şi pe deasupra am contraveni unei reguli nescrise potrivit căreia astăzi, când fiecare cititor avizat este de fapt un critic amator, menirea unei prefeţe e mai curând să pună în temă

din punct de vedere strict informaţional şi, eventual, să exprime nedumeriri sub forma întrebărilor sau comentariilor piezişe. Lawrence însuşi, cum am văzut, şi cum poate constata oricine citeşte acel admirabil florilegiu, *Studii de literatură americană clasică,* din 1923 – prima carte de critică scrisă de un englez care ia literatura transatlantică în serios acordându-i respectul şi atenţia de rigoare – n-ar agrea despicarea firelor de păr în patru. Ca atare, vom semnala pur şi simplu principiul compoziţional care se află la baza construirii personajelor sale. Acest principiu a fost deconspirat de autorul însuşi într-o scrisoare lămuritoare adresată la 5 iunie 1914 din localitatea italiană Lerici prietenului şi sprijinitorului său Edward Garnett. Dar iată pasajele relevante: „Nu sunt de acord cu tine în ceea ce priveşte *The Wedding Ring [Verigheta,* titlul de manuscris al *Curcubeului,* n.n.]. Vei constata nu peste mult timp că îţi place cartea în totalitatea ei. Nu cred că psihologia e greşită; cred numai că eu am o atitudine diferită faţă de personajele mele şi că aceasta necesită o atitudine diferită din parte-ţi, atitudine pe care tu nu eşti pregătit să o adopţi… Nu trebuie să te aştepţi să întâlneşti în romanul meu vechiul *ego* stabil al personajului. Există un alt *ego,* faţă de a cărui acţiune individul nu este recognoscibil, un *ego* care străbate, dacă mă pot exprima aşa, stări alotropice diferite, fapt ce reclamă – pentru a ne da seama că sunt stări ale aceluiaşi unic şi nealterat element – o percepere mai adâncă decât am fost noi vreodată capabili în trecut. (La fel stau lucrurile cu diamantul şi cărbunele, care sunt de fapt acelaşi unic element: carbonul. Romanul obişnuit va urmări, probabil, pas cu pas istoria diamantului – dar vin eu şi strig: «Cum aşa, istoria diamantului, când el e carbon toată ziua?!» Şi diamantul meu poate fi cărbune ori funingine la fel de bine, în vreme ce tema mea rămâne carbonul.) Să nu-mi spui că romanul meu e şubred – perfect nu e, pentru că nu sunt expert în ceea ce mi-am propus să fac. Dar orice ai spune, e ceea ce trebuie să fie. Şi voi avea parte de primirea cuvenită, dacă nu acum, nu

peste multă vreme. Şi să mă ştii ceva: să nu te aştepţi ca desfăşurarea romanului meu să urmărească destinul unora dintre personaje. Personajele iau forma altui tipar ritmic, ca atunci când tragi o dată, uşor, cu arcuşul peste o tavă în care ai presărat fin nisipul; firele de nisip se dispun sub forma unor dâre după legi necunoscute".13 Am transpus suficient de liber textul încât să nu mai fie nevoie să glosăm pe marginea lui.

Alotropía personajelor determină o tectonică particulară a discursului narativ, vizibilă cu ochiul liber. Întrucât la Lawrence personajul în sine este în ultimă instanţă subordonat unui arhetip, unei esenţe, şi întrucât romanul în totalitatea lui este vehiculul unei teze, unei demonstraţii, unei pledoarii, vom observa de îndată că întreaga sarcină a desfăşurării epice pe axul orizontal al timpului (timpul are o curgere lineară în acest roman) revine aproape înexclusivitate naratorului. Vuietul surd al vocii sale, asemeni curgerii maiestuoase a unui fluviu, nu conteneşte nicicând în roman. Tot ce se petrece în sinea protagoniştilor şi în preajma lor este, ea să recurgem la un termen predilect al lui F.R. Leavis, *evocat,* adică *înscenat* (alt „loc comun" al aceluiaşi) şi implicit interpretat de inteligenţa vie, simpatetică şi disociativă, a naratorului. Clarificările, ce ne sunt astfel comunicate, adesea nu sunt la îndemâna actanţilor înşişi. Insuficienţa loculorie, incoerenţa şi amuţirea nu sunt atribute descalificante pentru personajele lui Lawrence, dată fiind confruntarea lor cu necunoscutul şi cu ineditul, identificarea lor cu necuprinsul şi cu veşnicia. Cum observa Scott Sanders, între natură (tăcere) şi societate (limbă) există la Lawrence un clivaj, individul cerebral, înzestrat cu versatilitate lingvistică fiind suspectat de găunoşenie. La Joyce, dimpotrivă, locvacitatea e semn al demoniei, la fel cum e şi delirul interior. Cineva remarca în această ordine de idei inocenţa şi puritatea discursului laurenţian prin contrast cu scatologia şi trivialitatea duelurilor verbale din *Ulise.*

Aşadar, din necesităţi tactice Lawrence trebuie să

aibă iniţiativa ca să suplinească carenţele locutorii ale protagoniştilor săi, să le decodifice sentimentele, să le completeze gândurile, să le traducă ezitările şi perplexităţile într-un idiolect ce fascinează prin bogăţie, prin nuanţe conotative şi prin proprietatea termenilor, concurând uneori cele mai sofisticate tratate de psihologie sau metafizică. Acest efort de imixtiune, această ubicuitate laurenţiană, convertită statistic, ne arată de pildă că discursul indirect liber întrece aproape de două ori, cantitativ vorbind, discursul direct (dialogul) şi naraţiunea pură, luate la un loc. 13

Dar dacă timpul în acest Bildungsroman modern avansează orizontal, linear şi inexorabil, reprizele repetitive la nivelul fiecărei generaţii configurează tot atâtea ciclicităţi şi circularităţi ale experienţei ce trebuie forţate şi depăşite. 15 Axului orizontal al timpului i se opun o serie de staze, de încremeniri pe verticală, concretizate fie prin scene epifanice ca în Joyce (dansul triumfător al Annei gravidă; scăldatul Ursulei noaptea în compania dubioasă a lui Winifred înger), fie prin cristalizări concreţionare de tip simbolic. De fapt o altă etichetă convenabilă ce se poate aplica *Curcubeului* este, firește, aşa cum se străvede încă din titlu, aceea de roman simbolic. Şi nu numai acest roman se împărtăşeşte de la o modalitate prin excelenţă poetică – să nu uităm că între 1907 şi 1930 Lawrence a scris, pe lângă cele 11 romane, 7 nuvele lungi, 50 povestiri, 7 piese de teatru, 4 memoriale de călătorie, zeci de articole şi cărţi de critică, precum şi o amplă şi interesantă corespondenţă şi câteva sute de poeme şi că în opinia autorizată a unui critic de talie, l-am numit pe Alfred Álvarez, Lawrence este, alături de Yeats, cea mai impunătoare voce a poeziei britanice din secolul nostru 13 – ci întreaga sa operă. Claude Negriolli într-un studiu de anvergură a catagrafiat opoziţiile şi corespondenţele simbolice semnificative organizând întregul material pe două coloane: a raţiunii (ca de pildă: luna albă, marea; biserica, oraşul; ochii, rasele nordice, maşina; licorna; trandafirul) şi a instinctului

(de ex.: soarele negru, luna roşie, ploaia; satul, actul sexual, rasele meridionale; leul, şarpele, calul, iepurele; viţa de vie, fructele, etc.), cu o categorie intermediară a marilor sinteze simbolice integratoare (curcubeul; eroul laurenţian; phoenixul în cuib, şarpele cu pene; sămânţa). Dispunerea tematică (pe orizontală) a simbolurilor în tabelul sinoptic rezumativ al lui Negriolli a delimitat patru gâtipe după cum se poate deduce din exemplele oferite aici: elementele naturii; fiinţa omenească; bestiarul şi flora.18

Se ştie, simbolul ia naştere prin întrepătrunderea sensurilor primordiale, eterne, transcendente, ce descind spre a se imanentiza, spre a se întrupa incontingent, cu finitudinile concret-naturale. A atribui semnificaţii unui simbol nu Jnseamnă a-l epuiza, ci mai curând a *te* epuiza. Oricare simbol autentic generează semnificaţii (aşa numiţii ciorchini conotativi) în raport cu experienţa de viaţă a lectorului, cu durata şi intensitatea meditaţiei sale şi ca atare este cea mai democratică dintre figurile de stil. De aceea atitudinea cea mai înţeleaptă faţă de un simbol se introduce prin: „mie îmi sugerează…”

Într-un roman profetic cum este *Curcubeul* unele sensuri simbolice au prioritate întrucât au fost îndelung anticipate şi pregătite de scriitor. Altele, nu mai puţin numeroase, se sustrag, fireşte, cenzurii auctoriale, ele depinzând de cititor, de sensibilitatea şi inteligenţa sa, de aria culturală căreia îi aparţine. Luna albă, Catedrala Lincoln, cavalcada cailor din capitolul final sunt simboluri constitutive ale raţionalităţii dizolvante sau ironic-critice (în primele două cazuri) sau ale instinctualităţii brutale şi ameninţătoare (în ultimul). Curcubeul – urzit din vânt şi lumină, şi din ploaia celestă, curată, la clipa când lumina se amestecă cu tenebrele – este purtătorul mesajului lui Lawrence. Metaforă a sinelui eroinei, el sugerează acea deplinătate spontan-creatoare a fiinţei, integrând cele două eternităţi – originea şi sfârşitul. Dar curcubeul se înalţă şi ca un portal al speranţei într-o lume nouă, a revoluţiei sociale, în această lume nouă se proiectează

silueta femeii moderne, emancipată, gata să-şi asume răspunderea propriilor iniţiative.

Apărut, simbolic, în anul premergător publicării de către Einstein a *Teoriei relativităţii generalizate, Curcubeul* lui D.H. Law rence ne înfăţişează aventura sinelui care se deşteaptă, se caută şi nu-şi ajunge. Setea ancestrală de rotund, de necuprins şi nemurire îl împinge inexorabil spre celălalt, spre lume. împlinirea sa ca fiinţă

de sine stătătoare nu se poate desăvârşi în afara raporturilor cu semenii. Din tensiuni şi conflicte, omul modern se înalţă, purificat şi puternic, precum pasărea Phoenix.

ŞTEFAN STOENESCU

1 *Motto* utilizat de F.R. Leavis pentru studiul său, *Thought, Words and Creativity. Art and Thought în Lawrence,* Londra, Chatto & Windus, 1976.

2 D. H. Lawrence, *Selected Essays,* Penguin Books, 1950, p. 217.

3 Harry Levin, *Refractions: Essays în Comparative Literature,* Oxford University Press, 1966, pp. 153 – 54.

4 F. R. Leavis, *op. cit.,* pp. 19 – 20.

5 Marvin Mudrick, „The Originality of *The Rainbow*" în D.H. *Lawrence. A Critical Collection of Critical Essays.* Edited by Mark Spilka. *Twentieth Century Views,* Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J., 1963, p. 32.

6 Scott Sanders, *D.H. Lawrence. The World of the Five Major Novels,* New York, The Viking Press, 1973, p. 83.

7 Alastair Niven, *D.H. Lawrence. The Novels,* Cambridge University Press, 1978, p. 67.

8 Vezi în acest sens, Mark Spilka, *The Love Ethic of D.H. Lawrence,* Indiana University Press, 1955, p. 110: nu. 117 – 18. Autorul preferă, în opinia noastră cu îndreptăţire, „infinitului" laurenţian sintagma „primitiv nediferenţiat".

9 Yudhishtar, *Conflict in the Novels of D.H. Lawrence,*

Edinburgh, Oliver & Boyd. 1969, p. 120.

10 Vezi eseul „Lawrence ou l'orqueil phallique" de Simone de Beauvoir în *Le deuxième sexe,* Paris, Gallimard, 1952, vol. 1, pp. 331 – 43.

11 R. E. Prichard, D.H. *Lawrence: Body of Darkness,* University of Pittsburgh Press, 1971, p. 67.

12 *The Selected Letters of D.H. Lawrence,* Edited with an introduction by Diana Trilling, New York, Farrar, Straus and Cudahy, Inc., 1958, p. 73; p. 75.

13 Claude Negriolli, *L'Univers Sémantique de The Rainbow de D.H. Lawrence,* Univ. de Lille, 1976.

14 Vezi articolul lui Edward Engleberg, „Escape from the Circles of Experience. *The Rainbow* as a Modern Bildungsroman" *PMLA* 1963.

15 Alfred Álvarez, *The Shaping Spirit,* London, 1958, p. 9.

16 Claude Negriolli, *La Symbolique de D.H. Lawrence* PUF 1979.

Capitolul I

CITI S-A ÎNSURAT ION BRANOWLN CU O POLONEli

1

Generaţii de-a rândul, familia Brangwen îşi avusese sălaşul la Marsh Farm, pe lunca râului Erewash, care, şerpuind alene printre arini, despărţea ţinutul Derbyshire de Nottinghamshire. Două mile mai încolo, pe culmea unui deal, se semeţea un turn de biserică, iar casele târguşorului de la poale urcau voiniceşte să-l ajungă din urmă. De câte ori vreun Brangwen îşi ridica privirea de la munca lui de truditor al pământului, pe cerul dezgolit îi apărea turnul bisericii din Ilkeston. Şi când îşi pleca din nou fruntea spre ogorul neted ca-n palmă, omul simţea că, undeva departe, deasupră-i şi dincolo de propria-i fiinţă, mai exista ceva.

Priveau într-un anume fel cei din neamul-Brangwen. Parcă aşteptau necunoscutul şi erau nerăbdători din pricina asta. Aveau aerul că sunt gata să primească ce vine, un fel de siguranţă, ca nişte moştenitori care şi-au pus toată nădejdea în ce va să fie.

Erau blonzi şi plini de vigoare, cu vorbă blajină şi-o fire fără urmă de-ascunzişuri. Cu toate astea-ţi trebuia ceva, deşi nu mult prea mult, ca să-i cunoşti ca pe tine însuţi. Aşa că nimănui nu-i era greu să vadă-n ochii lor râsul şi mânia, râsul răsunător, din toată inima, şi mânia îndârjită, prevestitoare de rău. Erau schimbători precum cerul într-o zi capricioasă de vară.

Pământurile lor, roditoare, de lângă-un orăşel care creştea văzând cu ochii, îi făcuseră să uite ce-nseamnă să tragi mâţa de coadă. De-mbogăţit, nu se-mbogăţiseră ei nicicând, fiindcă plozii curgeau cu nemiluita şi-averea se-mpărţea cum venea câte unul pe lume. Şi totuşi la Marsh găseai mereu de toate după pofta inimii.

Aşa că seminţia lor vedea lumina zilei şi trecea apoi în nefiinţă fără grija zilei de mâine. Munceau din greu, c-aşa-i îndemna viaţa clocotitoare din ei, nu pentru c-ar fi dus-o prost cu banii. Să nu vă-nchipuiţi cumva că erau

mână spartă, nici vorbă. Ştiau foarte bine să preţuiască şi ultimul bănuţ din pungă. Instinctul le spunea să n-arunce la gunoi cojile de mere, că erau bune pentru vite. În jurul lor, cerul şi pământul musteau de viaţă. Şi cine-ar fi avut inima să curme un miracol ca ăsta? Simţeau cum se trezeşte seva din amorţire primăvara şi ştiau că valul nu se poate opri, dar aruncă în fiecare an sămânţa zămislirii pe pământ, iar apoi, spărgându-se de mai, lasă în urmă-i viaţa cea nouă. Ştiau şi cum se-ngemănează cerul cu pământul. Văzuseră razele soarelui pătrunzând în trup, pământul sorbind ploaia la lumina zilei şi goliciunea adusă de vântul toamnei, cel ce gonea păsările din cuiburile lor. Aşa le era viaţa şi tot aşa era şi-acel ceva care-i lega unul de altul. Simţeau zvâcnirea din trupul pământului, care-şi deschidea brazdele ca să primească sămânţa din mina lor, se făcea neted şi supus după ce treceau cu grapa peste el, li se lipea de picioare, trăgându-i în jos cu puterea dorinţei, şi rămânea tare şi neînduplecat când venea vremea să-i culeagă roadele. Griul tânăr unduia mătăsos în bătaia vântului şi strălucirea lui se prelingea prin fiinţa celor care-l învăluiau cu privirea. Prindeau ugerul vacilor, iar ele dădeau drumul la lapte şi le zvâcneau în mână, zvâcnirea ugerului întâlnindu-se cu zvâcnirea mâinii. Apoi încălecau pe cai şi se-opinteau să strângă aprig viaţa cu genunchii. Înhămau caii la căruţă şi, ţinându-i bine-n frâu, le struneau suflarea după voie.

Toamna, potârnichile ţâşneau ca săgeţile, stoluri de alte păsări se răspândeau ca picăturile de ploaie deasupra ţarinei, ciorile-şi făceau apariţia pe cerul de-un cenuşiu apos şi-şi luau zborul croncănind spre inima iernii. Atunci bărbaţii stăteau la gura sobei şi femeile trebăluiau prin casă cu mişcări sigure. Braţele, picioarele şi trupurile bărbaţilor erau îmbibate de lumina zilei, de vite şi pământ, de câmpul verde şi cerul necuprins. Bărbaţii stăteau la gura sobei şi creierul li se moleşise, dar sângele-le curgea năvalnic prin vine după ce strânsese-atâta de la ziua care mirosea a viaţă.

Femeile erau altfel. Şi ele se simţeau toropite de

intimitatea sângelui: viţeii sugând la ugerul vacilor, găinile umblând grămadă de colo-colo şi gâştele tinere zvâcnind la îndopat. Dar femeile căutau să se depărteze de viaţa oarbă şi-nfierbântată de la fermă şi priveau spre lumea de dincolo, spre lumea cuvântului. Simţeau buzele şi mintea lumii care vorbea şi se rostea-n cuvinte, auzeau sunetul venit de departe şi-şi ciuleau urechile să nu le scape cumva vreo frântură.

Bărbaţilor le era de-ajuns că pământul îşi umfla pieptul şi-şi deschidea brazdele pentru ei, că vântul usca grâul umezit de rouă şi făcea spicele tinere să se rotească întruna prin aer. Le era de-ajuns că ajutau vaca să fete, că omorau şobolanii de prin pătul cu dihorul sau că frângeau spinarea iepurelui cu un pumn pe cinste trântit unde trebuie. Atâta căldură şi zămislire, durere şi moarte era în sângele lor – pământul şi cerul, jivinele şi câmpul înverzit – aşa de mult se contopiseră cu toate astea, dându-le şi luând altceva în schimb de la ele, încât ajunseseră să trăiască plinul şi preaplinul vieţii, cu simţurile sătule de-atâta plinătate. Aveau tot timpul faţa întoarsă spre dogoarea sângelui, priveau spre soare, orbiţi de cât se uitaseră la izvorul zămislirii şi neputând să-şi ia ochii de la el.

Dar femeia voia alt fel de viaţă, ceva fără intimitatea sângelui. Casa ei nu se sfia să iasă la vedete, sfidând parcă ferma şi ogorul, şi-şi îndrepta faţa spre drum, spre satul cu biserica şi Shelly Hall şi spre lumea de dincolo de ele. Femeia ţinea morţiş să vadă lumea oraşelor şi-a guvernelor, lumea aceea de tare departe, în care bărbatul era liber să se desfăşoare, pământul făgăduinţei, unde se dădeau la iveală secretele şi se-mplineau dorinţele. Ea privea în afară, spre locul unde bărbaţii erau stăpâni şi zămislitori. Lăsase-n urmă dogoarea fremătândă a procreaţiei şi-o pornise să descopere ce era dincolo, să-şi vadă libertatea înaintând spre orizontul de neatins, s-arate lumii de ce e ea în stare. Bărbaţii însă, bărbaţii din familia Brangwen, priveau înăuntru, spre viaţa fecundă a zămislirii, care le curgea nehotărâtă prin vine.

Femeia, c-aşa-i era soarta, stătea în faţa casei şi se uita să vadă ce face bărbatul departe, în lume, în vreme ce bărbatul se uita înapoi la cer şi recoltă, la jivine şi ogoare. Femeia se străduia să vadă ce făcuse bărbatul în lupta lui pentru cunoaştere, se străduia să-l audă cum se rosteşte în marea-i victorie. Dorinţa ei cea mai fierbinte se-ndrepta spre bătălia al cărei vuiet îl auzea undeva, la marginea necunoscutului. Voia şi ea s-ajungă la cunoaştere, să lupte pentru asta”.

Acasă, nu mai departe de Cossethay, era vicarul. Vorbea cealaltă limbă, magică, şi-avea cealaltă-nfăţişare, nobilă. Ea le simţea pe amândouă, dar de ajuns, nu putea ajunge nicicum la ele. Vicarul îşi ducea viaţa într-o lume, dincolo de cea în care vieţuiau bărbaţii din neamul ei. Nu cunoştea ea bărbaţii dintr-un neam cu ea? Cum să nu: erau oameni plini de vigoare, molcomi şi bine făcuţi, destul de siguri pe ei, dar foarte aproape de pământ, fără o viaţă deschisă ochilor lumii şi fără prea multă libertate să facă ce vor. Pe câtă vreme vicarul, fire ascunsă şi seacă, o biată stârpitură pe lângă bărbatul ei, avea totuşi o vioiciune şi-o viaţă bogată-n trăiri, care-l făceau pe Brangwen, cu toată inima lui largă, să pară anost şi prea de prin partea locului. Îşi cunoştea ea bărbatul, nici vorbă, dar în firea vicarului era acel ceva care trecea dincolo de ce putea ea să-nţeleagă. Întocmai cum Brangwen avea putere asupra vitelor, tot aşa vicarul avea putere asupra bărbatului ei. Oare de ce era vicarul mai presus de omul de rând, precum omul e mai presus de fiară? Asta ar fi vrut şi ea să ştie şi, Doamne, ce n-ar fi dat să afle! Ar fi dat orice s-ajungă la acea existenţă superioară, dacă nu în propria-i fiinţă, măcar în copiii ei. Omu-i puternic, chiar dacă-i mic şi prăpădit la trup. O fi el mic şi pricăjit pe lângă taur, dar cu cât e mai puternic! De unde-or veni toate astea? Nu era vorba de bani, nici de putere. Şi nici poziţia în lume nu intra la socoteală. Avea vicarul vreun dram de putere asupra lui Tom Brangwen? Da’ de unde! Şi, totuşi, lasă-i pe-amândoi în veşmântul lui Adam, du-i pe-o insulă pustie şi-ai să vezi că stăpânul e tot vicarul. Sufletul lui stăpânea

sufletul celuilalt. Dar de ce? De ce oare? Ce mai încolo-ncoace, era treabă de cunoaştere. De-atâta lucru-şi dădea şi ea seama.

Preotul era destul de sărac şi nici ca bărbat nu era mare lucru de capul lui. Şi uite că stătea în rând cu *aceia,* cu oamenii superiori. Femeia a văzut când au venit pe lume copiii preotului şi pe urmă i-a văzut, ca nişte mogâldeţe, foindu-se pe lângă mama lor. Erau încă de-atunci altfel decât copiii ei, erau parcă făcuţi din altă plămadă. De ce erau copiii ei mai prejos decât ai preotului? De ce trebuie odraslele lui să treacă inevitabil înaintea odraslelor ei, de ce trebuie să fie mai presus de la bun început? Nu era vorba de bani, nici măcar de clasă socială. Acum era clar, nu-ncăprea nici o-ndoială: educaţia şi experienţa îşi spuneau cuvântul.

Educaţia, forma asta superioară de existenţă, pe asta voia mama s-o dea copiilor, ca să poată şi ei să trăiască viaţa supremă pe pământ. Căci copiii ei, cel puţin copiii inimii ei, aveau firea care-ar trebui să-i pună-n rând cu oamenii în care clocoteşte viaţa, cu oamenii care sunt viaţa însăşi, nu să-i lase-n urmă, necunoscuţi printre truditori. De ce să rămână neştiuţi şi sufocaţi de-a pururi, de ce să sufere fiindcă nu sunt liberi să se mişte unde şi cât vor? De unde să deprindă ei cum se intră în lumea superioară, mai clocotitoare a vieţii?

Imaginaţia i se-aprindea când o vedea pe nevasta stăpânului de la Shelly Hall venind la biserica din Cossethay cu fetiţele. Puştoaicele aveau hăinuţe din blană de castor şi pălărioare drăguţe. Nici mama nu se lăsa mai prejos: era frumoasă şi gingaşă ca un trandafir crescut în casă. Era frumoasă, strălucitoare şi-aşa de delicată! Şi cu toate astea, ce putea simţi doamna Hardy, lucru pe care ea, doamna Brangwen, să nu-l simtă? Prin ce se deosebea doamna Hardy, ca fire, de femeile de rând din Cossethay, ce-o făcea să fie mai acătării decât ele? Toată suflarea muierească din Cossethay vorbea cu înfocare de doamna Hardy, de bărbatu-său şi de copii, de oaspeţii şi toaletele, servitorii şi gospodăria ei. Doamna de la Shelly Hall era.

visul lor, iar povestea vieţii ei era ţărmul la care tânjeau s-ajungă şi ele. În gând se vedeau una cu ea şi când se puneau pe clevetit despre bărbatu-său, care cam trăgea la măsea, despre neisprăvitul de frate-său, despre Lordul

William Bentley, deputat în circumscripţia electorală respectivă, îşi scriau propria lor Odisee, cu Penelopa şi Ulise, cu Circe, porcii şi pânza fără de sfârşit.

Aşa că femeile din sat erau fericite. În stăpâna conacului se vedeau pe ele însele şi fiecare-şi trăia propria împlinire prin viaţa doamnei Hardy. Nevasta oricărui Brangwen de la Marsh năzuia până dincolo de puterea ei de cuprindere, năzuia spre viaţa din sfere mai înalte a femeii superioare, spre existenţa ei plenară, pe care aceasta le-o dezvăluia întocmai cum un călător, în felul lui rezervat, dezvăluie câte ceva despre meleagurile de peste mări şi ţări, încă vii în mintea lui. Şi ce dacă ştii ceva despre nişte meleaguri de peste mări şi ţări? De ce trebuie asta să schimbe viaţa unui om, s-o ridice spre sfere mai înalte, s-o facă mai mare? Şi, la urma urmei, de ce să fie omul superior fiarei şi vitei care-l slujesc? Toţi sunt o apă şi-un pământ.

Partea masculină a poemului era populată de personaje ca vicarul şi Lordul William, bărbaţi uscăţivi şi energici, cu mişcări ciudate, bărbaţi care stăpâneau sferele mai înalte şi-a căror viaţă scotea la iveală o mare de trăiri şi evenimente. Oh, cine nu şi-ar fi dorit să-i cunoască pe-aceşti bărbaţi minunaţi care-aveau puterea gândului pătrunzător! Poate că femeile din sat ţineau mult mai mult la Tom Brangwen şi lângă el se simţeau mai în largul lor. Şi totuşi, dacă vicarul şi Lordul William ar fi dispărut din viaţa lor, sufletul li s-ar fi închis ca melcul în cochilie, iar ele s-ar fi preschimbat în nişte gaiţe lipsite de duh şi gata să urască pe toată lumea. Cât mai aveau în faţa ochilor miracolul de dincolo, se descurcau ele cumva, orice s-ar fi-ntâmplat. Doamna Hardy, vicarul şi Lordul William se lăfăiau în miracolul de dincolo şi oamenii din Cossethay îi vedeau trăind în lumea aceea.

Cam pe la 1840 s-a construit un canal care trecea prin lunca de la Marsh Farm şi lega-ntre ele minele de cărbuni deschise de curâpd pe valea râului Erewash. Un dig înalt, purtând în spinare canalul, străbătea câmpia chiar pe lângă gospodăriile oamenilor şi, când ajungea la drum, se preschimba într-un pod solid.

Aşa că Marsh se despărţise de Ilkeston şi se-ncfusese, ca-ntr-o covată, în valea aceea micuţă, la capătul căreia se vedeau un deal plin de tufe şi turla bisericii din Cossethay.

Familia Brangwen s-a ales cu bani frumoşi de pe urma canalului: doar trecea peste pământurile lor şi li se cuvenea şi lor o despăgubire, nu? Apoi, nu mult după aceea, s-a deschis o mină de cărbuni dincolo de canal, în scurt timp linia ferată din partea locului a ajuns până în vale, la poalele dealului Ilkeston, şi astfel civilizaţia le-a pus hotărât picioru-n prag. Orăşelul creştea văzând cu ochii şi cei din neamul Brangwen aveau de lucru până peste cap ca să dea orăşenilor tot ce le trebuie. Aşa şi-au sporit averea de-ajunseeră mai-mai să-şi spună comercianţi.

Cu toate astea, Marsh a rămas el însuşi şi departe de lume, pe partea netulburată a digului, în valea scăldată de soare, unde o apă curgea alene printre arinii drepţi, iar drumul străjuit de frasini trecea pe lângă grădina familiei Brangwen.

Dar dacă, din poarta grădinii, te uitai la dreapta în josul drumului, dădeai cu ochii, nu prea departe, de-o mină de cărbuni. O zăreai prin arcuirea întunecată a apeductului solid de la canal. Mai încolo erau nişte grămezi de case grosolane, netencuite, care pângăreau frumuseţea văii. Şi dincolo de toate astea apărea conturul neclar, învăluit în fum, al dealului pe care crescuse orăşelul.

Civilizaţia nu trecea de poartă, aşa că gospodăria stătea la adăpost. Casa era departe de drum şi, ca s-ajungi la ea, o luai pe-o potecă dreaptă pe care-o năpădeau narcisele, pictând-o în galben şi verde, cum se

desprimăvăra. Primprejur creşteau tufe de liliac, dârmoz şi lemn-câinesc, ce-ascundeau vederii toate celelalte case şi căsuţe de la fermă.

Din spate, din două sau trei curţi unde era o harababură pe cinste, năvăleau o grămadă de magazii şi şoproane, care-al ungeau pân-aproape de casă. Eleşteul era după ultimul zid. Raţele îşi lăsau penele albe pe malul lui

3 – Curcubeul bătătorit de umblet, iar vântul ducea în zbor câte-o hoinară de pană unsuroasă şi-o arunca-n iarbă sau în tufele de grozamă de lângă digul ce se-nălţa ca o fortăreaţă câţiva paşi mai încolo. Şi peste metereze apărea din când în când, parcă desenată pe cer, o siluetă de bărbat sau statura unui om cu calul de dârlogi.

La-nceput cei din familia Brangwen s-au mirat de toată zarva din jur. Canalul îi făcea să se simtă străini la ei acasă şi valul ăla grosolan de pământ îi cam călca pe nervi căci îi despărţea de lume. Lucrau la câmp şi, de dincolo de digul ce le era acum familiar, le-ajungea la urechi zgomotul ritmic al motoarelor care se-nvârteau. O vreme au cam tresărit ei, dar cu timpul zgomotul ăsta a devenit ca un narcotic pentru creier. Atunci fluieratul ascuţit al trenurilor le răsuna în suflet, cu o plăcere care-i umplea de spaimă, dându-le de ştire că acel ceva de departe venise-acum la doi paşi de ei şi nimic nu-i mai stătea în cale.

Când se-ntoarceau de la oraş, truditorii pământului se-ntâlneau cu minerii care, negri din cap până-n tălpi, ieşeau buluc din puţul de mină. Când strângeau recolta, vântul de apus le-aducea mirosul slab de sulf al sterilului mistuit de flăcări. Când culegeau napii în noiembrie, huruitul asurzitor al vagonetelor goale, care treceau de pe-o linie pe alta, îi făcea să vibreze în adâncul inimii căci îşi dădeau seama că şi dincolo de ei se petrecea ceva.

Alfred Brangwen se-nsurase la vremea aceea cu o femeie din Heanor, de la „Calul negru”. Era o brunetă subţirică şi drăguţă. Vorbea cam ciudat, după toane, aşa că limba ei ascuţită n-atingea pe nimeni. Nu prea ştia nici ea bine ce să creadă de propria-i persoană. Mai bombăneam

dreapta şi-n stânga, dar, ca fire, era retrasă şi la locul ei. Aşa se face că jelaniile-alea fără sfârşit, când se lua mai în tăi de bărbatu-său şi pe urmă de oricine, la nimereală, n-aveau alt efect decât că toţi care-o auzeau se mirau şi-o priveau cu oarecare afecţiune, chiar dacă-i călca pe nervi şi nu mai aveau răbdare cu ea. Îşi făcea bărbatul albie de porci, dar totdeauna avea o voce de-ai fi zis că nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase. Şi le spunea pe toate-n aşa fel că-i gâdila orgoliul de mascul, deşi lui, în vremea asta, îi ieşeau flăcări din ochi de ruşine pentru *ce* zicea nevastă-sa.

Conformcelor de mai sus, Brangwen avea o expresie ghiduşă. Ochii i se îngustau ca două liniuţe când râdea din toată inima, cu un râs sănătos şi foarte molcom. Era răsfăţat ca Atotputernicul: făcea cu mult calm ce-i venea lui, râdea de nevastă-sa care tuna şi fulgera, se scuza tachinând-o (şi asta-i plăcea ei la nebunie), se lăsa dus de pornirile lui fireşti şi uneori, dacă nevastă-sa-l scotea din ţâţâni, băga spaima-n ea şi-o potolea cu furia lui aprigă. Când furia asta ameninţa să pună stăpânire pe el şi să-l ţină aşa zile-ntregi, femeia s-ar fi dat şi peste cap să-l vad-odată îmblânzit. Era-ntre ei o diferenţă ca de la cer la pământ, dar viaţa-i legase unul de altul. Nu ştiau nimic unul de celălalt şi totuşi amândoi, fiecare-n felul lui, beau apa vieţiţ din acelaşi izvor.

Aveau patru băieţi şi două fete. Băiatul cel mare plecase cu ani în urmă să se facă marinar, da-napoi nu venise. După treaba asta, mai mult ca oricând, mama a fost centrul de atracţie pentru toată casa. Al doilea băiat, Alfred, pe care ea-l admira grozav, era cel mai rezervat. L-au trimis să-nveţe la Ilkeston şi băiatul a făcut ceva progrese dar, cu toată dorinţa lui aprigă, cu toată strădania lui de îndărătnic, n-a fost în stare să treacă la ABC la niciun obiect, în afară de desen. Şi lucrata desen – că aici era şi el mai tare – de parcă asta i-ar fi fost singura şi ultima speranţă. După multă bombăneală şi revoltă cumplită împotriva a tot ce-i pe lume, după ce-a-ncercat o grămadă de lucruri şi s-a fâţâit de colo până colo, când

taică-său era pornit să găsească ac de cojocul lui, iar maică-sa pierduse aproape orice nădejde, a intrat şi el desenator la o fabrică de dantelă din Nottingham.

Toată viaţa a fost un om greoi şi cam necioplit. Vorbea cu accent de Derbyshire că-l recunoşteai de la o poştă şi ţinea cu dinţii de munca şi poziţia lui de orăşean. Făcea desene bune şi mult nu i-a trebuit ca să strângă ceva avere. Când desenaj mâna o lua singură la goană pe hârtie şi trăgea linii largi, îndrăzneţe, fără să se crispeze niciun pic. Nu e deci de mirare că era chin, nu glumă pentru el să buchisească la dantela aia, să deseneze pătrăţele pe hârtie, să numere, să facă schiţe şi mai ştiu eu ce lucruri pe care oricum nu dădea doi bani. Dar else-ncăpăţâna să facă toate astea, căznindu-şi sufletul şi trupul, şi-şi urma supus soarta. Şi când a dat din nou cu ochii de lume, se făcuse rigid, aproape ursuz; rar mai scotea şi el câte-un cuvânt.

S-a-nsurat cu fata unui spiţer (se cam fandosea ea cu poziţia ei socială) şi, tenace cum era, a ajuns un snob pe cinste, care umbla ca nebun după fineţuri de suprafaţă şi vedea negru-n faţa ochilor de câte ori dădea de vreun lucru grosolan sau făcut cu stângăcie. Mai târziu, când cele trei odrasle au mai crescut un pic, iar el, că tot se-apropia de 40, părea om la locul lui, Alfred Brangwen s-a apucat să umble după fuste şi, în linişte şi neştiut de nimeni, s-a dedat plăcerilor oprite, neglijând-o, fără remuşcări, pe burgheza de nevastă-sa, care turba de indignare.

De la bun început, Frank, cel de-al treilea băiat, nici n-a vrut s-audă de-nvăţătură. De la bun început s-a tot preumblat pe lângă zahana, care era tocmai într-a treia curte, în spatele fermei. De când se ştiau, cei din familia Brangwen avuseseră carne de la vitele lor de-i îndestulaseră şi pe oamenii din împrejurimi. Şi-aşa s-a născut negoţul cu carne la Marsh Farm.

Încă de copil, pe Frank îl atrăsese sângele negru ce venea de la zahana şi se scurgea pe caldarâm până-n curtea cu ţarcuri pentru vite, îl atrăsese omul care căra la

magazie câte-o jumătate de vacă tăiată, cu rinichii ascunşi printre pernuţele sănătoase de grăsime.

Era un băiat chipeş, ca un tânăr roman, cu păr castaniu, mătăsos şi trăsături regulate. Îşi pierdea cumpătul mai uşor şi se lăsa dus mult mai repede decât ceilalţi, că era mai slab de înger. La 18 ani s-a-nsurat c-o fetişcană de la fabrică, una palidă la faţă, durdulie şi liniştită, cu privire şireată şi glas mieros, care i s-a băgat pe sub piele şi i-a turnat câte-un plod pe an ca să-l facă de râsul lumii. Când a preluat negoţul cu carne, toată treaba începuse să-l laşe cam rece. Avea un soi de dispreţ pentru ea, aşa că nu i-a mai dat mare atenţie. Se-apucase să bea şi-adesea-l găseai în cârciuma lui, trăncănind de parcă ştia câte-n lună şi-n stele, când el, ca să fim cinstiţi, era doar un nătărău căruia-i mergea gura ca o moară neferecată.

Dintre fete, Alice, cea mai mare, a luat un miner şi-a stat o vreme la Ilkeston cu mare tămbălău. Pe urmă s-a mutat în Yorkshire şi-a tras liota de copii după ea. Effie, cea mai mică, a rămas acasă.

Ultimul copil, Tom, era mult mai mic decât ceilalţi fraţi, aşa că stătea mai tot timpul cu surorile. Era favoritul mamei, care, într-o bună zi, s-a hotărât ca din senin şi l-a trimis cu forţa la Grammar School din Derby, când băiatul avea 12 ani. Copilul n-a vrut să meargă deloc, iar tatăl ar fi renunţat şi el, dar doamna Brangwen îşi pusese asta-n minte şi scăpare nu mai era. Făptura ei drăguţă şi zveltă ca trasă prin inel, cu bluze strânse pe trup şi fuste înfoiate, era acum centrul hotărârii în casă şi când îşi băga ea ceva-n cap, lucru care nu se-ntâmpla prea des, familia se dădea bătută.

Aşa că Tom a plecat la şcoală şi, fără voia lui, toate s-au dus pe apa sâmbetei chiar de la-nceput. Nu zicea că maică-sa n-are dreptate când spune că şcoala-i de el, dar ştia că are dreptate numai pentru că nu vrea în ruptul capului să-nţeleagă că el e din altă plămadă. Instinctul lui ascuţit de copil îi spunea ce-o să se-aleagă de el, c-o să fie coada cozii la şcoală. Dar Tom s-a plecat în faţa necazului – că n-avea încotro – ca şi cum el era vinovat c-aşa-l făcuse

Dumnezeu, ca şi cum firea lui era pe dos şi-nchipuirea maică-sii era cum trebuie. Dac-ar fi putut să fie cum îi plăcea lui, ar fi fost aşa cum şi-l închipuia şi spera maică-sa. (Ea spera, săraca, din toată inima, dar se-amăgea singură.) Ar fi fost deştept, ar fi fost în stare să se facă domn. Spre asta năzuia «a de dragul lui, prin urmare ştia şi el că la asta trebuia s-ajungă orice băiat. Dar din coadă de câine sită de mătase nu se face, după cum, gândindu-se la propria lui persoană, îi spusese Tom maică-sii demult de tot, spre durerea şi mâhnirea ei.

Când a ajuns la şcoală, s-a lupta din greu cu neputinţa lui fizică de-a învăţa. Stătea crispat şi se făcea alb ca varul la faţă încercând să se concentreze asupra cărţii, să-şi bage-n cap ce-avea de învăţat. Da' fără folos. Dacă-şi reprima repulsia de la-nceput şi se-apuca de învăţat de parcă s-ar fi dus la tăiere, nu reuşea mare lucru. Nu putea să-nveţe dinadins şi pace. Pur şi simplu nu-i mergea capul.

Cu simţirea o ducea mai bine. Era sensibil la ce se petrecea-n jurul lui, era, poate, brutal, dar, în acelaşi timp, delicat, peste măsură de delicat. Aşa c-avea o părere cam proastă despre el. Îşi cunoştea limitele. Ştia că mintea lui leneşă şi fără leac nu era bună de nimic. Era deci umil şi la locul lui.

Dar, în acelaşi timp, simţurile lui erau mai fine decât ale celor mai mulţi băieţi şi treaba asta-l cam punea-n încurcătură. Avea simţirea mai dezvoltată şi instinctul mai ascuţit decât ei. Îi ura pentru tâmpenia lor de maşini cuvântătoare şi-avea pentru toţi un dispreţ ucigător. Dar când venea vorba de cap, atunci el era codaşul. Depindea ca prostul de mila lor. N-avea nici atâta putere să răstoarne cel mai idiot argument aşa că, vrând-nevrând, trebuia s-accepte nişte lucruri pe care nu le credea nici cât negru sub unghie. Şi-odată acceptate, nu ştia dacă le crede sau nu; ar fi zis mai degrabă că da.

Dar era nebun după orice om care putea să-i lumineze mintea prin simţire. Stătea copleşit de emoţie când profesorul de literatură le citea, cu mult suflet, *Ulise*

de Tennyson şi *Odă vântului din Apus* de Shelley. Buzele i se depărtau şi ochii i se umpleau de-o lumină încordată, aproape aducătoare de suferinţă. Şi profesorul citea mai departe, înfierbântat de puterea pe care-o avea asupra băiatului. Pe Tom Brangwen trăirea asta îl mişca nespus, aproape că se temea de ea fiindcă era atât de profundă. Uneori, ruşinat şi-aproape pe furiş, lua cartea şi-ncepea să silabisească „Vânt din Apus, sălbatică suflare a toamnei”. Cum dădea cu ochii de litere, pielea ise-ncreţea de scârbă, sângele îi venea în obraji şi Tom simţea că plesneşte de furie fiindcă nu pricepe nimic. Zvârlea cartea cât colo, o călca-n picioare şi pe urmă o zbughea spre terenul de cricket. Ura cărţile ca pe nişte duşmani. Pe nimeni nu urâse aşa cum le ura pe ele.

Nu era-n stare să-şi ţină atenţia în frâu. În mintea lui nu erau niciun fel de deprinderi stabile după care să se ia şi Tom n-avea niciun punct de sprijin, n-avea de unde s-o pornească. Pentru el nu exista nimic palpabil şi cunoscut care să aibă vreo legătură cu-nvăţătura. Nu ştia cum să-nceapă. Prin urmare, era cu totul neputincios când venea vorba să-nţeleagă sau să-nveţe ceva dinadins.

Avea intuiţie pentru matematică, dar când îl lăsa şi asta, era la fel de neputincios ca un dobitoc. Aşa se face că simţea că-i fuge întruna pământul de sub picioare şi că el însuşi nu e nicăieri. Răul relelor venea de la totala lui neputinţă de-a răspunde la o întrebare dacă nu i se dădea vreo sugestie. A tot avut de scris compuneri despre armată şi, până la urmă, a învăţat să repete câteva lucruri pe care le ştia: „În armată se poate intra la 18 ani. Înălţimea minimă este de 5 picioare şi 8 inci”. Dar trăiamereu cu convingerea că totu-i un şiretlic şi că banalităţile lui nu merită nici măcar dispreţul oamenilor. Atunci se făcea roşu de mânie, simţea că intră-n pământ de ruşine şi tăia tot ce scrisese. Îşi storcea creierii doar – doar i-o veni în minte ceva care să se potrivească la compunerea lui, dar nu reuşea să găsească nimic. De furie şi umilinţă se bosumfla, punea tocul jos şi mai degrabă te-ar fi lăsat să-l tai bucăţi-bucăţele decât să-ncerce să mai scrie măcar un cuvânt.

Curând s-a obişnuit cu Grammar School şi Grammar School cu el. Toţi îl ştiau de ageamiu la-nvăţătură, dar îl respectau pentru sufletul lui generos şi cinstit. Doar un tiran îngust la minte, profesorul de latină, îl teroriza şi făcea să se citească ruşinea şi furia în ochii albaştri ai copilului. A fost o scenă înspăimântătoare când băiatul a spart capul profesorului cu tăbliţa, dar pe urmă viaţa a mers mai departe ca înainte. Nu prea s-a găsit cine să-l compătimească pe profesor. Pe Brangwen însă îl treceau sudorile şi nu suporta să se gândească la treaba asta nici după ani de zile, când era om în toată firea.

Îi părea bine că termină şcoala. Nu fusese neplăcut. Se bucurase de tovărăşia celorlalţi băieţi, sau crezuse numai, şi timpul trecuse foarte repede căci totdeauna fuseseră nenumărate lucruri de făcut. El însă a ştiut mereu că, în lăcaşul ăsta de învăţătură, situaţia lui era umilitoare. N-a fost clipă în care să nu-şi dea seama de eşecul, de neputinţa lui. Dar Tom era prea cu picioarele pe pământ şi prea optimist ca să se simtă nenorocit. Avea prea multă viaţă-n el. Cu toate astea sufletul îi era nenorocit pân-aproape de deznădejde.

Prinsese drag de-un băiat deştept şi cald la suflet, cu trupul şubrezit, mâncat de tuberculoză. Cei doi fuseseră un model aproape clasic de prietenie, David şi Ionatan, combinaţie în care Brangwen era Ionatan, supusul. Dar niciodată nu s-a simţit egal cu prietenul lui, fiindcă mintea celuilalt o întrecea pe-a lui şi-l lăsa în urmă, ruşinat ca vai de el. Aşa că băieţii s-au despărţit ca din senin când au terminat şcoala şi fiecare-a luat-o pe drumul lui. Dar Brangwen şi-a adus întotdeauna aminte de prietenul lui de odinioară şi l-a păstrat ca un soi de lumină, ca o amintire frumoasă pe care poţi s-o retrăieşti.

Tom Brangwen era bucuros că se-ntoarce la fermă, unde era din nou în elementul lui.

— Ştii ce? Lasă-mă-n pace să-mi văd de ţarina mea. Parc-am un nap cât toate zilele pe umeri şi vreau să-l pun odată jos, i-a spus el maică-sii care-ajunsese la capătul răbdării.

Avea o părere prea proastă despre propria lui persoană. Dar îşi vedea de treburile de la fermă destul de vesel, vesel că poate să muncească şi că simte din nou mirosul pământului. Era tânăr, voinic şi cu mult umor. Avea atâta voinţă şi putere ca să-şi uite infirmităţile. Câteodată se-nfuria şi sărea la bătaie, dar de obicei se-nţelegea bine cu toţi şi cu toate.

Când Tom abia-mplinise 17 ani, taică-său a căzut de pe-un stog de fân şi şi-a rupt gâtul. După asta, mama, băiatul şi fata au rămas mai departe la fermă să-şi ducă viaţa pe care-o întrerupeau din când în când jelaniile-n gura mare şi vizitele de gelozie ale lui Frank, măcelarul supărat pe lume fiindcă, simţea el asta, totdeauna-i dădea mai puţin decât i se cuvenea. Frank nu putea să-l vadă-n ochi pe Tom şi zicea că-i o pramatie cu caşu' la gură. Tom nu se lăsa nici el mai prejos. Îl ura pe frate-său cu patimă şi, când se dezlănţuia, se făcea roşu ca un rac, iar ochii lui albaştri priveau fix, în gol. Effie ţinea cu Tom. Dar când venea Alfred de la Nottingham, guşat şi uitându-se chiorâş la toţi, Effie şi mama treceau de partea lui şi-l lăsau pe Torh în plata Domnului. De vorbit, Alfred vorbea foarte puţin, dă-i cam trata pe cei din casă cu dispreţ. Pe Tom îl zgândărea faptul că femeile făcuseră un erou din fratele lui mai mare numai şi numai fiindcă nu stătea într-o casă cu ei, era desenator la fabrica' de dantelă şi-ajunsese aproape domn. Dar Alfred avea în el ceva de Prometeu încătuşat, aşa că femeile-l iubeau. Abia mai târziu l-a-nţeles şi Tom mai bine.

Ca prâslea ce era, Tom s-a crezut buricul pământului când a trecut grija fermei în seama lui. Avea numai 18 ani, da-l ţineau curelele să facă tot ce făcuse taică-său. Şi, bineînţeles, mama a rămas mai departe capul familiei.

Băiatul a crescut şi iată-l un tânăr foarte vioi şi ager, care voia să se bucure din plin de fiecare clipă. Muncea, mergea călare, se ducea la piaţă, ieşea cu prietenii la o duşcă şi se cherchelea din când în când, juca popice şi vedea spectacolele unor prăpădite de trupe ambulante în trecere pe-acolo. Odată s-a mbătat la cârciumă. Beat cum

era, s-a dus sus c-o damă şi tipa l-a sedus. Avea 19 ani pe-atunci.

Treaba asta l-a cam şocat. În intimitatea bucătăriei de la fermă, femeia avea locul suprem. Bărbaţii din casă i se plecau şi i, se supuneau în toate-ale gospodăriei, în toate problemele de moralitate şi comportare. Femeia era simbolul acelei vieţi superioare care-nchidea în ea religia, iubirea şi moralitatea. Bărbaţii îşi lăsau conştiinţa pe mâna ei şi spuneau:

— Fii tu păstrătoarea conştiinţei mele, fii tu îngerul care-mi păzeşte calea când plec şi vin în casa asta.

Şi femeia nu le-nşela aşteptările. Ei se bizuiau, sen-ţelege, pe ea, îi primeau lauda sau dojana cu plăcere sau mânie, se răzvrăteau şi se dezlănţuiau, dar, în fundul sufletului, nu scăpau nici măcar o clipă cu adevărat de sub tutela ei. Echilibrul lor era în mâinile ei. Fără ea s-ar fi simţit că nişte frunze duse de vânt. Ea era ancora care le dădea siguranţă, ea era mâna divină care le punea stavilă şi, Doamne, ce-ar mai fi blestemat-o câteodată!

Acum, când vedea că se culcase c-o prostituată într-o cârciumă ordinară, Tom Brangwen, tânărul proaspăt ca un muguraş, care de-abia-mplinise 19 ani şi nu se dezlipise niciodată de fusta maică-sii şi-a soră-sii, era tare speriat. Până în clipa aceea, pentru el existase un singur fel de femeie: mama şi sora.

Dar acum? Nici nu ştia ce sentimente-ar trebui să aibă. În toată treaba asta era puţină mirare, ceva mânie şi dezamăgire, un gust de umilire şi teamă cumplită ca nu cumva aici să se fi terminat totul, ca nu cumva relaţiile lui cu femeile să rămână la nimicnicia asta; era un palid sentiment de ruşine faţă de prostituată, de teamă c-o. să-l dispreţuiască pentru nepriceperea lui, era dezgustul de nedescris şi frica faţă de ea; a fost un moment când, împietrit de groază, Tom şi-a dat seama c-ar! putut să ia vreo boală de la ea; şi, peste tot tumultul ăsta de emoţie înfricoşată, glasul liniştitor al bunului simţ îi spunea că, atâta vreme cât n-are nicio boală, de ce s-ar sinchisi? Curând şi-a recăpătat echilibrul şi, într-adevăr, nici nu s-a

mai sinchisit cine ştie cât.

Dar povestea îl cam zdruncinase, îi sădise neîncrederea în suflet şi-l făcuse să-i fie şi mai frică de ce se-ascundea în propria lui fiinţă. Cu toate astea, peste câteva zile Tom o luase din nou la picior, indolent ca un lasă-mă să te las ce era. Avea ochii la fel de limpezi şi cu privirea lor albastră la fel de sinceră ca mai 'nainte, avea faţa tot aşa de deschisă şi-acelaşi >oprig chef de viaţă.

Sau aşa părea. De fapt, pierduse ceva din optimismul lui zglobiu, iar îndoiala îi cenzura privirile.

După treaba asta a fost o vreme mai liniştit, mai atent la băutură şi s-a ţinut mai la o parte de ceilalţi tineri. Deziluzia primului contact carnal cu femeia, peste care venea dorinţa lui înnăscută de a găsi în femeie întruchiparea tuturor impulsurilor lui religioase puternice, dar nerostite, a fost pentru el ca zăbala pusă-n gura calului. Avea ceva de pierdut şi-i era frică să nu-l piardă, deşi nici nu ştia bine dacă-l are sau nu. De aventura asta, prima, nu prea s-a sinchisit el cine ştie cât, dar problema iubirii o simţea, în străfundul sufletului, cea mai gravă şi cea mai cumplită pentru el.

Acum era chinuit de dorinţe sexuale şi se ducea mereu cu gândul la tot felul de scene lascive. Dar ce-l făcea cu adevărat să nu meargă iar la o femeie de moravuri uşoare era, în afară de greaţa firească, amintirea acelei ultime experienţe. Totul fusese un nimic dat numai cu ţârâita şi scosese atât de clar la iveală scopul practic, încât lui Tom îi era ruşine să mai rişte o dată.

Instinctul l-a-ndemnat să se lupte aprig ca să-şi păs>treze neştirbită veselia care-i era în fire. Naturali înzestrase cu multă vitalitate şi umor, îl învăţase să fie mulţumit cu cât are şi asta-i dădea un fel de linişte sufletească. Dar acum totul ameninţa să se preschimbe-n încordare. În ochi îi apăru o lumină nefirească şi sprâncenele i se apropiară un pic. Veselia lui zgomotoasă lăsă locul tăcerii posomorâte şi zilele treceau într-un soi de aşteptare plină de nesiguranţă.

Nici nu prea-şi dădea seama că se schimbase ceva în

felul lui de-a fi. Mai tot timpul mocneau în el mânia şi indignarea. Dar ştia că se gândea mereu la femei, sau la o femeie, zi de zi, şi asta-l scotea din sărite. Nu putea să scape din strânsoare şi-i era ruşine. Avea o iubită sau două şi spera că treburile-o să meargă repede. Dar când găsea câte-o fată drăguţă, vedea că nu e-n stare să ducă lucrurile-aşa de departe. Simpla prezenţă a fetei făcea totul imposibil. Nu putea să se gândească la ea în felul ăsta, nu putea să-şi închipuie goliciunea ei *adevărată. O* plăcea, dar se temea groaznic până şi de gândul de-a da jos ceva de pe ea. Era conştient că, în acele ultime momente de goliciune, el nu exista pentru ea, nici ea pentru el. Pe de altă parte, dacă găsea una de meserie şi lucrurile-ncepeau să meargă, ea-l jignea atât de tare tot timpul că el nici nu ştia dacă trebuia s-o-ntindă de-acolo cât mai repede sau dacă trebuia să accepte fiindcă avea mare nevoie şi-altceva tot nu găsea. De-acum învăţase lecţia: dacă accepta fata, trebuia s-accepte şi mizeria, pe care nu putea să n-o dispreţuiască. Nu se dispreţuia nici pe el, nici pe fată. Dar dispreţuia efectul net al acestei experienţe asupra lui. îl dispreţuia din tot sufletul.

Când avea 23 de ani, i-a murit mama şi-a rămas singur cu Effie. Moartea maică-sii a fost altă lovitură venită ca din senin. Nu putea să-nţeleagă şi-şi dădea seama că nici n-are rost să-ncerce. Trebuie să-nduri asemenea lovituri neaşteptate, care nu te-ntreabă când vin şi lasă urme ce dor o viaţă-ntreagă. Începea să-i fie frică de tot ce-l aşteaptă. Pe maică-sa o iubise nespus.

După asta s-a certat cu Effie la cuţite. Ţineau foarte mult unul la altul, dar amândoi erau într-o stare de tensiune ciudată. Cât putea, Tom nu dădea pe-acasă. Avea colţişorul lui la „Leul roşu” din Cossethay şi devenise unul din obişnuiţii locului. îl vedeai des la gura sobei: un tânăr vioi şi blond, cu mâini şi picioare mari şi capul lăsat pe spate, tăcut mai tot timpul, deşi era cu ochii-n patru şi urechile ciulite. Îşi saluta prietenos toţi cunoscuţii şi era reţinut cu străinii. Tachina toate femeile, care erau nebune după el, şi asculta cu respect ce vorbeau bărbaţii.

Băutura îi aducea iute sângele-n obraji şi te lăsa să citeşti în ochii lui albaştri timiditatea, nesiguranţa şi chiar consternarea. Când venea aşa cherchelit acasă, soră-sa-şi vărsa toată ura şi-l făcea albie de porci, iar el îşi ieşea din pepeni şi se dezlănţuia ca un taur înfuriat.

Şi totuşi a mai avut o aventură cu o profesionistă. În săptămâna Rusaliilor s-a dus călare cu alţi doi tineri la Matlock şi de acolo la Bakewell. Pe vremea aceea Matlockul devenea un punct de atracţie spre care se scurgeau vizitatorii din Manchester şi de prin târgurile din Staffordshire. Băieţii au mâncat la un hotel. Acolo erau două fete şi s-au împrietenit cu ele cât ai bate din palme.

Duduia care pusese ochii pe Tom Brangwen avea atunci 24 de ani. Era. O fată prezentabilă, neglijată-n după-amiaza cu pricina de bărbatul care-o scosese-n lume. O cam durea-n cot de ce zice lumea. L-a văzut pe Brangwen şi l-a plăcut, la fel ca toate femeile, pentru căldura şi firea lui generoasă şi pentru delicateţea cu care-l înzestrase natura din născare. Dar şi-a dat seama că e unu' din ăia la care trebuie să munceşti ca să-l aduci în formă. Era aţâţată, nemulţumită şi pusă pe rele, aşa că nu-şi făcea probleme – îndrăznea orice. O să fie un scurt interludiu şi-asta o s-o ajute să-şi recapete mândria rănită.

Era bine făcută. Avea sâni plini, păr negru şi ochi albaştri şi râdea uşor din te miri ce. Era roşie-n obraji de cât stătuse-n bătaia soarelui şi-şi ştergea mereu faţa zâmbitoare cu gesturi fireşti care te fermecau.

Brangwen se tot întreba ce să facă. O trata cu respect pe duduie, dar nu uita s-o ia peste picior c-aşa-i era firea. Era aţâţat, dar foarte nesigur pe el. Murea de frică să nu fie prea îndrăzneţ şi-i era ruşine să nu-l creadă fata un tăntălău. Ardea de dorinţă, dar respectul lui instinctiv pentru femei îl împiedica să se-apropie de ea. Tot timpul se simţea ridicol şi se-nroşea până-n vârful urechilor că nu ştia cum să-nceapă. Pe măsură ce el se zăpăcea tot mai tare, ea era tot mai stăruitoare şi mai îndrăzneaţă. O distra grozav să-l vadă cum atacă problema.

— Când trebuie să te-ntorci aasă? îl întrebă ea.

— N-am oră fixă.

În punctul acesta conversaţia se întrerupse din nou.

Prietenii lui Brangwen erau pe picior de plecare şi-l strigară:

— Ce faci, Tom, vii sau mai stai?

— Da, vin, răspunse Tom ridicându-se fără tragere de inimă, înfuriat de sentimentul de inutilitate şi dezamăgire care punea stăpânire pe el.

Întâlni privirea aproape batjocoritoare a fetei şi începu să tremure căci nu era obişnuit cu aşa ceva.

— Vii să-ţi arăt iapa mea? îi spuse el cu blândeţea lui neprefăcută, care era-n pericol să dispară din cauza tremuratului.

— Vai, cum să nu, făcu ea ridicându-se-n picioare.

Şi ieşi din cameră după el. Tânărul cu umerii uşor înclinaţi şi ghetre de postav scoase caii din grajd.

— Ştii să călăreşti? o întrebă Brangwen.

— O, mi-ar plăcea grozav, da' n-am încercat niciodată, spuse fata.

— Atunci hai să-ncerci acu, făcu el.

Şi-o ridică în şa, el roşind şi ea râzând.

— Au, o să mă trezesc pe jos! Şaua asta nu-i pentru femei, ţipă ea.

— Ţin-te bine, zise el conducând-o afară din curtea hotelului.

Fata stătea tare prost pe cal şi se ţinea cu putere să nu cadă. Tom o cuprinse pe după mijloc, ca s-o sprijine. O ţinea aproape de el, o strângea ca-ntr-o-mbrăţişare şi, mergând pe lângă ea, era copleşit de dorinţă, voia să fie-a lui.

Calul mergea pe malul râului.

— Vrei să stai călare, nu? o întrebă Tom.

— Da, făcu ea.

Pe-atunci se purtau fustele largi. Fata reuşi să se-aşeze călare destul de decent şi tot timpul a fost extrem de preocupată să-şi acopere piciorul frumos care-i ieşea dintre faldurile fustei.

— Drumu' ăsta-i mult mai bun, zise ea uitându-se

spre Tom.

— Îhî, aşa-i, făcu el simţind cum se topeşte când se uită ea la el. Nu şi ce dracu-au scos şei d-astea pentru cucoane, să sucească muierea de două ori.

— Cum e treaba? Te lăsăm acolo? Că tu parc-ai prins rădăcini, strigară de pe drum prietenii lui Brangwen.

Tom se făcu roşu de mânie.

— Da, am prins. Şi ce vă pasă? le-o trânti el.

— Cât mai stai? întrebară ei.

— Pân' la Crăciun mă-ntorc eu.

Râsul cristalin al fetei se auzi ca un clinchet de clopoţel.

— Bine, salut! strigară prietenii.

Şi-o porniră-n galop. Tom, roşu până-n albul ochilor, încerca să se poarte normal cu fata. Dar cât ai clipi, se şi-ntorsese la hotel, îşi lăsase calu-n grija unui rândaş şi-o pornise cu fata în pădure, neştiind el prea bine nici unde e, nici ce face. Inima-i bătea să-i spargă pieptul, nu alta, şi el se gândea c-o să fie cea mai nemaipomenită aventură. Era nebun de dorinţă.

După, i se citea plăcerea pe faţă. Cerule mare, aşa ceva mai zic şi eu! A stat cu fata toată după-masa şi voia să rămână şi noaptea. Ea i-a spus însă că nu se poate. Tipul ei o să se-ntoarcă până seara şi ea trebuie să fie cu el. El, Brangwen, nu trebuie să sufle o vorbă c-a fost ceva – ntre ei.

Fata-i aruncă un zâmbet complice, care-l făcu să se simtă dezorientat şi răsplătit.

Tom nu se putea rupe de ea deşi promisese să nu-i încurce treburile. A rămas şi noaptea la hotel. La cină l-a văzut pe celălalt. Era un tip scund, între două vârste, cu păr cu reflexe metalice şi-o mutră curioasă, ca de maimuţă, dar interesantă, aproape frumoasă în felul ei. Brangwen îl ghici că-i străin. Mai era cu unul, un englez impasibil şi sever la-nfăţişare. Cei patru, doi bărbaţi şi două femei, se aşezară la masă. Brangwen era cu ochii ţintă la ei.

Vedea cum străinul le tratează pe femei cu un dispreţ curtenitor, ca şi cum ele ar fi fost nişte animale menite să-i

facă lui plăcere. Iubita lui Brangwen îşi luase manierele de doamnă, dar vocea o dădea de gol. Voia să-şi recâştige tipul. Când a sosit desertul, străinul cel mititel s-a-ntors cu spatele la comeseni şi-a-nceput să se uite prin restaurant ca unul care era singur şi de capul lui. Brangwen s-a minunat când i-a văzut faţa pe care se citea o inteligenţă de animal, lipsită de sentiment. Ochii lui căprui şi rotunzi te lăsau să le vezi bine pupila. Erau ca de maimuţă. Priveau calm şi simţeau prezenţa altei persoane fără să se uite la ea. Acuma se opriră asupra lui Brangwen. Tom se miră când văzu că faţa aceea bătrână, întoarsă spre el, îl priveşte fără să creadă că e nevoie să-l cunoască, Sprâncenele acelor ochi rotunzi şi pătrunzători, dar indiferenţi, erau cam ascuţite şi făceau câteva riduri deasupra, ca la maimuţe. Era o faţă bătrână şi fără vârstă.

Ciudat, omul era tot timpul un domn, un aristocrat. Fata, stingherită şi cu sângele-n obraji, se juca furioasă cu fărâmiturile de pâine.

După masă, Brangwen stătea stană de piatră în hol. Era prea impresionat şi prea transportat ca să ştie ce-are de făcut. Străinul cel mititel veni spre el cu un zâmbet minunat.

— Fumaţi? îl întrebă el oferindu-i o ţigară.

Brangwen nu fumase niciodată, totuşi luă ţigara, apucând-o penibil de neîndemânatic cu degetele lui groase şi-nroşindu-se până-n vârful urechilor de ruşine. Apoi ochii lui albaştri cu privire caldă se uitară în ochii cu privire aproape batjocoritoare ai străinului. Acesta din urmă se aşeză lângă Tom şi amândoi începură să discute, în special despre cai.

Brangwen îl iubea de-a dreptul pentru amabilitatea lui fără cusur, pentru tactul şi reţinerea lui, pentru siguranţa de sân», acea siguranţă, fără vârstă, ca de maimuţă. Au vorbit despre cai, de Derbyshire şi de muncile câmpului. Pe străin îl interesa tânărul din ce în ce mai mult şi de-adevărat, iar Brangwen nu mai putea de emoţie. Era în transă că-l cunoscuse personal pe-acest om straniu, între două vârste, cu tenul uscat. Discuţia a fost plăcută,

dar nu asta era principalul. Amabilitatea, rafinamentul comunicării erau totul.

Au stat de vorbă multă vreme. Brangwen roşea ca o fată mare când străinul nu-i înţelegea dialectul. Apoi cei doi şi-au spus „noapte bună" şi şi-au dat mâna. Din nou străinul s-a-nclinat şi-a repetat:

— Noapte bună şi *bon voyage!*

Şi-a pornit-o spre scări.

Brangwen urcă în camera lui şi se-ntinse în pat, cu ochii ţintă la cerul înstelat al nopţii de vară. Parcă se prinsese într-un vârtej cu-ntreaga-i făptură. Ce erau toate astea? Viaţa asta se deosebea nespus de cea pe care-o cunoştea el. Oare erau multe lucruri despre care nu ştia nimic? Luase contact cu ceva necunoscutf dar cu ce? Şi el ce rol avea în situaţia asta nouă? Ce-o fi vrut să-nsemne fiecare întâmplare? Unde era viaţa, acolo unde-o ştia el sau în afara fiinţei lui?

Adormi. Când se crăpă de ziuă, o pornise de mult în goana calului şi era de-acum departe. Plecase când ceilalţi nici măcar nu deschiseseră ochii. Nu voia să mai vadă pe nimeni în dimineaţa aceea.

Mintea i se-nvolburase ca niciodată. Fata şi străinul. Pe niciunul nu ştia cum îi cheamă. Şi totuşi amândoi îi tulburaseră liniştea obişnuită. Avea să iasă ca ursul din bârlog. Din cele două experienţe, parcă întâlnirea cu străinul îi spusese mai mult. Dar fata? În privinţa ei nu se hotărâse încă.

Nu ştia. Trebuia să lase totul baltă şi să nu se mai gândească la nimic. Nu era-n stare să se-adune şi să vadă ce-i rămăsese de pe urma celor două întâmplări.

Cu ce se-alesese? Zi şi noapte visa, ca dus de pe lume, la o femeie plină de voluptate şi la întâlnirea cu un străin mititel şi smochinit, de viţă nobilă din moşi-strămoşi. Nici nu-i ieşiseră bine din minte toate astea, nici nu se despărţise bine de cei doi c-o pornise cu gândul spre o posibilă apropiere de oameni cu obraz subţire şi maniere elegante, cum era străinul de la Matlock. În această intimitate plină de rafinament apărea întotdeauna şi

satisfacţia dată de o damă voluptuoasă.

Mergea absorbit de visul ăsta atât de interesant şi real. Ochii îi scânteiau. Umbla cu capul sus. Pe faţă i se citea plăcerea aleasă pe care i-o dădeau rafinamentul şi eleganţa aristocratică. Se gândea la fată, o dorea şi dorinţa asta îl chinuia cumplit.

Apoi scânteierea din ochi începu să pălească puţin câte puţin şi viaţa anostă, de zi cu zi, îşi arătă colţii. Simţea repulsie pentru o astfel de viaţă. Oare totul fusese doar o iluzie înşelătoare? Se proţăpi la uşa meschinului ţarc al realităţii. Stătea acolo încăpăţânat ca un catâr, refuzând să intre din nou în cursul binecunoscut al propriei lui vieţi de până atunci.

Trăgea la măsea mai mult ca de obicei ca să-şi păstreze scânteierea din ochi. Dar cu toate astea lumina pălea tot mai mult. Era pornit împotriva banalităţilor şi nu voia să fie sclavul lor. Banalităţile, însă, treceau nepăsătoare pe sub nasul lui.

Voia să se-nsoare, să fie şi el un om ca toţi oamenii, ca să iasă din încurcătură. Dar cum? Simţea că nu e-n stare să se mişte. Zărise o păsărică amărâtă care se prinsese în cleiul de pe-o cracă şi toată scena i se păruse îngrozitoare, începu să-l cuprindă furia când îşi dădu seama cât era de neputincios.

Căuta ceva de care să se-agaţe, ceva care să-l tragă afară. Dar nici urmă de-aşa ceva. Se uita mereu după femeile tinere, doar – doar o găsi una cu care să se-nsoare. Nu-i plăceau însă deloc. Şi, pe deasupra, mai ştia că era de-a dreptul ridicol să creadă c-ar putea trăi printre oameni de calibrul străinului.

Totuşi, numai la asta visa, ţinea cu dinţii de visurile lui şi n-ar fi acceptat nici în ruptul capului ce se petrecea la Cossethay şi Ilkeston. Stătea cu-ncăpăţânare în colţul lui de la „Leul roşu”, fuma, visa cu ochii deschişi, ridica halba cu bere din când în când şi nu spunea nimic.

Pe urmă i-a venit dorul de ducă. Voia să plece imediat. Gândul îl purta spre meleaguri străine. Dar, de fapt, nici n-avea cum s-ajungă la ele. Rădăcini puternice îl

ţineau legat de Marsh „de casa şi pământul lui.

După asta Effie s-a măritat şi el a rămas în casă numai cu Tilly, zbanghia de servitoare care lucra la ei de cincisprezece ani. Îşi dădea seama că s-a sfârşit. Tot timpul fusese tare pe poziţie şi nu se lăsase prins în mrejele banalităţii, care voia să-l înghită. Dar de data asta trebuia neapărat să ia taurul de coarne.

Era un tip echilibrat din fire. De băut, nu bea prea mult fiindcă, sensibil şi emotiv cum era, se scârbea repede de băutură.

Dar, înfuriindu-se fără rost şi punând la bătaie toată hotărârea şi aparenta lui bună dispoziţie, începu să bea de dragul beţiei.

— Ei, fir-ar să fie de treabă, îşi zise. Ori una ori alta. Ce dracu', umblu după cai verzi pe pereţi? Păi, dac-am două picioare, într-o bună zi tot trebuie să mă urnesc din loc.

Aşa că se urni din loc şi se duse la Ilkeston. Cam stângaci, se amestecă şi el într-o ceată de vântură-lume, făcu cinste cu băutură la toţi şi văzu că nu-i rău deloc. Trăia cu ideea că toată lumea din cârciumă îi era pe plac, că totul era minunat, că totul era perfect. Dacă cineva îi spunea alarmat că i-a luat foc buzunarul de la haină, Tom se-mbujora la faţă şi radia de fericire.

— Minunat, nemaipomenit, da' cum altfel! râdea el cu poftă şi chiar se cam burzuluia când altora li se părea ciudat că-i arde buzunarul.

Doar era cel mai grozav şi mai firesc lucru din lume, nu?

O porni spre casă vorbindu-şi sieşi şi lunii de pe cer, poticnindu-se de câteva ori îi vedea faţa mică oglindită în vreo baltă de pe drum, bodogănind ce mama dracului o mai fi şi asta, apoi zâmbind lunii cu încredere şi asigurând-o că era a-ntâia, pe bune.

Când se trezi dimineaţa, se gândi la cele petrecute în ajun şi pentru prima oară de când se ştia văzu cum e să fii zgândărit, cum e când îţi sare ţandăra din orice. După ce s-a zborşit la Tilly şi-a făcut-o cu ou şi cu oţet, i-a fost aşa

ruşine c-a şters-o imediat de-acasă numai ca să fie singur. Şi uitându-se la câmpul cenuşiu şi la drumul parcă dat cu chit, se-ntreba ce naiba să facă, doar – doar o scăpa de senzaţia asta nesuferită de dezgust şi repulsie fizică. Ştia bine că i se trăgea de la seara aia nemaipomenită.

Simţea că i se-ntoarce stomacul pe dos dacă mai pune măcar un strop de brandy în gură. Îşi luase terierul şi mergea ca nebunul pe câmp, aruncând priviri pline de pizmă la tot ce-ntâlnea în cale.

Seara următoare era din nou la locul lui de la „Leul roşu”, cumpătat şi cuviincios. Stătea acolo şi-aştepta cu-ncăpăţânare să vadă ce-o să se mai întâmple.

Credea sau nu că făcea şi el parte din lumea de la Cossethay şi Ilkeston? Ce contează? Că tot nu-l interesa nimic din toată lumea asta. Oare – o să poată vreodată să scape de ea? Avea în el ceva care să-l scoată de-aici? Sau era un mucos cu caşu’ la gură, nu bărbat ca toţi ceilalţi care beau din gros, umbla niţel după fuste şi se mulţumesc cu-atât?

Şi-a ţinut-o aşa cu încăpăţânare o bucată bună de timp. Pe urmă încordarea a-nceput să-l apese prea tare. Conştiinţa lui înfierbântată, în care strânsese atâta, era mereu trează; simţea cum îi tremură încheieturile umflate, în cap i se-ngrămădeau tot felul de scene lascive şi parcă, de ruşine, i se-nroşise şi albul ochilor. Se lupta din răsputeri cu el însuşi să pară normal ca toţi ceilalţi. Nu căuta o femeie anume. Îi dădea şi el înainte ca şi cum, în ce-l privea, lucrurile ar fi mers ca pe roate. Şi totuşi, odată şi-odată, trebuia ori să-şi ia inima-n dinţi şi să facă ceva ori să se dea cu capul de toţi pereţii.

Se duse special la Ilkeston, fără să dea nimănui de ştire. Era la capătul puterilor de-atâta chin, dar ardea de nerăbdare s-ajungă acolo. Se pu. Se pe băut ca să se-mbete. Îşi turnă brandy pe gât, sticlă după sticlă, până când se-ngălbeni la faţă şi-ncepură să-i ardă ochii. Şi totuşi nu putea să se elibereze. Se duse la culcare beat de nu mai ştia nici cum îl cheamă, se trezi la 4 dimineaţa şi se puse din nou pe băut. Voia să se elibereze, cu orice preţ.

Încetişor încordarea. prinse să slăbească şi el începu să se simtă fericit. I se descleştară fălcile şi se porni să sporovăiască, să spună vrute şi nevrute. Era fericit şi se simţea una cu toţi ceilalţi; îi unea legătura fierbinte a sângelui. Aşa că, după trei zile de băutură fără pic de răgaz, îşi storsese şi ultimul strop de tinereţe din el şi-ajunsese în acea stare care pune capăt celei mai arzătoare dorinţe a tinereţii. Dar el ajunsese la mulţumire ştergându-şi propria individualitate, acea individualitate pe care numai bărbăţia lui putea s-o păstreze şi s-o accentueze.

Începu să bea brandy din gros, în reprize, şi fiecare repriză dura trei-patru zile, timp în care Tom nu era treaz măcar o clipă. Dar nici că-i păsa. Un resentiment profund îl mistuia pe dinăuntru şi-l făcea, ostil, să se ţină la distanţă de femei.

Într-o zi cobora dealul din Cossethay cu o povară de seminţe de la Nott ingham. Avea pe-atunci 28 de ani şi era un blond băţos, cu mâini şi picioare subţiri, faţă albă şi ochi albaştri, care priveau drept înainte. Venise vremea pentru înc-o repriză de băutură şi Tom începuse să se pregătească. Aşa că umbla atent şi totuşi ca dus de pe lume, cu privirile pironite undeva în gol; vedea totul, dar nu era conştient de nimic; se strânsese-n el ca melcul în cochilie. Toate astea se petreceau pe la-nceputul anului.

Mergea cuminte pe lângă cal şi, pe măsură ce coborâşul se făcea mai abrupt, auzea tot mai tare seminţele care parcă zumzăiau în saci. Drumul şerpuia în josul dealului, printre valuri de pământ şi-ngrădituri de nuiele, dar era atât de-ntortocheat că Tom n-apuca să vadă mai departe de câţiva iarzi, deşi-i trecea chiar pe sub nas.

O coti încet pe partea cea mai abruptă a pantei şi calul abia se ţinea să n-alunece dintre hulube. Tocmai atunci apăru o femeie din direcţie opusă şi el o văzu. În clipa aia, însă, se gândea la cal.

Se-ntoarse s-o vadă mai bine. Era toată îmbrăcată-n negru (şi boneta era neagră) şi, înfăşurată-n pelerina-i lungă şi largă, părea mititică şi trasă prin inel. Mergea grăbită, cu capul puţin înainte, ca şi cum nu vedea în jurul

ei nimic. Tocmai mersul ăsta ciudat, ca un zbor lin (de parcă femeia trecea absorbită de gândurile ei şi nevăzută de nimeni), îi atrase atenţia lui Tom din primul moment.

Ea auzise căruţa şi-şi ridicase privirile. Faţa-i era palidă şi senină, cu sprâncene negre şi dese şi gură mare, de-o formă ciudată. Brangwen îi văzu chipul de parcă l-ar fi luminat cineva dinadins. Îl văzu aşa de bine că-şi aruncă cât colo cochilia în care începuse să se retragă ca melcul şi rămase ca suspendat în aer; parcă nu mai ştia de el.

— Uite-o, asta e! zise Tom involuntar.

Femeia se lipi de valul de pământ şi se feri de căruţa care trecu împroşcând noroiul subţire. Pe urmă, când el mai mergea pe lângă calul care era gata-gata s-alunece dintre hulube, privirile celor doi oameni se-ntâlniră. Bărbatul se uită repede în altă parte căci simţi în tot trupul o durere care parcă-l umplea de bucurie. Nu mai era-n stare să se gândească la nimic altceva.

În ultima clipă se-ntoarse să se uite după ea. Îi văzu boneta, silueta învăluită în pelerina neagră şi mersul graţios. Apoi necunoscuta dispăru la prima cotitură.

Ea, trecuse chiar pe lângă el, dar el se simţea într-o lume îndepărtată nu la Cossethay, în niciun caz; o lume undeva departe, într-o realitate ce sta să se destrame. Îşi vedea de drum în linişte, purificat şi parcă pierdut în uitare de sine. Nu putea să se gândească la nimic sau măcar să spună ceva, nu era-n stare să scoată vreun sunet sau să facă vreun semn şi nici să-şi abată cât de cât paşii de la drumul lui fix. Abia dacă era-n stare să se gândească la chipul ei. Se mişca într-o lume care era numai a ei, într-o lume dincolo de cea adevărată.

Era ca nebun, îl chinuia gândul că se recunoscuseră unul în celălalt. Dar oare putea fi sigur? îi garanta cineva ceva? îndoiala era ca simţul infinitului, al nimicniciei şi distrugerii. Şi voia din adâncul sufletului să fie totul sigur. Ţinea mult la asta. Doar se recunoscuseră unul în celălalt, nu?

Starea asta puse stăpânire pe el câteva zile. Şi pe urmă, din nou, începu să se risipească precum ceaţa,

scoţând la iveală lumea obişnuită şi searbădă. Tom se purta foarte blând cu oamenii şi animalele, dar se temea grozav de deziluzia dură care-amenința s-apară iar.

Câteva zile mai târziu – mâncase deja de prânz – stătea cu spatele la căminul în care duduia focul. Deodată o văzu pe femeia aceea trecând. Voia să ştie că şi ea ştie de existenţa lui, că îi simte prezenţa. Voia s-audă spunându-i-se că-ntre ei e ceva. Aşa că stătea ca pe ace şi-o urmărea cu privirea pe drum în jos. O strigă pe Tilly:

— Cine-o fi aia?

Tilly, zbanghia de 40 de ani care ţinea la el ca la lumina ochilor, se duse la fereastră-ntr-un suflet ca să vadă de cine-i vorba. Era tare bucuroasă când o ruga Tom să facă ceva pentru el. Îşi întinse gâtul peste perdeluţele scurte ca să vadă mai bine şi măciulia micuţă de păr negru strâns bine în vârful capului îşi făcu patetic apariţia dendată ce Tilly ţâşni la fereastră. Ridică capul şi se uită cruciş cu ochii ei căprui şi pătrunzători.

— Păi cum, făcu ea, nu ştiţi cine e? E aia de la vicar. Chiar n-o ştiţi?

— De unde s-o ştiu, mă, gâsco? ţipă el.

Tilly se făcu roşie până-n vârful urechilor şi se trase-napoi de la fereastră. Se uită chiorâş la el, parcă străpungându-l cu privirea în care mai-mai că se putea citi reproşul.

— Ei, de unde! E menajera cea nouă.

— Şi ce-i cu asta?

— Cum ce-i cu asta? i-o trânti Tilly indignată.

— E femeie, aşa-i? Menajeră sau nu, asta nu mă-nteresează pe mine. Şi-altceva? Cine e? N-o fi având şi ea un nume?

— Păi, dac-o fi având, nu i-l ştiu io, se răţoi Tilly ca să n-o mai bată la cap băiatul ăsta, care se făcuse bărbat în toată puterea cuvântului.

— Da’ ia spune-mi tu, cum o cheamă? o întrebă el mai blând.

— Zău că nu ştiu, îi răspunse Tilly rănită-n demnitate.

— Şi asta-i tot ce-ai aflat, că e menajeră la vicar?

— Am auzit odată şi cum o cheamă, da’ acu, zău că nu-mi aduc aminte nici dacă mă pici cu ceară.

— Ascultă, nătăfleaţa nătăfleţelor, de ce ţi-a dat Dumnezeu cap?

— De ce le-a dat şi altora, îi ripostă Tilly, care era moartă după împunsături ca astea, când Tom o făcea cu ou şi cu oţet.

Un timp n-au mai zis niciunul nimic.

— Io nu cred că cineva poa’ să-l ţină minte, îi dădu mai departe servitoarea, încercând şi ea marea cu degetul.

— Ce să ţină minte?

— Cum ce? Cum o cheamă.

— Ei aş!

— E de prin nu şi ce ţări străine.

— Cine ţi-a mai spus-o şi p-asta?

— Ei na, uite că ştiu şi io.

— Şi de unde zici tu că e?

— Habar n-am. Lumea zice că-i din Polonia, da’ io habar n-am, se grăbi Tilly s-adauge, ştiind că Tom o s-o ia la boabe mărunte.

— Din Polonia? Şi cum de ţi-a trăsnit ţie că-i din Polonia? De unde-ai mai scos-o şi p-asta?

— Aşa zice lumea. Io nu ştiu.

— Cine zice?

— Doamna Bentley zice că-i din Polonia sau că-i poloneză ori ceva pe-acolo.

Lui Tilly nu-i era frică de altceva decât că se cam băgase-n horă şi-acuma trebuia să joace.

— Cine zice că-i poloneză?

— Toată lumea.

— Atunci ce caută pe-aici?

— Păi p-asta n-am de un s-o ştiu. Are şi-o fetiţă.

— O fetiţă?

— De vreo trei-patru anişori, cu păru’ numa’ inele.

— Negru?

— Galben, ca spicu’ de grâu, şi elrlienţat.

— E şi taică-su pe-aici? –

— Io n-am auzit de-aşa ceva, da’ nu ştiu, poate c-o fi.

— Şi ce-a adus-o pe la noi?

— Da’ ce-s io, Mafalda, ca să le ştiu pe toate? Poate c-o fi chemat-o vicaru’.

— Copilu-i al ei?

— Io aşa zic. %şa zice şi lumea.

— Cine ţi-a spus ţie toate astea despre ea?

— Păi cin să-mi spună? Lizzie. Am văzut-o luni, a trecut pe lângă noi.

— Şi voi trebuie să daţi cu clanţa dacă trece cineva pe lângă voi.

Brangwen visa cu ochii deschişi. În seara aia se duse la „Leul roşu” din Cossethay, sperând să mai afle câte ceva.

A aflat că era văduva unui doctor polonez. Bărbatu-său murise, refugiat, la Londra. Femeia avea un pic de accent străin, da-nţelegeai uşor ce vrea să spună. Pe fetiţă o chema Anna. Numele de familie era Lensky, doamna Lensky.

Brangwen simţea că irealul prinsese în sfârşit rădăcini. Avea şi-o siguranţă ciudată, de parcă femeia era făcută pentru el şi numai pentru el. Nu-şi mai încăpea în piele de bucurie că era străină.

Pentru el, şi numai pentru el, cu iuţeala fulgerului, pe pământ se petrecuse o schimbare (ca şi cum facerea lumii se săvârşise a doua oară), în care el exista cu adevărat. Înainte totul fusese un nimic, un zero, totul fusese arid, ireal şi searbăd. Acum era o realitate palpabilă.

Abia dacă-ndrăznea să se gândească la femeie. Se temea. Numai că-i simţea mereu prezenţa undeva pe-aproape şi-şi dădea seama că trăieşte în fiinţa ei. Dar nu-ndrăznea s-o cunoască şi nici măcar, gândindu-se la ea, să se familiarizeze cu universul ei.

Într-o zi o-ntâlni pe drum; se plimba cu fetiţa. Copilul avea o feţişoară ca o floare de măr ce sta să se desfacă şi ochi foarte închişi la culoare. Părul auriu, moale ca puful florii de scaiete, scânteia rebel ca o flacără nestăpânită. Fetiţa se lipi geloasă de maică-sa şi-şi îndreptă ochii negri

spre Tom, când acesta se uită la femeie. Se citea în ochii copilului că nu poate să-l înghită. Dar mama îl privi din nou. aproape absentă. În diferenţa asta din privirea ei îl aţâţa. Femeia avea ochi mari, de-un cenuşiu bătând în căprui, cu pupile negre şi adânci ca marea. Tom simţi sub piele flacăra aceea, ca şi cum prin toate venele îi curgea foc, nu sânge. Şi-o porni mai departe fără să-şi dea seama.

Îl urmărea destinul, ştia bine asta. Lumea accepta prefacerea cu resemnare, iar el nu mişca un deget: fie ce-o fi.

Când soră-sa Effie veni să stea la Marsh o săptămână, se duseră o dată împreună la biserică. În lăcaşul acela micuţ, cu numai câteva rânduri de bănci, Tom nu era departe de străina cea misterioasă. Avea o nobleţe a ei şi-n felul cum stătea şi-şi ţinea capul ridicat era ceva care te impresiona profund. Era străină, de departe, şi totuşi atât de apropiată. Era de peste mări şi ţări, dar atât de aproape de sufletul lui. Nu era cu adevărat acolo, în biserica din Cossethay, lângă fetiţă. Nu era fiinţa pe care-o vedeau ceilalţi. Era din altă lume. El simţea asta clar, ca un lucru adevărat şi firesc. Dar frica pentru propria lui viaţă palpabilă, care era numai Cossethay, îl chinuia şi-l făcea să aibă presimţiri rele.

Sprâncenele ei negre şi stufoase aproape se împreunau la rădăcina nasului nu prea frumos. Avea o gură mare cu buze cam groase. Dar chipul ei privea în sus, spre o lume a vieţii, nu spre cer sau moarte, ci spre un loc în care ea mai vieţuia deşi trupul nu-i mai era de mult acolo.

Fetiţa de lângă ea se uita la toate cu ochii ei mari şi negri. Avea o privire ciudată, dispreţuitoare şi-o guriţă roşie pe care-o ţinea ca ferecată cu zece lacăte. Dădea impresia că păzeşte ceva cu gelozie, că e mereu cu ochii în patru, gata de apărare. Întâlni privirea intimă şi pierdută a lui Brangwen şi în ochii mari şi negri, care vedeau dincolo de ce vede omul de rând, apăru ostilitatea vie, aproape ca o răbufnire de durere.

Bătrânul preot îşi ţinea monoton predica şi Cossethay

stătea împietrit ca-ntotdeauna. Acolo erau străina, inaccesibilă, învăluită în mister, şi copila aceea ciudată „străină şi ea, care păzea ceva cu gelozie.

Când se sfârşi slujba, Tom porni spre o altă existenţă, în afara bisericii. Mergea pe cărare cu soră-sa, după femeia cu fetiţa, când gâgâlicea se smulse de lângă maică-sa, ţâşni ca un arc, cu mişcări iuţi, aproape imperceptibile, şi se repezi să ia ceva de jos, mai-mai să-şi bage mânuţele sub tălpile lui Brangwen. Degeţelele ei fine se mişcau ca argintul viu, dar cu toate astea copilul nu reuşi să pună mâna pe nasturele roşu.

— Ai găsit ceva? o întrebă Brangwen.

Şi se aplecă şi el după nasture. Dar ea-l şi luase şi-acum se trase-înapoi ţinând nasturele lipit de hăinuţă. Din ochii negri îi ieşeau flăcări în semn că nu-i dă voie s-o vadă. Pe urmă, după ce-l lăsă fără grai, scoase repede un „mamă”, se-ntoarse şi-o luă la fugă pe cărare.

Mama urmărise impasibilă scena, uitându-se nu la copil, ci la Brangwen. El începu să-şi dea seama că femeia se uita la el, stând acolo izolată şi totuşi dominându-l cu existenţa ei străină.

Se fâstâci şi se-ntoarse spre soră-sa. Dar ochii mari şi cenuşii, aproape absenţi, care totuşi te emoţionau atât de tare, îl făceau să nu fie el însuşi.

— Mamă, pot să-l iau, nu-i aşa? răsună glasul triumfător şi cristalin al copilului.

„Mamă” – părea c-o strigă-ntruna pe maică-sa ca să n-o lase s-o uite – „mamă” – iar acum n-avea cum s-o mai strige de vreme ce maică-sa îi răspunsese: „Da, fetiţa mea!” Dar, scornind repede ceva în căpşor, copilul se bâlbâi un pic şi continuă cu:

— Cum îi cheamă pe oamenii ăia? (

Brangwen auzi esenţialul:

— Nu ştiu, drăguţă mamei.

Tom mergea pe drum în jos ţa şi cum nu trăia în el însuşi, ci undeva în afară.

— Cine era persoana? întrebă soră-sa Effie.

— N-aş putea să-ţi spun, răspunse el ca inconştient.

— E ciudată rău, făcu Effie aproape condamnând-o. Da' copilu' ăla parcă-i năzdrăvan.

— Năzdrăvan? Cum adică năzdrăvan? repetă Tom.

— Păi uită-te şi tu. Mă-sa n-are nici sare, nici piper, ca să zic aşa, da' puştoaica juri că nici nu-i a ei. Ai zice că spiriduşii i-au furat copilu' şi i-au pus altu' năzdrăvan în loc. Ea să tot aibă vreo 35 de ani.

Dar el nici n-o asculta. Zbră-sa vorbea mai departe.

— Asta-i femeia care-ţi trebuie ţie. Mai bine cu asta te-ai însura.

El tot n-o asculta. Lucrurile erau aşa cum erau.

În altă zi, la vremea ceaiului, când Tom era singur la masă, cineva ciocăni la uşa din faţă. Tom tresări ca la un semn prevestitor de rău. Nimeni nu bătea la uşa din faţă. Se sculă de la masă şi se-apucă să tragă zăvoarele, să întoarcă cheia cea mare în broască. Când deschise uşa, străina îi stătea în prag.

— Puteţi să-mi daţi o livră de unt? întrebă ea cu detaşarea ciudată a celui care vorbeşte o limbă străină.

El încercă să-i înţeleagă întrebarea. Ea se uita la el, întrebătoare. Dar dincolo de întrebare, în simplul fapt că femeia stătea nemişcată în prag era ceva care-l mişca. Oare ce?

Se dădu într-o parte şi ea intră imediat în casă ca şi cum uşa fusese deschisă s-o lase pe ea înăuntru. Treaba asta îl miră pe Tom. Obiceiul era să aştepţi în prag până eşti poftit în casă. O luă spre bucătărie şi ea merse după el.

Ceaşca de ceai şi celelalte lucruri erau împrăştiate pe masa de scândură care fusese frecată bine cu peria, în cămin ardea un foc pe cinste, iar câinele se sculă de lângă foc şi se duse spre nou-venită. Femeia stătea nemişcată chiar în bucătărie.

— Tilly, ţipă el, avem ceva unt?

Înfăşurată în pelerina-i neagră, străina părea tăcerea în persoană.

— Ce? se-auzi de departe un strigăt ascuţit.

Tom ţipă din nou, întrebând-o acelaşi lucru.

— Numa’ ce-i pe masă, răspunse din lăptărie glasul de trompetă al lui Tilly.

Brangwen aruncă o privire pe masă şi văzu o bucată mare de unt pe-o farfurie. Era rotundă, aproape de-o livră şi-avea pe ea urme de ghinde şi frunze de stejar.

— Nu poţi să te mişti încoa când te cheamă omu’? strigă el.

— Da’ ce vreţi? protestă Tilly trăgând curioasă cu ochiul prin uşa cealaltă.

O văzu pe străină, se uită la ea cruciş, dar nu spuse nimic.

— Avem unt sau nu? întrebă din nou Brangwen pierzându-şi răbdarea, ca şi cum putea face rost de unt printr-o simplă întrebare.

— Păi nu vă spusei că numa’ ce-i pe masă? răspunse Tilly neliniştită că n-avea de unde scoate unt la comandă. Niciun gram mai mult.

O clipă tăcură toţi.

— O, vă mulţumesc foarte mult. Scuzaţi-mă pentru deranj, zise străina cu claritatea şi detaşarea ciudată a celui care trebuie să-şi spună întâi în gând cuvintele pe care vrea să le rostească cu glas tare.

Nu putea să înţeleagă toată lipsa asta de maniere şi era puţin încurcată. Orice semn de politeţe ar fi dat un aer foarte impersonal la toată treaba. Dar acuma era vorba de nişte oameni care voiau fiecare altceva. Brangwen se-nroşi până-n albul ochilor când văzu cât de politicos vorbeşte femeia şi n-o lăsă să plece cu mina goală.

— Ia ceva şi-nveleşte untu’ ăla pentru dumneaei, îi zise lui Tilly uitându-se la untul de pe masă.

Şi, cu un cuţit curat, tăie partea de unde mâncase.

Vorbele lui, acel „pentru dumneaei”, o pătrunseră încet pe străină şi-o înfuriară pe Tilly.

— Păi vicaru’ ia unt de la Brown, zise servitoarea pe care n-o puteai face să tacă cu una, cu două. Mâine dimineaţă primu’ lucru asta facem: batem untu’.

— Da (acel „da” tărăgănat al străinilor), da, zise poloneza. Am fost la doamna Brown şi nu mai are.

Tilly dădu ţanţoşă din cap arătând că arde de nerăbdare să spună că, după toate regulile etichetei necunoscute de cei care cumpără unt, astea nu sunt maniere, să vii cu tupeu la cineva şi să baţi la uşa din faţă ca să ceri o livră de unt şi n că ăia la care lucrezi au rămas fără pic de unt în casă şi n-au pe unde scoate cămaşa. Păi dacă cumperi de la Brown, cumperi de la Brown şi nu vii să iei untu' meu ca să ieşi din încurcătură când Brown nu mai are.

Brangwen înţelese perfect această tiradă nerostită a lui Tilly. Poloneza însă nu. Dar, fiindcă avea nevoie de unt pentru vicar şi Tilly bătea untul a doua zi dimineaţă, aşteptă.

— Hai, acu' şterge-o, spuse Brangwen tare după ce tăcerea devenise mai puţin apăsătoare.

Tilly dispăru pe uşa dintre camere.

— Mă tem că nu trebuia să vin… aşa… zise străina întrebător ca şi cum de la el aştepta să afle ce se face în asemenea situaţii.

Tom se simţi şi el cam încurcat.

— Vai de mine, dar cum se poate! făcu el încercând să fie amabil şi reuşind numai să facă pe protectorul.

— Dumneavoastră…? începu ea cu ceva foarte clar în minte. Dar simţea că-i cam fuge pământul de sub picioare, aşa că discuţia se termină. Stătea mereu cu ochii către el fiindcă nu ştia limba.

Se priveau în tăcere. Câinele o părăsi şi se duse la el, iar Tom se aplecă să-l mângâie.

— Şi ce mai face fetiţa dumneavoastră? întrebă el.

— Da, mulţumesc, e foarte bine, veni răspunsul care era o formulă de politeţe numai într-o limbă străină.

— Staţi jos, spuse el.

Ea se aşeză pe un scaun, ţinându-şi în poală mâinile subţiri care ieşeau de sub pelerină.

— Nu sunteţi obişnuită cu ce-i pe la noi, zise el rămânând, numai în cămaşă, pe covoraşul din faţa căminului, cu spatele la foc şi uitându-se la femeie curios şi fără înconjur.

Sângele ei rece îi făcea plăcere şi-l însufleţea, dându-i o libertate ciudată. I se părea aproape o brutalitate să te simţi atât de stăpân pe tine şi pe situaţie.

O clipă îşi opri întrebătoare privirileasupra lui, gândindu-se la ce vrea să spună.

— Nu, zise ea înţelegând în sfârşit. Nu, e ciudat pe-aici.

— Vi se pare greu, da' vă descurcaţi, aşa-i? zise el.

Din nou femeia îşi opri privirile asupra lui, aşteptându-l să repete ce spusese.

— Viaţa noastră vi se pare aspră, repetă el.

— Da… da, înţeleg. Da, e altfel, e ciudată. Dar am stat şi-n Yorkshire…

— Păi atunci, făcu el, la noi nu-i mai rău ca la ei.

Ea nu prea-nţelegea. Felul protector în care se purta cu ea, siguranţa, apropierea, toate astea o puneau în încurcătură. De fapt, ce-avea el de gând? Ce voia să spună cu asta? Dacă era la fel ca ea, dacă se considera egalul ei, de ce se purta aşa fără să-i pese câtuşi de puţin de etichetă?

— Nu… zise ea pierdută, neluându-şi ochii de la el.

Îl vedea lipsit de experienţă şi naiv, stângaci, şi-o relaţie cu el i se părea aproape imposibilă. Totuşi era chipeş, cu păr blond şi ochi albaştri, energici, cu un trup sănătos care-l făcea să nu fie mai prejos decât ea. Îl urmări insistent cu privirea. Îi era greu să-l înţeleagă, aşa cald, stângaci şi-ncrezător cum era, sigur pe el ca şi cum n-avea habar ce-nseamnă să nu fii sigur pe tine. Atunci ce-l făcea să fie-atât de constant, de sigur pe el, curios de sigur?

Nu putea să-şi dea un răspuns şi-asta o mira. Îşi plimbă privirile prin camera lui. Era ceva intim în odaia asta, ceva care-o fascina şi-aproape-o îngrozea. Mobila era veche şi familiară precum bătrânii. Totul îi semăna atât de tare (de parcă făcea parte din fiinţa lui) că ea se simţea pur şi simplu stingherită.

— Staţi de mult în casa asta, nu? întrebă ea.

— În altă parte nici n-am stat, răspunse el.

— Da… dar rudele… familia dumneavoastră?

— Suntem aici de peste *două* sute de ani, făcu el.

Nicio clipită nu-l scăpa din ochi. Îi deschise larg, ca două ferestre. Încerca să înţeleagă ce vrea să spună. El simţea că era acolo pentru ea.

— Casa, ferma… sunt ale dumneavoastră?

— Da, răspunse el.

Se uită la ea şi-i surprinse privirea. Pe ea treaba asta o cam tulbură. Nu-l cunoştea. Era un străin pentru ea şi n-aveau nimic unul cu altul, nu-i lega nimic. Şi cu toate astea privirea lui o tulbură atât de tare, o făcu să-l cunoască cu tot dinadinsul căci omul ăsta avea o fire ciudat de încrezătoare şi fără ascunzişuri.

— Locuiţi singur?

— Da… dacă asta se numeşte singur.

Nu-nţelegea ce vrea să spună. I se părea neobişnuit. Ce însemnau toate astea?

Şi de câte ori, după ce-l urmărea din ochi câtva timp, privirile li se întâlneau inevitabil, ea-şi dădea seama că o emoţie puternică îi umbrea raţiunea. Stătea nemişcată şi pusă pe harţă cu ea însăşi. Cine era străinul ăsta care-i devenise dintr-odată aşa de apropiat? Ce se-ntâmpla cu ea? Ceva în ochii lui tineri, care clipeau cu căldură, părea că-şi arogă un drept asupra ei: dreptul de-a vorbi cu ea, de-a-i oferi protecţia lui. Dar cum? De ce vorbea cu ea? De ce se citea atâta siguranţă în ochii lui, de ce erau aşa de plini de lumină şi încredere, de ce n-aştepta să i se dea permisiunea sau să i se faa A un semn?

Tilly se întoarse cu o frunză mare şi-i găsi pe amândoi stând în tăcere. Deodată Tom simţi că e de datoria lui să vorbească, acum că servitoarea venise-napoi.

— Câţi ani are fetiţa dumneavoastră? întrebă el.

— Patru ani, răspunse ea.

— Tatăl n-a murit de mult, nu?

— Fetiţa avea un an când a murit el.

— Trei ani sunt de-atunci?

— Da, e mort de trei ani, aşa e.

Era ciudat de liniştită, aproape detaşată, când răspundea la întrebările-astea. Se uită din nou la el cu

ceva feciorelnic în priviri. El simţea că e ţintuit locului. Nu era-n stare nici să vină mai aproape, nici să se îndepărteze de ea. Îl deranja ceva în toată făptura ei şi la un moment dat deveni chiar rigid faţă de ea. Văzu în ochii mamei privirea mirată a fetiţei. Tilly îi dădu untul şi străina se ridică să plece.

— Mulţumesc foarte mult. Cât costă?

— 1 – 1 facem noi cadou vicarului, spuse Toni. Îmi prinde şi mie bine s-ajung cumva la biserică.

— Mai bine v-aţi duce singurlia biserică şi-aţi lua banii pe unt, că doar e-al dumneavoastră, spuse Tilly ţinând-o mai departe pe-a ei.

— Nu se putea să nu te bagi tu! o repezi Tom.

— Cât face, vă rog? o-ntrebă poloneza pe Tilly.

Brangwen se uită ia ele şi lăsă lucrurile să curgă.

— Atunci, vă mulţumesc foarte mult, spuse ea.

— Veniţi într-o zi şi cu fetiţa, o invită el, să vadă păsările şi caii, dacă i-or plăcea.

— O, sigur c-o să-i placă, răspunse străina.

Şi plecă. Brangwen se posomorî când o văzu că pleacă. Nici n-o observa pe Tilly, care se uita la el neliniştită şi aştepta s-o liniştească el din nou. Dar el nu era-n stare să se gândească la nimic. Simţea că, printr-o coardă invizibilă, se legase de femeia aceea misterioasă.

Mintea i se bramburise de-a binelea. Conştiinţa lui era acum în altă parte. În piept sau în intestine, undeva în cap, începuse o altă activitate. Era ca şi cum o lumină puternică ardea acolo, iar el, orb de lumina aia, nu ştia nimic în afară de faptul că transfigurarea asta îşi mistuia focul între ei doi, legându-i ca o putere tainică.

Fiindcă ea-i venise-n casă, el mergea buimăcit de colo-colo, abia văzând lucrurile cu care umbla, plutind, liniştit, într-o stare de metamorfoză. Se supuse, fără să crâcnească, uită că mai are voinţă, pierzându-se pe sine într-o atmosferă soră cu extazul, ca o fiinţă care tinde să se nască a doua oară.

Femeia veni de două ori la fermă cu fetiţa, dar întotdeauna cei mari erau cuprinşi de acalmia asta, o

linişte şi-o pasivitate ca o toropeală care pogora asupra lor, aşa că nu se produse nicio schimbare demnă de luat în seamă. El aproape nu era conştient de prezenţa puştoaicei, dar, cu veselia pe care-o avea din născare, îi câştigă încrederea, chiar afecţiunea, căci o suia pe cal, încercând s-o înveţe să călărească, şi-i punea-n palmă grăunţe să dea la păsări.

Odată le-ntâlni pe drum şi le duse pe-amândouă la plimbare cu trăsura, afară din Ilkeston. Copilul se ghemui lângă el, parcă din dragoste. Mama stătea nemişcată ca o stâncă. Erau învăluiţi în tăcere, în ceva vag, ca o ceaţă fără contururi precise, de parcă voinţa fiecăruia din ei încetase să mai existe. Numai el îi văzu mâinile, fără mănuşi, strânse în poală, şi observă verigheta de pe deget. Pe el verigheta îl excludea, căci era un cerc închis. Ea era ceea ce lega viaţa străinei, era simbolul vieţii ei, în care el n-avea niciun locşor. Şi totuşi, dincolo de toate astea, ea şi el trebuiau să se-ntâlnească.

O ajută să se dea jos din trăsurică, aproape ridicând-o, şi simţi că are dreptul s-o ia aşa în braţe. Ea era încă a altuia, a aceluia care rămăsese în urmă. Dar şi el, Tom Brangwen, trebuie să aibă grijă de ea. Căci ea, ca toate femeile, ajunsese să fie neglijată.

Câteodată, ceaţa aceea fără contururi precise în care era ea învăluită şi-n care el se pierduse cu totul, îl înfuria, îl făcea să turbeze de mânie. Dar se ţinea încă tare pe poziţie. Ea n-avea nicio reacţie faţă de el, nicio pornire a vieţii. 11 intriga şi-l scotea din sărite, dar el tăcu chitic supunându-se multă vreme. Apoi, din ciuda pe care-o strânsese-n el fiindcă ea nu-l băga în seamă, izbucni, distrugătoare, furia. Voia să plece, să scape de străină.

Din întâmplare, ea veni cu fetiţa la Marsh tocmai când el era în starea asta. El continuă să-i reziste, puternic şi neclintit în revolta lui, şi, deşi el nu spunea nimic, ea simţea cum cade pradă în ghearele furiei şi neliniştii lui apăsătoare, care o scuturară iar scoţând-o ca dintr-o toropeală. Din nou inima începu să-i bată repede, mai-mai să-i spargă pieptul. Se uită la el, la străinul care nu era un

domn şi totuşi ţinea morţiş să intre-n viaţa ei şi durerea unei alte existenţe în propria-i fiinţă îi încordă toate fibrele trupului într-o formă nouă. Ar trebui s-o ia de la cap, să găsească o existenţă nouă, o formă nouă, care să vibreze în faţa acelei forţe oarbe şi încăpăţânate care continua să-i reziste.

O trecu un fior rece, prevestitor al unei noi creaţii. Flacăra izbucni în el şi-l pătrunse până-n măduva oaselor. Ea o dorea, această viaţă nouă de la el, cu el, şi cu toate astea trebuia să se apere împotriva acestei vieţi noi care-nsemna distrugere.

Când trudea singur pe ogor sau stătea noaptea de veghe să fete oile, faptele şi lucrurile concrete ale vieţii de zi cu zi dispăreau şi lăsau să iasă la iveală, golgoluţ, miezul intenţiei lui. Şi-atunci îi venea în minte că vrea să se-nsoare cu ea şi ea să fie viaţa lui.

Puţin câte puţin, chiar fără s-o vadă, ajunse s-o cunoască. I-ar fi plăcut s-o creadă ca pe ceva care i-a fost dat în grijă, ca pe-un copil fără părinţi. Dar nu-i era permis. Trebuia să coboare din sferele înalte ale acestei plăcute idei. Ea putea să-l refuze. Şi, pe lângă asta, se temea de ea.

Dar în nopţile lungi de februarie, când stătea lângă oile în chinurile facerii şi se uita din adăpostul lui la stelele scânteietoare, îşi dădea seama că nu-şi aparţine lui însuşi. Trebuia să admită că era numai un crâmpei, ceva neterminat şi supus altei forţe. Pe cerul întunecat treceau stelele călătoare, trecea tot roiul în cine ştie ce pelerinaj etern. Aşa că el, mic şi supus, stătea la locul lui în marea ordine universală.

Dacă ea nu voia să vină, el era sortit să rămână un nimic. Era o experienţă aspră. Dar, după ce ea l-a uitat

5 – Curcubeul *¡o* de nu ştiu câte ori, după ce văzuse-atât de des că nu există pentru ea, după ce turbase de furie şi-ncercase să scape, după ce-şi spusese că era bun aşa cum era şi fără nevastă, că era bărbat şi putea ţine singur piept vieţii, trebuia – în noaptea presărată cu nenumărate stele – să se umilească, să recunoască şi să

ştie că, fără ea, el nu era nimic.

Nu era nimic. Dar cu ea, ar fi şi el un om de-adevărat. Dac-ar fi să vină ea acum la stână, prin iarba acoperită de brumă, prin behăitul fără astâmpăr al oilor şi mieilor, i-ar aduce împlinirea şi perfecţiunea. Şi de-ar fi aşa, să vină ea la el! Aşa trebuie să fie căci aşa e orânduit să fie.

I-a trebuit mult timp ca să se hotărască în sfârşit s-o ceară de nevastă. Şi ştia că, dac-o cere, ea trebuie să accepte fără discuţii. Trebuie, altfel nu se poate.

Aflase câte ceva despre ea. Era săracă, singură de tot şi-o dusese greu la Londra, atât înainte cât şi după ce-i murise bărbatul. Dar în Polonia era doamnă de viţă nobilă, fată de moşier.

Faptul că era de viţă nobilă, că băr oatu-său fusese doctor cu renume, că el însuşi îi era inferior aproape din toate punctele de vedere, toate astea erau vorbe goale pentru el. Exista o realitate interioară, o logică a sufletului, care-i lega unul de altul.

Într-o seară de martie, când de-afară se-auzea vuietul vântului, vani momentul să-i facă propunerea. Pân-atunci stătuse cu mâinile pe genunchi, aplecat spre flăcările din cămin. Şi pe când se uita aşa la foc, îşi dădu seama, fără să se gândească aproape, c-avea s-o facă-n seara aia.

— Mai am vreo cămaşă curată? o întrebă pe Tilly.

— Ştiţi bine c-aveţi cămăşi curate, zise ea.

— Păi, adu-mi una albă.

Tilly îi aduse una din cămăşile care-i rămăseseră moştenire de la taică-său şi-o întinse s-o bată căldura flăcărilor. Când îl vedea stând aşa, aplecat, cu mâinile pe genunchi, nemişcat şi cufundat în gânduri, fără habar de prezenţa ei, Tilly avea pentru el o dragoste mută şi dureroasă. În ultima vreme, când făcea orice pentru el, cu el de faţă, o podideau lacrimile şi se zguduia de plâns. Acum, când desfăcea cămaşa, îi tremurau mâinile. Acuma Tom nu mai ţipa la ea şi n-o mai tachina deloc. Tăcerea adâncă din casă o făcea să tremure.

Tom se duse să se spele. Mici şi ciudate mustrări de conştiinţă ţâşneau din adâncul tăcerii lui şi pocneau ca

baloanele de săpun.

— Trebuie s-o fac şi p-asta, spuse el pe când se-apleca să ia cămaşa de pe grilajul din faţa căminului, trebuie s-o fac, aşa că n-are rost că m-ascund după deget.

Şi pe când se pieptăna în faţa oglinzii de pe perete, îşi replică superficial:

— Femeia nu-i mută, nu-i fără grai. Nici copil de ţâţă nu-i. Are dreptul să facă ce-i place şi să respingă pe cine nu-i place.

Urma asta de judecată sănătoasă îl duse un pic mai departe.

— Mai aveţi nevoie de ceva? îl întrebă Tilly, care apăru ca din senin căci îl auzise vorbind.

Se uita la el cum îşi piaptănă barba blondă. Ochii lui priveau liniştiţi undeva fără să se-abată.

— Păi, făcu el, unde-ai pus foarfecă?

I-o aduse şi rămase să se uite la el cum, cu bărbia înainte, îşi ajusta barba.

— Nu vă ciopârţiţi aşa de parcă v-aţi duce la vreun coneurs de tunsoare, zise ea neliniştită.

El suflă repede părul fin şi cârlionţat care-i rămăsese pe buze.

Se îmbrăcă curat din cap până-n picioare, îşi înnodă cravata cu grijă şi-şi puse haina cea bună. Era gata şi, cum amurgul cenuşiu învăluia grădina, o porni să culeagă narcise galbene. Vântul vuia prin ramurile merilor şi florile galbene se plecau şi se ridicau izbite de câte-o pală de vânt. Tom se lăsă pe vine să rupă codiţele fragile şi auzi până şi vorba şoptită a frunzelor ascuţite ca nişte suliţe.

— Ei, da’ ce se-ntâmplă? îi strigă un prieten cu care dădu nas în nas când ieşea pe poarta grădinii.

— Facem şi noi un pic de curte şi cam atât, spuse Brangwen.

Iar Tilly, emoţionată de nu mai ştia nici cum o cheamă şi tremurând toată, se lăsă împinsă de vânt până la poarta cea mare, de unde putea să-l vadă cum pleacă.

Tom urcă dealul şi-o luă spre casa parohială. Vântul vâjâia printre gardurile de arbuşti şi Tom încercă să pună

la adăpost buchetul de flori, ţinându-l pe-o parte. Nu se gândea la nimic. Ştia numai că suflă vântul.

Se lăsa noaptea şi copacii fără frunze băteau darabana cu crengile printre care şuiera vântul. Ştia că vicarul o să fie în biroul lui, iar poloneza, cu fetiţa, în bucătăria care era o odaie tihnită şi plăcută. Când se-ntunecase de tot, intră pe poartă şi-o luă pe potecă. Câteva narcise galbene îşi plecară căpşoarele în bătaia vântului, iar brânduşele, lovite şi ele de suflarea lui, se-nghesuiră unele-n altele într-o încâlceală palidă, fără culoare.

Prin fereastra de la bucătărie se strecura o dâră de lumină pe tufele din spatele casei. Brangwen începu să ezite. Cum să facă? Se uită pe fereastră şi-şi văzu iubita într-un balansoar, ţinând pe genunchi fetiţa care era deja în cămaşă de noapte. Căpşorul blond cu părul rebel şi nesupus se-apleca spre căldura focului. Flăcările luminau obrajii strălucitori – şi pielea albă a copilei, care parcă visa cu ochii deschişi, întocmai ca un om în toată firea. Chipul mamei era întunecat şi imobil şi bărbatul, simţind ca un ghimpe în inimă, văzu că femeia era undeva departe, în viaţa care trecuse. Părul micuţei strălucea ca beteala, iar faţa parcă era de ceară, luminată dinăuntru. Vântul urla din toate puterile. Mama şi fetiţa stăteau tăcute şi nemişcate, copilul privind la foc cu ochii aceia negri şi visători, mama uitându-se în gol. Puştoaica aproape-adermise şi numai voinţa o mai făcea să ţină ochii-atât de larg deschişi.

Deodată se uită în jur, speriată, căci vântul făcea să se zguduie casa. Brangwen văzu tremurul buzelor mici. Mama începu s-o legene şi el auzi scârţâitul tălpigelor de balansoar. Apoi auzi un cântec într-o limbă străină, murmurat cu un glas stins şi monoton. Apoi o rafală puternică de vânt. Mama parcă plutea, dusă de valul vieţii. Ochii negri ai copilului erau măriţi. Brangwen se uită la norii care se-adunau pe cerul întunecat cu o viteză ce te-nspăimânta.

Apoi se auzi glasul ascuţit, plângăreţ şi totuşi poruncitor al micuţei:

— Nu mai cânta aşa, mamă, nu-mi place.

Cântecul se stinse.

— Du-te la culcare, spuse mama.

Brangwen văzu cum puştoaica protestează ţinându-se de maică-sa, văzu cât de aeriană era mama, văzu efortul disperat al copilului de a nu se dezlipi de femeie. Apoi, deodată răsună glasul limpede al fetiţei care soma:

— Vreau să-mi spui o poveste.

Vântul bătea, povestea începu şi copila se cuibări în poala mamei. Brangwen aştepta afară, parcă suspendat în gol, şi se uita cum se zbat sălbatic copacii în bătaia vântului la căderea nopţii. Trebuia să-şi urmeze soarta şi rămase s-aştepte în faţa uşii.

Fetiţa se ghemui şi stătu nemişcată, lipită de maică-sa, cu ochii negri privind fără să clipească printre genele drepte, ca un animal care se făcuse covrig şi-adormise cu tot trupul în afară de ochi. Mama parcă era în umbră, iar povestea parcă se depăna singură. Brangwen stătea afară şi vedea cum se lasă noaptea. Nici nu băgă de seamă cum trece timpul. Mâna în care ţinea narcisele era ţeapănă şi rece.

Povestea se termină şi, în sfârşit, mama se ridică în picioare, cu fetiţa de gât. Înseamnă că are putere dacă duce aşa de uşor în braţe un copil atât de mare. Micuţa Anna îşi încolăcise braţele pe după gâtul mamei. Faţa albă şi ciudată a copilului privea peste umărul mamei. Adormise. Doar ochii, mari şi negri, ţineau piept şi luptau cu ceva nevăzut.

Când ieşiră din cameră, Brangwen se mişcă pentru prima dată din locul în care stătuse ţintuit şi-şi roti privirile să vadă noaptea. Dorea din suflet ca noaptea să fie-ntr-adevăr aşa de frumoasă şi familiară cum părea în acele câteva clipe de destindere. Ca şi micuţa, simţi că-l apasă ceva, o suferinţă, asemenea destinului.

Mama se-ntoarse şi-hcepu să-mpăturească lucruşoarele fetiţei. El bătu la uşă. Ea deschise mirată, puţin în încurcătură, ca o străină care nu se simte în largul ei.

— Bună seara, spuse el. Intru numai o clipă.

Femeia se schimbă repede la faţă. Nu se-aştepta la o asemenea vizită. Se uită la el şi-l văzu în razele care se strecurau prin fereastră, cu narcisele în mină, pe fundalul nopţii. Nu-l mai văzuse niciodată în hainele-alea negre. Aproape că se temea de el.

Dar el trecuse pragul şi-nchidea uşa-n urma lui. Ea intră în bucătărie, speriată de această invazie de pe tărâmul nopţii. El îşi scoase pălăria şi se-apropie de ea. Apoi rămase în bătaia luminii, cu haine negre şi cravată neagră, cu pălăria într-o mină şi florile galbene în cealaltă. Ea stătea deoparte, neputincioasă, aproape uitându-şi propria fire. Nu-l cunoştea. Ştia numai că venise pentru ea. Vedea doar silueta omului în negru stând în faţa ei şi pumnul încleştat în care ţinea florile. Nu-i vedea chipul şi nici ochii vii.

El o urmărea, fără s-o cunoască, şi numai în străfunduri era conştient de prezenţa ei.

— Am venit să vorbesc ceva cu dumneavoastră, spuse el, făcând câţiva paşi şi lăsând din mină pălăria şi florile, care se desfăcură şi se-mprăştiară pe masă. Ea se dăduse-napoi când îl văzuse că se-apropie. N-avea niciun pic de voinţă şi parcă ea însăşi nici nu exista. Vântul şuiera prin horn. Brangwen aşteptă. Îşi eliberase mâinile, aşa că acum. putea să-nchidă pumnii.

Era conştient că ea e acolo, necunoscută, înfricoşată, totuşi legată de el.

— Am venit, zise el curios de sec şi liniştit, să vă-ntreb dacă vreţi să vă măritaţi cu mine. Sunteţi liberă, nu-i aşa?

Urmă o tăcere lungă, timp în care ochii lui albaştri şi ciudat de impersonali se uitară într-ai ei ca să afle un răspuns la acest adevăr. Căuta să scoată la iveală adevărul din ea. Iar ea, hipnotizată, trebui să răspundă în cele din urmă:

— Da, sunt liberă să mă căsătoresc.

Ochii lui îşi schimbară expresia, deveniră mai puţin impersonali, mai-mai că ziceau c-ar privi-o şi el, pentru

adevărul din ea Erau statornici, atenţi şi eterni de parcă n-aveau să se schimbe-n vecii vecilor. Păreau c-o fixează şi-o hotărăsc să facă pasul. Ea tremura, simţind că se naşte din nou, anulându-se fără voinţă în el, într-o voinţă comună cu el.

— Vreţi să vă căsătoriţi cu mine? făcu ea.

El păli la faţă şi răspunse:

— Da.

Era încă nehotărâre şi tăcere-ntre ei.

— Nu, zise femeia, dar nu despre ea însăşi. Nu, nu ştiu.

Tom simţi cum. dispare încordarea de parcă s-ar fi rupt ceva în el, pumnii strânşi slăbiră şi nu mai putu face nicio mişcare. După înfrângerea asta neclară stătea neajutorat şi se uita la ea. O clipă numai, ea devenise ireală pentru el. Apoi o văzu cum vine spre el, ciudat de direct şi parcă fără să se mişte, într-o pornire bruscă. îl apucă uşor de haină.

— Da, vreau, spuse ea impersonal, uitându-se la el cu ochii ei mari şi candizi, pe care-i deschisese din nou şi-i deschisese asupra adevărului suprem.

Cum stătea a colo-n picioare, Brangwen se albi la faţă şi rămase ca o stană de piatră. Numai ochii i se mişcau, căci ea se uita intens în ei şi el suferea cumplit din cauza asta. Ea părea că-l vede cu ochii ei mari, pe care-i deschisese din nou, aproape cu ochi de copil. Cu o mişcare stranie. care-l făcu să nu mai ştie unde-ncep şi unde se sfârşesc chinurile iadului, îşi întinse alene spre el faţa negricioasă şi sânii, lăsându-l să se gândească la un sărut. Tom simţi că-i plesneşte capul şi pentru câteva clipe se văzu cufundat de tot în întuneric.

O avea în braţe şi, pierdut cu totul, o săruta. Se contopiseră, deveniseră o singură fiinţă şi-ar fi fost un chin fără de margini să renunţe la el însuşi. Ea era acolo, în braţele lui, mică, uşoară şi docilă, ca un copil, dar totuşi lăsându-l să se gândească la o-mbrăţişare, la îmbrăţişarea fără de sfârşit. Şi Tom simţi că nu mai poate să suporte, că nu mai poate să se ţină pe picioare.

Se-ntoarse să caute un scaun şi, ţinând-o încă în braţe, se-aşează şi-o strânse tare la piept, cât mai aproape de el. Apoi, câteva secunde, dormi adânc, învăluit în somnul cel mai negru – uitarea totală.

Din care îşi reveni puţin câte puţin, ţinându-şi mereu iubita, caldă, aproape de el; ea, ca şi el, învăluită-n aceeaşi tăcere totală, în aceeaşi uitare – bezna fecundă, născătoare de viaţă.

El îşi reveni încetul cu încetul, dar se născuse a doua oară ca după o gestaţie în pântecele beznei. Totul era curat şi luminos ca aerul, nou ca revărsatul zorilor, proaspăt şi-abia început. Noutatea şi fericirea supremă îl inundară precum lumina zilei. Iar ea, nemişcată, stătea lângă el ca şi cum o copleşiseră aceleaşi simţăminte.

Apoi se uită la el, cu ochii-i mari şi tineri sclipind de-atâta lumină. El se-aplecă şi-i sărută buzele. Vâlvătaia zorilor iviţi porni să-i mistuie şi viaţa lor cea nouă-ncepu să se-arate. Era frumoasă dincolo de orice-nchipuire, era minunată ca păcatul şi părea aproape o trecere în nefiinţă. Brangwen-trase brusc femeia mai aproape de trupul lui.

Căci curând, lumina ei interioară începu să pălească, treptat. Bărbatul o ţinea în braţe. Ea – şi sprijini capul pe umărul lui şi rămase nemişcată, puţin obosită, retrasă în umbră pentru că era obosită. Şi-n osteneala ei era ceva care-l nega.

— Mai e şi copilul, spuse ea după o lungă tăcere.

El nu-i înţelegea vorbele. Nu mai auzise de mult un glas. Acum auzea şi vântul vuind ca şi cum tocmai se pornise din nou.

— Da, zise el fără să-nţeleagă ce vrusese ea să spună.

Simţi cum inima i se strânge puţin de durere şi încruntă uşor din sprâncene. Îi scăpa ceva şi nu ştia ce.

— Ai s-o iubeşti? întrebă femeia.

Bărbatul simţi din nou cum i se strânge inima de durere.

— Şi-acum o iubesc, spuse el.

Ea stătea nemişcată cu capiii pe umărul lui şi-i sorbea căldura trupului fără să-i pese. Pentru el era marea

confirmare s-o simtă acolo, sorbindu-i căldura şi dându-i înapoi greutatea trupului ei şi încrederea ei stranie. Oare prin ce sfere plutea de părea aşa de absentă? Lui îi stătuse mintea-n loc de mirare. N-o cunoştea.

— Dar eu sunt mult mai mare decât tine, spuse ea.

— Cu cât? întrebă el.

— Am 34 de ani, spuse ea.

— Eu am 28, spuse el.

Şase ani.

Se vedea pe ea o îngrijorare ciudată care parcă i-ar fi făcut plăcere. El asculta şi se minuna. Era de-a dreptul superb că-l ignora atât de mult, în vreme ce stătea cu capul culcat pe umărul lui. El era-n stare s-o ridice cu răsuflarea lui şi-i simţi greutatea pe propria-i fiinţă. Acum ajunsese în sfârşit la împlinire şi la o putere pe care n-avea cum să i-o ia nimeni. N-avea nimic comun cu ea, nici măcar n-o cunoştea. Ce ciudat că ea – şi lăsase toată greutatea trupului în mâinile lui! El era mut de încântare. Se simţea fizic puternic căci era-n stare s-o poarte pe răsuflarea lui. împlinirea lor ciudată şi inviolabilă îi dădea siguranţa şi stabilitatea Atotputernicului. Amuzat, se-ntreba ce-ar zice vicarul dac-ar şti.

— Nu-i nevoie să mai stai aici ca să-i faci vicarului gospodăria, spuse el.

— Dar mie-mi place şi-aici. După ce-ai fost în mai multe. locuri, aici e foarte plăcut.

Când auzi asta, lui îi pieri glasul din nou. Ea era aşa de-aproape de el şi totuşi îi răspundea de undeva atât de departe. Dar lui nu-i păsa.

— Cum era la tine-acasă când erai mică? o întrebă el.

— Tata avea moşii, răspunse ea, şi casa era lângă râu.

Treaba asta nu-i mai spunea mare lucru. Totul era la fel de imprecis ca şi-nainte. Dar atâta vreme cât ea era aşa de-aproape de el, nu-i păsa câtuşi de puţin.

— Şi eu am o moşie… una mai mică, zise el.

— Aha, făcu ea.

Tot timpul ăsta el nu-ndrăznise să se mişte. Ea stătea

neclintită pe răsuflarea lui. El o ţinea în braţe şi multă vreme nu s-a urnit de pe scaun. Apoi, uşor şi timid, puse mâna pe rotunjimea braţului ei, pe necunoscut. Ea părea un pic mai aproape. Pe el flacăra îl pârjolea de la pântece până la piept.

Dar era prea devreme. Ea se sculă din braţele lui şi scoase un şerveţel dintr-un sertar ca să-l pună pe tavă. Avea un aer calm şi profesional în ce făcea. Fusese soră de caritate pe lângă bărbatu-său, atât la Varşovia, cât şi în timpul răzmeriţei, după aceea. Începu s-aranjeze lucrurile pe tavă şi parcă nici nu-l băga în seamă pe Brangwen. El se îndreptă de spate, căci nu putea-ndura să vadă cum, în firea ei, lucrurile se bat cap în cap. Ea se mişca prin cameră, dar n-aveai cum ghici dinainte ce vrea să facă.

Apoi, pe când el visa cu ochii deschişi, tot numai mirare, ea se-apropie de el şi-l privi cu ochii ei mari, cenuşii care-aproape-i zâmbeau, strălucind c-o lumină ascunsă. Dar gura cea urâtă şi frumoasă în acelaşi timp era tot împietrită şi pecetluită de tristeţe. Tom se temea.

Privirea lui încordată şi-aţâţată de-asemenea lucruri neobişnuite încerca s-o evite. Simţi că-l părăseşte curajul, că se pierde cu firea şi totuşi se ridică în picioare de parcă ea i-ar fi poruncit, iar el ar fi ascultat-o cuminte. Se aplecă şi-i sărută buzele mari, groase şi triste. Le sărută, dar expresia gurii nu se schimbă deloc. Frica pusese stăpânire pe el de-a binelea. Din nou femeia-i scăpase printre degete.

Ea se-ntoarse să meargă-n altă parte. Era dezordine în bucătăria casei parohiale, dar pentru el era frumoasă această dezordine făcută de ea şi de copilul ei. Femeia avea ceva minunat şi aerian în făptură, dar şi ceva care-o lega fizic de el şi asta-i făcu inima să tresalte. Stătea acolo şi-aştepta ca suspendat în gol.

Ea veni din nou la el. El stătea acolo, în haine negre, cu ochi albaştri, foarte strălucitori şi enigmatici pentru ea, cu chipul viu de-atâta încordare şi părul răvăşit. Ea se-apropie şi mai mult de el, de trupul lui înveşmântat în negru, tot numai dorinţă, şi-l apucă uşor de braţ. El

rămase nemişcat. Ochii ei, în care vedeai bezna amintirii luptând cu dorinţa, primitivi şi electrizanţi până-n străfunduri, îl respinseră şi-l traseră spre ei în acelaşi timp. Dar el rămase el însuşi. Respira greu şi la rădăcina părului îi apărură broboane de sudoare, care i se prelinseră pe frunte.

— Vrei să te însori cu mine? îl întrebă ea molcom, nesigură ca-ntotdeauna.

El se temea că n-o să poată scoate o vorbă. Respiră adânc şi spuse:

— Da.

Apoi din nou, chinul lui cel cumplit: cu o mână sprijinită uşor pe braţul lui, ea se aplecă puţin înainte şi-şi întinse gura spre el, sugerându-i ciudat aceeaşi îmbrăţişare ca pe vremea strămoşilor lor şi a strămoşilor strămoşilor lor. Gura era urâtă şi frumoasă în acelaşi timp, iar el nu mai putea să-ndure. Îşi apropie buzele de-ale ei şi încet, încet, ea îi răspunse, adunând forţă şi dorinţă, până când bărbatul simţi că nu mai poate să-ndure căci ea căzuse asupra lui cu puterea trăsnetului. El se retrase alb şi cu răsuflarea tăiată. Doar în ochii lui albaştri se vedea ceva din esenţa fiinţei lui. Iar în ochii ei apăru un zâmbet plăpând, strălucind într-un vid negru ca beznă nopţii.

Din nou ea începu să plutească, depărtându-se de el. El voia să plece. Era peste puterile lui să mai îndure. Trebuia să plece. Totuşi era nehotărât. Dar ea se-ndepărtă prima.

După chinuri şi deziceri, hotărârea fusese luată.

— O să viu să vorbesc mâine cu vicaru, spuse el cu pălăria-n mână.

Ea îl privi cu ochi inexpresivi şi plini de întuneric, în care el nu citi niciun răspuns.

— E bine, nu? zise el.

— Da, răspunse ea, un biet ecou fără trup sau sens.

— Noapte bună, spuse el.

— Noapte bună.

Bărbatul plecă şi ea rămase pe loc, lipsită de expresie şi personalitate, cum o ştiuse-ntotdeauna. Apoi ea – şi văzu

mai departe de tava pe care trebuia să-i ducă vicarului mâncarea. Avea nevoie de masă, aşa că puse narcisele pe bufet fără să le dea vreo atenţie. Doar răceala lor, căci le atinsese cu mâna, dăinui multă vreme.

Erau aşa de străini încât dorinţa lui devenise un chin cumplit. Şi-aveau să fie aşa străini de-a pururi. Atâta intimitate în îmbrăţişări şi-atâta lipsă de comunicare! Era de neîndurat. Nu mai era-n stare să stea pe-aproape de ea, să ştie că nu-i niciun fel de comunicare-ntre ei, să ştie cât de străini, străini de tot sunt unul faţă de altul. Ieşi în bătaia vântului, care despărţise norii din loc în loc, făcând găuri pe cer. Lumina lunii se răspândea în toată splendoarea. Acuşi-acuşi, din înalturi, luna scânteietoare şi nestatornică precum apa trecea în goană peste-un petic gol de cer şi intra pe sub vreun nor aducător de ploaie, cu marginile-n culorile curcubeului. Apoi norul ascundea luna de tot şi umbra învăluia pământul. Apoi din nou, undeva în noapte, o lumină care dispărea ca un abur. Tot cerul mişuna şi se zvârcolea, o imensă harababură de forme zburătoare, beznă, lumini zdrenţuite şi fumegânde şi o mare aură cafenie ce se rotea întruna; apoi groaza pe care o inspira luna, scânteietoare şi nestatornică precum apa, care apărea pentru o clipă pe cerul gol şi-o zbughea din nou sub nor după ce te orbise cu lumina ei.

Ciipiiolul 11

LA MARSH

Era fata unui moşier polonez care, înglodat în datorii, se-nsurase c-o nemţoaică cu bani şi murise chiar înainte de răzmeriţă. De foarte tânără se măritase cu Paul Lensky, un intelectual care studiase la Berlin şi se-ntorsese la Varşovia patriot. Maică-sa se măritase cu un comerciant neamţ şi plecase din Polonia.

Lydia Lensky, căsătorită cu tânărul doctor, călcă pe urmele lui într-ale patriotismului şi emancipării. Erau săraci, dar foai-te plini de ei. Ca s-arate cât e de emancipată, ea învăţă să-ngrijească bolnavii. Amândoi reprezentau în Polonia noua mişcare ce-abia începuse în Rusia. Dar erau. foarte patrioţi şi-n acelaşi timp foarte

„europeni”.

Li se născură doi copii. După asta veni marea răzmeriţă. Lensky, plin de ardoare şi vorbe frumoase, mergea peste tot şi-şi chema concetăţenii la luptă. Avea şi ceva de fanfaron în el. Lydia, care se trăgea din altă familie şi era mai puţin belicoasă graţie sângelui ei nemţesc, rămânea în umbră. Ce-o împingea înainte erau doar talentul oratoric al bărbatului ei şi înflăcărată lui pornire patriotică. El era, fără discuţie, un brav cetăţean, dar niciunul din actele lui de bravură nu se ridica la-nălţimea entuziasmului din discursuri. Muncea din greu, mai-mai să-şi dea duhul. Numai ochii-ţi aminteau că ai de-a face cu un om viu. Lydia era ca drogată şi-l urma în tot locul. Devenise umbra lui: îl servea şi-i repeta mai departe cuvintele. Uneori lua cei doi copii cu ea peste tot, alteori îi lăsa acasă, în plata Domnului.

Într-o bună zi, îi. găsi pe-amândoi morţi de difterie. Bărbatu-său plânse amarnic fără să-i pese că-l aude lumea. Dar războiul mergea mai departe şi nu peste mult timp Lensky se-ntoarse la datorie. Lydiei i se-ntunecă mintea.

Mergea totdeauna prin locuri ferite, redusă la tăcere şi cuprinsă de-o teroare stranie, profundă. Singura ei dorinţă era să-şi găsească mulţumirea în spaimă, să intre la o mănăstire şi să-şi satisfacă instinctul de spaimă din ea, slujind o religie a tenebrelor. Dar n-a putut face-aşa ceva.

După asta veni refugiul la Londra. Lensky, mic şi pirpiriu, îşi pusese serios în gând să reziste şi nimic nu-l mai făcea să se destindă. Trăia într-un soi de iritabilitate nebunească. Era suspicios, arogant în ultimul grad, arţăgos, aşa că nu peste multă vreme nimeni nu-l mai suporta pe noul asistent al medicului de la spital. Ajunseseră aproape să ceară de pomană. Dar mai ţinea încă la ideile lui măreţe. Parcă trăia într-o lume total halucinantă, unde el şi numai el era figura vie şi dominatoare. Îşi păzea nevasta cu gelozie, să nu se afle de situaţia ei, era ca o sabie care spinteca întruna aerul în jurul bietei femei – englezii rămâneau toţi cu gura căscată la o comedie ca asta – şi avea putere asupra ei de parc-ar fi

hipnotizat-o. Ea era pasivă, înnegurată şi nu ieşea niciodată la lumină.

El se topea văzând cu ochii. Când s-a născut fetiţa, tatăl era deja numai piele, os şi idei fixe. Ea îl vedea cum trage să moară, îl îngrijea, îngrijea şi de copil, dar nu observa nimic în jurul ei. Trăia în beznă, bezna ca remuşcare sau amintire a cavalcadei funeste, sălbatice şi mistice a spaimei, a morţii, a umbrei răzbunării. Când i-a murit bărbatul, s-a simţit uşurată. Nu mai avea cine să umble ca un titirez tot timpul în jurul ei.

Anglia se potrivea cu felul ei de-a fi, cu tendinţa ei de a sta, străină, la distanţă de toţi şi de toate. Ştiuse puţin limba înainte de-a veni şi-un oarecare talent papagalicesc o făcu s-o deprindă destul de uşor. Dar nu ştia nimic despre englezi, nici despre felul lor de viaţă. De fapt, toate astea nu existau pentru ea. Era ca un călător pe celălalt tărâm, unde umbrele se-adună după o logică, dar n-au nicio legătură una cu alta. Pe englezi îi simţea ca o adunătură de indivizi potenţi, reci şi uşor ostili printre care ea stătea singură şi neatinsă.

Englezii îi arătau aproape un fel de respect şi biserica se-ngrijea să nu ducă lipsă de nimic. Fără tragere de inimă trecea, ca o umbră, chinuită, prin momente când copilul o. copleşeacu iubirea lui curată. Bărbatu-său pe patul de moarte, cu suferinţa-n priviri şi pielea întinsă pe faţă, era pentru ea o-nchipuire, nu o realitate. Într-o asemenea închipuire, l-au înmormântat şi l-au pus frumos la locul lui. Pe urmă închipuirea s-a sfârşit. Ea a rămas netulburată. Timpul curgea cenuşiu, fără viaţă, ca o călătorie lungă în care ea stătea fără cunoştinţă şi nu vedea peisajele care i se perindau prin faţa ochilor. Seara, când îşi legăna copilul, poate că îngâna vreun cântec de leagăn din Polonia sau vorbea uneori cu ea însăşi în polonă. Altfel, nu se gândea la Polonia, nici la viaţa pe care-o dusese până atunci. Era ca o pată mare, albă în toată întunecimea aia. În viaţa exterioară era englezoaică sută-n sută. Chiar gândea în englezeşte. Dar perioadele ei lungi de uitare, când totul i se ştergea din memorie, şi

bezna atât de nepalpabilă ţineau de sufletul ei de poloneză.

Aşa a dus-o un timp. Apoi, cu o uşoară stânjeneală, începu să deschidă ochii pe jumătate la viaţa de pe stradă, îşi dădea seama că-n jurul ei era ceva, ceva foarte nepolonez, îşi dădea seama că era-ntr-un loc străin de cel în care se născuse. Şi apoi o trimiseră la ţară. Acum îi veni în minte căminul părintesc în care-şi petrecuse copilăria, casa mare de la moşie, ţăranii din sat.

O trimiseră în Yorkshire să aibă grijă de-un paroh bătrân, în parohia lui de la marginea mării. Asta a fost prima schimbare care i-a adus în faţa ochilor ceva ce trebuia să vadă. Întinderea mării şi pustietatea o apăsau pe creier. Tot peisajul o apăsa, o apăsa fără-ncetare. Cu toate astea o sili să-l accepte aşa cum era, viu, îi trezi la viaţă ceva din vigoarea copilăriei. În sfârşit, se găsise un lucru, peisajul, care-avea o legătură cu ea.

Aerul din jurul ei prindea culoare: verde, argintiu, albastru. Şi marea avea o persistenţă ciudată, de care Lydia trebuia să ţină seama. Ciuboţica-cucului scânteia peste tot în jur, erau multe, multe de tot. Le simţea mişcarea ce-i mângâia picioarele. Se şi aplecă să culeagă o floare sau două şi-n lumina nouă a vieţii îi veni, vag, în minte ce fusese mai demult. Cât era ziua de lungă stătea la fereastra de sus Lumina venea, venea, venea întruna dinspre mare, venea fără răgaz, până când o luă cu ea spre mal, iar mugetul mării zămisli în ea o toropeală asemenea somnului. Cunoştinţa ei, impersonală ca o maşină, se dădu un pic bătută. Femeia se mai împleticea. Din când în când, pentru o clipă doar, îi apărea, ca o nălucă, fetiţa şi-asta o durea cumplit. Sufletul i se trezise la viaţă şi-ncepuse să ia aminte.

Foarte ciudată era strălucirea necurmată a mării, foarte caldă şi îmbietoare era curtea bisericii într-un cotlon al dealului, de unde prindea lumina soarelui şi-o ţinea cum ţii în mână o albină amorţită care n-are cum să zboare de-acolo. Iarbă cenuşie, licheni şi-o bisericuţă, ghiocei prin iarba aspră şi-un pic de soare necrezut de cald.

Era neliniştită sufleteşte. Pârâiaşul cobora în ropot

dulce printre copaci. Ea tresărea şi se-ntreba ce este. Mai făcea câţiva paşi şi dădea cu ochii de clopoţeii care-i aduceau lumină-n jur.

Sosi vara şi pustietatea se umplu de clopoţei ce veneau valuri-valuri, ca apa de ploaie pe urmele lăsate de-o căruţă pe un drum de ţară. Iarba căpătă culoarea soarelui şi toată suflarea se trezi la viaţă. Dar ea nu se simţea în largul ei. Trecea pe lângă jepii pitici şi se ferea de ei, intra în iarbă, ca într-o baie ce-ţi pune sângele-n mişcare, şi simţea c-o doare tot trupul. Trecea uşor cu degetele peste degeţelele copilului, care-ncercase s-o ţină strâns. Auzea glasul nerăbdător al copilului, care voia s-o facă să vorbească, aşa rătăcită cum era.

Se retrase din nou în cochilia ei, în umbră şi necunoscut, şi multă vreme se-ascunse de viaţă, păzită cu străşnicie. Dar veni toamna cu slaba licărire roşie a prigoriilor cântătoare, iarna întunecă pustietatea şi Lydia se-ntoarse spre viaţă aproape cu sălbăticie. Îşi cerea viaţa înapoi şi cerea să fie ca-n copilăria ei, acasă la părinţi, sub cerul binefăcător. Zăpada acoperise totul. Stâlpii de telegraf făceau paşi de uriaş peste pământul alb, sub cerul posomorât. Şi din nou, sălbatică, se trezi în ea dorinţa ca asta să fie Polonia şi tinereţea ei, ca totul să fie iar al ei.

Dar nu era nici urmă de sănii sau zurgălăi. Nu vedea ţăranii în cojoace de oaie, apărând ca renăscuţi, cu feţe proaspete, îmbujorate şi strălucitoare, care se-nviorau când zăpada cădea cu lumina ei pe pământ. Viaţa din tinereţe nu venea la ea, nu mai voia să se-ntoarcă. Se revoltă pentru scurt timp, apoi se cufundă în umbra nepătrunsă a mănăstirii, unde Satan şi dracii îşi dezlănţuiau furia pe lângă ziduri, iar Iisus stătea, alb, pe crucea triumfului.

Din camera bolnavului urmărea cu privirea zăpada, care trecea învârtejită, ca o ceaţă de umbre grăbite ce zburau în ultima lor misiune spre o rrâare de plumb împietrită, dincolo de ultima dâră albă a ţărmului arcuit şi de bezna împestriţată cu zăpadă a stâncilor pe jumătate ascunse în valuri. Dar chiar lângă ea, pe crengile copacilor,

zăpada pufoasă parcă înflorise. Numai glasul vicarului care trăgea să moară se-auzea cenuşiu şi plângăreţ de undeva din fundul odăii.

La vremea ghioceilor vicarul murise. Trecuse în lumea celor drepţi. Dar ea, care se pregătea să plece, privea cu un ciudat sânge rece ghioceii ce-şi scoseseră căpşoarele pe lângă firul ierbii, suflaţi de vânt, dar de nemişcat din locul lor vechi de când lumea. Văzu florile albe, închise, bătute de vânt. Le văzu cum ţâşnesc din pământ, aninate de-un fir de iarbă verde-cenuşiu. Le văzu rămânând locului, în ciuda vântului care voia să le smulgă din rădăcină şi să le ducă departe, departe.

Când se sculă dimineaţa, zorii se iviseră albi, de culoarea zăpezii. Dinspre răsărit lumina venea în valuri tot mai mari şi mai puternice, până ce apăru trandafiriul, auriul şi marea începu să strălucească. Femeia era impasibilă şi indiferentă, dar totuşi ieşise din ţarcul de-ntuneric.

Veni din nou supremaţia umbrei, familiaritatea cu templul ridicat spaimei în semn de veneraţie. În timpul ăsta, se trezi mutată la Cossethay, fără să ştie de ea. Acolo, la-nceput nu era nimic, doar cenuşiul. Dar într-o bună zi apăru lumina florilor galbene de iasomie care-o prinseră-n mrejele lor şi apoi, dimineaţa şi seara, cântul stăruitor al sturzilor până când inima ei, asaltată atâta, trebui să-şi ridice glasul în semn de răspuns că acceptă provocarea. Îi veniră-n minte nişte cântecele. O copleşise-ngrijorarea, era aproape-nspăimântată. Se ţinea tare pe poziţie, dar ştia că e-nvinsă şi-atunci teama-i de-ntuneric se preschimbă în teamă de lumină. S-ar fi ascuns în casă. Numai de-ar fi putut. Mai mult decât orice îşi dorea din tot sufletul liniştea şi uitarea adâncă în care se cufundase până atunci. Nu putea-ndura să se trezească la viaţă, să-şi dea seama de ce se-ntâmplă-n jurul ei. Primele dureri ale acestei noi zămisliri erau aprige şi ştia că n-o să poată să rabde. Ar fi preferat să rămână-n afara vieţii decât să fie sfâşiată, mutilată de-această naştere, din care nu putea să scape vie. N-avea puterea să se trezească la viaţă acum, în

Anglia, unde ea era atât de străină şi cerul atât de duşmănos. Ştia c-o să moară ca o floare timpurie de primăvară, fără culoare şi fără miros, pe care sfârşitul iernii o scoate nemilos la lumină. Şi voia să-şi ţină bine-ascuns grăuntele ei de viaţă care-abia mijise.

Dar veni o zi plină de soare şi mireasmă de tulichină, cu albine care se năpusteau asupra brânduşelor galbene, şi-n această zi Lydia uită ce-a fost, se simţi alt om – nu ea, în niciun caz – un om renăscut care ştia ce-i bucuria. Dar ştia că starea asta e-atât de delicată şi tare se mai temea. Albinele făceau tumbe în cupele brânduşelor şi ea râdea. Apoi veni noaptea cu stelele strălucitoare pe care le ştia de mult, de când era copil şi stelele-aveau sclipiri atât de minunate că ea ghici imediat c-au ieşit victorioase.

Nu putea nici să stea de veghe, nici să doarmă. Era neputincioasă, zdrobită parcă-ntre trecut şi viitor, ca o floare ce iese din pământ şi se vede strivită de piatra de deasupra.

Uimirea şi neputinţa n-o părăsiră. Era înconjurată de mari forţe mişcătoare care trebuiau s-o zdrobească. Şi n-avea nicio scăpare. ’Numai în uitarea de demult, în bezna rece la care se străduia să nu-i dea drumul. Dar vicarul îi arătă ouăle din cuibul sturzului, de lângă uşa din spate. O văzu şi ea pe mama-sturz în cuib, cu aripile-ntinse, nu cumva să-i afle cineva taina. Aripile încordate şi nerăbdătoare, întinse peste cuib, o mişcară până la lacrimi. Se gândi la ele dimineaţa, când auzi cântând sturzul care se trezise, şi-şi spuse: „Oare de ce n-am murit acolo, cine m-a adus aici?”

Îşi dădea seama că-n jurul ei sunt oameni, dar nu-i vedea ca fiinţe umane, ci ca prezenţe nedesluşite. Şi era foarte greu să se schimbe după ei. În Polonia, ţăranii, oamenii fuseseră ca vitele pentru ea. Fuseseră vitele pe care le folosise la câmp, căci erau proprietatea ei. Ce erau oamenii ăştia? Acum, că se trezea, era pierdută.

Dar simţise că Brangwen a trecut pe lângă ea ca şi cum ar fi atins-o uşor. Când mergea pe drum în sus, simţise un fior în tot trupul. După ce stătuseră amândoi în

budătăria de la Marsh, glasul trupului ei se ridicase tare şi insistent. Curând după aceea îl voia. El era omul care venise cel mai aproape de ea ca s-o trezească la viaţă.

Cu toate astea, avea mereu momente când cădea în vechea ei inconştienţă, în vechea ei indiferenţă, şi voia cu tot dinadinsul să nu mai trăiască. Dar venea o dimineaţă, când se trezea şi îşi simţea sângele înfierbântat, când se simţea ea însăşi o floare deschisă spre soare, statornică şi potentă de-atâta dorinţă.

Ajunse să-l cunoască mai bine şi instinctul i se-ndreptă spre el, chiar spre el. Avea o pornire puternică împotriva lui fiindcă nu era dintre ai ei. Dar instinctul orb o făcu să-l ia, să-l posede şi-apoi să i se abandoneze. El însemna siguranţă. Simţea siguranţa cu rădăcini adânci şi viaţa din el. Era şi tânăr şi foarte proaspăt, neatins de necazuri şi civilizaţie. Ea se bucura de ochii lui albaştri, de vioiciunea lor necurmată, cum s-ar fi bucurat de-o dimineaţă frumoasă. Era foarte tânăr.

Apoi se lăsă din nou pradă încremenirii şi nepăsării. Astea aveau totuşi să treacă. Prin vine îi curgea căldura vieţii. Simţea cum se deschide, cum se desface, cum cere, întocmai cum o floare se deschide şi-i cere soarelui totul, întocmai cum ciocurile păsărelelor se deschid mari ca să primească şi iar să primească. Şi aşa, deschisă, se duse spre el, drept spre el. Şi el veni, încet, temător, reţinut şi neîndemânatic, dar împins de-o dorinţă mai mare ca el.

Când se deschise şi se duse spre el, tot ce fusese şi era dispăru ca prin farmec. Era proaspătă ca o floare care iese dintre sepale şi e mereu gata, aşteptând să primească ceva. El nu putea să-nţeleagă asta. Şi fiindcă nu-nţelegea, se forţă să se ţină de regulile care te-nvăţau cum să faci curte onorabil unei doamne şi cum să te-nsori cu acte-n regulă. Aşadar, după ce se duse el la casa parohială şi-o ceru de nevastă, ea rămase sub vraja asta câteva zile, deschisă, gata să-l primească pe el şi orice de la el. El era aşa de stârnit că totul i se părea că s-a schimbat în haos. Vorbi cu vicarul şi dădu la ziar anunţul de căsătorie. Apoi începu s-aştepte.

Ea rămase atentă, cu instinctele treze pentru el, deschisă, gata să-l primească. El nu putea face nimic din cauza fricii pe care şi-o inspirase singur şi din cauza propriei lui concepţii despre onoare. Şi aşa rămase mai departe în haos.

După câteva zile case-nchise din nou puţin câte puţin, ţinându-se departe de el. Floarea din ea îşi închise petalele, insensibilă la persoana lui şi cufundată în uitare. Atunci îl cuprinse pe el neagra disperare fără de sfârşit. Ştia ce pierduse. Simţea c-o pierduse pentru totdeauna. Ştia ce-nseamnă să ai o comunicare cu ea şi să fii aruncat în lături din nou. Mergea făx a să trăiască, nenorocit, cu inima grea ca o piatră de moară.

Până când, puţin câte puţin, ajunse la disperare, îşi pierdu orice urmă de judecată şi se aruncă într-o rexmâtă fără margini. Tăcut, se mută cu ea la Marsh dintr-o pornire furtunoasă, înnegurată şi fără cuvinte, aproape urând-o. Până când, puţin câte puţin, ea deveni conştientă de existenţa lui, de existenţa ei în raport cu el, până când sângele i se trezi la viaţă şi ea începu să se deschidă şi s-o pornească din nou, lin. către el. El aşteptă până ce vraja îi prinse iar pe amândoi în mrejele ei, până ce se uniră într-o flacără năvalnică şi fără astâmpăr. Şi-apoi din nou era ca mut de uimire, ca legat cu frânghii şi nu putea să facă niciun pas spre ea. Aşa că veni ea spre el, îi descheie vesta şi cămaşa, şi-i puse mâna pe piept fiindcă trebuia să-l cunoască. Căci i se părea cruzime să i te deschizi şi să i te oferi şi totuşi să nu-l cunoşti şi nici măcar să nu ştii că e acolo. Ea se lăsă în voia clipei, dar el simţi că nu e-n stare şi se făcu de râs când trebui s-o ia ca pe-o floare deschisă.

Aşa că până la nuntă el trăi ca suspendat în gol, ca şi cum era stăpân numai pe jumătate din facultăţile lui. Ea nu înţelegea. Dar ceaţa fără contururi precise o învălui din nou şi zilele se scurseră una câte una. El nu putea să comunice clar cu ea. Pentru moment ea-l lăsă într-ale lui.

El suferea foarte mult la gândul căsătoriei, la gândul despre intimitatea şi nuditatea căsătoriei. O cunoştea atât de puţin pe femeia asta. Erau atât de depărtaţi unul de

altul, atât de străini. Şi nu-şi puteau vorbi unul altuia. Când vorbea ea, de Polonia sau de ce-a fost, totul era aşa de străin, încât abia dacă putea să-i comunice ceva. Şi când se uita el la ea, din prea mult respect şi frică de necunoscut, dorinţa i se preschimba într-un soi de veneraţie, care ţinea femeia departe de dorinţa lui fizică.

Ea nu ştia treaba asta şi nici nu înţelegea. Se uitaseră unul la altul şi se acceptaseră. Aşa stăteau lucrurile, n-aveau de ce să mai ezite, totul era împlinit între ei.

La nuntă chipul lui era imobil şi lipsit de expresie. Voia să bea, să scape de gândurile de dinainte şi de după, să lase clipa să zboare. Dar nu era în stare. Nesiguranţa nu făcea decât să-l apese şi mai mult. Glumele, jovialitatea şi-aluziile hazoase şi cam grosblane ale mesenilor îl băgau şi mai tare-n cochilia lui de melc. Nu putea să rabde. îl obseda ce-o să fie şi n-avea cum să scape din strânsoare.

Ea stătea liniştită, cu un zâmbet ciudat, împietrit pe buze. Nu se temea. îl acceptase şi voia să-l ia, să trăiască clipa, acum, aici. Nici viitor, nici trecut. Numai asta, clipa ei. Stătea lângă el în capul mesei, dar nu-l observa. El era foarte aproape şi unirea pe viaţă le era la-ndemână. Mai mult ce mai voiau!

Când veni timpul să plece toţi oaspeţii, pe faţa ei întunecată apăru o lumină blândă. Înclina mândră din cap, ochii ei cenuşii erau limpezi şi măriţi, aşa că bărbaţii nu se puteau uita la ea, iar femeile se exaltau: deveniseră roabele ei.

Era încântătoare când îşi lua la revedere. Gura ei mare şi urâtă scotea la iveală cu mândrie un zâmbet în semn de recunoaştere. Vorbea blând, cu accent străin. Ochii ei măriţi nu băgau în seamă pe niciunul din oaspeţii pe picior de plecare. Era graţioasă şi fascinantă, dar făcea abstracţie de cel sau cea cu care dădea mâna.

Brangwen stătea lângă ea, scuturând cu căldură mâinile prietenilor şi primind recunoscător complimentele lor, bucuros că-i dau atâta atenţie. Era chinuit pe dinăuntru şi nu-ncerca să zâmbească. Pentru el sosise

vremea judecăţii şi-a primirii, Ghetsimani şi intrarea triumfală în acelaşi timp.

În spatele ei era o mare de necunoscut. Când se apropie de ea, dădu de necunoscutul groaznic şi dureros. Cum putea să îmbrăţişeze şi să pătrundă acest necunoscut? Cum putea să-şi încolăcească braţele pe după toată bezna asta, cum putea s-o ţină la pieptul lui şi să i se dea? Şi câte altele nu i s-ar mai putea întâmpla! Dacă şi-ar întinde braţele şi s-ar încorda pentru veşnicie, n-ar fi niciodată-n stare să cuprindă toată-ntunecimea. Şi cum să se lase aşa, fără apărare, în ghearele acelei puteri necunoscute! Oare era vreun bărbat destul de puternic ca s-o ia, s-o prindă de mijloc, s-o ţină lângă el şi să fie sigur că e-n stare să cucerească marea de necunoscut de lângă inima lui? Oare ce era ea, ce era acel ceva, căruia trebuia şi el să i se supună şi pe care, în acelaşi timp, trebuia să-l îmbrăţişeze, să-l soarbă în fiinţa lui?

Avea să fie bărbatul ei. Asta era hotărârea. Şi ţinea la asta mai mult decât la viaţă, mai mult decât la orice pe lume. Ea stătea lângă el în rochia de mătase şi-l privea ciudat. Teroarea, groaza puseră stăpânire pe el pentru că ea era atât de străină şi de neînlăturat, iar el n-avea de ales. Nu putea îndura să-i întâlnească privirea de sub genele alea ciudate şi stufoase.

— E târziu? făcu ea.

El se uită la ceas.

— Nu… unşpe jumate, răspunse el.

Şi se scuză că se duce-n bucătărie şi-o lăsă în cameră printre pahare goale şi lucruri răvăşite.

Tilly stătea lângă foc în bucătărie, cu capul în mâini. Când intră el, tresări.

— De ce nu te-ai dus la culcare, o-ntrebă el.

— Mi-am zis că-i mai bine să mai stau ca să-ncui poarta, răspunse ea.

Neliniştea ei îl linişti pe el. Îi dădu să facă nu ştiu ce, apoi, de data asta cuminte şi-aproape ruşinat, se-ntoarse la nevastă-sa. Ea-l urmări o clipă cum merge ferindu-şi privirile. Apoi îi zise:

— Ai să fii bun cu mine, nu-i aşa?

Era mică, formidabilă, cu un aer de fetişcană şi cu o privire stranie în ochii aceia mari. Lui îi tresăltă inima, chinuită de iubire şi dorinţă. Se duse orbeşte la ea şi-o luă în braţe.

— Vreau să fiu bun, răspunse el trăgând-o din ce în ce mai aproape.

Îmbrăţişarea lui o linişti şi femeia rămase nemişcată, destinsă, sprijinindu-se şi contopindu-se cu el. Iar el se lăsă în voia simţirii, fără trecut şi fără viitor, redus, împreună cu ea, la clipa aceea. În care o luă pe ea, numai pe ea, şi dincolo de care nu mai era nimic. Erau împreună într-o îmbrăţişare ca pe vremea strămoşilor lor şi a strămoşilor strămoşilor lor „dincolo de răceala şi reţinerea de suprafaţă. Dar dimineaţa el iar nu se simţea-n apele lui. Ea-i era tot străină şi necunoscută. Numai că în frică era mândria, credinţa în el însuşi ca pereche a ei. Iar ea, uitând totul în noua ei clipă de trezire la viaţă, radia vigoare şi bucurie, aşa că el începu să tremure de dorinţa s-o atingă măcar cu vârful degetelor.

Căsătoria era cu totul altceva pentru el şi-avea mare importanţă. Lucrurile deveniră atât de îndepărtate şi-atât de puţin importante, căci acum ştia de unde ţâşnea puternic viaţa lui. Deschise ochii asupra unui nou univers şi se miră în gând de propria lui banalitate de pân-acum. O relaţie nouă şi calmă i se-arăta în lucrurile pe care le vedea, în vitele cu care muncea, în grâul tânăr care făcea mici cercuri în bătaia vântului.

Şi de câte ori se-ntorcea acasă, Tom mergea cu paşi egali, prudent, ca un om care se-ndreptă spre o satisfacţie profundă şi necunoscută. La vremea mesei apărea în uşă, ezitând puţin înainte de-a intra ca să vadă dacă ea era înăuntru. O vedea punând farfuriile pe masa ce fusese frecată cu peria până se albise. Braţele-i erau subţiri şi trupul zvelt în fusta înfoiată. Avea un cap frumos, cu păr negru, lins, strâns bine pe lângă urechi. Într-un fel, themai capul ăsta, atât de frumos, care te emoţiona, i-o descoperea ca femeia lui şi numai a lui. Când Lydia

mergea prin casă, cu bluză strânsă pe trup, fustă înfoiată şi şorţ de mătase, cu părul negru, lins, cu cărare la mijloc, lui Tom capul îi apărea în toată frumuseţea lui ascunsă, o frumuseţe care era a lui şi numai a lui. Atunci îşi dădea el seama că ea e femeia lui, îşi dădea seama că o cunoaşte până-n fundul sufletului, îşi dădea seama că e a lui şi poate s-o ţină de-a pururi lângă el. Astfel părea că trăieşte într-o comunicare continuă cu ea, într-o comunicare cu necunoscutul, cu inexplicabilul şi imprevizibilul.

Conştient, nu se băgau prea mult în seamă unul pe celălalt.

— Vin acuşi, spunea el.

— Bine, răspundea ea.

Se ducea la câini sau se-ntorcea spre fetiţă, dacă gâgâlicea era pe-acolo. Micuţa Anna se juca prin curte şi intra mereu în casă ca o săgeată să-i spună ceva maică-sii, s-o prindă de fustă cu mânuţele, să fie luată-n seamă, poate mângâiată. Pe urmă, uitând totul, o zbughea din nou afară.

Apoi, vorbind cu copilul sau cu câinele, pe care-l ţinea între genunchi, Brangwen simţea prezenţa nevesti-sii care, în rochia ei de culoare-nchisă, strânsă pe bust, şi cu şalul de dantelă, întindea mâna să ia ceva din bufetul din colţ. O durere-ascuţită îi străpunse inima şi-atunci îşi dădu el seama că ea-i aparţinea lui şi el ei. Îşi dădu seama că trăia lângă ea. Dar oare era a lui? Era acolo pentru totdeauna? Sau avea să plece cândva? Nu era cu-adevărat a lui, căsătoria asta a lor nu era o căsătorie adevărată. Ea putea să plece într-o bună zi. El nu simţea că e stăpân, soţ şi tatăl copiilor ei. Ea era din altă lume şi-n orice clipă putea să plece. Iar el, sclavul dorinţei tot mai dezlănţuite şi mai neîmplinite, simţea că femeia îl trage tot mai mult spre ea şi după ea. El trebuia să se-ntoarcă totdeauna acasă de oriunde l-ar fi purtat paşii, să se-ntoarcă totdeauna la ea şi n-avea cum s-o ajungă niciodată, n-avea cum să fie mulţumit niciodată, n-avea cum să fie liniştit niciodată, fiindcă, oricând, ea putea să plece.

Seara era vesel. Atunci, după ce termina cu lucrul

prin curte şi venea să se spele, după ce copilul mergea la culcare, putea să stea şi el de partea cealaltă a sobei, cu berea în faţă şi pipa lungă de lut între degete, conştient că ea e lângă el, pigulindu-şi broderia sau povestindu-i ceva. Şi-atunci era sigur de ea, până dimineaţa. Ea nu prea vorbea şi era tare curios cât de mult îşi ajungea sieşi. Câteodată îşi ridica capul – ochii-i cenuşii strălucind cu o lumină ciudată care n-avea nimic de-a face cu el sau cu casa asta – şi începea să-i povestească despre ea. Părea că se-ntorsese în trecut, în special în copilărie sau adolescenţă, lângă tatăl ei. Foarte rar spunea câte ceva de primul ei bărbat. Dar uneori, cu ochii numai lumină, se-ntorcea cu gândul la casa părintească şi povestea despre vremurile de zaveră, despre călătoria ei cu taică-su la Paris, despre faptele nebuneşti ale ţăranilor, pe vremea când ţara fusese năpădită de-o înfocare religioasă care-şi săpase groapa singură.

— Când au adus calea ferată pe la noi, spunea ea ridicând capul, au făcut linii mai mici, mai înguste, ca să vină până-n orăşelul nostru, la o sută de mile. Când eram mică, Gista, nemţoaica, guvernanta mea, era tare şocată, da' nu mi-a spus nimic. Eu, însă, i-am auzit pe servitori vorbind între ei. Mi-aduc aminte de Pierre, birjarul, el spusese. Şi tata cu câţiva prieteni de-ai lui, care-aveau şi ei moşii, luaseră un vagon, un vagon întreg… dintr-alea cu care mergi…

— Un vagon de tren, o ajută Brangwen.

Lydia râse ca pentru ea.

— Ştiu c-a fost mare scandal. Da, un vagon întreg, şi-l umpluseră cu fete… ei, nu chiar fete… cum să-ţi spun… *filles…* erau toate-n pielea goală… un vagon întreg… şi-aşa au venit în sat la noi. Au trecut prin alte sate şi-a fost un scandal, mamă, Doamne! Poţi să-ţi dai seama? Toată lumea vuia. Şi mama… nici ea n-a fost prea încântată. Gista chiar mi-a zis într-o zi: „Domnişoară, trebuie să uitaţi c-aţi auzit asemenea lucruri". Mama, săraca, plângea mereu şi voia să-l bată pe tata. Da, chiar să-l bată. Când mama plângea fiindcă tata vânduse pădurea, lemnul, ca s-aibă bani să-i

zornăie-n buzunar şi să se ducă la Varşovia ori la Paris ori la Kiev, de câte ori îi spunea că trebuie să-şi ia cuvântu-napoi, că nu trebuie să vândă pădurea, el stătea drept şi-i zicea: „Ştiu, ştiu, am mai auzit toate astea, le-am auzit şi-nainte. Mai spune-mi şi altceva. Ştiu, ştiu, ştiu”. Vai, da’ poţi tu să-ţi dai seama cât îl iubeam eu când îl vedeam stând acolo-n uşă şi zicând numai: „Ştiu, ştiu, le-am mai auzit o dată”! N-avea mama cum să-l schimbe, nu, chiar de şi-ar fi dat şi sufletu’ din ea. Pe alţii-i mai schimba ea, da’ pe el nu, n-avea cum…

Brangwen nu putea-nţelege. Avea imaginea unui vagon de vite, plin cu femei goale, care mergeau de niciunde spre niciunde, a Lydiei care râdea fiindcă taică-su făcea datorii peste datorii şi spunea întruna: „Ştiu, ştiu”; avea imaginea oamenilor care-alergau pe străzi şi strigau: „Nu faceţi una ca asta, nu faceţi una ca asta” şi pe urmă erau omorâţi de ţăranii care-şi ieşiseră din minţi – ea le zicea „vite” – în vreme ce ea se uita cu interes, chiar amuzată, ca la circ; avea imaginea profesorilor particulari, a guvernantelor, a Parisului şi a unei mănăstiri. Era prea mult pentru el. Iar ea stătea acolo şi spunea poveşti vântului, nu lui, omul de lângă ea, arogându-şi o superioritate ciudată faţă de el, creând o distanţă între ei doi – ceva ciudat, străin, în afara vieţii lui – sporovăind, povestind lucruri fără cap şi coadă, râzând când pe el îl şoca ceva sau îl lăsa cu gura căscată, neînvinovăţind pe nimeni şi nimic, zăpăcindu-l şi pe el de cap şi schimbând lumea toată-ntr-un haos fără niciun fel de ordine sau stabilitate. Pe urmă, când se duceau la culcare, Tom ştia că n-are nimic în Comun cu ea. Ea se-ntorsese în copilărie, iar el era un ţăran, un rob, un servitor, un iubit, un amant, o umbră, un nimic. Era încă mut de uimire, se uita lung prin camera pe care-o ştia aşa de bine şi se-ntreba dacă fereastra, scrinul erau într-adevăr acolo sau dacă erau doar o iluzie. Şi treptat îl cuprinse o furie turbată împotriva ei. Dar, fiindcă era atât de uluit, fiindcă-ntre ei era o distanţă – aşa de mare şi fiindcă ea era o fiinţă atât de uluitoare pentru el, lăsând în urma ei numai uimire, nu

se răzbună nicicum pe ea. Stătea doar nemişcat, cu ochii larg deschişi de furie, neputând să scoată niciun cuvânt, neînţelegând, dar tare pe poziţie, un munte de duşmănie.

El rămase tot numai mânie şi separat de ea, neschimbat faţă de ea la suprafaţă, dar în străfunduri, o mare de ostilitate crâncenă. De care ea-ncepu să-şi dea seama. Şi-o enerva când îşi dădea seama că el e o forţă de sine stătătoare. Se cufundă într-un soi de exclusivism sumbru, o comuniune stranie cu puteri misterioase, un fel de stare mistică şi obscură, care aproape-l înnebunea şi pe el şi pe fetiţă. Zile-ntregi Tom merse c-un singur gând: să-i reziste şi s-o distrugă cu totul. Apoi, dintr-odată, ca din senin, între ei apăru din nou o legătură. Ideea asta-i veni când trudea la câmp. Tensiunea, cercul de fier, plesni şi torentul de patimă se năpusti-nainte, imens şi magnific. Brangwen simţea că e-n stare să smulgă copacii din rădăcini în fugă şi să facă lumea de la-nceputul începutului.

Când sosi acasă, între ei nu era nici urmă de-o asemenea legătură. El aşteptă, aşteptă să dea ea primul semn. Şi cum aştepta, mădularele i se păreau puternice şi splendide, mâinile îi apăreau ca nişte slugi devotate şi bune. Simţea în el puterea nemaipomenită a vieţii şi-a sângelui înfierbântat şi stăruitor.

Ea avea să vină până la urmă şi să dea primul semn. Atunci el se-aprinse ca o flacără de dragul ei şi se pierdu cu totul. Se uitară unul la altul, la zâmbetul din toată inima care li se cuibărise în priviri. El o cuprinse din nou, toată, nebun de fericire că poate să se desfete în bogăţia ei fără margini, să se piardă în fiinţa ei într-o căutare fără margini. Ea se desfăta, tot timpul fiindcă simţea că el se desfată în fiinţa ei. El îi aruncă cât colo toate secretele şi se cuumdă în ceea ce era secret pentru amândoi, în vreme ce ea tremura de frică şi de ultima spaimă a plăcerii.

Ce conta cine sunt şi dacă se cunosc unul. pe altul sau nu?

Clipa lor trecu din nou, veni despărţirea, veniră furia, durerea şi chinul pentru ea, iar pentru el, renunţarea – nu

mai era stăpân – şi munca silnică, de sclav, ca la-nvârtitul pietrelor de moară. Dar ce conta! Avuseseră clipa lor frumoasă şi, dac-ar fi să vină din nou, amândoi erau gata, gata să reînceapă jocul de unde-l lăsaseră, pe marginea prăpastiei care se numea bezna din jurul lor, când secretele din inima femeii, urmărite cu îndărătnicie, sunt nişte biete jucării pentru bărbat, când tainele femeii sunt aventura bărbatului şi-amândoi se aruncă-n aventură cu totul.

Ea purta un copil în pântece şi din nou apărură-ntre ei tăcerea şi distanţa. Ea nu-F voia nici pe el, nici secretele sau jocul lui. El era ca un monarh detronat, exilat undeva pe-o insulă îndepărtată şi pustie. Fierbea de furie din cauza femeii mici, cu gură urâtă, care n-avea nimic comun cu el. Uneori îşi vărsa mânia pe ea, dar în ochii ei nu se vedea o lacrimă. Se repezea la el ca o tigroaică şi bătălia începea.

El trebuia să-nveţe să se stăpânească şi ura treaba asta din adâncul sufletului. O ura şi pe ea pentru că nu era a lui. Aşa c-o porni în altă parte. Unde? Nu ştia nici el. Oriunde.

Dar un sentiment de recunoştinţă şi siguranţa că ea o să-l primească-napoi, că mai târziu o să fie din nou a lui îl opriră s-o ia razna foarte departe. Prudent, nu merse prea departe. Ştia că s-ar putea ca ea să nu-i mai dea nicio atenţie, să se-nstrăineze de el, să se ducă departe, mai departe, tot mai departe, până când o s-o piardă de-a binelea.

Brangwen avea destul cap şi destule presimţiri rele ca să-şi dea seama de asta şi să se poarte cum trebuie. Căci nu voia s-o piardă, nu voia să se-nstrăineze de el.

Zicea că-i rece, egoistă, că n-o interesează decât persoana ei, că-i o venetică cu caracter urât care-ntr-adevăr nu se sinchiseşte de nimic, că n-are-n ea nici urmă de sentimente omeneşti, niciun pic de bunătate. Turba de mânie şi strângea acuzaţii peste acuzaţii, care erau adevărate într-o oarecare măsură. Dar bunul simţ din el îl opri să meargă prea departe. Ştia – şi din cauza asta

tremura de furie şi ură – că nevastă-sa era toate lucrurile-astea dezgustătoare la un loc, că avea-n ea tot ce era dezgustător şi detestabil pe lume. Dar în fundul sufletului lui Tom era şi ceva bun simţ care-i spunea că, dincolo de toate, nu vrea s-o piardă, că n-are de gând s-o piardă.

Aşa că păstră o oarecare consideraţie pentru ea şi nici nu rupse relaţiile de tot. Ieşea în oraş mai des, din nou la „Leul roşu”, ca să scape de nebunia care-l apuca dacă stătea lângă ea când ea nu-i aparţinea, când era la fel de absentă ca orice femeie care nu e-n relaţii bune cu un ins oarecare. Nu putea să stea acasă. Aşa că se ducea la „Leul roşu”. Uneori se-mbăta. Dar păstra măsura. Erau anumite lucruri între ei pe care nu le-a încălcat niciodată.

Pe faţă i se citea suferinţa, avea o privire chinuită ca şi cum îl urmărea ceva fără-ncetare. Se uita cu agerime-n toate părţile. Nu suporta să stea degeaba, să nu facă nimic. Trebuia să iasă, să-şi găsească o societate, să se descarce acolo. Căci n-avea altă ieşire. Nu putea să muncească pân-ar fi căzut frânt de oboseală şi astfel să uite de toate. Nu ştia treaba asta.

Pe măsură ce sarcina creştea, Lydia îl lăsa din ce în ce mai singur şi prezenţa lui o interesa din ce în ce mai puţin. Practic, existenţa lui se anulase pentru ea. Iar el se simţea legat, legat de mâini şi de picioare; nu putea să facă un pas şi-ncepuse să simtă că turbează de furie. Căci ea era calmă şi politicoasă, cu calmul şi politeţea pe care le-arăţi servitorilor. Ca şi cum el n-ar fi existat.

Cu toate astea ea-i purta în pântece copilul şi era rândul lui să se supună. Stătea faţă-n faţă cu el şi cosea, cu o figură indiferentă pe care nu puteai ghici nicio intenţie. Tom simţea că-i vine s-o facă să-l recunoască cu forţa, s-o oblige să fie conştientă de prezenţa lui. îl lăsase cu totul în umbră şi era de nesuportat. O s-o zdrobească şi tot o să-l bage ea-n seamă pân’ la urmă. Dorinţa asta-l chinuia de moarte.

Dar era în el ceva mai mare, mai important, care-l trăgea-napoi şi nu-l lăsa să facă una ca asta. Aşa că ieşea din casă să se uşureze. Sau îşi vărsa toată iubirea asupra

micuţei Anna pentru mila şi iubirea pe care i-o arăta mititica. Nu peste mult tatăl şi copilul erau ca doi îndrăgostiţi.

Căci se temea de nevastă-sa. Ea stătea cu capul plecat, tăcută, şi lucra sau citea. Nici nu se poate spune cât de tăcută era. Iar inima lui Tom parcă era sub piatra de moară a acestei tăceri. Ea însăşi devenise o piatră de moară, care se lăsa pe el, gata să-l zdrobească, întocmai cum cerul plumburiu se lasă uneori asupra pământului.

Şi totuşi nu putea s-o scoată din bezna apăsătoare în care se cufundase. Nu trebuie să-ncerce s-o sfârtece-n bucăţi ca să-l recunoască şi să fie de acord cu el. Ar fi o catastrofă şi-o impietate. Aşa că Tom, băiete, dezlănţuie-te dacă-ţi dă mâna. Trebuie să-ţi pui frâu. Îi tremurau încheieturile ca nebune, de parc-ar fi fost cât pe-aci să plesnească.

În noiembrie, frunzele cădeau pe obloane, biciuindule. Tresări şi-n ochi îi licări o flăcăruie. Câinele îl privi, iar el se aplecă spre foc. Dar şi nevastă-sa tresărise. Îşi dădea seama că şi ea ascultă.

— Se izbesc în obloane, spuse.

— Ce? întrebă ea.

— Frunzele.

Ea se-ndepărtă din nou. Frunzele hoinare aduse de vânt veniseră mai aproape decât ea. Încordarea din cameră era copleşitoare şi lui i-era greu să mişte până şi capul. Fiecare nerv, fiecare venă, fiecare fibră din trupul lui erau încordate la maximum. Se simţească un arc cu coarda ruptă. Căci reacţia ei dispăruse. El ochise în gol. Şi rămase el însuşi. Reuşise să se salveze, să nu cadă în prăpastia nimicniciei, să nu fie făcut fărâme din cauza încordării fără alean, a rezistenţei încăpăţânate.

În ultimele luni, Tom era-ntr-o Stare de surescitare ameninţătoare care nu se mai termina. Lydia era şi ea deprimată şi uneori plângea. Avea nevoie de-atâta viaţă ca s-o ia de la-nceputul începutului după ce pierduse cu-atâta generozitate. Uneori plângea. În momentele-alea Tom parcă-mpietrea şi simţea c-o să plesnească ceva în el. Căci

ea nu-l voia, nu voia nici măcar să ştie de existenţa lui După încruntarea pe care-o vedea pe faţa ei, Brangwen ştia că trebuie să stea deoparte, să n-o atingă în niciun fel. s-o lase singură. Căci suferinţa, de demult se-ntorsese la ea, nenorocirea, durerea pentru viaţa trecută, pentru bărbatul mort, pentru copiii morţi. Toate astea erau comorile ei sfinte şi el nu trebuia s-o tulbure cu mângâierea lui. Pentru ce-avea nevoie, o să vină ea singură la el. Tom se ţinea la distanţă, cu inima gata să-i sară din piept.

Trebuia să se uite la ea, să vadă cum îi curg lacrimile, cum i se preling pe faţă pe care-abia se schiţa o expresie şi care doarse-ncrunta câteodată, să le vadă cum îi cad pe pieptul aproape-mpietrit, care-abia dacă se mişca. Nu se-auzea niciun zgomot, în afară de cel pe care-l făcea ea când, cu un gest ciudat de somnambulă, îşi scotea batista, îşi ştergea faţa şi-şi sufla nasul şi-apoi îi dădea-nainte cu plânsul în surdină. Inutil. Ştia că, dac-ar încerca s-o mângâie, ar fi mai rău decât inutil: ar scoate-o din sărite, ar călca-o pe nervi. Ea trebuia să plângă, dar pe el îl înnebunea treaba asta. Inima-i sângera ca jupuită, iar creierul îl durea pur şi simplu. Aşa că ieşi repede din casă.

Marea lui alinare, şi cea mai importantă, era fetiţa. La-nceput fusese rezervată, se ţinuse la distanţă de el. Chiar dacă-ntr-o zi părea foarte prietenoasă, a doua zi, rece, detaşată şi distantă, se refugia în dispreţul şi indiferenţa pe care i le-arătase la-nceput.

În dimineaţa de după nuntă Tom descoperise că n-o să meargă chiar aşa uşor cu copilul. Când se crăpa de ziuă, tresărise căci la uşă se-auzea un glas mititel, care spunea pe-un ton plângăreţ:

— Mamă!

Se dădu jos din pat şi deschise uşa. Fetiţa se urcase pe prag, în cămaşă de noapte, aşa cum ieşise din pat. Ochii ei negri priveau cu duşmănie împrejur şi părul auriu era ca o claie nesupusă. Bărbatul şi copilul erau acum unu-n faţa celuilalt şi se confruntau.

— Vreau s-o văd pe mama mea. spuse fetiţa cu

gelozie, accentuându-l pe *mea.*

— Atunci vinonăuntru, zise el blând.

— Unde-i mama mea?

— E-aici. Hai, intră.

Expresia din ochii copilului, care se uita fix la bărbatul cu părul şi barba în dezordine, nu se schimbă câtuşi de puţin. Se-auzi vocea dulce a mamei. Picioruşele goale intrară-n cameră tropotind mărunţel.

— Mamă!

— Vino-ncoace, draga mamei!

Picioruşele goale veniră fuga-fuguţa mai aproape.

— Nu ştiam unde eşti, zise glăsciorul plângăreţ.

Mama întinse mâinile s-o ia sus. Copilul stătea lângă patul înalt. Brangwen o ridică uşor pe micuţă cu un „tâta mare" şi pe urmă se culcă din nou la locul lui.

— Mamă, ţipă ascuţit copilul ca înspăimântat.

— Ce-i, dragostea mea?

Anna se făcuse ghem în braţele maică-sii, ţinându-se strâns şi-ascunzându-se de bărbatul care era aşa de real. Brangwen stătea nemişcat şi aştepta. Tăcerea dură mult.

Apoi Anna îşi roti deodată privirea ca şi cum ar fi crezut c-a plecat omul care-i deschisese uşa. Îi văzu faţa, aşa întins pe gpate cum era. De pe feţişoara drăguţă ochii ei negri priveau fix, cu ostilitate, mânuţele, înfricoşate, se strânseră şi mai tare pe lângă mamă. El nu se mişcă un timp, neştiind ce să spună. Faţa lui se făcuse netedă, cu pielea moale de-atâta iubire, ochii îi străluceau într-o lumină blândă. Se uită la ea, abia mişcându-şi capul, cu zâmbetu-n priviri.

— Te-ai şi sculat? o-ntrebă.

— Pleacă de-aici, ripostă ea, repezindu-şi uşor căpşorul înainte ca o viperă.

— Nu, făcu el, eu nu plec. Du-te tu.

— Pleacă de-aici, se-auzi comanda scurtă şi precisă.

— Ai destul loc, spuse el.

— N-o să-l dai afară pe tăticu' din patu' lui, scumpeteo, zise mama cu diplomaţie.

Fetiţa îi aruncă o privire încruntată, nenorocită de-

atâta neputinţă.

— Ai loc şi tu, făcu el. Patu-i destul de mare.

Ease-ncruntă fără să răspundă nimic, se-ntoarse şi se prinse strâns de maică-sa. N-o să îngăduie ea aşa ceva.

În ziua respectivă o-ntrebă pe maică-sa de câteva ori:

— Mamă, când mergem acasă?

— Da' suntem acasă, comoara mea. Acuma stăm aicL-Asta-i casa noastră şi stăm aici cu tăticu'.

Copila n-avu încotro şi trebui s-o-nghită şi p-asta. Dar rămase ostilă faţă de bărbat.

— Unde te culci, mamă? întrebă ea când se-nseră.

— Acum dorm cu tăticu'!

Când Brangwen veni de-afară, copila-l întrebă furioasă:

— *De ce* te culci tu cu mămica *mea*? Mămica mea doarme cu mine, zise ea cu tremur în glas.

— Vino şi tu să dormi cu noi, o-mbie el încercând s-o amăgească.

— Mamă! se-ntoarse ea plângând, parcă rugând-o să se alieze împotriva duşmanului.

— Da, scumpa mea, trebuie să am şi eu un bărbat. Toate femeile trebuie să aibă un bărbat.

— Şi tu vrei să ai un tătic pe lângă mămica, nu-i aşa? zise Brangwen.

Anna se uită la el chiorâş. Parcă punea ceva la cale.

— Nu, ţipă ea – nverşunată în cele din urmă, nu, nu vreau.

Feţişoara ise-ncruntă puţin câte puţin şi până la urmă fetiţa începu să plângă amarnic, cu suspine. El se uita la ea jşi-l durea inima. Dar nu se putea schimba nimic.

Lucru pe care, când îl află, fetiţa nu mai scoase o vorbă. Brangwen o luă uşor. Îi vorbea, o ducea să vadă puii de animale, îi aducea în şapcă primii puişori ieşiţi din găoace, o lua cu el să strângă ouăle şi-o-ndemna să dea coji de pâine la cai. Ea nu se lăsa rugată prea mult ca să meargă cu el şi lua tot ce-avea el să-i dea, dar rămase încă neutră.

Era ciudat de geloasă pe maică-sa, de neînţeles, şi-

ntotdeauna era foarte-ngrijorată din cauza ei. Dacă Brangwen pleca cu nevastă-sa la Nottingham, mult timp Anna alerga de colo-colo destul de fericită sau fără grijă. Pe urmă, cum trecea de prânz, se-auzea doar un scâncet, „Vreau la mama, vreau la mama”, care se transforma într-un plâns cu sughiţuri, amarnic şi-nduioşător, ce-o făcea pe Tilly, cea bună la suflet, să plângă şi ea cu sughiţuri. Spaima copilului era că plecase maică-sa şi n-o să se mai întoarcă niciodată.

Şi, totuşi, în general Anna părea rece, o respingea pe maică-sa şi-o privea cu ochi critic. Criticile sunau cam aşa: „Nu-mi place că faci cutare lucru, mamă” sau „Nu-mi place că spui aşa”. Fetiţa era o problemă dureroasă pentru Brangwen şi pentru toţi cei de la Marsh. Cu toate acestea, de obicei îşi găsea întruna ceva de făcut zburdând ca un fluturaş de colo-colo prin curte. Apărea numai din când în când, ca să vadă dacă maică-sa mai e acolo. Fericită nu părea niciodată, dar era vioaie, ageră la minte şi preocupată. Avea imaginaţie bogată şi era schimbătoare ca vremea. Tilly zicea că-i năzdrăvană, dar n-avea nicio importanţă atâta timp cât nu plângea. În plânsul Annei era ceva care-ţi frângea inima. Spaima ei copilărească era aşa de puternică şi-aşa de atemporală, de parc-ar fi fost de când lumea şi pământul.

Se-mprietenise cu animalele de la fermă şi le făcuse tovarăşe de joacă. Vorbea cu ele, le spunea poveştile pe care le ştia de la maică-sa, se sfătuia cu ele şi le-nvăţa cum să se poarte. Brangwen o găsi la poarta dinspre păşune şi eleşteu. Se uita printre gratii şi striga la gâştele albe şi maiestuoase, care mergeau şerpuind pe cărare.

— Nu trebuie să ţipaţi aşa dacă vrea omu’ să vină la voi. Nu-i frumos.

Păsările greoaie se uitară la feţişoara pătimaşă şi la claia de păr aspru care se băgase printre gratii. Îşi ridicară capetele şi-o porniră una după alta legănându-se, gâfâind în semn de protest, cum fac gâştele, balansându-se, albe şi frumoase, ca nişte corăbii.

— Relelor, relelor, spuse Anna printre lacrimi,

speriată şi jignită, şi-şi aruncă un papucel cât colo.

— Ei, ce faci? îi zise Brangwen.

— Nu vor să mă lase să intru, spuse ea, întorcându-şi feţişoara-mbujorată spre el.

7 – Curcubeul

— Ia să vezi ty că te lasă. Hai, du-te dacă vrei, o linişti el deschizându-i poarta.

Fetiţa stătea în cumpănă şi se uita la gâştele cu pene albe-albăstrii, parcă sculptate, monumentale, sub cerul cenuşiu şi rece.

— Hai, du-te, o-ndemnă el.

Anna făcu vitejeşte câţiva paşi. Trupuşorul ei tresări convulsiv la ga-ga-ga-ul batjocoritor, venit ca din senin, al gâştelor. Se simţea stingheră acolo, căci gâştele o porniseră lipa-lipa mai departe, cu capetele sus, sub cerul cenuşiu ce sta să se prăvălească pe pământ.

— Nu te cunosc, o linişti Brangwen. Trebuia să le spui cum te cheamă.

— Sunt nişte rele fi n că ţipă la mine, izbucni ea.

— Or fi zicând că nu stai aici – îşi dădu el cu părerea.

Mai târziu o găsi la poartă strigând cu glas ascuţit şi poruncitor:

— Mă cheamă Anna, Anna Lensky, şi stau aici fi n că domnu' Brangwen e tăticu' meu acuma. Da, da, *el* e tăticu' meu. Şi eu stau aici.

Asta-i făcu mare plăcere lui Brangwen. Şi treptat, fără să-şi dea seama, fetiţa începu să se lipească de el în momentele ei de disperare copilărească. Era minunat să găseşti ceva mare şi cald, lângă care să te cuibăreşti, să-ţi îngropi eul tău mititel în fiinţa lui mare, nesfârşit de mare. Din instinct era grijuliu cu ea, avea grijă s-o bage în seamă şi să fie la dispoziţia ei.

În ce priveşte sentimentele, aici lucrurile erau mai complicate cu fetiţa. Pentru Tilly avea dispreţul, aproape repulsia, pe care le are orice copil, fiindcă biata femeie era doar servitoare. Fetiţa n-a lăsat-o prea multă vreme să aibă grijă de ea, să se ocupe de lucrurile ei intime. Se uita la ea ca la un om de rasă inferioară şi lui Brangwen nu-i

convenea deloc.

— De ce nu-ţi place de Tilly? o întrebă el.

— Fii n că… fi n că… fi n că… se uită cruciş.

Pe urmă, încet-încet, a acceptat-o pe Tilly ca făcând parte din gospodăria lor, dar niciodată ca pe un om.

În primele săptămâni, fetiţa era tot timpul cu ochii-n patru, să nu-i scape nimic. Brangwen, yesel din fire, dar fără prea multă răbdare, răsfăţat de Tilly, era cam certkreţ. Dacă, pentru câteva minute, scula toată casa-n picioare cu nerăbdarea lui zgomotoasă, la sfârşit vedea că fetiţa se-ncruntă la el cu ochii ei negri şi adânci. Putea fi sigur c-o să ţâşnească cu căpşoru-nainte, ca un şarpe, şi-o să-i tragă un „Pleacă de-aici”, care-o să-l usture.

— Eu *nu* plec, striga el, enervat în cele din urmă. Pleacă tu… hai, întinde-o… să te văd eu cum o ştergi.

Şi-i arăta uşa. Fetiţa se dădea-napoi, albă de frică. Pe urmă, când îl vedea că se calmează, îşi lua inima-n dinţi şi i-o trântea:

— Noi nu stăm cu tine, zicea ea parcă vrând să-l împungă cu căpşorul. Eşti… eşti un… eşti un ştiu eu ce.

Ce? striga el.

yvocea fetiţiei tremura, dar se-auzea până la urmă:

— Ştiu eu ce.

— Da? Şi tu eşti o ştiu eu ce.

Copilul cădea puţin pe gânduri şi pe urmă, cu capu-na«inte, şuiera printre dinţi:

— Eu nu. vO – v t – Ce tu nu?

If-Eu nu-s ce zici tu.

— Atunci nici eu nu-s ce zici tu.

Brangwen era furios pe bune.

Alteori fetiţa zicea:

— Mama *nu* stă aici.

— Zău?

— Şi eu vreau să nu mai stea aici.

— Pofta-n cui, răspundea el laconic.

Şi-aşa se-apropiau tot mai mult unul de celălalt. Când mergea cu trăsurica, o lua cu el. Calul era gata înhămat la poartă. Tom intra ca un zurbagiu în casa în care domnea

liniştea până n-apăruse el. să răstoarne totul cu fundu-n sus.

— Hei, titirezule, pune-ţi pălăriuţa şi hai să mergem.

Copilul se făcea ca un arici căci nu-i plăcea felul jignitor în care i se vorbise.

— Nu pot să-mi leg pălăriuţa singură, spunea ea cu aroganţă.

— Trebuie să mai mănânci multă mămăligă pân-atunci, spunea el legându-i panglicile pălăriuţei sub bărbie cu degetele lui butucănoase şi neîndemânatice.

Ea-şi ridică capul spre el. Buzele ei mici şi roşii ca nişte fragi se mişcau în vreme ce el se tot căznea să-i lege panglicile.

— Volbeşti… plostii, zise ea repetând ce-auzise odată de la el.

— Să chemăm miţele să te lingă pe la gură, că văd că n-ai fost în stare să te speli, zise el scoţând o batistă mare, roşie, care mirosea a tutun tare, şi ştergând-o pe Anna la gură.

— Kitty mă aşteaptă? întrebă ea.

— Stai un pic, zise el. Să terminăm cu asta. Fir-ar să fie de miţe că n-au venit să te spele cum trebuie.

Fetiţa se supuse cuminte. Apoi, când Tom îi dădu drumul, începu să ţopăie, ridicând caraghios un picior la spate.

— Măi, iepurilă, zise el, ia vino-ncoa’ niţel!

Anna veni, Tom îi puse hăinuţa şi-amândoi o porniră la drum. Stătea în trăsură foarte aproape de el, strâns lipită, şi simţea cum trupul lui mare şi splendid se leagănă lângă, al ei. Îi plăcea cum o legăna trăsura când corpul lui mare şi plin de viaţă se lipea, se rezema de-al ei. Râdea, cu un râs ascuţit şi pătrunzător, iar ochii ei negri scânteiau de fericire.

Era ciudat de dură şi pe urmă pătimaş de tandră. Maică-sa era bolnavă. Copilul se furişă în vârful picioarelor în dormitor, stătu acolo ore în şir şi-o îngriji cu toată tragerea de inimă. Într-altă zi maică-sa era supărată. Anna stătea cu picioarele depărtate, încruntându-se şi

legănându-se. Râdea când vedea cum se zvârcolesc bobocii de gâscă în mâna lui Tilly, care le-ndesa pe gât mâncarea cu o frigăruie. Avea un râs nervos. Era dură şi poruncitoare cu animalele. Nu-şi irosea dragostea pe ele şi umbla pe-acolo ca o stăpână nemiloasă.

Veni vara şi vremea secerişului. Anna era un spiriduş tuciuriu, care se-nvârtea întruna pe acolo. Tilly se tot minuna de ea şi uimitoa-i era mai mare decât dragostea.

Dar totdeauna copilul se simţea legat de mama. Atâta timp cât doamna Brangwen era sănătoasă, fetiţa se juca prin curte şi nici nu-i prea păsa de maică-sa. Dar vremea secerişului trecu, se-apropia toamna şi mama, în ultimele

IOC

luni de sarcină, era străină şi detaşată. Brangwen încrunta din sprâncene şi copilul fu din nou cuprins de neliniştea nesănătoasă de demult, de acea susceptibilitate faţă de orice. Dacă se ducea cu taică-său la câmp, în loc să se joace liniştită, o auzeai:

— Vreau acasă.

— Acasă? Păi de-abia venirăm.

— Vreau acasă.

— De ce? Ce te doare?

— Vreau la mama.

— Mama! maică-ta nici nu se gândeşte la tine.

— Vreau acasă.

Şi-ntr-o clipă apăreau şi lacrimile.

— Ştii drumu'?

Şi o urmări cum o zbugheşte, tăcută şi atentă, pe lângă împletitura de nuiele, cu paşi egali şi nerăbdători, până când dispăru pe unde veniseră. Pe urmă o văzu la două parcele mai încolo, mică şi îndărătnică, cum mergea tot înainte. Cu faţa neagră ca pământul, Brabgwen porni mai departe să are miriştea.

Vremea trecea, bobiţele roşii străluceau prin tufele desfrunzite şi prigoriile ieşiră la vedere. Stoluri mari de păsări ţâşneau ca nişte picături mărunte de pe pârloagă. Apărură ciorile, negre şi fâlfâind din aripi s-atingă ţarina. Brangwen scotea napii şi simţea pământul rece. Drumurile

se desfundaseră şi noroiul ajungea până la genunchi. Apoi oamenii-ngropară napii şi se cam termină cu munca la câmp.

În casă era întuneric şi linişte. Copilul mergea îngrijorat de colo până colo şi din când în când i se-auzea strigătul plângăreţ şi speriat:

— Mamă!

Doamna Brangwen era greoaie şi nereceptivă, obosită şi dusă cu gândul undeva în trecut. Brangwen, ca şi-nainte, ieşea tot mai mult din casă.

Seara, când mergea să mulgă vacile, copilul se lua după el. Apoi, în grajdul tihnit, cu uşile-nchise, unde aerul părea cald de la lumina felinarului ce atârna deasupra coarnelor ca o pădure de crengi, fetiţa stătea şi se uita atentă la mâinile lui care mulgeau ritmic vita blajină, se uita la spuma laptelui care ţâşnea cu fiecare mişcare, se uita la mâna lui care freca uneori, încet şi înţelegător, ugerul vreunei vaci. Şi aşa-şi ţineau de urât unul altuia, dar de la distanţă şi fără prea multe vorbe.

Veniră şi zilele cele mai scurte din an. Fetiţa era, agitată, ofta ca şi cum avea o piatră pe inimă şi-alerga în sus şi-n jos fără-ncetare. Şi Brangwen îşi vedea de treabă, greoi, cu inima grea precum pământul mustind de apă.

Iarna se-nnopta devreme şi-aprindeau lampa înainte de ora ceaiului. Trăgeau obloanele şi rămâneau cu toţii-nchişi în cameră, pradă încordării şi tăcerii apăsătoare. Doamna Brangwen se culca devreme şi Anna rămânea să se joace pe podea prin preajma ei. Brangwen stătea în singurătatea camerei de la parter, fumând şi nedându-şi seama prea bine nici măcar de suferinţa lui. Şi-adesea, ca să scape de toate astea, ieşcă în târg.

Trecu şi Crăciunul. Zilele reci şi umede de ianuarie se scurgeau monoton. Din când în când licărea câte-o luminiţă albastră şi-atunci Brangwen ieşea din casă în dimineaţa de cristal, fiecare sunet răsuna din nou şi păsările, repezite, ţâşneau cu grămada din tufele golaşe. Apoi îl năpădea bucuria în ciuda tuturor lucrurilor: chiar dacă nevastă-sa era străină sau tristă sau chiar dacă dorea

cu înfocare s-o aibă lângă el. N-avea nicio importanţă. Aerul răsuna de sunete clare, cerul părea un clopot de cristal şi pământul era îngheţat bocnă. Apoi se punea pe muncă şi era fericit, cu ochii scânteietori şi obrajii îmbujoraţi. Şi simţea cum creşte-n el cheful de viaţă.

Păsările ciuguleau de zor pe lângă el, caii, plesnind de sănătate, erau gata de muncă, crengile desfrunzite zvâcneau spre cer ca un om care, după ce-a strâns în el toată energia, se-ntinde de-i trosnesc oasele, rămurelele străbăteau, ca nişte raze, lumina clară. El era plin de viaţă şi-avea chef de toate. Şi dacă nevastă-sa se-ndepărta de el şi intrase-n umbră, treaba ei. Doar n-o să se schimbe şi el, o să rămână cum a fost şi pân-acuma. Lumea e-aşa cum e. Între timp auzi răsunând cântecul unui cocoş de departe şi văzu faţa palidă a lunii care, pusă pe cerul albastru, îşi pierduse strălucirea.

Aşa că luă hăţurile şi îndemnă caii la drum. Era fericit. Dacă, mergând cu trăsurica la Ilkeston, întâlnea vreo jprospătură care se ducea la cumpărături, îi făcea semn, ţinea caii-n frâu şi-o lua cu el. Se bucura c-o are alături şi ochii i se umpleau de lumină. Râzând, o tachina fără răutate şi-asta o făcea să-şi ţină mai frumos capul şi să simtă că sângele-i curge mai repede prin vine. Amândoi aveau un stimulent. Dimineaţa era minunată.

Şi ce dacă-n fundul sufletului erau numai griji şi durere? Erau la fund, aşa că lasă-le să stea acolo. Nevastă-sa, suferinţa ei, durerile care-or să vină; asta e, aşa a fost să fie. Ea suferea, dar el era afară, plin de viaţă, şi-ar fi fost ridicol, chiar indecent, să facă o faţă lungă şi să ţină cu dinţii de necazurile lui. În dimineaţa asta era fericit. Mergea în târg şi auzea copitele cailor lovind pământul îngheţat. Ei bine, era fericit chiar dacă jumătate din lume s-ar fi pus pe bocit la-nmormântarea celeilalte jumătăţi. Şi-avea lângă el o fată nostimă. Şi Femeia era nemuritoare, orice s-ar fi întâmplat şi oricine s-ar fi găsit să-şi dea obştescul sfârşit. Nenorocirea să vină doar când nu mai poţi să rezişti.

Se înseră târziu. Era o seară frumoasă, scăldată-n

trandafiriul soarelui la scăpătat care-şi schimba culoarea în violet şi levănţică, cu cer de peruzea la miazăzi şi miazănoapte şi o lună mare şi galbenă la răsărit, ce atârna grea şi strălucitoare. Era magnific să te plimbi pe sub soarele care se-ascundea de lună, pe un drum pe care tufele pitice apăreau negre pe fundalul trandafiriu şi de levănţică, iar graurii, în stoluri, fâlfâiau din aripi prin raza de lumină. Dar care era sfârşitul călătoriei? Veni şi durerea, un pic mai târziu, când Brangwen îşi simţea inima grea şi picioarele de plumb, creierul inert şi viaţa încremenită.

Într-G după masă începură durerile. O puseră pe doamna Brangwen în pat şi trimiseră după moaşă. Se făcu noapte şi-nchiseră obloanels. Brangwen veni la ceai, la pline şi la ceainicul de cositor. Copilul, tăcut şi tremurând, se juca cu nişte mărgele de sticlă. Casa părea goală sau pradă vântului rece, de parcă n-avea pereţi. Ţ Din când în când gemetele unei femei în chinurile facerii răsunau prelung, ca de departe, prin casă, făcând totul să vibreze. Brangwen era în camera de jos. Şi fiinţa lui era-mpărţită în două. Eul din străfunduri era cu ea, legat de ea, suferind cu ea. Dar trupul lui mare şi-amintea de ţipătul bufniţelor care zburau pe lângă fermă când era el copil. Se-ntoarse în copilărie: îl obseda ţipătul bufniţelor şi-atunci îl scula din somn pe frate-său ca să aibă cu cine scoate o vorbă. Şi gândul îl purtă spre păsările astea, spre mutrele lor solemne şi pline de demnitate, spre zborul lor lin cu aripile larg deschise. Şi-apoi spre păsările doborâte de frate-său, înfoiate, de culoarea prafului, grămezi moi de păsări dormind un somn absurd. Ciudată mai era o bufniţă moartă!

Duse ceaşca la gură şi se uită la fetiţa cu mărgelele. Dar gându-i era prins de bufniţe, de atmosfera din copilărie, de fraţii şi surorile lui. În altă parte însă, în străfundurile fiinţei lui, era cu nevastă-sa în chinurile facerii. Copilul se întrupa din carnea lor, care era una. El şi ea, o singură fiinţă, din care trebuia să iasă la iveală viaţa. Ruperea nu era în trupul lui. Pe ea cădea lovitura, dar

fiorul trecea prin el, până la ultima fibră. Ea trebuia să se rupă-n două ca să iasă viaţa la lumină. Totuşi ei erau încă o singură fiinţă şi, undeva de departe, viaţa mai venea de la el către ea; el era încă neclintitul cu stânca sfărâmată în mâini, fiinţa lor era stânca din care ţâşnea viaţa, din ea, care era lovită şi sfârtecată, din el, care se-nfiora şi se dădea bătut.

Se duse sus la ea. Când se-apropie de pat, nevastă-sa-i spuse ceva în polonă.

— E foarte rău? întrebă el.

Ea îl învălui cu privirea şi, vai, ce chin cumplit să înţeleagă altă limbă, ce supliciu să-l audă, să fie atentă să înţeleagă ce spune, aşa cum stătea el acolo privind-o un străin cu barbă blondă. Ştia ceva de el, de ochii lui. Dar nu putea să-l priceapă, îi scăpa. Închise ochii.

Bărbatul îşi întoarse privirile de la ea, alb de spaimă:

— Nu e foarte rău, spuse moaşa.

Îşi dădea seama că era ca o apăsare pentru nevastă-sa, Coborî în camera de la parter. Fetiţa se uită la el, îngrozită.

— Vreau la mama, spuse ea cu tremur în glas.

— Da’ se simte rău, răspunse el blând fără s-o ia în seamă.

Fetiţa se uită la el „pierdută şi înspăimântată.

— O doare capu’?

— Nu… o să aibă un bebe mic.

Fetiţa îşi făcu ochii roată. Nu mai ştia de ea. Din nou era singură, ea cu spaima şi atât.

— Vreau la mama, strigă ea speriată.

— Spune-i lu’ Tilly să te dezbrace. Eşti obosită.

Tăcere din nou. Geamătul de durere se-auzi iar.

— Vreau la mama, păcăni ca un automat vocea copilului îngrozit, cuprins de panică; se simţea ruptă de lume şi pier dută-ţi hăul înfiorător al singurătăţii.

Apăru Tilly. Se vedea pe ea cât suferă.

— Hai la mine să-ţi scot hăinuţele, puişor, zise ea blând. O s-o vezi pe mămica mâine dimineaţă, nu-ţi face griji, răţuşca mea scumpă. Hai să te culci, îngeraşule!

Dar Anna se urcase-n picioare pe sofa şi stătea cu spatele la perete.

— Vreau la mama, scânci ea cu un tremur pe buze, iar lacrimile mari, care-nchideau în ele toată groaza copilului, începură să curgă şiroaie.

— Se simte rău, scumpo, se simte rău astă seară. Da' mâine dimineaţă o să-i fie mai bine. Of, Doamne, nu plânge, nu plânge, păpuşica mea. O superi pe mămica dacă plângi, bombonico, să ştii c-o superi rău de tot.

Tilly apucă uşor rochiţa fetiţei. Anna se smuci din mâna ei şi ţipă într-un mic acces de isterie:

— Nu, nu vreau să mă dezbraci tu… vreau la mămica mea.

Şi lacrimi amare scăldară faţa copilului, care tremura din tot trupul.

— Hai, las-o pe Tilly să te dezbrace. Las-o, puişor, că Tilly te iubeşte mult, mult de tot. Nu fi rea. Mămica nu se simte bine şi-o superi mai tare dacă plângi.

Fetiţa se-neca de plâns şi nici n-o auzea pe Tilly.

— Vreau la mama!

— Dacă te dezbraci, o să mergi sus s-o vezi pe mămica. Numa' dacă te dezbraci, jepuraşule. Şi mai bine las-o pe Tilly să te dezbrace ea. În cămăşuţă o să fii ca o zână, comoara mea. Hai, nu mai plânge, nu mai…

Brangwen înţepenise. pe scaun. Simţea că-ncordarea-l apasă şi mai tare pe creier. Începu să umble prin cameră şi n-auzea decât suspinele Annei care-l scoteau din sărite.

— Da' mai taci odată!

Fetiţa se sperie din nou când îi auzi glasul.

Plângea mecanic şi, printre lacrimi, ochişorii ei treji se uitau îngroziţi să vadă ce-o să se mai întâmple.

— Vreau… la… mama! se-auzi glăsciorul tremurat care parcă nu mai ştia să spună şi altceva.

Bărbatul simţi că-l furnică picioarele de nervi. Plânsul fetiţei era de vină. Şi absurdul tenace, dus la culme, încăpăţânarea înnebunitoare a firicelului ăla de voce.

— Gata cu smiorcăiala! Trebuie s-o laşi pe Tilly să te

dezbrace, spuse el calm stăpânindu-şi mânia cu greu.

Întinse mâna şi-o prinse bine. Îi simţea trupuşorul zguduit de plânsul cu convulsii. Şi mişcările lui erau mecanice, încordate, fără legătură cu creierul. Începu să-i deznoade şorţuleţul. S-ar fi ferit ea, dar n-avea cum. Aşa că trupuşorul ei rămase în strânsoarea mâinii lui Brangwen, care se-ncurca prin nasturi şi şireturi, cu mintea golită de orice gând în afară de iritarea copilului ce-l urmărea obsesiv. Fetiţa se-ncordase şi-i opunea rezistenţă. El îi scoase rochiţa şi juponul, dezgolindu-i braţele albe. Ea stătea nemişcată, biruită de Tom, care intrase cu bocancii în sufletul ei de copil şi-acum îşi vedea mai departe de treabă. Tot timpul fetiţa plângea cu sughiţuri, mai-mai să se sufoce.

— Vreau la mama!

El tăcea, de parcă nici n-ar fi auzit-o, cu faţa imobilă. Acuma copilul nu mai era-n stare să-nţeleagă nimic, se transformase-ntr-o mică jucărie mecanică cu voinţă de fier. Plângea, zguduită de convulsii, şi repeta acelaşi lucru.

— Of, Doamne! se tângui Tilly, care-al unsese şi ea la capătul răbdării.

Brangwen, încet, stângaci şi concentrat, îi scoase fetiţei toate lucruşoarele orbeşte şi-o lasă-n chiloţei pe sofa.

— Unde i-o fi cămaşa de noapte? întrebă el.

Tilly i-o aduse şi Brangwen îmbrăcă puştoaica. Anna nu-şi mişca nici mâinile, nici picioarele cum voia el. Trebuia s-o îmbrace cu forţa. Mititica, un boţ de voinţă oarbă, încăpăţânată, de-ai fi zis că nimeni şi nimic pe lumea asta nu poate s-o schimbe, tremura de plâns şi repeta aceleaşi cuvinte. Tom îi ridică pe rând picioruşele şi-i scoase papuceii şi şosetele. Odiseea dezbrăcatului şi-a îmbrăcatului luase sfârşit.

— Vrei un pic de ceai? o întrebă el.

Dar puiul de om nu se schimbase defel. Fără să-i pese de cei din jur, stătea în picioare pe sofa, cu spatele la perete, singură, cu pumnii strânşi şi pe jumătate ridicaţi, cu faţa scăldată-n lacrimi şi ochii privind în gol. Şi printre

sughiţuri şi nodurile care i se puneau în gât se-auzea:

— Vreeeau… laaa… maaamaaa…!

— Să-ţi dau puţin ceai? o întrebă el din nou.

Niciun răspuns.

— Tom ridică în braţe trupul îndărătnic, care-l respingea. Îndărătnicia îl făcu să se-nfurie o clipă doar. L-ar fi făcut bucăţi.

Luă copilul pe genunchi şi se-aşeză din nou pe scaun lângă foc, cu sughiţurile nearticulate, înecate-n lacrimi sunându-i în ureche, cu copilul care stătea nemişcat, nesupunându-i-se nici lui, nici vreunei alte forţe şi ignorând totul din jur.

Furia se-nteţi. Şi ce dacă? Ce dacă mama vorbea limba polonă şi gemea în chinurile facerii, ce dacă fetiţa, rezistând cu-ncăpăţânare de catâr, plângea? De ce să pună el toate astea la inimă? Mama n-are decât să geamă în chinurile facerii, copilul n-are decât să plângă cu-ncăpăţânare, dac-aşa le place. De ce să lupte el, de ce să se pună cu ele? Dac-aşa a fost să fie, de ce să-ncerce el să schimbe ceva? Lasă-le-n pace dacă ţin cu tot dinadinsul.

Şi stătea aşa, uluit, fără să mai opună niciun pic de rezistenţă. Copilul plângea mai departe, tic-tac-ul ceasului arăta cum se scurg minutele şi pe Brangwen îl cuprinse un soi de toropeală.

Trecu ceva timp până ce reveni la gânduri mai bune şi se uită să vadă ce face copila. Se sperie de faţa ei udă şi fără expresie. Un pic uluit, îi dădu părul ud peste cap. Fetiţa plângea mai departe, cu chipul lipsit de expresie, ca o statuie vie a durerii.

— Ei, zise el, nici chiar aşa. Anna, fetiţa mea, n-a venit sfârşitu’ lumii. Ia spune-mi tu mie: de ce plângi? Hai, nu mai plânge c-o să ţi se facă rău. Uite, îţi şterg lacrimile şi să nu mai plângi. Lasă-le-ncolo de lacrimi că-s prea ude. E mai bine să nu plângi. Hai, taci cu tata… că n-a căzut ceru’ pe noi. Hai, gata, gata, ajunge pentru azi.

Vocea lui era stranie, distantă şi calmă. Se uita la fetiţă. Micuţa nu mai ştia ce-i cu ea. El voia s-o oprească, să oprească totul, să fie toate fireşti ca înainte.

— Ia uite, zise el ridicându-se să plece, o să mergem să dăm vacilor să pape.

Luă un şal mare, înfăşură fetiţa-n el şi se duse-n bucătărie după felinar.

— Doar n-o să scoateţi copilu-afară pe-o noapte ca asta, zise Tilly.

— Ei, lasă, că poate s-o linişti, răspunse el.

Ploua. Fetiţa tăcu brusc, speriată, simţise ploaia pe faţă, şi-ntunericul.

— Numa' dăm de mâncare la vaci până nu fac nani, spuse Brangwen, ţinând copilul strâns lipit de el, cu mină sigură.

Apa picura în poloboc şi-o puzderie de stropi săriră pe şal. Lumina felinarului se mişcă puţin oprindu-se pe asfaltul ud de la baza unui zid ud. În rest era beznă neagră şi peste tot respirai numai întuneric.

Deschise uşile şi intrară în grajdul înalt şi ferit de ploaie, care mirosea a căldură deşi cald nu era deloc. Atârnă felinaru-n cui şi-nchise uşa. Acum erau amândoi într-o altă lume. Lumina cădea blândă pe podeaua de lemn a grajdului, pe pereţii albi, văruiţi, şi pe grămada mare de fân. Uneltele înnegreau totul cu umbrele lor mari. Prin întuneric se ridica o scară spre podul cu fân. Afară era ropotul ploii, iar înăuntru, nemişcarea blând luminată şi liniştea grajdului.

Cu copilul în braţe, se apucă să pregătească hrana vacilor, umplând un lighean cu fân tocat, borhot şi uruială. Fetiţa, cu ochii mari de mirare, se uita să-l vadă ce face. Se năştea în ea o nouă fiinţă pentru noile condiţii. Din când în când, câte-un spasm mititel – rătăcit din furtuna plânsului cu sughiţuri, îi făcea trupuşorul să tremure. Ochii ei larg deschişi şi plini de uimire te înduioşau. Era tăcută şi-aproape nu se mişca.

Plutind parcă într-un vis, cu inima strânsă, dar calm, calm de tot la suprafaţă, Brangwen se ridică cu ligheanul într-o mână şi copilul în cealaltă, încercând să-şi ţină echilibrul. Franjurile mătăsoase ale şalului se legănau alene.

Pe podea cădeau grăunţe şi fin. Trecu dincolo de iesle, pe o bucăţică slab luminată, unde vacile-mpungeau întunericul cu coarnele. Fetiţa se trase brusc înapoi, el se ţinu bine pe picioare, rezemă ligheanul de iesle şi-l goli, jumătate la vaca asta, jumătate la cealaltă. Se auzi întâi zornăitul lanţurilor, după cum vacile, ca pişcate de ţânţari, îşi ridicau capul sau îl lăsau în jos. Pe urmă, răsuflarea lor prelungă şi mulţumită, mângâietoare, când începură să mănânce în linişte.

Făcu drumul ăsta de mai multe ori. Se-auzea sunetul ritmic al lopeţii în hambar. Apoi bărbatul se-ntorcea, mergând drept şi balansându-se-ntre două greutăţi, cu capul fetiţei ieşind din şal. Data următoare, când el se-apleca, fetiţa scotea mânuţele şi-l prindea de gât, ţinându-se de el, delicată şi caldă, şi uşurând mult toată treaba.

Vitele mâncaseră, aşa că lăsă jos ligheanul şi se-aşeză pe o ladă ca să strângă şalul ca lumea pe lângă copil.

— Acuma vacile-o să facă nani? întrebă ea ţinându-şi respiraţia.

— Da.

— Da’ mai întâi o să mănânce tot, nu-i aşa?

— Sigur că da. Uită-te la ele.

Cei doi stăteau şi-ascultau răsuflarea vacilor, care mestecau de zor în ieslea ce comunica cu hambarul cel mic. De pe pereţi, felinarul arunca o lumină blândă şi constantă. Afară toate stăteau nemişcate-n ploaie. Brangwen se uită la faldurile mătăsoase ale şalului cu desene colorate. Îi aduceau aminte de maică-sa. Ea-l punea când mergea la biserică. Bărbatul în putere se-ntorsese la lipsa de griji şi la siguranţa de demult. Era din nou copil la mama acasă.

Cei doi stăteau foarte tăcuţi. Gândul lui – ca într-un fel de transă, îşi pierdu conturul din ce în ce mai mult, era tot mai neclar, mai imprecis. Brangwen ţinea copilul strâns la piept. Fetiţa simţi un fior prin tot trupul care o făcu să tremure uşor. Tot de la plânsul cu sughiţuri i se trăgea. O strânse şi mai tare la piept. Încet-încet copila se destinse şi pleoapele-i căzură, grele, peste ochii mari şi iscoditori. Ea

adormi, iar el simţi că mintea i se goleşte de orice gând.

Când îşi veni în fire, ca sculat din somn, i se păru că-l înconjoară o linişte şi-o nemişcare fără-nceput şi fără sfârşit. La ce-asculta? Parcă-ncerca să prindă un sunet venit de departe, de dincolo de tărâmul vieţii. Îşi aduse-aminte de nevastă-sa. Trebuia să se-ntoarcă la ea. Năpârstocul adormise cu ochii întredeschişi, lăsând să se vadă o fisiuţă subţire din pupilele negre ca nepătrunsul. De ce nu-ncfusese ochii? Şi gura era puţin deschisă.

Tom se ridică repede şi-o porni spre casă.

— A adormit? întrebă Tilly în şoaptă.

El dădu din cap că da. Servitoarea veni să se uite la copilul cu obrajii fierbinţi şi-mbujoraţi, care dormea înfăşurat în şal. Faţa fetiţei era de o paloare neobişnuită, aproape albă-n jurul ochilor.

— O, slavă Domnului! şopti Tilly dând uşurată din cap.

Brangwen îşi lăsă bocancii la uşă şi se duse sus cu copilul. Începu să-şi dea seama cât e de frământat, cât e de-ngrijorat pentru nevastă-sa. I se făcuse inima cât un purice. Dar rămase neclintit, nu scoase o vorbă. Casa era cufundată în tăcere, se-auzea doar vântul afară şi plescăitul zgomotos al picăturilor de ploaie care cădeau în poloboace. De sub uşa nevesti-sii ieşea o dâră de lumină.

Puse fetiţa-n pat, aşa cum era, înfăşurată-n şal, că poate cearşafurile erau cam reci. Pe urmă-şi zise că n-o să poată să-şi mişte mânuţele. Aşa c-o slăbi niţel din strânsoare. Ochii negri ca tăciunele se deschiseră, se uitară-un pic la el, pierduţi, şi-şi închiseră la loc obloanele. Tom o înveli bine. Un fior slab, ultima rămăşiţă a plânsului cu sughiţuri, trecu prin trupuşorul copilului.

Era camera lui, camera lui de flăcău, în care stătuse-nainte de-a se însura. Îi era familiară. Îşi aduse-aminte ce-nseamnă să fii tânăr şi fără griji.

Rămase ca suspendat în gol. Micuţa adormise şi-n somn îşi scosese mânuţele din şal cu pumnii strânşi. Acum putea să-i spună femeii că fie-sa doarme dusă. Da’ trebuie să treacă-n partea cealaltă a scării, pe celălalt palier.

Tresări. Se-auzea ţipătul bufniţelor… geamătul femeii. Ce sunet sinistru! Era un sunet neomenesc, cel puţin pentru un bărbat.

Coborî şi intră în vârful degetelor în camera ei. Stătea nemişcată, cu ochii închişi, palidă, trasă la faţă, obosită.

Bărbatului i se tăie respiraţia. Dac-a murit? Şi totuşi ştia bine că nu-i aşa. Îi văzu părul despletit căzut peste tâmple, îi văzu buzele strânse de suferinţă. Aveau un soi de zâmbet ciudat. Lui i se părea frumoasă, dar frumuseţea asta era neomenească. Se temea de femeie, aşa întinsă-n pat cum o vedea. Avea ea ceva-n comun cu el? Nimic. Era o fiinţă cu totul distinctă de persoana lui.

Nu ştiu ce-l împinse să se ducă şi să-i atingă degetele care ţineau încă strâns cearşaful. Ochii ei căprui-cenuşii se deschiseră şi se uitară la el. Nu-l recunoştea aşa cum se ştia el însuşi. Dar îl recunoştea ca bărbat. Se uita la el cum se uită o femeie în chinurile facerii la bărbatul care-a zămislit copilul din ea: cu o privire impersonală, în momentul-limită, de la femeiş la bărbat. Închise ochii din nou. O linişte imensă, chinuitoare, îl cuprinse, pârjolindu-i inima şi măruntaiele şi trecând apoi în infinit.

Când durerile începură s-o sfâşie din nou, el îşi întoarse privirile în altă parte căci nu putea să se uite. Dar inima lui în chinuri era liniştită şi măruntaiele se bucurau. Cobori, se duse spre uşa care dădea afară şi-şi ridică faţa să simtă cum îl pălmuieşte ploaia. Simţi cum îl loveşte şi-ntunecimea, nevăzută şi neostoită.

Biciul iute şi nevăzut al nopţii îl reduse la tăcere. Era copleşit. Intră în casă ca un învins. Vedea acum, faţă-n faţă, lumea eternă, nesfârşită şi neschimbătoare, şi – lumea vieţii.

Capitolul IU

COPILĂRII anali lensky

Tom Brangwen nu l-a iubit niciodată pe fiu-său mai mult decât pe fata lui vitregă, Anna. Când i-au spus că-i băiat, l-au trecut fiorii, îi plăcea să aibă confirmarea că e tată. Se simţea măgulit să ştie că are un băiat. Dar, altfel,

nu prea-l trăgea aţa spre copil, îi era tată şi cu asta, basta.

Se bucura că nevastă-sa e mama copilului lui. Ea era senină, un pic aeriană, ca venită din altă lume. Prin naşterea copilului poate pierduse legătura cu vechiul ei eu. Acum era englezoaică într-adevăr, era cu-adevărat doamna Brangwen. Totuşi, vitalitatea din ea parcă slăbise.

Pentru Brangwen era încă nespus de frumoasă.

— Era încă plină de patimă, cu flacăra vieţii arzând în ea. Dar flacăra nu mai era puternică şi orbitoare. Ochii femeii străluceau, faţa i se umpluse de bucurie pentru el, dar era ca o floare care s-a deschis la umbră şi nu suportă lumina neiertătoare a şoarelui. Iubea copilul. Dar până şi-n dragostea ei de mamă era ceva fără contururi precise, ea însăşi era oarecum absentă, aeriană. Când o văzu dând copilului să sugă, fericită, absorbită, Brangwen simţi o durere de parc-ar fi trecut peste el un tăvălug de foc. Pentru că-şi dădea seama că trebuie să se supună, să treacă pe planul doi când e vorba să se-apropie de ea. Voia din nou dragostea aceea puternică, de muritor, şi patima, pe care le-mpărţeau amândoi, din când în când, la început, când veneau unul spre altul cu tot focul iubirii din ei. Pentru el asta era singura experienţă, unica. Şi o voia mereu, cu o dorinţă arzătoare şi fără remuşcări.

Ea veni din nou cu gura ridicată spre el, cu acelaşi gest care, la-nceput, aproape-l scosese din minţi, căci trebuise să-şi înfrâneze patima. Ea veni din nou spre el, iar el o primi cu braţele deschise delirând de plăcere şi dorinţă. A fost aproape ca la-nceput.

Poate că era chiar ca la-nceput. În orice caz, îl făcu să ştie ce-i desăvârşirea, îl duse la acea cunoaştere eternă şi statornică.

Dar totul se sfârşi când el nu voia încă să se sfârşească. Ea era stoarsă, nu mai primea nimic. El, însă, nu era stors şi voia să meargă mai departe. Dar nu se putea.

Aşa că trebuia să-nveţe lecţia aceea amară, să-şi pună frâu, să ia mai puţin decât ar fi vrut. Căci pentru el ea era Femeia şi toate celelalte erau umbra ei. Căci ea îi

adusese mulţumirea deplină. Şi el voia să meargă mai departe. Dar nu se putea. Oricât turba de furie şi oricât o ura în fundul sufletului că nu-l vrea, chinuit de înfrânarea amară care-l ardea ca focul, oricâte izbucniri nebuneşti ar fi avut, oricât ar fi băut şi-oricâte scene oribile ar fi făcut, ştia că de fapt se pune contra vântului. Nu era vorba că ea nu-l doreşte – şi asta trebuia să-i intre bine-n cap – cât ar fi vrut el, ci pur şi simplu că *nu poate* să-l dorească mai mult. Ea putea să-l dorească în felul ei, atât cât putea ea să dorească un bărbat. Trecuse mult până s-o descopere aşa cum era cu-adevărat: femeia care putea să-l primească şi să-i aducă împlinirea. Şi de-acum încolo ea avea să facă acelaşi lucru, când şi cât simţea ea nevoia. El însă trebuie să se ţină-n frâu, să se facă pe măsura ei.

Voia să-i dea toată dragostea de care era el în stare, toată patima şi toată energia care-l ţineau în viaţă. Trebuia să găsească altceva în afară de ea, alte lucruri care să-i menţină vitalitatea. Femeia se retrăsese-n ea, inaccesibilă, cu copilul. Şi el era gelos pe copil.

El însă o iubea şi timpul îl ajută să-şi găsească o matcă pentru chinuitorul torent al vieţii, ca să nu facă spume, să nu dea pe dinafară şi să nu-i amărască viaţa. Îşi îndreptă dragostea în altă parte, spre Anna, fetiţa ei. Încet-încet, o parte din torentul vieţii lui devie spre fetiţă şi-o despovără cât de cât pe nevastă-sa de potopul iubirii care, pe fundul albiei, mergea spre ea şi numai spre ea. Căuta şi societatea bărbaţilor – şi, din când în când, bea până dădea cu căciula după câini.

După naşterea băiatului, fetiţa nu mai era aşa de-ngrijorată pentru maică-sa. Când a văzut-o cu copilul, încântată, senină şi-n siguranţă, Anna a fost la-nceput descumpănită, apoi, puţin câte puţin, a cuprins-o indignarea şi-n cele din urmă mititica s-a întors la viaţa ei de copil. Acum era ea însăşi, destinsă, fără încordarea şi grija chinuitoare, străină la o vârstă-atât de fragedă, că trebuie să fie un sprijin pentru mama. Se făcu mai copilăroasă, nu mai era aşa de nenaturală şi-mpovărată de grijile din care nu pricepea o iotă. Grija pentru mama,

pentru ca ea să fie mulţumită, trecuse-asupra altcuiva, nu mai era a Annei. Pas cu pas fetiţa se elibera. Era acum o mică făptură independentă, nepăsătoare, care-şi revărsa liberă iubirea pură.

De bunăvoie şi nesilită de nimeni îl iubea pe Brangwen cel mai mult, sau cel mai evident. Căci cei doi făceau un mic cuplu, aveau viaţa şi activitatea lor comună, îl distra grozav, seara, s-o-nveţe să numere sau să spună fiecare literă din numele ei. De dragul ei îşi aminti toate poezioarele şi cântecele din copilărie, care-i rămăseseră undeva, în subconştient.

La început fetiţa nu dădu doi bani pe ele. Dar el râdea şi-atunci râdea şi ea. Şi-ajunseră s-o distreze grozav, s-o facă să fâdă până-i dădeau lacrimile. Bătrânul rege Cole era Brangwen, zicea ea, maica Hubbard era Tilly, iar maică-sa era bătrâna care? locuia într-un pantof. Lucrurile-astea fără noimă îi plăceau copilului la nebunie. Se dădea-n vânt după ele şi nu-i de mirare căci asta se-ntâmpla după ani de zile petrecuţi numai cu maică-sa, după basmele-auzite de la ea, care-i storceau' lacrimi, o-ntorceau pe dos şi-i tulburau sufleţelul nevinovat.

Avea un soi de nechibzuinţă ca şi taică-său, o nepăsare totală şi deliberată, după care se-ascundea râsul zeflemitor. Lui Tom îi plăcea s-o audă râzând în hohote şi piţigăindu-şi glăsciorul, s-o vadă" cum îi sfidează pe toţi, cum nu dă nicio ceapă degerată pe nimic şi pe nimeni. Băieţelul era negricios, cu păr încins la culoare, ca mama, şi-avea ochi căprui. Şi fiindcă erau aşa de negri, Brangwen îi zicea mierloiul.

— Ehei, striga el, tresărind cum auzea scâncetul copilului care-i anunţa că vrea să fie luat din leagăn, mierloiu-şi drege glasul.

— Mierloiu' cântă, făcea Anna bucuroasă. Da, da, cântă mierloiu'.

— Când au rupt plăcinta, striga Brangwen în gura mare, cu vocea lui de bas, ducându-se spre leagăn, păsărică a-nceput să cânte.

— Ce înâncare delicioasă pentru rege! ţipa Anna, cu

ochii scânteind de bucurie.

Rostea cuvintele-alea criptice şi căuta confirmarea-n privirea lui Brangwen. El se-aşeza jos cu băiatul în braţe şi-i zicea tare:

— Cântă, flăcăule, cântă!

Copilul striga cât îl ţineau puterile, iar Anna chiuia de bucurie, ţopăind beată de fericire. Apoi se oprea ca din senin, tăcută, şi se uita din nou la Brangwen. Îi sclipeau ochii şi striga, încântată, din băierile inimii:

— Aici am zbârcit-o, aici am zbârcit-o!

— Vai de mine, ce tărăboi! zicea Tilly care tocmai intra.

Brangwen liniştea copilul, iar Anna se smucea un pic şi ţopăia mai departe. Era moartă după partidele de chiuit cu taică-său. Tilly nici nu voia s-audă de-aşa ceva, iar doamnei Brangwen îi păsa prea puţin.

Anna nu prea se sinchisea cine ştie cât de alţi copii. Era autoritară cu ei şi-i trata de parcă erau nemaipomenit de mici şi neputincioşi. Pentru ea, ceilalţi copii erau nişte omuleţi, nicidecum egalii ei. Aşa că era mai tot timpul singură. Zburda prin curte ca un fluturaş, făcea ghiduşii ca să-i distreze pe lucrătorii de la fermă, pe Tilly şi pe servitoarea cea tânără, îi mergea gura ca o morişcă şi nu stătea locului o clipă.

Îi plăcea la nebunie să se plimbe cu Tom cu trăsurica. Atunci, când stătea căţărată pe capră şi privea în jur de sus, se simţea mulţumită că e unică, de neatins şi poate să domine. Era trufaşă ca un pui de sălbatic. îl credea pe taică-său grozav de important şi se instalase lângă el, la înălţime. Mergeau împreună şi, din goana cailor, vedeau vârfurile tinere ale arbuştilor şi cuprindeau cu privirea tot ce se petrecea pe câmp. Oamenii îl salutau pe Brangwen, strigându-l de pe drum, iar Brangwen le răspundea strigând şi el vesel. Curând se-auzea şi glăsciorul piţigăiat al fetiţei, care râdea pe-nfundate şi se uita la taică-său cu ochi strălucitori. Atunci râdeau amândoi împreună. Nu peste multă vreme, trecătorii se şi-nvăţaseră să zică:

— Noroc, Tom. Ei, cum merge treaba, domnişoară?

— ’Neaţa, Tom. ’Neaţa, fetiţa mea.

— Aţi plecat împreună?

— Da’ frumoşi mai sunteţi amândoi!

Anna răspundea odată cu taică-său strigând din răr unchi:

— Noroc, John. *Bună dimineaţa,* William. Ehe, ne ducem la Derby.

De multe ori, ca răspuns la „Aţi întins-o şi voi un pic?”, Anna trântea un „Da, am întins-o”, spre hazul tuturor. Nu putea să-i sufere pe oamenii care-l salutau doar pe Tom şi pe ea nu.

Intra cu el în cârciumă dac-avea el de mers acolo, şi-adesea stătea lângă el până-şi bea berea sau brandy-ul. Cârciumăresele căutau să se pună bine cu ea, linguşitoare şi slugarnice ca toate cârciumăresele.

— Da’ cum te cheamă, scumpă mică şi dulce?

— Anna Brangwen, venea imediat răspunsul plin de trufie.

— A, da! Şi-ţi place să mergi cu trăsurica cu tăticu’?

— Da, răspundea Anna timidă, dar plictisită de prostiile astea.

Avea felul ei de-a fi, un gen de comportare care parcă-ţi spunea „Nu pune mâna pe mine!” şi cu asta lichida toate-ntrebările prosteşti ale oamenilor mari.

— Ei, dă-i dată dracului mititica asta a dumneavoastră, îi spunea cârciumăreasa lui Brangwen.

— Eh, răspundea el ca să nu-i dea nas să mai vorbească despre copil.

Apoi Anna primea de la gazde un biscuit sau o prăjitură, pe care le lua ca şi cum i s-ar fi cuvenit.

— Cum adică, sunt dată dracului? întreba fetiţa după aceea.

— Vrea să spună că eşti deşteaptă foc.

Anna stătea în cumpănă. Nu prea-nţelegea ea cum vine treaba. Pe urmă râdea fiindcă i se părea totul cam absurd.

Nu mult după asta, Brangwen începu s-o ia cu el la târg în fiecare săptămână.

— Vin şi eu, nu? îl întreba ea în fiecare sâmbătă sau joi dimineaţa, când Tom se ferchezuia ca s-arate şi el ca un om mai cu dare de mână.

Şi faţa i se-nnegura că trebuia s-o refuze.

Aşa că, până la urmă, îşi învinse reţinerea de până atunci şi puse copilul lângă el, pe capră. Plecară la Nottingham şi traseră la „Lebăda neagră”. Pân’ aici, toate bune şi frumoase. Avea de gând s-o lase la han, dar îi văzu chipul şi-şi dădu seama că n-o să poată. Îşi luă deci inima-n dinţi şi se duse cu ea, ţinând-o de mânuţă, la târgul de vite.

Fetiţa făcu ochii mari de uimire. Mergea lângă Brangwen fără să scoată o vorbă. Dar la târg nu prea-i plăcu înghesuiala şi-ncepu să se ferească de lume. Erau numai bărbaţi, toţi cu bocanci grei şi murdari şi jambiere de piele. Şi drumul era numai balegă de vacă. O speriară vitele din ţarcurile pătrate, aşa de multe coarne şi-aşa de puţin loc, şi droaia aia de negustori care răcneau să se-audă unul pe altul în tot vacarmul ăla de nedescris. Îşi dădu seama şi că taică-său nu prea se simţea-n largul lui cu ea ca o codiţă după el.

Tom îi cumpără o prăjitură de la o gheretă cu răcoritoare şi-o puse să stea pe-o băncuţă alături. Un bărbat îl strigă dându-i bineţe.

— *Bună dimineaţa,* Tom. Aha, asta ţi-e odrasla! zise bărbatul făcând semn cu capul spre Anna.

— ’neaţa, zise Brangwen dând din cap că nu.

— Habar n-aveam că-i aşa mare.

— Nu, c-a nevesti-mii.

— A, va să zic-aşa!

Şi omul se uită la Anna ca la o văcuţă cu coada-n frunte şi coarnele pe spinare. Ochişorii negri scoaseră flăcări de mânie.

Brangwen o lăsă acolo, în grija vânzătorului de la răcoritoare, şi se duse să vadă, poate şi-o vinde junincile. Ţărani, măcelari, negustori de vite, murdari şi neciopliţi, se uitau la ea ca proştii (ea se ferea din instinct şi se strângea cât putea pe locşorul ei) şi pe urmă se duceau să tragă o duşcă, strigând cât îi ţinea gura. Tot ce vedea era prea

mare şi prea violent pentru ea.

— A lu' cine o fi plodu' ăsta? îl întrebau ei pe vânzătorul de la răcoritoare.

— A lu' Tom Brangwen.

Fetiţa stătea acolo, părăsită, şi se uita mereu spre uşă, doar – doar l-o vedea pe taică-său. Da' nici pomeneală. Oameni veneau cu grămada, da' nu el, iar ea stătea acolo ca o umbră. Ştia că nu se face să plângi într-un loc ca ăsta. Toţi îi aruncau priviri curioase, iar Annase-nchidea-n ea ca să se pună la adăpost de neciopliţii ăia.

Rămăsese singură-singurică şi-ncepuse s-o ia cu frig. Tata nu mai venea. Ea stătea mai departe cuminte şi nemişcată.

Când fetiţa pierduse noţiunea timpului şi mintea i se golise de gânduri, apăru Brangwen. Năpârstocul ţâşni de pe băncuţă şi-o zbughi spre el ca spre unul care-a-nviat din morţi. Vânduse el vitele cât putuse de repede, dar afacerea nu era încă terminată. O porniră amândoi din nou prin învălmăşeală.

Ajunseră în sfârşit să iasă pe poartă. Tom saluta întruna când pe unul, când pe altul şi se oprea să mai schimbe-o vorbă-două despre pământ, vite, cai şi alte lucruri pe care Anna nu le-nţelegea, aşa mică cum era, pierdută printre picioare şi bocanci uriaşi, în murdăria şi mirosul ăla groaznic. Nu era om de la care să n-audă întrebări ca asta;

— Da' a cui e puştoaica? Nu ştiam că s-a făcut aşa mare.

— E-a nevesti-mii.

În sfârşit Anna ajunsese să-şi dea foarte bine seama că se trage din maică-sa şi că-i o străină printre oamenii ăia.

Până la urmă reuşiră să plece şi Brangwen o duse la un mic restaurant din Bridlesmith-Gate, vechi de când lumea. Mâncară supă şi carne cu varză şi cartofi. Alţi bărbaţi, alţi oameni, veneau să mănânce în cârciumioara întunecată şi boltită. Anna făcuse ochii mari, mută de uimire.

După asta merseră în piaţa mare, la târgul de cereale, şi pe urmă colindară prin prăvălii. Îi cumpără o cărţulie de la o tarabă. Îi plăcea grozav să cumpere diverse lucruri ciudate care credea el c-o să fie cândva de folos. Apoi se-ntoarseră la „Lebăda neagră”. Ea bău lapte, el brandy. Înhămară calul şi-o porniră pe Derby Road în sus.

Era stoarsă de puteri. Atâta se minunase de lucrurile pe care le văzuse în dreapta şi-n stânga. Dar a doua zi, când se gândea la toate, ţopăia cu picioarele-n vânt şi vorbea tot timpul de ce i se-ntâmplase şi ce văzuse ea acolo. Şi-aşa o ţinu o săptămână-ntreagă, iar sâmbătă era din nou nerăbdătoare să meargă la târg.

Era de-acum o figură familiară, cum stătea ea acolo şi-aştepta lângă ghereta cu răcoritoare. Dar cel mai mult îi plăcea la Derby. Acolo tata avea mai mulţi prieteni. Îi plăcea aerul familiar al târguşorului, râul care curgea pe-aproape. Era atât de mic orăşelul şi-avea ceva ciudat, care însă n-o băga în sperieţi. Îi plăcea piaţa şi bătrânele de-acolo. Îi plăcea hanul „George”, unde trăgea taică-său. Proprietarul era un vechi prieten de-al lui Brangwen şi Anna se simţea buricul pământului. Multe zile-a stat ea în salonul tihnit, de vorbă cu domnul Wiggington, proprietarul hanului, un bărbat gras cu părul roşu. Iar când lumea se-aduna la 12 să mănânce de prânz, ea era o mică eroină.

La-nceputse-ncrunta numai şi scotea un sunet de dezgust când îi vedea pe oamenii-ăia străini, vorbind ca nişte bădărani. Dar erau prietenoşi. Ea era o ciudăţenie mititică, cu păr rebel şi auriu, ca un mănunchi de raze de soare, care-i încadrau feţişoara ca o floare de măr ce sta să se desfacă şi ochii ca tăciunele, şi bărbaţilor le plăcea să vadă câte-o ciudăţenie. Îi zgândărea şi le-atrăgea atenţia.

Era furioasă pentru că Marriott, un fermier cu dare de mână din Ambergate, îi spusese că-i un dihor mititel.

— Păi eşti un dihor, îi spuse el.

— Nu sunt, se răţoi ea.

— Ba eşti. Uite chiar aşa merge şi dihorul

Ea se gândi un pic la vorbele lui.

— Atunci tu eşti… eşti… începu ea.

— Sunt ce?

Anna-l măsură din cap până-n picioare.

— Eşti un crăcănat.

Şi-aşa era. Toţi izbucniră-n hohote de râs. O urneau fiindcă nu puteau să pună şaua pe ea prea uşor.

— A, zise Marriott. Numai dihorii vorbesc aşa.

— Bine, atunci să ştii că *sunt* dihor.

Se-auziră din nou hohote de râs.

Le plăcea grozav s-o tachineze.

— Ei, păpuşico, şi ce mai face blăniţa asta de mu el? îi spuse Baithewaite, trăgând-o uşor de-o şuviţă de păr galbenă şi lucitoare.

— Nu-i blană de miel, zise Anna indignată, aranăindu-şi bucla cu pricina.

— Da’ atunci ce-o fi?

— E păr.

— Păr! Da’ pă unde-o fi crescând rasa asta?

— Pă unde, asta-ntreb şi io, zise ea imitându-l, plină de curiozitate.

În loc de răspuns, Braithewaite scoase-un strigăt de bucurie. A lui era victoria: o făcuse să vorbească-n dialect, ca el.

Anna avea şi-un duşman, pe Nut-Nat sau Nat-Nut, cum i se spunea, un prostălău cu picioare în x, unul mai scurt şi-altul mai lung, care venea şontâc-şontâc, smucind din câte-un umăr la fiecare pas. Amărâtul ăsta vindea nuci prin cârciumi, pe unde era foarte cunoscut. N-avea cerul gurii şi lumea-şi bătea joc de vorbele lui pocite.

Odată, când a venit la hanul „George”, Anna era şi ea acolo. După ceplecă omul, fetiţa-şi făcu ochii roată şi-ntrebă:

— De ce se bâţâie-aşa când merge?

— Nu poate altfel, puişor, aşa-i el făcut.

Anna se gândi puţin şi-apoi izbucni într-un râs nervos. Pe urmă se gândi mai bine şi, cu sângele-n obraji, strigă:

— E-un *scârbos.*

— Nu, nu-i scârbos. Aşa l-a făcut pe el Dumnezeu şi n-are cum să se schimbe.

Când bietul Nat veni din nou şontâcăind, Anna o şterse repede afară. Şi când îi cumpăra vreunul nuci de la el, nu se-atingea de ele nici dac-o picai cu ceară. Iar când oamenii jucau domino pe nucile-alea, fetiţa simţea că i se urcă sângele-n cap.

— Sunt nuci de la un scârbos, ţipa ea.

Şi-aşa apăru repulsia faţă de Nat care, nu mult după aceea, trebui să meargă la azilul de săraci.

În inima lui Brangwen se-nfiripă acum dorinţa tainică să facă o doamnă din fiică-sa vitregă. Fratele lui, Alfred, de la Nottingham, stârnise mare scandal fiindcă se-ncurcase c-o femeie cu carte, o doamnă, văduva unui doctor. Foarte des se ducea„vila ei din Derbyshire, ca prieten. Îşi lăsa nevasta şi copiii o zi sau două şi pe urmă se-ntorcea din nou la ei. Şi nimeni nu-ndrăznea să-i zică nimic, fiindcă era un tip care ştia ce vrea şi nu se dădea pe după piersic. El o ţinea una şi bună, că e doar prieten cu văduva şi cu asta, basta.

Într-o zi Brangwen îl întâlni pe frate-său la gară.

— Da’ un te duci? întrebă fratele cel mic.

— La Wirksworth.

— Am auzit c-ai nişte prieteni pe-acolo.

— Da, am.

— O să le pic şi eu pe cap când oi avea drum prin părţile alea.

— Cum vrei.

Tom Brangwen era aşa de curios să afle cine-i amanta – lu’ frate-su că şi-ntrebă de casa ei când se duse prima dată la Wirksworth.

Dădu de o vilă frumoasă, pe partea abruptă a dealului, cu vedere spre oraş, care era-n fundul văii, şi spre vechile cariere de piatră de pe partea cealaltă. Doamna Forbes era în grădină. Era o femeie înaltă-cu părul alb. Apăru pe potecă şi, mergând spre poartă, îşi scoase mănuşile groase şi lăsă jos foarfecă de tuns pomi. Era toamnă. Doamna purta o pălărie cu boruri mari.

— Brangwen se-nroşise până-n vârful urechilor şi nu ştia cum să-nceapă.

— M-am gândit să trec pe la dumneavoastră dacă tot sunt la Wirksworth. Ştiam că sunteţi prieteni cu fratele meu.

Cât ai clipi, ea-şi şi dădu seama că are – un Brangwen în faţă.

— Poftiţi înăuntru, îl invită ea. Vă rog să ne scuzaţi, dar tata e bolnav şi trebuie să stea în pat tot timpul.

Îl conduse într-un salon plin de cărţi, cu un pian şi-o măsuţă c-o vioară pe ea. Se-aşezară la taclale, ea vorbea simplu şi degajat. Era foarte demnă. Aşa o cameră nu văzuse Brangwen niciodată. Atmosfera i se părea deschisă şi largă, ca un vârf de munte.

— Fratelui meu îi place să citească? întrebă el.

— Anumite lucruri. În ultima vreme îl citeşte pe Herbert Spencer. Şi câteodată îl citim împreună pe Browning.

Brangwen era plin de admiraţie, o admiraţie aproape respectuoasă, care-i dădea fiori. Se uită la văduvă cu ochi scânteietori când auzi „citim împreună”. În cele din urmă aruncă o privire prin cameră şi izbucni:

— Nu ştiam că Alfred are o asemenea-nclinaţie.

— E un om cu totul deosebit.

O privi înmărmurit. Clar, avea altă părere despre fratele lui; clar, îl aprecia. Se uită din nou la ea. Era la vreo 40 de ani, dreaptă, cam severă, o fiinţă ciudată şi nu prea apropiată. Cât despre el, cucoana nu-i căzuse cu tronc, căci avea ceva rece, care te ţinea la distanţă. Dar nutrea pentru ea o admiraţie fără margini.

La ceai, doamna Forbes îl prezentă tatălui ei, un invalid care trebuia sprijinit ca să se mişte, dar care era roşu-n obraji şi arăta bine, cu păr alb ca neaua şi ochi de un albastru apos. Avea o comportare naivă şi curtenitoare, care era şi ea nouă şi ciudată pentru Brangwen. Bătrânul era aşa de delicat, vesel şi nevinovat.

Va să zică frate-său era amantul acestei femei! Era prea din cale-afară. Brangwen se duse acasă dispreţuindu-

se pentru viaţa lui de râmă. Era un mocofan şi-un ţopârlan, un tăntălău şi-un troglodit. Mai mult ca oricând voia să iasă la lumină din văgăuna lui, s-ajungă la această lume iluzorie şi plină de politeţe.

Era înstărit. La fel de înstărit ca Alfred, care nu putea să aibă mai mult de 600 pe an, aşa ziceau toţi. El personal scotea cam 400 şi era-n stare de mai mult. Investiţiile-i mergeau din ce în ce mai bine. De ce nu făcea şi el ceva? Soţia lui era şi ea o doamnă.

Dar când ajunse la Marsh, îşi dădu seama cât de înţepenit era totul, cât de departe de el era cealaltă formă de viaţă şi pentru prima dată îi păru rău c-a rămas să vadă de fermă. Se simţea prizonier; stătea comod, în siguranţă, dar n-avea parte de nicio aventură. Cu un oarecare riscar fi putut face mai mult cu propria lui persoană. Nu era-n stare să-i citească nici pe Browning, nici pe Herbert Spencer şi nici n-avea acces la un salon ca al doamnei Forbes. Genul ăla de viaţă nu-i era în fire.

Dar pe urmă îşi spuse că nici nu-şi dorea o asemenea viaţă. Impresia puternică pe care i-o lăsase vizita începu să pălească. A doua zi era din nou el însuşi şi, dacă se gândea la femeia cealaltă, vedea că şi ea şi casa aveau ceva ce nu-i plăcea, ceva rece şi străjn, ca şi cum femeia nu era femeie, ci o fiinţă neomenească, extraterestră, care folosea viaţa omului în scopuri lipsite de viaţă, lipsite de căldura sentimentelor.

Se-nseră, el se jucă cu Anna şi-apoi rămase singur cu nevastă-sa. Ea cosea. El stătea foarte liniştit şi fuma, dar nu era-n apele lui. O vedea pe nevastă-sa tăcută, îi vedea capul aplecat peste cusătură. Totul era prea tăcut pentru el. Prea liniştit. Voia să sfărâme pereţii, să lase noaptea să intre ca să n-o mai vadă pe nevastă-sa stând aşa liniştită şi ferită de rele. Îşi dorea ca aerul să nu mai fie-atât de şti ins şi limitat. Nevastă-sa aproape că nu exista pentru el, era în lumea ei, tăcută, ferită de rele, neobservată de nimeni şi neobservând pe nimeni. Pe el parcă-l scosese din funcţie.

Se sculă de pe scaun ca să iasă din casă. Nu mai putea sta locului. Trebuia să iasă din bârlogul ăsta de

femeie, apăsător şi rupt de lume.

Nevaştă-sa ridică capul şi se uită la el.

— Te duci undeva? îl întrebă.

El sg uită în jos şi-i întâlni privirile. Ea se uită la el cu ochii ei negri, mai negri ca bezna nopţii, şi adânci, mai adânci ca adâncurile mării. Brangwen simţea cum dă-napoi din faţa ei, apărându-se, în timp ce ochii ei îl urmăreau pas cu pas şi-l dibuiau peste tot.

— Aveam de gând să merg pân' la Cossethay, spuse el.

Ea rămase locului urmărindu-l din priviri.

— De ce te duci? îl întrebă.

El se-aşează la loc, încet, căci inima se pornise să-i bată cu putere.

— N-am nimic deosebit, răspunse el şi se puse să-şi umple din nou pipa, cu gesturi mecanice.

— De ce ieşi în târg aşa de des? îl întrebă.

— Cum de ce? Tu tot n-ai nevoie de mine, veni replica lui.

Un timp ea nu scoase nicio vorbă.

— Nu mai vrei să stai cu mine, îi spuse ea.

Vorbele ei îl făcură să tresară. De unde-aflase adevărul ăsta? El îl credea secretul lui şi numai al lui.

— Ei, na! făcu el.

— Vrei să găseşti altceva, îi spuse ea.

El nu-i răspunse. „Oare chiar vreau?" se-ntrebă.

— N-ar trebui să ţii atâta ca să-ţi dau atenţie, spuse ea. Doar nu eşti copil.

— Da' nu mă plâng, făcu el, deşi ştia că lucrurile stăteau exact invers.

— Crezi întruna că n-ai destul, îi spuse ea.

— Cum adică, n-am destul?

— Crezi că nu-ţi dau destul. Da' cât mă cunoşti tu? Ce faci ca să-mi câştigi iubirea?

Tom rămase cu gura căscată.

— N-am spus niciodată că nu-mi dai destul, i-o trânti el. Şi nici n-am ştiut că e nevoie să-ţi câştig iubirea. Ce vrei de la mine?

— Nu-ţi mai pasă dacă lucrurile merg bine între noi sau nu, nu te mai interesează. Nu mă faci să te doresc.

— Nici tu nu mă faci să te doresc. Am sau nu dreptate?

Tăcere. Erau aşa de străini unul de altul.

— Ai vrea să ai altă femeie? îl întrebă ea.

Brangwen nu mai ştia pe ce lume e? ochii i se făcuseră cât cepele. Cum putea ea, nevasta lui, să spună una ca asta? Dar ea stătea acolo, mică, străină şi distantă. Lui îi trecea prin cap că ea nu se consideră nevasta lui decât în măsura în care cad amândoi la-nţelegere. Nu simţea că se măritase cu el. În orice caz, era dispusă să accepte că s-ar putea ca el să vrea altă femeie. Tom simţi că la picioarele lui s-a căscat o prăpatie, un hău.

— Nu, zise el alene. Ce altă femeie să vreau?

— Ca a lu' frate-tău, îi spuse ea.

El tăcu un timp. I-era şi ruşine.

— Şi ce-i cu ea? făcu el. Mie nu mi-a plăcut.

— Ba da, ţi-a plăcut, o ţinu ea pe-a ei cu îndărătnicie.

Se uita uimit cum propria lui nevastă spune ce-are el pe inimă, fără niciun pic de milă. Era indignat. Ce drept avea să stea acolo şi să-i spună toate lucrurile astea? Era nevasta lui. Cu ce drept îi vorbea aşa, ca o străină?

— Ba nu, zise el. Şi nu vreau nicio femeie.

— Ba da, ai vrea să fii ca Alfred.

Brangwen nu mai spuse nimic, dar tăcerea lui era semn de mânie, mânie pentru că nevastă-sa se-apucase să-l sâcâie. Era mirat. Şi cum să nu se mire? îi spusese de vizita de la Wirksworth, dar numai în trecere şi fără să dea prea multă atenţie. Cel puţin aşa-şi aducea aminte.

Ea-şi întorsese către el faţa tuciurie şi misterioasă şi privirea ei, dincolo de care bănuiai că se-ascunde ceva, dar nu ştiai ce, îl urmărea cercetându-l parcă, pe dinăuntru. El începu să i se-mpotrivească. Ea era din nou necunoscutul, care renăscuse şi-i ţinea piept. Oare chiar trebuie s-o accepte? Involuntar, rezista şi nu se dădea bătut.

— De ce vrei să găseşti o femeie care să-nsemne mai mult decât mine?

Tom simţea cum fierbe pe dinăuntru.

— Nu vreau.

— De ce vrei? repetă ea. De ce vrei să mă dai la o parte?

Deodată, ca un şarpe de foc care brăzdează cerul, îi trecu prin cap că poate Lydia e singură, izolată, nesigură. Pân-acum i se păruse al dracului de sigură pe ea, mulţumită, împlinită, pe el îl exclusese cu totul. Te pomeneşti că-i lipsea ceva? Oare chiar să aibă nevoie de ceva? Imposibil.

— Tu de ce nu eşti mulţumit cu mine? Că eu una nu-s mulţumită cu tine. Când venea Paul, el mă lua cum trebuie să ia un bărbat o femeie. Tu mă laşi în plata Domnului sau mă iei ca pe o vită, repede, ca să mă uiţi din nou. Da, ca să mă poţi uita din nou.

— Da' ce să ţiu minte despre tine? se mira Brangwen.

— Vreau să ştii, să simţi că lângă tine e cineva.

— Şi ce, nu ştiu?

— Când vii la mine, parc-ai veni degeaba, ca şi cum nici n-aş exista. Când venea Paul, eu eram într-adevăr ceva pentru el. Eram femeie. Pentru tine nu-s nimic… sunt ca oricare din vitele tale… nu-nsemn nimic.

— Mă faci să mă simt ca şi cum *eu* n-aş fi nimic pentru tine, spuse el.

Tăcură amândoi. Ea-l urmărea cu privirea. El nici nu putea să se mişte. Clocotea ca un vulcan şi nu mai ştia pe ce lume e. Ea se-apucă din nou de cusut. Aşa cum stătea aplecată peste cusătură, îl ţinea ca-ntr-o chingă şi nu-l lăsa să fie el, cel de pân-atunci. Era stranie, ostilă, tiranică. Şi, totuşi, nu chiar ostilă. El se-aşezase pe scaun şi se simţea puternic şi neîndurător. Era-n plinătatea forţelor.

Ea cusu, tăcută, multă vreme. El era conştient, până aproape de durere, de rotunjimea capului ei, apropiată, irezistibilă. Ea ridică capul şi oftă. El simţea cum îi fierbe SÂngele-n vine.

— Vino, îi spuse ea, nesigură, şi glasul ei îl arse ca 0 limbă de foc.

Câteva clipe Tom nu se urni din loc. Apoi se ridică

încet şi merse de partea cealaltă a căminului. Pentru asta făcu un cumplit efort de voinţă, sau de supunere. Stătea în faţa ei şDo privea. Chipul ei era din nou luminos şi ochii îi străluceau din nou, ca nişte hohote de râs formidamile. Nemaipomenit, cât era de transfigurată! Nu putea să se uite la ea, simţea că-i plesneşte inima.

, 1 – Dragostea mea, spuse ea.

Şi-aşa cum erau, ea pe scaun şi el în picioare, îi cuprinse coapsele cu amândouă mâinile şi-l strânse la piept. Şi mâinile ei parcă scoteau la iveală frumuseţea propriei lui goliciuni. El însuşi se vedea frumos ca un Adonis. Nu putea să se uite la ea, simţea că-l doare.

— Dragul meu!

Ea vorbea într-o limbă străină şi el ştia asta.

Pentru el frica era ca fericirea fără margini. Se uită în jos, spre ea. Chipul îi strălucea, ochii-i erau numai lu’

„Mină, era înspăimântător de frumoasă. El suferea căci se simţea împins spre femeie. Ea era necunoscutul înspăimântător. Se aplecă spre ea, cu durere, neputincios, incapabil să se destindă, incapabil să-şi dea drumul şi totuşi atras, împins spre ea. Acuma era transfigurată, era divină, mult deasupra şi dincolo de el. Bărbatul voia să-şi dea drumul, dar nu putea nici măcar s-o sărute. Se simţea stingher, despărţit de ea. Cel mai uşor i-era să-i sărute picioarele. Dar i-era prea ruşine să facă una ca asta. Ar fi fost ca o insultă. Ea-l aştepta să-i vină în întâmpinare, nu să-i fie sluga preaplecată care-o serveşte cu smerenie. Voia să-l vadă cum se prinde în viitoare, n-avea nevoie de supunerea lui. îl atinse cu degetele. Pentru el era un chin cumplit să i se deaj să se lase prins în viitoarea – ei, să-i meargă-n întâmpinare, s-o strângă-n braţe şi s-o cunoască, pe ea care era altă fiinţă, cu totul alta decât el. Era ceva în el care-l oprea să se dea femeii, nu-l lăsa să se destindă, să se contopească cu ea, deşi, Doamne, cât dorea asta! Se temea, voia să se salveze.

Câteva clipe de împietrire. Apoi, puţin câte puţin, tensiunea, reţinerea slăbiră şi el începu să se reverse către ea. Şi ea era dincolo de el, de neatins. Dar el îşi dădu

drumul, se lăsă în voia valurilor. Ştia că forţa ascunsă a dorinţei merge spre ea, o cuprinde, se contopeşte cu ea. Simţea că se pierde ca s-o găsească, simţea că se pierde în ea. Începu să meargă spre ea, să se-apropie.

Sângele îi curgea mai repede în valuri de dorinţă. Voia să se ducă spre ea, să-i iasă-n întâmpinare. Ea era acolo, numai de-ar putea-o ajunge. Era dincolo de el, dar totuşi prezenţa ei palpabilă, reală îl absorbea. Mergea orbeşte-nainte, pierit, mai aproape, tot mai aproape, ca să-şi primească desăvârşirea şi să fie primit în întunericul ce-avea să-l înghită şi să-l redea lui însuşi. De-ar putea ajunge cu-adevărat la miezul fierbinte-ai întunericului, de-ar putea să piară cu-adevărat, să se mistuie-n flăcări pân-ar ajunge să ardă cu ea în aceeaşi împlinire… ar fi fericirea, fericirea supremă.

Reunirea de-acum, după doi ani de căsnicie, li se părea mult mai minunată decât înainte. Era intrarea triumfală într-o altă sferă de existenţă, era botezul unei vieţi noi, era confirmarea deplină. Călcau pe pământul ciudat al cunoaşterii, căci descoperiseră ceva şi-asta le lumina” drumul. Oriunde mergeau era bine, lumea răsuna de ecoul descoperirii lor. Mergeau veseli şi nepăsători. Pierduseră totul şi găsiseră totul. Descoperiseră lumea cea nouă, le rămânea doar s-o exploreze.

Intraseră pe poarta mare în lumea de dincolo, unde mişcarea, atotputernică, avea-n ea legăturile, constrângerile şi chinurile, totuşi libertatea deplină era stăpână supremă. Ea era pentru el uşa cea mare şi el pentru ea, la fel. În cele din urmă îşi deschiseră unul altuia uşile larg şi râmaseră privindu-se îndelung, în vreme ce lumina din spate le inunda chipurile. Era transfigurarea, glorificarea, sărbătoarea intrării triumfale.

Şi flacăra transfigurării arse mereu în sufletele lor. El îşi urmă calea, ca-nainte, ea îşi urmă calea. Restul lumii nu vedea nicio schimbare. Dar pentru ei doi, miracolul transfigurării se dezvăluia continuu.

Acuma, când o cunoştea plenar, n-o cunoştea mai bine şi nici nu ştia mai multe despre ea. Polonia, bărbatu-

său, războiul – nu ştia dac-o schimbaseră mai mult decât ştiuse înainte. Nu-i înţelegea firea, jumătate nemţoaică, jumătate poloneză, şi nici limba. Dar o cunoştea, ştia ce vrea, fără s-o înţeleagă. Ce spunea ea, ce zicea, pur şi simplu un gest fără noimă. Mergea în ea însăşi, puternică şi dezbărată de ceaţa fără contururi precise; el o cunoştea, o saluta, era cu ea. La urma urmei, memoria era altceva decât răbojul unor posibilităţi în veci neîmplinite? Faul Lensky era altceva pentru ea decât o posibilitate neîmplinită, al cărei adevăr şi împlinire era el, Brangwen? Ce dacă Anna Lensky era vlăstarul Lydiei şi al lui Paul? Dumnezeu i-era şi tată şi mamă şi trecuse prin fiinţa celor doi fără să li se-arate.

Acum, când erau împreună, i se-arătase lui Brangwen şi Lydiei Brangwen. Când, în cele din urmă, îşi dădură mâna, casa era gata şi Domnul se retrase în împărăţia lui. Şi erau bucuroşi.

Zilele se scurgeau ca-nainte. Brangwen mergea la muncă, nevastă-sa vedea de copil şi, într-o oarecare măsură, se ocupa de fermă. Nu se gândeau unul la altul. De ce-ar fi făcut-o? Când ea-l atingea numai, el ştia imediat că ea – şi cu el, lângă el, că ea-i deschidea şi-i închidea drumul, că ea era necunoscutul de dincolo şi că el pătrundea în ea prin acest necunoscut de dincolo. Încotro? Are vreo importanţă? El răspundea mereu. Când ea-l chema, el răspundea, când el o chema, răspunsul ei venea imediat, sau într-un târziu.

Sufletul Annei îşi găsise liniştea între ei doi. Fetiţa se uita când la unul, când la altul şi-i vedea stăpâni pe viaţa lor. Acuma era şi ea-n siguranţă, era liberă. Plină de încredere, se zbenguia între stâlpul de foc şi stâlpul de nori, ferită de primejdii şi de-o parte şi de alta. Nu-i mai cerea nimeni să sprijine capătul sfărâmat al arcului cu puterea ei de copil. Tatăl şi mama ei se-ntâlneau acuma sub bolta cerească, iar ea, copilul, era liberă să se joace dedesubt şi între capetele arcului.

Capitolul IV

ADOLESCENTA ANNEI BRANGWEN

Când Anna avea 9 ani, Brangwen o trimise la şcoala particulară din Cossethay. De dus, fetiţa se duse, dar ţopăia şi dansa fără să se sinchisească, cum îi era firea, făcea mai mult după cum avea chef şi, cu nepăsarea ei faţă de manierele elegante şi cu lipsa ei de respect, o lăsa pe bătrâna domnişoară Coates cu gura căscată. Anna nu făcea altceva decât să se-amuze pe seama dofnnişoarei Coates, s-o simpatizeze şi s-o trateze cu condescendenţă în felul ei încântător şi copilăresc.

Fetiţa era şi sfioasă şi zurbagie în acelaşi timp. Pentru oamenii de rând avea un dispreţ ciudat şi le-arăta o superioritate binevoitoare. Era foarte timidă şi se chinuia de moarte dacă lumea n-o agrea. Pe de altă parte, îi păsa prea puţin de oameni, în afară de maică-sa, pe care încă o venera fără prea multă tragere de inimă, şi de taică-său, pe care-l iubea şi-l trata cu condescendenţă, dar de care depindea cu totul. Cei doi, mama şi tatăl, mai aveau ceva drepturi asupra ei. Dar era total. independentă de alţi oameni, faţă de care afişa, în general, o atitudine binevoitoare. Cu toate astea detesta din adâncul sufletului urâţenia, indiscreţia sau aroganţa. Copil cum era, avea mândria şi inaccesibilitatea tigrului. Şi tot ca el, se ţinea la distanţă. Putea să facă favoruri, dar nu accepta niciunul în afară de cele venite de la maică-sa şi de la taică-său. Îi ura pe cei care se-apropiau prea tare de ea. Ca o sălbăticiune, voia să fie departe de toţi. Şi nu dădea nici doi bani pe intimitate.

La Cossethay şi Ilkeston era totdeauna ca o străină. Cunoştinţe avea cu duiumul, dar prieteni deloc. Foarte puţini din cei pe care-i cunoştea însemnau ceva pentru ea.

Erau şi ei acolo-n turmă, fără individualitate. Nu prea lua ea oamenii-n serios.

Avea doi fraţi, Tom, brunet, mititel şi nestatornic, de care era strâns legată, dar cu care nu-şi făcea niciodată de lucru, şi Fred, blond şi sensibil, pe care-l adora, dar nu-l considera fiinţă adevărată, cu individualitate. Anna era

mult prea mult centrul propriului ei univers şi mult prea puţin conştientă de orice altceva.

Primul *om,* care-a impresionat-o ca o fiinţă vie şi adevărată şi-n care-a văzut ea o existenţă bine definită, a fost baronul Skrebensky, prietenul maică-sii. Şi el era refugiat din Polonia. Fusese hirotonisit şi primise, de la domnul Gladstone, o medestă slujbă la ţară, în Yorkshire.

Când avea vreo 10 ani, Anna s-a dus să stea cu maică-sa câteva zile la el. Baronul Skrebensky era tare nefericit în casa lui parohială din cărămidă roşie. Era vicar la o biserică de ţară, de unde scotea ceva mai mult de 200 de lire pe an, dar avea o parohie mare, cu câteva mine de cărbuni şi cu' enoriaşi noi, ignoranţi şi cam din topor. Se dusese-n nordul Angliei, aşteptând osanale de la oamenii de rând, că doar era aristocrat. Dar ei l-au primit cu destulă grosolănie, chiar cu cruzime. Asta însă n-a-nţeles-o el niciodată. A rămas aristocrat până-n măduva oaselor. Numai c-a trebuit să-nveţe să se ferească de enoriaşii lui.

Pe Anna o impresionă foarte tare. Era un bărbat mititel, cu faţa aspră şi cam boţită şi cu ochi albaştri, strălucitori, înfundaţi în orbite. Nevastă-sa se trăgea dintr-o familie de nobili polonezi. Era o femeie înaltă şi subţire, mândră de nu-i ajungeai cu prăjina la nas. El tot stricat vorbea englezeşte fiindcă se ţinuse scai de nevastă-sa – amândoi pierduţi în ţara asta stranie şi neprimitoare – şi-ntre ei vorbiseră totdeauna numai în polonă. Era decepţionat că doamna Brangwen vorbea engleza curgător şi firesc şi era foarte dezamăgit că fetiţa ei nu ştia niciun cuvânt pe limba maică-sii.

Annei îi plăcea la nebunie să-l urmărească. Îi plăcea noua casă parohială, mare şi cu tot felul de coridoare întortocheate, care stătea singuratică şi impunătoare pe deal. După Marsh i se părea atât de îndrăzneaţă. Era foarte la vedere şi-n bătaia tuturor vânturilor. Baronul vorbea cu doamna Brangwen în polonă şi nu mai termina. Dădea furios din mâini şi ochii lui albaştri erau plini de patimă. Dar pentru Anna mai era ceva în mişcările lui bruşte şi repezite. Avea ea ceva care se potrivea cu

extravaganţa şi exuberanţa lui. îl credea un om minunat. Era sfioasă faţă de el şi-i plăcea să-l audă vorbindu-i. Lângă el se simţea liberă ca păsările cerului.

N-ar fi putut spune de unde ştia asta, dar ştia precis că e cavaler de Malta. Nu şi-a adus niciodată aminte dacă-i văzuse sau nu steaua sau crucea ordinului, dar îi venea mereu în gând, ca un simbol. Oricum, Baronul reprezenta pentru fetiţă lumea adevărată, în care erau regi, lorzi şi prinţi cu vieţile lor strălucitoare, în vreme ce regine, doamne şi prinţese susţineau nobilul ordin.

Recunoscuse-n baronul Skrebensky un om adevărat, care-avusese ceva consideraţie pentru ea. Dar când nu l-a mai văzut, chipul lui i s-a şters din memorie şi-a rămas doar o amintire. Dar şi ca amintire era-ntotdeauna viu pentru ea.

Anna se făcu o fată înaltă şi cam stângace. Ochii-i era tot foarte negri şi ageri, dar deveniseră nepăsători, îşi pierduseră expresia duşmănoasă a omului care stă tot timpul la pândă. Părul ei rebelse-ncfusese la culoare şi crescuse lung şi des. îl purta strâns la spate. O trimiseră la o şcoală de domnişoare din Nottingham.

În vremea asta singura ei grijă era să devină o tânără doamnă cu maniere elegante. Era destul de inteligentă, dar nu se omora cu învăţatul. La-nceput crezu că toate fetele din şcoală se purtau minunat, ca nişte doamne, şi voia să fie ca ele. Dar deziluzia nu-ntârzie să se-arate: o chinuiau şi-o-nnebuneau cu micimea şi meschinăria ler. După atmosfera lejeră şi generoasă de acasă, unde lucrurile mici n-aveau nicio importanţă, se simţea stânjenită în lumea asta care era gata să te-nşface şi să-şi înfigă colţii-n tine pentru orice fleac.

Fata se schimbă repede. Nu mai avea încredere în ea şi nici în lumea de afară. Nu voia să meargă mai departe, nu voia să iasă în lumea asta, nu voia s-o ducă aşa.

— Ce-mi pasă mie de adunătura aia de fete, îi spunea ea sfidătoare lui Brangwen. Pentru mine toate sunt nimeni, nici nu există.

Necazul era că fetele n-o acceptau aşa cum era.

Voiau s-o facă pe măsura lor, iar dacă nu, erau dispuse să renunţe oricând la ea. Aşa stând lucrurile, nu-i de mirare că Anna era derutată. Atrasă de ele, se purtă un timp ca ele, dar apoi, respingându-le, începu să le urască cu furie.

— De ce nu-ţi inviţi aici câteva colege? o întreba taică-său.

— Aici n-au să vină, se-nfuria ea.

— De ce?

— Nu-s de mine, zicea ea folosind una din expresiile rare-ale maică-sii.

— Or fi, n-or fi, ce importanţă are? Sunt fete destul de drăguţe.

Da' pe Anna n-o puteai duce cu una, cu două. Avea o repulsie ciudată faţă de oamenii obişnuiţi şi-n special faţă de domnişoara de modă nouă. Nu-i plăcea societatea din cauza sentimentului de incomoditate, de jenă pe care i-l insuflau ceilalţi. Şi niciodată n-a fost în stare să afle dacă ea sau ei erau de vină. Aproape-i respecta pe oamenii ăştia, dar deziluziile veneau una după alta şi asta o scotea din minţi. Voia să-i respecte. Totuşi, credea că oamenii pe care *nu-i cunoştea* erau nemaipomeniţi. Ce-i pe care-i cunoştea păreau tot timpul că vor s-o oprească din zbor, că vor s-o încurce printre micile lor minciuni şi-asta o enerva la culme. Prefera să stea în casă şi să evite tot restul lumii, să lase totul să fie doar o iluzie.

Căci viaţa la Marsh avea într-adevăr o oarecare libertate şi lejeritate. Nimeni nu-şi punea unghia-n gât pentru bani – neam de neamul lor nu se-njosiseră până-ntr-atât – şi nimănui nu-i păsa ce gândeşte unul sau altul, fiindcă nici doamna Brangwen, nici Brangwen nu-şi dădeau seama dacă şi cum îi judeca cineva din afară. Viaţa lor era prea deosebită de-a celorlalţi.

Aşa că Anna se simţea bine numai acasă, unde bunul simţ şi legătura supremă dintre părinţi îi ofereau o viaţă mai lipsită de constrângere decât cea pe care o vedea ea afară. Unde, dacă nu la Marsh, mai putea să găsească demnitatea plină de înţelegere în care fusese crescută de mic copil? Pe părinţi nu-i atingea-n niciun fel gura lumii şi

nici n-o prea auzeau. Oamenii pe care-i întâlnea dincolo de Marsh păreau c-o invidiază pentru simplul fapt că există. Parcă voiau s-o atingă şi pe ea, s-o facă să pară mai neînsemnată. Nu s-ar fi amestecat printre ei nici în ruptul capului. Depindea de maică-sa şi de taică-său. Şi cu toate astea voia să iasă de sub tutela lor.

La şcoală sau în lume, de obicei ea era de vină, simţea adesea c-ar trebui să-i fie ruşine de ce face sau spune. În fundul sufletului, n-a fost niciodată sigură dacă greşise ea sau ceilalţi. Nu-şi făcuse lecţiile. Ei şi? Nu vedea de ce *trebuie* să şi le facă dacă nu vrea. Era vreun motiv ascuns care s-o oblige la aşa ceva? Oamenii ăştia, profesoarele, reprezentau vreo dreptate mistică sau vreun bine superior? Dacă te uitai la ele, ai fi zis că părerea lor asta e. Dar pentru nimic în lume Anna nu putea să-şi explice de ce trebuia s-o tiranizeze şi s-o insulte o femeie numai pentru că nu ştia treizeci de versuri din *Cum vă place.* Şi la urma urmei, ce conta dacă le ştia sau nu? Nimic n-o putea convinge că toate astea erau cât de cât importante. Fiindcă, în sinea ei, dispreţuia firea insensibilă a profesoarei. Prin urmare, Anna avea-ntotdeauna ceva de-mpărţit cu cei mari. Fiindc-o pisaseră atâta, aproape c-ajunsese să creadă că nu e bună de nimic, că e inferioară tuturor. Simţea că, dac-ar fi să facă tot ce i se spune, ar trebui să nu mai ridice-n veci ochii din pământ de ruşine. Dar ea se răzvrătea. N-a crezut niciodată cu-adevărat că nu e bună de nimic. În adâncul sufletului, nu dădea nicio ceapă degerată pe ceilalţi oameni, care se-agăţau de nimicuri şi făceau tărăboi pe chestia asta. Îi dispreţuia şi voia să se răzbune pe ei. Ea îi ura în vreme ce ei o dominau cu puterea.

Cu toate astea, avea un ideal: doamna liberă şi mândră, eliberată de legăturile meschine, trăindu-şi viaţa dincolo de consideraţii meschine. Asemenea doamne vedea în tablouri. Alexandra, prinţesa de Wales, era unul din modelele ei. Femeia asta mândră, cu statură imperială, trecea cu indiferenţă peste toate dorinţele mici, meschine. Aşa credea Anna în sinea ei. Şi fata se pieptăna cu părul

ridicat şi-şi punea pălăriuţa puţin pe o parte. Purta fusta strânsă bine pe talie, după modă, şi o jachetă elegantă, mulată perfect pe corp.

Taică-său era încântat. Anna era foarte mândră în comportare şi-afişa o indiferenţă prea naturală faţă de mărunţişuri ca să fie pe placul celor din Ilkeston, care-ar fi mâncaţ-o de vie dac-ar fi putut. Dar lui Brangwen nu-i păsa de chestii de-astea. Dacă voia ea să fii. e ca o regină, las-o să fie ca o regină. El era stânca ce-o apăra de lume.

Brangwen se făcuse-un bărbat bine, solid, ca toţi bărbaţii din familia lor. În ochii lui albaştri, strălucitori şi plini de lumină puteai citi totul. Avea o comportare studiată, dar altfel era un om cald, cu inimă largă. Avea puterea să-şi trăiască viaţa fără să-i pese dacă vecinii ţin cont de el sau nu. Şi asta-i făcuse să-i poarte respect. Erau gata să se dea şi peste cap pentru el. Nu-i prea băga el în seamă, dar era darnic şi ei profitau de treaba asta. Îi plăceau oamenii atâta timp cât nu ţineau morţiş să iasă-n evidenţă.

Doamna Brangwen îşi urma calea şi viaţa ei. Avea bărbatul, băieţii şi pe Anna. Ei patru îi delimitau şi-i marcau orizontul. Ceilalţi oameni erau din afară şi n-o interesau. În lumea asta a ei, viaţa-i trecea ca un vis, se scurgea, şi ea trăia în scurgerea vremii, activă, mereu mulţumită şi atentă la ce-o să vină. Rar se-ntâmpla să observe şi ea lucrurile care se petreceau în afara ei. Ce era afară era afară şi, prin urmare, nu exista. Nu-i păsa dacă băieţii se băteau, atâta vreme cât nu se băteau de faţă cu ea. Dar dacă se băteau când ea era acolo, se supăra şi lor le era frică de mama. Nu-i păsa dacă spărgeau geamul de la un compartiment de tren sau dacă-şi vindeau ceasurile ca să se distreze la iarmaroc. Brangwen poate că se supăra pentru lucruri ca astea. Dar pentru mamă ele nu-nsemnau nimic. Ce-o supăra erau lucrurile mici şi nelalocul lor. Se-nfuria dacă băieţii dădeau târcoale la zahana şi nu-i plăcea deloc când luau note proaste la şcoală. Nu conta nici cât negru sub unghie de câte păcate erau acuzaţi băieţii ei, atâta vreme cât nu erau proşti sau inferiori altora. Dacă

înghiţeau vreo insultă, îi ura. Doar o oarecare *gaucherie,* o oarecare neîndemânare din partea Armei o făcea să se-nfurie pe fată. Anumite forme de stângăcie, de grosolănie aprindeau flăcări de furie în ochii mamei. Altfel, era mulţumită şi nepăsătoare.

Urmărindu-şi idealul de doamnă încântătoare, la 16 ani Anna se făcu o domnişoară trufaşă, pe care-o zgândăreau la culme nemulţumirile din familie. Era foarte sensibilă la tot ce făcea taică-său.

— Îl simţea când bea, chiar dacă nu prea se cunoştea pe el, şi nu putea să-l mai vadă-n ochi din cauza asta. Când trăgea la măsea, Brangwen se-nroşea până-n vârful urechilor şi venele de la tâmple i se umflau. Vedeai în ochii lui strălucitori veselia omului cu inima uşoară. Se purta autoritar, dar o făcea cu jovialitate, luându-se pe el în zeflemea. Şi treaba asta stârnea mânia fiică-sii. Când îl auzea cum îşi bate joc în gura mare, de parcă se-adunaseră toate gaiţele-n cor, era atât de indignată c-o apuca furia. Cum îl vedea că intră, i-o şi lua-nainte ca să n-apuce el să spună ceva.

— Frumos îţi stă, n-am ce zice. Eşti roşu la faţă ca un rac fiert, striga ea.

— Crezi c-arătam mai bine dacă eram verde? o întreba el.

— Auzi colo, să te pileşti la Ilkeston.

— Da’ ce, dacă era-n altă parte era mai bine? La Ilkeston nu-i voie?

Ea o ştergea de-acolo cât ai zice peşte. El se uita după ea amuzat, cu ochi strălucitori, dar înciudat şi trist fiindcă-şi bătuse joc de el.

Erau o familie curioasă, cu legi proprii, numai ale lor, separaţi de lume, izolaţi, o mică republică între nişte graniţe invizibile. Mamei puţin îi păsa de Ilkeston şi Cossethay, de orice-i cereau cei din afară. Când venea vreun străin, era sfioasă, din cale-afară de amabilă şi chiar cuceritoare. Dar cum pleca musafirul, o umfla râsul şi omul îi dispărea din minte ca şi cum n-ar fi existat niciodată. Pentru ea totul fusese-un joc şi nimic mai mult. Era încă o

străină şi mai simţea că-i fuge pământul de sub picioare. Dar singură, cu bărbatul şi copiii ei la Marsh, era stăpâna unei ţărişoare care nu ducea lipsă de nimic.

Pe undeva avea ea o credinţă, pe care nu şi-o clarificase niciodată. Crescuse în ritul romano-catolic, dar ceruse apărare bisericii anglicane. Forma exterioară nu conta câtuşi de puţin pentru ea. Şi totuşi avea o religie a ei, în care credea. Era ca şi cum îl venera pe Dumnezeu în chip de mister, dar nu-ncerca deloc să afle cine e.

Avea sentimentul abia bănuit al marelui absolut, în care era cuprinsă propria ei viaţă. Credea în asta cu tărie. Dogma englezilor nu-i spusese niciodată nimic, limba îi era mult prea străină. Marele absolut o făcea să simtă prezenţa celui care avea viaţa oamenilor în mâinile lui, marele mister, abia licărind, dar groaznic şi inevitabil, marele mister, aproape de tine, dar inexprimabil în cuvinte.

Îşi îndrepta strălucind faţa spre mister, pe care-l cunoştea prin toate simţurile, se uita la el învăluită-n superstiţia stranie şi mistică, cu credinţa pe care n-a putut niciodată s-o exprime-n englezeşte, pe care n-a putut nici măcar s-o gândească-n englezeşte. Dar trăia mai departe în această credinţă, perceptibilă şi născătoare de viaţă, care-i cuprindea familia şi destinul.

De asta îşi convinsese şi bărbatul şi la asta se redusese şi viaţa lui. El exista, împreună cu ea, cu totul nepăsător faţă de valorile care-nsemnau ceva pentru fiecare om în parte. Felul ei de-a fi şi sprâncenele, strânse sau destinse, erau pentru el simboluri şi călăuza care-i purta paşii prin lume. Acolo la fermă, cu ea, trăia misterul vieţii, morţii şi zămislirii, straniul extaz inexprimabil şi mulţumirea de nespus în cuvinte, pe care toţi ceilalţi oameni nici nu le bănuiau măcar, căci n-auziseră vreodată de ele. Şi asta-i făcea să fie respectaţi în satul englezesc, căci erau şi înstăriţi pe deasupra.

Dar Anna se simţea sigură numai pe jumătate în existenţa desprinsă de pământ a maică-sii. Avea nişte mătănii de sidef, pe care i le lăsase taică-său cu limbă de

moarte. Ce-nsemnau mărgelele-alea pentru ea… n-a fost niciodată-n stare să spună. Dar, când îl ţinea în mână, şiragul de argint şi raze de lună o făcea să se simtă copleşită de o patimă ciudată. Învăţase la şcoală un pic de latină, învăţase o Ave Maria şi-un Pater Noster, ştia cum să ţină socoteala rugăciunilor pe şiragul de mătănii. Dar toate as: ea nu erau bune de nimic. *Ave María, gratia pic na, Dominus tecum, benedicta tu în mulieribus ei benedictas fructus ventris lui Jesús. Sanda María, Mater Dei, ora pro nobis peccaloribus, nune et în hora morţiş nostrae, Amen.*

Ceva nu era-n regulă. Ce-nsemnau cuvintele-astea trgduse nu era acelaşi lucru cu ce-nsemna şiragul de mătănii. Ceva nu se potrivea, ceva contrazicea adevărul. Nu-i venea deloc să spună *Dominus tecum* sau *benedicta tu în mulieribus*. Îi plăceau misticele cuvinte *Ave Maria, Sanda Maria,* o impresionau *benedictus fructus ventris lui Jesús* şi *nune et în hora morţiş nostrae.* Dar nimic din toate astea nu era adevărul adevărat. Era ceva aici care n-o mulţumea, care nu-i ajungea.

Nu prea punea mina pe mătănii fiindcă, aşa cum o copleşeau ele cu patima aia ciudată, însemnau *numai* acele lucruri lipsite de importanţă. Le dădu deoparte. Instinctul îi spunea să pună deoparte toate lucrurile astea. Instinctul îi spunea să nu se mai gândească, să se ferească de-aşa ceva, să se salveze.

Avea de-acum 17 ani, era foarte sensibilă, spirituală şi capricioasă. Roşea imediat şi era mereu nesigură şi impacientată. Dintr-un motiv sau altul, se-apropia mai mult de taică-său; pe maică-sa, avea chiar momente când o ura. Cómportarea ciudată, de nepătruns, a maică-sii, a acestei femei care-ţi scapă printre degete ca un ţipar, siguranţa şi încrederea ei de neclintit, mulţumirea ei stranie, soră cu victoria, felul ei de-a da cu tifla vieţii şi de-a călca-n picioare tot ce-ar putea s-o supere, aproape toată puterea triumfătoare a maică-sii o scoteau pe Anna din minţi.

Dar fata se schimbă şi se făcu impulsivă şi imprevizibilă. Adesea stătea şi se uita pe fereastră de parcă voia să plece. Uneori pleca şi se pierdea printre

oameni, amestecându-se cu ei. Dar totdeauna se-ntoarcea acasă mâniată ca şi cum cineva ar fi nccreat să-i şteargă individualitatea, s-o reducă la tăcere, aproape s-o desconsidere.

În casă plutea tăcerea-ntunecată şi-ncordarea şi-aici patima-şi croia drumul ei inevitabil. Era un fel de bogăţie, o comunicare profundă şi nerostită, care făcea tot restul lumii să pară inconsistent şi nemulţumitor. Brangwen putea să stea liniştit pe scaunul lui şi să pufăie din pipă, mama putea să se mişte prin casă, tăcută şi de nepătruns, şi-aveai totuşi sentimentul celor două prezenţe puternice, care se susţineau una pe alta şi pe cei din jur. Toată această legătură era nerostită, intensă şi strânsă.

Dar Anna nu se simţea în largul ei. Voia să plece. Şi totuşi, oriunde se ducea, o cuprindea acel sentiment de nemulţumire, de inconsistenţă, ca şi cum ceva atenta la individualitatea ei distinctă şi voia să i-o minimalizeze. De-aceea abia aştepta s-ajungă acasă din nou.

Acasă se dezlănţuia şi sfărâma comunicarea molcomă şi adâncă. Uneori maică-sa îşi vărsa asupra ei mânia aprigă şi distrugătoare, în care nu era nici urmă de milă sau înţelegere. Şi Anna, speriată, se strângea ca ariciul. Se ducea atunci la taică-său.

El îi asculta liniştit povestea, care n-o impresiona nicicum pe maică-sa. Câteodată Anna stătea de vorbă cu taică-său. Încerca să judece oamenii, voia să ştie ce se-ascunde dincolo de vorbele şi comportarea lor. Dar şi taică-său începea să dea semne de nelinişte. Nu voia să perceapă şi să-nţeleagă nişte lucruri cu forţa. Dar, din consideraţie pentru fată, o asculta. Şi-n cameră se ivea un fel de aţâţare care parcă-ţi dădea usturimi. Pisica se scula şi, după ce se-ntindea bine, o pornea neliniştită spre uşă. Doamna Brangwen, ca o cobe, nu scotea nicio vorbă. Anna nu mai putea să-i dea-nainte cu nodurile ei în papură, cu criticile, cu nemulţumirea. Simţea că până şi taică-său i-era potrivnic. Avea el o legătură puternică, obscură cu maică-sa, o intimitate potentă care, nerostită şi nesupusă, îşi vedea de drum, dar îşi scotea ghearele dacă-ncercai s-o

curmi sau s-o dezvălui.

Cu toate astea Brangwen era-ngrijorat din cauza fetei şi toţi din casă erau neliniştiţi. Dezorientată, Anna îşi implora părinţii cu patetism. Şi totuşi le era ostilă, deşi trăia cu totul în ei, sub vraja lor.

A-ncercat în fel şi chip, să scape. Se ducea întruna la biserică. Dar *vorbele* nu-nsemn.au nimic pentru ea, i se păreau false. Nu suporta s-audă lucrurile rostite-n cuvinte. Sentimentul religiei era în ea, nescos la lumină şi totuşi impresionant. În gura preotului totul era fals, indecent. Încerca să citească. Dar din nou, plictisită şi scârbită de neadevărul cuvintelor, se lăsa păgubaşă. Se mută la diverse prietene. Începutul era minunat. * Dar ieşea la iveală plictiseala din ea şi totul i se părea nimicnicie. Se simţea mereu minimalizată ca şi cum în vecii vecilor n-ar fi avut cum să găsească un loc pe măsura ei, care s-o cuprindă şi-n care să poată face paşii ei de uriaş.

Adesea se ducea cu gândul la celula de tortură a unui oarecare episcop al Franţei, în care victima, oricât s-ar fi căznit, nu putea să stea nici în picioare, nici culcat. Nu c-ar fi făcut vreo legătură între ea şi episcopul martir. Dar uneori se-ntreba cum o fi fost construită celula şi-atunci se-ngrozea căci simţea că strânsoarea e ceva foarte real.

Avea numai 18 ani când sosi o scrisoare de la doamna Alfred Brangwen din Nottingham, care spunea că fiul ei, William, o să vină la Hkeston să se-angajeze ca ajutor de desenator – un pic mai mult decât ucenic – la o fabrică de dantelă. Avea 20 de ani şi familia Brangwen. de la Marsh era rugată să fie binevoitoare cu el.

Tom Brangwen l-a poftit imediat pe tânărul domn să stea la ei, la Marsh. Oferta n-a fost acceptată, dar familia Brangwen din Nottingham şi-a exprimat recunoştinţa.

Nu prea se iubiseră ei niciodată, cei din Nottingham cu cei de la Marsh. Şi-ntr-adevăr, întrucât îi rămăsese o moştenire de 3.000 de lire şi avusese destule ocazii să fie nemulţumită de soţul ei, doamna Alfred se ţinea la distanţă de orice Brangwen. Totuşi, avea o oarecare stimă pentru doamna Tom, cum îi spunea ea polonezei, care, oricum, era

o doamnă.

Ar, na Brangwen era puţin emoţionată la primirea veştii că vărul Will vine la Ilkeston. Cunoştea o mulţime de tineri, dar niciunul nu i se păruse că are o existenţă reală. La ăsta-i plăcuse nasul, la celălalt mustaţa, unul ştia cum să se-mbrace, altul. avea o frezǎ caraghioasă, un altul era nostim când vorbea. Tinerii ăştia erau, dacă vreţi, motive de distracţie şi vagă mirare pentru ea, dar în niciun caz nu erau fiinţe adevărate.

Singurul bărbat pe care-l cunoştea era taică-său. Şi fiindcă era ceva mare şi nedesluşit, un soi de zeu, toată lumea era cuprinsă-n el şi ceilalţi bărbaţi erau doar apariţii întâmplătoare.

Şi-l aducea aminte pe vărul Will. Purta haine de orăşean şi era un băiat subţirel, cu un cap foarte ciudat şi păr lucios şi negru ca smoala, care te făcea să mergi cu gândul la o blăniţă fină. Capul era ciudat, într-adevăr, îi amintea de ceva, nu ştia nici ea de ce, de un animal, un animal misterios care-şi avea sălaşul pe sub frunze, la întuneric, şi nu ieşea niciodată de-acolo, dar care era plin de viaţă de la bot până-n vârful cozii. Totdeauna şi l-a-nchipuit numai aşa: cu capul ăla negru, ager şi fără vedere. Şi zicea că-i ciudat, niciodată nu l-a văzut altfel.

Băiatul descinse la Marsh într-o duminică dimineaţa. Era un tânăr înalt, zvelt, cu chip luminos şi-un sânge rece care-arăta cam ciudat lângă sfială, cu o indiferenţă înnăscută faţă de ce-ar putea fi alţi oameni, atâta vreme cât el era el însuşi.

Când Anna, în haine de duminică, coborî, gata să meargă la biserică, el se ridică-n picioare şi-o salută ca la carte, strângându-i mâna. Avea maniere mai elegante decât ea. Anna roşi. Observă la văru-său acuma un pufuşor negru pe buza de sus, o linie neagră, parcă desenată, care-i contura gura mare. Aşa-zisa mustaţă o cam dezgustă, fiindcă-i amintea de blăniţa fină de pe cap. Îşi dădea seama c-are ceva ciudat în el.

V-ocea lui prindea nişte note cam înalte şi altele medii, foarte sonore. Straniu. Anna se-ntreba de ce şi-o fi

chinuind văru-său glasul. Dar el stătea, netulburat, în camera de la Marsh. Ca toţi din neamul Brangwen, Will avea o oarecare nepăsare, o stăpânire de sine venită de la natură, care-l făcea să se simtă acolo ca acasă.

Anna nu prea vedea cu ochi buni faptul că taică-său se purta ciudat de apropiat şi de afectuos cu acest tânăr. Părea blând cu el. Se dăduse la o parte ca să-l lase pe băiat să iasă-n evidenţă. Asta o zgândări.

— Tată, zise ea dintr-odată, dă-mi ceva la cutia milelor.

— Care cutie-a milelor? întrebă Brangwen.

— Hai, nu fi caraghios, îi strigă ea cu sângele-n obraji.

— Ei, na, făcu el, care cutie-a milelor? Ce mă tot baţi la cap?

— Da' nu ştii că-i prima duminică din lună?

Anna era încurcată. De ce făcea taică-său una ca asta, de ce-o făcea de băcănie în faţa acestui străin!

— Vreau ceva la cutia milelor, zise ea din nou.

— Zău, aşa zici tu? îi replică el indiferent, uitându-se la ea şi-ntorcându-se apoi din nou către nepotu-său.

Ea merse spre el şi-i băgă mâna în buzunarul de la pantaloni. El fuma nepăsător, fără să opună vreo rezistenţă, şi vorbea mai departe cu nepotu-său. Anna bâjbâi prin buzunar şi scoase punga de piele. Obrajii ei curaţi prinseseră o culoare minunată şi ochii-i străluceau. Ochii lui Brangwen scânteiau şi ei. Nepotul stătea acolo, timid. Anna, cu dibăcia ei, se-aşează pe scaun şi răsturnă toţi banii în poală. Erau monede de argint şi de aur. Tânărul nu putea să nu se uite la ea. Anna, aplecată peste grămada de bani, le dădea pe toate la mină.

— Mi-am pus în gând să iau o jumătate de sovereign, spuse ea uitându-se la taică-său cu ochi negri şi strălucitori.

Întâlni privirea vărului ei, care-o urmărea de-aproape şi-o sorbea din ochi. Tresări. Puse scurt şi se-ntoarse spre taică-său:

— Mi-am pus în gând să iau o jumătate de sovereign.

— Bine, mână lungă, spuse tatăl. Ia ce-i al tău.

— Anna, vii? o-ntrebă frate-său din uşă.

Fata reveni dintr-odată la starea ei dinainte, uitând şi de taică-său şi de văru-său.

— Da, sunt gata, zise ea luând 6 pence din grămada de bani şi strecurând restul la loc în punga pe care-o puse pe masă.

— Dă-o-ncoa, spuse tatăl.

Grăbită, Anna-i băgă punga-n buzunar şi-o porni să iasă.

— Mai bine-ai merge şi tu cu ei, băieţe, zise tatăl nepotului.

Will Brangwen se ridică-n picioare cam nesigur. Avea ochi căprui cu reflexe aurii, ageri şi insistenţi, ca de pasăre, ca de şoim, şi-n ei n-aveai să vezi niciodată frica.

— Văru' vostru Will vine cu voi, spuse tatăl.

Anna se uită din nou la tânărul cel ciudat. Simţea c-aşteaptă să-i dea atenţie. O bântuia, gata să-i intre-n suflet. Ea nu voia să-i arunce nicio privire. I-era ostilă.

Anna aşteptă fără să scoată o vorbă. Will îşi luă pălăria şi veni lângă ea. Era vară. Frate-său Fred rupea o rămurică înflorită din tufa de la colţul casei, să şi-o pună la butonieră. Ea nici nu-l observase. Văru-său o porni în urma ei.

Erau pe şosea. Simţea ceva straniu în propria ei fiinţă şi-asta o făcea nesigură. Dădu cu ochii de rămurică înflorită de la butoniera lui Fred.

— Vai, Fred! exclamă ea. Doar n-ai să intri cu aia-n biserică.

Fred se uită protector la podoaba trandafirie de pe rever.

— De ce? Mie-mi place, făcu el.

— Păi să ştii că numa' ţie. Nici n-am crezut altfel, îi spuse ea.

Şi se-ntoarse spre văru-său.

— Ţie-ţi place cum miroase? îl întrebă ea.

El era acolo, lângă ea, înalt, nepăsător şi totuşi stăpânit şi-asta-i dădea fiori.

— Nu ştiu dacă-mi place sau nu, răspunse el.

— Dă-o-ncoa, Fred. N-oi fi vrând să umpli biserica cu mirosu' ăsta, zise ea băieţelului, pajul ei.

Frăţiorul, cu păr ca aurul, îi dădu floarea ascultător., Ea o mirosi, strâmbă din nas şi-o pasă vărului ca să-şi spună şi el părerea. Will mirosi curios floarea.

— Ce miros caraghios!

Arma izbucni în râs şi pe feţele tuturor apăru repede e rază de lumină. Băieţelul se poticni şi toţi făcură haz pe seama lui.

Urcau dealul, în hainele lor de sărbătoare, şi-auzeau cum bat clopotele. Anna arăta minunat în rochia ei de mătase, cu dungi cafenii şi albe, cu corsaj şi mâneci strâmte, strânsă foarte elegant la spate.

— Will Brangwen avea ceva fluşturatic în înfăţişare, dar şi el era bine-mbrăcat.

Mergea cu crenguţa bălăbănind pe lângă el. Nimeni nu scotea niciun cuvânt. Soarele strălucea pe puzderia de piciorul-cocoşului. Pătrunjelul-câinelui, alb ca o spumă, inundase câmpia. Florile lui se uitau de sus, trufaşe, la toate celelalte flori mai mici care împestriţau fâneaţa.

Ajunseră la biserică. Fred mergea în frunte. După el veneau vărul şi-apoi Anna, care simţea privirile tuturor îndreptate spre ea. Era, deci, o persoană importantă. Într-un fel, tânărul ăsta o dădea celorlalţi în cununie ca pe-o mireasă. Se opri şi-o lăsă să treacă, apoi se-aşează lângă ea. Ce senzaţie ciudată, să stai lângă el!

Lumina colorată se revărsa prin fereastra pictată de deasupra Annei. Cădea pe lemnul negru al băncilor, pe culoarul de piatră, vălurit de câţi paşi călcaseră pe-acolo, pe stâlpul din spatele vărului şi pe mâinile lui, care se odihneau pe genunchi. Ea stătea în mijlocul mănunchiului de raze. Avea în jur numai raze şi umbre luminoase. Sufletul i-era şi el plin de lumină. Stătea pe scaun şi, fără voia ei, observă mâinile şi genunchii nemişcaţi ai vărului. În lumea ei pătrunsese ceva străin, ceva cu totul străin şi deosebit de ce ştia ea.

Era curios de exaltată. Se afla într-o lume inundată

de lumină, ireală şi foarte încântătoare. În ochi îi stăruia o strălucire asemenea râsului. Îşi dădu seama că o forţă străină îi pătrunsese fiinţa şi se bucura de asta. Era o forţă binefăcătoare, venită din necunoscutul cufundat în beznă, şi n-o simţise niciodată pân-atunci. Nu se gândea la vărusău, dar tresărea de câte ori băiatul mişca mâinile.

Tare-ar fi vrut ca reacţiile lui să nu fie-aşa de clare, îi strica toată bucuria, bucuria ei fără contururi precise, în care plutea ca pe un nor de vată. Şi, la urma urmei, de ce trebuia să iasă el în evidenţă, să atragă atenţia asupra lui? Era de prost gust. Dar toate astea, bune şi frumoase, până la imn. Anna se sculă-n picioare. Will, lângă ea, se ridică şi el ca să cânte. Apoi, deodată, chiar de la primul cuvânt, vocea lui puternică, copleşitoare, răsună în toată biserica. Cânta partea tenorului. Sufletul Annei se deschisese, plin de uimire. Vocea lui răsuna în toată biserica! Suna ca o trompetă, o dată şi-ne-o dată. Fata se puse pe chicotit cu nasu-n cartea de rugăciuni. Dar el cânta mai departe, netulburat. Vocea lui urca şi cobora şi iar urca şi iar cobora. Pe Anna o apucă râsul şi nu era-n stare să se oprească. Avea momente când tăcea mâlc, dar apoi izbucnea din nou. Şi râdea-nainte – mai-mai să plesnească, până-i dădeau lacrimile. Era uimită, dă-i cam plăcea toată treaba. Imnul mergea mai departe şi ea râdea-ntruna. Îşi vârî nasu-n carte, se-nroşi până-n albul ochilor de ruşine, dar tot nu putu să-şi curme râsul. Se prefăcu că tuşeşte, că i s-a pus un nod în gât. Fred se uita la ea cu ochii lui albaştri şi limpezi. Anna parcă se mai potolise. Dar tocmai atunci o notă falsă, scoasă de glasul de lângă ea, o făcu să izbucnească din nou în râs, ca apucată.

Îngenunche să se roage, dojenindu-se singură. Dar chiar şi-atunci, când se lăsa-n genunchi, îi mâi dădea ghes câte-un chicot mititel. Simplul fapt că vedea genunchii lui Will îndoiţi pe perniţă o făcea să se cutremure de râs.

Reuşi să se stăpânească. Se-aşează pe scaun. Stătea acum liniştită, de parcă nici usturoi nu mâncase, nici gura nu-i mirosea, cu o faţă nevinovată, în nuanţe albe şi trandafirii, şi rece ca o floare de spânz. Mâinile, în mănuşi

de mătase, le ţinea împreunate în poală. Ochii ei negri, pierduţi şi absenţi ca-ntr-un fel de vis, nu mai vedeau nimic în jur.

Predica se-auzea tot mai slab, învăluită-n pacea atotstăpânitoare.

Vărul îşi scoase batista din buzuhar. Predica parcă-l purta pe aripile ei departe, departe… Desfăcu batista şi-atunci îi căzu ceva pe genunchi: floarea pe care-o rupsese Fred să şi-o pună la butonieră! Will îşi pironise ochii asupra ei, mirat din cale-afară. Anna pufni în râs ca o nebună. Acum auzise toată lumea şi fata simţea că se năruie cerul. Will strânsese-n pumn fioarea ofilită şi boţită şi-asculta din nou, absorbit, predica. Anna pufni iar în râs. Fred îi dădu un ghiont ca să-i vină mintea la cap. Will stătea nemişcat. Prin antenele ei nevăzute, Anna ştia că era roşu la faţă ca un rac. Simţea asta. Băiatul ţinea mâna nemişcată, cu pumnul strâns în care era-nchisă floarea, vrând să dea impresia că totu-i cât se poate de firesc. Anna pufni din nou în râs. Se lăsă pe vine căci nu se putea ţine pe picioare de-atâta râs. Numai era de glumă. Fred îi tot dădea ghionturi. Anna-i dădu şi ea un ghiont, cu sete. După asta o umflă din nou râsul. Încercă să mascheze, tuşind uşor. Dar tuşea se transformă într-un chiot pe care fata degeaba-ncercă să-l oprească. Ar fi vrut s-o-nghită pământul. Pumnul închis se strecură uşor în buzunar. Şi cum stătea aşa încordată, o zgâlţâi iarăşi râsul căci ştia că văru-său bâjbâia cu mâna prin buzunar ca să scape de floare.

La sfârşitul slujbei Anna se simţea slăbită, stoarsă de vlagă şi era tristă, tristă de tot. Abisul întristării o înghiţi cu totul. O chinuia prezenţa celorlalţi oameni. Deodată chipul îi căpătă un aer trufaş. Pur şi simplu nu-l mai vedea pe văru-său.

Când ajunseră la ultimul imn, Will cântă din nou, umplând biserica cu glasul lui. Pe Anna tot o mai amuza chestia asta. Se dăduse-n spectacol şi murea de ruşine, dar tot o mai amuza. Un timp ascultă imnul amuzată. Ajunseră la ea cu cutia milelor, dar moneda ei de 6 pence se-

ascunsese printre cutele mănuşii. Grăbită s-o scoată cât mai repede, o scăpă din mână şi banul se rostogoli sclipind până la celălalt rând de bănci. Anna se sculă-n picioare şi se puse pe chicotit. Nu putea să se abţină, şi pace! De data asta râse pe faţă şi toată congregaţia se uită la ea cu dezaprobare.

— Ce-ţi veni să râzi atâta, Anna? o-ntrebă Fred când ieşeau din biserică.

— Habar n-am. Nu puteam să mă opresc şi gata, răspunse ea nepăsătoare şi pe jumătate-n zeflemea, cum îi era felul. Să mor dacă ştiu de ce mă umfla râsu' când îl auzeam cântând pe văru' Will!

— Nu zău! Te făcea cântatu' meu să râzi? întrebă el.

— Da, pe cuvânt. Cântai aşa tare… spuse Anna.

Nu se mai uitară unul la altul, dar pe-amândoi îi umflă râsul şi se-nroşiră până-n vârful urechilor.

— Anna dragă, da' ce-aveai de te tot pufnea râsu'? o întrebă la masă Tom, fratele mai mare, cu ochii lui căprui strălucind de veselie. Toţi ne-opriserăm şi ne uitam la tine. (Tom era în cor.)

Anna simţea că Will se uita la ea insistent, cu ochi scânteietori, şi că aşteaptă o vorbă de la ea.

— Văru' Will mă făcea să râd când cânta.

Auzind-o şi p-asta, vărul izbucni în râs. Râse pe înfundate, arătându-şi brusc dinţii mici, regulaţi şi cam ascuţiţi şi-nchizând gura tot aşa de brusc.

— Înseamnă c-are-o voce nemaipomenită, nu? întrebă Brangwen.

— Nu, nu de-asta, răspunse Anna. Parcă mă gâdila… zău dacă ştiu de ce.

Şi din nou la masă se-auzi susurând râsul ei vesel.

Will Brangwen îşi ridică faţa lui tuciurie cu ochi fără astâmpăr şi zise:

— Sunt în cor la biserică, la St. Nicholas.

— Aha, va să zică mergeţi şi voi la biserică! se miră Brangwen.

— Mama merge, tata nu, răspunse băiatul.

Lucrurile-astea mărunte, mişcările, inflexiunile ciu

4 ate-ale vocii i se păreau Annei formidabile. În contrast cu ele, lucrurile plate pe care le spunea erau chiar absurde. Lucrurile pe care le spunea taică-său păreau nevinovate şi fără noimă.

După masă stătură-n salonul cu miros de muşcate, mâncară cireşe şi puseră ţara la cale. Toţi mureau de nerăbdare să-l descoasă pe Will Brangwen. Nu trecu mult şi băiatul îşi dădu drumul.

Îl interesau bisericile, arhitectura bisericilor. Ruskin, cu influenţa lui, îl stimulase şi-l făcuse să-i placă formele medievale. Vorbea scurt, aproape trunchiat. Dar ascultându-l cum ia bisericile la rând, cum vorbeşte de naos, altar şi transept, de catapeteasmă şi cristelniţă, de sculptură în lemn, ornamentaţie în relief şi dantelărie – de piatră, povestind întruna cu pasiune de anumite lucruri, de anumite locuri, Anna simţi cu tărie că, pentru ea, biserica se-nvăluie-n mister, devine o enigmă, enigma curburii în piatră, a luminii pale care ascunde ceva neştiut, ce trece în beznă: înălţimea tulburătoare a catapetesmei mistice şi, dincolo de ea, departe, foarte departe, altarul de neatins. Era o experienţă adevărată, cât se poate de adevărată, şi Anna parcă plutea pe aripi de vis. Pământul acoperit de o biserică imensă, mistică, ascunsă-n întuneric, respira înfiorat de fiinţa necunoscută.

Anna se uita pe fereastră la liliacul care-şi întindea crengile spre soare şi vederea lui o durea aproape fizic. Sau poate nu era liliacul? Să fi fost vitraliile, ca bătute cu nestemate, de la biserică?

Will vorbea de stilul gotic, de Renaştere şi de turnurile care parcă zburau spre cer, de engleza timpurie şi de normandă. Vorbele lui o emoţionau până la lacrimi.

— Ai fost vreodată la Southwell? o întrebă el. Eu am fost acolo-n miezul zilei, la 12, şi-am mâncat în cimitirul din curtea catedralei. Dangătul clopotelor era ca un imn solemn. O, ce catedrală minunată, impunătoare, Southwell. Are arce în plin centru, grele şi largi de tot, aşezate pe coloane groase. Enălţător să vezi măreţia tinzând spre lumină. Sunt multe lucruri frumoase acolo, da’ mie-mi

place corpul bisericii… şi intrarea aia dinspre miazănoapte…

În după-amiaza aceea, Will vibra de emoţie şi era plin de gândurile, de poveştile lui. În jur parcă se-aprinseseră flăcări şi povestea lui avea mai multă patimă, mai multă strălucire-n ea, era arzător de-adevărată.

Unchiul, nu prea mişcat, asculta cu scânteieri în priviri. Mătuşa, nu prea mişcată nici ea, cu capul plecat, rămânea în cealaltă sferă de cunoaştere. Anna, însă, purtată de vis, plutea cu Will spre înalturi, spre Southwell.

Se lăsă noaptea şi, cu pas grăbit, Will se duse şi el la gazda lui din târg. Privirile-i scânteiau şi chipu-i strălucea, întunecat. Parcă se-ntorcea de la o-ntâlnire, de viaţă şi moarte, în care se dezlănţuiseră patimi şi se-aruncaseră zarurile.

Dogoarea patimii rămăsese-n el, flăcările ardeau lăuntric şi inima-i era aprinsă ca soarele. Se desfăta în viaţa lui necunoscută şi-n propriul lui eu. Şi era gata să se-ntoarcă la Marsh.

Fără să-şi dea seama, Anna-l aştepta să se-ntoarcă. În el îşi găsise Scăparea, el sfărâmase lanţurile vieţii ei de pân-acum, el era spărtura din zidul dincolo de care vâlvătaia soarelui strălucea spre lumea din afară.

Şi Will se-ntoarse. Câteodată, nu foarte des, când se-apuca să vorbească, realitatea aceea stranie şi-ndepărtată ieşea din nou la iveală şi mătura totul în cale. Câteodată vorbea de taică-său, pentru care-avea o ură cumplit de-apropiată de iubire, de maică-sa, pentru care-avea o dragoste soră cu ura, sau cu revolta. Vorbele lui erau cam stângace, se legau mai greu între ele, dar vocea lui minunată vibra profund în inima fetei şi-o contopea cu simţirea lui. Uneori vocea-i era înfierbântată, gata să declame, alteori suna ciudat, pe nas, aproape ca un mieunat de motan. Câteodată avea o ezitare-n glas, ca şi cum nu ştia pe unde s-o apuce, sau râdea uşurel, abia simţit. Anna era cucerită cu totul. Abia aştepta să simtă din nou focul care-i pârjolea toată fiinţa când îl auzea vorbind. Şi părinţii lui, mama şi tatăl, deveniseră două persoane

distincte în viaţa ei.

Câteva săptămâni băiatul veni des şi toţi îl primiră cu inima deschisă. Se-nvârtea printre ei, cu faţa tuciurie radiind de fericire, cu gura lui mare pe care se vedea nerăbdare, o vagă urmă de batjocură şi ceva contorsionat care-aducea a zâmbet, cu ochii lui ca de pasăre, strălucind întruna, în care nu puteai să citeşti nimic. N-ai cum să-l dibui, îţi lunecă printre degete, se gândea Brangwen, zgândărit. Era ca un motan tânăr care-apare când îi cade lui bine, fără să-i pese de ceilalţi.

La-nceput, când vorbea, se uita la Tom Brangwen, pe urmă la mătuşă-sa, căci punea mai mult preţ pe părerea ei decât pe-a unchiului. Şi-n cele din urmă-şi îndreptă atenţia spre Anna, fiindcă la ea găsea ce-avea el nevoie, nu la bătrâni.

Aşa că, de unde se ţinuseră scai de bătrâni tot timpul, cei doi tineri începură să se tragă deoparte şi să-şi facă un tărâm al lor. Uneori Brangwen era' iritat. îl irita nepotu-său. Băiatul era prea deosebit pentru el, prea avea lumea lui în care alţii nu puteau să intre. Avea o fire destul de năvalnică, dar prea făcea abstracţie de toţi ceilalţi, separându-se de ei. Avea o fire de pisică. Mâţa poate să se tolănească pe covoraşul din faţa căminului şi să stea liniştită acolo, în vreme ce stăpânul sau stăpâna ei se zvârcoleşte în ghearele morţii câţiva metri mai încolo. Ea n-are de-mpărţit cu nimeni nimic şi-şi vede de-ale ei. Şi, dacă e să vorbim-9 rept, băiatului nu-i păsa de nimic altceva în afară de problemele lui dictate de instinct.

Brangwen era iritat. Cu toate astea, îi plăcea de nepotu-său şi-l respecta. Pe doamna Brangwen o irita Anna, care se schimbase brusc sub influenţa tânăr ului. Mamei îi plăcea băiatul, nu se uita la el chiar ca la un străin, dar nu-i plăcea că fata ei era atât de robită de vraja lui.

Aşa că, încetul cu încetul, cei doi tineri se-ndepărtară de bătrâni, scăpară de sub tutela lor, ca să creeze ceva nou cu propriile lor puteri.

— Will lucra în grădină ca să-l îmbuneze pe unchiu' şi

vorbea despre biserici ca s-o îmbuneze pe mătuşa. Umbla după Anna ca o umbră, umbla după ea ca o umbră neagră, prelungă şi încăpăţânată. Asta-l irita la culme pe Brangwen. Nu mai putea să rabde, îl exaspera să vadă zâmbetu-ăla luminos (r în jet de pisică, cum îi spunea el) pe faţa nepotului.

Şi Anna avea acum un nou refugiu, era din nou independentă. Ca din senin, începu s-arate părinţilor cât e de independentă, că poate trăi fără şi dincolo de ei. Maică-sa avea izbucniri de furie.

Dar Will îi făcea curte fetei mai departe. Seara, Anna îşi găsea mereu să se ducă la Ilkeston, după cumpărături. Totdeauna se-ntorcea cu văru-său, el, puţin în urma ei, uitându-se la ea peste umăr, precum diavolul la Lincoln, cum observă Brangwen enervat şi totuşi cu mulţumire.

Spre marea lui mirare, Will Brangwen îşi dădu seama că e sclavul unei patimi electrizante. Tot spre marea lui mirare, într-o seară când se-ntorceau de la Ilkeston, o oprise pe Anna-n faţa porţii şi-o sărutase, nelăsând-o să treacă mai departe şi sărutând-o, cu senzaţia cât lovea ceva din întuneric. Şi când intrară-n casă, era f-uriqs din cale-afară că părinţii ei se uitau iscoditori şi la el şi la ea. Cu ce drept făceau treaba asta! De ce să se uite-aşa la ei! N-aveau decât să plece sau să se uite-n altă parte.

Şi tânărul o porni spre casă, simţind cum cerul întunecat şi presărat cu stele i se prăvăleşte în cap, cu inima plină de patimă statornică, năvalnică, de pea cineva i-ar fi stat intenţionat în cale. Simţea nevoia să spargă ceva şi să treacă dincolo.

Fata era ca vrăjită. Şi cât de neliniştiţi erau părinţii când o vedeau mergând prin casă şi neobservând pe nimeni, neobservându-i nici măcar pe ei, mergând ca în transă, de parcă era invizibilă şi ei n-aveau cum s-o vadă. Şi chiar *era* invizibilă pentru ei. Asta-i scotea din sărite, dar trebuiau să cedeze, n-aveau încotro. O vreme rămase-aşa, nevăzută, absorbită, de propriile-i gânduri, anonimă.

Şi bezna anonimatului îl învălui şi pe el. Parcă se-ascunsese într-o beznă electrizantă, plină de-ncordare, în

care sufletul, viaţa lui nu stăteau locului o clipă, dar totul fără ştirea sau ajutorul lui. Mintea-i intrase-n penumbră. Lucra repede, ca o maşină, şi dădu la iveală câteva lucruri minunate.

Cel mai mult îi plăcea să cioplească-n lemn şi primul lucru pe care-avea să-l dăruiască Annei a fost o formă pentru unt. Înăuntru încrustă o pasăre din mitologie, pasărea Phoenix, un fel de vultur, înălţându-se cu aripi simetrice dintr-un cerc de flăcări ameţitor de frumoase, care ţâşneau de pe marginea căuşului.

Anna nu-i dădu mare atenţie în seara când i-o dărui Will. Dar dimineaţa, când se făcea untul, aduse pecetea lui în locul vechii forme de lemn, cu frunze de stejar şi ghinde. Ardea de nerăbdare să vadă ce-o să iasă. Ciudat… pasărea aia bizară, scrijelită acolo, în adâncitura ca un căuş, cu linii stranii şi tremurate, care se scurgeau înăuntru dinspre marginea bine lustruită. Mai apăsă o dată. Ciudat… să ridici forma şi să vezi pasărea aia cu clonţ de vultur cum vine cu pieptul către tine. Era nebună de fericire că putea să facă alte şi-alte păsări la fel ca prima. Şi de câte ori se uita, i se părea că vede o nouă vietate care-şi cere dreptul să trăiască. Fiecare bucată de unt se preschimba în emblema asta ciudată, dătătoare de viaţă.

Le-o arătă bătrânilor.

— Vai, da’ frumoasă mai e! spuse mama cu o rază de lumină pe faţă.

— Chiar că-i frumoasă! exclamă tatăl, descumpănit şi-un pic lovit în amorul propriu. Da’ ce pasăre zice că e?

Şi întrebarea asta i-o puseră toţi clienţii câteva săptămâni la rând.

— Da’ ce pasăre zici că e, că doar o puseşi pă unt?

Seara, când veni Will, Anna-l duse-n lăptarie să-i arate untul cu pasărea Phoenix.

— Îţi place? o întrebă el, cu vocea lui puternică şi vibrantă, care suna-ntotdeauna ciudat şi-şi găsea ecou în străfundurile-ntunecate ale fiinţei ei.

Foarte rar se-atingeau, fie şi numai cu vârful degetelor. Le plăcea să fie singuri împreună, aproape unul

de celălalt, dar mai păstrau o oarecare distanţă-ntre ei.

În răcoarea lăptăriei, lumina lumânării cădea pe oglinda mare şi albă a cratiţelor cu smântână. Will întoarse capul brusc. Totul era aşa de rece şi de departe, acolo înăuntru, aşa de departe. Pe buze-i rămase un zâmbet încordat. Ea stătea cu capul într-o parte. El voia s-ajungă lângă ea. O sărutase o dată. Din nou îşi pironi privirile pe bucăţile rotunde de unt, de unde pasărea-emblemă venea cu pieptu-nainte, ieşind din umbra pe care-o făcea flacăra lumânării. Ce-l ţinea? Fata era cu sânii lângă el. Will îşi ridică capul ca un vultur. Anna rămase pe loc. Cu o mişcare delicată şi incredibil de iute, Will o prinse-n braţe şi-o trase spre el. Totul repede şi precis, aidoma vulturului care-o cârmeşte brusc spre pradă şi coboară aproape, tot mai aproape de ea.

O sărută pe gât. Ea se-ntoarse să se uite la el. Din ochii ei negri ţâşneau flăcări. Ochii lui ca de şoim scânteiau neînduplecaţi, cu bucuria năvalnică a idealului împlinit. Ea-l lăsă să zboare în bezna flăcărilor din fiinţa ei, ca un şoim de foc, care te orbeşte cu strălucirea lui.

Se uitaseră unul la altul, se văzuseră străini şi totuşi aproape, foarte aproape, ca un şoim care se-apleacă, se repede şi cade în flăcărilebeznei. Aşa că Anna luă luminarea şi se-ntoarseră amândoi în bucătărie.

Câtva timp o ţinură aşa, apropiindu-se-ntotdeauna, atingându-se rar şi uneori, rar, rar de tot, sărutându-se. Şi-atunci era de multe ori doar o atingere a buzelor, un semn. Dar în ochi începu să-i ardă un foc nestins şi fata se oprea adesea în trecere, parcă să-şi amintească sau să descopere ceva.

Şi chipul lui se-ntunecă, încordat. Nici nu prea mai auzea când vorbea cineva cu el.

Într-o seară de august Will veni la ei prin ploaie. Era cu gulerul de la jachetă ridicat şi-ncheiat până-n gât. Avea faţa udă. Şi părea atât de zvelt şi hotărât, aşa cum venise de-afară, din ploaia rece. Anna simţi cum, deodată, o copleşeşte iubirea pentru el. Şi cu toate astea, el stătea la palavre cu bătrânii, în vreme ce sângele ei fierbea până la

spaimă. Voia să-l atingă cu vârful degetelor acum, numai să-l atingă, nimic mai mult.

Pe faţa ei albă, cu sclipiri de clar de lună, apăru expresia aia stranie, ca de transă, care-l scotea din sărite pe taică-său. Ochii ei negri parcă se-ascunseseră vederii. Dar ea-i ridică spre tânăr. Erau negri, c-o străfulgerare care-l făcu să se piardă o clipă cu firea.

Anna se duse-n cealaltă bucătărie şi veni cu felinarul. Taică-său o urmări cu privirea când se întoarse.

— Vino cu mine, Will, zise ea. Vreau să văd dac-am pus bine cărămida, să nu mai intre şobolanu'.

— Nu-i nevoie, spuse taică-său.

Fata nu-l băgă în seamă. Băiatul era între ciocan şi nicovală, între două voinţe. Tatăl se făcu roşu de mânie şi ochii lui albaştri priviră fix. Anna era lângă uşă, cu capul puţin pe spate, ca un semn că Will trebuie să meargă cu ea. El se ridică, tăcut şi absorbit ca-ntotdeauna, şi plecă în urma ei. Lui Brangwen i se umflară venele de la tâmple.

Ploua. Lumina felinarului cădea pe poteca pavată şi pe temelia casei. Anna ajunse lângă scăriţă şi se urcă. Will îi întinse felinarul şi se sui după ea. Acolo sus, în podul pentru păsări, găinile stăteau pe stinghii, îngrămădite unele-n altele, cu crestele roşii scânteind ca focul. Ochi strălucitori şi ageri se deschiseră. Se auzi un cârâit dojenitor când una din găini trebui să se mute dintr-un loc într-altul. Cocoşul urmărea ce se-ntâmplă şi gulerul lui galben strălucea ca aurul. Anna trecu în partea cealaltă, călcând prin murdăria de pe podea. Brangwen se ghemui şi rămase să se uite după ea. Sub ţiglele roşii şi goale, lumina cădea blândă. Fata se lăsă pe vine într-un colţ. Găinile făcură scandal din nou, zburătăcind de pe-o stinghie pe alta.

Anna se întoarse, aplecându-se pe sub stinghii. El o aştepta lângă uşă. Dintr-odată ea-l cuprinse în braţe, ţinându-se strâns de el, cu trupul lipit de-al lui, şi-i spuse n şoaptă, aproape scâncind:

— Will, te iubesc. Te iubesc, Will, te iubesc.

Vorbele sunau ca o sfâşiere.

El nici măcar n-a fost foarte surprins. O ţinea în braţe şi simţea că i se moaie picioarele. Se rezemă de perete. Uşa de la pod era deschisă. Afară, ploaia fină cu luciri de oţel cădea grăbită, misterios de grăbită, ieşind la lumină din văgăuna întunericului. El o ţinea în braţe. El şi ea împreună, strânşi amândoi acolo sus, în întuneric, păreau că se leagănă cu mişcări largi şi rotunde ca de pendulă. Dincolo de uşa deschisă a podului, deasupra şi dedesubtul lor, era bezna învăluită-n ploaia călătoare.

— Te iubesc, Will, te iubesc, gemu ea, te iubesc, Will.

El o ţinea de parcă se topiseră unul într-altul şi nu scotea o vorbă.

Tom Brangwen aşteptă un timp în casă. Pe urmă se sculă şi ieşi în curte. Văzu dâra ciudată de ceaţă care venea de la uşa podului. Nu prea-şi dădea seama că era lumina care se strecura printre picăturile de ploaie. Merse până când raza slabă de lumină căzu chiar pe el. Se uită în sus, prin ceaţă, şi văzu băiatul şi fata împreună, băiatul cu spatele lipit de perete şi cu capul pe umărul ei. Din cauza ploii bărbatul îi văzu cam şters, dar învăluiţi în lumină. Şi ei se credeau aşa de afundaţi în noapte! Văzu chiar şi podul uscat şi luminat în spatele lor, văzu umbre şi găini cocoţate pe stinghii, în noapte, umbre bizare, aruncate de felinar pe podea.

În sufletul bărbatului matur se dădea o bătălie între mânia care-l strânsese-n ghearele ei şi delicateţea care-l îndemna să stea în umbră. Fata habar n-avea ce face. Se trăda pe ea însăşi. Era un copil, un biet copil. Nici nu-i trecea prin cap cât de mult iroseşte din propria ei fiinţă. Iar el, tatăl, era nenorocit şi negru de furie. Va să zică-mbătrânise şi trebuia s-o mărite, s-o dea după altu'? Chiar aşa bătrân era? Nu era bătrân. Era mai tânăr decât tânărul-ăla nechibzuit care-o ţinea în braţe. Cine-o cunoştea mai bine, el sau găgăuţă ăla tânăr? A cui era ea dacă nu a lui?

Îi veni din nou în minte fetiţa pe care-o dusese noaptea în grajd când nevastă-sa era în chinurile facerii cu micul Tom. Îşi aminti de copila care se lăsase, caldă şi grea, în braţele lui şi-l ţinuse cu mânuţele pe după gât.

Acuma te pomeneşti că-l face rablă sau mai ştiu eu cum. Ea se-ndepărta, negându-l, ca să lase-n el un gol insuportabil, un vid a cărui durere nu putea s-o îndure. Mai-mai c-o ura. Cum îndrăznea să spună că-i bătrân? Merse mai departe prin ploaie. îl treceau sudorile de durere, de groază că e bătrân, că trebuie să părăsească ce e viaţă-n el.

Will Brangwen plecă acasă fără să mai dea ochii cu unchiu-său. Ploaia-l plesnea peste faţă şi el mergea ca-n transă. „Te iubesc, Will, te iubesc”. Vorbele-i răsunau în urechi la infinit. Vălurile se rupseseră şi-l lăsaseră, gol, în spaţiul nesfârşit, tremurând. Pereţii-l aruncaseră afară şi-i dăduseră un spaţiu vast pe care să-l străbată. Unde mergea aşa, orbeşte, prin bezna acestui spaţiu infinit? Unde. se sfârşea această-ntunecime, în care-l aruncase Dumnezeu atotputernicul, cel care stătea încă ascuns şi nu se-arăta muritorilor! „Te iubesc, Will, te iubesc”. Începu să tremure de teamă când cuvintele îi răsunară din nou în suflet. Şi nu-ndrăznea să se gândească la chipul ei, la ochii ei scânteietori, la faţa ei stranie, transfigurată. Mina arzând a misteriosului Atotputernic ieşise din beznă şi-l înhăţase. Merse mai departe supus, îngrozit, cu inima strânsă şi-nflăcărată de pe urma atingerii divine.

Zilele treceau una câte una, zburau în tăcere pe aripi de vânt. Se duse s-o vadă pe Anna, dar din nou apăruse reţinerea-ntre ei. Tom Brangwen era întunecat la faţă şi-n ochii lui albaştri apăruse o lumină sumbră. Anna părea străină şi fără speranţe. Faţa ei, uşor îmbujorată, era mută de tot, dar nu te lăsa să n-o vezi. Mama îşi plecă capul şi-o porni în lumea ei întunecată, care mustea din nou de împliniri.

Will Brangwen cioplea mai departe în lemn. Era pentru el ca o patimă să se simtă stăpân pe daltă. Într-ad & văr, patima din inima lui mişca bucăţica fină de oţel. Sculpta facerea Evei, aşa cum îşi dorise-ntotdeauna. Era un basorelief pentru o biserică. Adam dormea, parcă atins de suferinţă, iar Dumnezeu, o formă mare, nedesluşită, învăluită-n ceaţă, se apleca spre el cu mâna-întinsă, scoasă

din ceaţă. Eva, o femeiuşcă goală şi vioaie, se-ntrupa ca o flacără spre mâna lui Dumnezeu, din coasta lui Adam.

Acum Will Brangwen o crea pe Eva. Era o făptură subţirică, ageră şi neîmplinită. Cu o patimă care-l făcea să tremure din tot trupul, dar dulce ca adierea vântului.

Îşi plimbă dalta peste pântecele ei, peste pântecele ei mic, tare şi neîmplinit. Era o făptură subţirică, băţoasă, cu contururi rigide, în durerile, chinul şi extazul propriei ei faceri. Şi totuşi Will tremura când trebuia s-o atingă. Nu-şi terminase niciun personaj. Pe o cracă, deasupra, era o pasăre cu aripile ridicate, gata să-şi ia zborul, şi-un şarpe care se tira spre ea. Nu terminase încă. Tremura împătimit căci putea, în sfârşit, să creeze trupul nou şi proaspăt al Evei lui.

În părţi, departe de tot, la marginea tabloului, erau doi îngerí care-şi acopereau faţa cu aripile. Păreau doi copaci. O pornise spre Marsh şi, mergând aşa în lumina apusului de soare, simţea că îngerii cu feţele acoperite se dădeau înapoi când trecea el. Întunericul venea de la umbrele lor şi de la feţele acoperite. Trecea pe podul de la canal. Amurgul, incandescent, îşi scotea la iveală ultimele dâre sângerii, cerul era albastru închis, stelele străluceau de departe, de foarte departe, şi se apropiau pe deasupra de îngrămădirea întunecată a fermei, de cărările de cristal de la marginea cerului.

Ea-l aştepta cum aştepta strălucirea intensă a luminii şi ca şi acum faţa lui ar fi fost acoperită. Iar el nu-ndrăznea să-şi ridice privirile şi să se uite la ea.

Venise vremea secerişului. Odată se plimbară pe lângă fermă la căderea nopţii. Luna mare şi galbenă atârna grea în zarea cenuşie, copacii înalţi, atotstăpânitori, se dădeau parcă-napoi, în întuneric, şi-aşteptau cuminţi. Anna şi băiatul merseră în linişte de-a lungul gardului pe lângă care căruţele lăsaseră urme negre în iarbă. Ieşiră pe-o portiţă şi-ajunseră într-un câmp larg, unde era încă multă lumină, care parcă le inundă chipurile. Snopii zăceau pe pământ, unde-i lăsaseră secerătorii; erau mulţi –, ca nişte trupuri prosternate într-o grămadă nedesluşită. Alţii, în

căpiţe, parcă treceau în zbor mai departe ca nişte corăbii, spintecând valurile în lumina palidă şi-nceţoşată a lunii şi-a înserării.

Tinerii nu voiau să se-ntoarcă. Da' unde să se ducă, spre lună? Căci erau singuri, fără nimeni.

— O să ne facem o căsuţă din snopi, spuse Anna.

Şi-aşa rămaseră acolo, sub cerul liber.

Trecură peste mirişte şi-ajunseră unde se sfârşeau şirurile lungi de căpiţe. Partea aia, cu căpiţele-n picioare, părea ciudat de-nghesuită. Restul. era deschis sub cerul liber, cu snopii culcaţi la pământ, în prosternare.

Aerul se făcuse argintiu, ca ciupit de brumă. Anna se uită în jur. Copacii, cu contururi neclare, stăteau la distanţă ea nişte soli care-aşteaptă un semn să se-apropie. În aerul cu limpezimi de cristal inima fetei părea un clopoţel cu clinchet de argint. Se temea să nu-i audă cineva clinchetul.

— Tu ia-o pe rândul ăsta, îi spuse ea tânărului şi, trecând mai departe, se-aplecă spre celălalt rând de snopi culcaţi la pământ.

Îşi băgă mâinile până la cot în spice, să simtă mângâierea ovăzului. Luă câte un snop greu în fiecare mână şi, simţindu-le greutatea în tot trupul, îi duse la locul pe care-l curăţaseră înainte. Îi lăsă jos, rezemându-i unul de altul, ca şi cum i-ar fi bătut uşor cap în cap. Acuma snopii ei se sprijineau unul de altul. Will venea şi el cu doi snopi. Părea o umbră printre funigeii plutind în lumina palidă a soarelui la scăpătat. Ea îl aşteptă. Puse snopii lângă ai ei, tot aşa, parcă bătându-i uşor cap în cap. O porniră amândoi cu paşi nesiguri. El atinse spicele ca să le simtă mângâierea pe mână şi când le-atinse, se-auzi un susur ca de fântână. Will îşi ridică ochii spre cer şi râse.

Apoi ea – şi întoarse faţa către lună care, strălucitoare, părea că-i dezgoleşte pieptul de câte ori Anna se uita-ntr-acolo. El, omul datoriei, o porni în partea cealaltă, pe întinderea nesfârşită a câmpului.

Amândoi se-aplecau, mângâiau spicele mătăsoase, umezite de rouă, ridicau legăturile grele şi se-ntorceau. Ea

sosea totdeauna prima. Puse snopii jos, lângă ceilalţi şi făcu un fel de căsuţă. El venea peste mirişte ca o umbră, cărând legăturile-n spate. Ea o porni înapoi, auzind numai fâşâitul ascuţit al spicelor mustăcioase care cădeau unele peste altele. Mergea flancată de lumina lunii şi de silueta lui ca o umbră.

Luă alţi doi snopi şi-o porni spre el. El abia-i aşezase pe-ai lui şi-acum se îndrepta de spate. O porni spre Anna, care venea cu alţi doi snopi. Ea-i puse jos ca să mai facă o căsuţă, dar fără să spere c-o să stea aşa cum îi aşezase.

Îi tremurau mâinile. Cu toate astea se smulse de-acolo şi se-ntoarse cu faţa spre astrul nopţii, care-i dezgoli pieptul făcând-o să suspine şi să gâfâie de-atâta clar de lună. El ridică snopii căzuţi şi-i aranjă cum trebuie. Muncea în tăcere. Ritmul muncii îl făcea să uite de sine, în timp ce ea venea tot mai aproape.

Munceau amândoi, se duceau şi veneau, în acelaşi ritm, mişcându-şi mâinile şi picioarele la unison. Anna se-aplecă, ridică povara de spice, se-ntoarse spre locul unde stătea el, învăluit în întuneric, şi-o porni cu povara peste mirişte. Stătu o clipă-n cumpănă şi puse snopii jos. Se-auzea fâşâitul şi sâsâitul spicelor care cădeau unele peste altele. El se-apropia şi ea trebuia să plece din nou. Şi luna strălucitoare iar îi dezgoli pieptul, făcând-o să palpite asemeni unui val care-şi ridică creasta şi-apoi se sparge de mai.

El muncea-nainte, cufundat cu totul în ceea ce făcea. Mergea încolo şi-ncoace, ca o suveică, pe fâşia de mirişte de pe care luaseră snopii, aducând armata de căpiţe tot mai aproape de pomii învăluiţi în umbră, întreţesându-şi snopii cu ai ei.

Şi mereu ea pleca înainte să sosească el. El venea şi ea pleca, el pleca şi ea venea. Oare erau sortiţi să nu se-ntâlnească niciodată? Puţin câte puţin, o dorinţă molcomă, cu rădăcini adânci în sufletul lui, începu să se-ndrepte către ea, încercând s-o facă să vibreze la unison cu el, încercând s-o aducă spre el încetul cu încetul, să-i facă să se-ntâlnească, până când o să fie-mpreună, până când o să

se-ntâlnească precum snopii care fâşâiau, amândoi, contopiţi, deodată.

Şi munca mergea mai departe. Luna se făcu mai strălucitoare, mai clară şi spicele scânteiau în lumina ei. Will se-aplecă peste snopii culcaţi, în prosternare. Îi trăgea după el şi ei fâşâiau frecându-se de pământ. Simţea greutatea snopilor. În ochi avea sclipirea razelor de lună. Puse snopii pe lângă căpiţă. Anna se-apropia.

El o aşteptă făcându-şi de lucru pe-acolo. Ea veni, dar rămase-n umbră până se-ndepărtă el. Will o văzu în umbră, ca o coloană de templu, întunecată, îi spuse ceva şi ea-i răspunse. Ea-i văzu faţa întrebătoare în bătaia lunii. Dar între ei era o distanţă şi el plecă mai departe. Munca îi prinsese pe-amândoi în ritmul ei.

De ce era-ntotdeauna atâta loc între ei, de ce erau unu-ntr-o parte şi altul în alta? De ce, când ieşea ea de sub razele lunii, se oprea şi stătea departe de el? Ceva îl ţinea despărţit de ea. De ce? întunecată, voinţa începu să-şi ceară drepturile cu insistenţă, făcând s-amuţească totul.

În ritmul muncii apăru un puls şi-un scop care se contura tot mai clar. Will se opri, ridică greutatea, o ridică spre ea şi-o lăsă acolo, în bătaia razelor de lună. Şi se duse să mai aducă. Ridica snopii simţindu-i tot mai aproape de sufletul lui şi, cu paşi de uriaş, îi ducea în mijloc. Clipa întâlnirii bătea la uşă. El muncea tot mai mult şi mergea cât mai aproape de ea, prinzând-o din urmă. Sub clar de lună era numai mişcarea lor încolo şi-ncoace, cufundaţi în ce făceau, unduirea în tăcere, întreruptă doar de foşnetul spicelor uscate, şi tăcerea, şi foşnetul spicelor uscate. Şi foşnetul spicelor lui se-nteţea, amestecându-se cu foşnetul spicelor ei, şi foşnetul spicelor revenea, monoton, neschimbat, şi foşnetul spicelor lui venea tot mai aproape.

Până când, în cele din urmă, dădură nas în nas lângă căsuţă, cu snopii în braţe. Chipul lui era străveziu în lumina lunii, un chip fantomatic care-o împietri de groază, îl aşteptă să vină mai aproape.

— Pune-le jos, spuse ea.

— Nu, e rândul tău, zise el insistent cu voce

pătrunzătoare.

Ea-şi rezemă snopii de căpiţă. El îi văzu mâinile ca nişte licurici prinploaia de grăunţe. Lăsă snopii jos şi-o luă tremurând în braţe. O ajunsese din urmă şi era dreptul lui s-o sărute. Era dulce şi proaspătă de-atâta aer şi noapte, era dulce de-atâta miros de grăunţe. Şi tot ritmul din el se scursese-n sărutări. Will tot o mai urmărea, în sărutări, şi ea nu se dăduse încă bătută. Era uimit de razele lunii care cădeau chiar pe nasul ei. Tot clarul de lună pe ea, toată bezna în ea! Toată imensitatea nopţii era-n braţele lui – beznă şi strălucire – era toată a lui! Noaptea era acum cu totul a lui, s-o cerceteze, să se-aventureze-n ea, să-i cunoască toate misterele, să descopere tot ce era de descoperit.

Tremura de fericire c-ai unsese la un asemenea triumf, cu inima strălucitoare ca o stea, sărutându-şi iubita mai mult, tot mai mult.

— Dragostea mea! spuse ea încet, cu o voce venind din depărtare.

Sunetul molcom parcă-l chema de departe, sub lună, pe el, care nici măcar nu-şi dădea seama. Se opri tremurând şi-ascultă.

— Dragostea mea! se auzi din nou glasul molcom şi plângăreţ, ca trilul unei păsări pierdute în noapte.

I-era frică. Inima i se făcuse cât un purice. Ceva parcă-l oprise.

— Anna! spuse el ca şi cum îi răspundea nesigur, de undeva din depărtare.

— Dragostea mea!

Şi el se trase mai aproape de ea şi ea se trase mai aproape de el.

— Anna! făcu el, în chinurile iubirii – uitându-se ca la o minune.

— Dragostea mea! spuse ea cu glasul inundat de fericire.

Şi se sărutară pe gură, pierduţi şi uimiţi, sărutări lungi şi-adevărate. Sărutarea nu se mai termina acolo, sub lumina lunii. El o sărută din nou şi-l sărută şi ea. Şi iar se

sărutau. Până când, în el, se petrecu ceva ciudat. O dorea din toată, fiinţa. Fata era ceva nou. Stăteau acolo strânşi, suspendaţi în beznă. Şi toată fiinţa lui tremura de uimire, ca după o lovitură. O dorea şi dorea să i-o spună. Dar şocul i se părea prea mare. Pân-acum nu-şi dăduse niciodată seama. Tremura de iritare, nu era obişnuit cu-aşa ceva şi nu ştia ce să facă. O ţinea în braţe mai blând, blând, mult mai blând. Încleştarea trecuse. Era bucuros, i se tăiase respiraţia şi-aproape-l podidiseră lacrimile. Dar ştia c-o doreşte. Era ceva. care prinsese rădăcini în el pentru totdeauna. Era al ei. Şi era tare fericit şi speriat. Nu ştia ce să facă, aşa cum erau acolo, sub cerul liber şi razele lunii. Se uită la lună prin părul ei răsfirat şi i se păru că pluteşte, strălucitoare şi nestatornică precum apa.

Anna suspină parcă trezindu-se la realitate, apoi îl sărută din nou. Pe urmă ieşi din strânsoarea lui şi-l apucă de mină. Will simţi un pumnal în inimă când o văzu că nu-i mai stă la piept. îl durea, era dezamăgit. De ce se dezlipise de el? Dar îl ţinea de mină.

— Vreau să mă duc acasă, spuse ea aruncându-i o privire pe care el n-o înţelese.

Will se ţinea strâns de mina Annei. Era orbit şi nu putea să se mişte, nu era-n stare să se mişte. Anna-l trase după ea.

Mergea lângă ea ca un neputincios şi-o ţinea de mină. Ea umbla cu capul plecat.

— O să ne căsătorim, Anna! spuse el deodată, oferindu-i soluţia simplă ce i se-arătase.

Anna tăcu.

— Anna, o să ne căsătorim, nu-i aşa?

Ea se opri din nou în plin câmp şi-l sărută, ţinându-se pătimaş de el într-un fel pe care Will nu-l putea înţelege. Nu putea să-nţeleagă. Dar acum lăsă totul în seama căsătoriei. Asta era soluţia şi numai asta-l preocupa acum. O dorea pe Anna, dorea să se-nsoare cu ea, dorea s-o aibă cu totul, a lui „pentru totdeauna. Şi, încordat cu fiecare fibră a trupului, aştepta să i se-mplinească dorinţa. Dar în aer plutea întruna o oarecare zgândăreală, poate abia

simţită.

În seara aia vorbi cu unchiu-său şi mătuşă-sa.

— Unchiule, zise el, Anna. şi cu mine ne-am gândit să ne căsătorim.

— Ei! făcu Brangwen.

— Da’ cum, că doar n-aveţi niciun ban! spuse mama.

T mărul se-ngălbeni. Nu putea s-audă asemenea vorbe.

Era, însă, ca o pietricică lucioasă şi strălucitoare, ceva care sclipeşte şi nu se schimbă deloc. Nu se gândea la nimic. Stătea acolo, tare şi strălucitor ca un diamant, şi nu scotea o vorbă.

— Maică-tii i-ai spus? îl întrebă Brangwen.

— Nu, da’ o să-i spun sâmbătă.

— Te duci pe la ea?

— Da.

Multă vreme nu scoase nimeni niciun cuvânt.

— Şi cu ce-o să trăiţi? Cu „amărâta aia de liră pe care-o câştigi tu pe săptămână?

II – Curcubeul

Tânărul se-ngălbeni din nou ca şi cum simţise-un junghi în suflet.

— Nu ştiu, zise el, uitându-se la unchiu-său cu ochii ăia neomeneşti, ca de şoim.

Brangwen îl ura din tot sufletul.

— Ar fi bine să cam ştii, i-o trânti unchiu-său.

— Mai încolo o să am eu bani, spuse nepotul. O să-mprumut ceva acuma şi pe urmă o să-i dau înapoi.

— Nu zău! Şi de ce atâta grabă, mă rog? Ea-i o fetiţă de 18 ani şi tu un mucos de 20. Nici unu’ din voi n-a ajuns încă la vârsta să facă ce-i trăsneşte, de unu’ singur.

Will Brangwen îşi băgă capu-ntre umeri şi aruncă repede unchiului, ca o străfulgerare, o privire plină de neîncredere, ca un şoim închis în colivie.

— Şi ce contează câţi ani are ea şi câţi am eu? ripostă Will. Crezi că la 30 o să fiu altfel decât acum?

— Să sperăm că da. Poate c-ai să te mai coci şi tu oleacă.

— Da’ n-ai niciun pic de experienţă… n-ai experienţa vieţii… şi n-ai nici bani. De ce vrei să te-nsori când n-ai încă experienţă, nici bani? îl întrebă mătuşă-sa.

— Da’ ce experienţă-mi trebuie, mătuşă? întrebă băiatul.

Şi dacă, din cauza mâniei, inima nu i s-ar fi făcut tare şi impenetrabilă ca o piatră nestemată, Brangwen l-ar fi aprobat din tot sufletul.

Will Brangwen se duse acasă cu o stare cam ciudată, dar neclintit în hotărârea lui. Simţea că nu poate să renunţe la ce şi-a pus în gând şi cu voinţa lui nu era de joacă. Ca să renunţe, trebuia să se distrugă şi nici nu-i trecea prin cap să facă una ca asta. N-avea leţcaie-n buzunar. Da’ o să facă el rost de undeva, nu contează de unde. Stătu multe ore cu ochii-n tavan, neclintit, hotărât şi fără să se gândească la nimic. În suflet i se cristaliza totul, de neschimbat. Apoi adormi cât ai bate din palme.

Sufletul i se preschimbase, parcă, într-un cristal dur. N-avea decât să tremure, să se-nfioare, să sufere. Nu era de schimbat nimic, absolut nimic.

A doua zi dimineaţă, Tom Brangwen, care se făcuse neom de atâta mânie, o-ntrebă pe Anna:

— Da’ ce-ţi veni cu măritişu’?

Fata păli puţin şi-n ochii ei negri apăru expresia duşmănoasă, uimită, a sălbaticului, sensibil ca o mimoză, care se apără din toate puterile.

— Aşa vreau eu, spuse ea, vorbind parcă din subconştient.

Brangwen se făcu roşu de mânie şi-ar fi călcat-o-n picioare, dac-ar fi putut.

— Aşa vrei tu… oi fi vrând, da’ la ce bun? îi râse el în nas, dispreţuitor.

Chinul de demult, din ropilărie, orbirea care-o făcea să nu mai cunoască pe nimeni, duşmănia fremătândă a sălbaticului neajutorat şi neapărat o copleşiră din nou.

— Aşa vreau, îl n c-aşa vreau! ţipă ea ascuţit ca un copil isteric. Tu nu eşti tatăl meu… tata a murit… tu nu mi-eşti tată.

Era ca o străină. Nu-l recunoştea. Pumnalul, rece ca gheaţa, pătrunse-adânc în sufletul lui Brangwen şi tăie cu totul coarda invizibilă care-i lega”. *r* – Şi ce dacă? făcu el.

Dar nu putea să-ndure. Fusese-atât de fericit când o auzise spunându-i „tată, tăticule”!

Câteva zile umblă buimac de colo-colo. Nevastă-sa era şi ea ca năucă. Nu-nţelegea şi pace. Se gândea doar că nu puteau să se ia fiindcă n-aveau bani şi nu erau nimic în ochii lumii.

În casă domnea o tăcere apăsătoare, cumplită. Anna se-arăta cât mai puţin. Putea să stea singură ore întregi.

Will Brangwen veni-napoi după scenele tâmpite de la Nottingham. Şi el era alb la faţă, ca dus de pe lume, dar de neclintit. Unchiu-său îl ura. îl ura pe tânărul ăsta aşa de inuman şi de-ncăpăţânat. Dar cu toate astea, într-o seară, lui Will Brangwen îi dădu unchiu-său acţiunile pe care le trecuse pe numele Annei Lensky. Valorau 2.500 de lire. Will Brangwen se uită la unchiu-său. Îi dăduse o mare parte din capitalul de la Marsh. Şi totuşi tânărul se făcu şi mai rece, şi mai de neclintit. Se transformase într-o voinţă abstractă şi absolut de neclintit. Îi dădu Annei acţiunile.

După care Anna plânse o zi-ntreagă, până-i secară lacrimile. Iar seara, când simţi că maică-sa se duce la culcare, se furişă-n camera de jos şi rămase-n uşă. Taică-său, ca o statuie, era cufundat în tăcerea lui adâncă. Întoarse încet capul spre ea.

— Tăticule, izbucni în plâns Anna şi-alergă spre el, suspinând de ţi se rupea inima. Tăticule, tăicuţule, tăticu’ meu!

Se ghemui pe covoraşul din faţa căminului, cuprinzându-i picioarele cu mâinile şi lipindu-şi faţa de genunchii lui. Trupul lui era aşa de mare şi-i dădea atâta siguranţă! Dar pe Anna o apăsa ceva pe creier şi nu putea să-ndure. Plângea cu sughiţuri, aproape ca o isterică.

El tăcea, cu mâna pe umărul ei. Avea inima pustie. Nu era tatăl ei. Imaginea aceea minunată şi dragă. inimii lui ea o făcuse ţăndări. Atunci el cine era? Un om dat la o parte şi pus la un loc cu toţi ceilalţi, în viaţa cărora nu se

mai întâmplă nimic. Era izolat de fată. Îi despărţea o generaţie. Era bătrân şi dispăruse din Viitoarea vieţii, în focul inimii lui era multă cenuşă – cenuşă rece. Simţea răceala inevitabilă şi, de-atâta amărăciune, uită cu totul de foc. Stătea izolat în gheţarul vârstei lui. Avea nevastă şi se tot învinovăţea şi se lua singur peste picior pentru că se ţinea scai de tineri şi voia să fie ai lui.

Copila care umbla ca un căţeluş după el voia – să aibă un bărbat-copil, bărbatul ei. Cum era şi firesc. Şi de la el, Brangwen, cerea ajutor ca să-şi aranjeze viaţa cum trebuie. De iubirea lui n-avea nevoie. De ce să se iubească, bărbatul solid, între două vârste, şi fetiţa asta? Cum putea să existe ceva – ntre ei, în afară de dorinţa omenească de-a se ajuta unul pe altul? El era îngerul ei păzitor şi nimic mai mult. Inima-i era ca de gheaţă şi chipul rece, lipsit de expresie. Pata n-avea cum să-l impresioneze mai mult decât o statuie.

Anna se băgă în pat şi se puse pe plâns. Dar o să se mărite cu Will Brangwen, aşa că n-avea de ce să se mai zbuciume. Brangwen se duse la culcare cu inima rece şi-mpietrită, blesteminciu-se. Se uită la nevastă-sa. Era totuşi nevasta lui. Avea părul negru, vârstat cu alb şi chipul i-era frumos în ciuda anilor care s-adunaseră. Tocmai împlinise 50. Cât de critic o vedea! Voia să-şi scoată o parte din inimă, partea neînfrânată, şi, cu toate astea, ţinea morţiş să fie părtaş la viaţa năvalnică a tinerilor. Cât se ura pentru asta!

Nevastă-sa era aşa de fără ascunzişuri şi la locul ei. Era încă tânără şi naivă, avea ceva din prospeţimea unei fetişcane. Dar nu-şi mai dorea lupta, bătălia, supremaţia, aşa cum încă şi-o dorea el, în nechibzuinţa lui. Era atât de naturală, iar el atât de urât, de nefiresc în neputinţa lui de-a lăsa locul altora. Hidoasă mai e vârsta asta de mijloc care trebuie să stea în calea vieţii, precum un demon cât toate zilele!

Ce-i lipsea în viaţă de nu era mulţumit în sufletul lui ăla nesătul? Avusese prietenul de la şcoală, o avusese pe maică-sa, pe nevastă-sa şi pe Anna. Ce făcuse? Cu

prietenul o dăduse-n bară şi, ca fiu, nu-şi prea răsplătise mama. Dar cunoscuse mulţumirea cu nevastă-sa, ajunge! Se detesta pentru ce simţea faţă de Anna. Şi totuşi *nu* era mulţumit. Doamne, ce chin cumplit!

Oare viaţa lui chiar nu-nsemnase nimic? Nu făcuse nimic demn de arătat lumii? Nu dădea doi bani pe ce făcuse. Oricine-ar fi putut face la fel de mult şi de bine. Cunoscuse altceva în afară de nesfârşita îmbrăţişare maritală cu nevastă-sa? Curios! La asta i se reducea toată viaţa. În orice caz, era ceva şi încă ceva veşnic. Aşa voia să le spună la toţi şi era mxndru de asta. Stătea cu nevastă-sa-n braţe şi ea era încă împlinirea lui, la fel cantotdeauna. Şi ăsta era-nceputul şi sfârşitul tuturor lucrurilor. Da, şi era mândru.

Dar amărăciunea din străfunduri! Acolo mai rămânea un Tom Brangwen nemulţumit, care trecea prin chinurile iadului fiindcă unei fete nu-i pasă de el. Îşi iubea băieţii, şi ei erau tot ai lui. Dar mai voia ceva: viaţa superioară, a creaţiei, cu fata. Vai, şi ce ruşine-i era! Se călca-n picioare pe el însuşi ca să se şteargă de pe faţa pământului.

Cât chin! Omul e făcut să n-aibă parte de linişte, oricât de bătrân ar fi. N-are niciodată dreptate, nu e niciodată destul de cumsecade şi nu e niciodată stăpân pe ceea ce face. Parcă toate speranţele şi le-ar fi pus în faţa asta.

Repede de tot, Anna se cufundă din nou în iubirea pentru tânăr. Will Brangwen îşi fixase nunta pentru sâmbăta dinainte de Crăciun. Şi-o aşteptă pe Anna pânatunci, în felul lui deschis, care nu făcea loc îndoielii. O dorea, era a lui şi-o să-şi suspende existenţa până când o veni sorocul. Ziua nunţii, 23 decembrie, devenise un lucru absolut pentru el. Trăia deja în contul ei.

Nu număra zilele, dar, ca omul care merge pe mare cu vaporul, rămânea suspendat până la portul următor.

Îi dădea-nainte cu cioplitul lui în lemn, lucra la birou, mergea s-o vadă pe Anna. Totul, şi asta, era o formă de aşteptare fără să se gândească sau să pună întrebări.

Ea avea mult mai multă viaţă-n ea. Voia să se bucure

de atenţia lui. El venea şi pleca precum vântul, fără să-ntrebe de ce şi-ncotro. Dar ea voia să se bucure de prezenţa lui. Pentru ea, el era miezul vieţii. Să-l atingă numai şi era suprema fericire. Dar pentru el, ea era esenţa vieţii. Exista la fel de intens când cioplea în lemn în camera lui de la Ilkeston ca şi atunci când ea stătea şi se uita la gl în bucătăria de la Marsh. În fundul sufletului o cunoştea, dar simţurile exterioare parcă-l lăsaseră. N-o vedea cu ochii lui şi nici n-o asculta cu urechile lui.

Şi totuşi tremura, uneori aproape să leşine, când o ţinea în braţe. Câteodată, strânşi unul în altul, stăteau tăcuţi în podul hambarului. Atunci, în momentele-acşlea, când îi simţea cu mâinile trupul tânăr şi încordat, fericirea supremă era de nesuportat pentru ea, era de nesuportat şi sentimentul că-l posedă. Căci trupul lui atât de viu şi minunat, era singura realitate din lumea ei. În lumea ei era acest trup încordat, viu, de bărbat şi-apoi mulţi alţi bărbaţi ca nişte umbre, toţi fără o realitate palpabilă. Prin el Anna atingea miezul realităţii. Şi erau împreună, el şi ea, în inima tainei. Cum îl prindea şi-l ţinea strâns lângă ea, trupul lui ca trupul esenţial al întregii vieţi! Din stânca trupului lui ţâşnea%însuşi izvorul vieţii.

Dar pentru el, ea era o flacără care-l mistuia. Flacăra îi cuprindea braţele, se scurgea prin el până ce-l mistuia, până când el exista numai ca o dâră întunecată, fără cunoştinţă, a flăcării ce venea de la ea.

Uneori se-auzea câte-o vacă râgâind în întuneric. Se-auzea, în întuneric, cum rumegă alene. Şi totul părea să curgă împrejurul lor şi peste ei precum sângele cald curge prin pântece, spălând fiinţa nenăscută încă.

Uneori, când era frig, stăteau în grajd, unde aerul cald avea miros înţepător de amoniac. Şi-n timpul acestor priveghiuri pe întuneric, el învăţa s-o cunoască, să-i cunoască trupul lipit de-al lui. Se-apropiau tot mai tare, sărutările erau tot mai intime şi mai aproape de desăvârşire. Aşa că, dacă în inima beznei, sărea vreun cal în picioare ca apucat, cu un bubuit înfundat, ca de tunet, ei ascultau ca un singur om şi tot ca un singur om judecau şi-

şi dădeau seama că armăsaru-i acolo.

Tom Brangwen le luase o căsuţă cu chirie la Cossethay, pe 21 de ani. Când o văzu, lui Will Brangwen i se-aprinseră flăcări în priviri. Era căsuţa de lângă biserică, străjuită de tisele întunecate – nişte copaci foarte bătrâni, cu coajă neagră – şi-n faţă c-o grădiniţă, toată numai iarbă. Era o casă roşie, pătrăţoasă. cu acoperiş de ardezie aproape atingând pământul şi cu ferestre joase. Avea o odaie lungă ce servea drept lăptărie şi bucătărioară pentru spălatul vaselor, o bucătărie mare, pardosită cu dale de piatră, şi un salon nu prea înalt, în care-ajungeai din bucătărie, dacă urcai câteva trepte. Tavanele erau susţinute de grinzi date cu var şi-aproape-n fiecare colţ era câte-un bufet. Dacă te uitai pe fereastră, dădeai cu ochii de grădiniţa cu iarbă grasă din faţă şi de şirul lung de tise posomorâte pe o latură a casei, iar pe celelalte laturi, vedeai un zid roşu, de cărămidă, acoperit cu iederă, care despărţea gospodăria de şosea şi de curtea bisericii. Bătrâna bisericuţă, cu o turlă mititică ce străpungea cerul de pe un turn pătrat, parcă-ntorcea capul să vadă ferestrele casei.

— Nici n-o s-avem nevoie de ceas, spuse Will Brangwen, trăgând cu coada ochiului la cadranul alb al ceasului din turn, vecinul lui.

În spatele casei era o grădină care se mărginea cu padocul, un grajd în care-aveau loc două vaci, cocini pentru porci şi coteţe pentru păsări. Will Brangwen nu-şi mai încăpea-n piele de fericire. Anna se bucura la gândul c-o să fie stăpână-n casa ei.

Tom Brangwen era acuma naşul din povestea cu Cenuşăreasa. N-avea astâmpăr dacă nu cumpăra ceva. Will Brangwen, cu pasiunea lui pentru lemnărie, se ocupa de mobilă. îl lăsară pe el să cumpere mese, scaune cu spătar curbat şi bufete, marfă de duzină, dar care să se potrivească în căsuţa lui.

Tom Brangwen, spirit practic, umbla cu limba scoasă după ceea ce numea el nimicuri folositoare. Şi-şi făcea apariţia cu câte-un set de cratiţe ultimul răcnet, cu vreo

lampă de atârnat, deşi camerele erau aşa de joase, sau cu mai ştiu eu ce maşinuţe năstruşnice de tocat carne, făcut piure sau bătut ouă.

Anna se făcea c-o interesează grozav ce cumpăra el, deşi lucrurile nu-i plăceau întotdeauna. Unele din şmecheriile, pe care el le socotea nemaipomenit de ingenioase, o cam puneau pe gânduri; se cam îndoia c-o să le poată folosi vreodată. Cu toate astea era mereu nerăbdătoare şi-n zilele de târg parc-avea mâncărici de cum răsărea până când apunea soarele. El sosea odată cu-nserarea, cu lămpile de aramă aprinse la trăsură. Şi ea alerga la poartă în vreme ce el, solid, pe fundalul nopţii, se-apleca să ia pachetele.

— Numa' interesu' te scoate din casă – aşa la ţanc, răsuna vocea lui în seara răcoroasă.

Cu toate astea era şi el mort de nerăbdare. Iar ea, luându-i una din lămpile de la trăsură, se punea să scotocească prin tot talciocul de-acolo, dând la o parte bidoanele cu gaz şi sculele pe care şi le cumpărase pentru el.

Din toată harababura scoase o pereche de foaie* le trecu în minte la răboj şi pe urmă, cam nesigură, trase-afară altceva. Era o drăcie c-o manivelă lungă, înfăşurată la mijloc c-o bucată de hârtie groasă, ca o jiletcă.

— Ce-i asta? întrebă ea cotrobăind mai departe.

Tom se opri să se uite la fiică-sa. Anna se duse lângă cal şi se-aplecă să vadă mai bine de ce-i vorba. Păru-i luase culoarea aramei, iar şorţul alb parcă râdea şi el. În vremea asta, cu degetele trăgea de zor de hârtie ca s-o desfacă. Scoase la iveală o mică maşinărie de stors rufe, cu cilindri din cauciuc veritabil. O măsură, neîncrezătoare, cu privirea, nepreaştiind cum să-i dea de cap.

Se uită la taică-său. El stătea ca o umbră, dincolo de lumina lămpii.

— Da' la ce-i bună? întrebă ea.

— Păi nu vezi? Ca să zdrobeşti napii cu ea, îi zise el.

Ea-i aruncă o privire. Tonul lui o cam deranjase.

Ei, nu face pe prostu'. E-o maşinărie de stors n spuse

ea. Da’ cum s-o fac să stea?

— O prinzi de marginea albiei.

Şi-i arătă cum să facă.

— A, nemaipomenit! strigă ea, ţopăind uşurel, cum n-ai apuca uneori, când dădea vreo bucurie neaştepcă peste ea.

Şi, fără să mai stea pe gânduri, o zbughi în casă, lăsânu-l pe taică-său să deshame calul. Când intră şi el în oucătărioară, o găsi cu maşinăria prinsă de marginea albiei şi-nvârtind fericită de manivelă. Iar Tilly, lângă a ea, nu mai termina cu laudele:

— Asta zic şi eu minune! De-acu’ s-a zis, n-o să-ţi mai iasă sufletu’ storcând la rufe. Io zic că altă drăcie ca asta nici că se mai găseşte. Zău că nu!

Şi Anna întorcea manivela de mama focului, bucuroasă nevoie mare c-a pus mâna pe-aşa ceva. Da’ o lăsă şi pe Tilly să-nvârtă o dată.

— Poţi să juri că merge singură, zise Tilly-nvârtind mai departe. Mai-mai că n-ai de ce să pui rufele pe frânghie, la uscat.

Capitolul T

NIjNTĂ LA harsh

Ziua nunţii se nimeri să fie frumoasă şi-nsorită, cu noroi, dar cu un cer senin, senin de tot. Aveau trei trăsuri descoperite şi altele două, mari, acoperite. Toată lumea se-nghesuia în salon, emoţionată. Anna era încă în camera de sus. Taică-său nu se lăsa, tot mai trăgea câte-o duşcă de brandy. Arăta grozav cu haină neagră şi pantaloni gri. Vorbea din toată inima, dar îi simţeai îngrijorarea în glas. Coborî şi nevastă-sa. Era-mbrăcată într-o rochie de mătase gri închis, cu dantelă, şi la pălărie-avea un pic de-albastru deschis. Trupul ei mititel avea siguranţă şi precizie-n mişcări. Brangwen mulţumea cerului că era şi ea acolo ca să-l ajute să ţină piept la toată lumea asta.

Trăsurile! Doamna Brangwen de la Nottingham. În rochie de brocart, stă în uşă şi spune cine cu cine trebuie să meargă. E mare agitaţie. Uşa din faţă se deschide şi nuntaşii o pornesc pe aleea din grădină. Cei care mai

aşteaptă trag cu ochiul de după perdele, iar grămada curioşilor de la poartă creşte şi tot creşte. Ca caraghios arată oamenii-ăştia gătiţi în lumina soarelui de iarnă!

S-au dus. Alţii la rând! începe să se facă loc. Anna, cu bujori în obraji de emoţie – coboară timidă, ca s-o vadă lumea cu rochie albă de mătase şi văl de mireasă. Soacră-sa o inspectează obiectiv, trage puţin de trenă şi se uită cum cade voalul, ca să ştie lumea că ea e cineva.

De la fereastră se-aud glasuri care strigă c-a trecut. trăsura mirelui.

— Tată, unde ţi-e pălăria? Şi mănuşile unde ţi-s? îl repezi mireasa, bătând la el din piciorul cu pantof alb şi străpungându-l prin voal cu privirea.

El caută de zor, cu părul răvăşit. Toată lumea a plecat în afară de mireasă şi de taică-său. Acuma e şi el gata, roşu la faţă şi cam speriat. Tilly se tot foieşte pe verandă şi-aşteaptă să le deschidă uşa. O slujnică se-nvârte pe lângă înna, care-o întreabă:

— Îmi lipseşte ceva?

Acuma-i gata. Ridică niţel nasu’ pe sus şi-şi ia un aer de regină.

— Vino-ncoace! îi spune lu’ taică-su, făcându-i, scurt, un semn cu mâna.

El se execută. îl ia uşor de braţ şi, ţinându-şi bine buchetul, păşind, o, foarte graţios şi puţin neliniştită pentru că taică-su e-aşa de roşu la faţă, trece ca o boare pe lângă Tilly care nu-şi mai găseşte astâmpărul şi-o porneşte pe alee. La poartă se-aud strigăte răguşite şi toată spuma asta albă şi zburătoare dispare încet în trăsură.

Taică-său îi vede glezna fină când pune piciorul pe scara trăsurii; e-un picior de copil. În inima lui nu mai e niciun locşor, oricât de mic, de-atâta tandreţe. Dar ea e căzută-n extaz pentru propria-i persoană fiindcă face-o poză aşa de minunată. Tot drumul a înflorit de fericire, că totul ieşise atât de minunat. Se uită cu grijă la buchet: trandafiri albi, lăcrămioare, tuberoze şi ferigi… ce bogăţie, ca o cascadă care se revarsă!

Taică-său era uimit de toate lucrurilerastea atât de

neobişnuite. Inima-i era aşa de plină că simţea că nu mai încape nimic, nicio simţire, oricât de mică. Iar de gândit, nici pomeneală!

Biserica era împodobită de Crăciun: întunecată de-atâtea rămurele verzi, rece şi albă ca neaua de-atâtea flori în culoarea zăpezii. Tom Brangwen merse nesigur spre altar. Cât trecuse de când îşi dusese şi el mireasa la altar? Nu ştia bine dac-acuma venise să se-nsoare sau pentru ce venise. În capul lui era ceva vag, că trebuie să facă ori una ori alta. Zări pălăria nevesti-sii şi se-ntrebă de nu e *ea* lângă el, acolo.

Stăteau în faţa altarului. El se uita la fereastra dinspre răsărit, care strălucea de-ţi lua ochii, un fel de albastru-violet; albastru] ăla adânc strălucea, şi purpuriul, floricel ele galbene se ţineau bine de dârele de umbră, ca într-o ţesătură grea de întuneric. Cât de viu scânteia albastrul ăla violet în ţesătura aia-ntunecată!

— Cine-o dă pe această femeie în Căsătorie acestui bărbat?

Brangwen simţi o atingere uşoară şi tresări. Cuvintele îi mai stăruiau în minte, dar începuseră să se şteargă.

— Eu, răspunse el în grabă.

Anna plecă capul şi zâmbi pe sub văl. Ce absurd era taică-său!

Brangwen se uita mai departe la fereastra de un albastru strălucitor din spatele altarului şi se-ntreba ca prin vis, dar chinuit de durere, dac-o să-mbătrânească vreodată, dac-o să se simtă vreodată om cu cap, aşezat la casa lui. Aici era la nunta Annei. Bine, şi ce drept avea el să se simtă răspunzător ca tată? El era încă tot aşa de nesigur şi de nehotărât ca atunci când se-nsurase cu Lvdia. El şi nevastă-sa! Înspăimântat, îşi dădu seama ce incertitudini erau amândoi. El avea 45 de ani. Patruzeci şi cinci! Peste 5 ani o să aibă 50. Pe urmă 60… pe urmă 70… şi pe urmă, gata! Doamne, şi lui nu-i venise încă mintea la cap!

Cum îmbătrâneşte omu’”. Şi cum să facă să aibă-

ncredere-n el? Ce n-ar da. să se simtă mai bătrân! Păi, era vreo diferenţă – atâta vreme cât se simţea matur şi împlinit – între el, cel de-acum, şi cel de la propria lui însurătoare? Ar putea să se-nsoare din nou… el şi nevastă-sa. Se simţea o fiinţă minusculă, mergând dreaptă pe o câmpie înconjurată de cerul nesfârşit şi zgâlţâit de tunete: el şi nevastă-sa, două fiinţe mici, drepte, străbătând câmpia asta în timp ce cerul, zguduit de tunete, strălucea împrejurul lor. Când ajungea omu' la liman? în ce fel ajungea acolo? Nu exista sfârşit, nu exista liman, numai spaţiul ăsta nemărginit, zgâlţâit de tunete. Oare omu' numbătrâneşte şi nu moare niciodată? Asta era cheia. Nu mai putea de bucurie, dar era o bufcurie stranie. dureroasă. O să meargă mai departe cu nevastă-sa, el şi ea, ca doi copii care poposesc pe câmpie sub cerul liber. Mai exista ceva sigur pe lumea asta în afară de cerul nemărginit? Şi era aşa de sigur, aşa de fără margini!

Totuşi albastrul ăla regal strălucea, te orbea şi se juca prin ţesătura de-ntuneric din faţa lui, neostoit de bogat şi splendid. Cât de bogată şi splendidă era propria lui viaţă, toată numai flăcări, strălucitoare, orbitoare şi jucăuşă printre cursele ascunse-ale trupului lui; şi nevastă-sa, cum strălucea şi ardea în bezna capcanelor din ea! Totdeauna viaţa era aşa de imperfectă şi de necoaptă!

Se-auzi cântul pătrunzător al orgii. Tot alaiul sendreptă spre sacristie. O carte pătată, cu mâzgălituri… şi fata aia dându-şi vălul la o parte, plină de ea, scoţând mina cu verigheta – că doar trebuia s-o vadă tot norodul – şi scriindu-şi numele, mândră, din cauza spectacolului absurd pe care-l dădea:

„Anna Theresa Lensky".

„Anna Theresa Lensky", ce ştrengăriţă plină de fumuri şi independentă era!

Mirele tras ca prin inel, în frac negru şi pantaloni gri, solemn ca un motan tânăr şi solemn, scria cu toată seriozitatea:

„William Brangwen".

— Vino să semnezi, tată, spuse poruncitor fâşneaţa

aia tânără.

„Thomas Brangwen, degete de lemn”, îşi spuse pe când semna.

Pe urmă frate-său, un tip solid, cu faţă măslinie şi favoriţi negri, scrise:

„Alfred Brangwen”.

— Da’ nu se mai termină-odată cu Brangwenii ăştia? spuse Tom Brangwen ruşinat că numele lui de familie apare prea des, ca numele proştilor pe toate gardurile.

Când ieşiră din nou la soare şi văzu zăpada albăstrie, aşternută-n strat subţire pe iarba care ieşea de sub pietrele de mormânt, bobiţele roşii, lucitoare, făcând cu ochiul în timp ce trăgeau clopotele, şi tisele cu ramurile lor negre, nemişcate şi zdrenţuite, totul i se păru halucinant.

Alaiul de nuntă trecu prin curtea bisericii, urcă treptele, mici ca s-ajungă pe zid şi coborî în partea cealaltă. O, mireasa aia plină de fumuri ca un păun alb, cocoţată sus pe zid şi dând mâna mirelui de pe partea cealaltă ca s-o ajute să coboare! O, vanitatea picioarelor ei albe, delicate, care păşeau mărunţel, şi gâtul ei arcuit ca de lebădă! Şi trufia ei regală ce parcă-i dădea la o parte pe ei toţi, pe ceilalţi, părinţi şi nuntaşi, când mergea cu bărbatul tânăr de lângă ea, care era acum bărbatul ei şi numai al ei.

În casă ardeau peste tot focuri zdravene, pe masă erau pahare cu zecile, iar de grinzi atârnau crenguţe de vise şi bobiţe roşii. Nuntaşii intrară cu toţi grămadă, iar Tom Brangwen, care se făcuse foarte limbut între timp, turna de băut la toţi. Toată lumea trebuia să-nchine-n sănătatea mirilor. Dangătul clopotelor se izbea de ferestre.

— Sus paharu’! strigă Tom Brangwen din salon. Sus paharu’ şi beţi în sănătatea lor! S-aibă casă de piatră şi să se bucure de ea!

— S-aibă zile şi nopţi şi să se bucure de ele! strigă Frank Brangwen, pe lângă cele dinainte.

— S-aibă ciocan şi cleşte şi să se bucure de ele! strigă Alfred Brangwen, taciturnul.

— Umpleţi paharele şi hai s-o luăm de la cap! strigă

Tom Brangwen.

— Casă de piatră şi s-aveţi parte de ea!

Şi, ca răspuns, toată lumea chiui, fiecare-n legea lui.

— S-aibă pat şi binecuvântarea Domnului! strigă Frank Brangwen.

Alaiul răspunse-n cor, tare, din băierile inimii.

— Să veniţi şi să plecaţi şi să vă bucuraţi mereu de asta! strigă taciturnul Alfred Brangwen.

Bărbaţii prinseră curaj şi-ncepură să strige tot felul de măscări.

— Acuma, tacă-vă gura! se băgară femeile.

Bârfa plutea ameninţătoare prin aer.

După asta nuntaşii se urcară-n trăsuri şi-o porniră-n goana cailor spre Marsh, unde-i aştepta o masă pe cinste, care ţinu o oră jumate. Mirele şi mireasa, strălucitori şi puşi la patru ace, stăteau în capul mesei şi nu scoteau niciun cuvânt, în vreme ce oaspeţii chefuiau de se-auzea până hăt departe.

Bărbaţii din familia Brangwen îşi puseseră brandy în ceai şi cam scăpaseră hăţurile. Taciturnul Alfred avea scântei în priviri, da' de văzut, nu mai vedea nimic în jur. Şi râdea arătâr, du-şi toţi dinţii. Nevastă-sase-ncruntă la el şi-l apostrofă dând din cap ca o viperă. Da' lui nici că-i păsa. Frank Brangwen, măcelarul, chipeş, roşu-n obraji şi plesnind de sănătate, hohotea în rând cu fraţii lui. Tom Brangwen, cum îi era felul, îşi dădu şi el drumul până la urmă, ca un torent ce mătură totul în cale.

Fraţii ăştia trei i-acopereau pe toţi ceilalţi. Tom Brangwen voia să spună câteva vorbe. Pentru prima dată-n viaţă trebuia să se desfăşoare în cuvinte.

— Căsătoria… începu el, cu ochi lucitori şi totuşi foarte profund, căci era extrem de serios şi se-amuza copios în acelaşi timp. Căsătoria… spuse el cu glas molcom şi tare ca toţi din neamul Brangwen, suntem făcuţi pentru asta…

— Lăsaţi-l să vorbească, zise Alfred Brangwen rar, impenetrabil, lăsaţi-l să vorbească!

Doamna Alfred îşi străpunse soţul cu nişte priviri

pline de indignare.

— Bărbatu, continuă Tom Brangwen, se bucură că e bărbat. Păi de ce-a fost făcut bărbatu' dacă nu să se bucure de bărbăţia lui?

— Că bine ziseşi! spuse Frank roşu-n obraji.

— Şi tot aşa, îi dădu-nainte Tom Brangwen, femeia se bucură că-i femeie. Cel puţin aşa ne dăm noi cu presupusu'…

— O, nu-ţi face tu griji… strigă nevasta unuia.

— Poţi să pui capu' jos c-aşa cred toţi, spuse nevasta lui Frank.

— Acu, continuă Tom Brangwen, bărbatu, ca să fie bărbat", are nevoie de-o femeie…

— Are, făcu una serâşnind din dinţi.

— Şi femeia, ca să fie femeie, are nevoie de-un *bărbat…* mai zise Tom Brangwen.

— Hai, daţi-i drumu', să v-aud, să văd ce zic toţi bărbaţii, se băgă o voce de femeie.

— Şi pentru asta avem căsătoria, continuă Tom Brangwen.

— Ho, ho! îi strigă Alfred Brangwen. Mai lasă-ne-un pic să ne tragem sufletu'.

Şi în tăcere deplină se umplură din nou paharele. Mirele şi mireasa, doi copii, stăteau, crispaţi, dar radioşi, în capul mesei, parcă detaşaţi de toţi.

— Căsătoria nu-i în cer, zise mai departe Tom Brangwen, e numa' pe pământ.

— Vezi, asta-i diferenţa, strigă Alfred Brangwen luându-l peste picior.

— Alfred, se răsti Tom Brangwen la el, ţine-ţi gura până termin şi după aia o să-ţi mulţumim pentru ce ne spui. Mare lucru nu e pe pământ, în afară de căsătorie. Putem vorbi de bani şi de salvarea sufletelor. N-ai decât să-ţi salvezi sufletu' de şapte ori la rând şi să ai o fabrică de bani, toată numa' a ta, da' sufletu', te-mpunge, te-mpunge şi te tot împunge şi-ţi zici că-i lipseşte ceva. Căsătoria nu-i în cer. E numa' pe pământ. Altfel, ¿ară căsătorie, cerul cu toate celelalte e-un iad fără de fund

— Ia auziţi ce zice-acu, spuse nevasta lui Frank.

— Dă-i ’nainţe, Thomas, făcu Alfred râzând diavoleşte.

— *Dacă* trebuie să fim îngeri, se adresă Tom Brangwen tuturor mesenilor, şi dacă printre îngeri nu-s nici bărbaţi, nici femei, io zic că doi oameni căsătoriţi fac la un loc un înger.

— Băutura-i de vină, spuse Alfred Brangwen plictisit şi dezgustat.

— Căci, zise mai departe Tom Brangwen şi mesenii erau numai ochi şi urechi la enigma lui, îngeru’ nu poa’ să fie *mai puţin* decât o fiinţă omenească. Şi dacă e numa’ sufletu’ omului *fără* om, păi atunci ar fi mai puţin decât o fiinţă omenească.

— Just, spuse Alfred.

Şi râsu-i molipsi pe toţi cei de la masă. Dar Tom avea inspiraţie, aşa că-i dădu-nainte:

— Îngeru’ tre’ să fie mai mult decât o fiinţă omenească. Şi io zic că îngeru’ e sufletu’ bărbatului şi-a femeii la un loc. Şi amândoi vin împreună în faţa Judecăţii de apoi, în chip de înger…

— Şi-aduc mulţumire Domnului, spuse Frank.

— Şi-aduc mulţumire Domnului, repetă Tom.

— Da’ cum e treaba cu femeile care-au rămas pe dinafară? întrebă Alfred în bătaie de joc.

Lumea începuse să dea semne de nelinişte.

— P-asta nu pot să ţi-o spun. Şi io de un’ să ştiu dac-a rămas sau nu careva pe dinafară în ziua Judecăţii de apoi? Şi nici nu mă-nteresează. Vreau să zic că dac-un suflet de bărbat şi unu’ de femeie se pun la un loc… amândouă fac un înger…

— Io nu şi cum e treaba cu sufletele. Io ştiu doar că unu cu una fac trei, câteodată, spuse Frank, dar nu râse decât el de găselniţa lui.

— Trupuri şi suflete… e totuna, zise Tom.

— Da’ de nevastă-ta ce spui, că ea a fost măritată până s-o cunoşti tu, îl împunse Alfred, zgândărit de ce spusese frate-său mai înainte.

— Nici p-asta nu pot să ţi-o spun. Păi io dacă e să mă fac înger… sufletu’ meu de om însurat, nu ăla de holtei intră la socoteală, nu sufletu’ de când eram flăcău la mama-acasă. Că p-atuncea din sufletu’ meu nu putea să ias-un înger.

— Io ţin minte, zise nevasta lui Frank, când era Harold al nostru bolnav rău dă tot. Toată ziua nu zicea decât că vede-un înger după oglindă. „Uite, mamă, zicea, uite, mamă, la îngeru-ălal” „Da’ nu-i niciun înger, puişor”, îi ziceam io, da’ el nici vorbă să mă crează. Am dat oglinda jos dă pă masă, da’ tot aia a fost. O ţinea una şi bună că-l vede-acolo. Doamne, ce spaim-am tras! îmi ziceam că, gata, băiatu’ meu aşa rămâne, cu mintea rătăcită!

— Io ţin minte, zise altul, bărbatul surorii lui Tom, că mama mi-a dat odat-o chelfăneală bună fi n că ziceam c-am un îngeraş în nas. M-a văzut că mă scobesc în nas şi mi-a zis: „Ce te tot scobeşti? Scoate degetu’ din nas”. „Da’ am un îngeraş acolo”, i-am spus io şi ea mi-a adus o cârpă să-mi şterg nasu, da’ acolo am lăsat-o. La putu’ ăla dă pă scaieţi noi îi ziceam „îngeraş” fi n că zbura-ntruna dă colo până colo. Şi-odată ştiu că mi-am băgat puf d-ăla-n nas, da’ să mor dacă ştiu dă ce.

— Nici nu-ţi trece pân’ cap câte alea-şi bagă copiii-n nas, spuse nevasta lui Frank. Io mi-aduc aminte că Hemmie a noastră şi-a băgat în nas una d-aia dă la clopoţei, alea dă le zicem noi „lumânărele”, şi, Doamne, ce-a fost pă noi! Am văzut-o io că şi-o tot dă pă la nas, da’ nici pân’ cap nu mi-a trecut c-o să şi-o bage până-n fundu’ nasului. Avea vreo opt anişori şi ceva… O, Doamne, şi pân-am găsit o igliţă şi nu mai ştiu ce…

Lui Tom Brangwen începu să-i cam treacă inspiraţia. Uită de tot ce spusese pân-atunci şi se puse pe chiuit cot la cot cu ceilalţi. Afară se-auziră urătorii care cântau colinde. Îi chemarănăuntru. Casa vuia de veselie. Veniseră cu două viori şi-un flaut. Intrară-n salon şi cântară colinde, acompaniindu-se singuri. Şi nuntaşii cântară cu ei din toate puterile. Numai mirele şi mireasa, cu ochi scânteietori şi chipuri strălucind straniu, stăteau şi-abia

dacă-ngânau ceva. Poate nici nu cântau, ci doar mişcau din buze.

Urătorii plecară şi veniră alţii. Lumea-ncepu să bată tare din palme. Toţi strigau care mai de care şi era o vânzoleală de mama focului: nou-veniţii începură să joace misterele Sfântului Gheorghe ca-n vremea de demult, poc! cu ciomegele, zbang! cu tigaia de untură. Şi cum să nu se bucure mesenii, că nu era unu' care să nu fi jucat aşa ceva-n copilărie, un rolişor cât de mic!

— Să fiu al dracului! Io m-am ales şi cu capu' spart când l-am jucat pe Belzebut, spuse Tom Brangwen râzând cu lacrimi. M-a pocnit unu-n cap de-am zis că-mi ies creierii. Mi-a pocnit capu' ca un ou când îi spargi coaja. Da' şi când m-am înzdrăvenit, mamă, Doamne! Am jucat cu bătrânu', cu Johnny Roger. El era Sfântu' Gheorghe. Să mor de n-a fost aşa!

Râdea să plesnească şi mai multe nu! Se-auzi din nou o bătaie-n uşă şi toată lumea amuţi.

— Trăsura! zise careva de lângă uşă.

— Vino-ncoa', intră-n casă! făcu Tom Brangwen.

Şi un om roşu la faţă, râzând cu gura pân' la urechi, trecu pragul.

— Hei, voi, ăia doi, strângeţi-vă catrafusele şi valea! le strigă Tom Brangwen. Trăgeţi-i câte-o duşcă bună, da' dacă nu vă luaţi tălpăşiţa până mă frec io la ochi, s-a zis, vă culcaţi fiecare-n patu' lui.

Anna se sculă fără nicio vorbă şi se duse să-şi schimbe rochia. Will Brangwen ar fi ieşit şi el din salon, dar apăru Tilly cu pălăria şi haina şi-l ajută să se-mbrace.

— Ei, noroc, băiete! îi ură taică-său.

— Şi când pui lemnu' pă foc, lasă-l să ardă până trosneşte! îl povăţui unchiu-său Frank.

— Bagă dă seamă, să trosnească dacă vrei, da' *încet, încet,* m-ai înţeles? îl sfătui mătuşă-sa, nevasta lui Frankie, exact pe dos decât bărbatu-său.

— Doar n-oi fi vrând să cazi lat, îi spuse unchiu-său după nevastă. Că nici nu prea te văd c-o falcă-n cer şi cu una-n pământ ca să treci ca tauru' pin poarta-nchisă.

— Ia mai lăsaţi omu-n pace s-apuce pe ce drum o vrea! se băgă, morocănos, Tom Brangwen. Şi mai slăbiţi-l cu sfaturile, că doar el se-nsoară, nu voi!

— N-are nevoie de-atâtea sfaturi, spuse taică-său. Ştie el destule. Uneori drumurile-s aşa de-ncurcate că trebuie să-i arăţi omului pe un $-0 ia; alteori drumu-i aşa de drept că şi-unu' d-ăla de se uită cruciş merge pe el c-un ochi închis. Da' drumu' ăsta nu tre' să-l piardă nici orbu, nici ăl de se uită cruciş, nici schilodu' şi, mulţam lu' Dumnezeu, fecioru-melu n-are niciuna din metehnele-astea.

— Ia nu mai fi tu aşa dă sigur, i-o tăie nevasta lui Frank. O grămadă dă bărbaţi n-ajung nici pân' la jumatea drumului şi nici măcar nu-s în stare să scape ce mai e dă scăpat. Ca să nu mai zic c-o duc aşa toată viaţa.

— Şi, mă rog, de unde ştii tu astea? o luă Alfred din scurt.

— Păi pă unii se vede dă la o poştă, zise şi cumnată-sa Lizzie.

Tânărul aştepta, cu o vagă urmă de zâmbet pe buze. Nici nu prea auzea ce zice lumea. Era-ncordat şi detaşat de ei. Toate lucrurile-astea, sau altele, abia dacă-i treceau pe lângă urechi.

Anna, cam aeriană, coborî în rochia de zi. Îi sărută pe toţi, bărbaţi şi femei la rând, Will Brangwen dădu mâna cu toată lumea, o sărută pe maică-sa, care-ncepu să plângă, şi-ntreg alaiul îi conduse la trăsură.

Îi băgară pe tineri în trăsură şi le dădură ultima indicaţie, cu glas tare.

— Dă-i drumu', strigă Tom Brangwen.

Trăsura porni. Toţi se uitară după ei. Văzură lumina, tot maj mică şi mai mică pe sub frasini şi pe urmă, liniştiţi, intrară-n casă.

— Când o s-ajungă, o să găsească trei focuri făcute, spuse Tom Brangwen uitându-se la ceas. I-am spus lu' Emma să le-aprindă la nouă şi să lase uşa-nchisă numa" cu ivăru'. Acu-i abia şi jumate. O să găsească arzând trei focuri şi lămpile-aprinse şi Emma precis că le-a şi-ncălzit

patu’. Io zic c-o să se simtă bine.

Nuntaşii nu mai erau aşa guralivi. Vorbeau de tânăra pereche.

— Fata mi-a zis că n-are nevoie de servitoare, spuse Tom Brangwen. Casa nu-i destul de mare şi-o să se-ncurce toată ziua una pe alta. Emma o să facă doar ce-i spune Anna şi-ncolo o să fie doar ei doi stăpâni la ei acasă.

— E mai bine, zise Lizzie, eşti mai liberă.

Mesenii discutau mai departe pe-ndelete. Brangwen se uită la ceas.

— Hai la ei să le cântăm un colind, spuse el. Scripcari găsim noi la „Cocoşu’ şi prigoria”.

— Haide, zise Frank.

Alfred se sculă de pe un scaun fără un cuvânt. Cumnatul şi unul din fraţii lui Will se sculară şi ei.

Cei cinci bărbaţi ieşiră în drum. Cerul era plin de stele.

Sirius strălucea ca un semnal pe o parte a dealului, Orion, măreţ şi falnic, cobora pe partea cealaltă.

Tom mergea cu frate-său, cu Alfred. Paşii lor sunau pe pământul îngheţat.

— Ce noapte frumoasă! făcu Tom.

— Da, încuviinţă Alfred.

— Pe-o vreme ca asta e minunat să ieşi la plimbare.

— Da.

Cei doi fraţi mergeau aproape unul de altul, legaţi sufleteşte, căci sângele apă nu se face. Tom se simţise-ntotdeauna tare mic pe lângă Alfred.

— Mult a mai trecut de când ai plecat de-acasă! spuse/ el.

— Da, aşa-i, făcu Alfred. Credeam c-am îmbătrânit niţel, da’ acu’ văd că nu. Lucrurile-mbătrânesc şi se strică, nu tu.

— Da’ ce s-a stricat?

— Mulţi cu care-am eu de-a face… sau care-au ei de-a face cu mine… îi vezi cum se prăbuşesc. Şi te trezeşti că mergi singur, fie şi-la pierzanie. Nu merge nimeni cu tine, nici măcar acolo.

Tom Brangwen căzu pe gânduri.

— Se vede că n-a pus nimeni şaua pe tine niciodată, îi spuse el.

— Da, aşa e, răspunse mândru Alfred.

Tom simţea că frate-său mai mare îl dispreţuieşte puţin. Şi treaba asta-l durea.

— Tot omu' are – un drum pe care merge-n viaţă, făcu el încăpăţânat. Numa' câinii n-au. Şi ăia de nu pot să ia ce dau şi să dea ce iau, ăia n-au decât să meargă singuri sau să-şi găsească un câine să umble după ei.

— Las că se descurcă ei şi fără câine, spuse frate-său.

Şi din nou Tom Brangwen se simţi umilit, gândindu-se că frate-său e mai puternic ca el. Dacă e, e, n-ai ce-i face. Şi dacă e mai nobil să mergi singur, iar n-ai ce-i face. Da' cu toate astea, el unu' n-o să meargă singur, de bunăvoie, pentru nimic în lume.

Trecură peste câmp. Un vânt slab, dar tăios bătea peste coama dealului, sub clarul de lună. Ajunseră la pârleaz, lângă casa Annei. Luminile erau stinse. Doar prin storurile de la parter şi de sus, de la dormitor, se vedea pâlpâind focul din vatră.

— Mai bine i-am lăsa-n pace, spuse Alfred Brangwen.

— Nu, nu, zise Tom. Le cântăm un colind, că ăsta-i ultimu'.

Şi peste-un sfert de oră, 11 bărbaţi cam cherchelíţi se căţărau în tăcere pe zid şi coborau în grădină, pe sub tise, pe lângă ferestrele de unde lumina palidă a focului străbătea afară prin storuri. Se-auzi un sunet ascuţit. Două viori şi un flaut străpunseră aerul îngheţat.

Glasuri de bărbaţi, în mare bramburealã, răsunară deodată, cântând pe-aceeaşi voce, dar fiecare-n legea lui.

Anna Brangwen tresărise când începuse muzica şi era numai urechi. I se făcuse frică.

— Colindătorii, îi şopti el. 1

Ea rămase încordată, cu inima bătând să-i iasă din piept, cuprinsă de-o teamă puternică şi stranie. Apoi izbucni cântecul, cam dezlânat. se-ncordă şi mai tare, ciulindu-şi urechile.

— Tata, spuse ea încet.

Apoi tăcură amândoi şi-ascultară mai departe.

— Şi tata, spuse el.

Ea asculta încă. Dar era sigură. Se băgă din nou în pat, cufundându-se-n braţele lui. El o ţinea strâns şi-o săruta. Afară colindătorii lălăiau mai departe şi fiecare cânta cât putea de bine. Cuprinşi de farmecul viorilor şi-al cântecului, uitaseră de toţi şi de toate. Flăcările se jucau pe pereţi, în întuneric. Anna îl auzea pe taică-său cântând din tot sufletul.

— Doamne, cită minte le mai trebuie! spuse ea în şoaptă.

Şi se strânseră şi mai tare unul în altul, inima fiecăruia bătând pentru celălalt. Colindul mergea mai departe, dar ei nu-l mai auzeau.

M| VHIRIX

CeHiitolal VI

După-nsurătoare Will Brangwen avu câteva săptămâni de vacanţă, aşa că cei doi, stăpâni pe luna lor de miere, şi-o petrecură singuri în căsuţă.

Şi-odată cu scurgerea zilelor lui – i se părea că se năruise tot cerul, iar el stătea cu ea printre ruine, într-o lume nouă. Toţi ceilalţi erau demult sub pământ, iar ei, doi fericiţi supravieţuitori, aveau toate la-ndemână şi puteau să le irosească după placul inimii. La-nceput Will nu reuşea să scape de sentimentul culpabilităţii, se credea un desfrânat. Oare nu cumva, în afara lumii lor, îl chema datoria şi el nu venea?

Noaptea, când încuiau uşile şi bezna-i trăgea la sânul ei, totul era minunat. Atunci erau cu-adevărat *singurii* locuitori ai pământului, pe care-l cuprindeai cu privirea. Pe toţi ceilalţi îi înghiţise potopul. Şi fiind singuri pe lume, erau propria lor lege, puteau să se desfete, să risipească şi să irosească întocmai ca nişte zei lipsiţi de conştiinţă.

Dar dimineaţa, când căruţele treceau pe drum scârţâind şi copiii făceau larmă pe uliţă, când negustorii ambulanţi îşi lăudau marfa-n gura mare şi ceasul din turn bătea ora 11, când el şi ea nu se sculaseră încă, nici măcar

pentru micul dejun, Will nu putea să nu se simtă vinovat, ca şi cum încălca o lege, ruşinat că nu se-apucase de treabă şi râdea soarele de el.

— Ce treabă? întreba Anna. Ce-ai de făcut? Doar să leneveşti şi-atâta tot.

Totuşi, chiar şi leneveala era o ocupaţie respectabilă. Cel puţin era. În contact cu lumea. Pe câtă vreme acuma, când stătea tolănit în pat aşa de cuminte şi cu sufletu-mpăcat, în vreme ce lumina zilei se strecura cu greu prin storurile „trase, era despărţit de lume, era claustrat într-o negare tacită a lumii. Şi asta-l necăjea.

Dar era aşa de minunat şi-ncântător să stai lungit în pat şi să vorbeşti cu ea ce-ţi vine-n minte! Era mai minunat decât lumina soarelui şi nici aşa de efemer. Ceasul din turn era chiar enervant, căci ştia una şi bună: să bată orele. Parcă nu era niciun pic de loc între ore, doar o clipă, o clipă de aur, încremenită, când ea-l mângâia pe faţă cu vârful degetelor, total nepăsătoare şi fericită, iar el era nebun s-o simtă mângâindu-l aşa.

Dar Will se simţea străin şi nu se-obişnuise cu viaţa asta. Aşa că, dintr-odată, tot ce fusese-nainte dispăru, într-o zi era burlac şi trăia în lume şi pentru lume. A doua zi era cu ea, departe de lume de parcă ar fi stat amândoi îngropaţi precum o sămânţă-n întuneric. Ca din senin, aidoma unei castane ce zboară din coaja ei cu ţepi, se trezea aruncat, gol şi scânteietor, pe un pământ moale şi fecund, lăsând în urma lui coaja tare a cunoaşterii şi experienţei lumeşti. O auzea în strigătele negustorilor, în zgomotul căruţelor, în chiotele copiilor. Şi totul mergea la lada cu gunoi, precum coaja pe care-o lăsase-n urmă. Înăuntru, în blândeţea şi liniştea odăii, vieţuia miezul acela dezgolit, care palpita de-atâta muncă pe tăcute, absorbit în realitate.

În odaie era marea statornicie, un sâmbure de veşnicie vie. Numai departe de tot, pe margine, îşi făceau de cap zgomotul şi nimicirea. Aici, în mijloc, roata cea mare stătea nemişcată, aplecată asupra ei însăşi. Aici era încremenirea echilibrată şi fără cusur, care trecea dincolo

de timp fiindcă rămânea aceeaşi, inepuizabilă, neschimbată şi fără sfârşit.

Cum stăteau culcaţi, lipiţi unul de altul, împliniţi şi dincolo de timp sau orice schimbare, părea că sunt în inima rotirii domoale a spaţiului şi-a viitorii neostoite a vieţii, adânc, adânc în inima lor, acolo unde e strălucirea supremă, fiinţa eternă şi tăcerea cufundată în cântul de slavă; miezul încremenit al întregii mişcări şi somnul necurmat al întregii trezii. Deodată-şi dădeau seama că sunt acolo şi rămâneau mai departe unul în braţele celuilalt. În clipa lor – supremă erau în inima veşniciei, în vreme ce timpul mergea departe, de-a pururi departe, înspre margine.

Apoi, puţin câte puţin, trecură din centrul suprem spre cercurile inferioare ale preamăririi, veseliei şi bucuriei, departe, tot mai departe spre larmă şi agitaţie. Dar inimile lor arseseră cu flacără nestinsă şi se căliseră în realitatea dinăuntru. Erau la fel de bucuroase ca-nainte.

Treptat începură să se trezească şi zgomotele de-afară deveniră mai adevărate. Înţelegeau şi răspundeau chemărilor de-afară. Numărau bătăile clopotului. Şi când bătea de prânz, înţelegeau că e miezul zilei, în lume, dar şi pentru ei.

La un moment dat Anna şi-aduse aminte că i-e foame. De-o viaţă era din ce în ce mai flămândă. Dar încă nu era destul de-adevărat ca s-o scoată din lumea ei. De departe, de tare departe, auzea cuvintele „mor de foame”. Şi totuşi stătea nemişcată, abstractă, liniştită şi vorbele nu se rosteau niciodată. Şi mai trecea un timp.

Pe urmă, foarte liniştită, chiar puţin mirată, se trezea-n prezent şi zicea:

— Mor de foame.

— Şi eu, spunea el calm ca şi cum n-avea nici cea mai mică importanţă.

Şi se cufundau iar în calda încremenire de aur. Şi clipele treceau neobservate pe-afară, pe lângă fereastra lor.

Apoi. ca din senin, îi căşuna pe el.

— Scumpule, mor de foame.

Era puţin cam dureros pentru el să se trezească aşa, deodată.

— O să ne sculăm, spunea el imperturbabil.

Şi ea – şi lăsa din nou capul pe el şi stăteau nemişcaţi, pierduţi în timp. Cu conştiinţa pe jumătate trează, el auzi ceasul, dar ea nu.

— Scoală-te, te rog, murmură ea în cele din urmă, şi dă-mi ceva de mâncare.

— Da, zise el şi-o luă din nou în braţe.

Ea-şi culcase capul pe el. Se cam mirau şi ei că nu se mişcă niciunul. Clipele foşneau mai tare la fereastră.

— Păi lasă-mă să mă dau jos, spuse el.

Ea-şi luă, capul de pe el, lăsându-l să plece. Dezlipindu-se cam greu, el se dădu jos din pat şi-ncepu să se-mbrace. Ea – ntinse mâna spre el.

— Eşti aşa de drăguţ, spuse ea, şi el se-ntoarse în pat pentru câteva clipe.

Pe urmă reuşi într-adevăr să-şi pună ceva pe el şi, aruncându-i Annei o privire fugară, ieşi din cameră. Ea se-ntinse iar într-o pace blândă şi mai limpede, ÎI auzi cum coboară scările şi-i ascultă paşii de parcă ea însăşi era un spirit, desprins de lumea materială.

Era unu şi jumătate. Will se uită la bucătăria încremenită, netulburată de noaptea trecută, umbrită de storurile trase. Se grăbi să ridice storurile ca să ştie lumea că n-au să mai stea în pat. Ei, şi la urma urmei, era casa lui. Cui ce-i pasă? Grăbit, puse lemne în sobă şi-aprinse focul. Nu mai putea de bucuria care se revărsa în el, era ca o aventură pe o insulă necunoscută. Flăcările ţâşniră şi Will puse ceainicul pe foc. Ce fericit era! Ce liniştită şi izolată era casa! Numai el şi Anna erau pe lumea asta.

Dar când descuie uşa şi, pe jumătate îmbrăcat, se uită afară, se simţi vinovat ca un hoţ. Da, lumea era într-adevăr acolo. Iar el se simţise-aşa de sigur, ca şi cum casa lui fusese Arca lui Noe pe apele potopului, iar totul ar fi dispărut în viitoarea valurilor. Lumea era acolo lângă el.

Trecuse de amiază. Dimineaţa dispăruse „trecuse şi ziua dădea semne de bătrâneţe. Unde se dusese dimineaţa strălucitoare, cu cer proaspăt? Simţea că-l acuză cineva. Dimineaţa trecuse, iar el stătuse-n pat cu storurile trase. Putea să treacă – aşa ceva neobservat?

Se uită la după-amiaza cenuşie şi rece. Şi el era atât de blând, de cald şi emana numai lumină! Pe farfurioara de pe cana cu lapte erau două rămurele de iasomie galbenă. Will se-ntrebă cine le-o fi lăsat şi ce-o fi vrut să spună? Luă cana şi-nchise repede uşa. Lăsă ziua să treacă cu lumina ei cu tot, o lăsă să treacă neobservată. Lui nu-i păsa. Ce mi-e o zi în sus sau în jos? N-avea decât să cadă pradă uitării ziua asta nefolosită de nimeni.

— A fost cineva pe-aici şi-a găsit uşa-ncuiată, îi spuse el Annei când ajunse cu tava sus.

Îi dădu cele două rămurele de iasomie. Ea râse. se sculă în capul oaselor şi-şi împleti copilăreşte florile prin broderia de pe pieptul cămăşii de noapte. Părul ei castaniu şi rebel stătea ca un nimb împrejurul chipului care strălucea discret. Ochii ei negri urmăreau tava cu nesaţ.

— Ce bine! strigă ea, adulmecând aerul rece. Ce bine-mi pare c-ai făcut atâtea! (Şi-ntinse mâinile ca să-şi găsească locul încălzit din pat.) Hai, vino repede-n pat, e tare frig!

Şi-şi frecă bine mâinile ca să se-ncălzească.

El îşi scoase ce brumă de haine-avea pe el şi se-aşeză în pat lângă ea.

— Parcă eşti un leu cu coama ridicată şi cu nasu’ băgat în mâncare, îi spuse Will.

Anna râse cristalin şi-nfulecă mai departe micul dejun.

Dimineaţa dispăruse nevăzută, după-amiaza dispărea şi ea şi el o lăsa să plece. Trecuse o zi de lumină şi el nici n-o luase-n seamă! Era o lipsă de bărbăţie de neîngăduit în toată treaba asta. Simţea c-ar trebui să se scoale, să iasă repede la lumina zilei şi să se pună pe muncă sau să-şi consume cumva energia în aerul curat al după-amiezii, să recupereze ceva din ce pierduse-n ziua cu pricina.

Dar nu se duse nicăieri. Păi, la urma urmei, unde merge mia, merge şi suta. Dacă e să te spânzure, tot te spânzură şi dac-ai furat o oaie şi dac-ai furat un miel. Dac-a pierdut ziua asta, a pierdut-o şi gata! A dat-o pe degeaba. N-avea de gând să treacă la răboj tot ce pierduse. Ei nu-i păsa. Nu-i păsa nici cât negru sub unghie. Da' lui de ce să-i pese? Să se lase mai prejos ca ea într-ale nepăsării şi independenţei? Era superbă în indiferenţa asta. Şi el voia să fie ca ea.

Anna nu se sinchisea prea mult de răspunderea pe care-o avea acum. Când vărsă ceaiul pe pernă, şterse distrată locul cu batista şi-ntoarse perna pe partea cealaltă. El s-ar fi simţit foarte vinovat dacă i s-ar fi-ntâmplat aşa ceva. Dar ei nici că-i păsa şi-asta-i plăcea lui Will. Îi plăcea tare mult că lucrurile-astea n-aveau nicio importanţă pentru ea.

Când termină de mâncat, arma se şterse repede la gură cu batista, mulţumită şi fericită, şi se culcă iar pe pernă, trecându-şi degetele prin părul lui des şi ciudat, ca o blăniţă.

Începu să se-nsereze şi lumina, lividă, era între viaţă şi moarte. Will îşi ascunse faţa la pieptul Armei.

— Nu-mi place când amurgeşte, zise el.

— Ba mie-mi place la nebunie, zise ea.

Îşi ascunse faţa la pieptul ei. Era aşa caldă, ca lumina soarelui. Parc-avea soarele în ea. Bătăile inimii ei erau raze de soare pentru el. În ea găsise o zi mai adevărată decât ziua pe care-o ştia el: caldă, statornică, întăritoare, îşi ascunse faţa la pieptul ei în vreme ce se lăsa-nserarea, în vreme ce ea se uita fix, în gol, cu ochii ei negri, nevăzând nimic, în vreme ce hoinărea nestingherită în lumea asta vagă, fără de contururi. Tocmai contururile-astea imprecise o lăsau liberă, o lăsau să se mişte în voie.

Pentru el, cum stătea aşa, cu faţa spre bătăile inimii ei, totul era nemişcat, cald şi întins precum amiaza. Îi părea bine c-ajunsese să cunoască amiaza asta caldă şi plină. îl ducea la împlinire şi-l scăpa de răspundere, de o parte din conştiinţă.

Se sculară când era întuneric bine. Ea – şi strânse repede părul în coc şi se-mbrăcă într-o clipită. Pe urmă – se duseră jos, se traseră mai lângă foc şi stătură – aşa în tăcere, spunând doar câteva cuvinte din timp în timp.

Trebuia să vină taică-său, aşa că Anna puse toate vasele grămadă la un loc, se-nvârti prin cameră şi strânse câte ceva, luă altă mină şi se-aşeză din nou lângă foc. El se gândea cum s-o facă mai bine pe Eva din basorelief, îi plăcea s-o vadă cu ochii minţii, să zăbovească la fiecare trăsătură, la fiecare linie. Acuma o iubea la nebunie! Când o să se-ntoarcă la basorelieful lui cu facerea lumii, o s-o termine pe Eva, delicată şi strălucitoare. Nu-l mulţumea încă. Domnul trebuia s-o întrupeze cu patima tăcută a creaţiei, Adam trebuia să fie încordat ca într-un vis de nemurire, iar Eva trebuia s-apară licărind, străvezie ca o umbră, ca şi cum Domnul trebuia să se lupte cu propriul lui suflet pentru ea. Şi cu toate astea Eva. era numai lumină şi strălucire.

— La ce te gândeşti? îl întrebă Anna.

Îi era greu să spună. Simţea o sfială-n suflet când trebuia să le spună şi altora la ce se gândeşte.

— Mă gândeam că Eva mea e prea plină de viaţă, prea e făcută din carne şi oase.

— De ce?

— Habar – n-am. Ar trebui să fie mai… şi făcu un gest de nesfârşită tandreţe.

Tăcerea avea în ea şi-o mică bucurie răutăcioasă. WT11 nu putea – să-i spună Annei mai mult. De ce nu putea să-i spună mai mult? Ea simţi o tristeţe pe care n-avea cum să şi-o aline. Da’ nu-i nimica. Şi se duse spre el.

Taică-său veni şi-i găsi pe-amândoi strălucind ca nişte flori deschise. Tare mult îi plăcea să stea cu ei. Unde e mireasma iubirii, oricine vine trebuie ss-o simtă şi să se bucure de ea. Amândoi erau foarte vioi, păstrând lumina celeilalte lumi, aşa că pentru el era o experienţă nouă să vadă că mai poate exista şi-altcineva în afară de ei.

Şi totuşi pe Will Brangwen îl cam deranja, pe el, cel cu mintea atât de organizată şi atentă la ce se cade şi ce

nu, îl cam deranja că lucrurile o luaseră razna de tot. Omu' trebuie să se scoale dimineaţa, să se spele şi să se comporte decent în societate. În loc de asta ei dor stăteau în pat până seara şi se sculau odată cu căderea nopţii. Ea nici nu se spălase pe faţă, dar stătea de vorbă cu taică-său, strălucitoare şi fără pic de jenă, ea o margaretă care tocmai îşi scuturase petalele de rouă. Sau se scula la zece şi, bucuroasă nevoie mare, se culca din nou la trei sau la patru jumătate, trăgându-i hainele de pe el ziua-m amiaza mare cu-atâta veselie şi fără cea mai mică reţinere în c-e priveşte mustrările lui de conştiinţă. El o lăsa să facă ce vrea cu el şi radia de plăcere, o plăcere ciudată. Putea să facă din el ce voia, el n-avea nimic împotrivă. Şi el se schimbase de bucurie că era ca o cocă în mâinile el la dracu' cu toate remuşcările, maximele, regulile şi credinţele lui mici şi mititele. Ea i le-mprăştiase care-ncotro, ca o popicănească de mâna-ntâi. El era tare uimit, dar şi-ncântâi că le vedea risipindu-se.

Will se uita pierdut şi zâmbea văzând că sfintele lui reguli săpate-n piatră se rostogoleau la vale, se izbeau şi se făceau fărâme, praf şi pulbere, în vecii vecilor. Adevăr grăiau cei ce spuneau că, până nu te-nsori, nu poţi zice că te-ai născut. Şi ce schimbare!

Se duse cu gândul la crusta care-nvelea lumea – case, fabrici, tramvaie – la crusta de care voiau toţi să scape; oamenii agitându-se încolo şi-ncoace, truda mergând înainte, toate astea erau la suprafaţă, pe crusta de care voiau toţi să scape. Un cutremur o făcuse să plesnească toată dinăuntru, ca-n urma unei explozii. Era ca şi cum învelişul lumii fusese smuls cu totul: Ilkeston, străzile, biserica, oamenii, truda, rutina zilnică erau neatinse. Neatinse, dar totuşi curăţate de pieliţa aia subţire care le trăgea spre ireal, lăsând să se vadă ce-i înăuntru, realitatea; propria-ţi fiinţă, sentimentele bizare, patimile, dorinţele arzătoare, credinţele şi aspiraţiile deveneau dintr-odată prezente, ieşeau la lumină, esenţa, care se-mpletea cu femeia iubită. Era de-a dreptul derutant. Lucrurile nu-s ceea ce par! Când era copil, credea că

femeia e femeie graţie doar fustelor şi jupoanelor. Şi-acuma, uite, lumea întreagă putea rămâne fără veşminte, care n-aveau decât să zacă undeva aruncate şi neatinse, iar tu, omul, puteai să stai gol într-o lume nouă, pe un pământ nou, într-un univers nou şi dezgolit. Era prea uimitor şi miraculos.

Deci asta e căsătoria! Ce-i vechi nu mai contează. Te scoli la 4, supa e la ora ceaiului şi prăjiturile le faci în miez de noapte. Nu-ţi pui hainele pe tine sau ţi le pui, cum vrei. Will n-ar fi băgat mâna-n foc că nu e crimă. Dar ce descoperire nemaipomenită să-ţi dai seama că eşti absolvit de orice! Tot ce conta era ca el s-o iubească, ea să-i iubească şi-n fiecare să ardă flacăra vie pentru celălalt, aidoma Domnului care turna flacăra sfântă în două tufe ce n-ajunseseră să ardă cu totul. Şi aşa o duseră un timp.

Ea era mai puţin dezorientată decât el, aşa că-şi găsi împlinirea mai repede şi era gata să se bucure din nou de reîntoarcerea la lumea de-afară. Avea de gând să dea o petrecere, un ceai. Lui i se tăie respiraţia, căci voia s-o ducă mai departe la fel ca pân-acum. Voia să termine pentru totdeauna cu lumea de-afară, să-i pună cruce. Ardea de dorinţă şi de nerăbdare să stea Anna cu el acolo unde erau, în universul atemporal de braţe desăvârşite, libere, şi inimi nemuritoare, zicând că vechea rânduială de-afară se dusese de mult pe apa sâmbetei. Rânduiala cea nouă începuse şi-avea să dureze de-a pururi, viaţa vie, care palpită din miezul ei scânteietor, tinzând spre mişcare, viaţa fără crustă, coajă sau minciună învăluitoare. Dar nu, nu putea s-o oprească. Ea voia din nou viaţa aia moartă, voia să simtă iar pământul sub picioare. O să dea un ceai. Pe el îl îngrozi ideea, îl înfurie şi-l făcu să se simtă nenorocit. I-era frică să nu dispară lumea în care-abia intrase: ca flăcăul din poveste, care era rege o zi pe an, iar restul timpului un văcar bătut de soartă, şi ca Cenuşăreasa la bal. Era posac de dimineaţă până seara. Dar ea, veselă, începu să facă pregătiri pentru petrecere. Spaima ce-l cuprinsese era prea mare. N-avea linişte şi-o ura pe Anna pentru nerăbdarea şi bucuria ei superficială. Nu cumva ea

era gata să dea realitatea, singura adevărată, pe tot ce era fără fond şi valoare? Nu cumva, nepăsătoare, îşi scotea regeasca ei coroană ca să fie o femeie de rând, ca invitatele ei la ceai, care nu erau altceva decât tot femei de rând? Când putea să fie desăvârşită cu el şi să-l facă şi pe el să-şi găsească împlinirea, desăvârşirea în lumea legăturilor intime… Acum el trebuia să coboare de pe piedestal, să-şi nimicească bucuria şi să se-nveşmânteze în moartea vulgară şi superficială a existenţei exterioare.

Sufletul lui era frământat de nelinişte şi frică. Dar pe ea o apuca febra dereticatului şi, cu mătura-n mină, îşi făcea loc printre el şi mobile. Will umbla nenorocit pe-acolo. O voia-napoi, lângă sufletul lui. Era-nspăimântat, dar o şi dorea alături de el şi-i era ruşine că nu e-n stare să se ţină pe picioare, că trebuie să depindă de ea. Şi toate astea-l făceau să turbeze de mânie. Începu să fiu mai ştie ce face. Miracolul dispărea iarăşi. Toată iubirea, toată rânduiala cea nouă şi minunată avea să se piardă, căci Anna o dădea pe nimicurile-alea exterioare. Accepta din nou lumea de-afară şi-arunca fructul viu ca să-i rămână coaja grosolană, dar palpabilă. Will începu să urască aprig felul ăsta al ei de a fi. Umbla fără rost pe lângă casă, căci frica să n-o piardă pe Anna îl adusese într-o stare de neputinţă, aproape de imbecilitate.

Iar ea, cu fusta suflecată, trebăluia ca o furnică, surdă şi oarbă la tot ce se-ntâmplă în jur.

— Păi decât să umbli pe-aicea şi să mă-ncurci, mai bine-ai bate covorul! îl luă Anna din scurt.

Mai de milă, mai de silă, Will se duse să bată covorul. Veselă, Arma parcă nici nu-l vedea. El veni-napoi şi se ţinu mai departe după fusta ei.

— Da’ nu poţi să te-apuci şi tu de ceva? spuse ea, ca unui copil, pierzându-şi răbdarea. Nu poţi să-ţi vezi de lemnele-alea ale tale sculptate?

— Şi unde. mă rog, pot să fac asta? întrebă el aspru, căci remarca Annei îi intrase ca un cuţit în inimă.

— I-auzi întrebare!

Doamne, ce l-a scos din sărite treaba asta!

— Sau du-te la plimbare, continuă Anna. Fă-le-o vizită la Marsh. Nu mai tot umbla fără rost de parc-ai fi aici numai pe jumătate.

Will o-nghiţi şi p-asta, dar, de-atâta ură, nu zise nimic. Se duse undeva să citească. Niciodată nu-şi simţise sufletul atât de rănit şi de neterminat.

Curând trebuia să se-ntoarcă la ea. Iar ea era iritată la culme fiindcă se ţinea de ea ca scaiul de oaie, fiindcă voia s-o aibă mereu lângă el, o enerva că nu era bun de nimic şi că-i atârnau mâinile cam aiurea. Se-ntoarse-mpotriva lui orbeşte, gata să-l distrugă, iar el, negru de furie, tuna şi fulgera cu disperare. În el se dezlănţuiră furtuni cumplite, ochii-i străluceau negri şi răi, sufletu-i amăgit îl făcea să fie diabolic.

Veniră două zile negre, îngrozitoare, când Anna se-nspăimântă de cât putea să-l urască, iar el se simţea ca-ntr-un infern negru şi agresiv şi mâinile-i tremurau, gata de crimă. Dar Anna îi rezistă. Will parcă era o forţă a tenebrelor, aproape a răului, care-o urmărea, se ţinea după ea pas cu pas şi-i stătea pe suflet ca o povară. Ar fi dat orice să-l vadă plecat de-acolo.

— Trebuie să te-apuci şi tu de ceva, îi spuse ea. Ar trebui să-ţi găseşti o treabă care să te-aeapareze. Chiar nu găseşti nimic?

Sufletul lui Will se făcu mai negru ca bezna nopţii, întunericul pusese cu totul stăpânire pe sufletul lui. Totul pierise. Rămăsese doar el, ajungându-şi sieşi, cu voinţa obscură, de neclintit. Acum nici nu mai ştia de Anna. Nu exista pentru el. Sufletul lui întunecat şi pătimaş se strânse ca melcu-n cochilie şi, cu ghearele bine-nfipte şi răsucit în jurul unui grăunte de ură, exista prin el şi numai pentru el. Chipul lui, fără niciun fel de expresie, avea o paloare anormal de urâtă. Anna se-nfiora când îl vedea. Îi era frică de el. Şi voinţa lui parc-o prinsese-ntr-un cleşte.

Se retrase din faţa lui. Se duse la Marsh şi se simţi din nou apărată, imunizată, de iubirea pe care i-o arătau părinţii. El rămase la casa cu tise, negru şi-ncleştat, cu mintea golită de gânduri. Nu mai putea să sculpteze în

lemn, dar lucra mai departe, monoton, în grădină, orb ca o cârtiţă.

Anna se-ntorcea acasă, urcând dealul şi se uita la târguşorul învăluit într-o ceaţă albastră, neclară. Nervii i se destinseră şi-ncepu să-i fie dor de Will. Nu mai voia să lupte contra lui. Voia iubire, o, câtă iubirte voia. Iuţi pasul. Voia să se-ntoarcă la el. Simţi c-o doare inima de-atâta dor.

El aranjase grădina, tunsese iarba şi aşternuse aleea cu pietre. Avea mină bună şi ştia să facă multe.

— Ce frumoase le-ai făcut pe toate! zise ea, apropiindu-se de alee şi-ncercând marea cu degetul.

Dar el nu vedea, n-auzea. Creierul i se-mpietrise şi se golise de orice urmă de gând.

— Vai, da’ frumoase le-ai mai făcut! repetă ea pe un ton cam tânguios.

El o privi, cu o faţă imobilă şi lipsită de expresie şi cu ochii duşi pe altă lume. A fost ca un şoc, care o orbi şi-o făcu să se clatine. După asta Will se-ntoarse la ale lui. Anna îi văzu trupul zvelt, bâjbâind, aplecat prin iarbă. Simţi că-i e scârbă de el şi intră în casă.

Îşi scoase pălăria-n dormitor şi-acolo se trezi că plânge cu lacrimi amare, în care era ceva din vechea disperare plină de spaimă. Stătea înlemnită şi plângea întruna. Nu voia să ştieel. Se temea de mişcările lui dure, pline de răutate. Capul, rigid, se-nclină puţin într-o parte, parcă chircindu-se de-atâta cruzime. Se temea de el fiindcă părea c-o să sfâşie feminitatea gingaşă din ea. Părea c-o loveşte-n pântece, că-i face plăcere s-o tortureze.

Will intră în casă. Anna se-ngrozi când îi auzi bocancii grei: un bocănit aspru, crud, răutăcios. I-era frică să nu vină sus, la ea. Da’ nu veni. Ea aşteptă cu teamă. El, însă, ieşi iar din casă.

13 – Curcubeul

Unde-o durea mai tare, acolo o lovea şi parcă-i creştea inima când o vedea că suferă. O, cerule mare, îi călca-n picioare ce-avea mai sfânt şi-i sfâşia feminitatea, gingăşia, pe care ea i le dăduse lui cu totul. Se apăsă

speriată pe pântece. Lacrimile-i curgeau râuri-râuri pe obraji. Da' de ce, de ce? De ce se purta aşa cu ea?

Se şterse dintr-odată la ochi. Trebuia să pregătească ceaiul. Coborî şi-aşează masa. Când totul era gata aranjat, îl strigă:

— Will, am făcut ceaiul. Vii?

Îşi simţea lacrimile-n glas şi-ncepu să plângă iar. El nu-i răspunse şi-şi văzu mai departe de treabă. Ea aşteptă câteva minute, chinuită de spaimă. O apucă frica şi, ca un copil, intră în panică. Era îngrozită. Înapoi la taică-său nu mai putea să meargă. O ţinea pe loc puterea acestui bărbat care pusese stăpânire pe fiinţa ei.

Anna intră în casă ca să n-o vadă el că plânge. Se aşează la masă. Nu trecu mult şi veni şi el în bucătărioara de-alături, unde spălau vasele. Când îl auzea, fiecare mişcare-a lui o zgâria pe creier. Ce groaznic pompa apa, cu câtă cruzime! Şi ea nu mai suporta să-l audă! Dar cât o ura! Şi cum îi simţea ea ura ca o ploaie de pietre care se-abătuse asupră-i. Ochii i se umplură din nou de lacrimi.

Intră şi el în casă, cu chipul imobil şi fără viaţă, cu privirile fixate, statornic, în gol. Se-aşează să-şi bea ceaiul, cu capul lăsat dizgraţios deasupra ceştii. Mâinile-i erau roşii de la apa rece şi sub unghii îi intraseră firişoare de pământ. Îşi bău netulburat ceaiul.

Ce nu putea Anna să suporte era lipsa lui de sensibilitate faţă de ea, faptul c-o nega făcând abstracţie de persoana ei; era ceva scârbos care parcă ţi se lipea de mâini. Inteligenţa lui se retrăsese ca-ntr-o cochilie. Cât era de nefiresc să stai cu o fiinţă cufundată-n sine, ca un lucru negativ şi tăinuit, care ţi se opune! Nu-l atingea nimic. Singurul lucru pe care-l putea face era să-nglobeze în propriul lui eu tot ce venea spre el.

Pe obrajii Annei lacrimile curgeau şiroaie. Ceva – l făcu să tresară şi se uită la ea cu ochii ăia împietriţi, strălucitori şi plini de ură, împietriţi şi neschimbători ca ai unei păsări de pradă.

— De ce plângi? hârjâi vocea lui în urechi.

Anna simţi că toată durerea se strânge în pântece.

Nu putea să se oprească din plâns.

— De ce plângi? se-auzi iar întrebarea pe acelaşi ton.

Tot tăcere, doar smârcâitul Annei, care-şi trăgea nasul din cauza plânsului.

Ochii lui scânteiau de-o dorinţă răutăcioasă parcă. Ea se trase-napoi şi nu mai văzu nimic în jur. Era ca o pasăre doborâtă. Îşi simţi neputinţa ca un soi de leşin. Era făcută din altă plămadă şi n-avea cum să se apere de el.

În faţa unui uragan ca ăsta era vulnerabilă, învinsă.

Will se sculă de la masă şi se duse-afară, stăpânit de duhul răului. Îl tortura, îl pustia pe dinăuntru, se zbătea în el. Şi-n faptul serii, când Will mai trudea încă, îl părăsi. Bărbatul văzu deodată ce răni avea Anna-n suflet. Înainte n-o văzuse decât triumfătoare. Brusc i se muie inima de milă. Reveni la viaţă, chinuit de milă. Îl durea sufletul când se gândea la lacrimile ei, nu mai putea să rabde. Voia să se ducă la ea şi să-i toarne-n palmă tot sângele din inima lui. Voia să-i dea totul, tot sângele, toată viaţa, până la ultima picătură, să-şi reverse totul la picioarele ei. Ardea de dorinţa să i se dea cu totul.

Apăru luceafărul de seară, se lăsă noaptea. Ea n-aprinsese lampa. Inima lui era neagră de durere şi-amărăciune. Tremura de dorinţa să se ducă la ea, s-o atingă măcar cu vârful degetelor.

Până la urmă se duse, ezitând, copleşit de tot ce voia să-i ofere. împietrirea dispăruse şi trupul lui sensibil avea un tremur uşor. Mina se retrăgea, curios, ca o mimoză, când era să-nchidă uşa. Puse ivărul aproape cu tandreţe.

În bucătărie erau numai flăcările care se jucau pe pereţi. Pe Anna n-o vedea nicăieri. Începu să tremure de groază ca nu cumva să fi plecat… şi nu ştia unde. Trecu speriat prin salon şi-ajunse la scări.

— Anna! strigă el.

Nu veni niciun răspuns. Se duse sus, cu spaima în suflet, spaima c-o să găsească casa goală, care-aproape-l scotea din minţi. Deschise uşa de la dormitor şi inima-i spuse pe loc că Anna plecase, că rămăsese singur.

Dar o văzu în pat. Stătea nemişcată, mai-mai că n-o

zărea, cu spatele la el. Will se duşe. şi-i puse mâna pe umăr, uşor de tot, ezitând, speriat de moarte, şi oferindu-i-se. Ea nu se mişcă. El aşteptă. O atinse pe umăr şi-l durea mina de parcă Anna i-ar fi aruncat-o cât colo. Stătea pierdut în durerea lui.

— Anna! spuse el.

Dar ea era tot nemişcată, ca o mică creatură retrasă-n sine şi uitându-se pe sine. Lui îi sângera inima de durere. Simţi că i se mişcă ceva sub mână şi-şi dădu seama că Anna plângea, ţinându-se din toate puterile să nu afle nimeni de lacrimile ei. Aşteptă. Încordarea nu slăbea deloc – poate că nu plângea – şi-apoi, dintr-odată, se-auzi un sughiţ ascuţit. Îi ardea inima de dragoste şi durere pentru ea. Urcându-se în genunchi pe pat, cu grijă să nu-l atingă cu ghetele lui pline de noroi, o luă în braţe ca s-o liniştească. Adunase-n ea toate sughiţurile şi-acuma plângea amarnic. Dar nu plângea pentru el. Era încă departe, tare departe de el.

El o ţinea la piept şi ea plângea cu sughiţuri, încercând să n-o simtă el. Will vibra din tot trupul de dragul ei.

— Nu mai plânge, nu mai plânge, o rugă simplu şi bătrâneşte.

Acuma inima-i era liniştită şi-amorţită cu un soi de nevinovăţie a iubirii.

Ea tot plângea cu sughiţuri, făcând abstracţie de el, făcând abstracţie c-o ţinea în braţe. Lui i se uscaseră buzele.

— Nu mai plânge, iubito, îi spuse el la fel de abstract ca şi-nainte.

Inima-i ardea în piept ca o torţă de-atâta suferinţă. I se rupea sufletul când o vedea cu câtă disperare plângea. Ar fi vrut să-i aline durerea chiar dacă-ar fi fost să-şi dea viaţa pentru asta. Auzi bătăile ceasului de la biserică, de parcă l-ar fi lovit pe el, şi le aşteptă să se termine, ca suspendat în gol. Acum era din nou linişte.

— Dragostea mea, îi spuse el aplecându-se să-i atingă faţa udă cu buzele.

Se temea s-o atingă. Ce udă-i era faţa! O ţinea-n braţe şi tremura din tot trupul. O iubea nebuneşte şi simţea că inima şi toate venele o să-i plesnească şi-o s-o inunde cu sângele lui fierbinte, tămăduitor. Ştia că sângele lui o s-o vindece şi-o s-o pună din nou pe picioare.

Anna-ncepuse să se liniştească. Will mulţumi cerului care-avusese milă şi-o făcuse să se mai liniştească. Avea o senzaţie ciudată, parcă-i ardea capul. Şi totuşi o ţinea strâns, cu mâini tremurătoare. Sângele lui puternic o-nvăluise cu totul.

În cele din urmă, femeia începu să se tragă mai aproape de el şi i se cuibări în braţe. Mâinile lui, picioarele, tot trupul îi luară foc şi căzură pradă flăcărilor pătimaşe. Ea se lipi de el şi se prinse cât putu de strâns. Pe e-l îl mistuiseră flăcările şi-acum o ţinea în braţe cu muşchi de foc. De l-ar săruta! Se-aplecă cu gura spre ea şi gura ei, catifelată şi umedă, îl primi. Simţi c-o să-i plesnească venele, chinuite de mulţumire, inima-i delira de-atâta recunoştinţă, iar el putea să se reverse-asupra ei de-a pururi.

Când îşi veniră-n fire, era deja noapte. Trecuseră două ore. Stăteau împreună, nemişcaţi, calzi şi plăpânzi, ca doi nou-născuţi. Şi era o linişte, de început de lume. Numai inima lui vărsa lacrimi de fericire, după durere. Will nu-nţelegea, cedase, se dăduse bătut. Şi nici n-avea ce să-nţeleagă.

— Putea doar să se resemneze, să se supună şi să se mire, tremurând, de împlinirea la care-al unsese.

Când se treziră dimineaţa, afară ninsese. Will se-ntreba ce-i cu paloarea aia ciudată din aer şi cu mirosul ăla neobişnuit. Zăpada se-aşternuse pe iarbă şi pe pervazul ferestrei, trăgând în jos crengile negre şi zdrenţuite-ale tiselor şi făcând să nu se mai deosebească mormintele din curtea bisericii.

Curând începu să ningă din nou şi cei doi se văzură zăvorâţi în casă. El era vesel căci, în umbra liniştii lor, erau imuni, nu se-atingea nimic de ei. Lumea nu mai exista şi nici timpul.

Ninsoarea ţinu câteva zile. Duminică se duseră la biserică. Trecură prin grădină şi lăsară urme de paşi pe zăpadă. Când sări zidul, Will lăsă o urmă cu mâna şi amândoi făcură pârtie prin cimitir. Trei zile fuseseră imuni, uniţi de-o iubire desăvârşită.

La biserică era puţină lume şi Anna se bucură. Nu prea dădea ea mare atenţie bisericii. Nu pusese niciodată credinţa la-ndoială şi, din obişnuinţă şi pentru c-aşa făcea toată lumea, mergea regulat la utrenie. Dar de mult nu mai aştepta cu nerăbdare slujba asta. Cu toate astea, astăzi, pe zăpada aia ciudată şi după dragostea aia mistuitoare, o aştepta din nou cu nerăbdare şi era bucuroasă. Era încă în lumea ei eternă.

Când era elevă de liceu şi voia să fie doamnă, să-şi împlinească cine ştie ce ideal misterios, venea tot timpul s-asculte predica şi-ncerca să se-aleagă cu ceva învăţături. Vicarul îi spunea să fie bună, să facă cutare şi cutare lucru. Şi ea simţea că datoria ei supremă era să-mplinească poruncile-astea.

Dar toate-şi pierdură repede farmecul. După scurt timp n-o prea mai interesa să fie bună. Sufletul ei căuta ceva şi ce căuta el nu se numea tocmai să fii bun şi să faci tot ce-ţi stă în putinţă. Nu, ea voia altceva: ceva diferit de datoria pe care i-o impuneau alţii. Totul părea pur şi simplu o chestiune de obligaţie socială şi n-avea nicio legătură cu eul ei. Oamenii vorbeau de sufletul ei, dar, într-un fel, nu reuşeau niciodată s-o stârnească sau s-o facă să se implice. Până acum, nimeni nu-i cunoştea sufletul.

Aşa că dacă nutrea o oarecare afecţiune pentru domnul Loverseed, vicarul, şi-un sentiment protector pentru biserica din Cossethay, căci voia mereu s-o sprijine şi s-o apere, treburile-astea contau foarte puţin în viaţa ei.

Nu c-ar fi simţit vreo insatisfacţie. Când bărbatu-său se-nflăcăra numai gândindu-se la biserici, Anna devenea ostilă faţă de biserica pe care-o vedea toată lumea, o ura fiindcă nu-i adusese nicio împlinire. Biserica-i spunea să fie bună. Foarte bine, ei nici nu-i trecea prin cap să contrazică în vreun fel cele spuse. Biserica vorbea de sufletul Annei,

de binele omenirii, ca şi cum salvarea sufletului ei stătea în anumite fapte care să ducă la binele omenirii. Foarte bine, deci aşa stăteau lucrurile.

Cu toate astea, când era-n biserică, pe faţa ei se citea patetism şi emoţie. Pentru asta venise ea? Ca s-audă cum, dacă face asta şi n-o face pe ailaltă, poate să-şi salveze sufletul? Ea nu zicea că nu, dar patetismul chipului ei dădea la iveală minciuna. Altceva voia ea s-audă, altceva aştepta ea de la biserică.

Dar cine era *ea* ca să afirme una ca asta? Şi cum se descurca *ea* cu dorinţele ei neîmplinite? îi era ruşine. Se făcea că nu le vede şi, cât putea, nu le punea la socoteală, dorinţele-alea fierbinţi, neexprimate. O enervau. Voia să fie şi ea ca alţii, acceptabil de mulţumită.

Will o enerva mai mult ca oricând. Biserica avea *o* atracţie irezistibilă pentru el. Şi nu mai dădea atenţie acelei părţi din slujbă, care-nsemna pentru ea biserica, mai mult decât i-ar fi dat dac-ar fi fost înger sau cine ştie ce animal fabulos care s-ar fi aflat prin preajmă. Pur şi simplu nu-l interesa predica sau ce-nsemna slujba. Era în jurul lui ceva dens, întunecat şi puternic care-o irita mult prea mult ca să mai vorbească de asta. Învăţătura bisericii în sine nu-nsemna nimic pentru el. „Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri” nu-l impresiona deloc. Dac-ar fi fost numai nişte sunete-adunate la un loc, asupra lui ar fi avut acelaşi efect. Lui nu-i plăceau lucrurile clare, inteligibile. Şi când era-n biserică, nu-i păsa nici de greşelile lui, nici de-ale vecinului. Treaba asta era pentru zilele de lucru, nu pentru sărbători. Când era-n biserică, nu-l mai interesa viaţa lui de zi cu zi. Asta era pentru restul săptămânii. Iar cât despre binele omenirii, pur şi simplu nu ştia că există aşa ceva… în afară de zilele de lucru, când era foarte bun la inimă, în biserică avea nevoie de emoţia aia întunecată şi fără nume, de emoţia tuturor marilor mistere ale patimii.

N-avea nici cea mai mică preocupare să se *gândească* la el sau la ea. O, şi cum o mai scotea din sărite treaba asta pe Anna! Pentru el nu exista predica, nu exista

măreţia omenirii, nu accepta importanţa imediată a omenirii. Nu dădea două parale nici pe el ca fiinţă omenească. Şi nici nu punea mare preţ pe viaţa de desenator sau pe existenţa printre semeni, care formau doar marginea albă a – paginii, până la text. Adevărul, nimic altceva, îl lega de Anna şi de biserică, fiinţa lui reală îşi avea sălaşul în experienţa emoţională obscură cu infinitul, cu absolutul. Iar iniţialele mari din text, măreţe şi misterioase, împodobite cu iluminuri, erau sentimentele faţă de biserică.

Toate astea pe Anna o exasperau la culme, căci ea nu găsea-n biserică mulţumirea pe care-o găsea el. Când se gândea la suflet, se gândea neapărat şi la propriul ei eu.

Şi-ntr-adevăr, pentru ea, sufletul şi eul erau unul şi acelaşi lucru. El, însă, parcă-şi ignora pur şi simplu eul, aproape parcă-l dezminţea ca netemeinic. Sufletul lui era ceva întunecat şi neomenesc, care nu se sinchisea pici un pic de umanitate. Aşa-l vedea ea, cel puţin. Şi-n bezna şi misterul bisericii sălăşluia şi zburda liber sufletul lui, ciudat, tainic, abstract.

Pentru ea Will era foarte straniu căci, considerându-se numai suflet în spiritul ăsta bisericesc, îi scăpa Annei printre degete, se elibera de ea. Aici, pe tărâmul ăsta, nu-l mai putea ţine-n frâu. Într-un fel îl invidia pentru libertatea asta ascunsă vederii şi pentru triumful sufletului, pentru fiinţa bizară din el. O fascinau. Ura se trezi în ea din nou. Şi din nou îl dispreţuia şi voia să distrugă totul din el.

În dimineaţa albă de nea, Will, cu faţa-ntunecată şi luminoasă în acelaşi tâmp, stătea lângă Anna, fără să fie conştient de prezenţa ei. Şi-ntr-un fel ea simţea că Will aducea în locuri ciudate. şi tainice dragostea care se năştea-n el pentru ea. Cu chipul cufundat în întuneric, pe care se vedeau urme de-ncântare, Will se uita la ferestruica cu vitralii. Ea văzu sticla rubinie, cu grămada de umbre de la zăpada care se strânsese în partea de jos a ferestrei, şi silueta galbenă şi familiară a mielului cu steagul, puţin întunecată acum, dar ciudat de luminoasă, aproape supărătoare la ochi, în atmosfera mohorâtă a

bisericii.

Annei îi plăcuse-ntotdeauna ferestruica din cioburi roşii şi galbene. Mielul, cu o mutră tare prostuţă şi blândă, ridicase, lăbuţa din faţă şi-n despicătura copitei, aşezat într-o poziţie cam periculoasă, flutura un steguleţ cu o cruce roşie pe el. Era de-un galben foarte şters mieluşelul, cu umbre verzui. De mică-i plăcuse animăluţul ăsta şi-avea pentru el acelaşi sentiment ca pentru mieluţii cu blană cârlionţată şi picioare verzi pe care-i aduceau copiii de la bâlci în fiecare an. Îi plăcuseră mereu jucăriile-alea micuţe şi-acum, amuzată, se uită ca un copil la mielul din biserică. Cu toate astea fusese-ntotdeauna neliniştită din pricina lui. N-a fost niciodată sigură că mielul cu steagul nu voia să fie mai mult decât îl arăta făptura.

Aşa că nu prease-ncredea în el şi atitudinea ei era un soi de amestecătură în care-şi făcuse loc repulsia.

Acum, cu sprâncenele-ncruntate într-un fel curios şi pe faţă cu cea mai vagă urmă de încordare pe care ţi-o dă extazul, Will îi transmitea un sentiment ciudat şi deloc plăcut: o făcea să creadă că el era-n legătură cu animăluţul, cu mieluşelul din fereastră. O trecu un fior rece de mirare. Şi sufletu-i era nedumerit. El stătea acolo, dincolo de spaţiu şi timp, cu chipul luminat, pe care se vedea încordarea cu contururi imprecise a extazului. Ce făcea? Ce legătură era-ntre el şi mieluţul de pe vitraliu?

Dintr-odată, mielul ăsta cu steagul o copleşi cu strălucirea lui. Dintr-odată, Anna trecu printr-o experienţă mistică puternică, tradiţia puse stăpânire pe ea cu putere şi se trezi dusă în altă lume. Ura din suflet schimbarea asta şi se ţinea tare, rezista.

Cât ai bate din palme, pe sticlă apăru din nou un biet prostănac de miel. Şi ura oarbă, violentă pentru bărbatu-său crescu în ea ca valurile mării. Ce făcea el acolo, tot numai lumină, transportat, emoţionat până la inconştienţă?

Anna-şi schimbă brusc poziţia şi-i trase. -un ghiont, făcându-se că-şi caută mănuşa pe jos şi bâjbâind cu mina pe podea, printre picioarele lui.

Will se trezi la realitate cam uimit, parcă dându-şi

seama că fusese lăsat pradă loviturilor sorţii. Oricui i s-ar fi făcut milă de el, numai nevesti-sii nu. Ea voia să-l sfâşie, dar el nu ştia ce se-ntâmplase, cu ce păcătuise. Nici nu ştia bine ce făcuse căci tocmai se trezise ca dintr-un vis.

Acasă, la cină, îl uimi răceala ei plină de duşmănie. Nu ştia nici ea de ce era aşa de furioasă, dar era pornită rău împotriva lui.

— De ce n-asculţi niciodată predica? îl întrebă fierbând, căci o călcase cineva (cine oare?) pe coadă.

— Bă o ascult, răspunse el.

— Ba n-o asculţi, n-auzi nici măcar un cuvinţel.

Will se băgă-n cochilie ca să se bucure-n pace de *ceea ce* simţea. Părea secretos ca şi cum îşi găsise-un refugiu tainic. Târâra fată nu suporta să stea cu el în casă când îl vedea aşa.

După cină Will se retrase în salon. Era la fel de absent şi ea nu mai putea să rabde. Se duse la raft şi scoase câteva cărţi să se uite la ele. Anna abia dacă le zărise vreodată.

El se cufundă în lectură despre iluminurile din vechile cărţi de rugăciuni şi pe urmă despre picturile din biserici: italiene, englezeşti, franţuzeşti şi nemţeşti. Când era de 16 ani, descoperise o librărie cu lucruri din astea.

Întorcea filele absorbit, absorbit de ce vedea, nu de gânduri. Parc-avea ochii în piept, spusese Anna despre el mult după aceea.

Veni să se uite şi ea cu el la pozele-alea. Pe jumătate o fascinau. Era nedumerită, duşmănoasă, dar nu putea să nu recunoască, măcar faţă de ea, c-o interesau.

Când ajunseră la pozele de la *Pietà,* Anna izbucni:

— Vai, da’ groaznice mai sunt!

— Ce? o-ntrebă el surprins, totuşi absent.

— Trupurile-alea cu-mpunsături prin ele, la care se-nchină lumea.

— Vezi tu, asta-i sfânta cuminecătură, pâinea, spuse el cu vorbă blajină.

— Nu se poate! scoase ea un ţipăt. Atunci e şi mai rău. Eu una *nu vreau* să te văd cu-mpunsături de suliţă în

coaste şi nici să mănânc din hoitul tău, chiar dacă mi-l oferi. Nu-ţi dai seama că e-ngrozitor?

— Da' ce vezi tu acolo nu-s eu, e Cristos.

— Şi ce dacă, tot tu eşti! Şi e-ngrozitor să te bălăceşti în hoitul tău şi să te gândeşti c-o să-l mănânci lampărtăşanie.

— Trebuie să te gândeşti la ce-nseamnă.

— Păi ce poa' să-nsemne? Că trupul tău de om e pus ca să fie-mpuns şi omorât şi pe urmă să se-nchine lumea la el. Ce altceva mai poa' să-nsemne?

Amândoi se cufundară în tăcere. Will simţi că-l copleşeşte furia, dar şi că sufletul lui se-ndepărtează încetul cu încetul.

— Şi mai cred că mielu' din biserică, zise ea, e gluma cea mai bună din toată parohia…

Şi izbucni într-un râs batjocoritor.

— O fi, pentru cei care nu văd nimic în el, spuse Will. Tu ştii doar că e simbolul lui Cristos, al nevinovăţiei şi sacrificiului lui.

— Mă doare-n cot ce simbol e. Eu ştiu numa' că-i un *miel* ca oricare altu' şi-atâta tot! se răsti ea. Şi mie mi-s prea dragii mieii ca să mă uit la ei ca şi cum ar trebui să-nsemne ceva. Ei, şi cât despre steagu' ăla ca pentru pomu' de Crăciun… nu…

Şi din nou râse-n bătaie de joc.

— Asta fiindcă nu ştii nimic, i-o tăie el aspru, cu violenţă. Mai bine-ai râde de ce ştii, nu de ce nu ştii.

— Şi ce nu ştiu, mă rog?

— Ce-nseamnă multe lucruri.

— Şi ce-nseamnă?

El simţea că-l opreşte ceva să-i dea un răspuns. I se părea greu, greu de tot s-o facă să-nţeleagă.

— *Ce* înseamnă? insistă ea.

— Triumful învierii.

Ea ezită, ruşinată. O cuprinse frica. Ce erau treburile alea? În faţa ochilor parcă se-ntindea ceva întunecat şi puternic. Să fie oare chiar minunat, cum zicea el?

Dar nu, nu putea să fie-aşa. Anna refuza să creadă

una ca asta.

— Nu ştiu ce-o fi vrând să-nsemne, dă-i clar că nu e altceva decât un miel de jucărie, tăntălău şi fără noimă, cu un steguleţ ca pentru pomul de Crăciun, legat de-un picior. Şi dacă vrea să-nsemne orice altceva, trebuie s-arate altfel.

Will era iritat până la violenţă din cauza ei. Într-o oarecare măsură i-era ruşine că ţinea atâta la lucrurile astea şi-ncepu să-şi ascundă-mpătimirea pentru ele. I-era ruşine de extazul în care putea să cadă la vederea simbolurilor alea. Şi, câteva clipe, urî mielul şi reprezentările mistice ale împărtăşaniei, le urî cu o ură violentă, gata să le prefacă-n cenuşă. Focul din el se stinsese. Avusese Anna grijă s-arunce o găleată de apă rece peste flăcări. Era dezgustat de tot şi simţea gustul cenuşii în gură. Plecă de-acasă înfuriat, dar rece ca un cadavru, şi-o lăsă singură. O ura. Merse prin zăpada neîntinată, sub cerul ca de plumb.

r.: t plânse din nou. Revenise, amară, supărarea dinainte Dar inima-i era uşoară, o, mult mai uşoară.

Era gata să se-mpace când o veni el acasă. Will era-ntunecat şi morocănos, dar se domolise. Anna rupsese ceva în el o bucăţică. Şi, până la urmă, era bucuros să-şi alunge din suflet toate simbolurile alea, şi s-o vadă venind să facă dragoste cu el. Înnebunea de plăcere când ea – şi punea capul pe genunchii lui – deşi n-o rugase sau nu voise, înnebunea de plăcere când ea-l strângea în braţe şi-l mângâia şi-l săruta, iar el nu făcea nimic din toate astea. Simţi că sângele îi curge din nou fierbinte prin vine.

Anna era nebună de bucurie când privirea lui concentrată şi distantă se oprea asupra ei; concentrată, totuşi distantă, nu aproape, nu lângă ea. Şi ea voia să-i aducă privirea mai aproape, s-o facă să se-ndrepte-asupra ei ca s-o cunoască. Dar privirea lui nu se lăsa cu una, cu două. Rămânea concentrată şi distantă, mândră, ca de şoim. Aşa că Anna-l iubea, îl mângâia şi-l stârnea ca pe un şoim, până când el era tot numai nerv, gata, dar fără tandreţe. Venea la ea aprig şi dur, ca un şoim, lovind-o şi luând-o cu el în zbor. Nu mai avea minţe mistic în el, ea era

scopul şi ţinta lui, ea-i era prada. Şi se lăsa dusă departe, iar el era mulţumit sau sătul în cele din urmă.

După asta ea-ncepea imediat să se răzbune. Şi ea era un şoim. Dacă făcea pe fluierarul şi-alerga la el-plângând, asta era doar o parte a jocului. Când el, satisfăcut, îşi mişca alene, mândru şi insolent, trupul şi-şi pleca capul într-o parte ca un fel de sfidare, fără s-aibă habar de ea şi ignorând-o cu totul, trecându-i existenţa cu vederea, după ce se săturase şi-şi găsise mulţumirea în ea, sufletul Annei se revolta, aripile i se făceau de oţel şi-l loveau cu putere. Când stătea cocoţat, aruncând în jur priviri iscoditoare, pline de mândria singurătăţii, mândria aprigă şi atotstăpânitoare, ea se repezea la el şi-l zvârlea cu sălbăticie de pe locul lui, îl împungea să-şi lase demnitatea acerbă de mascul, îl hărţuia să-şi lase mândria în veci netulburată, până când el turba de Jurie, iar ochii lui de un căprui deschis scânteiau de mânie. Acum o vedeau. Ca nişte vâlvătăi de ură izbucneau spre ea şi-o recunoşteau ca duşmancă.

Foarte bine. Deci ea era inamicul. Foarte bine. Când el îi dădu târcoale în căutare de pradă, ea-l urmărea, Când el o lovea, îl lovea şi ea.

Era furios fiindcă ea, fără să-i pese, îi aruncase sculele-ntr-un loc unde ruginiseră.

— Atunci nu mi le mai înşira prin casă şi ia-le din drumu’ meu, spuse ea.

— Am să le las unde-mi place, se burzului el.

— Şi eu am să le-arunc unde-mi place.

Se încruntau unul la altul, el cu mâinile tremurând de furie, ea cu sufletul aprig de triumf. Se potriveau de minune şi-ar fi luptat până-n pânzele albe unul contra altuia.

Anna se-apucă de cusut. Serviciul de ceai dispăru imediat de pe masă, ea-şi aduse lucrurile, iar el simţi că fierbe de mânie. Nu suporta pentru nimic în lume s-audă cum fâşâie stamba. Anna o rupea cu mişcări bruşte, parcă bucuroasă că-i face lui în necaz. Şi ţăcănitul maşinii de cusut îl scoase din pepeni până la urmă.

— N-ai de gând să termini cu ţăcănitul ăla? ţipă el. N-ai destul timp ziua?

Anna-l străpunse cu privirea, du1 mănindu-l c-o deranjase de la lucru.

— Nu, n-am. Ziua am altele de făcut. Şi, pe deasupra, îmi place să cos şi nu eşti tu ăla care să mă-mpiedice.

După care ea se-ntoarse la ale ei: aranjă, fixă, cusu. Lui i se urca sângele-n cap de câte ori maşina de cusut pornea, se poticnea şi bâzâia.

Dar ei îi creştea inima de bucurie. Se simţea victorioasă şi fericită când acul se năpustea şi dansa plin de extaz pe cusătură, trăgând pânza sub împunsăturile lui vioaie, ca de pumnal în miniatură, cărora nu le rezista nimic. Făcea maşina să fredoneze o melodie. O oprea poruncitoare, cu degetele ei de stăpână, iuţi şi îndemânatice.

Dac-ar fi stat în spatele ei, ţeapăn în furia lui neputincioasă, n-ar fi făcut altceva decât să-i sporească energia, dându-i vioiciunea lui nervoasă. Ea lucra mai departe. Până la urmă Will se duse la culcare cu o falcă-n cer şi una-n pământ şi stătu nemişcat, departe de ea, toată noaptea. Ea se-ntoarse cu spatele la el. Iar dimineaţa nu-şi vorbiră deloc şi schimbară doar câteva politeţuri reci şi impersonale.

Şi când Will se-ntoarse seara acasă, cu inima muiată şi-nfierbântată de iubire pentru Anna, când era cât pe-aici să-şi spună că el fusese de vină şi când se-aştepta să-şi spună şi ea acelaşi lucru, o găsi la maşina de cusut, cu toată casa plină de stamba tăiată-n fel şi chip. Iar ceainicul nici măcar nu era pe plită.

— Vai de mine, chiar aşa târziu e? tresări ea, făcând pe-ngrijorata.

Dar chipul lui se-mpietrise de mânie. Se duse în salon, pe urmă se-ntoarse şi plecă din nou de-acasă. Ei i se tăie respiraţia şi se-apucă, repede-repede, să-i pregătească ceaiul.

Negru de supărare, Will o luă în jos pe drumul ce pornea de la Ilkeston. Când era-n starea asta, nu se

gândea niciodată la nimic. Ca o săgeată, zăvorul îi ferecă porţile minţii şi-l închise înăuntru ca pe-un ostatic. Sentoarse la Ilkeston şi bău un pahar cu bere. Ce-i de făcut? N-avea chef să dea ochii cu nimeni.

O să plece la Nottingham, târguşorul lui. Merse la gară şi se urcă-ntr-un tren. Când ajunse la Nottingham, n-avea încă unde să se ducă. Da' totuşi era mai plăcut să umbli pe străzi care-ţi sunt familiare. Mergea pe caldarâm neliniştit, înnebunit de furie, de parcă i-ar fi venit să strângă pe cineva de gât. Intră-ntr-o librărie şi găsi o carte despre catedrala din Bamberg. Evrika! Descoperise ceva pentru sufletul lui! Se-nfundă-ntr-un restaurant liniştit ca să-şi încânte ochii cu comoara lui. Trecea de la o poză la alta şi faţa i se lumina cu scânteieri de fericire supremă. În sfârşit găsise ceva, în sculpturile-astea. Sufletu-i era tare mulţumit. Dacă n-ar fi venit aici şi n-ar fi găsit-o… Era cuprins de patima împlinirii. Erau cele mai minunate sculpturi, cele mai extraordinare statui pe care le văzuse vreodată. Cartea era ca o uşă deschisă în mâinile lui. Lumea din jur era numai o-ngrăditură, o odaie şi-atât. Dar el ieşea din strâmtoarea şi strânsoarea pereţilor. Zăbovi la încântătoarele statui reprezentând femei. Se uită din nou la coroane, la părul împletit, la chipurile de femei şi-n jurul lui începu să prindă contur un univers nemaipomenit, parcă lucrat cu migală de bijutier. Şi cu-atât mai mult îi plăcea textul nemţesc din care nu înţelegea o iotă. Prefera lucrurile pe care nu le putea-nţelege cu mintea. Iubea la nebunie nedescoperitul şi nedescoperibilul. Nu-şi mai lua ochii de la poze. Le privea intens şi concentrat. Erau statui de lemn, Holz" însemna „lemn", aşa-şi dădea el cu presupusul. Statui de lemn modelate chiar după inima lui! Era de-un milion de ori mai fericit, nu-şi mai încăpea în piele de bucurie! Cât de necunoscută era lumea şi cum se-arătase ea sufletului lui! Ce lucru minunat şi-ncântător era viaţa, aici la-ndemână! Nu-l făcuse catedrala din Bamberg stăpânul lumii? îşi sărbătorea puterea, viaţa şi adevărul triumfător şi deschidea braţele să primească bogăţiile pe care le moştenea.

Da’ cam venise timpul să se ducă acasă. Ar face mai bine să mărească pasul ca să mai prindă vreun tren. Tot timpul simţi o durere, ca o vânătaie, în străfundul sufletului, dar era atât de constantă că se obişnui şi uită de ea. Prinse un tren spre Ilkeston.

La 10 urca dealul spre Cossethay, ducând sub braţ cartea, cu legătorie suplă, despre catedrala din Bamberg. Nu se gândise încă la Anna, nu se gândise la nimic clar în legătură cu ea. Degetul beznei, pus pe vânătaia din suflet, îl ţinea în frâu fără chibzuinţă.

Când îl văzu că pleacă de-acasă, Anna tresărise vinovată. Se grăbise să facă ceaiul, sperând că bărbatu-său o să se-ntoarcă. Prăjise nişte pâine şi totul era gata. Dar el nu venise. Dezamăgită, plânsese de ciudă. De ce plecase Will de-acasă? De ce nu putea să vin-acuma înapoi? Ce era toată lupta asta dintre ei? Ea-l iubea… îl iubea cu-adevărat… de ce nu putea să fie mai bun, mai drăguţ cu ea?

Aşteptă nenorocită… apoi starea de spirit i se schimbă. Şi-l scoase pe Will din minte. Se tot gândise, indignată, ce drept avea el să se bage când cosea ea. Tot indignată îi respinsese dreptul de a se amesteca cât de cât în viaţa ei. Nimeni n-avea voie să se bage-n viaţa ei. Nu era ea eroina, iar el, spectatorul din afară?

Şi totuşi o trecu un fior rece. Da’ dac-o s-o lase? – îşi chemă-n ajutor toate spaimele şi suferinţele până când îşi plânse singură de milă. Nu ştia ce-o să se facă dac-o s-o lase sau dac-o să se-ntoarcă împotriva ei. Se gândea numai şi-o apucau frigurile. Simplul gând o făcea să se simtă părăsită şi de nepătruns pentru nimeni. Dar faţă de el, veneticul, spectatorul din afară, care voia s-o supună autorităţii lui, Anna rămânea tare pe poziţie. Nu era ea eroina? Nu era ea însăşi? Cum îşi permitea cineva, unu’ care nu era din neamul ei, să-ncerce s-o supună autorităţii lui? Ştia bine că era de nemişcat, de neschimbat. Nu-i era frică de ea însăşi. Se temea numai de ceea ce nu era ea însăşi. Lumea asta nesfârşită, răsunătoare şi străină, care n-avea nimic din fiinţa ei, o încolţea, venea la ea şi se-

nfrupta din ea, sub forma bărbatului ei. Iar el avea atâtea arme şi putea s-o lovească din atâtea părţi!

Când Will intră pe uşă, inima-i era inundată de milă şi tandreţe căci fata, un biet copil, părea aşa de pierdută şi părăsită. Ea se uită la el cu frică. Şi nu mică-i fu mirarea când îl văzu cu chipul strălucitor, cu mişcări precise şi frumoase, ca şi cum i se lămuriseră toate. Simţi teama ca un pumnal şi i se făcu ruşine de ea însăşi.

Fiecare aştepta să vorbească celălalt.

— Vrei să mănânci? îl întrebă ea.

— Lasă că-mi iau singur, răspunse el fiindcă nu voia s-o oblige în vreun fel să-l servească.

Dar ea scoase mâncarea din bufet. Lui îi crescu inima când văzu că Anna face asta pentru el. Acuma era din nou stăpânul mărinimos.

— Am fost la Nottingham, spuse el blând.

— La maică-ta? îl întrebă ea c-o licărire de dispreţ în glas.

— Nu… n-am fost acasă.

— Atunci la cine-ai fost?

— La nimeni.

— Păi de ce te-ai dus la Nottingham?

— M-am dus c-aşa am vrut.

Will începuse să se-nfurie fiindcă ea-l făcuse din nou să-nghită hapul, când el era atât de limpede şi mărinimbs.

— Şi pe cine-ai văzut?

— N-am văzut pe nimeni.

— Pe nimeni?

— Nu… pe cine era să văd?

— N-ai întâlnit tu niciun cunoscut?

— Nu, n-am întâlnit, ripostă elenervat.

Anna-l crezu şi se făcu din nou distantă şi rece ca un sloi de gheaţă.

— Am cumpărat o carte, spuse el dându-i volumul ca s-o îmbuneze.

Anna se uită fără interes la poze. Femei frumoase, pure, cu rochii care-alunecau uşor de pe ele. Inima i se-mpietri şi mai tare. Ce-nsemnau toate femeile-astea pentru

el?

El stătea şi-aştepta să vadă ce zice. Ea se-aplecă asupra cărţii.

— Aşa-i că-s frumoase? spuse el cu aţâţare şi bucurie-n glas.

Ei îi venise sângele-n obraji, dar nu ridică capul.

— Da, zise ea.

O forţa să recunoască împotriva voinţei ei. Era un om bizar, atrăgător şi-avea putere-asupra ei.

El veni spre ea şi-o atinse delicat cu mâna. Inima Annei bătea nebuneşte, cu patimă, bătea nebuneşte, cu o patimă sălbatică. Dar femeia rezista încă. Totdeauna venea necunoscutul, necunoscutul mereu, iar ea se ţinea cu străşnicie de eul ei, pe care-l cunoştea bine. Şuvoiul o duse, însă, şi pe ea.

Făcură dragoste cu patimă, până la împlinire, şi din nou se treziră în al nouălea cer.

— Aşa-i c-a fost mai minunat ca niciodată? îl întrebă ea, radiind ca o floare proaspăt deschisă, cu lacrimi în ochi în loc de rouă.

El o strânse mai tare lângă el. Era bizar şi absurd.

— Totdeauna e mai minunat, spuse ea răspicat, cu glas vesel, de copil, amintindu-şi de teama de care nu scăpase încă.

Şi-o duseră aşa întruna, cu iubire şi conflicte care-apăreau mereu. Într-o zi totul părea că se prăbuşeşte, toată viaţa era numai ruine, la pământ, părăsită şi devastată. A doua zi totul era din nou minunat, pur şi simplu minunat. Într-o zi simţea că-şi pierde minţile dacă-l mai vede prin preajmă. I se făcea scârbă numai când îl auzea că bea ceva, nu-i trebuia mai mult. A doua zi îl iubea şi se bucura când îi auzea paşii pe podea. Pentru ea, el era soarele, luna şi stelele, toate astea la un loc.

Şi totuşi, până la urmă, Anna se necăjea din cauza lipsei de stabilitate. Când veneau orele-alea fără cusur, inima ei nu uita c-o să treacă. Era neliniştită. Siguranţa, siguranţa, siguranţa dinăuntru, încrederea în statornicia iubirii: de asta avea nevoie. Şi tocmai p-asta n-o avea. Şi

ştia că n-o avusese niciodată.

Cu toate astea, lumea era minunată şi ea era mai tot timpul pierdută în lumea asta minunată. Chiar şi marile ei dureri i se păreau minunate.

Anna putea fi foarte fericită. Şi voia să fie fericită. Nu-i plăcea deloc când el o făcea nefericită. Atunci, în momentele-alea, era-n stare să-l omoare, să-l dea afară, în multe zile, aştepta cu răsuflarea tăiată să-l vadă plecat la lucru. Atunci torentul de viaţă din ea, pe care el parcă voia să-l stăvilească, se dezlănţuia şi Anna era liberă, liberă ca păsările cerului. Era liberă şi plină de-ncântare. O-ncânta orice. Lua covorul şi se ducea să-l bată în grădină. Pe câmp mai era zăpadă netopită, ca nişte petice, şi aerul era plin de lumină. Auzea raţele măcăind pe eleşteu, le vedea repezindu-se şi plutind pe apă de parc-ar fi pornit să invadeze lumea. Se uita la caii nărăvaşi. Unul din ei era tuns scurt şi egal pe burtă, aşa c-avea jiletcă şi ciorapi de blană cafenie. Stăteau lângă zidul de la curtea bisericii şi se sărutau în dimineaţa de iarnă. O-ncânta orice, acuma că el era plecat, că ţarcul şi piedicile vieţii fuseseră înlăturate. Toată lumea era a ei, strâns legată de ea.

Lucra întruna şi era mereu veselă nevoie mare. Nimic nu-i făcea mai multă plăcere decât să-ntindă rufele la uscat când vântul sufla din rărunchi, învăluind coama dealului. Îi smulgea din mâini hainele ude şi i le flutura ca nişte aripi. Anna râdea, se lupta cu vântul şi se-nfuria. Dar era de-a dreptul nebună după zilele-astea de singurătate.

El se-ntoarse noaptea acasă şi ea-l primi încruntând din sprâncene. Lupta fără sfârşit dintre ei era vinovată de încordarea care domnea în casă. Gum stătea el aşa în uşă, buna ei dispoziţie de pân-atunci se schimbă. Anna simţi cum i se oţeteşte sufletul. Râsul şi vioiciunea din timpul zilei o părăsiră. Acum era scorţoasă şi-aproape de piatră.

Inconştient, duceau amândoi o luptă fără nume. Şi totuşi se iubeau, pătimaş. Dar patima lor se consuma într-o luptă. Şi lupta crâncenă, aprigă şi fără nume mergea mai departe. Totul strălucea, incandescent, în jurul lor. Omenirea îşi aruncase hainele cât colo şi arăta cumplit în

noua ei goliciune ca de la-nceputul începuturilor.

Venea duminica şi Will îşi prindea nevasta în mrejele unui farmec ciudat. În parte-i plăcea şi ei, nu zicea nu. Începea să semene tot mai mult cu el. În toate celelalte zile din săptămână se vedea câte-o licărire de cer şi de câmpie şi bisericuţa părea că stă la taifas cu casele din jur toată dimineaţa. Dar duminica, când Will rămânea acasă, faţa pământului parcă se-acoperea c-o mohoreală deasă, în culori închise. Biserica părea şi ea. că se umple cu umbre, că se preschimbă, că se face mare, cât un univers, pentru ea. În jurul Annei albastrul şi rubiniul vitraliilor ardeau intens şi rugăciunile murmurate sunau fără răgaz. Când se deschideau uşile şi ieşea din nou la lumină, Anna dădea de-o lume nou creată, păşea în învierea lumii, cu inima bătându-i în amintirea beznei şi-a patimii.

Dacă, şi-asta se-ntâmpla adesea, se duceau duminica la Marsh ca să ia ceaiul cu ai ei, Anna îşi regăsea o altă lume, mai plină de lumină, o lume care nu ştiuse nicicând ce-i întunericul, vitraliul şi extazul cântului bisericesc. Bărbatu-său trecea pe planul doi. Anna era din nou cu taică-său, proaspăt, liber şi tot numai raze de soare. Bărbatu-său, cu încordarea şi întunecimea lui, intra în umbră. Ea-l părăsea, îl uita şi-l accepta pe taică-său.

Şi totuşi când se-ntorcea acasă cu tânărul, îl lua de braţ ca să vadă cum reacţionează. Era un pic ruşinată şi, cu mâna pe braţul lui, parcă-i cerea iertare pentru nesupunere şi-l implora să nu se-ntoarcă împotriva ei. Dar el intrase deja în beznă. Parcă nu mai vedea nimic şi nici nu era acolo cu ea.

După asta o cuprindea frica. îl dorea. Când era nepăsător şi n-o lua în seamă ca şi cum n-ar fi existat, Anna aproape-nnebunea de spaimă. Căci devenise atât de vulnerabilă, atât de expusă la loviturile sorţii. Era aşa de strâns legată de toate cele din jur. Toate lucrurile-i deveniseră intime, le cunoscuse de-aproape, erau minunate ca nişte fiinţe care-o urmau pas cu pas. Şi ce-o să se-ntâmple dacă toate-o să se ducă de râpă şi-o să se despartă din nou, ţinându-se la distanţă de ea,

înfricoşătoare şi distincte, iar ea, după ce le-a cunoscut, o să fie ca o jucărie aşteptând mila lor?

Treaba asta o înspăimânta de-a dreptul. Totdeauna bărbatu-său era necunoscutul, acel lucru care pusese cu totul stăpânire pe ea. Ea era o floare pe care-o ispitise el să-şi deschidă cupa-nmiresmată mai devreme şi-acum nu mai avea nicio cale de întoarcere. Goliciunea ei era în puterea lui. Dar cine era el? Ce era el la urma urmei? O forţă oarbă a tenebrelor, fără putere de cunoaştere. Anna voia să se păstreze, să se apere.

Apoi îl atrase din nou spre ea şi, pentru moment, lucrurile merseră bine. Dar odată cu trecerea timpului, începu să-şi dea seanfia tot mai mult că el nu se schimba defel, că era ceva întunecat şi străin de fiinţa ei. îl crezuse reflexul luminos al eului ei. Şi după săptămâni şi luni îşi dădu seama că Will era de fapt imaginea întunecată şi opusă ei, că erau potrivnici unul altuia' şi nici pomeneală să se completeze.

El nu se schimbă delsc. Rămase el însuşi, separat de ea şi de alţii, şi parc-o aştepta să se-nglobeze-n el, ca o prelungire a voinţei lui. Anna-l simţea cum încearcă s-o domine fără s-o cunoască. Ce voia de la ea? Avea de gând s-o terorizeze?

Dar ea, ea ce voia? Şi-şi dădu tot ea răspunsul: voia să fie fericită, firească precum lumina soarelui şi ziua forfotitoare. În fundul sufletului, însă, simţea că el o voia întunecată, tenebroasă – şi nefirească. Câteodată, când el apărea cu chip de beznă, acoperind-o şi sufocând-o, Anna se revolta aproape îngrozită şi-l lovea din toate puterile. Ea îl lovea, el sângera şi asta-l făcea să se-nrăiască. Fiindcă se temea de el şi era-ngrozită, Will se făcea rău, gata să distrugă orice. Şi-atunci lupta pornea fără milă.

Ea începu să tremure. El voia să se impună, s-o facă să se supună voinţei lui. Dar începură să-l treacă şi pe el fiorii. Ea voia să-l părăsească, să-l lase pradă cerului liber, cu dulăii scârnavi ai beznei gata să-l sfâşie. Trebuia s-o bată ca s-o facă să stea cu el. În vreme ce ea lupta să se elibereze de sub dominaţia lui.

O apucase fiecare pe drumul lui, umbrit acum şi stropit cu sânge. Simţeau că lumea e undeva departe, de unde nu putea să le fie de niciun ajutor. Până când pe ea o prinse oboseala. După un anumit punct, Anna deveni impasibilă, detaşată de el cu totul. El era gata mereu să izbucnească-mpotriva ei. cu intenţii criminale. Sufletul ei se trezi la viaţă şi-l părăsi: Anna o porni pe drumul ei. Şi totuşi, în ciuda veseliei ei înşelătoare, care-l făcea pe Will negru la suflet de-atâta-mpotrivire, Anna tremura de parcă ar fi fost toată numai răni sângerânde.

Şi din vreme-n vreme, dragostea lor curată răsărea ca razele de soare. Ea era pentru el floarea cu faţa-ndreptată spre astrul zilei, atât de frumoasă, atât de strălucitoare, atât de dragă c-abia mai putea să rabde. Atunci, ca şi cum sufletul lui avea şase aripi de fericire fără margini, stătea cufundat în slavă, simţind strălucirea Atotputernicului cum trece prin el ca bătăile inimii, stătea acolo, în flacăra slavei îndreptată spre cer, şi ducea mai departe suflarea creaţiei.

Şi din vreme-n vreme el îi apărea Annei ca o cumplită vâlvătaie a puterii. Uneori, când îl vedea în uşă, cu faţa numai lumină, i se părea că e Buna-Vestire şi inima-i bătea mai tare. Îl urmărea cu privirea, ca suspendată-n gol. Se temea de fiinţa lui, întunecată şi arzândă, şi-ncerca să i se-mpotrivească. Îi era supusă precum era supusă îngerului casei. Îl servea, îi asculta vrerea şi tremura sub oblăduirea lui.

După un timp toate astea treceau. Atunci o iubea pentru că era copilăroasă şi pentru că i se părea atât de ciudată, pentru miracolul sufletului ei, care era altfel decât al lui şi care-l făcea să pară firesc când ar fi vrut să fie fals. Şi ea-l iubea pentru degajarea cu care stătea în fotoliu sau pentru felul în care-şi făcea apariţia pe uşă, cu faţa deschisă şi nerăbdătoare. Îi iubea vocea vie, care trezea ecou, şi dâra de necunoscut din făptura lui, simplitatea lui fără cusur.

Şi totuşi niciunul nu era mulţumit pe deplin. Pe undeva, Will simţea că ea nu-l respectă. Ea-l respecta

numai în măsura în care avea vreo legătură cu ea şi n-o interesa nici cât negru sub unghie ce era el dincolo de persoana ei. N-o interesa ce reprezenta el în sine. Drept e că nici el însuşi nu ştia ce reprezintă. Dar orice-ar fi fost, ea nu-i făcea temenele pentru asta. Nu se prosterna în faţa desenatorului de modele de dantelă sau a omului care-aduce banii-n casă. Că mergea la serviciu şi lucra zi de zi, asta nu-i dădea dreptul la niciun fel de respect sau consideraţie din partea ei şi el ştia foarte bine cum stau lucrurile. Mai degrabă-l dispreţuia pentru aşa ceva. Şi el aproape c-o iubea pentru asta, deşi, la-nceput, îl scosese din minţi, ca o insultă.

Mai grav era că nu trecu mult şi Anna ajunse să-l lovească-n sentimentele lui cele mai adânci. Ce credea el despre viaţă, societate şi omenire nu conta prea mult pentru ea. Will avea-ntotdeauna destulă dreptate ca să fie nesemnificativ din punctul ei de vedere. Şi treaba asta era din nou ca un pumnal în inimă. Ea judeca lucrurile dincolo de persoana lui, făcând abstracţie că mai există şi el pe-acolo. Dar, până la urmă, el îi accepta părerile ca şi cum ar fi fost ale lui. Duşmănia din el avea rădăcini adânci: Anna-i dădea cu tifla când era vorba de suflet, de sufletul lui. Cât despre gândire, era tâmpit şi neajutorat ca un primitiv. Dar la anumite lucruri ţinea cu patimă. Iubea biserica din tot sufletul. Dacă Anna-ncerca cumva să-i smulgă din suflet lucrurile în care el *credea,* atunci furia izbucnea devastatoare din amândouă părţile.

Oare el chiar credea că apa s-a prefăcut în vin la Cana? Anna îi vorbea de asta ca de un fapt istoric: atâta apă de ploaie – uită-te şi tu la ea – poate să se prefacă toată în licoare de struguri, în vin? O clipită, Will văzu lucrurile cu ochii limpezi ai minţii şi spuse nu, mintea lui clară, răspunzându-i Annei doar o clipită, respingea o asemenea idee. Dar imediat tot sufletul din el mugea de ură sălbatică şi primitivă împotriva propriei lui profanări. Pentru el *era* adevărat, mai adevărat decât se poate. Mintea îi dispăru din nou cât ai bate din palme şi sângele i se urcă în obraji. Voia să simtă cu toată făptura scena

aceea, nunta, apa adusă în vase de piatră şi dată drept vin roşu şi Cristos spunându-i mamei Lui:

— Femeie, ce am a face Eu cu tine? Nu Mi-a venit încă ceasul.

Şi pe urmă:

Mama Lui a zis slugilor:

— Să faceţi orice vă va zice.

Brangwen iubea scena asta, o iubea din tot sufletul şi n-ar fi renunţat la ea pentru nimic în lume. Şi totuşi nevastă-sa-l forţa să renunţe. Ura lucrurile de care el se ataşa orbeşte.

Apa, apa de izvor, putea ea să se preschimbe în vin aşa deodată şi împotriva legilor firii, să se desprindă din ceea ce este şi să se prefacă în altceva, la întâmplare? O, nu, şi el ştia că nu.

Anna se făcu din nou fetiţa neastâmpărată şi plină de duşmănie, pe care-ţi venea s-o urăşti din toată inima fiindcă era pusă pe distrugere. Will era ca fără glas şi fără viaţă. Propria lui fiinţă îi arăta minciuna. Ştia c-aşa stăteau lucrurile: vinul era vin şi apa era apă, în vecii vecilor. Apa nu se făcuse vin nicicând. Minunea nu era un fapt real. Anna parcă voia să-l nimicească. Will ieşi din casă, întunecat şi nimicit, cu sufletul scăldându-i-se în propriul lui sânge. Simţea gustul morţii. Fiindcă viaţa lui era făcută din aceste concepte pe care nimeni nu le pusese vreodată la-ndoială.

Anna, nemângâiată cum fusese-n copilărie, plecă de-acasă şi plânse cu sughiţuri. Nu-i păsa, nu-i păsa câtuşi de puţin dacă apa se prefăcuse-n vin sau nu. Treaba lui dacă-i place să creadă una ca asta! Dar ea ştia că victoria era de partea ei. Şi-o cuprinse tristeţea cu gust de cenuşă.

Un timp ţi se făcea milă să te uiţi la ei, aşa erau de nenorociţi amândoi. Apoi viaţa prinse să vină-napoi. Will era-ncăpăţânat ca un catâr. Se gândi din nou la capitolul din Evanghelia după Ioan. Era acolo ceva care-l rodea cumplit pe dinăuntru. „Dar tu ai ţinut vinul cel bun până acum”. „Vinul cel mai bun!” Inima tânărului răspundea triumfătoare, cu nesaţ, deşi ştia că nu era nimic adevărat

în toată povestea şi asta-l rodea ca un vierme nesătul. Ce era mai tare: durerea negării sau dorinţa de afirmare? Era încăpăţânat în spirit şi ţinea cu dinţii de dorinţa lui. Dar de-acuma-ncolo n-avea să mai spună că minunile sunt adevărate.

Foarte bine, nu era adevărat, apa nu se preschimbase-n vin. Apa nu se preschimbase-n vin. Şi cu toate astea, în sufletul lui o să fie de-a pururi ca şi cum apa se preschimbase *într-adevăr* în vin. Luând faptele ca atare, apa nu se preschimbase, dar pentru sufletul lui, *da,* se preschimbase.

— Dacă s-a preschimbat în vin sau nu, spuse el, puţin îmi pasă. Eu iau lucrurile aşa cum sunt.

— Şi cum sunt? întrebă ea repede, plină de speranţă.

— Ca în Biblie, răspunse el.

Răspunsul ăla o înfurie de-a binelea şi începu să-l dispreţuiască pe Will. Ea personal nu prea punea la îndoială adevărul Bibliei, dar el o făcea să nu mai simtă nimic altceva pentru el decât dispreţ.

Şi totuşi lui nu-i păsa de Biblie, de litera scrisă. Deşi nu putea s-o mulţumească, ea ştia sigur că era ceva adevărat în el. Nu era dogmatic. De fapt, nu credea că apa se preschimbase-n vin şi nici nu voia să facă din asta un fapt dovedit. E-adevărat, atitudinea lui nu era deloc critică. Era pur şi simplu o atitudine individuală. Din cuvântul scris lua ce-avea valoare pentru el şi-adăuga spiritului. Iar mintea şi-o lăsa să doarmă-n pace.

Şi Anna era tare-nverşunată împotriva lui fiindcă-şi lăsa mintea să doarmă-n pace. Ce era omenesc, ce ţinea de om, lui nu-i era de nicio trebuinţă. Îi păsa numai de el. N-avea nimic cu creştinismul. Şi cum să aibă căci, mai presus de orice, Cristos propovăduise că oamenii sunt fraţi cu toţii.

Ea, aproape-mpotrivindu-se sieşi, venera cunoaşterea umană. Omul moare numai cu trupul, dar în cunoaştere e nemuritor. Pe undeva, cam asta era credinţa ei, destul de neclară şi stângaci formulată. Anna credea în atotputernicia minţii omului.

Pe de altă parte, el, orb ca o cârtiţă ce-şi duce viaţa numai sub pământ şi nu vede niciodată lumina zilei, pur şi simplu nu dădea doi bani pe mintea omului şi ţinea la dorinţele lui ascunse, lăsându-se călăuzit de nasul care săpa galerii subterane. Adesea Anna simţea că se sufocă. Şi lupta împotriva lui din toate puterile.

Atunci el, ştiindu-se orb, lupta şi el cu-nverşunare, înnebunit de teama trupească. Făcea tot felul de prostii, de copilării. Ţinea ca un cocoş, ţanţoş şi-mpintenat, la drepturile lui şi-şi lua-n serios vechea poziţie de stăpân al casei.

— Tu ai dreptul să faci ce vreau eu! ţipa el.

— Prostule! îi răspundea ea. Doamne, că prost mai eşti!

— O să te-nvăţ eu cine-i stăpân aici! striga el.

— Prostule! îi răspundea ea. Prost ce eşti! Dacă nu l-aş fi cunoscut pe tata, mai ziceam. Da' aşa... El te bagă-n buzunar, şi pe tine şi pe alţi o sută ca tine, şi scapă de voi c-un bobârnac. Crezi că nu ştiu ce cap sec eşti!

Ştia şi el foarte bine cât era de prost şi asta-l durea ca o rană deschisă. Cu toate astea, încercă mai departe să piloteze vasul vieţii lor în doi. Îşi luă în primire funcţia de căpitan al corăbiei. Dar pe ea o plictiseau şi căpitanul şi corabia. El voia să-l vadă lumea cât e de important, el, căpitanul uneia clin nenumăratele nave nerăzboinice care alcătuiesc măreaţa flotă a societăţii. Ei i se părea o armadă ridicolă de coveţi care se-nghesuiau fără rost una-n alta. N-avea niciun pic de-ncredere în toată treaba asta. îl lua peste picior. Auzi colo! stăpânul casei, stăpânul vieţii lor în doi. Iar el se-nvineţise de ruşine şi furie. Ştia, şi murea de ruşine din cauza asta, că tatăl Annei fusese bărbat în toată puterea cuvântului fără să-şi aroge vreo autoritate.

O pornise pe-un drum greşit şi-i era greu să renunţe la expediţie. Ar fi fost mare agitaţie şi nici nu i-ar mai fi venit să se uite-n ochii oamenilor de ruşine. Se dădu bătut. Renunţase la ideea că el e stăpânul casei.

Dar totuşi voia ceva: să fie cât de cât stăpân, oriunde şi de orice fel. Din vreme în vreme, după ce cădea în

meschinărie şi dădea de ruşine, ieşea din nou la lumină şi, spirit încăpăţânat, cu destulă putere s-o ia de la-nceput, se-avânta iar cu mândria lui de mascul, să-şi împlinească patima ascunsă a spiritului.

De-nceput, începea bine, dar totdeauna se termina cu frecuşuri de ieşeau scântei, până când amândoi ajungeau la un pas de nebunie de-atâta furie. El zicea că ea nu-l respectă. Când auzea una ca asta, ea râdea cu un dispreţ ucigător. Îi era de-ajuns iubirea lui şi nu mai avea alte pretenţii.

— Să respect? Ce? întreba ea.

Dar, negreşit, el răspundea exact ce nu trebuia. Şi deşi-şi storcea creierii, Anna n-ajungea să afle ce trebuie să respecte.

— De ce nu-ţi vezi mai departe de sculpturile tale? îl întrebă ea. De ce nu termini treaba aia cu Adam şi Eva?

Dar pe ea o durea-n cot de Adamul şi Eva lui, iar el nici că se mai atingea de ei. Anna râdea de Eva ieşită din mâna lui Will.

— Parcă-i o marionetă. De ce-ai făcut-o aşa mică? îl întreba ea. Pe Adam l-ai făcut cât Dumnezeu, iar Eva parcă-i o păpuşă. Câtă obrăznicie să spui că Eva s-a născut din trupul bărbatului, zicea ea mai departe, când bărbatul se naşte din femeie! Da' obraznici mai sunt bărbaţii ăştia, şi aroganţi!

Într-o zi, înfuriat că-ncercase să mai facă ceva la basorelief şi nu reuşise şi sătul până-n gât de toate, îl ciopârţi pe tot şi-l puse pe foc. Anna habar n-avea de ce făcuse bărbatu-său. După asta, Will umblă foarte tăcut şi supus câteva zile.

— Da' unde ţi-s Adam şi Eva? îl întrebă ea.

— Pe foc.

Anna se uită la el.

— Da' toată munca ta?

— Am pus-o şi pe-aia pe foc.

— Când?

Nu-i venea să creadă.

— Vineri seara.

— Când am fost eu la Marsh?

Anna nu mai spuse nimic.

Apoi, după ce plecă el la lucru, plânse toată ziua şi-şi purifică spiritul. Aşa că, din cenuşa acestei ultime dureri, se înălţă din nou flacăra delicată a iubirii.

Deodată îşi dădu seama că era gravidă. Miracolul şi nerăbdarea îi puseră stăpânire pe suflet. Voia să aibă un copil. Nu că s-ar fi dat în vânt după ţânci, deşi o impresionau toate fiinţele mititele şi neajutorate, dar voia să nască. Şi un fel de sete a sufletului voia să-l unească pe bărbatu-său cu ea} într-un copil.

Voia un băiat. Băiatul o să fie totul, aşa simţea ea. Voia să-i spună lui Will. Dar vestea pe care voia să i-o dea era un lucru atât de intim şi emoţionant, iar el, la vremea aia, era dur şi nereceptiv. Aşa că îşi văzu de treabă şi plânse întruna. Ce ocazie minunată se pierdea, ce soartă maşteră înăbuşea în faşă unul din cele mai minunate momente ale vieţii ei! Mergea sfioasă, plină de marele ei secret. O, ce n-ar fi dat să-l atingă pe Will cu vârful degetelor, uşor, delicat, delicat de tot, şi să-l vadă cum, întunecat şi sensibil, se schimbă la faţă când află vestea cea mare! Aşteptă şi tot aşteptă să fie mai blând cu ea. Zadarnic. El era mereu aspru şi-o teroriza.

Aşa că n-apucă să-i spună şi entuziasmul îi scăzu mult. Se duse la Marsh.

— Ei, zise taică-său uitându-se la ea şi văzând dintr-o ochire canj cum stă treaba, da' acu' ce s-a mai întâmplat?

Ochii i se umplură de lacrimi când simţi dragostea părintească.

— Nimic, zise ea.

— Da' voi doi nu vă puteţi înţelege? întrebă el.

— El e-aşa de-ncăpăţânat, spuse ea cu tremur în glas şi c-o îndârjire-n suflet, mamă, Doamne.

— Mai ştiu eu şi pe alţii care-s tot aşa, făcu taică-său.

Anna tăcu mâlc.

— Doar n-oţi fi vrând să vă nenorociţi unu' pe altu', spuse taică-său, aşa pentru o nimica toată.

— Da' el nu-i nenorocit deloc, sări Anna.

— A, păi pun capu’ jos că dacă de-altceva nu eşti bună, măcar poţi să-l faci să-şi blesteme zilele. La d-astea eşti mare meşteră, fata mea.

— Da’ zău dacă fac ceva ca să-l supăr, ripostă ea.

— A, nu, vai de mine! Tu eşti o bomboană de fată.

Anna râse şi ea un pic.

— Să nu crezi cumva că eu vreau să se simtă nenorocit, scânci ea, nici prin cap nu-mi trece.

— Noi te credem, nu-ţi face griji, i-o zise Brangwen. Da’ te-ai gândit tu vreodată să-l faci să sară-ntr-un picior de bucurie?

Vorbee-astea o puseră pe gânduri. Tare se mai miră când îşi dădu seama că nu se gândise niciodată să-l facă pe bărbatu-său să sară-ntr-un picior de bucurie.

Veni şi maică-sa şi se-aşezară cu toţii să bea ceaiul, vorbind ba de una, ba de alta.

— Ţine minte, fetiţa mea, că orice lucru bun pe lumea asta n-aşteaptă să binevoieşti tu să-ntinzi mina după el. Nu care cumva să crezi una ca asta. Când e vorba de doi oameni, tot ce contează e iubirea, da’ asta nu eşti nici tu, nici el. E altceva, e ceva ce trebuie să faceţi voi amândoi. Să nu te-aştepţi să-ţi apară-n cale ca din senin.

— Păi nici nu m-aştept. Dac-aş aştepta, mi-aş da seama numaidecât ce greşeală am făcut. Şi dac-aş întinde mâna după ceva, m-aş alege c-o muşcătură pe cinste, de asta sunt sigură.

— Atunci trebuie să bagi de seamă unde pui mâna, îi spuse taică-său.

Anna era cam revoltată că părinţii priveau cu atâta sânge rece tragedia vieţii ei de tânără căsătorită.

— De iubit, îl iubeşti destul pe omu’ ăsta, spuse taică-său încreţindu-şi supărat fruntea. Şi ăsta-i lucru’ cel mai important.

— Îl iubesc, nu i-ar fi ruşine, spuse ea suspinând. Vreau să-i spun… aştept de patru zile să-i spun…

Faţa i se schimonosi şi ochii i se umplură de lacrimi. Amândoi părinţii se uitau la ea fără să scoată o vorbă şi ea nu mai zise nimic.

— Să-i spui ce? o-ntrebă taică-său.

— C-o s-avem un copil, îngăimă ea printre sughiţuri. Şi niciodată, da' niciodată nu m-a lăsat să-i spun. De câte ori mă duceam la el, se purta groaznic cu, mine. Şi am vrut să-i spun, zău c-am vrut. Da' nu m-a lăsat... a fost aşa de rău cu mine.

Anna – plângea de ţi se rupea inima. Maică-sa încercă s-o mângâie, o strânse-n braţe şi-o ţinu aproape de ea. Taică-său se-ncruntase şi-avea o mină ciudată. Era mai alb la faţă ca de obicei. Inima ise-ncrâncenase de ură pentru ginere-său.

Aşa se face că, după ce Anna-şi spuse toată povestea printre suspine şi maică-sa reuşi s-o mai mângâie un pic, după ce băură ceaiul şi calmul se restabili oarecum în această societate restrânsă, ideea că Will ar putea pica dintr-o clipă-ntr-alta nu surâdea nimănui.

Tilly stătea la pândă să-l vadă când trece spre casă. Deodată i se-auzi vocea ascuţită:

— Will, vino pe-aici. Anna-i la noi.

Peste câteva clipe tânărul intră în cameră.

— Mai stai pe-aici? întrebă el cu glas aspru şi dogit.

Parcă era sabia lui Damocles deasupra capetelor lor.

Anna se zguduia de plâns.

— Stai jos, îl pofti Tom Brangwen, să te vedem şi noi mai bine că prea eşti lung.

Will Brangwen se-aşează pe scaun. Simţea ceva ciudat în aer. Avea sprâncene negre şi ochii lui priveau iscoditor şi atent de parcă vedeau numai în depărtare. Asta era frumuseţea lui şi tot asta o înfuria pe Anna atât de tare.

„De ce mă neagă-ntotdeauna? se-ntrebă ea. De ce nu-i pasă deloc ce-i cu mine?"

Tom Brangwen, cald, cu ochi albaştri, era potrivnic. tânărului.

— Cât mai stai pe-aici? îşi întrebă Will nevasta.

— Nu prea mult, răspunse ea.

— Da' bea şi tu un ceai, băiete, îi spuse Tom Brangwen. Că doar n-ai mâncărici să pleci când nici n-ai venit bine.

Discutară tot felul de lucruri banale. Prin uşa deschisă soarele scăpătând intra în casă, poleind podeaua cu razele lui. O găină pestriţă apăru în uşă, ciugulind ici şi colo câte ceva. În lumina apusului, creasta ei părea un stindard înfocat de luptă, pe care-l flutura în vânt, şi ea, toată înveşmântată în pene pestriţe, era ca o stafie umblătoare.

Anna se uită la ea şi-i aruncă fărâmituri de pâine. Simţi copilul cum îi dă semne de viaţă-n pântece. Părea că-şi aminteşte din nou lucrurile uitate, de demult, care parcă-i pârjoleau toată fiinţa.

— Mamă, eu unde m-am născut? întrebă ea.

— La Londra.

— Şi tata (vorbea de el ca de un nume străin; niciodată nu se gândise că-ntre ea şi el putea fi vreo legătură) … tata era brunet?

— Avea păr castaniu închis, ochi negri şi era mereu roşu-n obraji. Chelise, avea o chelie destul de respectabilă încă de tânăr, îi răspunse maică-sa şi ea parcă spunând o poveste-nchipuită de demult.

— Era bărbat bine?

— Da… foarte bine., un pic cam bondoc. În toată Anglia nu găseai unu' ca el.

— De ce?

— Era (şi mama mişcă iute şi unduitor din mâini) … era mereu vioi şi nestatornic ca apa… nu-l puteai ţine-n loc… parc-avea argint viu în el. Nu stătea liniştit o clipă… jurai că-i un râu năvalnic de munte.

În mintea tânărului scăpără o scânteie. Şi Anna era ca un râu năvalnic de munte. Pe loc se-ndrăgosti din nou de ea.

Tom Brangwen era înspăimântat. Totdeauna i se strângea inima de frică, frica de necunoscut, când auzea femeile vorbind de foştii lor bărbaţi ca despre nişte străini pe care-i cunoscuseră în treacăt şi de la care-şi luaseră din nou adio.

În cameră se lăsă linişte şi singurătatea puse stăpânire pe inimile tuturor. Toţi erau deosebiţi unul de

altul, fiecare cu soarta lui. Atunci de ce să ridice pretenţii – şi încă cu violenţă – unul asupra altuia?

Tinerii se duseră acasă pe sub razele de lună care vesteau primăvara. Pâlcuri de copaci împungeau aerul cu vârfurile lor, bisericuţa, învăluită-n umbră, se semeţea pe culmea dealului, pământul se făcuse negru de tot de-atâta umbră.

Ea îl luă uşor de braţ, din lumea ei îndepărtată unde sălăşluia. Şi tot dintr-o lume îndepărtată, el îi simţi atingerea. Merseră ţinându-se de mână spre zări care se-ntâlneau în lumina amurgului. Se-auzea cântecul sturzilor în înserarea albăstrie.

— Will, cred c-o s-avem un copil, spuse ea tot din lumea ei îndepărtată.

El începu să tremure şi-şi încleştă degetele pe mâna ei.

— Păi cum, întrebă el cu inima gata să-i sară din piept, nu eşti sigură?

— Ba da, răspunse ea.

Merseră mai departe fără să mai zică nimic, ţinându-se de mână, spre zări care se-ntâlneau în spaţiul dintre ei, doi oameni distincţi unul de altul. Iar el tremura ca şi cum vântul îi trimitea rafale puternice, din nevăzut şi necunoscut. Se temea. Se temea să ştie că e singur. Căci ea părea împlinită, distinctă, ajungându-şi sieşi în jumătatea ei de lume. El nu putea să-ndure să se ştie despărţit de ea. De ce nu putea să fie mereu una cu ea? El era cel care-i zămislise copilul. Ea de ce.nu putea să fie lângă el, una cu el? De ce trebuia să-l bage cineva cu forţa în ţarcul ăsta, ea de ce nu putea să fie cu el aproape, aproape, amândoi o singură fiinţă? Anna trebuia să fie una cu el.

El o ţinea strâns de mână. Ea nu ştia ce se petrece-n mintea lui. Strălucirea care-i învăluise sufletul era prea frumoasă, aproape orbitoare, de la fiinţa zămislită-n pântecele ei. Anna mergea-ncununată cu un nimb de-glorie. Cântecul sturzilor, pufăitul trenurilor din vale şi zgomotul slab, înăbuşit al târguşorului, venit de departe,

de tare departe, erau Magnifcatul ei.

Dar el se lupta, se zbătea în tăcere. Parcă avea în faţă un zid gros de întuneric, care-i stătea în cale, îl sufoca şi-l făcea să-şi iasă din minţi. Voia să vină Anna spre el, să-i aducă împlinirea, desăvârşirea, s-o aibă-n faţa lui ca să nu-l mai lase să dea cu ochii de bezna goală şi hidoasă. Pentru el nu mai conta nimic, conta numai ea, să vină şi să-i aducă împlinirea. Căci era sclavul unui sentiment îngrozitor: sentimentul propriilor lui limite. Era ca şi cum şi-ar fi terminat viaţa neîmplinit, încă necreat, în beznă. Şi voia să vină Anna ca să-l elibereze şi să-i dea drumul să umble în lumea desăvârşirii.

Dar ea – şi ajungea sieşi şi lui i-era ruşine c-avea nevoie de ea, că era atât de neputincios. Nevoia pe care-o simţea şi ruşinea c-avea atâta nevoie de Anna îi stătea ca o povară pe umeri. Şi totuşi era liniştit şi blând, în semn de respect pentru zămislire şi pentru că ea îi purta copilul în pântece.

Ea era fericită ca o floare care se scaldă în lumina soarelui. Îşi iubea bărbatul, ca prezenţă, ca unul căruia-i era recunoscătoare. Dar deocamdată se simţea împlinită şi tot ce voia acum era să-l ţină de mină, fericită pur şi simplu, fără s-o tulbure vreun gând, bucuroasă numai.

Will avea mai multe albume.cu reproduceri şi, printre ele, o copie ieftină după *Intrarea preafericiţilor în paro Ais* de Fra Angelico. Tabloul ăsta îi aducea Annei fericirea supremă. Frumuseţea, nevinovăţia cu care preafericiţii se ţineau de mină, mergând spre strălucirea divină, muzica adevărată, pură şi îngerească o făceau să plângă de fericire. Bogăţia de flori, razele de lumină, mâinile strânse, toate astea mai-mai că erau prea mult pentru ea, prea nevinovate. *0*

Scânteietoare, zilele intrau una câte una pe poarta raiului şi zi de zi Anna se afunda tot mai mult în strălucire. Copilul din ea strălucea până când ea însăşi se prefăcu într-o rază de soare. Şi ce minunat era soarele, cu lumina lui, care umbla hoinar şi vagabond pe-afară, unde mâţişorii de pe alunii mari din fundul grădinii se legănau graţios sub

aureola lor plutitoare, unde tisele jiegre trimiteau spre cer aburi ca nişte flăcărui de câte ori vreo pasăre se-aşeza pe crengile lor. Într-o zi, pe lângă garduri apăreau clopoţeii, a doua zi ciuboţica-cucylui, aurie şi efemeră, sclipea ca rouă prin livezi. Anna era toată numai somn binefăcător şi singurătate. Cât era de fericită, ce minunăţie era viaţa: să se cunoască pe ea însăşi, să-şi cu –noască bărbatul, să cunoască patima iubirii şi a zămislirii, să ştie că totul vieţuia, aştepta şi se mistuia de focul sacru în jurul ei, de focul purificator, prin care trecuse şi ea cândva, ca s-ajungă la pacea asta a strălucirii poleite-n aur, când aştepta un copil, nevinovată, când era îndrăgostită de bărbatul ei şi de toţi îngerii ăia care mergeau ţinându-se de mână. Ridică capul să-i vină pe obraji adierea vântului de pe câmpie şi-l simţi cum cfmângâie ca pe-un copil. Îi bău mireasma din cupele de ciuboţica-cucului, din pocalele florilor de măr.

Şi în toată fericirea asta bântuia o umbră neagră, sfioasă, dar sălbatică, un animal de pradă care-apoi se făcea iievăzut; şi ca firele de funigei ce-ţi împânzesc vederea, apărea frica, teama car ei strica toată fericirea.

Se temea când se-ntorcea seara acasă. Pâri-acu.mă frica nu prinsese glas şi umbra nu se năpustise-asupra ei. El era blând, supus şi reţinut. Ea îi simţea atingerea delicată a mâinilor şi era nebună de fericire în momentele-alea. Dar o trecu un fior, aspru ca durerea, pentru că simţea încă bezna şi lumea cealaltă în atingerea lui uşoară, ca a unei mâini înmănuşate.

Dar vara veni pe nesimţite ca un miracol. Anna era singură aproape tot timpul. O ducea mereu în somnolenţa ei încântătoare şi parcă fără de sfârşit. Trandafirii din grădini, cu flori ca un obraz de copil, îşi scuturaseră petalele, biciuiţi de ploaia măruntă şi deasă. Vara se furişă încet pe tărâmul toamnei şi ziua lungă şi însorită, fără contururi precise, începu să se retragă. Nori sângerii mergeau spre apus şi, la căderea nopţii, tot cerul era o mare de aburi. Luna, mult deasupra aburilor grăbiţi, apărea albă şi înceţoşată. Noaptea îţi dădea nelinişte.

Dintr-odată luna apărea într-o spărtură din nori ca într-o fereastră şi privea în jos ca un ostatic. Şi Anna nu dormea. Bărbatu-său era cuprins de-o încordare stranie, întunecată.

Anna-şi dădea seama că Will încerca s-o supună voinţei – lui, voia el ceva (dar ce?), aşa cum stătea acolo încordat, învăluit în beznă. Şi sufletul ei suspina de amărăciune.

Totul era atât de nedefinit şi încântător şi el voia s-o trezească la realitatea crudă şi ostilă. Ea se trăgea înapoi opunând rezistenţă. Totuşi el nu zicea nimic. Dar ea-i simţea puterea care-o apăsa rpereu. Când îşi dădea seama că are de gând s-o ţină-n încordare, se revolta căci nu voia să se lase stoarsă de puteri. El o forţa, o forţa întruna. Iar că-şi dorea aşa de mult bucuria, imprecizia şi nevinovăţia lunilor ei de sarcină. N-avea nevoie de iubirea lui aprigă, care-i făcea răni, n-avea nevoie să i-o bage pe gât cu de-a sila ca s-o ardă pe dinăuntru. De ce trebuia să primească iubirea asta? Oare de ce nu se mulţumea el cu ce are, de ce nu se stăpânea?

Stătea ore-ntregi la fereastră, în zilele când el o chinuia cel mai tare cu strânsoarea cumplită a voinţei lui, şi; sc. 15 – Curcubeul uita cum cad picăturile de ploaie pe tise. Nu era tristă doar gânditoare şi palidă. Copilul de sub inimă îi dădea întruna căldura lui. Şi era sigură. Asaltul venea numai din afară, sufletul era neatins de durere şi constrângere.

Şi totuşi în inimă avea mereu aceeaşi apăsare, încordată şi dureroasă. Nu era-n siguranţă, era mereu în calea loviturilor sorţii, era mereu atacată. Îşi dorea cu-atâta înfocare plinătatea liniştii şi-a binecuvântării. Cum tânjea după asta şi ce greu era!

Ca prin vis îşi dădea seama că Will nu era mulţumit, că încerca tot timpul să-i impună ceva. O, ce n-ar fi dat Anna s-o scoată la capăt cu el, dar cum voia ea! El era mereu acolo, de neevitat. Ea vieţuia şi-n el. Şi cât de mult voia să fie liniştită, să aibă linişte cu el! îl iubea. Îi dădea toată iubirea ei curată. Cu privirea stranie şi pierdută, îl aştepta să se-ntoarcă acasă în seara aia.

Şi când sosi, Anna veni spre el, strălucitoare, nevinovată, cu mâinile pline de dragoste, de parc-avea braţele-ncăreate cu flori. O umbră-ntunecată brăzdă chijâul lui Will. Ea se uită la el, înflorind de dragoste nevinovată. El se-nnegri la faţă, muşchii i se încordară şi-n ochi îi puteai citi toată cruzimea din lume. Îşi întoarse privirea de la ea şi, când se uita în altă parte, Anna-i văzu albul ochilor. Ea aşteptă şi-l atinse uşor cu mâna. Dar din trupul lui se scurse, prin mâinile ei, patima aprigă şi dătătoare de răni, care-o distrusese ca pe-un boboc nedeschis încă. Ea se trase înapoi. Se ridică şi se-ndepărtă de el ca să se apere, să se păstreze. Şi cât de mare-i era durerea!

Şi pentru el era un chin cumplit. Vedea dragostea luminoasă, cu gingăşii de floare de pe chipul ei şi-şi făcea inimă amară fiindcă n-o voia. Nu de dragostea asta avea el nevoie, nu de asta. N-avea nevoie de nevinovăţia florii. Era nemulţumit, neîmplinit. Furia şi furtuna nemulţumirii îl chinuiau fără-ncetare. El de ce nu-şi găsise împlinirea-n ea? Ea şi-o găsise-n el. Ea era mulţumită, liniştită, nevinovată la porţile raiului ei.

Era nemulţumit, nu-şi găsise împlinirea, era chinuit de dorinţă, de dorinţa fără de sfârşit. Ea trebuia să-i aducă împlinirea, aşa că las-o să-şi facă datoria. N-avea nevoie de braţele ei pijne de florile dragostei nevinovate. O să arunce florile cât colo, o să le calce-n picioare. O să-i facă fărâme fericirea ei supremă, nevinovată şi plină de flori. N-avea el dreptul la împlinire din partea ei, inima lui nu gemea de dorinţă şi sufletul nu-i era chinuit de moarte de-atâta neîmplinire? Păi să vină împlinirea şi la el, aşa cum venise la ea. El, nu altcineva, îi adusese împlinirea. Acum era rândul ei să-şi facă datoria.

Era neîndurător cu ea. Dar tot timpul îi era ruşine. Şi fiindcă-i era ruşine, era şi mai neîndurător. Căci i-era ruşine că nu putea să-şi găsească împlinirea fără ea. Şi nici nu putea. Iar ei nici că-i păsa. El era încătuşat, aruncat în bezna chinuitoare.

Ea-l implora să se-apuce din nou de lucru, de

sculptura lui în lemn. Dar el avea inima prea grea. Pe Adam şi Eva îi aruncase-n foc. Nu putea s-o ia de la capăt, şi-n niciun caz acum, când era în starea asta.

Pentru ea nu exista nicio eliberare fiindcă Will nu putea să se elibereze de el însuşi. Străină şi mutilată, trebuia să suporte tot necazul tânjind, ca un nor aprins şi strălucitor, împins în inima furtunii. Se simţea aşa de bogată, în neclaritatea ei călduţă, că sufletul i se revolta împotriva lui, fiindcă o chinuia şi voia s-o nimicească.

Anna avea încă momente de exaltare, reveniri ale vechilor exaltări. Stătea la fereastra de la-dormitor şi se uita la ploaia care nu se oprea deloc. Spiritul îi era undeva departe.

Îi plăcea să se scalde în mândrie şi bucurie. Şi când nu era nimeni cu care să se bucure, iar sufletul ei nemulţumit trebuia să danseze şi să zburde, atunci dansa, în faţa necunoscutului.

Ca din senin îşi dădu seama că asta-i lipsea. Aşa cu burta mare cum era, dansa singură în dormitor, ridicându-şi mâinile şi trupul spre cel nevăzut, spre creatorul nevăzut care-o alesese şi căruia-i aparţinea.

Pentru nimic în lume n-ar fi vrut să ştie cineva de asta. Dansa pe ascuns şi sufletul i se-nălţa în fericirea supremă. Dansa pe ascuns în faţa creatorului, îşi dezvelea trupul şi dansa mândră şi mare cum era.

Se miră când totul luă sfârşit. Se trase-napoi speriată. Ce-o mai aştepta acum? Mai-mai că voia să-i mărturisească lui Will. Şi totuşi se ferea de el.

Tot timpul trăia prin ea şi pentru ea. Îi plăcea povestea cu David, care dansa înaintea Domnului, şi, plin de bucurie, îşi dezvelea trupul. De ce să-şi dezvelească trupul înaintea Micalei, o femeie de rând? Şi-l dezvelea înaintea Domnului.

„Tu vii împotriva mea cu sabie, cu suliţă şi pavăză, iar eu vin împotriva ta în numele Domnului… Căci biruinţa este a Domnului/Şi el vă dă în mâinile noastre”.

În suflet îi răsunau cuvintele astea. Păşea învăluită în mândrie. Şi bătălia ei era a Domnului ei, bărbatu-său se

dăduse bătut, se predase.

În zilele alea nici nu mai ştia de el. Cine era el să vină împotriva ei? Nu, nu era nici măcar filisteanul, uriaşul. Era ca Saul care se făcea singur rege. Râdea în sinea ei de asta. Cine era el să se facă singur rege? Râdea în sinea ei şi era tare mândră.

Şi trebuia să danseze, nebună de bucurie, dincolo de existenţa lui. Fiindcă Will era în casă, ea trebuia să danseze înaintea creatorului făcând abstracţie de bărbatul ei. Într-o clipă amiază de sâmbătă, când focul ardea în dormitor, şi-a scos din nou hainele şi a dansat, ridicându-şi genunchii şi mâinile în ritmul bucuriei molcome. El era în casă, aşa că mândria ei era şi mai aprigă. Dansa ca să-l anihileze, dansa pentru Domnul nevăzut. Se ridicase deasupra lui, înaintea Domnului.

Îl auzi urcând pe scări şi se opri. Stătea pe pat, goală în după-amiaza târzie, învăluită în umbră. Îşi strângea părul în coc şi lumina flăcărilor i se juca pe picioare, pe glezne. El tresări. Rămase în uşă, încruntându-şi sprâncenele negre şi-aruncând fulgere din priviri.

— Ce te-a apucat? zise el, cu un glas care te zgâria în urechi. Ai să răceşti.

Ea-şi ridică mâinile şi dansă din nou ca să-l nimicească. Lumina flăcărilor îi cădea pe genunchi) iar ea, cu mişcări line şi frumoase, mergea spre celălalt capăt al odăii, trecând prin lumina focului. El stătea deoparte, lângă uşă, în umbră, şi-o urmărea cu privirea, încremenit. Şi cu mişcări rare şi greoaie, Anna se legănă, plecându-se înainte şi-napoi, ca un spic de grâu copt, galben ca aurul în lumina după-amiezii, croindu-şi drum prin lumina flăcărilor jucăuşe, dansând întru nimicirea lui, prosternându-se cu bucurie înaintea Domnului.

Will o urmărea cu privirea şi simţea flăcările arzându-l pe dinăuntru. Întoarse capul în altă parte. Nu putea să se uite la ea, scena asta îl durea prea tare. Braţele şi picioarele ei delicate se ridicau, se lăsau în jos şi iar se ridicau, părul, încrâncenat, împungea aerul şi burta ei, mare, ciudată şi înspăimântătoare, se ridica spre

Domnul. Chipul ei frumos parcă era pe altă lume, iar Anna dansa jubilând înaintea Domnului şi nu-i păsa de niciun bărbat.

Când o vedea aşa, simţea o durere cumplită ca şi cum viaţa lui era în joc. Simţea că arde de viu. Era ciudată şi puterea, pe care-o avea asupra lui când dansa, îl ardea pe dinăuntru, îl mistuia cu totul. Nu era-n stare s-o-nţeleagă, nu putea pricepe. El aştepta, şters şi fără individualitate. Apoi ochii i se acoperiră c-o pojghiţă, n-o mai vedea, era orb cu totul pentru ea. Şi prin vălul ce se lăsase-ntre ei, o strigă cu glasul acela care te călca pe nervi:

— De ce faci toate astea?

— Pleacă de-aici, îi spuse ea. Lasă-mă să dansez singură.

— Ăsta nu-i dans, zise el aspru. Pentru ce faci asta?

— N-o fac pentru tine, spuse ea. Pleacă de-aici.

Burta ei ciudată, ridicată spre cer, închidea în ea copilul lui! N-avea el, Will, dreptul să stea acolo? Simţea că prezenţa lui era o profanare. Şi cu toate astea avea şi el dreptul lui să fie acolo. Se duse şi se-aşeză pe pat.

Ea-şi întrerupse dansul şi se opri în faţa lui, ridicând din nou braţele subţiri şi răsucindu-şi părul. O deranja propria-i goliciune, acum când i se opunea lui.

— Pot să fac ce vreau la mine-n cameră, strigă ea. De ce nu mă laşi în pace?

Anna-şi aruncă pe ea un capot şi se-aşeză pe vine în faţa focului. El era mai puţin stânjenit, acum c-o vedea îmbrăcată. Imaginea ei aşa cum fusese-atunci, o exaltată bizară fără niciun fel de legătură cu el, l-a chinuit până-n clipa morţii.

Din ziua aceea, mintea lui îşi zăvorî portiţa… Chipul i se-nchice şi nimic nu-l mai putea pătrunde. Ochii nu mai zăreau nimic şi m. Înile-i atârnau în gol. Voinţase-ncolăcise-n el ca un şarpe, ascuns în întuneric, dar treaz şi gata de atac tot timpul.

La-nceput Anna era destul de veselă, simţindu-l desfiinţat lângă ea. Dar pe urmă, mrejele lui începură s-o prindă şi pe ea. Potenţa lui întunecată şi clocotitoare,

puterea fiinţei care stă ascunsă şi-şi exercită voinţa spre distrugerea altei fiinţa care se mişcă-n libertate, precum tigrul, ce stă la pândă în întunericul de sub frunze şi aduce, răbdător, căderea şi moartea animalelor plăpâncie care se-adapă-n zorii zilei, începu s-o atingă şi pe ea puţin câte puţin. Deşi el stătea acolo-n beznă şi nu se mişca deloc, Anna ştia că pe ea o aşteaptă, că pe ea o pândeşte. Simţea cum voinţa lui o strânge ca-ntr-un cleşte şi-o trage-n jos, chiar când el era aşa de tăcut şi şters.

Anna descoperi că Will căuta s-o împiedice în tot ce făcea. Îşi dădu seama treptat că o trăgea ceva în jos, o trăgea el cu greutatea lui, căci se prinsese strâns de ea. O trăgea în jos precum un leopard, care se prinde de-o vacă sălbatică, o sleieşte de puteri şi-o pune la pământ.

Încetul cu încetul îşi dădu seama că viaţa şi libertatea ei sufereau în strânsoarea tăcută a voinţei lui fizice. Will voia s-o ţină-n frâu, voia s-o devoreze pe-ndelete, s-o aibă, să fie a lui. Până la urmă Anna îşi dădu seama că somnul nu-i era decât durere, chin şi istovire, fiindcă voinţa lui o ţinea strâns în gheare când stătea culcat, noaptea, lângă ea.

Ea-şi dădea seama de toate astea. Dar se ivi o pauză pe care n-avea s-o uite, o pauză în fuga ei de căprioară, când viaţa-i dispăru pentru o clipită şi Anna.se pierdu cu totul.

Dar după asta se-ntoarse aprigă împotriva lui şi-ncepu să lupte. N-o să-l lase ea să-i facă una ca asta, era monstruos. De ce voia să-i ţină trupul în ghearele lui oribile? De ce voia s-o tragă în mocirlă şi să-i ucidă spiritul? De ce-i nega spiritul şi-o lua-n seamă numai pentru trupul ei? Avea de gând să ridice pretenţii ia hoitul ei?

O beznă nesfârşită şi hidoasă, asta era el pentru ea.

— Ce vrei să-mi faci? ţipă ea. Ce nenorocire vrei să mai abaţi asupra mea? Mă apeşi îngrozitor pe creier, nu mă laşi să dorm, nu mă laşi să trăiesc. În fiecare clipă îmi faci ceva, ceva îngrozitor, care mă distruge. Ai în tine ceva înfiorător, o voinţă întunecată şi bestială. Ce vrei de la

mine? Ce vrei să-mi faci?

Când o auzi, Will simţi că tot sângele o să se năpustească cu putere, gata să-i facă răni pe dinăuntru. O ura orbeşte. Era negru de ură. Era într-un iad de ură şi n-avea cum să scape de-acolo.

O ura pentru c. e spusese. Nu-i dăduse totul, nu era ea tot ce-avea mai scump pe lume? Murea de ruşine că Anna era tot ce-avea mai scump pe lume, că n-avea pe nimeni şi nimic în afară de ea. Murea de ruşine că, pe deasupra, ea-i mai şi reproşa. Murea de ruşine că n-avea nicio scăpare! Simţea că-i curge foc prin vine, nu sânge, un foc aprig, distrugător. Căci orice-ar fi făcut, n-avea cum să scape. Ea era totul pentru el, ea era viaţa şi izvorul vieţii lui. Depindea până-n fundul sufletului de c-a. Dacă i-ar lua-o cineva, s-ar prăbuşi ca o casă la care-i tai stâlpul de susţinere din mijloc".

Şi ea-l ura fiindcă-l vedea că depinde cu disperare de ea. I se părea înspăimântător. Voia să dea cu el de-a azvârlita, să-l dea la o parte din calea ei. Era îngrozitor că se ţinea aşa de ea, strâns, strâns de tot, ca un leopard care i-a sărit în spinare şi-a înşfăcat-o bine cu ghearele.

Will se târa de la o zi la alta, negru de furie şi ruşine că i se spulberaseră toate visurile. Şi cât se chinuia ca să stea mai la distanţă de nevastă-sa! Dar nu era-n stare. Ea era ca stânca pe care se cocoţase el, înconjurată peste tot de ape-nvolburate. Şi el nu ştia să-noate. N-avea ineptro, trebuia să stea acolo, trebuia să se bizuie pe ea.

Ce-avea el pe lume în afară de ea? Nimic. Restul era un potop imens care măsura totul în cale. Nu mai putea să-ndure groaza nopţilor când vedea potopul cumplit, măturând totul în faţa lui, căci aşa i se-arăta viaţa fără ea.

Se ţinea strâns de ea, înverşunat şi dezgustător.

Iar ea-l respingea, îl respingea întruna. Unde să se ducă pe marea asta întunecată, fără niciun pai de care să se-agaţe, încotro s-o ia? Voia s-o părăsească, voia să poată s-o părăsească. Ca să-şi salveze sufletul, ca să-şi salveze bărbăţia, trebuia să găsească-n el puterea s-o lase.

Dar de ce? Ea era Arca lui Noe, iar restul lumii era

sub apele potopului. Singurul lucru sigur, pe care-l putea atinge, era femeia. Putea s-o lase numai dacă găsea alta. Dar unde era cealaltă femeie şi cine era ea? Şi, pe deasupra, o să fie-n aceeaşi situaţie. Altă femeie o să fie tot femeie şi lucrurile o s-arate la fel.

De ce era ea totul, absolut totul, pentru el? De ce trebuia să trăiască numai prin ea? De ce trebuia să se scufunde dacă se-ndepărta de ea? De ce trebuia să se lipească de ea ca un nebun, de parcă voia să se salveze de la moarte?

Mai era o cale, una singură, ca s-o părăsească: să moară. Singura scăpare era să moară. Sufletul lui negru de furie şi ură ştia asta, dar el n-avea niciun chef să moară

De ce nu putea s-o părăsească? De ce nu putea să se-arunce în marea de necunoscut şi să scape sau să moară, cum i-o fi norocul? Nu putea, nu era-n stare. Da' dac-ar pleca departe, departe de tot, şi-ar găsi o slujbă şi-o gazdă la care să stea? Ar putea să fie din nou la fel ca înainte.

El ştia însă bine că nu poate. O femeie, trebuia să aibă o femeie. Şi dacă ai o femeie, trebuie să fii liber, să nu depinzi de ea. Tot acolo-ar ajunge, fiindcă el nu era-n stare să nu depindă de ea.

Căci cum poate un bărbat să-şi menţină echilibrul, dacă n-are ceva stabil de care să se sprijine? Poate un bărb: să aibă apa nestatornică toată viaţa sub picioare şi să spună că-şi ţine echilibrul? Mai bine te dai bătut şi te-neci, să te-nghită apele învolburate.

Şi cum putea el să-şi ţină echilibrul decât cu ajutorul unei femei? Oare era ca neputinciosul bătrân de pe mare care nu era-n stare să se mişte decât pe spinarea altei fiinţe, a altei vieţi? Era neputincios sau schilod sau numai o bucată de om? îi lipsea ceva?

Era un chin cumplit, sălbatic şi ruşinos, nebunia fricii, nebunia dorinţei şi groaznica, înfiorătoarea senzaţie de ruşine.

De ce-i era frică? Dacă Anna pleca undeva, chiar numai pentru o săptămână, de ce i se părea că se-agaţă ca un nebun de marginea realităţii şi că alunecă, sigur, fără

doar şi poate, în şuvoiul de ireal care-avea să-l înghită? Era îngrozitor când simţea că alunecă în ireal şi-asta-l înnebunea. Îi gemea sufletul de frică şi chin.

Şi totuşi îl împingea de lângă ea; îl dădea la o parte şi. perseverentă şi fără milă, se smulgea din strânsoarea în anilor lui. Will voia s-o vadă că are milă de el. Şi i neon, pentru o clipă doar, Annei îi era milă. Dar o lua mereu de la-nceput, aruncându-l. cât colo în apa adâncă, în nebunia şi agonia nesiguranţei.

Anna i se părea o furie care nici măcar nu era conştient u de existenţa lui. Ochii ei scânteiau de ură rece şi implacabilă. Atunci inima lui parcă nu mai bătea, încremenită de frică. Anna putea să-l azvârle în străfunduri.

Nu mai dormea cu el fiindcă-i distrusese somnul, aşa zicea ea. Toată frica şi suferinţa îngrozitoare se treziră din toropeală. Ea-l aruncă de lângă ea. În momentele-alea de suferinţă cumplită, lui i se părea că nu poate să existe în asemenea om, i se părea un monstru, întruchiparea cruzimii.

Totuşi, o cuprindea mila pentru câteva clipe. Era dură şi rece ca un diamant… Trebuia să-l dea la o parte fiindcă trebuia să doarmă singură. Îi făcu patul în camera mică.

Şi Will stătea acolo ca sub lovituri de bici, cu sufletul biciuit până aproape de distrugere, dar neschimbat. Suferru cumplit, aruncat în ireal, ca un om zvârlit peste bord în mare, sortit să înoate până se scufundă fiindcă n-are d – ce să se agaţe. N-are în jur decât marea nesfârşită şi mugindă.

Nu dormea, avea doar semnul ăla cu ochii deschişi, când un văl alb se-aşterne peste minte. Dar nici vorbă de somn. Era şi nu era treaz. Nu suporta să stea singur. Avea nevoie de ea, să poată s-o ţină în braţe. Nu suporta locul gol de pe piept, unde-şi culca ea capul de obicei. Nu putea să-n Fire. Se simţea ca suspendat în gol, prins acolo sus în strânsoarea voinţei. Dacă i-ar slăbi voinţa, ar cădea, ar cădea prin spaţiul nemărginit, în prăpastia fără de fund, ar

cădea întruna, faţă voinţă, neputincios, inexistent, pur şi simplu căzând spre dispariţie, căzând până când focul urii s-ar fi stins, ca o stea căzătoare, pe urmă nimic, nimic, nimicul în toată plinătatea lui.

Dimineaţa se sculă galben ca ceara, ca înviat din morţi. Annei parcă-i era dor de el din nou, parcă voia să-i fie un pic pe plac.

— Am dormit bine, zise ea, cu un uşor zâmbet fals pe buze. Dar tu?

El nu-i spunea niciodată.

Trei sau patru nopţi stătu singur, dormind cu ochii deschişi, cu voinţa fermă, -neschimbată, încordat încă şi prins în strânsoarea ei. Apoi, ca şi cum s-ar fi trezit din nou la viaţă, liberă să-i fie iar dor de el, indusă în eroare de tăcerea şi resemnarea lui înşelătoare, mişcată şi de milă, Anna îl primi din nou lângă ea.

Seară de seară, mort de ruşine, aşteptase în agonie vremea de culcare ca să vadă dacă-l închide afară. Şi-n fiecare seară când, c-un zâmbet fals, Anna-i spunea „noapte bună”, lui îi venea s-o omoare pe ea sau să se omoare el. Dar ea aştepta s-o sărute, cu atâta patetism, aşa de drăguţă. Aşa că el o săruta, însă inima-i era ca gheaţa.

Uneori Will ieşea din casă. Odată a stat mult în uşa bisericii până să se ducă la culcare. Era-ntuneric şi suflivântul. Stătea în uşa bisericii şi se simţea la adăpost, în siguranţă. Dar începu să-l pişte frigul şi trebui să meargă să se bage-n pat.

Veni şi seara când, încolăcindu-şi braţele pe după gâtul lui şi sărutându-l dulce, Anna-i spuse:

— Hai, stai cu mine noaptea asta, vrei?

Şi rămase cu ea fără obiecţii. Dar de schimbat, nu se schimbase nimic, voia acelaşi lucru: s-o ştie lângă el, nedezlipită.

Şi-aşa se face că, nu peste multă vreme, Anna-i spuse din nou că vrea să fie singură.

— *Nu* vreau să te-alung de lângă mine. *Vreau* să dorm cu tine, da’ nu pot, fiindcă nu mă laşi să dorm.

Lui Will sângele i se făcu ca smoala în vine.

— Ce vrei să spui cu asta? E-o minciună sfruntată. Eu unu' te las să dormi…

— Ba nu mă laşi. Dorm aşa de bine când sunt singură. Şi când eşti lângă mine, nu pot. Nu ştiu ce-mi faci, parcă m-apeşi pe creier. Şi-acuma, că mai e un pic şi vine copilul, *trebuie* să dorm.

— În tine e ceva, îi replică el, cu tine e ceva-n neregulă.

Cumplite erau luptele-astea nocturne, când toată lumea dormea, iar ei doi, numai ei doi, erau singuri şi se respingeau. Era greu de suportat.

Will renunţă şi se duse să doarmă singur. Până la urmă, după o perioadă sumbră, neagră ca pământul şi îngrozitoare, se linişti. Era ca un arc destins. Ceva cedase în el. Se lăsă dus de valuri. Nu-i păsa ce-o să se aleagă de el. Se făcu bizar şi posomorât şi pentru el, şi pentru ea, şi pentru toată lumea. Toate-şi pierduseră contururile, de parc-ar fi venit potopul peste ele să le-nece. Şi ce uşurare nemaipomenită să simţi că te-nghite potopul, o uşurare, o mare, mare uşurare.

N-o să mai insiste, n-o s-o mai forţeze. N-o să mai încerce să-i impună voinţa lui. O să se lase dus de valuri, o să se destindă, o să cadă-n uitare şi ce-o fi, o fi.

Şi totuşi o mai dorea, o dorea mereu, întruna. În fundul sufletului era necăjit ca un copil, era aşa de neputincios. Ca un copil care nu poate fără maică-sa, depindea de ea, viaţa lui era-n mâinile ei. Ştia bine asta şi mai ştia că nu prea avea de ales.

Şi totuşi trebuia să găsească puterea să fie singur. Trebuia să fie-n stare să stea-ntins în spaţiul gol şi să se lase dus de curent. Trebuia să fie-n stare să se lase-n voia valurilor şi să se scufunde sau să scape, cum i-o fi norocul. Căci până la urmă trebuia să-şi recunoască limitele, limitele puterii lui. Trebuia să se dea bătut.

Între ei era atâta tăcere şi lipsă de culoare. Măcar jumătate din luptă se terminase. Uneori Anna plângea făcându-şi treburile prin casă şi inima-i era grea, grea de

tot. Dar copilul era mereu cald în pântecele ei.

Erau iar prieteni, prieteni supuşi. Dar câtă lipsă de viaţă şi culoare între ei! Au mai dormit o dată împreună, foarte liniştiţi, separaţi, nu un singur trup şi-un singur suflet ca-nainte. Ea era apropiată, intimă cu el ca la-nceput. Dar el era foarte liniştit, fără niciun pic de intimitate. Sufletul i se bucura, dar deocamdată Will nu era viu.

Putea să doarmă cu ea şi să se lase dus de apă. Acuma suporta să stea singur. Tocmai învăţase ce-nseamnă să poţi fi singur. Era bine şi-aşa şi se simţea mai liniştit. Ea-i dăduse o altă libertate, mai profundă. Lumea putea să le un vârtej de incertitudini, dar acuma el era el însuşi. Revenise la existenţa lui. Se născuse a doua oară, se născuse în sfârşit întru el însuşi, din trupul imens al omenirii. Acuma avea în sfârşit o identitate distinctă, exista singur, deşi nu era chiar singur. Înainte existase numai în măsura în care avusese relaţii cu altă fiinţă. Acum avea un eu absolut… şi un eu relativ.

Dar eul ăsta nu se-auzea deloc, era un eu slab şi neputincios, un bebeluş care se târa în patru labe. Will era foarte liniştit şi, într-un fel, supus. Până la urmă îşi făcu un eu pe care nu-l putea schimba nimeni, liber, distinct, independent.

Ea era uşurată, eliberată de el. îl redase pe el lui însuşi. Uneori plângea de oboseală şi neputinţă. Dar el era soţul. Iar ea, în copilul pe care-l aştepta, părea să uite treaba asta. Copilul o-ncălzea şi o făcea să cadă-n somnolenţă. Se cufunda într-o reverie nesfârşită, fără contururi, călduţă, vagă şi n-avea nici cea mai mică dorinţă să iasă din reveria asta. Dar se sprijinea şi pe el.

Câteodată venea la el cu o lumină ciudată în priviri, sfâşietoare, patetică, de parc-ar fi cerut ceva. El o privea şi nu înţelegea nimic. Era aşa de frumoasă, ca un vis. Din pieptul lui ţâşneau razele care mergeau spre ea, o splendoare. Will era acolo pentru ea, cu totul numai pentru ea. Iar ea îi cuprindea pieptul şi-l săruta, îl umplea de sărutări, îngenunchind lângă el, ea care-aştepta ceasul

când o să scoată viaţa la lumină. El stătea culcat, uitându-se la pieptul lui, până când i se părea că pieptul nu era din corpul lui şi că-l lăsase undeva să zacă. Şi totuşi era şi el însuşi, minunat şi strălucitor, acoperit de sărutările ei. Era bucuros că simte o durere ciudată care radiază lumină şi căldură. În vreme ce ea îngenunchea lângă el şi-l săruta pe piept cu o mişcare lentă, pierdută-n visare, aproape pioasă.

El ştia că ea voia ceva şi inima lui tânjea să-i dea ce voia ea. Şi când ea – şi ridică faţa, strălucitoare şi trandafirie ca un norişor, inima lui încă tânjea după ea şi acum, de la distanţă, o adora. Anna era ca o floare pe care el o adora, aşa cum era el, străin şi departe de toate.

Săptămânile treceau, sorocul se-apropia, amândoi erau blânzi şi-aveau în ei o fericire delicată. Sufletul lui încăpăţânat, pătimaş şi întunecat, nemulţumirea puternică din el păreau liniştite şi îmblânzite. Leul stătea culcat, având grijă de mielul din el.

Într-adevăr ea-l iubea foarte mult şi el aştepta cuminte lângă ea. Pentru el, ea era ceva nepreţuit, îndepărtat la vremea aia, când aştepta copilul. Sufletul ei era plin de extaz, datorită micuţului care era pe drum. Voia un băiat. O, cât de mult îşi dorise un băiat!

Dar părea aşa de tânără şi fragilă. Şi, de fapt, era o fetiţă. Cum stătea ea lângă fbe şi se spăla – era mândră să se spele în situaţia ei – lui i se umplu inima de o tandreţe fără margini. Avea mâini şi picioare delicate, delicate de tot: braţe subţiri, şi rotunde, ca nişte luminiţe care se fugăresc, şi picioare aşa de simple şi copilăreşti, dar atât de mândre de ele. O, cât de mândră stătea în picioare, cu minunatul echilibru nepăsător al trupului ei plin, şi rotunjimea aia adorabilă şi sânii care deveneau tot mai importanţi. Şi, mai presus de toate, chipul îi era ca un nor trandafiriu şi strălucitor.

Ce mândră era, ce mândreţe de trup avea, trupul ei tânăr! Şi-i plăcea la nebunie să pună Will mâinile pe rotunjimea ei pârguită, ca să se-nfioare şi el de viaţa care clocotea acolo. El era tăcut şi se temea, dar ea se-atârna de gâtul lui cu bucurie, mândră şi fără jenă.

Începură durerile şi, o, ce ţipete sfâşietoare! Voia să-l aibă lângă ea. Şi după ţipetele care-ţi rupeau inima, Anna se uită la el, cu lacrimi în ochi şi-un zâmbet ce i se strecurase pe buze printre suspine, şi-i zise:

— E-o nimica toată, zău, crede-mă pe cuvânt!

Era destul de rău, dar pentru ea durerea nu era niciodată prea mare. Chiar şi durerea crâncenă, cumplită pe ea o înviora, îi dădea o stare de bună dispoziţie. Urla de durere şi suferea, dar tot timpul era ciudat de vioaie şi clocotind de viaţa, parcă-i venea să zburde. Se simţea sub oblăduirea unei forţe a vieţii atât de desăvârşite, încât starea ei de spirit atotstăpânitoare, care se-ascunsess pentru moment în străfundul sufletului, era veselia. Ştia că învinge, că învinge, că învinge mereu, că se-apropie de victorie cu fiecare asalt pe care-l dădea durerea împotriva ei.

Poate că el suferea mai mult decât ea. Nu era şocat şi nici îngrozit, dar menghina suferinţei îl strângea cu o putere cumplită.

Anna născu o fetiţă. Şi-n clipa de linişte când îi spuseră ce e, Will îşi dădu seama că nevastă-sa era dezamăgită. O vâlvătaie imensă de repulsie împătimită şi protest izbucni în inima lui. În momentul ăla ceru să vadă copilul.

Dar când îi veni laptele şi fetiţa începu să sugă, Anna parcă plutea într-un nor de fericire n-exprimabilă-n cuvinte.

— Suge, suge, îi place cu mine, o, cât de mult îi place să sugă! izbucni ea ţinând copilul la piept şi-acoperindu-l pătimaş cu amândouă mâinile.

Şi-n câteva clipe se obişnui cu fericirea ei cea nouă şi nemaipomenită. Se uită la bărbatu-său cu ochi scânteietori care nu vedeau nimic în jur şi zise:

— Anna victrix.

Tremurând, Will se duse să se culce. Pentru ea chinurile facerii erau durerea usturătoare de la rănile învingătorului. Şi din ei doi, ea era cea mai mândră.

Când se înzdrăveni, Anna era din nou fericită. Fetiţei

îi spuse Ursula. Şi ea şi bărbatu-său simţeau că trebuie să găsească un nume care să le dea o satisfacţie personală. Copilul era negricios, cu un pufuşor ciudat pe piele şi smocuri de păr arămiu. Avea ochi galbeni-aurii ce nu stăteau o clipă locului, care mai târziu se făcură auriicăprui că ai lui Will. Aşa c-o botezară Ursula, după icoana sfintei.

La-nceput fetiţa era cam fragilă, dar curând prinse puteri şi-ncepu să se zvârcolească precum un pui de ţipar. Anna era stoarsă de puteri după o zi de luptă cu forţa proaspătă a copilului.

Pe Ursula o iubea şi-o adora ca pe-un mic animal şi era fericită. Îşi iubea bărbatul, îl săruta pe ochi, pe nas, pe gură şi-l copleşea cu toate drăgălăşeniile din lume. Îi spunea c-are picioare splendide. Era fascinată de fizicul lui.

Într-adevăr era Anna victrix. Will nu mai putea să lupte împotriva ei. Era singur cu ea, în sălbăticia naturii neatinsă de civilizaţie. Se duse odată la Londra şi, pe când se-ntorcea, începu să se minuneze – gândindu-se la sălbaticii goi care stau la pândă pe-o insulă – cum au putut ei să ridice, să creeze colosul de Oxford Street sau Piccadilly. Cum au ajuns nişte sălbatici, care-alergau pe malul râului cu ostia-n mâna, după peşte, cum au ajuns să clădească această Londră măreaţă, această suprastructură greoaie, masivă şi hidoasă a lumii omului peste lumea naturii! Simpla idee îl îngrozi şi-l înspăimântă. Omul e oribil, înfricoşător în ceea ce face. Ce-a făcut omul a fost mai groaznic decât omul însuşi, aproape o monstruozitate.

Şi cu toate astea, în ce-l privea pe el ca persoană particulară, Brangwen simţea că toată lumea omului era exterioară şi străină de viaţa lui adevărată cu Anna. Dacă vântul măturа toată suprastructura oribilă a lumii de azi, cu oraşe, industrie şi civilizaţie, şi lăsa pământul gol, doar cu plante verzi şi ape curgătoare, lui nu-i păsa deloc atâta vreme cât era întreg, o avea pe Anna, copilul şi siguranţa nouă şi ciudată din suflet. Atunci, chiar dac-ar fi în pielea goală, ar găsi ei haine undeva, ar face-o căsuţă şi i-ar

aduce de mâncare nevesti-sii.

Şi altceva? De ce altceva ar mai fi nevoie? Activitatea aia uriaşă, în care se băgase omenirea, nu-nsemna nimic pentru el. Prin felul lui de-a fi n-avea ce căuta acolo. Atunci pentru ce trăia? Numai pentru Anna şi de dragul de-a trăi? Ce voia să găsească pe pământ? Numai pe Anna, pe copiii lui şi viaţa cu ea şi copiii lui? Nu mai era nimic altceva?

Dar mai simţea ceva, ceva în plus, care-i dădea sentimentul existenţei absolute. Se simţea ca şi cum ar fi trăit în veşnicie, aşa că lasă timpul să facă ce-o vrea! Dar afară ce era? Lumea artificială în care nu credea?

Ce să-i aducă Annei de-afară? Nimic? Dar oare era de-ajuns atâta? Era neliniştit în resemnarea lui. Anna nu era cu el. Şi totuşi nu prea credea în el însuşi, dacă făcea abstracţie de ea, deşi tot infinitul era de partea lui. Chiar dacă lumea-ntreagă s-ar duce de râpă sau ar cădea în uitare, el ar rămâne singur pe picioarele lui. Dar nu era sigur de ea. Iar el exista şi-n ea. Aşa că era nesigur.

Umbla mereu prin preajma ei, nefiind în stare să uite cu totul nesiguranţa vagă care-l bântuia şi părea să-l provoace, dar de care el nici nu voia s-audă. Când o vedea pe Anna vorbind cu copilul, avea un sentiment de spaimă, aproape de culpă, ca – şi cum lăsase ceva neterminat. Ea stătea la fereastră, cu bebeluşul de o lună în braţe, şi-i vorbea cu glas ciudat, un glas tânăr pe care Will nu-l mai auzise până atunci şi care-i suna în suflet ca o chemare de departe sau ca glasul unei alte lumi ridicând pretenţii asupra fiinţei lui. Stătea prin preajmă şi asculta, cu inima tresăltând, tresăltând întruna, ca să se revolte şi apoi să se supună. Apoi se băgă-n cochilie şi stătu deoparte… Nu putea să se mişte, chinuit de respingere, ca şi cum nu putea să se nege pe el însuşi. N-avea încotro, trebuia să fie el însuşi.

— Ia uite la prostuţii ăia de piţigoi, scumpeteo, spuse ea aproape cântând şi ţinând copilul la fereastră ca să vadă grădina dormind sub nea şi piţigoii care se-ncăieraseră în zăpadă. Ia uite la prostuţii ăia de piţigoi, draga mamei, cum s-au încăierat în zăpadă. Uită-te la ei,

păsărico. Îi vezi cum împrăştie zăpada cu aripioarele şi cum dau din cap? Nu-i aşa că-s nişte răi? Tare răi mai sunt! Ia uite cum şi-au scuturat penele-a! ea galbene pe zăpadă! Lasă c-o să vadă ei mai târziu ce bune erau, când le-o fi frig! Ce zici, păsărică scumpă, să le spunem să se-astâmpere? Să le spunem „Da' mai as tâmpăfaţi-vă odată?" Da-s tare răi, răi de tot! Uite la ei!

Ca din senin vocea i se făcu mai aspră şi repezită. Anna le bătu uşor în geam.

— Astâmpăraţi-vă, strigă ea, astâmpăraţi-vă, obrăznicături ce sunteţi! mai terminaţi odată!

Strigă la ei mai tare şi bătu în geam cu mai multă forţă. Vocea îi era înverşunată şi poruncitoare.

— N-aveţi niciun pic de cap, făcu ea. Uite, acum au zburat. Unde s-or fi dus prostuţii ăia? Oare ce-or fi vorbind ei între ei? Ce şi-or fi spunând, mieluşelul meu? O să uite, nu-i aşa, o să uite tot. O să le zboare tot din căpşoarele-alea seci, cu tichiuţe albastre.

În clipa următoare, îşi întoarse faţa luminoasă spre bărbatu-său.

— Se bumbăceau pe bune şi erau tare porniţi unu-mpotriva altuia! spuse ea cu vocea tremurând de emoţie şi mirare, ca şi cum era şi ea din lumea păsărilor, una cu neamul lor.

— Păi să ştii că piţigoii se bat, nu glumă! spuse el bucuros că Anna se-ntorsese spre el cu strălucirea pe care-o luase din altă parte.

Will veni lângă ea la fereastră şi se uită la urmele pe care le lăsaseră bătăuşii pe zăpadă şi la tisele încărcate de nea, cu ramuri albe şi negre. Chipul ei înflorit de strălucire ce-i cerea, ce-l întreba, la ce-l provoca? Nu ştia să spună. Dar cum stătea acolo, simţi că are o răspundere care-l făcea fericit, dar îl şi neliniştea, ca şi cum îl forţa cineva să-şi stingă singur flacăra ce-i lumina calea. Şi-deocamdată nu putea să se mişte.

Anna iubea copilul mult, mult de tot. Şi totuşi n-ajunsese la împlinire. Avea un uşor sentiment că mai trebuia să vină ceva; era ca o uşă întredeschisă. Stătea

aici, teafără şi nevătămată, la Cossethay, dar se simţea de parc-ar fi fost cu totu-n altă parte. Se căznea să vadă ce e dincolo. Şi de pe muntele ăsta Pisga al ei – ajunsese de-acuma-n vârf – ce privelişte i se deschidea? O licărire slabă la orizont, departe, departe de tot, şi un curcubeu ca un arc, ca o poartă „de umbre, deasupra cu o cornişă în culori palide. Oare chiap trebuie să meargă-ntr-acolo?

Îi lipsea ceva, erau câteva lucruri pe care nu le-nţelegea şi la care nu putea ajunge. Era ceva şi dincolo de ea. Dar de ce trebuia s-o pornească la drum? Pe muntele Pisga se simţea bine şi-n siguranţă.

Iarna se scula odată cu primele raze de soare şi, prin ferestrele din spate, vedea răsăritul învăluit în flăcări galbene şi portocalii deasupra ierbii verzi, cu luciri de oţel, în vreme ce părul cel mare stătea neclintit, între ea şi soare, întunecat şi impunător ea un idol. Sub el dădea cu ochii de oglinda netedă a apei cu sclipiri gălbui. Atunci spunea:

— Aici e.

Iar seara, când soarele amurgind apărea roşu prin spărtura mare din nori, Anna zicea din nou:

— E dincolo.

Răsăritul şi apusul soarelui erau capetele curcubeului care îmbrăţişa ziua şi-ai ci vedea ea speranţa, făgăduinţa. De ce să plece mai departe?

Şi totuşi punea mereu aceleaşi întrebări. Iarna, când soarele se grăbea să apună, Anna îşi îndrepta privirile spre ultimul act al piesei în care nu jucase-un rol pe măsura talentului ei şi tot întreba cu insistenţă:

— Ce faci, cum de-ţi reuşeşte toată harababura asta strălucitoare? Ce-ai de nu stai locului o clipă, să ne laşi şi pe noi în pace, să fim singuri numai cu noi înşine?

Nu-l chema niciodată pe bărbatu-său ca s-o conducă, să-i arate drumul. El era când departe de ea, când lângă ea, în funcţie de ce gândea despre el într-un moment sau altul. Ea putea s-arate copilul lumii întregi, să-l arunce în cuptor, micuţul putea să stea acolo, printre cărbunii aprinşi şi mugetul dogoritor al flăcărilor, precum cei trei

credincioşi stătuseră cu îngerul în cuptorul încins.

Curând căpătă încredere-n bărbatu-său, era sigură de el. Învăţase să-i citească gândurile pe faţa întunecată şi ştia câtă patimă poate ascunde. Îi cunoştea trupul zvelt şi viguros şi-o ţinea una şi bună, că-i al ei. Acum n-o mai nega nimeni. Era o femeie bogată care se lăfăia în bogăţiile ei.

Nu trecu mult şi rămase din nou însărcinată. Şi-asta îi aduse o mare satisfacţie şi-i şterse orice urmă de nemulţumire. Uită că urmărise soarele cu privirea să-l vadă cum urcă pe cer şi nu se-abate din drumul lui, el, călătorul magnific care se repezea furtunos înainte. Uită că luna o privise prin fereastra din înalturi a nopţii, dăduse din cap a recunoaştere, a vrajă, şi-i făcuse semn s-o urmeze. Soarele şi luna îşi vedeau de drumul lor, treceau pe lângă ea şi lăsau în urmă o femeie bogată care se lăfăia în bogăţiile ei. Ar fi trebuit să meargă şi ea, dar nu putea când o chemau ei, pentru că acuma trebuia să stea acasă. Bucuroasă, renunţă la aventura în necunoscut. Acum avea altceva de făcut: aducea copii pe lume.

Copilul era pe drum şi Anna se cufundă într-o mulţumire fără contururi clare. Chiar dacă nu era ea călătorul spre necunoscut, chiar dacă era acum o femeie bogată, la casa ei, uşile îi erau deschise sub arcul curcubeu – lui, pragul ei oglindea trecerea soarelui şi a lunii, drumeţii fără de seamăn, şi casa îi era plină de murmurul mişcării şi al nestatorniciei.

Era o uşă şi-un prag, da, chiar ea. Din ea apărea un alt suflet, care-avea să se-nalţe pe trupul ei ca pe prag, să scruteze zările şi să-şi pună mâna streaşină la ochi ca să vadă încotro s-o apuce.

Capitolul vil CATEDRALA

În primul an de căsătorie, până să vină Ursula pe lume, Anna Brangwen şi bărbatu-său se duseseră în vizită la baronul Skrebensicy, prietenul mamei ei. Baronul întreţinuse relaţii nu prea strânse cu mama Annei şi, fără să recunoască asta făţiş, se interesase mereu de fetiţă pentru că era poloneză get-beget.

Când Skrebensky avea 40 de ani, îi muri nevasta. lăsându-l neconsolat, înnebunit de durere. Lydia îi făcuse atunci o vizită, luând-o şi pe Anna cu ea. La vremea aia fetiţa avea 14 ani. Anna nu-l mai văzuse de-atunci. Îşi amintea de el ca de-un preot energic, mic de statură, care vocifera, perora şi-o băga pe ea în sperieţi, în vreme ce maică-sa, în felul ei grozav de ciudat, încerca să-l mângâie, într-o limbă străină.

Baronul cel mititel niciodată n-a prea avut-o pe Anna la inimă fiindcă fata nu ştia boabă de polonă. Cu toate astea, se considera într-un fel protectorul ei – în numele lui Lensky – şi-odată chiar îi dărui nişte bijuterii ruseşti de demult, cu tot felul de brizbrizuri, cele mai fără valoare din ce-i rămăsese de la nevastă-sa. Apoi dispăru iar din viaţa familiei Brangwen, deşi îi despărţeau numai vreo 30 de mile.

Trei ani mai târziu le-ajunse la urechi uimitoarea veste că se-nsurase cu o tânără englezoaică de familie bună. Toată lumea se minună. Apoi le sosi un exemplar din *Istoria parohiei Briswell* de Rudolph, baron Skrebensky, vicar de Briswell. Era o carte bizară, scrisă dezlânat şi plină de tot felul de morţi scoşi de prin morminte. Avea următoarea dedicaţie: „Soţiei mele, Millicent Maud Pearse, în care îmbrăţişez generosul spirit al Angliei”.

— Dacă n-a găsit altceva să-mbrăţişeze decât spiritul Angliei, spuse Tom Brangwen, nu prea-l văd bine de-acu’ încolo.

Dar făcându-i cu nevastă-sa o vizită de curtoazie, Tom o, văzu pe noua baroană, o femeiuşcă şireată, cu ten ca pielea de căprioară şi păr brun-roşcat. Trebuia să te uiţi la gura ei mereu, fiindcă etala-ntruna un zâmbet ciudat, de neînţeles, tare-i dădea la iveală dinţii niţel cam scoşi în afară. Nu era frumoasă şi totuşi Tom căzu pe loc în mrejele ei. Părea că se ghemuieşte ca o pisicuţă ce vrea să-i simtă căldura trupului, dar în acelaşi timp îi aluneca printre degete ca o zvârlugă, arătându-i o ironie care-l făcea să se gândească la gheruţele ei de oţel.

Baronul mai-mai că-şi pierduse minţile după ea, atât

era de curtenitor şi de atent. Ea, aproape în derâdere, dar totuşi foarte fericită, îl lăsa să umble nebun după înalta ei persoană. Cuconiţa asta ciudată avea frumuseţea insesizabilă şi nebâtătoare la ochi a dihorului. Tom Brangwen o băgase pe mânecă. îl juca pe degete şi râdea, gata să se sufoce, ca ispitită de cruzime. îl chinuia, nu glumă, pe bietul baron, care spusese demult „adio" tinereţii.

Când nevastă-sa îi dărui un fiu peste câteva luni, baronul Skrebensky nu-şi mai încăpea în piele de bucurie.

Încetul cu încetul, baroana îşi formă un cerc de cunoştinţe în ţinut. Căci era de familie bună, pe jumătate veneţiană şi şcolită la Dresda. Vicarul cel mic de stat şi de neam străin ajunse astfel la un statut social care aproape-i satisfăcea mândria nebunească.

Aşadar, familia Brangwen se cam miră când le sosi o invitaţie prin care Anna şi tânărul ei soţ erau poftiţi în vizită la casa parohială din Briswell. Căci acum familia Skrebensky era destul de înstărită, Millicent Skrebensky având ceva avere de la părinţi.

Anna-şi scoase hainele cele mai bune de la nafţalină, îşi reîmprospăta cunoştinţele din liceu privind manierele elegante şi-şi făcu apariţia cu bărbatu-său. Will Brangwen, roşu-n obraji, cu chipul luminos, cu mâini şi picioare lungi şi capul mic, ca cine ştie ce pasăre sălbatică, nu era deloc schimbat. Micuţa baroană zâmbea, arătându-şi dinţii. Avea un farmec al ei, un fel de răceală veselă şi râzătoare, ca de nevăstuică. De cum o văzu, Anna începu s-o respecte şi, instinctiv, se puse-n gardă, atrasă de siguranţa ciudată, ca de copil, a baroanei. Era ea fascinată, dar nu se prea-ncredea în gazdă. Baronul cel mititel încărunţise de-a binelea şi părea foarte fragil.

Se stafidise şi se zbârcise, dar era încă aprig şi nesupus. Anna se uita la trupul lui slab, la picioarele lui mici, delicate şi subţiri. îl asculta vorbind, trăgea cu coada ochiului la mâinile lui subţiri şi roşea. Recunoştea în el masculul, anii care se-adunaseră şi de la care nu prea mai avea ce să aştepte, focul înţelepciunii, capacitatea lui de-a

avea o reacţie precisă, bine gândită dinainte. Era atât de detaşat, atât de obiectiv şi mergea cu detaşarea şi obiectivitatea asta până la esenţă. Femeile ieşeau cu totul din preocupările lui, nu încăpea discuţie. Aşa că-i dădea mâna să aibă reacţia aia delicată, bine gândită dinainte.

Skrebensky era un exemplar deosebit şi interesant. Dur şi fără ascunzişuri, redus de vârstă până la o esenţialitate şi sinceritate aproape ucigătoare, crude, baronul avea totuşi o siguranţă atât de statornică în tot ce făcea, era atât de deosebit în siguranţa lui că Anna se simţi atrasă spre el. Îi urmărea fascinată focul interior, rece, aspru, distinct. Oare-ar fi preferat aşa ceva în locul căldurii difuze a bărbatului ei, în locul tinereţii lui înflăcărate şi oarbe?

Părea că respiră un aer mai rece, mai tăios, ca şi cum tocmai ar fi ieşit dintr-o cameră încălzită. Soţii Skrebensky, oamenii ăştia ciudaţi, o făcură să vadă un alt element, mai liber, în care fiecare persoană era detaşată, şi izolată. Oare nu era ăsta elementul ei natural? Oare nu cumva viaţa strânsă, apropiată, din familia Brangwen n-o lăsa să respire?

În timpul ăsta, micuţa baroană, cu o lumină ascunsă care-i apărea mereu în ochii căprui, strălucitori, se în ea cu Will Brangwen de-a şoarecele şi pisica. El nu era destul de ager ca să-i sesizeze toate mişcările. Totuşi o urmărea perseverent, cu ochi din care lumina nu dispărea nicio clipită. Pentru el, Millicent era o fiinţă ciudată. Dar n-avea nicio putere-asupra lui. Se înroşea până-n vârful urechilor şi era zgândărită la culme. Şi cu toate astea se uita întruna, curioasă, la faţa lui întunecată şi plină de viaţă ca şi cum ar fi vrut să-l ucidă cu dispreţul ei. Îl dispreţuia într-adevăr pentru firea lui lipsită de simţul critic şi al ironiei; n-o atrăgea deloc. Şi totuşi firea asta o enerva, parcă-i stârnea gelozia. Will o urmărea c-un interes plin de respect, întocmai cum s-ar fi uitat la o hermină jucăuşă şi sprinţară. El personal, însă, nu era băgat deloc în toată afacerea. Nu era genul lui. Ea era toată flacără scânteietoare şi zglobie, el era un foc strălucitor, arzând cu

flacără constantă. N-avea cu ce să se-aleagă de pe urma lui. Aşa că-l făcu să roşească rău de tot, etalând o superioritate de clasă subtilă şi ucigătoare. El roşi, dar tot nu zise nimic. Era mult prea deosebit de ea.

Apăru şi băieţelul ei cu bona. Era un copil ager şi iute, cu simţuri fine, nestatornic şi rece chiar şi faţă de ce-l interesa. De cum îl văzu, pe Will Brangwen îl tratã ca pe unul care nu era din lumea lor. Stătu o clipă lângă Anna, o acceptă în lumea lui şi-apoi o tuli, repede, atent, nerăbdător, arătând că-l interesează toate câte un pic.

Tatăl îl adora şi vorbea cu el în polonă. Era bizară şi rigidă atitudinea aristocratică a tatălui faţă de copil, relaţiile lor distante, clasica autoritate paternă, pe de o parte, şi supunerea filială, pe de alta. Se jucau amândoi, într-o anumită măsură fiecare separat unul de altul, două fiinţe deosebite, diferite mai degrabă în ce priveşte rangul decât relaţiile. Şi baroana zâmbea, zâmbea şi iar zâmbea, zâmbea întruna, arătându-şi dinţii cam ieşiţi în afară, având mereu o atracţie şi-un farmec misterios.

Anna îşi dădu seama cât de diferită ar fi putut să-i fie viaţa, cât de diferită ar fi putut să-i fie existenţa. Sufletul i se trezi şi ea se preschimbă într-o altă persoană. Intimitatea cu bărbatu-său dispăru; intimitatea aia ciudată şi învăluitoare a celor din familia Brangwen se anulă, intimitatea aia atât de caldă, atât de apropiată, atât de sufocantă, când trăieşti mereu cu impresia că ai o legătură cu altă persoană, o legătură de sânge. Ea nega relaţia asta strânsă ru tânărul ei soţ. El şi ea nu erau una şi aceeaşi persoană. Căldura lui n-avea s-o inunde de-a pururi, să-i inunde mintea şi individualitatea, până ci id ar ajunge la aceeaşi temperatură înaltă cu el, până când n-ar mai avea eul ei distinct de al lui. Voia şi ca o vi: – a ei. El părea să i se suprapună şi s-o inund. Va lui, cu viaţa lui, înfierbântată, până când Arma nu mai era în stare să spună dacă era ea însăşi sau dacă era; e mele, unită cu el într-o lume a intimităţii ring „i. carose-nchidea peste ea şi-o excludea din toată detaşarea de afară.

Voia să-şi regăsească vechiul ei eu bine definit,

detaşat, detaşat de tot, activ, dar nu absorbit, activ în e – o privea, lyând şi dând, dar niciodată absorbit. Pe cită vi. – us el voia această contopire ciudată cu ea, la care. Anna rezista încă. Dar de multe ori nu prea avea ea ce face. Înainte trăise atâta timp la adăpostul iubirii lui Tom Erangwen.

De la familia Skrebensky se duseră la marea dragoste a lui Will Brangwen, catedrala Lincoln, fiindcă nu era departe. Îi promisese că, una câte una, o să vadă toate catedralele din Anglia. Începură cu Lincoln, pe care el o ştia bine.

Când se-apropie timpul să plece, Will nu mai avea stare. Oare ce-l făcea să se schimbe aşa de mult? Anna era aproape furioasă, mai ales că venea de la soţii – Skrebensky. Dar acum el se desfăşura singur. Inima lui parcă-şi deschidea porţile ca să se uite la măreaţa catedrală ce domina oraşul. Sufletu-i alerga ca nebun înainte.

Când văzu în depărtare catedrala, de un albastru închis, ridicându-se nerăbdătoare spre cer, lui Will îi tresăltă inima. Era semnul din cer, era spiritul fluturând din aripi ca un porumbel, ca un şoim deasupra pământului. Se-ntoarse spre Anna, cu chipul luminat, în extaz, cu gura întredeschisă într-un zâmbet ciudat, extatic.

— Uite-o, draga de ea! spuse el.

„Draga de ea” o cam irită pe Anna. De ce „draga de ea”? Nu era ca oricare alta? Ce-avea catedrala, clădirea asta mare, o rămăşiţă învechită a trecutului, ca să-l impresioneze în halul ăsta?

Urcară un deal abrupt, el nerăbdător ca un pelerin care-ajunge la mormântul sfânt. Când se-apropiară de locul cupricina, cu castelul pe o parte şi catedrala pe cealaltă.

Will simţi că-i plesnesc vinele şi dau la iveală nişte flori purpurii; era pe altă lui pe.

Trecură de poartă şi dădură cu ochii de marea faţadă dinspre apus, în toată lăţimea şi bogăţia ei.

— E-o faţadă falsă, spuse el, uitându-se la piatra

aurie şi la turnurile gemene, care nu pierduseră nimic din iubirea lui.

Cuprins un pic de extaz, se trezi în uşa catedralei, aşteptând să se dezvăluie nedezvăluitul. Îşi ridică ochii spre minunata' desfăşurare de piatră. Acum avea să meargă înăuntru, în pântecele fără cusur, fără păcat.

Deschise uşa şi-n faţă-i apăru bezna măreaţă, susţinută de piloni, în care sufletul i se-nfioră şi se ridică din cuibul lui. Sufletu-i tresăltă şi se-nălţă în zbor în biserica impunătoare. Trupu-i stătea nemişcat, absorbit de înălţime. Sufletu-i tresăltă spre beznă, spre stăpânire, se răsuci până la ameţeală, se pierdu pe sine de-a tâta măreţie, zvâdni în pântece, în liniştea şi bezna fecundităţii, precum sămânţa prăereaţiei căzută în extaz.

Anna era şi ea copleşită de mirare şi veneraţie. 11 urmă pas cu pas. Aici, amurgul era însăşi esenţa vieţii, întunecimea brăzdată de culoare era germenele a tot ce e lumină şi zi. Aici apăreau primii zori şi-aici se stingeau ultimele raze de soare. Bezna din vremuri imemoriale, din care lumina vieţii avea să înflorească şi apoi să dispară în ea din nou, răsună de pace şi linişte adâncă, venită din negura vremurilor.

Departe de timp, mereu în afara timpului! Între răsărit şi apus, între primii zori şi ultimele zvârcoliri ale amurgului, biserica rămânea tăcută ca o sămânţă, învăluită-n bezna dinaintea germinării şi-n liniştea de după moarte. Sălaş, de zămislire şi moarte, mustind de toată zarva şi vremelnicia vieţii, catedrala rămânea cufundată-n tăcere, o sămânţă măreaţă şi închisă în ea, din care-avea să ţâşnească floarea strălucitoare a vieţii inimaginabile, dar al cărei început şi sfârşit se-ngemănau în ceasul tăcerii. îmbrăţişată de curcubeu, bezna, presărată cu nestemate, învăluia tăcerea cu muzică, întunericul cu lumină, moartea cu zămislire, întocmai cum sămânţă pune frunză peste frunză, cufundând rădăcina şi floarea în tăcere, înăbuşind toate secretele în trupul ei: moartea din care-a înviat viaţa la care s-a trezit, nemurirea pe care o atrage şi moartea pe care-o va strânge din nou în braţe.

Aici, în biserică, „înainte” şi „după” se împleteau, totul intra în elementul unic, atotcuprinzător. Brangwen ajunsese la desăvârşire. Ieşise din pântece, dând porţile în lături şi avântându-se spre lumină. Venise prin lumina zilei, adunând zi după zi, cunoaştere după cunoaştere, experienţă după experienţă, amintindu-şi de bezna din pântece, cunoscând dinainte întunericul de după moarte. Apoi, între timp, deschisese larg uşile catedralei, lăsând să intre amurgul celor două întunecimi, tăcerea liniştii îndoite, unde zorii erau apus şi începutul şi sfârşitul erau unul şi acelaşi lucru.

Aici piatra sărea de pe pământul neted, sărea împinsă de fiecare dată de o dorinţă cu un milion de braţe strânse la un loc, sus, sus de tot, deasupra pământului orizontal, prin amurg şi-nserare şi tot alaiul de dorinţe, prin abatere de la drumul cunoscut, o, spre extaz, spre atingere, spre întâlnire şi desăvârşire, spre întâlnire, spre îmbrăţişare, spre îmbrăţişarea strânsă, spre neutralitate, spre împlinirea fără cusur, ameţitoare, spre extazul de dincolo de timp. Sufletul lui rămânea acolo, în vârful arcului, prins în extazul ce nu cunoaşte timpul, desăvârşit.

Şi nu era nici timp, nici viaţă, nici moarte, doar asta, împlinirea asta fără de timp, unde izbucnirea pământului întâlnea izbucnirea pământului şi arculse-nchidea prin cheia de boltă a extazului. Asta era totul, absolut totul. Până când se trezi iar în lumina de dedesubt. Acolo se reculese din nou, în trecere, numai, fiecare rază din elsencorda şi ţâşnea, ţâşnea drept în întunecimea de deasupra, spre zămislirea şi misterul unic, spre atingere, spre îmbrăţişare, spre desăvârşire, spre piscul eternităţii, spre vârful arcului.

Anna era şi ea copleşită, dar mai degrabă redusă la tăcere, decât vorbind la unison cu restul. Îi plătea lumina asta ca nefiind chiar a ei, dar nu putea să-l vadă pe Will dus de pe lume, căzut în extaz. La început, patima lui care izbucnise-n catedrală o umpluse de veneraţie, dar apoi o enervă la culme. La urma urmei, afară era cerul, iar aici, în semiîntunericul ăsta misterios, sufletul lui Will se-nălţa

odată cu coloanele, însă nu spre stele şi spre nesfârşirea întunecată, dar limpede ca cristalul. Se-nălţa ca să-ntâlnească şi să îmbrăţişeze piatra minată de impulsul de-a răspunde, acolo în bezna şi taina acoperişului. Nemişcarea, privită de departe, şi împreunarea arcelor, saltul şi izbucnirea pietrei, care ducea pe umeri acoperişul măreţ, o umplură de groază şi-i luară graiul.

Dar totuşi… totuşi ţinea minte că cerul liber nu era o boltă azurie, nu era o cupolă din care atârnau sumedenie de candelabre sclipitoare. Era un loc unde stelele îşi făceau libere rondul de noapte, libere să meargă sus, tot mai sus.

Catedrala o stârni şi pe ea. Dar Arma n-ar fi acceptat în ruptul capului ca pietrele-alea săltăreţe să se-mpletească într-un acoperiş măreţ, tărâmul cel mai de pe urmă, care s-o închidă acolo şi dincolo de care să nu fie nimic, nimic, absolut nimic. Sufletul lui s-ar fi bucurat să fie aşa. Aici, aici e totul, desăvârşit şi veşnic: mişcare, întâlnire, extaz şi nicio himeră a timpului, nopţii şi zilei care trece, doar spaţiul perfect proporţionat, mişcarea necurmată şi mereu născândă şi patima croindu-şi drum spre altar, printre valurile maiestuoase ca reveniri ale extazului.

Sufletul Annei era prea aproape de altar, de pragul veşniciei, plin de adoraţie pioasă, spaimă şi bucurie. Dar ezita când era vorba să treacă, nuse-ncredea în supremaţia altarului. Nu era ea aia pe care s-o arunci cu forţa spre înălţimi, înălţimile zborurilor pătimaşe, şi-apoi s-o laşi să cadă pe treptele altarului ca pe un ţărm al necunoscutului. În toate astea era o mare bucurie şi mult adevăr. Dar chiar şi-n extazul orbitor al catedralei, Anna revendica alt drept. Altarul era sterp, luminile i se stinseseră şi rămăsese-n întuneric. Dumnezeu nu-i mai dădea lumina lui divină. Totul era fără viaţă acolo. Anna îşi cerea dreptul spre libertatea de deasupra ei, de dincolo de-acoperişul catedralei. Totdeauna avea sentimentul că voia cineva să-i pună o piedică, să n-o lase să se-avânte spre înalturi.

Aşa că se-agăţa de lucrurile mici, care-o salvau şi nu

lăsau s-o ducă torentul patimii, care sare spre infinit într-un şuvoi imens, triumfător, izbindu-se şi croindu-şi singur drum. Voia să se desprindă din mişcarea asta săltăreaţă, care mergea numai înainte, să se înalţe din apa mării precum o pasăre se înalţă cu picioare ude şi mlădioase, să se ridice precum o pasăre se ridică cu pieptul înainte şi-şi repede trupul afară din freamătul şi zbuciumul mării ce-o poartă spre un sfârşit pe care nu-l vrea, să se smulgă precum o pasăre înaripată şi, sub cerul liber unde totul are limpezimea cristalului, să se ridice deasupra zvârcolirii necurmate, să fie ca un punctişor distinct ce stă suspendat în aer, se mişcă într-o parte şi-n alta, văzând şi răspunzând înainte de-a se lăsa din nou în jos, după ce-a ales sau a găsit direcţia în care va fi dusă.

Parcă trebuia să se prindă de ceva, parcă aripile-i erau prea slabe ca s-o ridice deasupra zbuciumului mării. Dădu cu ochii de chipurile mititele, sculptate-n piatră, ciudate şi răutăcioase, şi rămase pironită-n faţa lor.

Chipurile alea mititele şi viclene te priveau din marea curgere a catedralei de parcă ştiau ele ceva. Ştiau ei bine, drăcuşorii ăştia care dădeau riposta cuvenită iluziei umane, ştiau ei bine că toată catedrala asta nu era absolutul, că mai era ceva şi dincolo de ea. Făceau cu ochiul şi rânjeau răutăcioşi, sugerându-ţi nenumăratele lucruri pe care măreţul plan al bisericii le lăsase pe dinafară.

— Or fi multe-aici, înăuntru, dar şi mai multe sunt afară, păreau să spună chipurile mititele în zeflemea.

Chipurile astea mititele erau sus, săltate de marele impuls către altar. Dar în afară de asta, fiecare avea voinţa lui, mişcarea lui, ştiinţa lui, care nu se dădeau bătute, sfidând marea curgere a catedralei şi râzând triumfătoare de propria lor micime.

— Ia uite! scoase Anna un strigăt. Ia uite ce adorabile sunt chipurile alea! Uită-te la ea.

Brangwen se uită fără prea multă tragere de inimă. Asta era glasul şarpelui din rai. Anna-i arătă un chip mititel, sculptat în piatră. Era durduliu, viclean şi

răutăcios.

— O cunoştea, ăla care-a sculptat-o o cunoştea, spuse Anna. Sunt sigură că era nevastă-sa.

— Da' nici vorbă de femeie, e-un bărbat, i-o tăie repede Brangwen.

— Crezi? Nuuu: Nu-i bărbat. Aia nu-i mutră de bărbat.

Vocea ei era cam batjocoritoare. El râse puţin şi plecă mai departe. Dar ei nici prin cap nu-i trecea să meargă cu el. Rămase pe loc, zăbovind pe lângă chipurile sculptate. Şi el nu putea merge mai departe fără ea. Aştepta impacientat de propria lui. reacţie adversă. Anna-i strica toată plăcerea comunicăriipătimaşe cu catedrala. Aşa că-ncepu să-ncrunte din sprâncene.

— A, asta-i nemaipomenită! izbucni Anna din nou. Uite-aici! E-aceeaşi femeie, numai c-a făcut-o închinându-se! Ce grozavă e! Aşa-i c-a făcut-o cam hidoasă? (Anna râdea amuzată.) Doamne, ce-o mai ura! Trebuie să fi fost un tip hazliu! Ia uită-te la ea, e teribilă, juri că-i o scorpie şi mai multe nu! Tare trebuie să se fi distrat când a făcut-o aşa. Şi pe deasupra, i-a mai întors şi spatele, nu?

— Ţi-am mai spus că-i un cap de bărbat, nici vorbă să fie femeie… e-un călugăr… proaspăt bărbierit, spuse el.

Anna pufni în râs.

— Nu-ţi convine că şi-a băgat nevasta-n catedrala ta, aşa-i? zise ea în batjocură, cu un râs cristalin şi profan.

Şi râse victorioasă, cu răutate.

Anna reuşise să scape din strânsoarea catedralei, să se elibereze de ea, reuşise chiar să nimicească şi patima lui Will. Era bucuroasă, dar el era înfuriat la culme. Oricear fi făcut de-acum încolo, nu mai putea să vadă-n catedrală aceeaşi minunăţie ca înainte. Toate iluziile i se spulberaseră. Ce fusese pentru el absolutul, tot cerul şi pământul la un loc, devenise, şi pentru el şi pentru ea, un morman de gunoi, fără viaţă… dar fără viaţă de tot.

Parc-avea numai cenuşă-n gură şi furia-l rodea în suflet. O ura pe Anna fiindcă-i distrusese altă iluzie fără de care nu putea trăi. Curând o să fie gol-goluţ, cu sufletul

sterp, n-o să mai aibă unde să se refugieze, n-o să mai aibă nicio credinţă în care să găsească un sprijin.

Cu toate astea, pe undeva prin adâncul sufletului, avusese o reacţie mai puternică faţă de chipul mititel şi viclean care ştia el. ceva decât faţă de curgerea fără cusur a catedralei.

Şi totuşi, deocamdată, sufletu-i era nenorocit, şi hoinar, fără adăpost. Nu-i venea să creadă că Anna îl dăduse-afară din propria lui realitate. Voia să-şi ia catedrala înapoi. Voia să-şi împlinească patima oarbă. Şi nu mai putea. Intervenise ceva.

Se duseră din nou acasă. În amândoi se petrecuse o schimbare. Ea – şi descoperise un soi nou de respect pentru ce voia el, iar el simţea că, pentru el, catedralele n-o să mai fie niciodată ce fuseseră până atunci. Înainte crezuse că sunt absolutul. Dar acum le vedea chircite sub cer, ascunzând încă înăuntru lumea întunecată şi misterioasă a realităţii, dar ca o lume în altă lume, un fel de completare la un spectacol, pe câtă vreme înainte fuseseră pentru el o lume într-o mare dehaos: o realitate, o rânduială, absolutul într-o harababură fără noimă.

Înainte simţise că de-ar putea să pătrundă pe uşa cea mare şi să privească prin beznă spre miracolul, îndepărtat, mustind de sentimentul suprem, al altarului, atunci, având împrejur ferestrele suspendate-n gol ca nişte perniţe cu bijuterii ce se scaldă-n propria lor splendoare, numai atunci şi-ar fi găsit împlinirea, desăvârşirea. Aici, împlinirea, după care tânjise atâta, venea mai aproape, spre această poartă a marelui necunoscut, strângând în ea toată realitatea şi-aici altarul era uşa mistică prin care toţi şi toate trebuiau să treacă spre veşnicie.

Dar acum, trist, şi dezamăgit, îşi dădea oarecum seama că uşa cu pricina nu prea era uşă. Era prea îngustă, era o uşă falsă. Afară, dincolo de zidurile catedralei, erau multe spirite înaripate care n-aveau fineţea să poată trece prin sita beznei bătută-n nestemate. Pentru el absolutul dispăruse.

Ascultă sturzii cântând prin grădini şi auzi o notă

care nu-i ajunsese niciodată la urechi în catedrală: o notă liberă, nepăsătoare şi veselă. În drum spre serviciu, trecu peste-un câmp smălţat cu păpădii galbene şi marea de galben strălucitor i se păru dintr-odată atât de somptuoasă şi-atât de proaspătă că-l cuprinse bucuria când se gândi că scăpase de catedrala lui înveşmântată-n umbre.

Viaţa exista şi afară din biserică. Multe lucruri, multe de tot, nu le găseai în biserică. Se gândi la Dumnezeu şi la toată rotonda albastră a zilei. Era ceva într-adevăr măreţ şi liber. Se gândi la ce mai rămăsese din veneraţia vechilor greci şi i se păru că niciun templu nu poate fi perfect până când n-ajunge-n ruină şi nu se face una cu vânturile, cerul şi-i arba.

Totuşi Will iubea biserica. O iubea ca pe-un simbol. Se-ngrijea de ea pentru ce încerca să reprezinte, mai degrabă decât pentru ce reprezenta într-adevăr. Şi totuşi o iubea. Bisericuţa de care-l despărţea un zid îl atrăgea şi el o-nconjura cu atenţia lui plină de iubire. Şi se ducea s-aibă grijă de ea, să n-o lase să cadă-n paragină. Era pentru el un lucru vechi şi sfânt. Avea grijă de sculptui ile-n piatră şi lemn, acorda orga, punea la loc o bucăţică picată dintr-o sculptură, repara mobilierul. Mai târziu îl făcură şi dirijorul corului.

Viaţa lui îşi schimba centrul de greutate, venea mai la suprafaţă. Nu reuşise să se facă înţeles cu-adevărat, nu reuşise să se exprime ca lumea. Trebuia s-o ia din nou pe vechiul drum. Dar ca spirit, era neterminat, aproape nenăscut.

Anna era acuma absorbită de copil. Pe bărbatu-său îl lăsă să-şi vadă de-ale lui. Era gata s-amâne toate aventurile şi incursiunile în realităţi necunoscute. Avea copilul, el era viitorul ei palpabil şi imediat. Dacă sufletul ei nu reuşise să-şi găsească împlinirea, pântecele o găsise deja.

Biserica de lângă casa lor îi deveni foarte apropiată şi dragă lui Will. Ţinea la ea, fiindcă era toată în grija lui. De nu şi-ar găsi o ocupaţie nouă, ar fi fericit să împărtăşească aceeaşi credinţă veche şi dragă. Ştia bine bisericuţa asta

cu pereţi albi, văruiţi. În umbra ei Will se reîntorcea la vechea lui existenţă. Îi plăcea să se afunde în liniştea ei precum se scufundă o piatră în apă.

O luă prin grădină, urcă cele câteva trepte ca să treacă zidul şi pătrunse-n liniştea şi pacea bisericii. Uşa grea se trânti în urma lui, zgomotul paşilor răsună până dincolo de coloane şi-n inimă simţi un mic impuls spre tandreţe şi pace mistică. Îi era şi puţin ruşine, ca unui om care-a dat greş şi-acum se-ntoarce să-şi regăsească împlinirea.

Îi plăcea s-aprindă luminările de la orgă şi, singur, la lumina palidă, să exerseze imnurile şi cânturile pentru slujbă. Arcele văruite se retrăgeau în întuneric, sunetul orgii şi-al pedalierului se pierdea în tăcerea netulburată a bisericii; în turn se-auzeau zgomote slabe, nelumeşti şi-apoi muzica răsuna din nou cu putere, triumfătoare.

Pentru viaţa lui nu se mai agita deloc. Îşi destinse voinţa şi lăsă lucrurile să curgă. Era mult între el şi nevastă-sa, dacă nu chiar totul. Ea învinsese într-adevăr. Lasă-l s-aştepte şi să se supună, s-aştepte şi să se supună. Ea, copilul şi el, toţi trei la un loc erau unul singur. Orga lăsă să se-audă declaraţia lui solemnă. Apăsa pe clapele orgii şi sufletu-i zăcea în întuneric.

Pentru Anna, copilul era fericirea supremă şi împlinirea. Dorinţele-i rămaseră-n suspensie, nu mai contau, sufletul ei cunoştea fericirea deplină prin copil. Era cam debil şi Anna avu de furcă, nu glumă, până-l puse pe picioare. Nu se gândi nicio clipă c-ar putea să-l piardă pentru totdeauna. Fetiţa era delicată, slăbuţă, deci era de datoria Annei s-o facă zdravănă. Se dedică acestei munci cu totul, căci copilul era lumina ochilor ei. Toată imaginaţia lucra pentru un singur scop. Era mamă. Era de-ajuns să umbli cu mânuţele şi picioruşele-alea care-abia ieşiseră la lumină, cu trupuşorul cel nou creat, s-auzi glăsciorul proaspăt străpungând tăcerea. Pentru ea, tot viitorul ieşea la iveală din plânsul şi gânguritul copilaşului. Când îi dădea să sugă, cântărea în mâini anii vieţii viitoare… Se născu în ea simţul pătimaş al împlinirii, al

viitorului şi-asta o făcu puternică şi plină de viaţă. Tot viitorul era-n mâinile ei, în mâinile unei femei. Nici numplinise fetiţa 10 luni că Anna rămase din nou însărcinată. Parcă intrase-n viitoarea vieţii fecunde, fiecgre clipă era plină şi ocupată de-atâta zămislire. Se simţea, ca şi pământul, izvorul a tot ce există.

Brangwen vedea de biserică, cânta la orgă, făcea repetiţii cu băieţii din cor şi ţinea lecţii la şcoala de duminică. Era destul de fericit. Când făcea religia cu băieţii duminica, îl învăluia o fericire plină de nerăbdare şi dorinţa fără alean. Tot timpul se entuziasma la gândul unei taine care era pe-aproape, dar pe care n-o căutase încă.

În casă, Will era supus nevestei şi micului lor matriarhat. Ea-l iubea fiindcă era tatăl copiilor ei. Şi totdeauna-l dorea fizic. Aşa că el renunţă la-ncercarea de-a avea vreo superioritate spirituală şi chiar la respectul pentru viaţa lui conştientă sau publică, pe care-l aştepta altă dată de la ea. Pur şi simplu trăia prin dragostea ei carnală. Şi el era supus micului lor matriarhat, având grijă de copil şi ajutând la diverse treburi prin casă. Acuma nu mai dădea nicio ceapă degerată pe propria lui demnitate şi importanţă. Dar faptul că renunţase la orice pretenţie, viaţa izolată, legată numai de interesul lui, îl făceau să pară ireal, lipsit de importanţă.

Anna nu spunea în public că e mândră de el. Dar curând învăţă să nu se sinchisească de viaţa publică. El nu era ceea ce se numeşte un bărbat cum scrie la carte: nu bea, nu fuma şi nu-şi dădea vreo importanţă. Dar era bărbatul ei şi însăşi indiferenţa lui faţă de tot ce-nseamnă bărbăţie o făcea regina lumii-n care erau numai ei doi… Fizic, ea-l iubea şi el o satisfăcea. El rămânea singur şi totdeauna pe planul doi. La început o zgândărise faptul că lumea exterioară exista atât de puţin pentru el. Privindu-l cu ochii omului din afară, se simţea tentată să-şi bată joc de el. Dar batjocura se transformă într-un fel de respect. îl respecta pentru că i se supunea aşa de simplu şi total. Mai presus de toate, era înnebunită să-i nască copii. Era-nnebunită să fie dătătoare de viaţă.

Nu putea să-l înţeleagă. Nu-nţelegea când îl apuca vreo furie ciudată, întunecată, şi nu-i înţelegea nici devotamentul pentru biserică. Ce-l interesa pe el era *clădirea* bisericii. Şi totuşi în suflet avea o patimă pentru ceva. Curăţa lucrătura în piatră, repara sculpturile în lemn, punea orga la punct şi-avea grijă să cânte corul cât mai aproape de perfecţiune. Treaba lui era să păstreze neatinse rânduiala şi ritualul bisericesc, să ţină în mină tot edificiul ăsta sacru şi-apropiat şi să se-ngrijească de slujbă de la un cap la altul. Pe chip şi-n mişcările lui atente se vedea puţină suferinţă şi încordare, pe care le suporta, însă, surâzător. Era ca un îndrăgostit care ştie că iubita-l înşală şi totuşi o iubeşte, numai că dragostea lui este mai încordată. Biserica era falsă, dar el o slujea cu şi mai multă grijă.

În timpul zilei, când lucra în birou, nu se consuma deloc. Pur şi simplu nu exista. Lucra ca o maşină până când venea timpul să se ducă acasă.

O iubea din toată inima pe bruneta aia mică de Ursula şi-aştepta să crească, să-nceapă şi ea să-şi dea seama de

nişte lucruri. Acuma, mama avea monopolul asupra fetiţei. Dar inima lui aştepta în beznă. O să vină şi vremea lui.

În cele din urmă învăţă să i se supună Annei. Îl forţa să accepte spiritul legilor ei, dar îi lăsa litera legilor lui. Nu putea să-nghită dracii care-l apucau câteodată. Anna suferea cumplit din cauza furiei lui întunecate, inexplicabile şi imprevizibile, când îl năpădea bezna şi-un vânt întunecat parcă ştergea de pe faţa pământului tot ce-avea de-a face cu Will. Atunci Anna simţea c-o anihilează şi pe ea şi totul în jur.

La început s-a luptat cu el. Când era-n starea asta, Will îngenunchea noaptea şi-şi spunea rugăciunile. Anna se uita la silueta lui chircită.

— De ce te laşi în genunchi şi te faci că te rogi? îi spunea ea cu asprime. Crezi că există vreun om pe lumea

asta care poate să se roage când e-n halul ăsta de josnic cum eşti tu?

El rămânea chircit lângă pat, fără să se mişte.

— E înfiorător, mai zicea ea, şi câtă prefăcătorie! Ce pretinzi că spui? Şi cui te faci că te rogi?

El tot nemişcat rămânea, fierbând de furie, o furie rudimentară, de animal, când întreaga lui fiinţă părea că se dezintegrează. Parcă trăia sub tensiune şi din când în când apărea furia asta întunecată, fără cap şi fără coadă, setea de distrugere. Atunci Anna se lupta cu el şi bătăliile erau aprige, sângeroase. Şi pe urmăpatima le era la fel de neagră şi înspăimântătoare.

Dar puţin câte puţin Anna învăţa să-l iubească altfel, şi era mai bine. Se dădea la o parte şi, când simţea că-l apucă năbădăile, nu-l lua în seamă; îl lăsa în lumea lui, ea rămânând cu ale ei. El se lupta amarnic cu el însuşi ca să vină-napoi la ea. Căci în cele din urmă îi intră bine-n cap ce suferinţă de câine-l aşteaptă până se întoarce la ea Aşa că se străduia să i se supună, dar ea se temea de încordarea înfricoşătoare din ochii lui. Făcea dragoste cu el şi-l lua în lumea ei cu totul. După asta îi era recunoscător, supus.

Will îşi înjghebă un atelier unde să poată lucra în lemn. Acolo repara ce era nevoie pentru biserică. Aşa c-avea o grămadă de treburi: nevasta, copilul, biserica, meşterelile lui în lemn, serviciul, care-i umpleau tot timpul. De n-ar fi fost barierele din el, peste care nu putea trece, întunecimea care-i înnegura privirea! Până la urmă trebui să se recunoască învins. Era nevoit să se supună propriei lui imperfecţiuni, limitelor propriei lui fiinţe. Trebuia chiar să ştie clar că-l apucă năbădăile şi să ţină seama de asta. Dar, fiindcă Anna se purta mai blând cu el, şi furia lui se mai domoli.

Uneori stătea foarte liniştit, cu chipul luminos şi visător. Atunci, în momente ca alea, vedea Anna că sub lumina de pe chip se-ascundea multă suferinţă. Era conştient că are nişte limite, că-n propria lui fiinţă era ceva neterminat, neformat, nişte muguri care n-ajunseseră să

plesnească, nişte lăcaşuri închise ale beznei, care n-aveau să se deschidă şi să crească niciodată, deşi trupul lui era plin de viaţă. Nu era pregătit să-şi găsească împlinirea. Ceva neterminat din el îi punea tot felul de piedici, era în el o întunecime pe care *nu putea* s-o risipească şi care n-avea să se risipească în vecii vecilor.

Capitolul VIU COPILUL

De la bun început copilul stârni o emoţie adâncă şi puternică în sufletul tânărului tată. Brangwen abia-ndrăzni să recunoască; era atât de puternică şi venea din asemenea adâncimi de beznă… Când auzea copilul plângând, îl apuca groaza din cauza ecoului care răsuna în adâncurile necunoscute din fiinţa lui. Trebuia oare să cunoască adâncimi ca astea, primejdioase şi de neînlăturat?

Ţinea copilul în braţe şi se plimba în sus şi-n jos prin cameră nelinişti de plânsul odraslei, carne din carnea lui, sânge din sângele lui. Da, carnea şi sângele lui ţipau ca din gură de şarpe! Simţea revoltă în suflet împotriva glasului de copil. Izbucnise-n el dintr-odată, venind din adâncurile necunoscute ale fiinţei sale.

Câteodată, noaptea, copilul nu mai termina cu plânsul, exact în nopţile mai apăsătoare şi cu somn chinuitor, ca o povară. Pe jumătate adormit, întindea mâna s-acopere faţa copilului ca să tacă odată. Dar îl oprea ceva: îl oprea plânsul ăla care nu se mai sfârşea, insuportabil şi neomenesc. Era un plâns atât de impersonal, fără cauză sau obiect. Totuşi îşi găsea imediat ecou în sufletul lui, care căuta să răspundă la toată nebunia asta. Îl umplea de groază, îl aducea la un pas de nebunie.

Învăţă să se resemneze, să se obişnuiască cu ideea că tot ce era viaţă-n el nu mai conta nici cât negru sub unghie, că de izvorul ei uitase toată lumea. Deci el, Will, nu era ce credea că e! Atunci era cum era, adică necunoscut, puternic, tenebros.

Se obişnui cu puiul de om, ştia cum să ridice şi să ţină-n braţe trupuşorul. Bebeluşul avea un cap frumos şi

rotunjor care-l mişca pe Will cu patimă. Şi-ar fi dat şi ultima picătură de sânge ca să apere biluţa aia perfectă şi minunată.

Învăţă să cunoască mânuţele şi picioruşele, ochişorii ăia ciudaţi, de-un căprui auriu, care nu vedeau nimic, guriţa stranie, fără dinţi, care se deschidea numai ca să ţipe, să sugă sau să-nceapă să râdă. Aproape că-nţelegea. chiar şi picioruşele care-i provocaseră la început un sentiment de repulsie cu bălăbăneâla lor. Aşa mititele cum erau, puteau să lovească cu o blândeţe care era a lor şi numai a lor.

Într-o seară îi căzură ochii.pe vietatea aia micuţă, care, în costumul lui Adam, se dădea de-a dura-n poala mai-că-şi. Lui Will i se făcu rău, căci vedea copilul total neajutorat şi vulnerabil într-o lume străină şi ostilă; într-o lume plină de lucruri tari şi înălţimi diferite, copilul era vulnerabil în orice clipă. Totuşi era vesel nevoie mare. Şi totuşi, în plânsul lui înspăimântător şi fără obiect, nu era spaima oarbă, venită de departe, a goliciunii lui vulnerabile, spaima că era cu totul în mâinile altora, neajutorat în orice clipă şi-n orice loc? Will nu putea să-ndure s-audă copilul plângând. Inima i se strângea şi omul se pornea să-l apere împotriva universului întreg.

Dar aştepta să treacă zilele-astea urâte, căci vedea bucuria la orizont. Văzu urechiuşa scumpă şi nepăsătoare a copilului, albă ca spuma laptelui, un pic de păr mătăsos, ca o pulbere fină, arămie. Şi se puse pe aşteptat. Aştepta ca gâgâlicea să fie şi-a lui, să se uite la el şi să-i răspundă.

Bebeluşul era o fiinţă distinctă, dar era copilul lui, al lui şi numai al lui. Carnea şi sângele lui erau şi-n boţul ăsta cu ochi. Ţinea copilul strâns la piept şi dădea drumul la un râs răsunător, pătimaş. Şi copilul îl recunoştea.

Ochişorii ăia abia deschişi, în care abia mijiseră zorile, se uitau la el şi Will voia să ia act de prezenţa lui, să-l recunoască. După asta se convinse. Copilul îl cunoştea. O strâmbătură ciudată, care aducea a râs, îi apărea pe chipul mititel şi asta era numai pentru el. îl strânse la piept, hohotind triumfător.

Ochii de-un căprui auriu ai copilului se luminară încet-încet şi se făcură mari de tot când văzură faţa întunecată şi radioasă a tânărului. O cunoştea mai bine pe maică-sa şi voia mai mult la ea. Dar extazul cel mai puternic şi mai pătrunzător, aşa mititel cum era, era pentru tata.

Începu să prindă puteri, să se mişte voiniceşte şi liber, să scoată sunete ce-aduceau a cuvinte. Era fetiţă mare de-acuma. Îl cunoştea deja după mâinile puternice, se bucura la nebunie când o strângea tare-n braţe şi râdea şi ţipa de bucurie când se juca cu ea.

Şi inima lui era plină de iubire pătimaşă pentru copil. Fetiţa nu trecuse mult de-un an când veni pe lume al doilea copil. Atunci Will o luă pe Ursula în stăpânire, pe ea, prima lua fetiţă. Inima lui era toată numai pentru ea.

A doua avea ochi albaştri şi pielea albă. Aducea mai mult cu cei din neamul Brangwen, spuneau ei. Părul îi era ca aurul. Uitaseră, se vede, de claia blondă şi rebelă pe care o avusese Anna când era mică. Nou-venitei îi spuseră Gudrun.

De data asta Anna era mai tare şi mai puţin curioasă şi nerăbdătoare. Nici nu-i păsa că n-avea un băiat. Destul c-avea lapte şi putea să-i dea copilului să sugă. O, Doamne, ce fericire să simtă viaţa aia mică sugând lapte din trupul ei! O, ce fericire să simtă pruncul, zdravăn de acum, cum se prinde de ea cu mânuţele, cum se-ntinde orbeşte, şi totuşi cu patimă, spre sânii ei, să-i simtă guriţa căutând-o pe ea, sigură că există, să simtă pacea desăvârşită ce-o-nvăluia când se destindea trupuşorul, iar gura şi gâtul se străduiau să sugă, să sugă şi iar să sugă, să soarbă viaţa din ea ca să facă o viaţă nouă, aproape suspinând de bucurie, pătimaşă că-şi capătă existenţa ei, să simtă mânuţele cum se prind nebuneşte de sfârc când ea-l dădea la o parte, ca să nu mai zică nimeni nimic. Annei i-ajungea asta. Părea că trece într-un fel de fericire inexprimabilă a maternităţii. Fericirea maternităţii era totul pentru ea.

Aşa că tatăl avea fetiţa mai mare, înţărcată de-acuma. Ochii de-un căprui auriu, vioi şi plini de uimire, ai

micuţei Ursula erau pentru el, cel care a aşteptat în umbra mamei până a fost nevoie de el. Mama simţi un ghirppe de gelozie în inimă. Dar ea era încă acaparată de fetiţa cea mică. Era toată a ei şi copila numai de ea avea nevoie.

Ursula era acum odoru' lu' tăticu'. Era floricica, soarele lui. El avea răbdare, energie şi imaginaţie pentru ea o învăţa tot felul de lucruri nostime, o făcea să-şi găsească împlinirea şi-o stârnea s-arate cât poate, aşa piticuţă cum era. Ea-i răspundea cu râsul ei caraghios de copil şi cu strigăte de bucurie.

Acuma, c-aveau doi copii, chemară o femeie să facă gospodăria. Anna avea grijă numai de fetiţe. Nu era prea mult, deşi erau două, dar îi făceau rău să se gândească la altă muncă, acum când veniseră pe lume copiii, decât grija pentru ei.

Când Ursula începu să meargă, era foarte preocupată de propria ei persoană, se distra totdeauna singură şi nu prea-i păsa dacă alţii îi dădeau atenţie sau nu. De multe ori, seara pe la 6, Anna o lua pe cărare, trecea fetiţa peste gărduţ şi-o lăsa pe c'amp, zicându-i:

— Du-te-naintea lu' tăticu'!

Şi când urca dealul, lui Brangwen îi apărea în faţa ochilor, pe coborâşul potecii, o mogâldeaţă cu păr negru ca pana corbului care venea-mpleticindu-se şi bătută de vânt şi care, de cum îl vedea, o pornea fuguţa spre el, pe deal în jos, dând din mânuţe ca o moară de vânt mititică şi zurbagie. Lui îi tresălta inima şi-o lua cât putea la fugă ca s-o prindă, fiindcă ştia c-o să cadă. Ea se repezea ca o furtună, dând din mânuţe. Şi el era fericit s-o prindă-n braţe. Odată, când venea în zbor spre taică-său, Ursula căzu. El o văzu cum cade, cu mânuţele ridicate spre el. Când ajunse lângă ea şi-o luă în braţe, fetiţa avea sânge la gură. Will n-a suportat niciodată să se gândească la scena asta, totdeauna i-a venit să plângă, chiar când îmbătrânise şi Ursula era de-acum ca o străină pentru el. Cât a iubit-o pe mititica aia de Ursula! Când era tânăr, însurat prima dată, se uscase de dorul ei.

Când fetiţa se făcu un pic mai mare, o vedea, cu

şorţuleţul ei roşu, cum se urcă pe gărduţ fără să se uite, se clatină gata-gata să cadă, se dă de-a dura, se ridică şi vine spre el ca vântul şi ca gândul. Uneori îi plăcea s-o ducă taică-său pe după gât, alteori prefera să meargă amândoi ţinându-se de mână, câteodată îl prindea cu mânuţele de picior o clipă şi pe urmă o lua din nou la fugă. El chiuia şi-o chema, punându-se la mintea ei, ca un copil puţin mai mare. Pe-atunci era încă doar un băiat înalt, subţire şi necopt, de 22 de ani.

El i-a Făcut leagănul, scăunelul, taburetul, apoi scaunul cu picioare înalte ca s-ajungă la masă. Tot el o urca pe masă sau îi făcea o păpuşă dintr-un picior de la o masă veche, în vreme ce ea-l urmărea pisându-l:

— Fă-i ochi, tăticule, fă-i ochi!

Şi el îi făcea ochii încrustându-i cu cuţitul.

Ursulei îi plăcea grozav să se gătească, aşa că-şi lega o aţă pe după ureche şi atârna de ea o mărgea albastră, ca să zică şi ea că are cercei. Cerceii erau diferiţi: cu mărgea roşie, cu mărgea aurie şi cu o periuţă. Şi când venea el seara acasă şi-o vedea mândră nevoie mare, dar arătând cam sfioasă, o băga neapărat în seamă şi zicea:

— A, văd că azi ţi-ai pus cerceii cei mai frumoşi, ăia de aur cu perle!

— Da.

— Bănuiesc c-ai fost în vizită la regină.

— Da, am fost la ea.

— Zău? Şi ce ţi-a spus?

— A zis… a zis… „Să nu-ţi muldăreşti lochiţa asta albă şi flumoasă”.

Îi dădea bucăţelele cele mai bune din farfuria lui şi i le băga în guriţa umedă şi roşie ca fraga. Şi pe felia de pâine cu unt îi făcea o pasăre din marmeladă, pe care Ursula o mânca cu o plăcere nemaipomenită.

După ceai, după ce spăla vasele, menajera pleca şi-i lăsa să se descurce ei între ei. De obicei Brangwen dădea o mână de ajutor la baia copiilor. Făcea conversaţii lungi cu fetiţa în vreme ce-o ţinea pe genunchi şi-i scotea hăinuţele. Şi-ai fi zis că vorbea într-adevăr de lucruri foarte

importante, de probleme serioase de morală. Apoi, ca din senin, fetiţa nu-l mai asculta, căci zărise o bilă de sticlă care se rostogolise într-un colţ. O zbughea din braţele lui ca un iepure şi nu se grăbea deloc să se întoarcă.

— Hai, vino-napoi, îi spuse el şi-ncepu să aştepte.

Ursula era cufundată cu totul şi nici nu-l auzea.

— Vino! repetă el cu o urmă de comandă în glas.

Fetiţa chicoti, dar se prefăcu tare absorbită de problema ei.

— Hei, de n şoară, auzi ce-ţi spun?

Ea se-ntoarse râzând, toată numai lumină. El se repezi şi-o luă pe sus.

— Cine nu voia să vină? întrebă el, învârtind-o eu mâinile lui puternice şi gâdilând-o.

Iar ea râdea din toată inima, cu gura până la urechi, îl iubea fiindcă o forţa cu puterea şi hotărârea lui. El era atotputernic, întruchiparea puterii, turnul care se-arăta la orizontul ei mititel.

Când copiii erau în pat, Anna şi el stăteau uneori de vorbă despre tot felul de lucruri, amândoi în dorul lenii. El citea foarte puţin. Dacă-l atrăgea vreo carte, lectura se transforma într-o realitate arzătoare, o altă scenă pe care putea s-o vadă dacă deschidea fereastra. Anna, însă, frunzărea cartea ca să vadă ce se-ntâmplă şi cu asta punea punct.

Aşadar, stăteau adesea amândoi şi vorbeau despre te miri ce. Ce era-ntre ei. cu-adevărat nu erau în stare să exprime în cuvinte. Cuvintele erau numai întâmplătoare în tăcerea în care se cufundau amândoi. Când vorbeau, puneau doar ţara la cale. Anna nu se dădea-n vânt după cusut.

Avea un fel minunat de-a visa cu ochii deschişi, plăcut, ca şi cum inima-i era toată numai flăcări. Câteodată se-ntorcea spre el râzând ca să-i spună cine ştie ce nimic care se-ntâmplase-n ziua aia. El râdea şi mai vorbeau amândoi o vreme până când liniştea fizică, vitală, se aşternea din nou.

Ea era slăbuţă, dar avea culoare-n obraji şi era plină

de viaţă. Se simţea foarte bine să n-aibă nimic de făcut, doar să stea cu o demnitate ciudată şi molatică, atât de nepăsătoare c-aproape atingea trufia regească, atât de nemaipomenit de indiferentă, atât de încrezătoare. Legătura lor era de nedefinit, dar foarte puternică, îi ţinea pe toţi ceilalţi la distanţă.

Expresia de pe chipul lui nu se schimba niciodată, se făcea doar mai intensă. Era roşu la faţă, dar şi-ntunecat ca venit din altă lume. Avea ceva nu foarte omenesc, o strălucire puternică, încordată. Uneori când li se-ntâlneau privirile, din ochii lui ţâşnea o străfulgerare galbenă, electrică, care-o făcea pe Anna să-şi simtă conştiinţa amorţită-n întuneric şi atunci un zâmbet straniu, abia schiţat, răsărea pe buzele lui Will. Ea – şi dădea ochii peste cap, languroasă, apoi îi închidea ca hipnotizată. Şi-amândoi se cufundau în aceeaşi beznă dătătoare de viaţă. El era aidoma unui motan tânăr şi negru ca un coşar, încordat, dar neobservat de nimeni. Şi totuşi îşi făcea simţită prezenţa pas cu pas, până când, pe furiş, dar cu putere, o prindea-n ghearele lui. El lansa o chemare, nu către ea, ci către ceva din ea, care răspundea subtil din subconştientul ei întunecat.

Aşa că erau împreună în beznă, pătimaşi, electrizaţi, bântuind de-a pururi ziua care trăgea să moară, neieşind niciodată la lumină. La lumină el părea că doarme, neştiutor. Numai ea – şi dădea seama când bezna îl lăsa liber şi era-n stare, cu ochii lui aurii şi arzători, să-şi urmărească intenţiile şi dorinţele prin întuneric. Atunci ea era ca vrăjită, atunci, la chemarea lui aspră şi pătrunzătoare, îi răspundea cu o tresăltare moale a sufletului, ca de pisică, bezna se trezea din adormire, electrizată, colcăind de insinuarea necunoscută şi copleşitoare.

De-acuma se cunoşteau bine: ea era ziua, lumina zilei, el era umbra; dat la o parte, dar, în beznă, puternic ca un munte de-atâta voluptate.

Anna învăţa să nu se teamă de el şi să nu-l urască, ci să se umple de fiinţa lui, să se lase-n voia puterii lui

senzuale, întunecate, care stătea ascunsă toată ziua. Şi ciudăţenia ochilor daţi peste cap, ca şi cum ar fi căzut în transă, despărţită de conştiinţa ei obişnuită, deveni la ea un lucru firesc, când ceva ameninţa şi era potrivnic vieţii ei, vieţii ei conştiente.

Aşa că erau despărţiţi, la lumina zilei, şi căsătoriţi, în bezna groasă a nopţii. El îi suporta autoritatea din timpul zilei şi până la urmă o făcu inviolabilă. Iar ea, în bezna deasă, îi aparţinea lui, familiarităţii lui apropiate, insinuante, hipnotice.

Toată activitatea lui din timpul zilei, toată viaţa lui în public, era un fel de somn. Ea voia să fie liberă, să aibă ziua, lumina ca stăpână. Iar el se refugia de lumina zilei în muncă. După ceai se ducea-n atelier, la tâmplăria şi sculpturile lui. Lucra la amvonul deteriorat, pe care-l cârpiseră alţii înaintea lui. Încerca să-i redea forma originală.

Dar îi plăcea la nebunie să aibă fetiţa cu el, s-o vadă jucându-se pe-acolo. Ursula era un strop de lumină care-i aparţinea lui cu-adevărat, care se juca în întunecimea lui. Lăsa uşa de la atelier descuiată, închisă numai cu zăvorul. Şi când ştia că vine – avea pentru asta un al doilea simţ – era mulţumit şi liniştit. Când era singur cu ea, nu voia să vorbească sau să ţină seamă de nimeni. Voia să trăiască fără să gândească niciun pic, numai cu prezenţa fetiţei licărind pe lângă el.

Brangwen pleca-ntotdeauna pe tăcute. Copilul împingea uşa de la atelier şi-l vedea lucrând la lumina lămpii, cu mânecile suflecate. Hainele-atârnau pe el, neglijent, ca şi cum s-ar fi-ofăşurat în ele. Înăuntru, trupu-i era concentrat, izolat de lume, dar mlădios şi-ncăreat cu o putere a lui. De când era de o şchioapă, Ursula şi-aducea aminte de braţele lui cu păr negru şi fin, flexibile, dar parcă străbătute de curent electric. Şi-l amintea lucrând la masă, cu mişcări iuţi, imperceptibile, tăcut tot timpul de parcă pândea ceva.

Ea zăbovea o clipă-n uşa atelierului, aşteptând s-o bage el în seamă. El se-ntorcea, arcuindu-şi uşor

sprâncenele negre.

— Salut, păsărico! zicea el închizând uşa după ea.

Atunci fetiţa era fericită în atelierul mirosind a lemn şi răsunând de freamătul rindelei, ciocanului sau ferăstrăului, dar totuşi plin de tăcerea celui care lucra. Concentrată şi absorbită, ea se juca mai departe printre aşchii şi cioturi. Nu l-a deranjat niciodată, n-a pus niciodată mânuţa pe el; mâinile şi picioarele lui erau aproape, dar ea nu se-apropia nâai mult.

Îi plăcea s-o zbughească după el când se ducea seara în biserică. Dacă pleca singur, o trecea peste zid şi-o lăsa să vină.

Se simţea din nou transportată când se-nchidea uşa-n urma lor şi ei doi rămâneau stăpâni pe locul ăla necuprins, slab luminat şi gol. Se uita la el când aprindea luminările de la orgă, îl aştepta cuminte până când începea să cânte, apoi se punea pe cotrobăit prin toate ungherele, ca o pisicuţă cu pupilele mari, care se joacă singură pe întuneric. Frânghiile de la clopotele din turn atârnau alene, împletindu-se pe podea, şi Ursula ar fi dat orice s-ajungă la capetele desfăcute şi pufoase ale frânghiilor, roşii cu alb sau albastre cu alb. Dar erau prea sus.

Uneori maică-sa venea după ea. Atunci fetiţa era de-a dreptul indignată. Era pătimaş de indignată împotriva autorităţii de suprafaţă a maică-sii. Voia să-şi afirme propria independenţă şi detaşare.

Totuşi şi taică-său o bruftuluia din când în când cu cruzime-o lăsa să se joace prin biserică, iar ea dădea iama prin scăunele, cărţi de rugăciuni şi perniţe, ca o albină ce zboară din floare-n floare. În timpul ăsta orga răsuna magnific. Şi-o duseră aşa vreo câteva săptămâni. După asta, îngrijitoarea se-nfurie de-a binelea (să-ndrăznească ea să-i spună ceva lui brangwen!) şi într-o bună zi se repezi în el ca o zgripţuroacă. El se făcu mic de tot, da’ tare-ar mai fi vrut să-i rupă scropiei picioarele.

Şi-n loc de asta veni acasă turbat şi-o luă pe Ursula în primire.

— Ascultă, obrăznicătură ce eşti, nu poţi sta nici

măcar în biserică fără le-ntorci pe toate cu susu-n jos?

Îi vorbise cu asprime, orb de furie. Fetiţa se dădu înapoi speriată, suferind cumplit în durerea ei de copil. Ce se-ntâmplase, ce lucru groaznic se-ntâmplase?

Maică-sa interveni cu calmul ei aproape aristocratic.

— Da' ce-a făcut?

— Ce-a făcut? Nu mai pune ea picioru-n biserică, sămprăştie, să murdărească şi să strice toate pe-acolo!

Femeia îşi dădu încet ochii peste cap, uitându-se printre gene.

— Ce-a stricat?

Will habar n-avea.

— Acu' a plecat de la mine doamna Wilkinson, se răsti el. cu un pomelnic cu ce-a făcut fii-ta.

Ursula simţi c-o zdrobeşte dispreţul şi furia acelui „fii-ta". cum spusese taică-său.

— Trimite-o pe doamna Wilkinson la mine cu pomelnicu' ăla, spuse Anna. Vreau *eu* s-aud ce-a făcut. Şi nu-i vorba de ce-a făcut fetiţa, continuă mama. Nu asta te-a scos pe tine din sărite. N-o înghiţi pe baba aia şi nu suporţi să-ţi zică ceva. Da' nici n-ai curaj să intri-n ea când se ia *ea* de tine. Vii şi-ţi verşi toată furia aici.

El se cufundă din nou în tăcere. Ursula ştia că taică-său n-are dreptate. În lumea aia be-afară, superioară, n-avea dreptate. Copilul avea deja sentimentul acela rece al lumii impersonale. Ştia că maică-sa are dreptate. Şi totuşi inimioara ei plângea după taică-său, voia să aibă el dreptate, în lumea lui întunecată şi plină de voluptate. Dar era-nfuriat şi-şi văzu de drum în bezna şi tăcerea lui brutală.

Copila alerga de colo până colo, absorbită de viaţă, cu inima uşoară şi amuzată. Nu observa nici lucrurile, nici schimbările, în bine sau în rău. Într-o zi culegea margarete prin iarbă, în altă zi florile de măr se scuturau ca neaua pe pământ şi Ursula se zbânţuia pe-acolo de bucurie că-s aşa frumoase. Şi păsările ciuguleau din nou cireşele. Taică-său îi arunca cireşe din pom şi ea le prindea sau le culegea de pe jos. Mai târziu câmpul se umplu de fân.

Fetiţa nu ţinea minte ce se-ntâmplase pân-atunci şi nici nu se căznea să afle ce-o să se-ntâmple pe urmă. Lucrurile exterioare erau acolo, existau în fiecare zi. Ea era mereu ea însăşi şi lumea de-afară era ceva accidental. Chiar şi maică-sa era ceva accidental pentru ea: o condiţie care, din întâmplare, dăinuia.

Numai tatăl era permanent prezent în conştiinţa copilului. Când el venea de undeva, fetiţa-şi amintea ca prin ceaţă cum plecase; când el pleca, ea ştia vag că trebuie să-l aştepte să se-ntoarcă. Pe câtă vreme dacă maică-sa venea de undeva, abia dacă se observa că e şi ea pe-acolo. Ursula n-avea niciun motiv să facă vreo legătură cu o plecare anterioară.

Întoarcerea sau plecarea tatălui era singurul eveniment pe care-l ţinea minte fetiţa. Când venea el acasă, ceva, o dorinţă arzătoare, se deştepta în ea. Ştia când nu era-n apele lui, când îl zgândărea ceva sau era obosit. Atunci era şi ea neliniştită şi nu putea sta locului cu niciun chip.

Când el era acasă, copilul se simţea împlinit, mustind de căldură, de viaţă ca o vietate sub razele soarelui. Când el era plecat, fetiţa era ca dusă de pe lume, uitând de propria-i fiinţă. Chiar când o certa, adesea îi simţea mai mult prezenţa lui decât propria ei prezenţă. El era puterea şi eul ei mai mare.

Când Ursula avea trei ani, veni pe lume încă o fetiţă. Cele două surioare, Gudrun şi Ursula, stăteau mult împreună. Gudrun era un copil liniştit, care se juca singur ore întregi, absorbit de preocupările lui. Avea părul castaniu şi faţa albă. Era ciudat de blajină, aproape pasivă. Cu toate astea, voinţa ei era de neclintit, odată ce-şi băga ceva în cap. De la început a urmat-o-n toate pe Ursula. Şi totuşi era o fiinţă distinctă, aşa că ţi se oferea un tablou bizar când le vedeai pe cele două împreună. Erau ca doi pui de animale care se joacă la un loc, dar, în realitate, nu se bagă-n seamă unul pe altul. Gudrun era favorita mamei; numai că Anna trăia întotdeauna în ultimul ei născut.

Povara atâtor suflete care depindeau de el îl obosea

pe tânăr, îi slăbea nervii. Avea munca de la serviciu, pe care-o făcea numai printr-un mare efort de voinţă; avea şi patima pentru biserică, din care nu ieşea nimic; avea trei copii mici. Şi pe vremea aia nici cu sănătatea n-o ducea prea bine. Aşa că era nervos, uşor iritabil şi, din cauza asta, o pacoste în casă, pe capul tuturor. În momente de-astea i se spunea să se ducă la lemnele lui sau la biserică.

Între el şi micuţa Ursula se născu o alianţă ciudată. Fiecare era conştient de celălalt. Will ştia că fetiţa era totdeauna de partea lui. Dar, în sinea lui, nu dădea doi bani pe asta. Ea ţinea totdeauna cu el şi el lua asta ca de la sine înţeles. Şi totuşi viaţa lui depindea de ea, chiar dacă era un biet copilaş, de sprijinul şi înţelegerea ei.

Anna era tot în transa adâncă în care-o arunca maternitatea, era mereu ocupată cu ceva, adesea istovită, dar totdeauna reţinută în transa ei de maternitate. Părea că există în fertilitatea ei intensă şi aveai impresia că soarele tropical îşi îndrepta razele numai spre ea. Avea culoare în obraji, în ochi i se vedea bezna fecundităţii şi părul castaniu îi cădea în valuri peste urechi. Era imaginea fidelă a bogăţiei. Nicio răspundere, oricât de mare, n-o deranja. Şi nici sentimentul datoriei. Într-adevăr, viaţa de afară, viaţa publică, era mai puţin decât nimic pentru ea.

Pe câtă vreme el, tată a patru copii la 26 de ani, cu o nevastă care trăia în ea însăşi precum macul cel mai roşu din Ian, se pleca sub povara răspunderii, lăsându-se tras în jos. În perioada aia fetiţa lui, Ursula, voia din toată inima să fie lângă el. Chiar dac-avea numai 4 ani, era de partea lui când nu-i erau boii acasă, când ţipa şi le făcea la toţi viaţă amară. Ea suferea când îl auzea ţipând, dar, într-un fel, nu omul ăla nervos era tatăl ei adevărat. Voia tare mult să se termine toată tevatura, să-şi reia legăturile normale cu el. Când tatăl era de nesuportat, fetiţa auzea strigătul din el, auzea că-i lipseşte ceva şi răspundea orbeşte. Inima ei îi era credincioasă, ca şi cum îi lega ceva, o iubire de care el nu putea să scape. Inima îi era credincioasă în dragostea ei statornică.

Dar măi avea şi sentimentul ăla nedesluşit, de copil,

al micimii şi imperfecţiunii ei, un sentiment ucigător al lipsei de valoare. Ea nu putea face nimic, puterea ei n-ajungea. N-avea cum să prezinte vreun interes pentru el. Şi faptul că ştia asta o paraliza de la început.

Şi totuşi se-ndrepta spre el cum se-ndreaptă acul mişcător al busolei spre nord. Toată viaţa îi era canalizată de faptul că-l ştia pe el, de sensibilitatea ei faţă de tot ce era al lui. Şi era potrivnică maică-sii.

Taică-său era revărsatul de zori în care se trezea conştiinţa ei. Dacă n-ar fi fost el, Ursula ar fi mers la grămadă cu celelalte fetiţe, Gudrun, Theresa şi Catherine, cu florile, gâzele şi jucăriile, fără să aibă o existenţă distinctă de obiectul concret al atenţiei ei. Dar taică-său venea prea aproape de ea. Strânsoarea mâinilor lui şi pieptul lui puternic o trezeau aproape dureros din inconştienţa trecătoare a copilăriei. Cu ochii larg deschişi, dar fără să vadă nimic, ea se trezise înainte de-a şti cum să vadă. Se trezise prea devreme. Auzise chemarea prea devreme, când era mică de tot, şi taică-său o ţinea la pieptul lui, inimioara ei care trăia prin somn era forţată să se trezească de năzuinţa inimii lui mari, de mâinile care-o ţineau strâns lângă trupul lui din dragoste şi pentru împlinire, cerându-i cum trebuie să ceară-ntotdeauna un magnet. De la ea răspunsul se luptase, nedesluşit şi vag, să iasă la lumină.

Copiii erau îmbrăcaţi fără prea multe pretenţii, ca la ţară. Când era mică, Ursula tropăia mărunţel cu nişte saboţei de lemn, avea o salopetă albastră peste rochiţa ei roşie şi groasă şi-un şal petrecut în faţă şi legat la spate. Aşa fugea cu taică-său în grădină.

Toţi ai casei se sculau devreme. La 6 dimineaţa el era afară, la săpat. Serviciul începea la 8 şi jumătate. Şi de obicei Ursula era cu el în grădină, deşi nu chiar la îndemână.

Într-un an, în preajma Paştilor, l-a ajutat să semene cartofi. Era prima dată că-i dădea şi ea o mână de ajutor. Momentul ăla i-a rămas întipărit în minte ca un tablou, a fost una din primele ei amintiri. Se duseseră-n grădină

cum se crăpase de ziuă. Bătea un vânt rece. Brangwen era cu nişte pantaloni vechi băgaţi îne ghete, n-avea nici haina, nici vesta pe el, mânecile de la cămaşă se umflaseră de vânt, iar pe faţa roşie se vedea încordarea ca într-un fel de somn. Când muncea, nici n-auzea, nici nu vedea. Era înalt şi slab şi părea încă un puştan. Deasupra buzelor groase avea o mustaţă neagră, ca o dungă, şi părul blond îi cădea pe frunte. Lucra singur pământul în lumina cenuşie a zorilor ce-abia mijiseră. Singurătatea lui atrase copilul ca o vrajă.

Vântul sufla rece peste câmpul negru care-ncepuse să-nverzească. Ursula veni în goană spre el şi-l văzu cum înfige ţăruşul de o parte a pământului gata pregătit, trece dincolo şi înfige şi-n partea cealaltă unul, trăgând bine de sfoară peste bulgării de pământ mai mari, care se ridicaseră deasupra celorlalaţi. Apoi, cu un vâjâit ascuţit, sapa strălucitoare veni spre ea şi făcu o gropiţă în pământul proaspăt şi moale.

Puse sapa lângă el, în picioare, şi se-ndreptă de spate.

— Vrei să m-ajuţi? o-ntrebă.

Ea ridică ochişorii spre el de sub căciuliţa de lână.

— Uite, zise el, poţi să pui barabulele-n cuiburi. Fii atentă… aşa… cu cehiurile-astea mici în sus… aşa de departe una’ de alta’. Ai înţeles?

Şi aplecându-se, cu mâna sigură, puse repede cartofii încolţiţi în cuibul moale, unde rămaseră distanţi şi patetici pe pământul rece şi greu.

Îi dădu un coşuleţ cu cartofi şi-o porni, cu paşi mari, spre capătul celălalt al sforii. Ursula îl văzu cum se-apleacă şi seamănă cartofi, apropiindu-se tot mai mult de ea. Era emoţionată, neobişnuită cu asemenea lucruri. Puse un cartof în cuib, apoi îl aşeză din nou ca să stea frumos. Unii cartofi erau tăiaţi şi Ursula se sperie. Răspunderea o făcea să fie mai conştientă de ea însăşi, parcă simţea o durere ca şi cum ar fi înfăşurat-o cineva în sfoară din cap până-n picioare. Nu putea să nu se uite cu spaimă la sfoara îngropată din loc în loc în grămăjoarele de pământ scoase

din cuiburi. Taică-său venea mai aproape, aplecat, tot mai aproape. Era copleşită de răspunderea care-o apăsa pe umeri. Puse repede cartofii în pământul rece.

Taică-său veni lângă ea.

— Nu aşa de-aproape, spuse el, aplecându-se, scoţând câţiva cartofi semănaţi de ea şi aşezându-i din nou pe ceilalţi.

Ea stătea lângă el şi se uita cu disperarea dureroasă şi înspăimântată a copilului. El era aşa de sigur şi nu vedea nimic în jur. Ea voia să facă treabă, dar nu putea. Stătea lângă el uitându-se la ce face, cu salopeţica albastră umflată de vânt şi cu capetele şalului fluturând de mama focului. Pe urmă Brangwen merse de-a lungul rândului, neînduplecat, întorcând cartofii în cuiburi cu lama ascuţită a sapei. De ea nici nu-i păsa. Lucra numai mai departe. Lumea lui era alta decât a ei.

Ursula stătea neputincioasă, naufragiată în lumea lui. El îşi vedea mai departe de treabă. Fetiţa ştia că nu poate să-l ajute. Un pic cam disperată, se întoarse cu spatele până la urmă şi-o luă la fugă prin grădină. Fugea cât o ţineau picioarele, să fie cât mai departe de el, să uite şi de el şi de cartofii lui.

El îi simţi lipsa, îi lipsea căpşorul ei cu căciuliţa roşie de lină şi sapoleta albastră, umflată de vânt. Fetiţa se duse în goană într-un loc pe unde apa curgea printre pietre şi iarbă. Îi plăcea grozav locul ăla.

— Nu prea m-ai ajutat azi, îi spuse taică-său venind lângă ea.

Copila îl privea fără grai. Şi-avea inima grea de-atâta dezamăgire. Guriţa-i era mută, plină de patetism. Dar el n-o băgă în seamă şi-şi văzu de-ale lui.

Fetiţa se juca mai departe, dezamăgirea o urmărea chiar şi la joacă. Munca o-ngrozea pentru că nu era-n stare să se descurce la fel de bine ca taică-său. Îşi dădea seama că se făcuse o ruptură mare-ntre ei. Ştia că n-are nicio putere. Era un mister pentru ea cum de oamenii mari puteau să muncească dinadins.

Brangwen distrusese-n ea dragostea de muncă a

copilului sensibil. Maică-sa era indulgentă, nepăsătoare. Capiii se jucau cum voiau, cât era ziua de lungă. Ursula nu se gândea la nimic… şi de ce-ar fi făcut-o. Dacă vedea-n grădină tufele înmugurite şi dacă voia să ia muguraşii ăia roz-verzui, ca să se joace cu ei, se ducea să-i ia şi nimeni nu-i zicea nimic.

Apoi, ca din senin, probabil a doua zi, inimioara aproape-i sărea din piept, căci taică-său se repezea la ea, strigând:

— Cine-a jucat tontoroiu' pe unde-am semănat eu? Ştiu că-i opera ta, pacoste ce eşti! Nu ţi-ai găsit alt loc pe unde să ţopăi decât numai pe straturile mele? Da' asta eşti tu, nu te poate schimba nici dracu'. Nu ştii altceva decât să-ţi faci tu mendrele. Încolo nu mai contează nimic, egoisto!

Conştiincios şi zelos cum era, îl zdruncinase grozav să vadă zigzagul de paşi mititei peste tot ce lucrase el cu o zi înainte. Fetiţa era de-o mie de ori mai zdruncinată. Sufleţelul ei vulnerabil, călcat în picioare fără milă, sângera. *De ce* erau urmele-alea de paşi acolo? Ea nu voise să lase urme, nu voise să strice nimic. Stătea ca lovită cu leuca-n cap, atâta durere, ruşine şi irealitate era-n ea.

Sufletul, conştiinţa ei parcă se pierdeau în zare. Se închise-n ea, fără să mai simtă nimic, o vietate mică, crispată, cu sufletul tăbăcit şi insensibil. Sentimentul irealităţii ei o împietri, ca atinsă de-un ger cumplit. Nu-i mai păsa de nimic e.

Şi când îi vedea chipul imobil, privindu-l cu o superioritate care căuta să se-afirme tot mai mult, ostentativă, Brangwen îşi ieşea din minţi de furie. Voia s-o distrugă, s-o facă bucăţi-bucăţele.

— Acuma-ţi crăp capu' ăla încăpăţânat! spuse el cu dinţii-ncleştaţi şi ridică mâna să dea-n ea.

Copilul nici măcar nu se mişcă din loc. În priviri îi rămase indiferenţa aia nesfârşită ca şi cum nimeni şi nimic nu exista pe lumea asta în afară de ea.

Dar cu toate astea „în adâncul fiinţei ei, suspina de ţi se rupea sufletul. Şi când taică-său plecă, fetiţa se furişă

sub sofaua din salon şi rămase-acolo, nemişcată, în nenorocirea ei tăcută şi tainică de copil.

Când ieşi de sub sofa în patru labe, după vreo oră şi mai bine, se duse la joacă cu ceva încăpăţânare în ea. Voia cu tot dinadinsul să uite. Îşi şterse din minte sufletul ei de copil ca să nu i se mai pară că durerea şi jignirea sunt adevărate. Se scotea numai pe ea la vedere. În lumea-ntreagă numai era acuma nimic altceva decât propriul ei eu. Aşa că nu trecu mult şi-ncepu să creadă într-o rea-voinţă potrivnică ei. Şi curând de tot află că tăticul ei adorat era, chiar şi el, o parte din această rea-voinţă. Şi curând de tot învăţă să-şi întărească sufletul, rezistând şi negând tot ce era-n afara ei, învăţă să se-ntărească prin propria ei fiinţă.

Nu se căia niciodată pentru ce făcuse şi nu-i ierta nici pe cei care-o învinuiau de ceva.

— Ursula, de ce-ai călcat pe stratul pe care l-am făcut cu-atâta grijă?

Dacă i-ar fi spus aşa, ar fi durut-o de parc-ar fi tăiat în carne vie şi s-ar fi dat şi peste cap ca să-l îmbuneze. Dar era mereu chinuită de lipsa de realitate a lucrurilor din afară. Pământul era făcut ca să mergi pe el. Atunci de ce să ocolească un anumit loc numai pentru că se numea strat semănat cu nu ştiu ce? Asta era presupunerea pe care i-o dicta instinctul. Şi când taică-său o teroriza, fetiţa se proptea ca măgăruşul pe picioarele dinapoi, rupea orice legătură cu lumea de afară şi continua să vieţuiască în mica lume distinctă a voinţei ei de fier.

Pe măsură ce Ursula creştea, când se făcu de 5, 6, 7 ani, legătura dintre ea şi taică-său se întări şi mai mult. Cu toate astea, ameninţa întotdeauna să se facă fărâme. Fata revenea mereu în lumea ei distinctă, la voinţa ei de fier. Asta-l făcea să scrâşnească din dinţi de amărăciune şi ciudă, fiindcă îi simţea încă lipsa, mai avea nevoie de ea. Dar puştoaica avea puterea să se facă inaccesibilă, de nepătruns, în universul ei.

Lui îi plăcea foarte mult să înoate şi, când era cald, o lua cu el la scaldă în canalul de la dig, unde ştia el un loc

liniştit, pe o baltă mare ori în vreun bazin. Când pornea să-noate, o lua în spinare, iar ea se ţinea strâns şi-i simţea mişcările puternice sub trupul ei, aşa de puternice c-ar fi putut să susţină lumea întreagă. Pe urmă o învăţă să înoate.

Când o provoca, gâgâlicea n-avea pic de frică. Şi el avea o dorinţă bizară, care-l ardea pe dinăuntru, s-o sperie ca să vadă ce-o să-i facă. O-ntreba dacă se-ncumetă să stea pe spatele lui când o să sară-n apă de pe podul de la canal.

Şi Ursulase-ncumeta. Era-nnebunit să simtă copilul în pielea goală ţinându-se bine de umerii lui. Între cele două voinţe se dădea o bătălie ciudată. Brangwen încălecă balustrada. Podul de la canal era foarte înalt. Dar copila voia cu tot dinadinsul să-i sfarme voinţa. Şi se prinse de el ca şi cum l-ar fi strâns într-un cleşte.

Brangwen sări, şi zdup cu ei! Când ajunseră jos, apa plesni trupul mic 4I fetiţei cu un soi de inconştienţă. Dar ea nu se clinti. Şi când ieşiră din apă, se duseră pe mal şi se-aşezară unul lângă altul pe iarbă, el râse şi spuse c-a fost minunat. Iar ochii negri şi măriţi ai copilului se uitară la el cu mirare, din beznă, miraţi din cauza zdruncinăturii, dar totuşi reţinuţi şi de nepătruns, aşa că el râse aproape suspinând.

Cât ai zice peşte, Ursula se prindea din nou strâns de spatele lui şi el o pornea să înoate unde era apa adâncă. De când venise pe lume, fetiţa era obişnuită cu trupul lui gol şi cu trupul gol al maică-sii. Tatăl şi copilul se ţineau strâns unul de altul ca să îndulcească lovitura ciudată pe care-o primiseră. Şi totuşi, în alte zile, sărea din nou cu fetiţa de pe pod, temerar, aproape cu răutate. Până când, în cele din urmă, sărind odată, Ursula alunecă pe capul lui şi-aproape-i frânse gâtul. Căzură amândoi grămadă în apă şi câteva clipe se luptară cu moartea. Tatăl o salvă şi, tremurând, se-aşează pe mal. Dar ochii-i erau plini de bezna morţii, de parcă moartea şi-ar fi băgat coasa-ntre vieţile lor şi le-ar fi despărţit.

Şi totuşi nu erau despărţiţi. Era-ntre ei intimitatea asta ciudată şi încordată. Când se făcu târg, ea-l rugă s-o

dea în bărcuţe. El o luă şi, rămânând în picioare în barcă şi ţinându-se de barele de fier, începu să-i facă vânt tare, primejdios de tare. Copila se ţinea bine de băncuţă.

— Vrei mai tare? o-ntrebă.

Ea râse cu gura până la urechi, cu ochii larg deschişi şi măriţi. Spintecau aerul ca o săgeată.

— Da, răspunse ea, simţindu-se de parcă se prefăcea în fum, se desprindea de toate şi se risipea în aer.

Barca o zbughi în sus, apoi în jos, ca o piatră, numai ca să vină iar sus, la o înălţime ameţitoare.

— Şi mai sus? îi strigă el, uitându-se peste umăr, cu faţa răutăcioasă şi frumoasă întoarsă spre ea.

Ea râse, cu buzele albe de spaimă.

El îşi luă avânt şi mai mult. şi descrise un semicerc mare prin aer, până când barca se zgâlţâi, gata-gata să se dea peste cap. Úrsula se făcu una cu băncuţa, galbenă de frică, cu ochii ţintă la taică-său. Oamenii strigau la el de zor. Când se zgâlţâiră cu bărcuţa, nu lipsi mult să cadă amândoi cu capu-n jos. Brangwen îşi făcuse ambiţia şi-acum nu mai scăpa de gura oamenilor; îl condamnau care mai de care. Se-aşeză şi el pe băncuţă şi lăsă barca să se oprească singură.

Când se dădu jos din bărcuţă, mulţimea striga la el să-i fie ruşine. El râdea. Fetiţa îl ţinea strâns de mină, palidă şi fără grai. Imediat i se făcu rău de tot. Taică-său îi dădu limonadă şi copilul bău puţin.

— Să nu-i spui lu' mama că ţi-a fost rău, zise el.

Nici nu era nevoie să-i atragă atenţia. Când ajunse acasă, fetiţa se băgă sub sofaua din salon, ca un animal bolnav, şi trecu multă vreme până ieşi, târându-se.

Dar Anna află de escapada asta şi se-nfurie pătimaş pe el, dispreţuindu-l din adâncul inimii. Ochii lui de-un căprui auriu scânteiau şi pe buze-i apăruse un zâmbet de cruzime – slab şi ciudat. Şi cum se uita la el, pentru prima dată-n viaţă fetiţa simţea o dezamăgire, ceva rece care-o îndepărta de el. Se duse spre maică-sa. Îşi simţea sufletul ca mort pentru el şi asta o durea.

Totuşi uită şi-l iubi mai departe, dar cu tot mai multă

răceală. Pe vremea aia, când avea vreo 28 de ani, Will era straniu şi violent, plin de senzualitate. Începu să aibă ceva putere asupra Annei, asupra tuturor oamenilor cu care avea de-a face.

După o perioadă lungă de ostilitate, Anna puse în sfârşit punct. Avea acuma patru copii, patru fetiţe. Şapte ani fusese absorbită de rolul ei de nevastă şi mamă. Ani de zile el mersese-alături de ea, nebăgându-i-se niciodată-n suflet ca s-o deranjeze. Apoi, pas cu pas, un alt eu pornise să se-afirme în fiinţa lui. El era tot tăcut şi distinct de ea. Dar Anna-l simţea venind mereu mai aproape de ea, ca şi cum pieptul şi trupul lui o ameninţau, şi se-apropia tot mai mult. Încet-încet nu-i mai păsa de nicio răspundere. O să facă ce-i place şi nimic altceva.

Începu să plece de-acasă. Sâmbăta se ducea la Nottingham, totdeauna singur, la meciul de fotbal sau la varietăţi, şi era tot timpul cu ochii-n patru şi urechile ciulite, aşteptând să se-ntâmple ceva. Nu-l mai interesa băutura. Dar ochii lui de-un căprui auriu, cu luciri de oţel, care vedeau atât de departe cu pupilele lor negre, minuscule, urmăreau pe toată lumea, tot ce se-ntâmpla, şi aşteptau.

Când merse-ntr-o seară la Empire, stătu între două fete. O simţea foarte tare pe cea chiar de lângă el. Era destul de micuţă, comună, cu ten proaspăt ca petalele de floare. Buza de sus lăsa să i se vadă dinţii. Dacă nu era atentă, gura-i rămânea uşor deschisă şi buzele se depărtau, parcă cereau ceva orbeşte. Simţea foarte tare prezenţa bărbatului de lângă ea, aşa că tot trupul îi era ţeapăn, nemişcat. Avea faţa îndreptată spre scenă. Stătea cu braţele-n poală, foarte conştientă de ce e-n jur şi nemişcată.

Chipul lui Will se lumină: ce-ar fi să-nceapă cu ea? Ce-ar fi să-nceapă cu ea cealaltă viaţă, nepermisă, a dorinţei lui? Şi de ce nu, la urma urmei? Fusese tot timpul aşa de la locul lui. În afară de nevastă-sa, nu cunoscuse altă femeie. Şi de ce nu, când femeile se deosebesc între ele? De ce nu. când doar o viaţă are? Dorea cealaltă viaţă.

Viaţa de-acuma era stearpă, nu-i mai ajungea. O voia pe cealaltă.

Îi plăcea gura ei deschisă, prin care i se vedeau dinţii mici, albi şi neregulaţi. Era deschisă şi gata să-l primească. Atât de vulnerabilă. De ce n-ar cunoaşte-o mai bine şi de ce nu s-ar bucura de ce găseşte la ea? Braţul subţire, care stătea tăcut şi nemişcat în poală, era frumos. Trebuie să fie mică, aşa că s-ar putea s-o ridice pur şi simplu ca pe-o păpuşă. Trebuie să fie mică, aproape ca o fetiţă, şi drăguţă. Micuţă ca un copil cum era, îi ascuţea pofta. În mâinile lui să fie neputincioasă.

— Asta a fost cel mai bun număr de pân-acu, îi spuse el, aplecându-se spre ea în timp ce fata bătea din palme.

Se simţea puternic şi de neclintit, aşezat contra lumii întregi. Sufletu-i era nerăbdător şi atent, strălucind cu un soi de amuzament. Era perfect independent. Era el însuşi, absolutul. Restul lumii avea menirea să contribuie la existenţa lui.

Fata tresări şi se-ntoarse spre el. Ochii i se luminară de-un zâmbet licărind aproape dureros şi sângele i se urcă iute în obraji.

— Da, aşa e, zise ea fără să ştie ce spune şi-şi lăsă buzele peste dinţii cam scoşi în afară.

Rămase cu privirea aţintită înainte. Nu vedea nimic. Simţea numai cum îi ard obrajii, roşii.

Asta-l zgândări puţin, dându-i o senzaţie plăcută. Venele şi nervii lui o urmăreau. Era aşa de tânără şi plină de foc.

— Programu’ nu mai e aşa bun ca ăla de săptămâna trecută, spuse el.

Ea se-ntoarse din nou spre el pe jumătate şi ochii ei limpezi şi strălucitori, limpezi ca o apă puţin adâncă, se luminară, speriaţi, totuşi răspândind involuntar lumină, şi nerăbdători să-l lase să citească răspunsul în oglinda lor.

— A, zău?! Săptămâna trecută nici n-am putut să vin.

Will observă accentul obişnuit cu care vorbea şi-i plăcu.

Ştia, deci, din ce categorie de oameni se trage.

Probabil că era magazioneră pe undeva. Îi părea bine că era o fată de rând.

Începu să-i povestească despre programul de săptămâna trecută. Ea-i răspundea la întâmplare, foarte amestecat. Se-nroşi-n obraji tare de tot. Cu toate astea, îi răspundea mereu, la fiecare întrebare. Fata din cealaltă parte stătea parcă la distanţă, fără să scoată o vorbă, intenţionat. El n-o băga în seamă. Tot ce spunea era pentru fata lui, cu ochii strălucitori şi puţin adânci, cu gura deschisă vulnerabil.

Conversaţia continuă, fără sens şi la-ntâmplare din partea ei, cu un scop precis şi dinadins dintr-a lui. Îi făcea plăcere să ducă discuţia asta, la fel cum îi plăcea să intre-ntr-un joc subtil de noroc şi dexteritate. Era foarte liniştit şi bine dispus, dar atât de plin de forţă. Pe lângă siguranţa şi căldura lui statornică şi insistentă, ea era ca o frunză bătută de vânt.

Spre uşurarea lui, se termină şi spectacolul. Simţurile-i erau treze şi îndărătnice. O să profite de situaţie. Coborî până-n stradă după ea şi după prietena ei cea fără sare şi piper. Ploua.

— Ce seară nesuferită! zise el. Vii să bem ceva… o cafea… e încă devreme.

— O, nu cred că pot, spuse ea, uitându-se spre adâncul nopţii.

— Aş vrea tare mult să vii, făcu el, lăsându-se, c-aşa erau împrejurările, la mâna ei.

O clipă nimeni nu spuse nimic.

— A Vii la Rollins? întrebă el.

— Nu, nu acolo.

— Atunci la Carson?

Se lăsă tăcere. Cealaltă fată se ţinea după ei. Bărbatul era forţa care lua hotărârea.

— Poate vrea să vină şi prietena ta.

Iar se făcu linişte, timp în care cealaltă fată prospectă terenul.

— Nu, mulţumesc, spuse ea. I-am promis unei prietene că mă-ntâlnesc cu ea.

— Atunci, poate altă dată?

— O, cu plăcere, răspunse ea foarte încurcată.

— Noapte bună, spuse el.

— Ne vedem mai târziu, zise tipa lui Will prietenei ei.

— Unde? întrebă prietena.

— Doar ştii bine, Gertie, îi răspunse tipa lui Will.

— Bine, Jennie, s-a făcut.

Prietena dispăru în noapte. El se-ntoarse şi intrară într-o ceainărie. Vorbiră tot timpul. El îşi formula propoziţiile dintr-o pură, aproape musculară plăcere de a se exersa în conversaţie cu ea. Se uita la ea întruna, pătrunzând-o cu privirea, cântărind-o-n sinea lui, descoperind-o, scăldându-şi ochii pe trupul ei. Găsea la ea puncte de atracţie evidentă; sprâncenele, cu arcuirea lor deosebită, îi produseră o plăcere estetică. Mai târziu îi văzu ochii luminoşi şi străvezii, ca o apă puţin adâncă, şi-i recunoscu. Şi rămase gura deschisă, roşie şi vulnerabilă, în calea bătăilor sorţii. Deocamdată pe asta o ţinea deoparte pentru mai târziu. Şi tot timpul ochii i se plimbau pe fată, examinând şi mânuind cu plăcere blândeţea ei. Cât despre fată în sine, cine sau ce era, lui nici că-i păsa. Nu era conştient că e o fiinţă care-nseamnă ceva. Era pur şi simplu obiectul spre care se-ndrepta dorinţa lui carnală.

— Ce zici, mergem? întrebă el.

Ea se ridică în tăcere, numai fizic, ca şi cum mergea trupul fără ea. El parc-o ţinea strânsă ca-ntr-un cleşte în voinţa lui. Afară ploua încă.

— Hai să facem o plimbare, propuse el. Mie nu-mi pasă de ploaie. Da’ ţie?

— Nu, nici mie, răspunse ea.

Toate simţurile se treziseră-n el şi fiecare fibră i-era încordată. Totuşi era sigur pe el, calm şi luminat la faţă, parcă copleşit cu totul de-un sentiment minunat. Se simţea liber şi-avea impresia că se preumblă prin propria lui beznă, deloc prin altă lume, a altcuiva. Era el o lume în el însuşi şi n-avea de-a face cu conştiinţa în general. Simţurile lui, nimic altceva, erau totul. Restul era afară, fără importanţă, lăsându-l singur cu fata pe care voia s-o

absoarbă, ale cărei forme voia să le absoarbă prin toate simţurile. Nu se sinchisea de ea. Tot ce voia era să-i învingă împotrivirea, s-o aibă la picioarele lui, să se desfete cu ea pe deplin, până la capăt.

Intrară pe nişte străzi întunecoase. El îi ţinea umbrela să n-o plouă şi-o prinse pe după mijloc. Ea mergea de parcă nu-şi dădea seama de nimic. Şi mergând aşa, pas cu pas, el o trăgea mai aproape de el, în mişcarea trupului, a şoldurilor lui. Trupul ei se potrivi de minune. Ce minunată potrivire, să poţi merge aşa! Treaba asta îl făcea să-şi simtă muşchii la maximum. Şi cu mâna cu care-o prinsese pe după mijloc, dădu peşte o rotunjime; era ca o creaţie nouă pentru el, o realitate, o frumuseţe absolută şi tangibilă a absolutului. Era ca o stea. Tot ce era-n el se concentrase-n plăcerea senzuală a acestei rotunjimi mici şi hotărâte a trupului ei, rotunjimea pe care poposise mâna lui şi întreaga lui fiinţă.

O duse în parc, unde era aproape întuneric. Observă un colţ între două ziduri, sub o boltă imensă de iederă.

— Hai să ne oprim un pic aici, zise el.

Închise umbrela şi merse după ea în umbra bolţii de iederă, la adăpost de ploaie. Nu-i trebuiau ochi ca să vadă. Tot ce voia era s-o cunoască atingându-i trupul. Fata era ca un crâmpei de beznă palpabilă. O găsi în întuneric, o cuprinse cu braţele şi-ncepu să-i simtă corpul cu mâinile. Ea era tăcută şi enigmatică. Dar el nu voia să ştie nimic despre ea, voia numai s-o descopere. Şi prin veşminte, ce frumuseţe absolută i se-arăta!

— Scoate-ţi pălăria, îi spuse el.

Tăcută şi ascultătoare, ea-şi scoase pălăria şi se lăsă din nou în braţele lui. Lui Will îi plăcea de ea, îi plăcea s-o simtă, voia s-o cunoască mai îndeaproape. Îşi lăsă degetele să se plimbe uşor pe obrajii şi pe gâtul ei. Ce frumuseţe şi ce plăcere nemaipomenită, în beznă! Degetele i se plimbaseră adesea aşa şi pe faţa şi gâtul Annei. Dar ce diferenţă! Un bărbat o mângâiase pe Anna şi cu totul altul o mângâia acum pe fata asta. Îi plăcea mult mai mult noua lui postură. Pornise s-o cunoască cu simţurile pe femeia

asta şi se-afundase cu totul în această cunoaştere, în fiecare clipă i se părea că atinge cu mâna frumuseţea absolută, ceva dincolo de puterea de cunoaştere a omului.

Foarte intime, minunându-se şi extrem de bucuroase de descoperirea lor, mâinile lui o atingeau aşa de uşor, aşa de subtil, o cercetau cu atâta dorinţă, încât şi ea era aproape pierdută în absolutul cunoaşterii trupeşti. Inundată de plăcerea carnală, se încordă, îşi strânse genunchii, coapsele. Era un plus de frumuseţe pentru el.

Dar Will, încet şi cu răbdare, încerca s-o facă să se destindă, încet şi cu răbdare, toată fiinţa lui concentrată în zâmbetul de desfătare domoală, tot trupul lui electrizat de o forţă potrivnică ascunsă, care-o anihila pe fată. Aşa că-n cele din urmă ajunse s-o sărute şi ea se simţi aproape trădată de sărutarea lui plină de şiretenie. Gura ei deschisă era prea fără ajutor, prea fără apărare. El ştia asta şi primul sărut a fost foarte blând şi catifelat, liniştitor, atât de liniştitor, făcând-o să se simtă-n siguranţă. Aşa că gura ei lipsită de apărare, cu buze moi, deveni sigură pe ea, chiar îndrăzneaţă, căutând gura lui. Iar el îi răspunse încet-încet, puţin câte puţin, sărutul lui catifelat pătrunzând-o uşor, uşor, apoi tot mai îndrăzneţ, îndrăzneţ de tot, până când ei i se păru prea îndrăzneţ ca să-i mai ţină piept şi-ncepu să se afunde sub greutatea lui. Ea se afunda, se afunda întruna, zâmbetul lui de desfătare domoală devenea tot mai încordat. Will era sigur de ea. Îşi lăsă voinţa să descindă cu toată forţa asupra ei ca să-i înlăture orice urmă de rezistenţă. Dar şocul era prea mare pentru ea. Cu o mişcare bruscă, îngrozitoare, ea risipi vraja care-i cuprinsese pe amândoi.

— Nu… „nu!

Era un strigăt îngrozitor care părea că vine din ea, dar nu era al ei. Era un soi de spaimă stranie care se rostea-n cuvinte. În strigătul ăla se-auzi vibrând ceva din afara ei. Nervii lui clocotiră ca o apă învolburată.

— Ce e? o-ntrebă el vrând să pară calm. Ce s-a întâmplat?

Ea se-ntoarse la el, dar tremurând şi reţinută de data

asta.

Strigătul ei îi adusese o mulţumire. Will, însă, ştia c-o luase prea brusc. Acum umbla mai cu grijă. Un timp, o apără pur şi simplu, ferind-o de toate. Şi-n voinţa lui perfectă fusese o fisură. Voia să nu se dea bătut, s-o ia de la-nceput, s-ajungă până unde-l lăsase ea şi-apoi să fie mai cu băgare de seamă, ca să reuşească. Pân-acuma ea câştigase. Şi bătălia nu se sfârşise încă. Dar se trezi în el un alt glas care-i spunea s-o lase-n plata Domnului, că nu merită osteneala.

El o apără, o linişti, o mângâie şi-o sărută şi din nou începu să vină aproape, tot mai aproape de ea. Îşi adună forţele. Chiar dacă n-o s-o aibă, o s-o facă să se destindă, o să-i domolească împotrivirea. Aşa că încet, uşor, cu infinită tandreţe, o sărută şi toată fiinţa lui părea c-o dezmiardă. Apoi, pe marginea prăpastiei, pierzându-se când nu mai era-n stare să se-mpotrivească, fata scoase-un strigăt nearticulat, chinuit, un geamăt:

— Nu… vai, nu!

El se topise tot de-atâta voluptate. O clipă, aproape îşi pierdu conţi olul şi continuă ca un automat. Dar urmă un moment de stagnare, de suspensie îngheţată. N-avea să fie a lui. O trase spre el, o linişti, o mângâie. Dar dorinţa adevărată se risipise. Fata se lupta cu ea însăşi şi-şi dădu seama că n-o să fie a lui. Şi-apoi, chiar în ultima clipă, când aproape că lui îi venise cheful s-o dezmierde din nou, dorinţa lui vie şi arzătoare sfidând femeia împotriva dorinţei lui carnale reci, ea se smulse din braţele lui.

— Nu, ţipă ea, de data asta cu vocea aspră de-atâta ură şi dându-i una tare în piept. Nu te-atinge de mine!

O secundă lui îi îngheţă sângele-n vine. Dar pe urmă-i apăru din nou zâmbetul, neschimbat şi crud.

— Ce-i, ce s-a întâmplat? o întrebă el cu o ironie, plină de politeţe. Nu-ţi face nimeni niciun rău.

— Ştiu ce vrei, spuse ea.

— Şi *eu* ştiu ce vreau, zise el. Şi ce-i cu asta?

— Da’ de la mine nu pupi tu nimic.

— Nu? Bine, dacă nu, nu. Şi trebuie să ţipi aşa pentru

atâta lucru?

— Nu, spuse fata, cam încurcată de ironia lui.

— Da' nu trebuie să ne certăm pentru asta. Ne spunem noapte bună, ne sărutăm şi gata! Este sau nu?

Ea tăcea în întuneric.

— Sau vrei pălăria şi umbrela ca să pleci acasă chiar acuma?

Ea tăcu mai departe. El se uita la silueta ei întunecată, proiectată în bezna subţire, şi aştepta.

— Hai şi spune frumos noapte bună, dacă asta vrei, făcu el.

Ea tot nu se mişcă. El întinse mâna şi trase fata din nou în beznă.

— E mai cald aici, spuse el, şi-i mult mai plăcut.

Voinţa lui nu se dezlipise încă de ea. Pe el, momentul de ură îl înveseli.

— Acuma plec, murmură ea pe când el o apuca de mână.

— Vezi ce bine-ţi şade-n locu' ăsta? îi spuse, trăgând-o aproape de el, unde stătuse ea înainte. De ce vrei să pleci?

Şi treptat beţia-l cuprinse din nou şi-i veni iar cheful. La urma urmei, de ce să nu fie a lui?

Dar ea nu se lăsă cu totul".

— Eşti însurat? îl întrebă în cele din urmă.

— Şi ce dacă sunt? făcu el.

Ea nu-i răspunse.

— Eu nu te-ntreb dacă eşti sau nu măritată.

— Doar ştii că nu-s, îl repezi ea.

O, de-ar putea să se smulgă de lângă el, dacă n-ar trebui să-i cedeze!

Până la urmă voinţa ei se-ntoarse împotriva lui. Scăpase. Dar îl ura mai mult pentru că scăpase decât pentru primejdia care-o ameninţase până atunci. Oare el chiar o dispreţuia cu atâta răceală? Ea era încă chinuită de dorinţa de-a fi lângă el.

— Ne vedem săptămâna viitoare, sâmbătă? o întrebă el când se-ntorceau în târg.

Ea nu-i răspunse.

— Veniţi la Empire cu mine, tu şi Gertie, spuse el.

— Bine-o să-mi mai şadă să ies cu un bărbat însurat, făcu ea.

— Dacă-s însurat, nu-s cu nimic mai prejos decât alţii, aşa-i?

— Ei, e altceva cu unu' însurat, spuse ea, cu o expresie stereotipă care-arăta cât e de amărâtă.

— Adică cum? o întrebi el.

Dar ea nu-l lămuri. Totuşi, îi promise să vină la întâlnire sâmbăta următoare, seara.

Aşa că se despărţiră. Nici nu ştia cum o cheamă. Luă un tren şi se duse acasă.

Era ultimul tren şi Will ajunse foarte târziu. Nu sosi înainte de miezul nopţii. Dar era total indiferent. Nu-l lega nimic adevărat de casa lui, în niciun caz nu pe el, omul de-acuma. Anna-l aştepta, nu se culcase. Văzu expresia ciudată de pe chipul lui, parcă era absolvit de orice. Avea un soi de zâmbet ascuns, aproape sinistru, ca şi cum fusese scutit de legăturile lui „bune".

— Unde-ai fost? îl întrebă ea nedumerită, cu interes.

— La Empire.

— Cu cine?

— Singur. M-am întors acasă cu Tem Cooper.

Anna se uita la el şi se-ntreba cu ce s-o fi ocupând în ultima vreme. O durea-n cot dacă bărbatu-său minţea sau nu.

— Ai venit acasă cu o mutră cam ciudată, îi spuse ea.

Şi-n glasul ei se simţi o inflexiune care-arăta că-l cam dibuise.

Dar pe el nu-l atingea nimic. Cât despre eul lui supus şi bun, ia să-l mai slăbească! Se-aşează la masă şi mâncă cu poftă. Nu era obosit. Parcă nici n-o băga în seamă pe Anna.

Pentru Anna era un moment critic. Se ţinu deoparte şi-l urmări. El vorbea cu ea, dar ceva cam indiferent, pentru că de-abia dacă lua în seamă prezenţa ei. Aşa, deci ea nu-l impresiona în niciun fel? Lucrurile luaseră o* nouă întorsătură! El era bărbat destul de bine, ce să mai vorbim.

Îi plăcea mai mult decât omul ăla obişnuit fără grai, pe jumătate şters, pe jumătate supus, pe care-l ştia ea de obicei. Aşa, deci înflorea găsindu-şi eul lui adevărat! Treaba asta o cam întărită. Foarte bine, să-l vedem cum înfloreşte! Ei îi plăcea să ia lucrurile o întorsătură nouă. Will venise acasă schimbat, parcă era un străin. Uitându-se la el, îşi dădu seama că n-are cum să-l reducă la ce fusese înainte. Aşa că renunţă imediat. Totuşi nu fără un pic de furie când era vorba de marea şi vechea lor iubire, vechea intimitate, cu care se obişnuiseră, şi vechea ei supremaţie, de care nu se-atinsese nimeni până atunci. Aproape că era gata să se lupte ca să le păstreze. Dar uitându-se la el şi aducându-şi aminte de tatăl ei, se gândi să fie mai precaută. Asta era întorsătura nouă pe care-o luaseră lucrurile!

Foarte bine, dacă nu poate să-l influenţeze ca să fie ca înainte, o să-i plătească *acum* cu aceeaşi monedă. Ostilitatea ei sfidătoare îşi făcu apariţia. Foarte bine, şi ea o pornea în aventură. Vocea şi felul de-a se purta i se schimbară. Era gata să-nceapă partida. Ceva se eliberase în ea. Îi plăcea de el. Îi plăcea omul ăsta care venise acasă, la ea. Picase chiar la ţanc. zău aşa! Ea era bucuroasă să spună bun venit unui străin. Se plictisise până-n gât de vechitura de bărbatu-său. Zâmbetul lui ascuns şi crud îşi primi replica: pl evocarea ei încântătoare! El se-aştepta să apere ea reduta moralităţii. Da' de unde, n-avea Anna de gând să-şi piardă timpul cu lucruri de-astea! Era o chestie prea plicticoasă. Ea-l provocă radioasă, strălucitoare şi liberă, ca rivală a lui. El se uită la ea şi ochii lui aveau luciri metalice. Anna intrase şi ea în acţiune.

Simţurile lui Will se ascuţiră şi se-ndreptară cu toată viteza spre Anna. Ea râdea, total indiferentă ca şi el. El veni spre ea. Ea nici nu-l respinse, nici nu-i răspunse, învăluită-ntr-un fel de strălucire, superbă şi enigmatică cum era, Anna-i râdea în nas. Şi ea putea să le-arunce pe toate cât colo: dragoste, intimitate, răspundere. Ce contau acuma cei patru copii pentru ea? Ce conta că bărbatul ăsta e tatăl celor patru copii ai ei?

El era masculul senzual care căuta plăcerea, ea era femela gata să guste şi ea plăcerea, dar cum îi convenea ei. Un bărbat îşi putea permite să facă ce vrea. De ce n-ar putea şi-o femeie? De moralitate se sinchisea tot atât de puţin ca şi el. Tot ce fusese-nainte nu mai avea nicio valoare pentru ea. Era altă femeie şi se schimbase fiindcă avea un bărbat străin lângă ea. Pentru Anna, el era un străin care-şi urmărea interesele. Foarte bine. Voia să vadă ce-o să facă acuma străinul ăsta, ce e el cu-adevărat.

Ea râdea şi-l ţinea la distanţă, făcându-se că-l ignoră. Se uita la el, ca la un străin, cum se dezbracă. Într-adevăr, pentru ea era un străin.

Şi ea-l aţâţa până-n străfundul fiinţei lui, cu toată puterea, încă înainte ca el s-o atingă. Fetişcana din Nottingham nu făcuse decât să-l aducă aici. Deodată părăsiră amândoi preceptele morale, fiecare căutându-şi pur şi simplu satisfacţia. Ciudată i se mai părea nevastă-sa! Se purta de parcă i-ar fi fost străină cu totul, de parcă ea era străină de el la infinit şi până-n esenţă, de parc-ar fi fost cealaltă jumătate de Iunie, faţa invizibilă a lunii, îi aştepta atingerea, de parcă el era un spărgător care intrase-n casă, infinit de necunoscut şi dorit de ea. Şi el începu s-o descopere. Avea o vagă idee despre imensul tezaur necunoscut de senzualitate, din ea, despre plăcerile pe care putea să le ofere. Cu o patimă a voluptăţii ce-l făcu să ia aminte la fiecare frumuseţe, cât de mică, într-un fel de frenezie a bucuriei, dădu peste ea: frumuseţea ei, frumuseţile distincte, frumuseţile nenumărate al trupului ei.

W-ill nu mai era el însuşi, era transportat de senzualitatea pe care-o descoperise-n ea. Era alt om, care se desfăta în frumuseţea ei. Nu mai era niciun strop de dragoste, niciun pic de tandreţe între ei; era numai dorinţa carnală înnebunitoare de a descoperi şi bucuria nemaipomenită, de care nu se putea sătura nicicând, că găsise-n trupul ei asemenea frumuseţi. Şi ea era o comoară nesfârşită de frumuseţi absolute. Will îşi ieşea din minţi uitându-se la ele. Era atâta splendoare de care să se

bucure şi el era un biet om, cu putere limitată, în care nuncăprea atâta frumuseţe deodată.

Un timp trăi cu ea într-o paftimă de descoperire trupească; era un duel: niciun strop de iubire, niciun cuvânt, nici măcar sărutări, numai tabloul înnebunitor al frumuseţii perfecte şi absolute doar prin atingere. Voia s-o poată atinge cu mina, s-o descopere, era înnebunit s-o cunoască. Şi totuşi nu trebuie să se grăbească. Altfel pierde tot. Trebuie să se bucure de fiecare frumuseţe pe rând. Şi nenumăratele frumuseţi ale trupului ei, numeroasele locuri care-l umpleau de extaz 11 înnebuneu de plăcere şi de dorinţa de a putea şti mai mult, de a avea puterea să ştie mai mult. Căci totul era acolo.

Ziua îşi spunea:

„Diseară am să-i cunosc gropiţa de lângă gleznă, unde se-merucişează vinişoarele albastre ca nişte fire”.

Şi gândul şi dorinţa îl făceau să mustească de bezna fertilă a nerăbdării.

Toată ziua aştepta să vină noaptea, când o să poată să se lase-n voia frumuseţii ei, absolute şi bogate. Gândul la nestematele tăinuite-n ea, la frumuseţile şi locurile care-l umpleau de extazul încântării din trupul ei, aşteptarea, simpla aşteptare să le descopere îl făceau mai-mai să-şi piardă minţile. Avea o obsesie. Dacă n-o să descopere şi n-o să cunoască aceste plăceri, s-ar putea să le piardă pentru totdeauna, şi el şi lumea toată. Ce şi-ar fi dorit să fie cât o sută de bărbaţi, să poată simţi plăcerea cât o sută de bărbaţi la un loc! Ce şi-ar fi dorit să fie motan, s-o lingă cu limba lui aspră şi lascivă, cate parcă freacă tot timpul ceva. Voia să se bălăcească în ea, să se-ngroape-n carnea ei, să se-acopere de tot cu carnea ei.

Iar ea, distantă, cu o expresie ciudată şi primejdioasă în ochii scânteietori, primea tot ce făcea el, ca şi cum aştepta asta, şi-l provoca la mai mult cum îl vedea că stă degeaba, până când, uneori, el era gata să-şi dea ultima suflare din pură neputinţă de-a lua totul de la ea, neputinţa de-a lua destul.

Copiii deveniră progeniturile lor şi nimic mai mult.

Amândoi îşi duceau viaţa în bezna şi moartea propriei lor plăceri trupeşti. Câteodată Will simţea că-şi iese din minţi, având sentimentul frumuseţii absolute, pe care o percepea prin simţuri în Anna. Era prea mult pentru el. Şi-n toate era aceeaşi frumuseţe înspăimântătoare, aproape sinistră. Dar frumuseţea supremă era în revelarea trupului ei prin atingere cu trupul lui. S-o cunoască era aproape moartea însăşi şi, totuşi, pentru o asemenea cunoaştere ar fi suportat chinuri fără de sfârşit. Ar fi pierdut orice, decât să renunţe la dreptul pe care-l avea fie şi numai asupra căputei piciorului ei, asupra locului de unde se despărţeau, ca nişte raze, degetele de la picioare, asupra micii câmpii miraculoase şi albe, de unde porneau moviliţele degetelor, şi asupra gropiţelor dintre degete. Mai degrabă ar fi murit decât să renunţe la asta.

Atâta rămăsese din iubirea lor: o senzualitate violentă şi fără întoarcere ca moartea. Nu mai era-ntre ei niciun pic de intimitate conştientă, niciun pic de tandreţe a dragostei. Era numai poftă trupească şi ameţeala înnebunitoare, fără sfârşit a simţurilor, o patimă a morţii.

Totdeauna, toată viaţa lui, se temuse-n taină de frumuseţea absolută. Fusese pentru el mereu ca un fetiş, ceva de care să te temi într-adevăr. Căci era imorală şi potrivnică omenirii. Aşa că-şi întorsese privirea spre formele gotice, care, prin arcele lor frânte, scoseseră-ntotdeauna la iveală dorinţa sfărâmată a omenirii; dar le scăpase frumuseţea absolută ce se rostogolea ca o minge în arcele lor în plin cintru.

Dar acum se dăduse bătut şi, cu infinită violenţă senzuală, se dedicase acestei frumuseţi absolute, supremă şi imorală, pe care o găsea în trupul femeii. I se părea că ia fiinţă în trupul femeii, sub atingerea lui. Sub atinge

— O fi

¿joJ

19 – Curcubeul rea lui, chiar sub ochii lui, era acolo. Dar când el nici nu-l vedea, nici nu-l atingea, locul perfect nu era perfect, nu era acolo. Şi Will trebuia să-l facă să existe.

Totuşi, lucrul ăsta-l înspăimânta. Era îngrozitor şi ameninţător, primejdios într-o oarecare măsură, chiar când Will i se dedica pe de-a-ntregul. Şi mai era şi beznă pură. Tot ce era ruşinos în trup i se-arăta acum într-un soi de frumuseţe sinistră, înţesată de metaforă. Toate actele ruşinoase, naturale şi nenaturale, din care el şi femeia se înfruptau împreună, pe care le creau împreună, aveau frumuseţea lor încărcată de sensuri şi plăcerea lor. Ruşine, ce-i aia ruşine? Era o parte din plăcerea supremă. Era acea parte a plăcerii de care bărbatul se teme de obicei. De ce să se teamă? Lucrurile tăinuite, de ruşine, sunt cumplit de frumoase.

Acceptau amândoi ruşinea şi se făceau una cu ea în plăcerile lor cele mai nepermise. Era şi ea inclusă acolo. Era un boboc care plesnea şi dădea naştere frumuseţii şi mulţumirii fundamentale, grea de înţelesuri.

Viaţa lor exterioară mergea la fel ca-nainte, dar pe cea interioară o revoluţionaseră. Copiii erau mai puţin importanţi, părinţii erau cufundaţi în propria lor trăire.

Şi încet-încet, Brangwen începu să-şi dea seama că e liber să intre şi-n viaţa exterioară. Viaţa lui intimă era atât de activă, atât de plină, încât elibera un alt bărbat în fiinţa lui. Şi-acest nou bărbat îşi întorcea privirea: cu interes spre viaţa publică, să vadă cum poate să participe la ea. Asta-i dădea libertate de mişcare în noua lui activitate, un fel de activitate pentru care se năştea acum şi se elibera. Voia să fie la unison cu toată omenirea care ştia spre ce ţinteşte.

În momentul acela, învăţământul era problema numărul unu. Se vorbea de metode suedeze, de predarea lucrului manual şi aşa mai departe. Brangwen îmbrăţişă sincer ideea predării lucrului manual în şcoli. Pentru prima dată simţi că-l atrage-ntr-adevăr o problemă de interes general. În sfârşit, din senzualitatea lui profundă, se dezvoltase un eu adevărat, cu înteţii precise.

Se vorbea despre cursuri serale şi cursuri de meserii. Voia să-nceapă la Cossethay ore de lucru manual, să-i înveţe pe băieţii din sat dulgheria, tâmplăria şi sculptura în

lemn de două ori pe săptămână. I se părea cel mai de dorit. Plata era mică de tot şi când primea banii. Îi cheltuia pe toţi pe lemn, care oricum n-ajungea, şi pe unelte. Dar era foarte fericit şi entuziast în noul său spirit public.

Începu cursurile serale când avea 30 de ani. Era de-acum tatăl a cinci copii, ultimul se nimerise băiat. Dar, băiat sau fată, contau foarte puţin pentru el. Avea o afecţiune naturală pentru copiii lui (sângele apă nu se face!) şi-i îndrăgea pe toţi pe măsură ce apăreau: băieţi sau fete. Doar că pe Ursula o iubea cel mai mult. Într-un fel, ea-l împinsese la noua lui întreprindere cu cursurile serale.

Casa de sub tise era în sfârşit legată de o mare străduinţă umană. Prin asta câştigă în vigoare, în forţă.

Pentru Ursula, fetiţa de 8 ani, magia vieţii creştea văzând cu ochii. Auzea toate discuţiile şi văzu cum o anexă a bisericii se transformă-n atelier. Anexa asta era o clădire înaltă, din piatră, ca un hambar. Stătea singuratică în cea de-a doua grădină a familiei Brangwen, dincolo de potecă. Pe fetiţă o atrăgea mereu casa asta veche, lăsată-n părăsire. Acuma vedea că se fac pregătiri. Stătea pe treptele de piatră care coborau în grădină şi-i auzea pe taică-său şi pe vicar vorbind, făcând planuri, lucrând împreună. Pe urmă veni odată un inspector, un om tare ciudat, şi stătu de vorbă cu taică-său o seară-ntreagă. Se stabiliră toate amănuntele şi 12 băieţi se şi însoriseră. Era foarte interesant, merita să te-nvârţi pe-acolo.

Dar pentru Ursula tot ce făcea taică-său era ca o vrajă. Dacă venea de la Ilkeston cu veşti din târg, dacă într-o seară se ducea spre biserică cu partiturile sau cu uneltele, când razele soarelui luminau încă, dacă se-aşeza duminica în faţa orgii, cu stiharul alb pe el, şi conducea cântarea cu vocea lui puternică de tenor sau dacă stătea-n atelier cu băieţii, pentru ea el era mereu punctul de vrajă şi fascinaţie. Glasul lui, cu ton de comandă, vesel, laconic, avea întotdeauna o vibraţie care-i dădea fiori şi-o hipnotiza. Părea că merge în umbra unei taine întunecate şi plină de-nţelesuri, de-a cărei existenţă nu voia şi nici nu-

ndrăznea să-şi dea seama. Taina asta o învăluia în vrajă şi aşa îi domolea agerimea minţii.

fapiiolal IX

INUNDAŢIE LA MARSH

Între casa de sub tise şi Marsh au fost legături întotdeauna, dar totuşi cele două case au rămas distincte, separate.

După ce s-a măritat Anna, Marsh a devenit sălaşul celor doi băieţi, Tom şi Fred. Tom era un tânăr chipeş, cam mic de statură, cu păr negru şi creţ, gene lungi şi negre şi ochi catifelaţi şi neguroşi, ca bântuiţi de duhuri rele. Avea minte ascuţită. După liceu, se duse să studieze la Londra. Din instinct, atrăgea spre el oameni energici şi de caracter. Îi lăsa pe ceilalţi să se desfăşoare” cât puteau, dar în acelaşi timp îşi păstra independenţa. El, practic, nu exista decât prin alţii. Când era singur, era nehotărât. Când era cu cineva, părea că se lipeşte de celălalt şi-l face mai mare decât e în realitate. Aşa că erau câţiva oameni care-l iubeau şi-şi găseau un soi de împlinire în el. Pe ăştia câţiva Tom îi alegea cu mare grijă.

Avea o minte subtilă şi ageră, cu spirit critic, o minte care era ca un cântar sau balanţă. Era ceva de femeie în toată treaba asta.

La. Londra fusese elevul favorit al unui inginer, un bărbat deştept, care se făcuse cunoscut pe vremea când Tom Brangwen tocmai îşi terminase studiile. Prin maestrul său, tânărul intră în relaţii cu diverse persoane marcante, cu o individualitate bine definită. El nu s-a afirmat niciodată. Puteai să crezi că e acolo ca să-i aprecieze pe ceilalţi şi să stabilească ce le poate pielea. Era ca o prezenţă care ne face conştienţi de propria noastră fiinţă. Aşa că, fiind tânăr încă, avea de-a face cu unii din cei mai activi savanţi şi matematicieni din Londra. Ei îl considerau egalul lor. Liniştit, receptiv şi impersonal cum era, rămase la locul lui şi învăţă cum să-i aprecieze pe alţii la justa lor valoare. Ce spunea el era aproape lege, în privinţa caracterului oamenilor. Pe lângă asta, era foarte prezentabil, potrivit de statură, dar frumos proporţionat,

brunet şi totdeauna radiind de sănătate.

Taică-său era darnic cu banii de buzunar, dar, în afară de asta, Tom mai câştiga ceva, căci era şi un fel de ajutor al şefului lui. Pe vremea aia tânărul apărea din când în când la Marsh, ciudat de atrăgător, bine îmbrăcat, reţinut, cu maniere fine şi elegante, pe care le-avea de la natură. Aşa că, odată cu el, la fermă se schimbară multe.

Pe Fred, fratele mai mic, se\vedea de la o poştă că e un Brangwen. Era englez sută-n sută, cu oase mari şi ochi albaştri. Era băiatu' lu' tac'su. Cei doi bărbaţi, tatăl şi fiul, se-nţelegeau şi se simţeau nemaipomenit de bine împreună. Fred avea să-i urmeze la treburile fermei.

Între fratele mai mare şi cel mic era o dragoste pătimaşă. Tom veghea asupra lui Fred ca o femeie, cu aceeaşi atenţie impresionantă şi aceeaşi grijă lipsită de egoism. Fred se uita la Tom ca la o minune, spre care-ar aspira şi el, dac-ar fi tot atât de mare în ochii lumii.

Aşa că după plecarea Annei, atmosfera de la Marsh se schimbă. Băieţii erau nişte domni. Tom era o fire aleasă şi ajunsese departe. Fred era sensibil şi mare amator de lectură. Se lăsă absorbit de Ruskin şi apoi de scrierile agnosticilor. Ca toţi Brangwen-ii, îşi ajungea foarte bine lui însuşi, deşi îi plăceau oamenii şi era îngăduitor cu ei, acordându-le un respect exagerat.

Între ei şi unul din băieţii familiei Hardy de la Shelly Hall era o prietenie care nu prea convenea unora. Cele două familii se deosebeau mult, dar, cu toate astea, tinerii erau în relaţii cam timide de egalitate.

Tânărul Tom Brangwen, cu genele lui negre şi culoarea minunată din obraji, cu firea lui blândă şi enigmatică, cu calmul lui ciudat şi aerul de om bine informat, la care se-adăuga situaţia de la Londra, era cel care accentua elementul străin, superior la Marsh. Când apărea pus la patru ace, lăsând impresia că-i blajin şi afabil, dar totuşi foarte distant cu toată lumea, îi făcea pe oameni să se simtă stânjeniţi. În mintea cunoştinţelor de la

Cossethay şi llkeston, el era plasat undeva într-o lume îndepărtată, deosebită de a lor.

Între el şi maică-sa era un gen de afinitate. Afecţiunea lor era tăcută şi distantă, dar esenţială. Tatăl era totdeauna stingherit şi uneori respectuos faţă de băiatul lui cel mare. Tot Tom era şi veriga de legătură dintre cei de la Marsh şi familia Skrebensky, care erau acum nişte persoane foarte importante în ţinutul lor.

Deci atmosfera de la Marsh se schimbă. Pe măsură ce îmbătrânea, Tom Brangwen, tatăl, se făcea mai înţelept şi mai cu dare de mină. Şi se vedea pe el treaba asta, căci luase proporţii şi-arăta foarte bine. Faţa-i era la fel de tânără şi ochii la fel de luminoşi. Părul lui des şi barba albiseră de-a lungul anilor şi căpătaseră strălucirea mătăsii. Avea obiceiul să râdă mult, în felul lui înţelegător şi îndărătnic. Multe lucruri i se păruseră de neconceput şi-l lăsaseră cu gura căscată când deveniseră realitate, aşa că acum accepta totul bine dispus şi cu inima uşoară. Nu el era de vină că lumea era făcută aşa şi nu altfel. Totuşi se temea de partea necunoscută a vieţii.

Era destul de înstărit. Nevastă-sa era şi ea acolo, o fiinţă diferită de el, dar totuşi pe undeva legată vital de persoana lui. Şi-n fond cine era el ca să-nţeleagă ce, de unde şi cum? Cei doi băieţi ai lui erau nişte domni. Erau diferiţi de el, oameni cu personalitatea lor, dar totuşi legaţi de el. Totul era numai aventură şi mirare. Şi totuşi omul rămânea să-şi trăiască viaţa, indiferent de ce făceau odraslele.

Chipeş şi perplex, râdea şi-şi rămânea fidel lui însuşi ca singurul căruia putea să-i rămână fidel. Aerul tineresc şi mirarea cu care privea lumea erau la fel ca înainte. Se făcu indolent şi prinse gustul comodităţii. Fred făcea toată munca la fermă, iar tatăl se ocupa de tranzacţiile mai importante. Avea o iapă bună, cu care mergea peste tot, iar uneori o pornea pe calul lui mic, cu picioare zdravene. Bea pe la hoteluri şi hanuri cu fermierii şi proprietari mai ceva ca el şi-avea cunoştinţe printre cei cu punga doldora de bani. Dar nici unii, nici alţii nu se potriveau cu el mai deloc.

Nevastă-sa n-avea cunoştinţe, cum n-avusese

niciodată. Păru-i era acuma vrâstat cu alb. Era îmbătrânită la faţă, dar expresia nu şi-o schimbase. Părea aceeaşi ca acum 25 de ani, când venise la Marsh, numai că sănătatea-i era mai şubredă. Totdeauna îţi dădea impresia că mai degrabă bântuie la Marsh, decât că trăieşte acolo. Ea nu făcea niciodată parte din viaţa ţinutului. Ce reprezenta ea era necunoscut acolo. Era străină între zidurile casei, impasibilă şi inaccesibilă uneori, ciudat de subtilă alteori. Ea era de vină că, la Marsh, toţi erau oameni atât de distincţi, cu individualitatea lor, şi tot din cauza ei familia, menajul lor erau aşa de fragile.

Când tânărul Tom Brangwen avea 23 de ani, între el şi şei se produse o ruptură, pe care n-a explicat-o nimeni niciodată. El plecă în Italia şi pe urmă în America. Se-ntoarse acasă pentru o vreme şi pe urmă plecă în Germania. Era mereu acelaşi tânăr atrăgător, prezentabil, bine îmbrăcat şi radiind de sănătate, dar totuşi parcă era cumva în afara lucrurilor. În ochii lui negri se citea amărăciunea, pe care-o purta cu aceeaşi degajare şi cu acelaşi farmec cu care-şi purta hainele ce-i veneau ca turnate.

Pentru Ursula, Tom era o figură romantică şi ispititoare. Avea gingăşia să-i facă daruri frumoase: o cutie cu bomboane scumpe, cum nu văzuseră niciodată la Cossethay; odată i-a dăruit o perie şi-o oglindă ovală şi graţioasă din sidef, strălucitoare şi nemaipomenit de frumoasă; sau i-a trimis un mic colier din pietre neşlefuite, ametist, opal, briliante şi granate. Vorbea limbi străine curgător şi cu uşurinţă şi era ciudat de amabil şi insinuant. Avându-le pe toate astea, era clar unul din afară – despre care nu puteai spune nimic. Nu-şi găsea locul nicăieri, în nicio societate.

De când se măritase, pe Anna Brangwen n-o mai interesase intimitatea cu taică-său. La nuntă o părăsise de tot. Amândoi lăsaseră o barieră între ei. Anna se-apropia mai mult de maică-sa.

Apoi tatăl muri pe neaşteptate.

Se-ntâmplase într-o primăvară, când Ursula era de 8

ani. Tom Brangwen plecă la târgul din Nottingham într-o sâmbătă dimineaţa, zicând că s-ar putea să-ntârzie, fiindcă era nu ştiu ce fel de expoziţie specială şi pe urmă o adunare, la care trebuia să participe. Toţi înţeleseră că voia să se simtă şi el bine şi să se distreze niţel.

Toată primăvara plouase şi fusese-o vreme insuportabilă. În seara aia turna cu găleata. Fred Brangwen, neliniştit de parcă nu-i erau tot boii acasă, nu ieşi în târg, cum îi era obiceiul. Fuma, citea şi se fâţâia de colo-colo, ascultând tot timpul ropotul ploii. Noaptea neagră şi ploioasă îl despărţise de lume şi-l făcuse să nu mai fie sigur de el. Era conştient de existenţa lui, era conştient că vrea altceva, că viaţa lui nu se putea numi viaţă. I se părea că-i un dezrădăcinat, că nu găseşte-un loc pe lumea asta unde să se simtă şi el bine. Visa să meargă-n ţări străine, dar instinctul îi spunea că nu rezolvă nimic dacă schimbă locul. Voia o schimbare, o schimbare profundă şi vitală în existenţa lui. Şi nu ştia cum s-o facă.

Tilly, bătrână bine de-acum, veni să spună că muncitorii, care tocmai terminaseră de mâncat, au zis că toată curtea e-o baltă cât toate zilele. Fred ascultă indiferent. Dar nu suporta umezeala crudă şi dezolantă din lume. O să plece de la Marsh.

Maică-sa era în pat. În cele din urmă închise şi el cartea, cu mintea golită de gânduri. Se duse sus, ameţit de deprimare şi mânie, şi, ameţit de deprimare şi mânie, se ferecă în iatacul de nepătruns al romanului.

Tilly îşi aşează papucii în bucătărie, în faţa focului, şi se duse şi ea să se culce, lăsând uşa descuiată. Ferma rămase cufundată-n întuneric şi înecată-n ploaie.

La 11 ploua încă. Tom Brangwen stătea în curte la „îngerul” din Nottingham şi se-ncheia la haină.

— Ehei, zise el vesel, am mai mers io şi-al dată pe ploaie. Pune-i hamurile, Jack, bătrâne, pune-i-le!

— Mai rar un prieten ca tine, Jacky, băiete. Cin te vede cu burdihanu’ ăsta vine aţă la tine să-i tragă o băuturică sau chiar să şi-mbuce ceva. Haide, fetiţo, hai să mergem la noi acasă. O, Sfinte Sisoe, că multă apărie mai e

şi-n noaptea asta! N-o să rămână nici urmă de vulcani încinşi. Mă, Jack, slăbuţule, mă, tu, ăla tras ca prin inelu' de la butoi, care din n-oi e Noe? Să juri c-au plesnit toate instalaţiile de apă. Raţele şi-alte păsări de baltă o să fie regine-n lume dac-aşa or merge lucrurile… porumbelu' şi ramura de măslin şi altele… Scoal, fetiţo, hai scoal'. Nu stăm toată noaptea aici chiar de credeai tu aşa. Să fiu al naibii dacă ploaia asta… după ce că te murează, nu alta… să fiu al naibii dacă nu te face să te crezi beat turtă. Mă, Jack, când plouă, ¿ţi intră şi mintea la apă sau nu? întrebă râzând şi el de gluma pe care-o făcuse.

I-era totdeauna ruşine dacă trebuia să ia hăţurile-n mină după ce băuse şi-şi tot cerea scuze de la cal. Era pus pe cerut iertare, dar la modul foarte hazliu. Îşi dădea seama că nu e-n stare să meargă drept. Era el un pic cam ciupit, nu-i vorbă, dar cu toate astea n-aveai cum să-l faci să renunţe la ce-şi pusese-n gând, nici dacă te-ai fi dat peste cap.

Se urcă pe capră şi ieşi pe poarta hanului. Iapa mergea bine, iar el stătea ca prins în cuie, cu ploaia bătându-i în obraji. Corpul lui greoi nu se mişca deloc, prins ca într-un fel de somn. Atenţia îi era trează, ca un beculeţ ce arde-ntruna, restul era în beznă. Cu toată puterea se concentră să meargă pe drumul pe care-l ştia aşa de bine. îl ştia aşa de bine şi se uita cu atenţie, făcând un efort de voinţă.

Îşi vorbea sieşi cu voce tare – sentenţios deşi-l cam încerca neliniştea – de parc-ar fi fost cu mintea limpede ca apa de izvor şi-n vremea asta iapa trăgea mereu 'nainte şi ploaia îl biciuia cu stropii ei. Vedea picăturile de ploaie la lumina felinarelor de la trăsură, vedea o licărire slabă, trupul ud al iepei învăluit în umbră, vedea cum trec gardurile-n goană pe lângă el.

— Pe-o noapte ca asta nu-ţi vine să dai nici câinele afară din casă, îşi spuse el cu glas tare. E timpu' să se mai domolească un pic, să mă ia dracu' de nu-i aşa. Mare lucru-au făcut c-au pus alea zece căruţe de zgură pe drum. O să se duc-aşa cum au venit dacă nu se schimbă vremea.

Da’ asta-i treaba lu’ Fred. El e granguru’ după cum se vede. Şi io ce-am la toată afacerea asta, de ce să mă bag? Poa’ să se spele toată zgura, poa’ să rămână, mi-e ce-mi pasă! Tet o să se ducă-ntr-o bună zi c-aşa-i pe lumea asta. Ploaia se prăvale pe pământ ca să se urce-n nori din nou. Aşa se zice. Acuma nu-i mai multă apă decât a fost la facerea lumii. Aşa merg lucrurile, băiete, dacă te duce mintea să pricepi atâta lucru. Astăzi nu-i mai multă decât a fost acu’ o mie de ani… şi nici mai puţină. N-ai cum s-ajungi la fundu’ sacului cu apa. Nu, băiete dragă, n-o să te ia, nimeni în seamă. Încearcă tu să termini cu apa din lume. Se face aburi şi-ţi zboară pe sub nas. Când ajunge de se face nori, cade cum e ploaia şi pe ăi drepţi şi pe ăi nedrepţi. Mă-ntreb dacă io-s din ăi drepţi sau din ăi nedrepţi.

Tresări dintr-odată când intră cu trăsurica într-un şanţ. Acuma se trezise de-a binelea. Mersese nu glumă de când îşi aducea aminte clar că văzuse ceva pe drum.

Dar până la urmă ajunse la poartă. Se poticni clătir. induse şi prinzându-se bine de trăsură. Căzu ca un bolovan într-o apă de câţiva centimetri.

— Lua-o-ar dracu’, spuse el înciudat. Lua-o-ar dracü de fleşcăială că nu se mai termină odată!

Intră cu calul pe poartă, împroşcând în dreapta şi-n stânga. Era beat criţă şi mergea orbeşte fiindcă ştia locul. Peste tot călca numai în apă.

Toată ferma şi platforma mai ridicată pe care era casa erau uscate totuşi. Dar se-auzea un muget ciudat în noapte, care părea că venea din bezna beţiei lui. Clătinându-se, mergând pe bâjbâite, aproape inconştient, îşi băgă-n casă pachetele, covoraşul şi pernele de pe capră, le trânti jos şi ieşi să ducă iapa la adăpost.

Acum era acasă şi-aştepta numai momentul să se oprească din lucru. Era ca un somnambul. Pe-ndelete şi cu multă atenţie, duse iapa spre şopronul pentru căruţe. Ea sări şi se dădu înapoi.

— E, care-i baiu’? întrebă el printre sughiţuri, înaintând cu greu.

Nimerise din nou într-un loc cu multă apă. Iapa mergea stropind în toate părţile. Era o beznă s-o tai cu cuţitul. Doar felinarele de la trăsurică mai dădeau ceva lumină, care cădea pe apa ce se mişca în cercuri.

— Să mor dac-am mai văzut una ca asta, spuse Tom când ajunse la şopron, după ce-notase prin apa adampă de 6 inci.

Dar lui i se părea totul foarte amuzant. Îi venea să râdă când se gândea că-n şopron apa-i trecea de glezne.

Împinse iapa înăuntru. Animalul era neliniştit. Pe el îl umflă râsul. Era tare caraghios să deshami iapa şi să plescăi cu picioarele prin apă. Râdea fiindcă treaba cu apa o cam speriase.

— E, care-i baiu, care-i baiu'? Doar n-o să te topeşti dac-o cădea un strop de apă pe tine!

Cum îi desfăcu hamurile, iapa plecă de lângă el.

Lăsă hulubele-n jos şi luă felinarul. Când să iasă din şopron, din harababura aia de hamuri, şei şi roţi, care-i era aşa de familiară, apa, venind în valuri mici, îl lovi zdravăn peste picioare. Tom se clătină, cât pe-aci să cadă.

— Ei, drăcia dracului! făcu el uitându-se-mprejur la apa care creştea în noaptea neagră şi udă.

Afundându-se tot mai mult, o porni să vadă de unde vine potopul. Era uimit, aproape-i stătuse mintea-n loc. *Trebuia* să se ducă să vadă de unde venea apa deşi-i fugea pământul de sub picioare. Merse mai departe, clătinându-se, spre eleşteu. Îi cam plăcea. Apa-i ajunsese până la genunchi şi-l trăgea cu putere-n jos. Tom se poticni şi se clătină, simţind că-i vine rău.

Îl cuprinse frica. Ţinând felinarul strâns, privi în jur, clătinându-se. Picioarele-o luau la goană fără el, duse de apă. Era ameţit. Habar n-avea încotro s-o apuce. Apa era numai vârtejuri şi noaptea aia neagră se năpustea în cercuri. Brangwen, înspăimântat, era ca frunza-n vânt, atacat din toate părţile. În sinea lui ştia că nu mai are mult şi-o să se prăbuşească.

Se clătină şi căzu căci îl lovise ceva peste picioare. Imediat începu să se zbată ca să nu se înăbuşe. Luptă

îngrozit să nu se sufoce, se zbătu, se zvârcoli, dar apa, inevitabil, îl ducea în jos, tot mai în jos. Şi totuşi se zbătu şi se luptă ca să se elibereze, în zvârcolirea nerostită a sufocării, dar mereu cădea tot mai la fund. Ceva îl lovi în cap; îl cuprinse marea uimire a durerii şi-apoi bezna îl înghiţi cu fotul.

În bezna de nepătruns, trupul fără cunoştinţă al îne«atului era purtat de valuri. Apa venea grămadă, acoperind totul. Vitele se treziră şi se sculară în picioare, câinele începu să scheaune. Şi, fără să-ntâmpine niciun pic de rezistenţă, apa învolburată ducea trupul fără cunoştinţă al înecatului spre bezna de nepătruns.

Doamna Brangwen se trezi şi ascultă cu luare aminte. Cu simţurile-i nelumesc de fine, auzi zvârcolirea beznei care se-nvârtejise afară. O clipă stătu nemişcată. Apoi se duse la fereastră. Auzi răpăitul ploii şi năvala puternică a apei. Ştia că bărbatu-său e afară.

— Fred! strigă ea. Fred!

Departe în noapte se-auzea mugetul răguşit, animalic, al unei mase de apă care se năpustea la vale.

Coborî scările. Nu-nţelegea de unde vine apa valuri-valuri. Când puse piciorul pe treaptă ca să intre-n bucătărie, dădu de apă. Bucătăria era inundată. De unde venea apa? Asta nu-nţelegea ea.

Apa intra şi ieşea din bucătăria unde se spălau vasele. Cu picioarele goale, doamna Brangwen o porni lipa-lipa prin apă să vadă ce e. Apa făcea clăbuci sub uşa de la intrare. O apucă frica. Atunci simţi c-o atinge ceva, ceva, o împletitură sub picioare. Era biciul. Pe masă erau covoraşul şi pernele de pe capră şi pachetul adus din trăsurică.

Deci Tom venise acasă.

— Tom! strigă ea, temându-se de propria-i voce.

Deschise uşa. Apa năvăli înăuntru cu un zgomot îngrozitor. Peste tot era numai apă în mişcare, zgomot de apă.

— Tom! strigă ea din uşă, în beznă şi prin potop.

Era-n cămaşă de noapte, cu lumânarea-n mână.

— Tom! Tom!

Şi se opri s-asculte. Fred apăru în spatele ei, în cămaşă şi pantaloni.

— Unde e? întrebă el.

Se uită la apa care venea potop, apoi la maică-sa. Aşa cum era în cămaşă de noapte, femeia părea mică şi ciudată, ca un spiriduş.

— Du-te sus, îi spuse el. O fi în grajd.

— Tooom! Tooom! strigă femeia asta trecută de prima tinereţe.

Scoase un strigăt neomenec, pătrunzător, care-l făcu pe băiat să-i îngheţe sângele-n vine. Fred îşi trase repede cizmele şi-şi puse haina.

— Du-te sus, mamă. Mă duc eu să văd unde e.

— Tooom! Tooom! răsună glasul ascuţit, nepământesc al nodului ăluia de femeie.

Se-auzea numai zgomotul apei, mugetul vitelor speriate şi scheunatul prelung al câinelui, care umpleau bezna.

Fred Brangwen luă un felinar şi plecă plescăind prin apă. Maică-sa stătea-n picioare pe scaun, în uşă, şi-l urmărea cu privirea. Totul era apă, apă, numai apă, care venea în valuri, sclipind în lumina felinarului.

— Tom! Tom! Tooom! răsună în noapte strigătul ei prelung, neomenesc, care-l făcu pe Fred să-l treacă fiorii.

Şi trupul fără cunoştinţă al tatălui înecat aluneca în josul casei, dus de apa neagră spre şosea.

Apăru şi Tilly cu fusta trasă peste cămaşa de noapte. O văzu pe stăpână-sa urcată pe-un scaun, în uşa deschisă, şi luminarea care ardea pe masă.

— Doamne sfinte! izbucni bătrâna servitoare. S-o fi spart canalu’. S-o fi rupt digu’. Ce ne facem?

Doamna Brangwen se uită după fiu-său. care, cu felinaru-n mână, mergea spre grajd pe platforma mai ridicată. Apoi văzu silueta întunecată a unui cal. După asta băiatul atârnă felinarul în grajd şi, sub razele palide de lumină, dezlegă iapa. Mama văzu capul calului în uşa slab luminată a grajdului. Grajdurile mai erau deasupra apei.

Dar apa intra cu putere în casă.

— Creşte-ntruna, spuse Tilly. Domnu' n-a venit acasă?

Doamna Brangwen n-o auzi.

— Nu-i acolo? strigă ea cu glasul ăla înspăimântător, care-ţi spărgea urechile.

— Nu, veni din noapte răspunsul scurt.

— Du-te şi caută-l!

Vocea maică-sii mai-mai că-l scotea din minţi pe tânăr.

Puse căpăstrul calului şi-nchise uşa de la grajd. Se-ntoarse lipăind prin apă, cu felinarul bălăbănind în mină.

Trupul fără cunoştinţă al înecatului trecea pe lângă casă, împins de curentul cel mai din afund. Fred Brangwen veni la maică-sa.

— Mă duc în şopron, spuse el.

— Tooom! Tooom! răsună strigătul puternic, neomenesc.

Lui Fred îi îngheţă sângele-n vine şi sufletul i se umplu de furie… Simţea că-i plesneşte capul. De ce-o fi urlând aşa? Nu putea s-o vadă-n ochi, stând în uşă, cocoţată pe scaun, cu cămaşa albă de noapte, îngrozitoare ca un duh rău.

— A deshămat iapa de la trăsurică, aşa că trebuie să fie pe-aci, n-a păţit nimic, mormăi el, vrând să pară calm.

Dar când coborî spre şopron, apa-i ajunse până la genunchi. Auzi vuietul apei în depărtare. Ştia acum că se spărsese canalul. Apa se făcea tot mai adâncă.

Trăsu'rica era-n şopron, dar nici urmă de taică-său. Tânărul înaintă spre eleşteu, abia trăgându-şi picioarele. Apa-i trecu de genunchi, îl răsuci şi era cât pe-aci să-l ia cu ea. El se trase înapoi.

— E-acolo? se-auzi strigătul înnebunitor al mamei.

— Nu, veni răspunsul tăios.

— Tooom! Tooom! răsună strigătul ţiepământesc, pătrunzător, trecând peste toate opreliştile.

Femeia scosese-un sunet atât de înalt şi supraomenesc că părea aproape pur. Fred Brangwen ar fi dat orice să nu-l mai audă. îl aducea la un pas de nebunie.

Era groaznic, semăna a cântec.

Apa creştea tot mai mult în casă.

— Mai bine te-ai duce la Beeby, să-l aduci şi pe el şi pe Arthur. Şi zi-i doamnei Beeby să meargă după Wilkinson, îi spuse Fred lui Tilly.

Pe maică-sa o obligă să plece sus.

— Ştiu că taică-tău s-a necat, spuse ea, cuprinsă de-o groază ciudată.

Potopul crescu în noapte până când mătură ceanicul de pe plita căminului din bucătărie. Doamna Brangwen era singură sus, la o fereastră. Nu mai striga. Oamenii de la fermă nu-şi vedeau capul: aveau de lucru cu porcii şi cu vitele. Îi aduseră stăpânei o barcă.

Spre dimineaţă ploaia încetă şi stelele începură să clipească deasupra vuietului apei, deasupra cloncănitului ei înspăimântător. Apoi apărură primele raze de lumină. În lumina sângerie a răsăritului doamna Brangwen văzu apele retrăgându-se alene şi casele ridicându-se din mâl. Păsările începură să cânte, somnoroase, parcă un pic răguşite din cauza zorilor ce se revărsau. Departe, pe câmp, se vedea spărtura mare şi nemiloasă din digul de la canal.

Doamna Brangwen mergea de la fereastră la fereastră şi se uita la ce distrusese inundaţia. Cineva îi adusese o barcă. Lumina se-nteţi, licărirea sângerie dispăru de pe faţa apei şi ziua îşi făcu pe deplin apariţia. În dimineaţa palidă de primăvară doamna Brangwen era ca un leu în cuşcă. Mergea de la ferestrele din faţă la cele din spate şi privea atentă, încordată.

Văzu cum apele duceau trupul soţului ei spre gardul de nuiele de la grădină. Strigă la oamenii din barcă. Era bucuroasă că-l găsiseră. îl traseră din împletitura de nuiele, dar nu putură să-l ridice în barcă. Fred Brangwen sări în apa care-i venea până la mijloc şi-aproape singur duse mortul în spinare. Plângea fără lacrimi, ca un animal rănit. Mama plângea şi ea la fereastră.

Veni doctorul, dar nu mai era nimic de făcut. Apoi duseră cadavrul la Cossethay, la Anna.

Când Anna-Brangwen auzi vestea, îşi dădu capul pe spate, ca şi cum se ferea de ceva care voia s-o muşte de gât. De când se măritase şi devenise mamă, uitase de fetiţa de odinioară. Acum şocul ameninţa să treacă cu buretele peste toată viaţa ei de-atunci încoace. Ameninţa s-o aducă pe Anna din nou la 18 ani, când îşi iubea tatăl. Aşa că fetiţa de odinioară ţinea cu dinţii de viaţa de-acuma.

O cuprinse groaza numai când îl băgară în casă, mort, ud leoarcă, cu hainele cu care venise de la târg. Fusese pentru ea imaginea puterii şi-a vieţii clocotitoare şi-acuma, uite-l, o grămadă mare, inertă, din care apa se scurgea şiroaie.

Aproape înspăimântată, începu să-i scoată lucrurile ude, hainele lui de târg, de fermier cu dare de mână.

Copiii-i trimiseră la casa parohială. Cadavrul zăcea pe podea în salon. Anna începu să-l dezbrace repede. Bărbatu-său şi femeia o ajutară. Spălară mortul şi-l aşezară-n pat.

Stătea acolo măreţ şi nemişcat. Avea faţa senină şi – acuma, că era ţeapăn, devenise inviolabil, de neatins. Pentru Anna era măreţia bărbatului inaccesibil, măreţia morţii. Ea era pătrunsă de veneraţie, aproape bucuroasă.

Lydia Brangwen, mama, veni şi ea şi văzu trupul impresionant, inviolabil. Mortul era dincolo de schimbare şi cunoaştere, în lumea absolutului, în rând cu infinitul. Ce-avea ea de-a face cu el? El era o abstracţie plină de măreţie, pe care-o vedea acum pentru o clipă, neatinsă de nimeni şi nimic, precum absolutul. Nici morţii, nici viii nu-l puteau chema în lumea lor, căci el era şi una şi alta, inviolabil, inaccesibil.

— Am împărţit amândoi aceeaşi viaţă. Intru şi eu în veşnicie, spuse Lydia Brangwen cu inima rece, conştientă că amândoi erau unul.

— Nu te-am cunoscut în viaţă. Acum, în moarte, eşti suprem, mult deasupra mea, spuse Anna Brangwen, pătrunsă de veneraţie, aproape bucuroasă.

Mai mult decât ele, băieţii, ei nu puteau să-ndure. Fred Brangwen, alb la faţă şi cu pumnii strânşi, cu inima

plină de ură şi mânie pentru ce i-au făcut bătrânului, vărsa lacrimi de sânge să-l ia înapoi, să-l vadă, să-l audă din nou.

Tom Brangwen sosi abia în ziua înmormântării, liniştit şi reţinut ca totdeauna. O sărută pe maică-sa, dădu mâna cu frate-său fără să se uite la el, văzu sicriul cel mare. Citi chiar şi ce era scris: „Tom Brangwen de la Marsh Farm. Născut… Decedat…”

Faţa frumoasă şi calmă a tânărului se crispă o clipă într-o grimasă groaznică, apoi reveni la calmul dinainte. Porniră cu sicriul spre biserică. Clopotul de-nmormântare bătea din când în când. Oamenii în haine cernite duceau coroanele de flori albe. Mama, poloneza, mergea la braţul fiului ei ca dusă de pe lume. El arăta bine ca de obicei, cu faţa imobilă şi oarecum plăcută la vedere. Fred mergea cu Anna, ea stranie şi fermecătoare, el cu chipul încremenit şi neînduplecat, ca de piatră.

Ursula, care se juca prin grădină, l-a văzut abia pe urmă pe unchiul Tom, desfigurat, cu pumnii ridicaţi, cu un rânjet înspăimântător, cu chinul citindu-i-se pe faţă, gâfâind ca un animal hăituit, cu ochii privind în gol, fără să vadă nimic.

Ursula plecă înspăimântată. Când îl văzu în casă, din nou, grav şi foarte tăcut, de parcă făcea pe-ndureratul, se uită la chipul lui frumos şi imobil şi şi-l imagină iar desfigurat. îl vedea aşa elegant şi-l credea bestial, aproape putred până-n fundul sufletului. Îi era frică. După cele văzute, fetiţa nu uită niciodată să ia-n seamă partea asta bestială, înspăimântătoare a lui.

Tom îi spuse maică-sii la revedere şi plecă imediat. Acuma Ursula aproape se ferea, dar totuşi voia s-o sărute.

La înmormântare şi după aceea, Will Brangwen era îndrăgostit nebuneşte de nevastă-sa. Moartea îl zdruncinase, dar îi trezise pasiunea sălbatică şi copleşitoare pentru ea. Anna părea stranie şi fermecătoare. El o dorea la nebunie.

Ea-l aştepta, gata să-l primească. îl dorea şi ea.

Bunica stătu un timp la casa de sub tise, până se mai aranjară lucrurile la Marsh. Apoi se-ntoarse în

apartamentul ei, liniştită şi parcă nedorind nimic. Încrâncenat, Fred se-apucă să pună ferma pe picioare. Taică-său fusese omorât acolo şi din cauza asta, locul devenise mai apropiat, mai de neocolit pentru Fred.

Se spunea că Brangwen-ii au murit întotdeauna de moarte crâncenă. Tuturor, poate în afară de Tom, li se părea firesc. Totuşi Fred, încăpăţânat, nu putea să ierte universului necunoscut moartea tatălui.

După dispariţia bătrânului, la Marsh era multă linişte. Doamna Brangwen nu mai putea să stea calmă o seară-ntreagă ca-nainte, iar ziua se ridica mereu în picioare, de parcă voia să plece şi nu prea ştia unde.

Fetiţele, Ursula, Gudrun şi Theresa, treceau pe lângă poarta grădinii în drum spre şcoală. Bunica le chema mereu să mănânce la Marsh. Voia să aibă copii în jurul ei.

De băieţii ei aproape se temea. Vedea inei. patima sumbră, dorinţa şi nemulţumirea şi n-avea nevoie de asta. Chiar şi Fred, cu ochii lui albaştri şi fălci mari, o neliniştea.

Băiatului îi lipsea ceva, dragostea, patima, dar de unde să le ia? Şi de ce trebuia să-i dea ei de lucru, cu suferinţa şi nemulţumirea lui? Avea şi ea destui ani în spate.

Tom era mai reţinut. El părea calm, dar pe ea o neliniştea şi mai tare. Mama-i vedea disperarea în ochi. P-arc-o implora să-l salveze.

Şi cum putea bătrâneţea să salveze tinereţea? Tinerii cu tinerii, cu vijelia. N-avea şi ea dreptul la linişte, câţiva ani? Voia să iasă din viitoarea asta fără sfârşit. Tânjea după nevinovăţie şi linişte. Se săturase de furia ascunsă, nescoasă la lumină a bărbaţilor împotriva femeilor. Nu voia să mai audă asta şi de la băieţii ei. Mai presus de orice avea nevoie de liniştea şi nevinovăţia bătrâneţii.

Nu se spetise niciodată muncind. Aşa că acuma stătea adesea la poarta grădinii şi se uita la puţinii oameni care treceau pe drum. Era fericită când vedea copii. De obicei avea un măr sau câteva bomboane în buzunar. Îi plăcea să-i zâmbească copiii.

Nu se ducea niciodată la mormântul bărbatului ei.

Vorbea de el ca şi cum trăia. Uneori o podideau lacrimile, dar pe urmă-şi revenea şi era din nou ea însăşi, fericită.

Când vremea era umedă, stătea în pat. Dormitorul era refugiul unde putea să viseze cu ochii deschişi. Avea atâtea visuri, un sac fără fund. Îi trebuia numai timp.

La vremea aia, prietena ei cea mai bună era Ursula. Fetiţa şi femeia delicată şi visătoare de 60 de ani păreau să vorbească aceeaşi limbă, a sufletului. La Cossethay totul era numai mişcare şi patimă. Patima pornea şi oprea totul. Şi mai erau patru copii mai mici decât Ursula, o armată-ntreagă, o armată de vieţi care se loveau una de alta.

Aşa că liniştea din dormitorul bunicii era un rai pentru fetiţa cea mai mare. Aici viaţa i se părea simplă şi fără cusur. Se simţea ca o floare.

Sâmbăta venea întotdeauna la Marsh şi nu uita să aducă un mic dar făcut de mânuţa ei.

Când Ursula apărea în uşă, Tilly îşi lungea gâtul să vadă cine e.

— A, tu erai! Mi se părea mie că te văd venind. Şi ce bucheţel frumos ai adus*!*

Era ciudat cum Tilly păstra viu la Marsh spiritul lui Tom Brangwen, bătrânul. Ursula făcea totdeauna o legătură-ntre bătrâna servitoare şi bunicul.

Fetiţa adusese un bucheţel de garoafe albe, cu un rând de garoafe roz de jur-împrejur. Era foarte mândră de el şi, din cauza mândriei, era şi sfioasă.

— Bunica-i în pat. Şterge-te bine pe picioare dacă mergi la ea şi nu da buzna ca o furtună. Doamne, da’ frumos bucheţel mai ai! Tu l-ai făcut, singură-singurică?

Tilly o băga pe furiş în dormitor. Bunica stătea rezemată în pat, cu o jachetă de lână pe ea.

Fetiţa se codea şi ţinea strâns buchetul. Ochii ei de copil străluceau. În ochii cenuşii ai bunicii se vedea aceeaşi strălucire.

— Vai, ce frumoase sunt! Da’ frumos le-ai mai aranjat! Ce bucheţel minunat!

Ursula, radiind de fericire, i le puse în braţe.

— Le-am făcut pentru tine.

— Aşa le legau şi ţărăncile acasă, spuse bunica, luând garoafele-ntre degete şi mirosindu-le. Chiar aşa, nişte bucheţele ca astea făceau. Mai făceau şi coroniţe ca să şi le pună pe cap. împleteau codiţele. Pe urmă îşi puneau şorţurile cele mai frumoase şi ieşeau în sat cu coroniţele pe cap.

Ursula se şi văzu în ţara asta de basm.

— Bunico, şi tu purtai coroniţă?

— Când eram mică, aveam păr ca aurul, cum e-al lui Katie. Eu îmi puneam o coroniţă din floricele albastre, aşa de albastre, care ieşeau când se topea zăpada. Andrey, vizitiul, mi le-aducea cum apăreau întâi.

Se-aşezau amândouă la vorbă. Tilly venea cu tava cu ceai. Ursula avea cănuţa ei la Marsh, verde cu auriu. Totul era minunat şi copilul muşca delicat din pâinea cu unt.

— De ce ai două verighete, bunico? Aşa trebuie? întrebă fetiţa când văzu mâna bunicii, ca fildeşul cu vine albastre, întinsă să ia ceva de pe tavă.

— Dac-am avut doi soţi…

Ursula se gândi un pic.

— Şi-atunci trebuie să le porţi pe amândouă la un loc?

— Da!

— Care e de la bunicu’?

Femeia stătu în cumpănă.

— Bunicul ăsta, pe care-l ştii tu? Asta roşie e verigheta de la el. Cea galbenă e de la celălalt bunic, pe care tu nu l-ai cunoscut.

Ursula se uită cu interes la cele două verighete de pe degetul întins al bunică-sii.

— De unde ţi le-a cumpărat?

— Pe asta? Cred că de la Varşovia.

— Şi zici că eu nu l-am cunoscut pe bunicu’?

— Pe ăsta, nu.

Ursula căzu pe gânduri când auzi o asemenea veste nemaipomenită.

— Avea şi el perciuni albi?

— Nu, avea barbă neagră. Cred că tu de la el ai luat

sprâncenele.

Ursula termină cu întrebările şi se făcu mai sfioasă. Se identifică dintr-odată cu bunicul ei din Polonia.

— Avea ochi căprui?

— Da, de culoare-nchisă. Era deştept şi aprig ca un leu. Nu stătea o clipă locului.

Lydia încă nu-l avea la inimă pe Lensky. Când se gândea la el, se vedea totdeauna mai tânără decât el, de 20 sau 25 de ani, şi sub dominaţia lui. O amestecase cu ideile lui, cu instrumentele de chirurg, ca şi cum n-ar fi fost şi ea om. Pe el îl vedea întotdeauna de 30 de ani. La 34 murise. Nu-i păruse rău după el, totuşi o durea când se gândea la vremurile alea.

— Ţi-a plăcut mai mult de primul meu bunic? o întrebă Ursula.

— Mi-a plăcut de amândoi, răspunse bunica.

Şi, gândindu-se, se văzu din nou mireasa-fetiţă a lui Lensky. Era de familie mai bună decât ea fiindcă era pe jumătate neamţ. Şi el, un intelectual, un chirurg îndemânatic, o iubise. Şi cum se mai uita ea la el! Şi-aducea aminte cât era de transportată când îi vorbea tânărul ăla cu barbă neagră. După lejeritatea din casa părinţilor ei, gravitatea şi autoritatea lui i se păreau dumnezeieşti.

— Domnişoară Lydia, vrei să te căsătoreşti cu mine? o-ntrebase el în nemţeşte cu o voce gravă şi totuşi tremurătoare.

Lydiei îi era frică de ochii lui întunecaţi; aţintiţi asupra ei, dar nevăzând-o. O trecură fiori de fericire şi spuse da.

Nu-şi revenise niciodată din prosternarea primelor zile şi nopţi de căsătorie. O dusese la Viena şi se simţise groaznic de singură cu el, în altă lume, propriul ei bărbat îi era chiar străin. Pe urmă, veni căsătoria adevărată, patima, şi ea deveni sclava lui, iar el stăpânul. Doi ani rămase sclava lui, ghemuindu-i-se la picioare şi cuprinzându-i genunchii cu braţele.

Se născură copiii. El îşi urmărea ideile cu înfocare:

ea era acolo doar ca să-l menţină în formă.

Dar pe la 23 – 24 de ani, Lydia începu să creadă c-ar putea lua şi ea în consideraţie asemenea idei. Subordonându-şi-o, omorâse-n ea toate sentimentele. Ea începu să discute ideile astea cu tovarăşii lui, deşi el nu voia. Deci el nu mai era singurul bărbat, iar ea nu mai era anexa lui. Îşi aduse-aminte de bărbaţii care-i făcuseră curte la Varşovia, când era măritată.

Pe urmă izbucni răzmeriţa. El muncea ca un disperat şi ea-l urma, dar nu credea în el, căci prea ignora totul. Munca şi ideile lui, altceva mai conta?

Apoi muriră copiii şi totul îşi pierdu conturul pentru ea, chiar şi el. Îl văzu cum se face alb la faţă când aude ce nenorocire s-a întâmplat, pe urmă cumse-ncruntă de parcă ar fi gândit:

„De *ce* au trebuit să moară chiar acum, când eu n-am timp să jelesc”.

„N-are timp să jelească, îşi spusese în sinea ei, ca pierdută. N-are timp. E-aşa de important ce face el! înseamnă că omul ăsta ţicnit pe jumătate se crede buricul pământului. Nimic nu contează, numai strădania lui pentru răzmeriţă! N-are timp să jelească, nici să se gândească la copiii lui! N-are timp nici să-i facă, mai că-mi vine să cred c-aşa e”.

Îl lasă-ntr-ale lui. Dar, în haosul general, muncise iar cot la cot cu el. Şi din haosul ăsta, fugiseră amândoi la Londra.

Era un om rece, o epavă. N-avea pic de afecţiune nici pentru ea, nici pentru altcineva. Eşuase în munca lui, aşa că totul se dusese de râpă.

Ea nu subscrisese la ideea asta. El eşuase, totul eşuase, dar dincolo de eşec era patima neostoită a vieţii. De eforturile omului se poate alege praful, dar nu şi de bucuria lui. Şi ea era de pe tărâmul bucuriei omeneşti.

El muri şi plecă în lumea celor drepţi, dar înainte de asta apăru un copil. Ursula era nepoata lui.

Ei, Lydia Brangwen, îi păru rău de el. Era mort şi nici nu prea trăise. N-o cunoscuse niciodată. Se culcase cu ea,

dar n-o cunoscuse. Nu fusese-n stare să primească ce-i dădea ea. Nu trăise cu adevărat. Murise, trecuse-n nefiinţă, dar fusese-n el atâta forţă şi putere!

Lydia nu putea să-i ierte că nu trăise niciodată cu adevărat. Dacă n-ar fi fost Anna şi Ursula asta micuţă, care-avea sprâncele lui, n-ar fi rămas nimic din el, decât amintirea.

Tom Brangwen fusese altfel. Venise spre ea şi luase de la ea totul. Murise, dar devenise nemuritor pentru că o cunoscuse pe Lydia. Aşa c-avea şi ea locul ei aici, în viaţă, şi în nemurire.

Şi-a iubit amândoi bărbaţii. Pentru unul fusese mireasa-fetiţă, care alerga să-l servească. Pe celălalt l-a iubit din împlinire, pentru că el îi redase viaţa şi fusese una cu ea.

Prinsese puteri în fâşia asta de viaţă şi redevenise ea însăşi. În prima căsătorie nu existase decât prin el. El era substanţa şi ea era umbră. Îi era recunoscătoare lui Brangwen. Întindea mâinile spre el, în moarte, recunoscătoare.

Simţea o milă şi-o vagă tandreţe pentru primul soţ, care-i fusese stăpân. Nu putea să-ndure că el nu trăise niciodată, că nu devenise el însuşi cu adevărat. Şi-i fusese stăpân! Ciudat, totul *fusese!* I se părea atât de departe şi fără vreo legătură cu ea.

— De care, bunico?

— Ce?

— Ţi-a plăcut mai mult.

— Mi-a plăcut de amândoi. M-am măritat cu primul când eram o fetiţă. După aia l-am iubit pe bunicu’ când eram femeie. E-o deosebire.

Tăcură amândouă un timp.

— Ai plâns când a murit primu’ meu bunic? întrebă puştoaica.

Lydia Brangwen prinse să se legene în pat, gândind cu glas tare.

— Când am venit în Anglia, de-abia dacă deschidea gura, era aşa de preocupat să aibă grijă de toată lumea.

Slăbea văzând cu ochii până când i se supseră obrajii de tot şi gura-i ieşea în afară. Nu mai era frumos. Ştiam că n-o să rabde să se simtă învins. Am crezut c-o să se năruie lumea. Numai c-o aveam pe maică-ta, care era mică de tot, şi n-avea rost să mor. Când era bolnav, s-a uitat o dată la mine cu ochii lui negri, de-o fi zis mai-mai că mă urăşte, şi-a spus: „Asta mai lipsea. Asta mai lipsea, să te las pe tine şi copilul să muriţi de foame la Londra”, i-am spus că n-o să murim de foame. Dar eram tânără şi proastă, şi pe deasupra şi speriată, şi el ştia asta. Era aprig şi nu se dădea bătut pentru nimic în lume. Îşi storcea creierii, doar – doar o găsi o ieşire. „Nu ştiu ce-o să vă faceţi, spunea el. Nu mai sunt bun de nimic. Sunt o epavă din cap până-n picioare. Nu sunt în stare să văd de nevastă şi copil!” Da’ uite că nu i-a fost dat să vadă de noi. Viaţa a mers mai departe, deşi a lui s-a oprit în loc, şi m-am măritat cu bunicu’. Trebuia să fi ştiut, trebuia să-i fi putut spune: „Nu fi aşa de-nverşunat şi nu muri pentru că asta s-a dus pe apa sâmbetei. Nu eşti tu alfa şi omega”. Dar eram prea tânără, el nu-mi dăduse voie să devin eu însămi şi chiar credeam că el era alfa şi omega. Aşa că l-am lăsat să ducă totul singur în spinare. Şi totuşi n-au depins toate de el. Viaţa a trebuit să meargă-nainte şi eu m-am măritat cu bunicu’ şi i-am avut pe unchiu’ Tom şi pe unchiu’ Fred. Nu putem duce-atâta în spinare.

Inima fetiţei bătea cu putere. Nu-nţelegea, dar intuia nişte lucruri. O treceau fiori de plăcere că ştia că se trage de undeva de departe, din Polonia, şi din bărbatul acela măreţ cu barbă neagră. Ciudat trecut mai avea! Simţea soarta cumplită din amândouă părţile.

Ursula mergea la bunica aproape-n fiecare zi şi de fiecare dată stăteau de vorbă. Până când, în liniştea deplină a dormitorului de la Marsh, spusele şi poveştile bunicii dobândiră o semnificaţie mistică şi deveniră un fel de Biblie pentru puştoaică.

Şi Ursula îi punea bunicii întrebările izvorâte din străfundul sufletului ei de copil.

— Bunico, pe mine-o să mă iubească cineva?

— Mulţi te iubesc, copila mea. Noi te iubim cu toţii.

— Da’ când o să cresc mare, o să mă iubească cineva?

— Da, fetiţa mea, o să se găsească un om care să te iubească, fiindcă tu eşti făcută pentru asta. Şi trag nădejde să te iubească pentru ce eşti, nu pentru ce vrea el de la tine. Dar avem dreptul la ceea ce vrem.

Ursula se-nspăimântă când auzi lucrurile astea. I se tăie respiraţia, simţi că-i fuge pământul de sub picioare. Se prinse cu putere de bunică-sa. Aici era-n pace şi siguranţă De-aici, din dormitorul tihnit al bunicii, se deschidea uşa spre spaţiul imens, spre trecut, care era aşa de mare încât ce se găsea-n el părea minuscul: iubiri, naşteri şi morţi, bucăţele minuscule, într-un orizont fără de margini. Mare uşurare era să ştii ce lipsit de importanţă e omul în trecutul cel nesfârşit.

ŞI EĂMEŞTE CERCII

Ursulei îi era tare greu să fie cea mai mare dintre fraţi şi surori. Avea 11 ani şi trebuia să le ducă la şcoală pe Gudrun, Theresa şi Catherine. Băiatul, Williatn, căruia i se spunea tot timpul Billy ca să nu-l încurce cu taică-său, era un copil delicat de 3 anişori, aşa că deocamdată stătea acasă. Mai era şi-o fetiţă, Cassandra.

O vreme fetiţele merseră la o şcoală mică, chiar lângă Marsh. Era singura şcoală mai aproape şi doamna Brangwen s-a gândit că-i mai sigur să le trimită acolo, fiindcă erau aşa de mici.

Gudrun şi Ursula erau colege de clasă. Cea de-a doua, somnoroasă şi plină de imaginaţie, n-avea nimic de-a face cu realitatea. Ursula era omul faptelor. Aşa că Gudrun lăsa totul în seama soră-sii şi se-ncredea în ea, nepăsătoare. Ursula era foarte tandră cu surioara ei.

N-avea rost să-ncerci s-o tragi la răspundere pe Gudrun. N-o interesa existenţa altcuiva. Doar căsc-ncredea în Ursula.

Fetiţa cea mare avea multă bătaie de cap cu cele mici. În special Theresa, un dop de fată, bine făcută şi cu

ochi iscoditori, era cam belicoasă.

— Ursula, Billy Pillins m-a tras de păr.

— Da' ce i-ai zis?

— Nu i-am zis nimic.

Atunci surorile Brangwen începeau cearta cu fraţii Pillins sau Phillips.

— N-o să mă mai tragi tu de păr, Billy Pillins, spuse Theresa, mergând cu surorile ei şi uitându-se de sus la băieţelul pestruiat şi roşcovan.

— Nu zău! Şi de ce, mă rog? i-o trânti Billy Pillins.

— Fii în că n-o să-ndrăzneşti, zise pisăloaga de Theresa.

— Bine, umflato, vino numa' să vezi tu dacă nu-ndrăznesc.

Umflata se duse mândră spre el şi, până să se dezmeticească bine, Billy Pillins o şi trase de buclele negre şi lungi ca nişte şerpişori. Ea se repezi furioasă la el. Pe loc se băgară Ursula, Gudrun şi micuţa Katie. Intrară-n bătălie şi ceilalţi fraţi Phillips Clem, Walter şi Eddie Anthony. Se iscase-o încăierare pe cinste. Surorile Brangwen erau bine făcute şi mai voinice decât mulţi băieţi. Dacă n-ar fi fost şorţuleţele şi părul lung, ar fi câştigat ele multe bătălii. Cu toate astea, se duseră acasă ciufulite şi cu şorţuleţele sfârtecate. Mare bucurie pe capul fraţilor Phillips că reuşiseră să rupă şorţuleţele surorilor Brangwen!

A fost mult scandal pe chestia asta. Doamna Brangwen n-avea să-nghită aşa ceva, hotărât *nu.* Toată demnitatea ei înnăscută şi rezerva de până atunci o făcură să fiarbă de mânie. După asta veni şi vicarul la şcoală cu predica lui: „Suntem foarte trişti că băieţii din Cossethay n-au putut să se comporte mai civilizat faţă de fetele din Cossethay. Căci ce băiat e acela care se repede la o fată, dă cu picioarele-n ea, o bate şi-i rupe şorţuleţul? Acel băiat merită o pedeapsă aspră şi numele de *laş,* căci numai un *laş...*" etc., etc.

Între timp, munţi de furie cu botul pe labe în sufletul fraţilor Pillins, munţi de virtute în sufletul surorilor Brangwen, în special într-al Theresei, şi vrajba continua,

alternând cu perioade de mare prietenie, când Ursula era iubita lui Clem Phillips, Gudrun a lui Walter şi Theresa a lui Billy; chiar mogâldeaţa de Katie trebuia să fie iubita lui Eddie Ani'nu. Mai mare prietenie nici că se putea, în orice clipă cele două clanuri de copii puteau să se adune. Totuşi, nici Ursula, nici Gudrun nu s-au apropiat de fraţii Phillips cu adevărat. Alianţa asta, cu iubite cu tot, era un fel de născocire a minţii lor.

Din nou doamna Brangwen începu să fiarbă de mânie.

— Ursula, să nu te văd că umbli cu băieţii, atâta-ţi spun. Term inodată şi să termine şi celelalte!

Doamne, ce groază-i era Ursulei să reprezinte mereu micul club Brangwen. Nu putea niciodată să fie ea însăşi, nici pomeneală. Era-ntotdeauna Ursula-Gudrun-Theresa

Catherine, toate la un loc. Mai târziu i-l puseră şi pe Billy în spinare. Şi pe deasupra, nici n-o interesau fraţii Phillips. Nu se potriveau la gusturi.

Oricum, coaliţia Brangwen – Pillins se dizolvă repede din cauza nedreptei superiorităţi a surorilor Brangwen, care erau bogate şi-aveau acces la Marsh Farm. Profesorii erau aproape respectuoşi faţă de ele şi vicarul le vorbea ca de la egal la egal.

— Ce, crezi că toată lumea-i a ta, Urtler Brangwen, urâto! îi spuse Clem Phillips roşu de furie.

— O fi, n-o fi, tot nu mă bag eu unu' ca tine, îi replică Ursula.

— Asta-i numa-n capu' tău. Nu te uiţi ce mutră ai, urâto, Urtler Brangwen! începu el să-şi bată joc încercândşă-i asmuţă şi pe ceilalţi împotriva ei.

Şi din nou duşmănie. Cât îi ura că-şi băteau joc de ea! Deveni rece faţă de ei. Ursula era foarte mândră. Toate surorile aveau o demnitate ciudată, oarbă, un fel de nobleţe chiar, în comportare. Treceau prin viaţă fără să le pese dacă alţii le luau sau nu în seamă. Ursulei nu i-a venit niciodată-n minte c-ar putea cineva să aibă o părere proastă despre ea. Credea că toţi oamenii îi seamănă. Suferea cumplit dacă trebuia să-şi facă o părere proastă

despre cineva şi nu i-o ierta niciodată omului respectiv.

Asta-i înnebunea pe mulţi. Toată viaţa fetele au dat peste oameni care-au încercat să le tragă-n jos, să le minimalizeze. Curios, mama-şi dădea seama de ce-o să sentâmple şi era gata să ia partea odraslelor ei.

Când Ursula avea 12 ani, iar şcoala şi compania copiilor din sat începea s-o afecteze, Anna le-a trimis, pe ea şi pe Gudrun, la Grammar School din Nottingham. Ursula dorea cu înfocare să scape de-acolo, să scape de micile gelozii, conflicte şi meschinării. Ar fi vrut ca fraţii Phillips să fie egalii ei, dar nu punând-o pe ea în inferioritate. Voia cu-adevărat să fie Clem Phillips egalul ei. Dar nu ştiu cum se făcea că, de câte ori erau împreună, el îi provoca o stare ciudată: s-ar fi dat şi peste cap numai să scape de el.

Şi găsi cum să scape. Se duse la Grammar School, lăsând în urma ei şcoala cea mică, profesorii ăia prăpădiţi şi pe fraţii Phillips, pe care-ncercase să-i iubească, dar care-o făcuseră să dea chix şi din cauza asta nu-i ierta nici dac-o picai cu ceară. Avea o fricã instinctivă de oamenii mărunţi întocmai cum căprioara se teme de clini. Era ca oarbă, nu putea să aprecieze oamenii şi nici să-i dibuie. Credea că toţi sunt la fel ca ea.

Îi măsura după familia ei: după iubitul ei tată, atât de simplu în comportare, dar cu un suflet aşa de puternic şintunecat, care-o fascina şi-o îngrozea; după mama căreia-i păsa atât de puţin de bani, convenţii şi teamă, indiferentă total faţă de lume, independentă, de una singură; după bunica, venită de departe şi eu un orizont atât de larg. Până să se facă prieteni cu Ursula, oamenii trebuiau să se conformeze normelor ei.

Deşi n-avea decât 12 ani, era bucuroasă să iasă din îngustimea de la Cossethay, unde trăiau numai oameni limitaţi. Afară era nemărginirea şi-o grămadă de oameni adevăraţi şi mândri, pe care o să-i iubească.

Mergea la şcoală cu trenul. Trebuia să plece de-acasă la 8 fără un sfert dimineaţa şi nu se-ntoreea până la 5 şi jumătate după-masa. Îi părea bine, fiindcă-n casa lor mică

şi arhiplină era multă vânzoleală de care n-avea cum să scape.

Copiii erau sănătoşi şi neastâmpăraţi. Mama se gândea doar la binele lor fizic. Pentru Ursula era ca un coşmar. Mai târziu, când îi căzură ochii pe-un tablou de Rubens cu o droaie de plozi în pielea goală şi văzu că se numeşte *Fecunditate,* se-ngrozi şi cuvântul cu pricina îi deveni de-a dreptul respingător. Ştia de copil ce-nseamnă să trăieşti printre puzderie de plozi în pielea goală, în căldura şi năduşeala fecundităţii. Şi de copil avea o pornire pătimaşă împotriva maicăi-sii. Tânjea după spiritualitatea care impune.

Când timpul era mohorât, în casă era ca la balamuc. Copiii dădeau buzna şi-o zbugheau afară în ploaie, în bălţile de sub tisele posomorâte, trecând peste dalele din bucătărie, în vreme ce menajera bombănea şi-i bodogănea întruna: viermuiau pe sofa, dădeau cu picioarele în pianul din salon ca să-l facă să zumzăie ca un stup, făceau tumbe pe covoraşul din faţa căminului, cu picioarele prin aer, rupeau o carte trăgând de ea, se furişau pe scări ca să afle unde e Ursula, căci fatase-ncuitase ca să poată citi.

Uşa încuiată le zgândărea setea de mister şi sora mai mare trebuia să deschidă ca să piară ispita. Copiii ăştia se ţineau scai de ea, asaltând-o cu întrebări, nerăbdători, cu ochi mari de mirare.

Mama, în culmea fericirii, trona ca o regină-n tot vacarmul ăsta.

— Mai bine să-i văd că-ntorc casa cu fundu-n sus decât să-i ştiu bolnavi, spunea ea.

Dar fetele creşteau şi fiecare suferea amarnic la rândul ei. Ursula era la vârsta când termina cu Andersen şi Grimm şi se-apuca de *Idilele despre rege* şi poveşti romantice de dragoste.

Când i-era lumea mai dragă, auzea ciorovăială pe scări, nişte şuşoteli piţigăiate în faţa uşii şi scârţâitul clanţei; pe urmă Billy, aţâţat, spunea pe şoptite:

— E-ncuiată, e-ncuiată.

După asta veneau bătăi în uşă, cu mâinile şi

picioarele, şi întrebarea copilului care nu suporta amânare.

— Ursula! Ei, Ursula, unde eşti?

Niciun răspuns.

— Ursula, ei, Ursula!

Acum striga de-a binelea, dar tot niciun răspuns.

— Mamă, nu răspunde, urla el. A murit.

— Pleacă de-aici. N-am murit. Ce vrei? îl repezea fata supărată.

— Deschide, Ursula, venea strigătul plângăcios.

Gata, trebuia să deschidă uşa. Auzi hârjâitul găleţii pe pardoseala din bucătărie: femeia spăla pe jos. Copiii năvăleau în dormitor şi întrebau:

— Ce făceai? De ce te-ncfuseseşi acolo?

Pe urmă Ursula descoperi cheia de la anexa bisericii şi se-ndreptă-ntr-acolo. Se-aşează pe nişte saci, cu cărţile ei în braţe, şi-un alt vis începu să-i treacă prin faţa ochilor.

Dar într-o zi, neglijentă şi nepăsătoare cum era, lăsă uşa descuiată. Copiii intrară, Katie se tăie la deget şi-ncepu să zbiere, Billy zgârie dălţile cele mai fine şi strică o grămadă de lucruri. Se făcu mare tămbălău.

Supărarea mamei trecu repede. Ursula încuie uşa din nou şi puse cruce la toată treaba. Dar veni taică-său, încruntat, cu dălţile zgâriate în mână.

— Cine dracu-a deschis uşa? strigă el furios.

— Ursula, spuse mama.

Tatăl avea în mină o cârpă de praf şi o lovi pe fată peste faţă cu ea. O ustură şi-o clipă Ursula rămase-ncremenită. Stătea nemişcată, îndărătnică, dar inima ei era numai foc şi pară. Simţi c-o podidesc lacrimile deşi nu voia să le lase să curgă.

Făcu o grimasă ciudată, de parc-ar fi înghiţit ceva cu noduri, şi lacrimile se porniră şiroaie. Plecă amărâtă, dar cu inima numai foc şi pară, neclintită-n supărarea ei. Taică-său se uită după ea cu un sentiment de triumf, urmat imediat de-o milă nesfârşită.

— Nu era nevoie s-o loveşti peste faţă, spuse mama rece.

— Am atins-o niţel cu cârpa, n-are ce rău să-i facă.

— Dar nici bine.

Zile şi săptămâni în sir Ursula suferi ca un câine. Se simţea atât de vulnerabilă. Şi ce, parcă el n-o ştia cât e de vulnerabilă! Dar voia s-o lovească unde-o durea mai tare, s-o facă să intre-n pământ de ruşine, s-o mutileze cu jigniri.

Inima ei arse singură mai departe, dar Ursula nu dădu nimic uitării. Când se-ntoarse la dragostea ei, taică-său, sămânţa neîncrederii şi-a dispreţului ardea neostoită, deşi ascunsă vederii. Încet, încet, focul neîncrederii şi-al dispreţului mistui legăturile fetei cu tatăl.

Alerga mult singură fiindcă-i plăcea la nebunie tot ce se mişca. Când dădea peste-o apă curgătoare, cât de mică, era fericită. Putea să stea ore-ntregi pe-o rădăcină de arin şi să se uite cum dansează apa peste pietre sau printre rămurelele unei crăci doborâte. Uneori peştişorii dispăreau înainte de-a prinde viaţă, ca nişte halucinaţii, alteori vreo codobatură sau altă păsăruică venea până la marginea apei ca să-şi potolească setea. Un pescăruş-albastru trecu ca o săgeată şi-o făcu fericită. Pescăruşul era cheia unei lumi fermecate: era martorul rânduielilor de vrajă.

Dar ea trebuia să iasă din încurcătura de iluzii a vieţii: iluzia unui tată a cărui viaţă era o odisee în lumea de afară; iluzia bunicii, a realităţilor nedesluşite şi îndepărtate preschimbate-n simboluri mistice: ţărănci tinere cu coroniţe de flori albastre pe cap, sănii în miez de iarnă; bunicul cel tânăr cu barbă neagră, căsătoria, războiul şi moartea; apoi nenumăratele iluzii despre ea însăşi şi miracolul lecturii. Trebuia să iasă din iluzia asta multicoloră a vieţii, să se ducă la Grammar School din Nottingham.

Era timidă şi suferea din cauza asta. Îşi rodea unghiile şi murea de ruşine. Se chinuia ore-ntregi să afle cum să facă să stea tot timpul cu mănuşile: oare trebuia să spună că s-a opărit sau să lase impresia c-a uitat să le scoată.

Merse la liceu. Acolo, fiecare fată era o doamnă.

Acolo, se mişca printre oameni independenţi, colegele şi egalele ei, şi toate lucrurile mărunte nu erau luate în seamă. O, de nu şi-ar mai roade unghiile! De n-ar avea-o şi pe-asta pe cap! Voia aşa de mult să fie perfectă, fără cusur, să ducă o viaţă nobilă, superioară.

Ursula se-aşează pe muntele înţelepciunii, care domina trufaş peste fumul, harababura şi activitatea intensă a orăşelului. Era fericită. Aici sus, la Grammar School, îşi închipuia că aerul e mai curat, dincolo de fumul fabricilor. Voia să-nveţe latină, greacă, franceză şi matematică. Când scrise alfabetul grecesc pentru prima oară, tremură ca varga.

Era pe alt munte, pe-al cărui pisc nu-l explorase încă. Avea mereu curiozitatea asta nemaipomenită să se caţăre ca să vadă ce e dincolo. Un verb latinesc era pământ virgin pentru ea; simţea o mireasmă nouă în el; însemna ceva, dar nu ştia ce. Dar îl băga la cap că era important. Când află că x2 – y2 = (x-fy) (x – y), simţi c-a prins ceva, că i s-a dat drumul să se plimbe prin aerul ameţitor, rarefiat şi necondiţionat. Era foarte fericită când îşi scria exerciţiul la franceză:

«„J’ai donné le pain à mon petit frère”.

Era bună la-nvăţătură, inteligentă, ageră, cu instinctele treze, dar nu profundă. Dacă un lucru nu-i venea din instinct, nu-i intra-n cap şi pace! Şi-apoi furia cu care ura toate lecţiile, dispreţul ucigător pentru toţi profesorii, aroganţa ei sălbatică, de animal, nu-i aduseră simpatia nimănui.

Era ca o vietate nedomesticită a pădurii, care trăieşte în libertate. Când se revolta, spunea că pentru ea nu erau nici legi, nici reguli. Ursula exista numai pentru ea însăşi.

Urmă lupta îndelungată cu toată lumea, din care ieşi învinsă, după ce-şi pusese la bătaie toată împotrivirea şi plânsese, amărâtă, până-i secaseră lacrimile. După asta, chinuită, sfârşită şi sfâşiată, ajunse la înţelepciunea pe care n-ar fi avut cum s-o dobândească înainte şi-şi văzu de drum mai tristă şi mai înţeleaptă.

Ursula şi Gudrun mergeau împreună la şcoală.

Gudrun era sfioasă, tăcută, o sălbăticiune, care se ferea din calea tuturor ca să se-ntoarcă din nou în lumea ei. Parcă evita instinctiv orice legătură şi, atentă, îşi urmărea plăsmuirile, care căpătaseră contur numai pe jumătate şi care n-aveau nimic comun cu niciun alt om de pe pământ.

Nu era deşteaptă deloc. O credea pe Ursula destul de deşteaptă pentru amândouă. Ursula înţelegea, atunci de ce să-şi mai facă ea, Gudrun, probleme? Sera mai mică îşi trăia viaţa responsabilă însoră-sa mai mare, prin procură. Cât despre ea, era nepăsătoare şi cu simţurile treze, ca o sălbăticiune, şi la fel de iresponsabilă.

Când se văzu la coada clasei, râse alene. Era mulţumită, zicând că e-n siguranţă acum. Nu-i păsa de mâhnirea tatălui şi nici de urmele de suferinţă de pe faţa mamei.

— De ce dau bani ca să mergi la Nottingham? o-ntrebă tatăl exasperat.

— Păi, tată dragă, ştii bine că nu-i nevoie să dai niciun ban pentru mine, îi replică ea cu nonşalanţă. Sunt gata oricând să rămân acasă.

Era fericită acasă, Ursula, însă nu. Vicleană şi îndărătnică cu străinii, Gudrun era în largul ei acasă, ca o sălbăticiune în vizuină. Pe câtă vreme Ursula, atentă şi ageră cu străinii, acasă n-avea nicio tragere de inimă, era stingherită şi nu voia sau nu putea să fie ea însăşi.

Cu toate astea, duminica rămânea ziua numărul unu pentru amândouă. Ursula o aştepta cu patimă pentru sentimentul de siguranţă veşnică pe care i-l dădea. În zilele de lucru o cuprindea frica, fiindcă simţea nişte forţe care nu voiau s-o recunoască. Se temea mereu şi-i displăcea autoritatea. Simţea c-ar putea întotdeauna să facă ce vrea dacă ar reuşi să evite lupta cu autoritatea şi puterile autorizate. Dar dacă se lăsa, era pierdută, sortită nimicirii. Totdeauna o ameninţa ceva.

Sentimentul ăsta straniu al cruzimii şi urâţeniei de-a pururi iminente, gata s-o înşface, sentimentul ăsta al puterii înciudate a gloatei care o pândea pe ea, omul de excepţie, era una din cele mai puternice influenţe din viaţa

ei. Oriunde era, la şcoală, cu prietenii, pe stradă, în tren, minată de instinct, se făcea mică, prefăcându-se că e mai puţin importantă decât e, de teamă ca nu cumva eul ei nedescoperit să fie văzut, atacat de resentimentul de brută al banalităţii, de eul obişnuit.

Actima se simţea destul de sigură la şcoală. Stătea la locul eh şi ştia cât de mult să-şi deschidă sufletul. Dar era liberă numai duminica. Când n-avea decât 14 ani, începu să simtă cum creşte resentimentul împotriva ei în propria lor casă. Ştia că ea era capul răutăţilor acolo. Dar până acuma, duminica era liberă, liberă într-adevăr, liberă să fie ea însăşi, fără frică ori presimţiri rele.

Chiar când era vânzoleala în toi, duminica era o zi binecuvântată. Ursula se trezea cu un sentiment de uşurare nemaipomenită şi se-ntreba de ce. Pe urmă-şi amintea că e duminică. Bucuria şi libertatea înfloreau în jurul ei. Pentru 24 de ore lumea-ntreagă dispărea. Rămânea numai lumea de duminică.

Îi plăcea chiar şi harababura din casă. Era mare noroc dacă ţâncii dormeaupână la 7. De obicei, imediat după 6, se-auzea un chiţăit, un glăscior. Începea o-ntreagă chiţăială care anunţa ziua cea nouă. Copiii erau în picioare şi mişunau peste tot ca furnicile.

Cum începea viermuiala aia de copii pe jumătate despuiaţi, se scula şi unul din părinţi: fie mama, nepăsătoare şi şlampătă, cu părul des şi negru care-i alunecase pe-o ureche, fie tatăl, ciufulit şi cu cămaşa descheiată la gât.

Atunci fetele, care dormeau sus, auzeau întruna:

— Ei, Billy, ce faci acolo? suna vocea puternică, vibrantă a tatălui.

— Cassie, ţi-am mai spus, să n-aud una ca asta, zicea mama plină de demnitate.

Încet apărea micul dejun şi fetele mai mari coborau şi ele în furnicarul de copii semidezbrăcaţi, care-o zbugheau necontenit dintr-o parte în alta.

21 – Curcubeul încet, cei mici erau prinşi, cămăşile de noapte dispăreau în sfârşit şi-apăreau cămăşile curate

de duminică. Dar până să-i bage cămaşa pe cap, trupuşorul gol zvâcnea ca din puşcă şi se ducea aţă să se tolănească pe pielea de oaie care ţinea loc de covor în salon. Mama pornea cu cămaşa după el, ţinând-o în chip de laţ, protesta vehement, vocea ca un clopot de aramă a tatălui răsuna şi copilul tolănit pe pielea de oaie anunţa vesel:

— Mă şcald în mare, mamă.

— De ce trebuies-alerg cu cămaşa după tine? Scoală de-acolo!

— Mă şcald în mare, mamă, repeta trupuşorul gol, tolănit pe jos.

— Se spune mă scald, nu mă şcald, zicea mama cu demnitatea ei ciudată şi nepăsătoare. Mai stau mult cu cămaşa asta după tine?

Până la urmă se puneau cămăşile, se-mperecheau ciorapii, se-ncheiau nasturii de la pantalonaşi şi se legau jupoanele., Laşitatea de căpetenie a familiei consta în faptul că evita problema jartierelor.

— Unde-ţi sunt jartierele, Cassie?

— Nu ştiu.

— Caută-le.

După ce Cassie cotrobăise pe sub toate mobilele şi se făcuse neagră din cap până-n picioare, spre marea mâhnire a tuturor, jartiera era lăsată-n plata Domnului, căci începea din nou spălatul pe faţă şi pe mâini.

Ursula se revolta când o vedea pe domnişoara Cassie că vine de la şcoala de duminică şi intră-n biserică cu ciorapul căzut până la gleznă şi murdară pe genunchi.

— E tare urât, spunea Ursula la masă. Lumea o să zică că suntem porci şi că nu spălăm niciodată copiii.

— Nu te uita în gura lumii, spunea mama, mândră. Dacă eu ştiu c-am făcut baie fetiţei şi dacă treaba asta mă mulţumeşte pe mine, atunci toată lumea trebuie să fie mulţumită. Ciorapu’ n-are cum să-i stea întins, dacă n-are jartieră şi nu-i vina ei c-am lăsat-o să plece aşa.

Problema jartierelor a continuat la diferite intensităţi şi n-a putut fi rezolvată până când fiecare copil n-a ajuns să poarte rochii sau pantaloni lungi.

În această, zi a bunelor maniere, familia Brangwen mergea la biserică pe şosea, ocolind pe lângă gardul de de la grădină şi nu trecând peste zid. Copiii înşişi erau păzitorii bunei cuviinţe de duminică şi erau geloşi şi foarte pretenţioşi unul cu altul.

Duminica, după slujbă, casa devenea un fel de sanctuar, în care domnea pacea aidoma unei păsări bizare care plana cu aripile-ntinse în cameră. Înăuntru nu erau permise decât îndeletniciri paşnice ca cititul, spusul poveştilor sau desenatul. Afară joaca mergea înainte nestânjenită. Dacă era gălăgie mare, spiritul aprig se trezea-n tată sau în copiii mai mari, aşa că micuţii se supuneau de teamă să nu fie excomunicaţi.

Copiii ţineau duminica. Dacă vanitoasa de Ursula cânta:

Il était une bergère Et ron-ron-ron petit patapon.

Theresa izbucnea cu siguranţă:

— Da' ăsta nu-i cântec de duminică, Ursula!

— Ce ştii tu, îi spunea Ursula de-sus.

Cu toate astea, ezita şi cântecul dispărea fără să se termine.

Căci, deşi nu-şi dădea seama, duminica era de mare preţ pentru ea. Se trezea undeva, într-un loc ciudat şi necunoscut, unde spiritul ei putea să hoinărească liber pe tărâmul visului.

Familia Brangwen avea religia ei, dar n-o aplica în viaţa de toate zilele. Voiau feentimentul veşniciei şi-al nemuririi, nu o listă de reguli de comportament. Prin urmare, copiii erau obraznici, încăpăţânaţi şi aroganţi, deşi aveau sentimente generoase. Pe deasupra, erau şi mândri. Aşa că ieşeau întotdaeuna cu ceva din comun.

CpUQiul XI

PRIMA IUBIRE

Ursula lăsa-n urmă adolescenţa şi devenea femeie şi, treptat, negura răspunderii, a propriei ei răspunderi, o învăluia. Era conştientă de ea însăşi, era conştientă că e o entitate distinctă în mijlocul unei obscurităţi fără cap şi coadă, era conştientă că trebuie să meargă undeva, că

trebuie să devină ceva. Şi se temea, neliniştită. Oare de ce trebuie omul să se maturizeze, de ce trebuie să-i cadă pe cap răspunderea asta grea, paralizantă, răspunderea să trăiască o viaţă pe care n-a descoperit-o încă? Din nimicnicie şi dintr-o amestecătură fără formă, ea trebuie să devină ceva! Cum să facă? Şi ce să devină? Să-şi găsească drumul în beznă, unde nu-i nici urmă de drum! Dar încotro s-o ia? Cum să facă fie şi numai un singur pas? Dar, pe de altă parte, cum să stea de lemn Tănase? Asta era chinul cel mare, să-ţi cadă pe cap răspunderea propriei tale vieţi.

Religia, care pân-acuma fusese pentru ea o altă lume, un fel de lume strălucitoare a jocului, se despărţea acum de realitate şi devenea un basm, un mit, o iluzie, despre care – oricât ai fi încercat să spui că-i adevărată ca fapt istoric – ştiai clar că nu-i adevărată, cel puţin pentru viaţa asta a noastră. Şi fata ajunsese la punctul în care susţinea că lucrurile ce nu pot fi aplicate-n practica de zi cu zi nu sunt adevărate.

Aşa că vechea dedublare a vieţii, în care existase o lume a zilelor de lucru cu oameni, trenuri, datorii şi rapoarte şi, pe lângă asta, o lume de duminică a adevărului absolut şi-a misterului viu, dedublarea asta de demult, pe care nimeni n-o pusese vreodată la îndoială, dispăru deodată. Lumea zilelor de lucru ieşise triumfătoare în lupta cu lumea de duminică. Lumea de duminică nu era adevărată sau, cel puţin, nu era ceva concret. Şi de trăit, se trăieşte cu lucruri concrete.

Numai lumea zilelor de lucru conta. Ea, personal, Ursula Brangwen, trebuia să ştie cum să privească lumea zilelor de lucru. Trupul ei trebuia să fie un trup al zilelor de lucru, apreciat de lume ca atare. Sufletul ei trebuia să aibă valoare de zi de lucru şi să fie cunoscut în concordanţă cu regulile de cunoaştere ale lumii.

Deci trebuia să trăieşti ca-n zilele de lucru, o viaţă plină de acţiune şi fapte concrete. Şi deci trebuia să-ţi alegi acţiunile şi faptele. Erai răspunzător în faţa lumii pentru ce făceai. Mai mult chiar, erai răspunzător faţă de

tine însuţi. Şi Ursula trebuia să-nveţe acum să trăiască viaţa zilelor de lucru.

Întrebarea era cum să acţionezi. Încotro s-o iei, cum să devii tu însuţi? Nu erai tu însuţi, erai doar o întrebare rostită pe jumătate. Cum să devii tu însuţi, când erai un nimic mişcător, dus de vânturi, indefinit, nerostit?

Se gândi la visuri şi auzi cuvintele din nou. Negă visurile pentru că trebuia să fie un om al zilelor de lucru, pentru care visurile nu erau adevărate, şi ce conta era înţelesul dat cuvintelor, în zilele de lucru.

„Vinde ce ai şi dă săracilor”, auzise ea duminică dimineaţa.

Era destul de clar, era destul de clar şi pentru luni dimineaţa. Coborî dealul spre gară ca să meargă la şcoală, versetul nu-i ieşea din minte cu niciun chip.

„Vinde ce ai şi dă săracilor”.

Dar ei îi convenea să facă treaba asta? Chiar era gata să-şi vândă peria şi oglinda de sidef, sfeşnicul de argint, medalionul, colierul ei minunat şi să umble-n zdrenţe, nepieptănată, ca cei din familia Wherry, pe care-i considera săraci? Nu, nu-i convenea.

În dimineaţa asta de luni era tare nenorocită. Căci *voia* să facă ce e bine şi *nu voia* să facă ce spune Evanghelia. Nu voia să fie săracă. Simplul gând o îngrozea: să fie ca familia Wherry, la mila tuturor.

„Vinde ce ai şi dă săracilor”.

În realitate nu puteai să faci una ca asta. Şi cât de nenorocită şi fără speranţe era Ursula!

Şi nici nu puteai să-n turci şi obrazul celălalt. Odată Theresa a pocnit-o pe Ursula peste faţă. Ursula, învăţând umilinţa creştină, întoarse tăcută şi celălalt obraz. Şi Theresa o pocni, exasperată de provocare. După care, fierbând de mânie, Ursula plecă umilă.

Dar furia şi ruşinea de nesuportat o chinuiau. Aşa că nu se lăsă până nu se certă din nou cu Theresa şi-o bătu măr.

— Te-nvăţ eu minte, spuse ea neagră de mânie.

Şi plecă de-acolo, cu o stare de spirit total

necreştinească, dar cu sufletul uşurat.

Era ceva murdar şi degradant în latura asta de umilinţă a creştinismului. Dintr-odată Ursula se revoltă şi trecu-n extrema cealaltă.

„Îi urăsc pe toţi ăia, din familia' Wherry, vedea-i-aş morţi! De ce ne-o fi lăsând tata de izbelişte, ca să fim săraci şi lipsiţi de importanţă? De ce nu-i şi el mai mare? Dac-am avea un tată ca lumea, el ar fi contele William Brangwen şi eu aş fi lady Ursula! Ce drept am *eu* să fiu săracă, să mă târăsc ca un vierme? Dac-aş avea drepturile ce mi se cuvin, acuma aş fi în şa, îmbrăcată într-un costum verde de călărie, cu valetul după mine. Şi m-aş opri la porţile caselor şi-aş vorbi cu femeia care iese la drum cu copilu-n braţe. Aş întreba-o cum îi mai e lu'! bărbatu-său şi cine l-a lovit la picior. Şi, aplecându-mă de pe cal, aş mângâia capul bălai al copilaşului, i-aş da femeii un şiling de la mine din pungă şi-aş trimite vorbă să-i aducă mâncare bună de la conac".

Mergea mândră ca o regină. Uneori se repezea ca să scoată un copil din flăcări; sau se-arunca la ecluzele canalului ca să scape-un băiat pe care-l apucase un cârcel; sau smulgea un ţânc de sub copitele unui cap dezlănţuit; totdeauna în închipuire, bineînţeles.

Cam aşa stăteau lucrurile când apăru tânărul Skrebensky. Ea avea aproape 16 ani. Era o fată subţirică, arzând în ea mocnit, foarte tăcută, totuşi extrem de expansivă uneori, când părea că-şi dă şi sufletul din ea, dar când, de fapt, nu făcea decât să-şi îmbrace sufletul în altă haină pentru cei de-afară. Era sensibilă la culme, mereu chinuită, mereu făcând pe nemiloasa ca să nu-i lase pe alţii s-o cunoască.

La vremea aia era o paccste pe faţa pământului, cu patima ei încrâncenată şi chinurile ei mocnind. Mergea cu sufletul în palme, tânjind, spre celălalt om. Şi totuşi, tot timpul, în fundul sufletului avea neîncrederea copilărească. Credea că iubeşte pe toată lumea şi credea în toată lumea. Dar, fiindcă nu se putea iubi pe ea şi nici nu credea în ea însăşi, nuse-ncredea în nimeni întocmai cum

nuse-ncrede şarpele sau pasărea din colivie.

Aşa că, fără suflet, necreată, neformată, se zbătea să iasă din dezorientarea zilelor ei de beznă.

Într-o seară, când citea în salon cu capul în mâini, auzi voci necunoscute în bucătărie. Deodată sufletul i se trezi din apatie şi-şi ciuli urechile. Se Chircise, stând la pândă, încordat, cu ochii ţintă, dar nevrând să fie văzut.

Erau două glasuri străine, de bărbat, unul blând şi candid, învăluit în candoare, celălalt, săltăreţ, ca un pârâiaş de munte. Ursula ascultă cu atenţie sunetul vocilor., nedând nicio importanţă cuvintelor.

Unul din oaspeţi era unchiul Tom. Îi ştia bine candoarea naivă cu care-şi masca amărăciunea din suflet. Cine era celălalt căruia-i mergea gura ou-atâta înflăcărare? Glasul ăsta parcă o-mpingea să iasă din bârlog.

— Eu mi-aduc aminte de dumneavoastră, se-auzi glasul tânărului. Vă ţin minte de când v-am văzut prima dată, fiindcă aveaţi ochi negri şi faţa albă.

Doamna Brangwen râse, sfioasă şi încântată.

— Erai un puşti cu părul numai inele, spuse ea.

— Zău? A, da, ştiu. Ai mei erau foarte mândri de părul meu cârlionţat.

Şi un hohot de râs rupse tăcerea.

— Erai un băiat foarte manierat, mi-aduc aminte de asta, spuse tatăl.

— Da? Nu cumva v-am invitat să staţi noaptea la noi? Aşa făceam întotdeauna şi cred că maică-mii nu-i era deloc uşor.

Toată lumea izbucni în râs. Ursula se sculă în picioare. Trebuia neapărat să meargă şi ea.

Când auziră clanţa, toţi îşi întoarseră privirile. Fata rămase în uşă, dezorientată pe moment. Trebuia s-arate bine. Avu o clipă de stângăcie încântătoare, când nu ştiu cum să stea cu umerii. Părul ei negru era strâns la spate, iar ochii de-un căprui auriu priveau strălucind fără vreo direcţie precisă. În spatele ei, pe cărţi, se vedea lumina caldă a lămpii.

Un neastâmpăr de suprafaţă o duse spre unchiul

Tom, care-o întâmpină cu căldură, săru'.înd-o şi-arătând lumii ce nepoată are şi ce mult ţine la ea, dar, în acelaşi timp, lăsând să se vadă clar detaşarea totală.

Ea voia, însă, să se-ntoarcă spre străin. El stătea un pic mai în spate şi aştepta. Avea ochii cenuşii, foarte limpezi, care cereau să le dai mai întâi atenţie ca să capete o expresie.

O mişcă ceva din aşteptarea lui calmă şi, când dădu mina cu el, izbucni într-un minunat hohot de râs (nu prea ştia nici ea de ce), cu respiraţia tăiată ca la un copil emoţionat. El o strânse de mână (era aproape, foarte aproape de ea), se înclină şi-o urmări cu atenţie din priviri. Ursula se simţea mândră, spiritul ei tresăltase spre viaţă.

— Ursula, nu-l cunoşti pe domnul Skrebensky, se auzi vocea caldă a unchiului Tom.

Ea-şi ridică, impulsivă, ochii spre străin, parcă vrând să spună că-l cunoaşte şi râse din nou emoţionată, palpitând.

— Staţi mult? îl întrebă ea.

— Am învoire o lună, spuse el, uitându-se la Tom Brangwen. Dar trebuie să mă duc în mai multe locuri, să stau câte-un pic şi colo şi colo.

Nou-venitul îi dădu un puternic sentiment al lumii de afară. Era ca şi cum fata ar fi stat pe un munte, simţind, vag, lumea întreagă, care se-ntindea la picioarele ei.

— De unde-aveţi învoire? întrebă ea.

— Sunt la trupele de geniu, la armată.

— Oh, exclamă ea bucuroasă.

— Noi te cam luăm de la învăţat, îi spuse unchiul Tom.

— Ah, nu, replică ea iute.

Skrebensky, tânăr şi înflăcărat, râse.

— N-aşteaptă ea s-o luăm noi de la învăţat, spuse taică-său. *i*

Dar totul păru cam ca nuca-n perete, căci Ursula ar fi vrut s-o lase pe ea să spună ce-are de spus.

— Nu vă place să-nvăţaţi? o-ntrebă Skrebensky, gândindu-se la el.

— Unele lucruri îmi plac, spuse Ursula! mi place latina, franceza, gramatica.

— Mie nu, făcu el dând din cap. Lumea zice că trupele de geniu sunt creierul armatei. Cred că de-asta am şi intrat aici, ca să mă-mpăunez cu creierul altora.

Spuse asta în râs, dar şi cu tristeţe. Deodată Ursula deveni mai atentă. O interesa persoana lui. Cu creier sau fără, tot era interesant. O atrăgea felul lui direct de a vorbi şi independenţa în mişcare. Era conştientă că viaţa lui se-ndrepta spre ea.

— Nu cred că are vreo importanţă creierul, spuse ea.

— Atunci ce-are importanţă? se-auzi vocea caldă, mângâietoare a unchiului Tom, care-o cam luase-n zeflemea.

— Contează dacă oamenii au curaj sau nu, spuse fata întorcându-se spre el.

— Curaj pentru ce? întrebă unchiu-său.

— Pentru tot.

Tom Brangwen râse scurt. Mama şi tata stăteau tăcuţi şi-ascultau. Skrebensky asculta şi el căci Ursula vorbea în numele lui.

— Tot înseamnă nimic, râse unchiu-său.

În momentul ăla Ursula îl urî.

— Nu face ea chiar ce spune, zise taică-său aşezându-se picior peste picior. Are curaj pentru extrem de puţine lucruri.

Dar fata nu-i răspunse. Skrebensky aştepta liniştit. Avea trăsături neregulate, o faţă lătăreaţă, aproape urâtă, cu nasul cam borcănat. Avea ochi străvezii, de o limpezime ciudată, o mustăcioară subţire şi păr castaniu, des şi moale ca mătasea. Pielea îi era fină şi trupul zvelt şi frumos. Pe lângă el unchiul Tom era ca un trandafir de soi nobil, iar taică-său părea cam din topor. Şi totuşi, i-aducea aminte de taică-său, numai că era mai finuţ şi părea că emană lumină. Avea, însă, un chip aproape urât.

Nu se credea altfel decât era, ca şi cum nimic din el nu putea fi schimbat sau pus la îndoială. Era el însuşi, şi cu asta, basta. Avea un sentiment al predestinării, care-o

fascina pe Ursula. Nu făcea niciun efort să dovedească altora cine e. Existenta lui era aşa cum era şi n-avea nevoie de scuze sau explicaţii pentru asta.

Aşa că părea de-o stabilitate perfectă, aproape fatală. Nu cerea nimănui să vorbească de el înainte de a exista sau înainte de-a avea vreo relaţie cu altă persoană.

Asta o atrase pe Ursula foarte mult, fiindcă era obişnuită cu oamenii care se schimbau cum bătea vântul. Unchiul Tom era-ntotdeauna mai mult sau mai puţin cum îl voiau ceilalţi. În consecinţă, nimeni nu-l cupoştea pe Tom cu-adevărat; era doar un fluid, un flux neconvingător, cu aspect mai mult sau mai puţin consistent.

Dar ia să-l lăsăm pe Anton Skrebensky să facă ce vrea. N-are decât să se dezvăluie cu totul. O face pe propria-i răspundere. Nu permitea să i se pună întrebări referitoare la el. În izolarea lui, era de neclintit.

Pentru Ursula. Skrebensky era minunat. Era un domn, avea o fire precum soarta şi-asta era, zicea ea, firea aristocratului.

Ursula ştia că maică-sa şi taică-său vedeau în el acelaşi lucru. După plecarea lui, în casa lor se schimbase ceva, parcă era mai bogată.

A doua zi fata se duse la Marsh ca să răspundă invitaţiei. Cei doi nu veniseră încă. Apoi, uitându-se pe fereastră, văzu docarul oprind în faţa casei. Skrebensky sş Pi jos, îi zâmbi lui Tom, care făcea pe vizitiul, şi-o porni spre ea. Avea mişcări atât de spontane. Era izolat în atmosfera lui rafinată şi clară şi era la fel de neînduplecat ca destinul.

Era atât de stabil în ce-i fusese sortit, încât dădea impresia de indolenţă, aproape lâncezeală. Nu era deloc exuberant în mişcări. Când stătea jos, parcă-l cuprindea moleşeala.

— Am întârziat un pic, spuse.

— Unde-aţi fost?

— M-am dus la Derby, la un prieten de-al tatii.

— Care?

Era o mare aventură pentru ea să pună asemenea

întrebări directe şi să primească răspunsuri clare. Ştia, însă, că se putea, cu omul ăsta se putea.

— Păi e şi el preot, tutorele meu… unul din ei.

Ursula ştia că Skrebensky era orfan.

— Dar, la drept vorbind, unde-i casa dumneavoastră acum? îl întrebă ea.

— Unde? Asta mă-ntreb şi eu. Ţin mult la colonelul meu, colonelul Hepburn, pe urmă mătuşile… dar cred că armata e casa mea adevărată.

— Vă place să vă descurcaţi singur?

Skrebensky o privi o clipă cu ochii lui limpezi, de-un cenuşiu verzui, dar, cât se gândi la răspuns, n-o văzu deloc.

— Cred că da. Vedeţi, tata… bine, el nu s-a obişnuit niciodată aici. Voia… nu prea ştiu nici eu ce voia… dar era mereu sub tensiune. Şi mama… totdeauna am ştiut c-a fost prea bună cu mine. Simţeam că-i prea bună cu mine… Mama! Pe urmă am plecat la şcoală aşa de repede. Şi trebuie să recunosc că lumea de-afară era totdeauna ca un cămin pentru mine, mai degrabă decât casa parohială… De ce? Habar n-am.

— Vă simţiţi ca o pasăre doborâtă de vânt de pe înălţimea ei? îl întrebă, folosind o expresie pe care-o găsise într-o carte.

— Nu, nicidecum. Totu-mi convine şi mi se potriveşte de minune.

Era vară şi Ursula purta rochii de bumbac. Când se văzură a treia oară, era-mbrăcată cu o rochie cu dungi subţiri, albe şi albastre, şi cu guler alb. Pe cap avea o pălărie mare, albă. Totul se potrivea la tenul ei auriu şi cald.

— Îmi place cel mai mult cum îţi stă cu rochia asta, spuse el – ţinând capul uşor aplecat într-o parte şi privind-o cu ochi critic.

Era cuprinsă de fiorul unei vieţi noi. Pentru prima dată era-ndrăgostită de imaginea ei. Se vedea reflectată în ochii lui” şi trebuia să fie la-nălţime, să fie frumoasă. Gândurile i se-ndreptară imediat spre îmbrăcăminte. Tot ce-o interesa era să arate bine. Ai ei se uitau cu uimire la

schimbarea care se petrecuse în Ursula ca din senin. Era elegantă, chiar foarte elegantă, cu rochii de bumbac imprimat, pe care şi le făcea singură, şi cu pălării, pe care şi le punea cum îi venea ei.

El stătea în balansoarul bunicii, cuprins de un soi de moleşeală, şi se legăna încet, agale, înainte şi-napoi, în vreme ce Ursula-i vorbea.

— Nu eşti sărac, nu-i aşa?

— Te referi la bani? Am cam 150 pe an, banii mei… aşa că, sărac sau bogat, vezi şi tu. De fapt, sunt destul de sărac.

— Dar ai să câştigi bani destui!

— O să am salariu… şi-acum am soldă. mai e şi numirea-n armată, adică încă 150.

— Da' mai mult o să ai?

— În următorii 10 ani n-o să am mai mult de 200 pe an. O să fiu mereu sărac dac-o să trebuiască să mă descurc cu banii mei.

— Da' nu-ţi pasă, nu-i aşa?

— De ce, de sărăcie? Acuma nu… nu foarte mult. Mai târziu poate da. Oamenii… ofiţerii sunt buni cu mine. Colonelul Hepburn are – un fel de slăbiciune pentru mine… e bogat, aşa cred.

Pe Ursula o trecură fiori de gheaţă. Adică cum, avea el de gând să se vândă în vreun fel?

— Colonelul Hepburn e-nsurat?

— Da, are şi două fete.

Dar ea era prea mândră ca să se sinchisească dacă fata colonelului Hepburn voia să se mărite cu el sau nu.

Se făcu linişte. Intră Gudrun şi Skrebensky, molatic, tot se mai legăna în balansoar.

— Pari foarte leneş, spuse Gudrun.

— Aşa şi sunt, răspunse el.

— Zău că parcă eşti fleşcăit, zise ea.

— Păi sunt, răspunse el.

— Da' nu termini odată? îl întrebă Gudrun.

— Nu… ăsta-i *perpetuum mobile.*

— Arăţi de parcă n-ai avea oase.

— Aşa-mi şi place să mă simt.

— Nu te invidiez pentru asemenea gusturi.

— Spre ghinionul meu;

Şi se legănă mai departe.

Gudrun se-aşează în spatele lui şi, când el veni înapoi, îl apucă de păr cu două degete şi-l trase când dădu s-o pornească din nou înainte. Skrebensky n-o băgă în seamă. Nu se-auzea decât hârjâitul tălpilor de balansoar pe podea. Tăcută, Gudrun îi prindea, ca un rac, o şuviţă de păr de câte ori el se lăsa pe spate. Ursula se-nroşise şi nu-i era deloc indiferentă toată treaba. Vedea iritarea pe fata lui. Până la urmă Skrebensky sări deodată ca un arc de oţel destins şi rămase-n picioare în faţa căminului.

— Fir-ar să fie! *De ce* n-oi fi puţind şi eu să mă legăn? întrebă el arţăgos, înverşunat.

Ursula îl iubea pentru că se smulsese brusc din lâncezeală. El rămase în faţa căminului spumegând, cu ochi strălucitori de mânie.

— Bărbaţii nu se leagănă, spuse Gudrun râzând.

— Fetele nu trag bărbaţii de păr, spuse el.

Gudrun râse din nou.

Ursula stătea amuzată şi aştepta. Şi el ştia că ea-l aşteaptă. îl stârnea. Îi făcea sângele să fiarbă. Trebuia să meargă spre ea, să-i asculte chemarea.

Odată o duse cu docarul la Derby. Mâncară la un han şi trecură prin piaţă, încântaţi de tot ce vedeau. El îi cumpără *Lel răscruce de vânturi* de la un stand.

— Tata mă dădea în bărcuţe, spuse ea când trecură pe lângă ele.

— Şi-ţi plăcea?

— O, era grozav.

— Ţi-ar plăcea şi-acum?

— La nebunie, spuse ea, deşi cam cu frica-n sân.

Dar o atrăgea ideea să facă ceva ieşit din comun.

După bărcuţe, se dădură-n căluşei ca să se liniştească.

El se răsucea spre ea, călare pe armăsarul lui nărăvaş de lemn. Părea mereu în largul lui şi te lăsa să

crezi că se distrează. O plăcere nebună de-a fi, altfel decât alţii îl făcea să fie el însuşi până-n măduva oaselor. Cum se-nvârteau în carusel, acompaniaţi de flaşnetă, parcă treceau nepăsători peste capetele mulţimii, veseli, mândri, deasupra oamenilor care se uitau în sus spre ei, şi pluteau în înalturi, sfidând gloata.

Când trebuiră să coboare, Ursula se simţi nefericită, ca un uriaş, redus la dimensiuni normale, lăsat pe mina gloatei.

O porniră spre docar. Trecură pe lângă biserica cea mare şi Ursula se opri ca s-arunce o privire. Dar înăuntru era plin de schele, pe jos zăceau grămezi de pietre şi moloz, bucăţi de tencuială hârjâiau sub picioare şi toată biserica răsuna de voci lumeşti şi lovituri de ciocane.

Venise să se cufunde pentru o clipă în bezna adâncă şi pacea bisericii. Adusese cu ea toată dorinţa arzătoare, care-o cuprinsese din nou, neînfrânată, după ce, în căluşei, trecuseră nebuneşte peste capetele mulţimii. După mândrie avea nevoie de tihnă, de mângâiere, căci mândria şi dispreţul o dureau-cel mai tare.

— Hai să stăm jos un pic, zise ea.

Se-aşezară neobservaţi în ultimul rând, în întuneric. Ea se uita cât de murdar şi dezordonat lucrau zidarii. S-auzeau strigăte şi vorbe urâte. Ecoul răsuna dezolant.

Skrebensky stătea lângă ea. Ei i se părea totul minunat, chiar dacă era îngrozitor. Lumea se prăbuşea, iar ea şi el, nelegiuiţi, se căţărau, teferi şi nevătămaţi, pe ruine. Stăteau lipiţi unul de altul şi ea-i simţea influenţa. Dar era bucuroasă. Îi plăcea să-i simtă apăsarea trupului, ca şi cum fiinţa lui o-ndemna la ceva.

Când merseră spre casă, el stătu lângă ea în docar. Fără cuvinte, o luă de mină, pe sub covoraş, şi, privind spre drum fără să vadă nimic, cu sufletul numai dorinţă, începu să-i desfacă nasturii de la mănuşă cu o mână şi-i trase puţin mănuşa, dezgolindu-i mina cu grijă. Iar degetele lui, care umblau atent, c-o fineţe instinctivă, pe mina ei, o făcură pe fată să simtă că-şi iese din minţi de-atâta plăcere voluptuoasă. Mâna lui aşa de minunată,

sensibilă ca o vietate, lucra cu dibăcie în beznă, scoţând mănuşa Ursulei şi dezgolindu-i palma, degetele. Apoi mâna lui o cuprinse pe-a ei, aşa de hotărât, aşa de aproape, de parcă mâinile lor se contopiseră în unul şi acelaşi tot. Între timp el se uita pe drum şi la urechile calului. Ea stătea lângă el, căzută-n extaz, strălucitoare, orbită de o lumină nouă. Niciunul nu scotea o vorbă. Dacă-i priveai din afară, erau total separaţi unul de altul. Dar între ei era amalgamul care-i unise, strângerea de mână.

Apoi, vrând să pară indiferent şi lipsit de profunzime, el îi spuse cu un glas ciudat:

— Când stăteam în biserică, mi-am adus aminte de Ingram.

— Cine-i Ingram? întrebă ea.

Şi ea voia să pară calmă şi lipsită de profunzime, dar ştia c-o să vină ceva nepermis.

— E şi el cu mine la Chatham, tot ofiţer inferior, dar are – un an mai mult.

— Şi de ce ţi-ai adus aminte de el când eram în biserică?

— Avea o iubită la Rochester şi totdeauna stăteau într-un anume colţ al catedralei ca să se iubească.

— Ce frumos! exclamă ea.

Niciunul nu-nţelesese ce trebuia de la celălalt.

— Totuşi erau şi dezavantaje. Omul de la biserică a făcut mare scandal pe chestia asta

— Ruşine să-i fie! De ce să nu stea în catedrală?

— Bănuiesc că toţi au zis că-i profanare, în afară de tine, de Ingram şi de iubita lui.

— Eu nu zic că-i profanare. Eu zic c-aşa trebuie, iubirea să intre în catedrală.

Spuse asta aproape sfidător, înciudându-se pe propriul ei suflet.

El tăcea.

— Şi era drăguţă?

— Cine? Emily? Da, era drăguţă. Era modistă şi nu putea să apară pe stradă cu Ingram. Zău că era trist. Omul de la biserică i-a tot urmărit, a aflat cum îi cheamă şi-a

făcut un tărăboi, mamă, mamă! După asta toată lumea vorbea de ei.

— Ea ce-a făcut?!

— S-a dus la Londra, la un mare magazin. Ingram tot mai merge s-o vadă.

— O iubeşte?

— Păi se-mplineşte un an şi jumătate de când e cu ea.

— Şi cum arată fata?

— Emily? Micuţă, gingaşă ca o floare şi cu sprâncene frum» a se.

Ursula căzu pe gânduri. Parcă era o poveste adevărată de dragoste din lumea de-afară.

— Toţi bărbaţii au iubite? întrebă Ursula, uimită şi ea de-atâta îndrăzneală.

Dar mâna ei era tot prinsă – într-a lui şi chipul lui avea încă aceeaşi mobilitate a calmului exterior.

— Pomenesc mereu de una sau de alta, toate extraordinare, şi se-mbată turtă ca să-şi poată da drumu’

la gură să vorbească de ele. Cei mai mulţi o-ntind la Londra cum au o clipă liberă.

— Pentru ce?

— Ca să meargă la vreuna din tipele alea extraordinare.

— Ce fel de tipe?

— De tot felul. În general, numele se schimbă destul de des. Unul din colegii mei e de-a dreptul nebun. Are-ntotdeauna o valiză gata pregătită şi-n clipa când îi dau drumul, o zbugheşte la gară cu valiză cu tot şi se schimbă în tren. Indiferent cine-ar fi în compartiment, îşi scoate iute tunica şi se-mbracă măcar de la brâu în sus.

Ursula tremura de uimire.

— Da’ de ce se grăbeşte aşa? întrebă ea.

— Bănuiesc că se gândeşte la o femeie.

Pe Ursula o trecură fiori reci. Şi totuşi lumea asta a patimii nelegiuite o fascina. I se părea splendidă nechibzuinţa asta. Acum începea aventura vieţii ei şi i se părea minunată.

În seara aia rămase la Marsh până după înnoptat.

Skrebensky o conduse acasă. Căci ea nu putea săr se-ndepărteze de el. Aştepta, aştepta mai mult.

El mergea alături de ea. La fel de tăcut şi atent, o prinse de după mijloc şi-o trase uşor până când ajunse s-o strângă lângă el. Ea parcă plutea abia atingând pământul. El îşi apropie faţa de ea şi ea, cu capul culcat pe umărul lui, îi simţi răsuflarea caldă pe obraji. Apoi uşor, uşor de tot, buzele lui îi atinseră obrazul şi ea se simţi purtată pe aripi de căldură şi de întuneric.

Ea mai aştepta ceva, aştepta ca Frumoasa din Pădurea Adormită. El îşi apropie din nou faţa de a ei şi ea-i simţi buzele calde pe obraz. Se opriră şi stătură nemişcaţi sub copaci în vreme ce buzele lui zăboveau pe obrazul ei ca un fluture care nu-şi poate lua zborul de pe o floare. Ea se-ntoarse venind cu sânii un pic mai aproape de el, el o cuprinse-n braţe şi-o trase lângă el, lipită de trupul lui.

Apoi, în întuneric, îşi apropie uşor gura de-a ei şi buzele lor se atinseră. Ei i-era frică. Stătea nemişcată, simţindu-şi buzele lipite de-ale lui. Apoi el şi-apropie gura şi mai tare, desfăcându-i buzele. Atunci, un vulcan fierbinte, pârjoaitor, începu să erupă-n ea. Ursula-şi desfăcu buzele şi se-apropie mai tare de el. Buzele lui veneau uşor, dar tot mai tare, ca valurile mării, până când, scoţând un ţipăt, faţa i se smulse din braţe.

Ezitând, o porniră mai departe, tremurând ca nişte umbre pe sub frasinii de pe deal, pe unde mersese bunicul ei cu narcisele galbene ca să facă cererea-n căsătorie şi pe unde mama ei se plimbase cu tânărul ei soţ, lipită de el, întocmai cum Ursula se plimba acum lipită de Skrebensky.

Ursula se duse la culcare radiind căldură, ca şi cum zorii ţâşneau din ea, susţinând-o. Dormi adânc şi bine, o, ce bine! Dimineaţa se simţea proaspătă ca un spic de grâu, frumos mirositor, drept şi plin de rodul pământului.

Tinerii se iubeau mai departe, pierduţi încă în uimirea de la început. Ursula nu suflă o vorbă nimănui. Era cufundată cu totul în lumea ei.

La şcoală avea o prietepă liniştită, gânditoare şi serioasă, Ethel. Lui Ethel o să-i spună ea toată povestea.

Ethel o asculta absorbită în timp ce Ursula îi împărtăşea secretul ei. O, era aşa de blând, aşa de delicat! Vorbea ca una cu multă experienţă.

— Ce crezi, Ethel, o întrebă Ursula, e rău dacă laşi un bărbat să te sărute? Să te sărute de-adevăratelea, nu aşa…

— Depinde, zise Ethel.

— M-a sărută-l când ne plimbam pe sub frasinii de pe dealul din Cossethay. Crezi c-am făcut rău?

— Când?

— Joi seara, când mă conducea acasă. Da' erau sărutări de-adevăratelea, zău că de-adevăratelea. El e ofiţer la armată.

— Cât era ceasul? întrebă Ethel cu o intenţie precisă.

— Nu ştiu… vreo 9 jumate.

Linişte.

— Cred c-ai făcut rău, spuse Ethel, ridicând capul în semn că nu mai era timp de pierdut. Nu ştii cine e.

Spusese totul cu dispreţ.

— E jumătate polonez şi e şi baron. În Anglia asta-nseamnă că e lord. Bunica a fost prietenă cu tatăl lui.

Dar cele două prietene se duşmăneau. Ai fi zis că Ursula *voia* să se depărteze de cunoştinţele ei, vorbind despre legătura ei cu Anton, cum îi spunea acum.

El venea des la Cossethay fiindcă mama ţinea mult la el. Anna Brangwen era un fel de *grande darhe* cu el.

— Copiii nu s-au culcat încă? făcu Ursula arţăgoasă când intră în casă cu tânărul.

— Or să se culce într-o jumătate de oră. spuse mama.

— N-ai niciun pic de linişte aici, izbucni Ursula.

— Ursula, copiii trebuie să şi *trăiască,* îi replică mama.

Nici Skrebensky nu era de acord cu Ursula în privinţa asta.

— De ce trebuia să fie-aşa de pisăloagă?

Dar Ursula ştia că el nu crescuse cu furnicarul de copii în jurul lui. El se purta curtenitor faţă de maică-sa, iar ea îi răspundea cu prietenie şi degajare. Între Brangv. «n şi Skrebensky era o tăcere pe care niciunul din ei nu

ştia cum s-o mascheze. Uneori aveau discuţii scurte, dar nu era niciun fel de comunicare între ei. Ursula se bucura că taică-său se retrage din faţa tânărului.

Era mândră că Skrebensky vine la ei în casă. Indiferenţa lui molatică o enerva, dar o şi vrăjea. Ştia că era rezultatul spiritului de *laisser-aller* combinat cu marea, lui vitalitate de om tânăr. Dar totuşi o enerva grozav.

Şi ea trebuia să dovedească ce putere are.

— Voiam să-ţi arăt figurinele din lemn pe care le-am făcut eu, spuse.

— Sunt sigur că nu merită, se băgă tatăl.

— Vrei să le vezi? întrebă ea, îndreptându-se spre uşă.

Cu trupul, el se şi ridicase de pe scaun, deşi, după expresia feţei, părea că vrea să le dea dreptate părinţilor.

— Sunt în atelier, spuse Ursula.

Şi Skrebensky ieşi după ea fără să ţină cont de ce-ar trebui să simtă.

În atelier se jucară de-a sărutatul, sărutatul de-adevăratelea. Era un joc nemaipomenit de frumos. Ea se-ntoarsd spre el râzând: era ca o provocare. El acceptă provocarea pe loc. Îşi împleti degetele prin părul ei şi, încet, sprijinindu-i capul cu mina înfăşurată-n păr, o aduse cu faţa mai aproape de el, puţin câte puţin. În vreme ce ea râdea cu răsuflarea tăiată de atâta provocare, iar ochii lui străluceau, răspunzându-i. plini de bucuria jocului. El o sărută, impunându-i voinţa lui şi ea îi dădu sărutările înapoi, făcându-l clar să-nţeleagă că vrea să se bucure de el cu tot dinadinsul. Ştiau amândoi că jocul era îndrăzneţ, nechibzuit şi primejdios, căci se jucau fiecare cu focul, nu cu dragostea. Un soi de dispreţ pentru lumea-ntreagă o făcea să rămână-n joc: o să-l sărute fiindcă aşa vrea ea. Şi-o îndrăzneală diavolească, un soi de cinism, îşi lua revanşa în el.

Se-ntoarseră la părinţi, în bucătărie, făcându-se că nu s-a întâmplat nimic. Dar ceva se stârnise în amândoi şi n-aveau cum să-i domolească puterea. Era o afirmare magnifică din partea amândurora: el se afirma în faţa ei, se

simţea bărbat, până la infinit şi irezistibil; ea se afirma în faţa lui, se ştia dorită la infinit şi, deci, infinit de puternică.

În după-amiaza următoare, când el apăru ca o sălbăticiune în căutare de pradă, Ursula merse cu el spre biserică. Taică-său se mânia din ce în ce mai mult pe el şi măică-sa se-nverşuna împotriva ei, dar amândoi erau, bineînţeles, îngăduitori şi nu mişcau niciun deget ca să nu-i supere.

Trecură amândoi prin cimitir, Ursula şi Skrebensky, şi intrară-n biserică să se-ascundă de lume. Înăuntru era mai întuneric decât afară, undesoarele străluceа încă, dar lumina discretă care se strecura prin dantelăria de piatră îţi dădeau un sentiment odihnitor de linişte. Ferestrele ardeau cu flăcări rubinii şi albastre, erau ca nişte draperii superbe în spatele dantelăriei lor tainice de piatră.

— Ce loc minunat de rendez-vous, spuse el, şoptit, rotindu-şi privirile.

Îşi roti şi ea privirile prin interiorul atât de familiar, întunecimea şi nemişcarea îi dădură fiori reci. Dar ochii-i ardeau de-atâta îndrăzneală. Aici, chiar aici, o să-şi afirme minunatul şi nesupusul eu de femeie, exact în locul ăsta. Aici o să-şi deschidă floarea feminităţii ca o flacără, în întunericimea asta mai plină de patimă decât lumina.

Staturii o clipă la distanţă, apoi se-ndreptară unul spre celălalt pentru atingerea pe care şi-o dorise atât de mult. Ursula 11 cuprinse-n braţe, se lipi de el şi, cu mâinile pe umerii, pe spatele lui, părea că simte prin el, că-i pătrunde trupul tânăr şi încordat ca un arc. Şi trupul lui era atât de srinunat, atât de puternic şi totuşi atât de supus dominaţiei ei. Întinse gura spre el şi-i sorbi sărutarea până la ultimul strop.

Era bună, foarte bună, nespus de bună. Ursula părea plină de sărutarea lui, plină de parc-ar fi sorbit lumina puternică şi strălucitoare a soarelui. Era toată numai strălucire pe dinăuntru, lumina-i învăluise inima pe dedesubt, sorbise totul şi fusese-aşa de minunat.

Se trase-napoi şi se uită la el radiind, încântătoare – strălucitor de frumoasă şi mulţumită, dar radiind ca un nor

după care se-ascunde un astru înflăcărat.

Pentru el era cumplit, era cumplit că ea era aşa de strălucitoare şi mulţumită. Ea râdea în preajma lui, dar nu-l vedea deloc, atât era de plină de fericirea ei supremă şi nu se-ndoia niciun pic că şi el era în aceeaşi stare. Strălucitoare ca un înger, ieşi cu el din biserică, păşind ca o rază de soare ce mângâie florile.

El mergea alături de ea, cu sufletul strâns şi trupul nemulţumit. Avea de gând să se creadă victorioasă, triumfătoare asupra lui, cu atâta uşurinţă? Pe el nu-l inundasefericirea, el nu şi-o putea face cu mâna lui, ca Ursula; era plin doar de durere şi mânie, ortrânie de care-i era cam ruşine.

Era în toiul verii şi fânul era aproape gata. Până sâmbătă au să-l strângă pe toată şi totuşi sâmbătă Skrebensky trebuia să plece. Nu mai putea să stea.

În vinerea dinaintea plecării o aşteptă să iasă de la şcoală şi-o invită să bea împreună un ceai. Pe urmă luă un automobil ca s-o ducă acasă.

Automobilul coti brusc şi Ursula se trezi aruncată-n braţele lui Skrebensky. Atingerea o făcu să simtă că el e-acolo pentru ea. Cu o mişcare iute, îi căută mâna şi i-o strânse într-a ei până la contopire. Parcă erau doi copii.

Îl strânse şi mai tare de mână, mai conştientă, mai neliniştită. Un timp nu vorbiră deloc. Stă tură doar mână-n mână, fiecare cu privirea-n altă parte, cu ochii numai scântei.

Şi din când în când maşina o arunca în braţele lui. Amândoi aşteptau virajul brusc care să-i aducă unul lângă altul. Şi cu toate astea, amândoi se uitau aiurea pe fereastră, fără să scoată un cuvânt.

Ursula văzu peisajul cunoscut cum trece-n goană pe lângă ea. Dar acum nu-i mai era cunoscut, era o ţară a minunilor. Hemlock Stone domina dealul plin de verdeaţă, Stranie mai era piatra aia în seara umedă de vară, departe, într-o ţară de vis. Câteva ciori îşi luară zborul din nişte copaci.

O, de-ar putea să coboare cu Skrebensky, să

descindă-n ţara asta fermecată, unde nu mai fusese nimeni înaintea lor! Atunci s-ar preschimba-n nişte făpturi fermecate şi-ar arunca cât colo eul obişnuit şi monoton.

Dar ea era cu el aici, în automobil, lângă el, şi vântul i se juca pe obraji, dându-i părul peste cap. El se-ntoarse şi se uită la ea, la chipul ei pur ca ieşit sub bagheta unui magician, la părul ei pieptănat de adiere, la năsucul ei în vânt şi puţin cam obraznic.

Îl durea cumplit s-o vadă aşa de simţitoare, neprihănită, cu profil de statuie. Voia să-şi ia zilele şi să-şi arunce leşul scârbavnic la picioarele ei. Voia să se sfâşie şi dorinţa asta era chinul cel mai groaznic.

Ea se uită la el pe neaşteptate. El parcă se făcuse mic, tânjind după ea. Dar deodată, văzând ochii luminoşi şi faţa radioasă a fetei, îşi schimbă mina şi râsul lui nestingherit, de demult, îi apăru din nou pe buze. Ea-l strânse de mână, fericită la culme, şi el se supuse. Ursula se-aplecă şi-i sărută mâna. Cu capul plecat, rămase cu gura lipită de mâna lui în semn de generos omagiu. Lui îi curgea foc prin vine, dar nu făcu o mişcare, nu se clinti.

Ea tresări. Ajunseseră la Cossethay. Skrebensky avea s-o părăsească. Dar totul era atât de fermecător, cupa ei era atât de plină cu vin scânteietor, iar ochii-i sclipeau ca nişte stele.

El bătu în gemuleţ şi-i spuse ceva şoferului. Automobilul opri lângă tise. Ea dădu mâna cu Skrebensky şi-i spuse la revedere, cu naivitate şi concizie de şcolăriţă. Şi, cu chipul strălucitor, rămase să se uite-n urma lui. El mergea mai departe, dar asta nu-nsemna nimic căci ea era atât de plină de extaz, extazul ei inundat de lumină. Nu-l vedea că pleacă fiindcă era toată numai lumină, lumină de la el. Şi, radiind în strălucirea aia uimitoare, cum putea să-i simtă lipsa?

A doua zi îşi dădu seama că plecase. Bucuria dispăru în parte, dar nu şi din amintire. Era prea adevărată. Totuşi dispăruse şi lăsase-n loc un dor care-i inundă sufletul.

Se ferea de-ntrebările şi atingerile oamenilor. Era foarte mândră, dar nu mai era ea, cea dinainte, era alta,

sensibilă ca o mimoză. O, de n-ar atinge-o nimeni, nici măcar cu vârful degetelor.

Era mai fericită să hoinărească singură. Se simţea aşa de bine singură, cu toate bogăţiile ei.

Veni vacanţa. Mai tot timpul umbla fără companie sau stătea în hamac, în crâng, cu păsărelele cântându-i la ureche. Când afară era urât, o zbughea la Marsh şi se-ascundea cu cartea în podul cu fin.

Tot timpul visa la Skrebensky cu ochii deschişi, uneori ceva clar, dar când era în culmea fericirii, numai ca o umbră. El era culoarea caldă a visurilor ei, sângele lor fierbinte.

Ziua lui de naştere era în august şi Ursula se cam chinui să-i facă o prăjitură. Era de prost gust să-i dea un cadou, aşa simţea ea.

Corespondenţa lor era concisă, mai mult cărţi poştale şi nu prea dese. Dar trebuia să-i trimită şi-o scrisoare pe lângă prăjitură.

„Dragă Anton.

Soarele şi-a arătat din nou faţa, special pentru tine, de ziua ta.

Am făcut singură prăjitura şi îţi doresc mulţi ani fericiţi.

N-o mânca dacă nu-i bună. Mama speră că o să vii să ne vezi dacă eşti pe aproape.

A ta prietenă sinceră.

Ursula Brangwen”.

O plictiseau scrisorile, chiar dacă trebuia să-i scrie lui. La urma urmelor, ce-aveau ei doi de-a face cu vorbele aşternute pe hârtie?

Se făcuse vreme frumoasă. Secerătoarea mergea de dimineaţa până seara. Ursula primi veşti de la Skrebensky. Curând o să aibă o permisie de câteva zile şi-o să vină la Marsh, la nuntă.

Cum terminau de secerat, Fred Brangwen se-nsura cu o învăţătoare din Ukeston.

Tom îşi făcu apariţia ca un Bacchus, plin de cinism. Hotărâse el să fie o nuntă cum n-au fost altele: sărbătoarea

secerişului şi nunta la un loc; un cort lângă casă, un taraf de lăutari şi un chef mare sub cerul liber.

Pe Fred nu prea-l trăgea inima, dar Tom trebuia să-şi facă damblaua. Şi Laura, mireasa, frumoasă şi deşteaptă cum era, trebuia să aibă parte de o petrecere mare şi veselă. Se potrivea cu simţul ei de persoană citită. Absolvise Salisbury Training Collège, ştia cântece populare şi se pricepea să danseze morris.

Aşa că pregătirile începură sub îndrumarea lui Tom Brangwen. Ridicară un cort mare lângă casă, aranjară lemnele pentru două focuri bune, tocmiră lăutari şi făcură mâncare pentru ospăţ.

Skrebensky trebuia să vină şi el. Ursula avea rochie nouă, din crep alb, şi pălărie albă. Îi plăcea să umble în alb. Aşa cum era, cu părul negru şi tenul auriu, părea o creolă venită din sud. Altă culoare n-avea pe ea.

Tremura de emoţie când se-mbrăca să meargă la nuntă. Era domnişoară de onoare. Skrebensky nu venea decât după-amiază. Cununia începea la două.

Când alaiul se-ntorcea acasă, Skrebensky era în salon la Marsh. Se uită pe fereastră şi-l văzu pe Tom Brangwen, care era cavaler de onoare şi făcea pe prietenul cel mai bun al mirelui. Venea la braţ cu Ursula, toată numai zâmbete.

Skrebensky era atent mai mult la bărbat decât la femeie. Ea era strălucitoare, cu o vioiciune ciudată. şi fără vorbe, un fel de zăpăceală, care-o apuca de câte ori era cu unchiul Tom.

Dar când îl întâlni pe Skrebensky, totul dispăru ca prin farmec. îl vedea numai pe tânărul zvelt, imperturbabil, care-o aştepta acolo, de neghicit precum, destinul. EH era dincolo de ea, cu înfăţişarea lui lejeră, un pic de jocheu, care-l făcea să pară foarte bărbat şi străin pe deasupra. Totuşi pe chip avea o expresie senină şi blândă. Dădură mina şi vocea ei răsună ca trilul unei păsări pe care-au trezit-o zorile.

— Aşa-i că-i frumos să mergi la nuntă!

Se dădu o gustare uşoară la ceai şi oaspeţii se-

mprăştiară. Petrecerea adevărată era seara. Ursula plecă să se plimeb cu Skrebensky pe câmp, până la digul de la canal:

Griul cel nou, clădit în căi, era galben ca aurul. O hoardă de gâşte albe mergeau pe-alături, gâgâind a protest, nemaiincăpându-şi în pene de mândre ce erau. Ursula era uşoară ca o minge aibă de puf. Skrebensky plutea lângă ea, nedesluşit, lăsând în urmă eul lui de până atunci; alt eu, cenuşiu, fără contururi precise, se ivea ca din cupa unei flori. Vorbeau aiurea, despre nimicuri, plimbe cu Skrebensky pe câmp, până la digul de la canal. Bobiţele străluceau în tufe, purpurii şi roşii ca sângele, răsărind printre frunze. Lumina caldă a amurgului, zborul în cercuri al nagâţului singuratic şi cântecul slab al păsărilor veneau să întâmpine zgomotul din minele de cărbuni şi încordarea spumegândă a orăşelului de pe partea cealaltă a canalului. Iar ei doi se plimbau de-a lungul firului de apă, pe sub fâşia de cer albastru.

El arăta minunat, aşa gândea Ursula, bronzat pe mâini şi pe faţă. Îi povestea cum a-nvăţat să pună potcoave la cai şi să aleagă vitele pentru sacrificare.

— Te simţi bine ca soldat? îl întrebă ea.

— Nu sunt chiar soldat, îi replică el.

— Dar faci numai lucruri legate de război, spuse ea.

— Da.

— Ţi-ar plăcea să mergi la război?

— Mie? Ei, ar fi interesant. Dacă s-ar face război, mi-ar plăcea să merg.

Pe ea o cuprinse un sentiment ciudat, de disperare, un sentiment al irealului atotputernic.

— De ce-ai vrea să mergi?

— Aşa aş face şi eu ceva adevărat. Viaţa asta e-un fel de viaţă de jucărie.

— Şi ce anume-ai face dacă te-ai duce la război?

— Aş construi căi ferate sau poduri, aş munci ca un – salahor.

— Da’ le-ai face numai ca să le dărâmi când armata nu mai are nevoie de ele. Păi ăsta nu-i tot un joc?

— Dacă după tine războiu-i un joc…

— Da’ ce e?

— E, cred eu, cel mai important lucru din lume. e lupta.

— De ce e mai importantă lupta decât altele? întrebă ea.

— Ori ucizi, ori eşti ucis… şi cred că uciderea e un lucru destul de important şi grav.

— Da, când eşti mort, nu mai contezi nici cât negru sub unghie, spuse ea.

Lui îi pieri o clipă graiul.

— Rezultatul contează însă, făcu el. Contează dacă-l aducem pe mahdi sau nu.

— Nu-i vorba de mine… şi nici de tine… Nu ne pasă nouă ce se-ntâmplă la Khartoum.

— Ai nevoie de spaţiu ca să trăieşti. Şi cineva trebuie să-ţi facă loc.

— Da’ mie nici prin cap nu-mi trece să trăiesc în deşertul Sahara. Sper că nici ţie, zise râzând că are ocazia să se ia la harţă cu el.

— *Mie,* personal, nu… da’ trebuie să-i sprijinim pe cei care vor aşa ceva.

— De ce trebuie?

— Cum rămâne cu naţiunea dacă nu-i sprijinim?

— Cine ţi-o fi băgat în cap că noi suntem naţiunea? Sunt alţii, o grămadă, care zic că ei sunt naţiunea.

— Şi ei ar putea zice că nu sunt.

— Bine, dacă toată lumea ar spune-aşa, atunci s-ar duce dracului toată naţiunea. Dar eu tot am să rămân eu însămi, declară Ursula radioasă.

— N-ai avea cum să fii tu însăţi dacă n-ar exista naţiunea.

— Şi de ce, mă rog?

— Fiindcă ai cădea în ghearele unuia sau altuia.

— Cum adică?

— Ţi-ar lua tot ce ai.

— Mare lucru n-ar avea ce să-mi ia nici chiar atunci. Puţin îmi pasă ce-mi iau. Prefer un bandit, care să mă

ucidă, decât un milionar, care să-mi dea tot ce se poate cumpăra.

— Zici aşa fiindcă ai mult romantism în tine.

— Da, am. Şi chiar vreau să fiu romantică. Nu pot să sufăr casele încremenite şi pe oamenii care trăiesc în asemenea case. Totu-i aşa rigid şi tâmpit. Nu pot să-i sufăr pe soldaţi, sunt rigizi, ca de lemn. De fapt, pentru ce luptaţi voi?

— Eu aş lupta pentru naţiune.

— Şi cu toate astea, nu eşti naţiunea. Ce-ai face pentru propria ta persoană?

— Sunt unul din membrii naţiunii şi trebuie să-mi fac datoria faţă de naţiune.

— Da' când naţiunea n-are nevoie de serviciile tale în mod special, când nu e rost de bătălie, atunci ce-ai face?

El se enervase.

— Aş face ce face toată lumea.

— Ce?

— Nimic. Aş fi pregătit pentru clipa când ar fi nevoie de mine.

Răspunsul izbucni cu exaspe" are.

— Am mereu impresia, zise ea, că nu eşti nimeni. Parcă n-ar fi nimeni acolo unde eşti tu. Oare chiar exişti cu-adevărat? Pentru mine eşti ca un nimic.

Se tot plimbaseră şi-ajunseseră la un ponton, chiar deasupra unei ecluze. O barcă goală, ca o cabină vopsită-n roşu şi galben, dar cu o magazie lungă şi neagră ca tăciunele, era legată de ponton. Un bărbat slab şi plin de cărbune stătea pe o ladă, rezemat de cabină, lângă uşă, fuma şi legăna un copil înfăşurat într-un şal galben cenuşiu, uitându-se la soarele care scăpăta. O femeie ieşi glonţ din cabină, aruncă cu sfoara o găleată în canal, îşi luă apă şi intră tot glonţ înăuntru. Se-auzeau glasuri de copii. Pe coşul cabinei ieşea un fum subţire, albastru. Mirosea a mâncare.

Ursula, albă ca o molie la lumina lămpii, tot bântuia pe-acolo ca să tragă cu ochiul. Skrebensky se ţinea după ea. Bărbatul cu plodul în braţe se uita spre ea.

— Bună seara, vise el. obraznic, dar şi fascinat de apariţia fetei.

Ochii lui albaştri, pe faţa neagră de cărbune, o priveau fără jenă.

— Bună seara, spuse Ursula încântată. Aşa-i că-i frumos acuma?

— Da, răspunse omul, foarte frumos.

Buzele lui roşii se vedeau de sub mustaţa neîngrijită, de culoarea nisipului. Când râdea, îşi arăta dinţii albi.

— O, da… zise Ursula râzând, chiar e frumos. De ce spuneţi aşa de parcă nu v-ar veni să credeţi?

— Plozii nu prea-s aşa roşii la faţă.

— Pot să mă uit şi eu în barca dumneavoastră? întrebă Ursula.

— Nu vă opreşte nimeni. Veniţi dacă vreţi.

Barca era legată de ponton. Era *Annabel* a lui J. Ruth din Loughborough. Bărbatul se uită după Ursula cu ochii lui strălucitori şi ageri ca de viezure. Părul blond îi cădea în şuviţe pe fruntea neagră de cărbune. Doi copii murdari ieşiră să vadă cu cine vorbeşte tata.

Ursula se uită în cabină şi văzu focul arzând şi silueta învălui tăn umbră, a unei femei. Acuma chiar că voia să meargă înăuntru.

— O să vă murdăriţi rochia, îi spuse omul.

— Am să fiu cu băgare de seamă, răspunse ea. Pot să intru?

— Da, dacă vreţi.

Îşi strânse rochia pe lângă ea şi sări în barcă râzând. În aer se ridică numai praf de cărbune.

Femeia apăru în uşă. Era tânără şi durdulie, cu păr de culoarea nisipului şi-un nas ciudat, cam cioturos”.

— Vai, o să vă murdăriţi toată, făcu ea râzând mirată.

— Voiam tare mult să văd aşa ceva. Nu e minynat să trăieşti într-o barcă? întrebă Ursula.

— Eu nu stau aici mereu, spuse femeia cu veselie.

— Ea are salonu’ şi apartamentu’ ei îmbrăcat în catifeluri la Loughborough, spuse bărbatu-său cu îndreptăţită mândrie.

Ursula se uită înăuntru. Câteva cratiţe fierbeau pe foc. Pe masă erau nişte farfurii. Era groaznic de cald. Ieşi repede la aer. Bărbatul vorbea cu copilul. Era o mogâldeaţă cu ochi albaştri, obrăjori ca spuma laptelui şi un păr mătăsos, roşcat cu reflexe aurii.

— E băi-al sau fată? întrebă ea

— Fată. Ei, fată eşti sau nu? sfHgă el la copil dând din cap.

Feţişoara fetiţei se strânse toată, scoţând la iveală un zâmbet tare ciudat şi caraghios.

— O, făcu Ursula. Doamne! Da' ce frumoasă e când râde!

— O să râdă ea destul, spuse tatăl.

— Cum o cheamă? întrebă Ursula.

— N-are încă nume, nu merită, spuse omul. Meriţi, boţ cu ochi ce eşti? strigă el la copil.

Copilul râse.

— Nu, c-am avut atâta treabă şi nu ne-am dus s-o declarăm, se-auzi glasul mamei. S-a născut aici, în barcă.

— Da' ştiţi cum vreţi să-i spuneţi, făcu Ursula.

— Ne-am gândit să-i zicem Gladys Em ly, spuse mama.

— Da' nici pin cap nu ne-a trecut una ca asta! spuse tatăl.

— Auzi colo! Ce-oi fi vrând? îl repezi femeia care-şi ieşise din ţâţâni.

— O să-i spunem Annabel, că doar pă barca asta s-a născut.

— Nu pupi tu asta, zise mama plină de dispreţ.

Tatăl zâmbea amuzat şi răutăcios.

— Bine, mai vedem noi, făcu el.

Şi, uitându-se la tremuratul exasperat al femeii, Ursula ar fi pus capul jos că tatăl n-o să se dea bătut, că tot ca el o să fie.

— Toate numele-astea-s frumoase, spuse ea. Ziceţi-i Gladys Annabel Emily.

— Nu, prea-s multe, dacă nu vă supăraţi, răspunse el.

— Vedeţi, ţipă femeia. Vedeţi ce catâr încăpăţânat e?

— Doamne, ce frumoasă suntem şi ce mai râdem! Şi să n-avem şi noi nume ca toată lumea! zise Ursula, vorbind cu fetiţa. Daţi-mi-o şi mie-un pic s-o ţin în braţe.

Bărbatul îi dădu fetiţa, care mirosea ca toţi copiii mici. Dar avea nişte ochi mari, albaştri, ca de porţelan, şi râdea aşa caraghios, făcând o mutrişoară care te dădea gata. Ursula era nebună după fetiţă. Se juca cu ea şi-i vorbea pe limba ei. Era un copil atât de ciudat şi nu puteai să nu-l bagi în seamă.

— Da' pe dumneavoastră cun vă cheamă? întrebă bărbatul, când nimeni nu se-aştepta la o-ntrebare ca asta.

— Pe mine? Ursula… Ursula Brangwen, răspunse ea.

— Ursula! exclamă el uimit.

— A fost o sfântă cu numele ăsta. E-un nume vechi de: tot, adăugă ea grăbită, ca o justificare.

— Ei, mama:! strigă el.

Niciun răspuns.

— Pem! o strigă el. Ce dracu' de nu m-auzi?

— Ce-i? veni răspunsul scurt.

— Ce-ar fi să-i spunem Ursula? Ce zici? făcu el zâmbind.

— Ce tot vrei? Ce să-i spunem şi cui? se răţoi femeia apărând în uşă pusă pe harţă.

— Ursula, e numele lu' de n şoara asta, zise el cu blândeţe.

Femeia măsură fata din cap pân'ă-n picioare. Fără discuţie, o atrăgea silueta ei zveltă, frumuseţea ei nouă şi plină de graţie, eleganţa ei albă şi vaporoasă şi delicateţea cu care ţinea copilul în braţe.

— Da' cum se scrie? întrebă mama, de data asta cam stângace fiindcă o atinsese la coarda sensibilă.

Ursulă-i spuse numele literă cu literă. Bărbatul se uită la femeie. Mama roşi. Pe faţa ei strălucitoare se vedea clar sfiala.

— Da' nu-i un nume obişnuit, nu-i aşa? exclamă ea, emoţionată ca la gândul unei aventuri.

— Îţi. place, nu? întrebă el.

— Mai mult decât Annabel, spuse ea hotărâtă.

— Şi mie-mi place mai mult decât Gladys Em ler, făcu el băţos.

Tăcere. Ursula se uită la ei.

— Chiar o să-i spuneţi Ursula? întrebă ea.

— Ursula Euth, răspunse bărbatul râzând vanitos, mulţumit de parcă ar fi descoperit cine ştie ce.

Acum Ursula era ea în încurcătură şi nu ştia ce să facă.

— Sună grozav de frumos, spuse ea. Trebuie să-i dau fetiţei ceva şi n-am nimic la mine.

Era acolo-n barcă, în rochia ei albă, şi se-ntreba ce să-i dea. Bărbatul costeliv de lângă ea o urmărea ca pe-o fiinţă ciudată, care i-ar fi luminat chipul. Ochii lui îndreptaţi spre ea erau numai zâmbete, puţin cam îndrăzneţi, dar ascunzând o admiraţie fără margini.

— Pot să-i dau colierul meu?

Era un colier micuţ, făcut din bucăţele de ametist, topaz, perle şi cristal, prinse din loc în loc pe un lănţişor de aur. 1 – 1 dăduse unchiul Tom. Ţinea mult de tot la el. îl privi cu-atâta duioşie când şi-l scoase de la gât.

— O fi scump? întrebă tatăl curios.

— Aşa cred, răspunse Ursula.

— Pietrele şi perlele sunt veritabile. Face trei-patru lire, spuse Skrebensky de deasupra, de pe ponton.

Ursula nu era de acord cu el.

— Vreau să-l dăruiesc fetiţei dumneavoastră. Îmi daţi voie? îl întrebă ea pe barcagiu.

El roşi şi se uită în adâncul înserării.

— Nu, spuse el, nu io-s ăla care să zic da sau nu.

— Da’ ce-o să spună tata şi mama dumneavoastră? exclamă femeia, curioasă, din uşă.

— Ea-l meu, spuse Ursula şi plimbă colierul strălucitor prin faţa copilului.

Copilul îşi desfăcu degeţelele, dar nu putu să-l apuce. Ursula puse bijuteria în mânuţa ca de păpuşă. Fetiţa scutură colierul sclipitor. Ursula îşi dădu colierul. Era

tristă, dar nu voia să-l ia înapoi.

Giuvaierul se legănă în mâna fetiţei şi căzu pe fundul bărcii acoperit cu praf de cărbune. Bărbatul se-aplecă după el într-un fel de respect plin de atenţie. Ursula observă degetele aspre şi boante bâjbâind în grămăjoara strălucitoare. Avea pielea roşie pe dosul mâinii şi părul blond, zbârlit, era tot numai sclipiri de soare. Era o mină subţire, dar musculoasă, în stare de multe şi Ursulei îi plăcu. El ridică colierul cu grijă şi suflă praful de cărbune de pe el, ţinându-l în palma făcutăcăuş. Părea tăcut şi atent, întinse mâna cu colierul micuţ sclipind în căuşul lui tare şi negru.

— Luaţi-l înapoi, spuse el.

Ursulase-ncăpăţână, radiind un fel de strălucire.

— Nu, spuse ea, e-al micuţei Ursula.

Şi se duse spre copil şi-i prinse colierul în jurul gâtului mic şi neajutorat, cu piele fină şi moale.

O clipă de derută, apoi tatăl se-aplecă spre fetiţă şi-o întrebă:

— Ce spui? Spui mulţumesc? Spui mulţumesc, Ursula?

— Acuma şi pe ea o cheamă Ursula, zise mama zâmbind din uşă, cu un pic de linguşeală.

Şi veni să se uite la bijuteria de la gâtul fetiţei.

— Acuma e Ursula, aşa-i? spuse Ursula Brangwen.

Tatăl îi aruncă o privire intimă, şi curtenitoare şi îndrăzneaţă, dar plină de dor. Sufletul lui încarcerat o iubea. Dar sufletul lui era încarcerat pe veci şi el ştia asta.

Ursula le spuse că pleacă. El îi puse o scară ca să se urce pe ponton. Ea sărută copilul din braţele mamei şi plecă. Mama era plină de exuberanţă. Tatăl rămase tăcut lângă scară.

Ursula veni lângă Skrebensky. Cele două siluete trecură de ecluză, peste apa cu licăriri galbene. Barcagiul îi urmări cu privirea.

— Mi-au plăcut grozav, spuse ea. El era atât de blând… atât de blând! Şi fetiţa era scumpă foc!

— Chiar era blând? zise Skrebensky. Femeia fusese

servitoare undeva, sunt sigur.

Ursula se strânse de durere.

— Dar mi-a plăcut obrăznicia lui. Era atâta blândeţe în spatele ei.

Şi-o porni mai departe grăbită, bucuroasă că l-a cunoscut pe bărbatul costeliv şi plin de cărbune, cu mustaţa neîngrijită. Îi insuflase un sentiment cald şi plăcut. O făcuse să-şi dea seama de bogăţia propriei ei vieţi. Într-un fel Skrebensky adusese moartea, sterilitatea în preajma ei, ca şi cum lumea era toată numai cenuşă.

În drum spre petrecere, vorbiră foarte puţin. Skrebensky îl invidia pe tatăl costeliv a trei copii pentru felul lui direct şi obraznic pentru că diviniza femeia din Ursula, îi diviniza trupul şi sufletul la un loc: trupul şi sufletul de bărbat, melancolic şi divinizând trupul şi spiritul fetei, dorind conştient un lucru pe care-l ştia inaccesibil, dar bucuros că perfecţiunea există, bucuros c-a avut un moment de comunicare perfectă.

De ce nu putea şi el să dorească o femeie în felul ăsta? Dar ce nu dorea niciodată o femeie cu toată fiinţa lui? N-o iubea, n-o diviniza, o dorea numai fizic.

Da' tot cu trupul o s-o dorească şi de-acum încolo şi-o să lase sufletul să facă ce vrea.

La sfârşitul mesei, în timpul desertului, începu să cânte muzica, viori şi flaute. După ce se terminară discursurile, oaspeţii fură invitaţi să bea cafeaua afară. Era o noapte caldă.

Începu dansul. Tom Brangwen dansa cu mireasa, amândoi iuţi şi alunecoşi, de neatins, ca două vietăţi care se mişcă-n apă. Fred Brangwen dansa cu altă parteneră. Muzica venea în valuri. Pereche de pereche erau înghiţite de apa adâncă a dansului.

— Vino, îi spuse Ursula lui Skrebensky, punându-i mâna pe umăr.

Când ea-l atinse, el simţi că se pierde, că nu mai ştie de el. O prinse în braţe, ca în puterea sigură şi ascunsă a voinţei lui, şi făcură amândoi o mişcare, o mişcare cu două părţi distincte, alunecând în ritm de dans, pe iarba moale.

Mişcarea asta n-o să aibă sfârşit, o să meargă de-a pururi înainte. Voinţa lui şi voinţa ei, prinse în transa mişcării, două voinţe încleştate într-o singură mişcare, dar necontopindu-se şi nedându-se una alteia cu totul. Era o curgere încântătoare, dar şi-o întrecere în această curgere.

— A răsărit luna, spuse Anton când încetă muzica şi se treziră amândoi ca două lucruri nefolositoare aruncate de valuri pe ţărm.

Ursula se-ntoarse şi văzu luna mare şi albă uitându-se la ea de peste deal. Pieptul i se deschise spre ea, era lipită de lumina lunii ca o piatră nestemată pătrunsă de razele ei; Era pătrunsă de luna plină şi i se oferea. Sânii i se desfăcură ca să-i facă loc, trupul i se deschise larg ca o anemonă tremurătoare, pe care luna o atinse mişcată. Voia să-şi simtă trupul plin de lumina lunii, voia mai mult, mai multă comunicare cu luna, până la mistuire. Dar Skrebensky o cuprinse pe după mijloc şi-i distrase atenţia. Îi puse pe umeri o pelerină largă, de culoare închisă, şi rămase ţinând-o de mână, în vreme ce luna-şi trimitea razele deasupra flăcărilor scânteietoare.

Ursula nu era acolo cu el. Stătea răbdătoare sub pelerină cu mână în mână lui Skrebensky. Dar eul ei gol o părăsise plecând spre lună, zbughind-o spre lună cu sânii şi genunchii înainte, s-o întâlnească, să se contopească cu ea. Şi Skrebensky îi era ca o povară, prezenţa lui o apăsa şi-o ţinea pe loc. Ursula simţea povara, povara oarbă, inertă şi insistentă. Suspină îndurerată. După detaşarea, libertatea totală şi strălucirea lunii, după libertatea rece de a fi ea însăşi, de a face tot ce-i place. Voia să plece de-acolo. Se simţea ca un metal pur tras în jos de magnetismul impur şi întunecat. El era zgura, oamenii erau zgura. O, de-ar putea scăpa în zbor spre lumina clară şi neîngrădită a lunii!

— Nu-ţi place de mine astă seară? spuse el cu glas scăzut, glasul umbrei de peste umărul ei.

Ea-şi încleştă pumnii ca nebună în strălucirea înrourată a lunii.

— Nu-ţi place de mine astă seară? repetă vocea încet.

— Lasă-mă-n pace, spuse ea.

Bezna şi încăpăţânarea îl cuprinseră şi pe el ca un soi de inerţie. Stătea inert lângă ea. Ursula îşi aruncă pelerina de pe umeri şi o porni spre lună, ea însăşi argintie ca razele lunii. El o urmă îndeaproape.

Muzica şi dansul începură din nou. El o trase aproape şi puse stăpânire pe ea. În inima ei era o patimă sălbatică. El o ţinea strâns şi dansa cu ea. O ţinea strâns ca ea să-i simtă trupul. Greutatea lui îi copleşea viaţa şi energia, o făcea inertă ca el. În trupul ei mai sălăşluia însă patima supusă, rece, dar de neînfrânt. Chiar îşi dorea s-o copleşească. Era rece şi neclintită ca un munte de sare.

Voinţa lui avea un singur scop: s-o supună pe ea. Numai de-ar putea-o supune! El părea anihilat. Ea era rece, dură şi strălucitoare ca luna, era dincolo de el ca lumina lunii, de nepătruns şi de necunoscut. Numai de-ar putea să-i îngrădească mişcarea şi s-o supună!

Dansară patru sau cinci dansuri, njereu împreună, voinţa lui mereu mai încordată, trupul lui mai mlădios, jucându-se cu ea. Cât s-ar bucura' dac-ar reuşi s-o supună!

Când se termină dansul, Ursula nu se-aşează jos, ci porni mai departe. Merse şi el cu braţul încolăcit pe după mijlo23 – Curcubeul

cui ei, făcând-o să ţină pasul cu el. Ea părea că acceptă. Era strălucitoare ca un crâmpei de rază de lună, cu lucirea de oţel a unei lame. El ţinea strâns în mână o lamă care-l rănea. Şi o s-o ţină strâns chiar dac-ar fi să-l omoare.

Tremurând, mâinile lui trecură peste trupul ei, peste strălucirea de nepătruns a trupului ei. De-ar putea să pună stăpânire pe ea, cum s-ar mai bucura! De-ar putea să-i prindă trupul culuciri reci în mâinile lui de fier, s-o prindă-n plasă, s-o captureze, s-o supună, ce bucurie nebună ar fi pe el!

Ea-l lăsă s-o sărute, îl prinse-n sărutarea ei aprigă şi distrugătoare ca lumina lunii. El se clătină şi-şi adună

toate puterile ca să nu-l arunce în lături, să-l lase s-o sărute mai departe…”

Dar aprigă şi tare, case-ncleştase de el, rece ca luna şi usturătoare ca sarea pusă pe-o rană deschisă. Până când, puţin câte puţin, fierul din el cedă. Ea era acolo, aprigă, înverşunată, fierbând de pofta distrugerii, fierbând ca o sare care roade ultima substanţă a fiinţei lui, îl distrugea, îl distrugea în sărutare. Sufletul ei se cristaliza în triumf, sufletul lui se topea în agonie şi anihilare. Eau avea acolo, victimă, distrus, anihilat. Ea triumfase. El nu mai exista.

Ursula începu să-şi revină. O cuprinse groaza. Unde era? Ce era nimicnicia asta din jurul ei? Nimicnicia era Skrebensky. Era cu-adevărat acolo? Cine era el? Ce se-ntâmplase? Fusese nebună? Ce spirit rău o posedase? O cuprinse o dorinţă turbată ca nimeni să nu-şi mai aducă aminte de tot ce fusese, să nu se mai gândească la asta, să nu lase să se repete. Nega cu toată puterea ce se-ntâmplase. Ea era bună şi iubitoare. Avea inima caldă. Puse mâna pe umărul lui Anton, mângâindu-l”.

— Ce minunat e! spuse ea blând.

Începu să-l mângâie ca să-l readucă la viaţă, căci el era mort. Nu voia pentru nimic în lume să ştie el vreodată ce fusese. O să-l învie din morţi fără să lase nicio urmă care să-i amintească de anihilarea lui.

Încet, încet, el reveni la ea, dar era altul. Ea era blândă, sclava care-l adora la nemurire. îl puse pe picioare, îi făcu învelişul la loc, dar miezul se dusese.

Inima lui triumfătoare şi înflăcărată de bărbat n-o să mai bată niciodată. Focul veşnic viu din el n-o să mai ardă niciodată. Ea îl stinsese pentru totdeauna.

Dar îl mângâia. N-o să-l lase să-şi aducă aminte de ce-a fost. Nici ea n-o să-şi mai aducă aminte.

— Sărută-mă, Anton, sărută-mă! îl rugă ea.

El o sărută cum îl rugase, dar inima-i era pustie. Ea-i primea sărutările ca pe ceva exterior, sufletu-i era însă gol şi sfârşit.

Plecară spre casă. El o sărută din nou când ajunseră

sub tise şi se despărţiră. Ursula se ferea de iscodeala părinţilor şi se duse aţă în dormitor.

Dimineaţa soarele strălucea. Se sculă puternică şi cu chef de viaţă. Skrenbensky mai era la Marsh. Venea şi el la biserică. Ce minunată, ce încântătoare era viaţa!

Băteau clopotele când ajunse el. Ea se uita cu nerăbdare să-l vadă intrând. El însă nu era-n apele lui şi mândria-i era rănită.

— N-a fost minunat azi-noapte? îi şopti ea.

— Ba da, spuse el.

Dar chipul nu i se deschise şi nici nu se relaxă.

Pentru Ursula, slujba şi cântarea trecură neobservate în dimineaţa aia. Vedea strălucirea ferestrelor şi siluetele credincioşilor. Se uita numai la cartea Genezei, care-i plăcea cel mai mult din toată Biblia.

„Dumnezeu a binecuvântat pe Noe şi pe fiii săi, şi le-a zis: «Creşte-ţi, înmulţiţi-vă şi umpleţi pământul.

S-apuce groaza şi frica de voi pe orice dobitoc de pe pământ, pe oricare pasăre a cerului, pe tot ce se mişcă pe pământ şi pe toţi peştii mării: vi le-am dat în mâinile voastre!

Tot ce se mişcă şi are viaţă să vă slujească de hrană: toate acestea vi le dau ca şi iarba verde»”.

Dar în dimineaţa asta pe Ursula n-o mişca deloc toată povestea. Chestia cu înmulţirea şi umplutul pământului o plictisea. Una peste alta i se părea o treabă banală de creştere a animalelor. O lăsa rece supremaţia omului, crescătorul de animale, asupra fiarelor şi peştilor.

„«Iar voi, creşte-ţi şi înmulţiţi-vă, răspândiţi-vă pe pământ, şi înmulţiţi-vă pe el*!»*”.

0 – umfla râsul când se gândea la înmulţirea asta. Din fiecare vacă ies două, din fiecare nap ies zece.

„Şi Dumnezeu a zis: «Iată semnul legă-mintului pe care-l fac între Mine şi voi, şi între toate vieţuitoarele cari sunt cu voi, pentru toate neamurile de oameni în veci:

curcubeul Meu pe care l-am aşezat în nor, el va sluji ca semn al legământului dintre Mine şi pământ.

Când voi strânge nori deasupra pământului,

curcubeul se va arăta în nor; şi Eu îmi voi aduce. aminte de legământul dintre Mine şi voi şi dintre toate vieţuitoarele de orice trup; şi apele nu se vor mai face un potop, ca să nimicească orice făptură»".

„Să nimicească orice făptură". Cine era stăpânul ăsta al făpturilor? De fapt cât de mare-a fost potopul? Poate că vreo câteva driade şi fauni tocmai fugiseră speriaţi pe dealuri şi, mai departe, prin văi şi prin păduri, dar cei mai mulţi o duseseră bine mergi, fără s-aibă habar de potop, dacă nu le-au spus nimfele. Ursula se gândea. cu plăcere la naiadele din Asia Mică, la întâlnirea lor cu nereidele la gura râurilor, când le spuneau surorilor lor despre potopul lui Noe. Se spuneau chestii amuzante despre ce făcuse Noe în arca lui. Nişte nimfe povesteau cum se-agăţaseră de-o margine a arcei, se uitaserănăuntru, trăseseră cu urechea şi-i auziseră pe Noe, Sem, Ham şi la fet spunând, pe când stăteau la locul lor în ploaie, că ei patru erau singurii oameni de pe pământ acum, fiindcă Dumnezeu îi înecase pe toţi ceilalţi, aşa că ei patru o să aibă totul numai pentru ei şi-o să fie stăpâni a tot ce există, chiriaşi ai marelui proprietar.

Şi, la urma urmei, ce era Dumnezeu? Dacă viermii dintr-un câine mort nu-s altceva decât hoitul care sărută mâna lui Dumnezeu, atunci ce nu e Dumnezeu? Era sătulă de Dumnezeul ăsta. Îi era greaţă de Ursula Brangwen, cea neliniştită din pricina lui Dumnezeu. Fie Dumnezeu ce-o fi, treaba lui, ea n-avea de gând să se mai zbată din cauza lui. Simţea c-avea acum toată libertatea.

Skrebensky stătea lângă ea, ascultând predica, ascultând – glasul legii şi al ordinii. „Şi chiar perii din cap vă sunt număraţi". El nu credea. Credea că tot ce-i al lui e numai al lui şi poate să facă ce vrea cu el. Poţi face ce-ţi vine cu lucrurile tale, atâta vreme cât nu te-atingi de-ale altora. cu

Ursula îl mângâie, drăgăstoasă. Dar el ştia că ea voia să-l distrugă. Nu era cu el, era împotriva lui. Dar drăgălăşenia, admiraţia ei totală faţă de el în văzul lumii îl încântau.

La plecare el îi ceru o fotografie. Ea se duse la fotograf entuziasmată, cu 5 şilingi în buzunar. Ieşi o fotografie care-o reprezenta pe ea cu gura într-o parte. Se cam miră ea, dar poza-i plăcu foarte mult.

Pe urmă veni războiul cu burii în Africa de Sud şi toată lumea era-n mare agitaţie. El scrise că s-ar putea să trebuiască să plece şi-i trimise o cutie cu bopiboane.

Ursula le ascunse sub pat şi le mâncă, singură, când se ducea la culcare şi când se trezea dimineaţa. Tot timpul i-a fost tare ruşine şi s-a simţit foarte vinovată, dar pur şi simplu n-a vrut să le-mpartă cu nimeni.

Ideea războiului o făcea să nu se simtă-n largul ei, o neliniştea. Când oamenii începeau să se organizeze ca să lupte unul împotriva altuia, i se părea că se năruie stâlpii universului şi totul o să se ducă de-a berbeleacul în prăpastia fără fund. Avea un sentiment oribil. Desigur mai era şi aura de romantism, onoare şi religie. Era-n mare încurcătură.

Skrenbensky era băgat în treburi până peste cap şi n-avea timp să vină s-o vadă. Ea nu-i ceru asigurări. Ce era-ntre ei, asta era şi nu putea fi schimbat prin jurăminte. Ştia din instinct căcise-ncredea în realitatea interioară.

Lunile trecură una după alta şi veni Crăciunul; şi-odată cu el şi ghioceii. Era un mic luminiş în pădurea de lângă Cossethay, unde ghioceii creşteau cu grămada. Ea-i trimise câţiva într-o cutie şi el îi scrise două-trei rânduri grăbite de mulţumire. Părea foarte recunoscător şi melancolic. Ochii ei ca de copil erau din ce în ce mai uimiţi. Zilele treceau şi ea era tot mai neajutorată, dusă de ce-avea să se-ntâmple.

El îşi văzu de treburi, dedicându-li-se cu totul. Cine era el ca să pună atâta preţ pe legăturile lui personale?

Ce conta omul în sine? Era doar o cărămidă în marea structură socială, naţiunea, umanitatea modernă. Mişcările lui personale erau mici şi cu totul lipsite de importanţă. Ce conta intimitatea personală? Trebuie să-ţi ocupi locul în întregul cel mare. Ce contează e integrul, persoana n-are nicio importanţă, decât în cazul în care reprezintă întregul.

Aşa că Skrebensky scoase fata de pe rol şi-şi văzu de drum, făcând ce-avea de făcut şi suportând ce-avea de suportat, fără să crâcnească. Pentru viaţa lui personală era mort. Şi din morţi nu s-a sculat nimeni. Sufletu-i era în groapă.

Oricât de mult bine-ar fi fost pe lume, nu putea să-i aducă împlinirea sufletului. Şi el ştia asta. Dar nu considera sufletulindividului destul de important. Credea că omul înseamnă ceva numai în măsura în care reprezintă umanitatea toată.

Aşa că pe Skrebensky îl apucă un fel de sentiment al deşertăciunii, care-o îngrozea tot mai mult pe Ursula. Fata ştia că era ceva fără scăpare, la care trebuia şi ea să se supună. Simţea că se-apropie o catastrofă. Deveni bolnăvicios de sensibilă, deprimată, timorată. Trecea prin chinurile iadului când vedea vreo cioară fâlfâind alene din aripi. Era semn rău. Şi presimţirile rele veneau eu-atâta putere şi-atât de negre, c-aproape o desfiinţau.

Dar, de fapt, ce se-ntâmplase? De ce-i era frică? Nu ştia nici ea. Aştepta în fiecare zi să i se-ntâmple ceva rău.

În martie Skrebensky scrise că pleacă-n Africa de Sud nu peste multă vreme, dar, înainte de plecare, o să ciupească o zi să vină până la Marsh.

Ca într-un vis cumplit, Ursula aştepta suspendată-n gol, nehotărâtă. Nu putea să-nţeleagă. Ştia numai că firele sorţii ei erau întinse la maximum. Plângea din când în când şi spunea:

— Mi-e aşa de drag, mi-e aşa de drag!

El veni, dar de ce venise? Ea aştepta un semn de la el, dar el, nimic. Nici măcar n-o sărută. Se comportă ca *n* cunoştinţă oarecare. Asta era la suprafaţă, dar dedesubt ce se-ascundea? Ea-l aştepta, voia un semn de la el.

Toată ziua se feriră să rămână singuri, până seara. Atunci, râzând şi spunând c-o să vină peste şase luni înapoi şi-o să le spună cum a fost, dădu mina cu maică-sa şi-şi luă la revedere.

Ursula îl însoţi pe potecă. Bătea vântul, iar tisele vuiau, sâsâind, şi se clătinau înfiorate. Vântul se năpustea

printre coşuri şi turnul de la biserică. Era întuneric.

Vântul o plesnea peste faţă şi-i lipea hainele de trup. Parcă-l pierduse pe Skrebensky. Nu-l mai găsea în noaptea neagră.

— Unde eşti? întrebă ea.

— Aici, se-auzi vocea lui fără trup.

Şi venind pe bâjbâite, dădu de el. Focul îi învălui pe-amândoi cu iuţeala fulgerului.

— Anton!

— Ce e?

Ursula îl ţinea în braţe pe întuneric şi-i simţea trupul lipit de al ei.

— Nu mă lăsa… întoarce-te la mine, spuse ea.

— Da, spuse el, ţinând-o în braţe.

Dar bărbatul din el se închistase fiindcă ştia că ea nu mai era nici sub vraja, nici sub influenţa lui. Voia s-o părăsească, îi stăruia în minte gândul că mâine o să plece, că viaţa lui era de fapt în altă parte. Viaţa lui era în altă parte… în altă parte… nodul vieţii lui era altceva decât ce voia ea. Ea era altfel. Se făcuse o ruptură între ei. Erau două lumi ostile.

— O să te-ntorci la mine? repetă ea.

— Da, spuse el.

Şi vorbea serios, dar ca un bărbat care vine punctual la o întâlnire, nu ca unul care se-ntorcea la împlinirea, la desăvârşirea lui.

Ea-l sărută şi intră în casă, pierdută. El o porni spre Marsh, ca dus de pe lume. Trebuia să se elibereze de spiritul ei.

A doua zi Ursula se duse la gară. Se uita la el, dar el era mereu străin, anihilat.

Stătea lângă el, palidă, fără să scoată o vorbă. El nici n-o vedea. Viaţa ei parcă ţâşnea din ruşine, o ruşine zdrobitoare pentru ea.

Cei trei nu puteau trece neobservaţi în gară: fata ca căciula şi eşarfa de blană, cu costumul verde oliv, palidă, încordată de-atâta tinereţe, izolată, de neînduplecat; tânărul cu aspect soldăţos, cu pălărie moale de fetru şi

palton gros, cu chipul palid deasupra fularului violet, neimplicat în nimic; apoi bărbatul matur cu melonul ultimul răcnet acoperindu-i sprâncenele negre, cu chipul proaspăt şi senin, radiind din toată fiinţa o veritabilă nepăsare. El era eternul spectator, corul, martorul dramei, în viaţa lui drama n-avea ce căuta.

Trenul intră în gară. Inima Ursulei tresăltă, dar gheaţa era de pe ea de-un deget.

— La revedere, spuse ea ridicând mâna, cu zâmbetul ei obişnuit, aproape uluitor, pe buze.

Când el se-aplecă s-o sărute, ea se-ntrebă ce vrea să facă. Ar fi trebuit să-i dea numai mâna şi să plece.

— La revedere, spuse ea din nou.

El îşi luă valijoara şi se-ntoarse cu spatele la ea. Mare grabă să-şi găsească compartimentul. A, uite-l! îşi ocupă locul. Tom Brangwen închise uşa şi cei doi bărbaţi îşi strânseră mâinile când trenul şuiera să plece.

— La revedere şi noroc! spuse Brangwen.

— Mulţumesc, la revedere.

Trenul porni. Skrebensky stătea la fereastră şi făcea cu mâna, neuitându-se la cei doi. Ursula flutura batista. Trenul prinse viteză şi se făcu din ce în ce mai mic, până dispăru. Fata mai stătea pe peron, simţind golul imens din preajma ei. Îi tremurau buzele, dar nu voia să plângă… Inima îi era rece ca gheaţa.

Unchiul Tom se dusese la un automat ca să ia chibrituri.

— Vrei nişte bomboane? o întrebă el, întorcându-se spre ea.

Faţa fetei era scăldată-n lacrimi şi Ursula făcea nişte grimase ciudate ca să se abţină. Şi totuşi inima ei nu plângea. Era rece şi revenea pe pământ.

— De care vrei? insistă unchiu-său.

— Tare aş mânca nişte dropsuri cu mentă, spuse ea cu un glas ciudat, normal, total diferit de chipul ei desfigurat.

În câteva clipe reuşi să ţină singură hăţurile şi acuma era liniştită şi detaşată.

— Hai să mergem în târg, spuse el.

Intrară să bea o cafea. Fata se uita la oamenii de pe stradă; avea o rană mare în piept şi o răceală cumplită în suflet.

Răceala din suflet rămase acolo, de neclintit. Ursula era prea tânără, prea dată peste cap ca să-nţeleagă sau chiar să ştie că suferea enorm. Şi era prea adânc jignită ca să se supună

Ţinea un jurnal în care-şi aşternea gândurile care-i veneau pe moment. Când văzu luna pe cer, simţi că-i tresaltă inima şi scrise:

„Dacă aş fi luna, aş şti unde să cad”.

Propoziţia asta însemna mult. Pusese-n ea tot chinul tinereţii ei şi toată patima şi dorul ei tânăr.

Dar cine şi unde era el? Doar în dorinţa şi-n închipuirea ei.

Primi o carte poştală de la el şi şi-o băgă în sân. Nu însemna prea mult pentru ea. A doua zi o pierdu şi nu-şi aduse aminte de ea decât după câteva zile.

Trecură două săptămâni, j: are parcă nu se mai sfârşeau. Veneau mereu veşti proaste din război. Simţea că totul, totul era făcut s-o rănească. Ceva în sufletul ei rămase rece, apatic, de neschimbat.

Trăia numai cu o parte din fiinţa ei, niciodată pe de-a-ntregul. O parte din ea era rece, îngheţată de moarte. Dar era de o sensibilitate soră cu nebunia.

Şi în starea asta, dorinţa sexuală izbucni în ea ca o ciumă. Era aşa de surescitată şi sensibilă că nu suporta nici lâna aspră. Dac-o simţea pe piele, se dezlănţuia, cu nervii făcuţi praf.

Capitolul XII RUŞINEA

Ursula nu mai avea decât două trimestre până să termine şcoala. Învăţa pentru examenul de sfârşit de an. Era o muncă groaznică, fiindcă fata era foarte puţin inteligentă când n-avea parte de fericire. Încăpăţânarea şi sentimentul că de soartă nu se poate feri nimeni o făcuse să lucreze mai departe, fără prea multă tragere de inimă. Ştia că-n curând o să fie un om pe picioarele lui şi teama ei

cea mare era c-o s-o oprească ceva. Voinţa ei puternică de a fi independentă, de a avea independenţa socială, totală, independenţa totală faţă de autoritatea oricui, o făcea să ţină cu dinţii de-carte. Căci ştia că preţul răscumpărării fusese întotdeauna feminitatea ei. Era femeie şi ce nu putea obţine fiindcă era fiinţă umană, o părticică la fel cu restul omenirii, obţinea fiindcă era femeie, o fiinţă diferită de bărbat. Simţea că-n feminitatea ei era un tezaur tainic, o rezervă, care era-ntotdeauna preţul libertăţii ei.

Cu toate astea, avea destule reţineri în privinţa acestei ultime resurse. Trebuia să-ncerce întâi altceva. Era lumea misterioasă făcută de mâna omului în care puteai să te-aventurezi, lumea muncii şi a datoriei de zi cu zi, existenţa ca membru care contribuie prin muncă la prosperitatea comunităţii. Nu-i putea să-nghită treaba asta, dar nu sufla o vorbă. Voia să cucerească, să fie stăpână şi pe lumea făcută de mâna omului.

Aşa că-i dădu mai departe cu-nvăţatul, nerenunţând nicio clipă. Unele lucruri îi plăceau. Obiectele preferate erau engleza, latina, franceza, matematica şi istoria. Cum învăţă să citească franţuzeşte şi latineşte, sintaxa începu s-o plictisească. Cel mai groaznic era studiul aprofundat al literaturii engleze. De ce trebuie să ţii minte nişte lucruri pe care le-ai citit undeva? La matematică o fascina ceva, abstracţiunea ei rece, dar calculele-n sine erau plic – tisitoare. Unele personalităţi din istorie o derutau şi-o făceau să cadă pe gânduri; partidele politice o scoteau din sărite, iar pe miniştri îi ura. Numai din când în când şi peapucate simţea şi ea clar că se-alege cu ceva, că» şi îmbogăţeşte şi-şi lărgeşte orizontul: într-o după-amiază când citi *Cum vă place*; odată când, cu sângele treaz, ascultă un pasaj latinesc şi-şi dădu seama cum palpita inima romanilor; aşa că mereu după asta simţi că-i ştie pe romani din relaţiile pe care le-avea cu ei. Se dădea-n vânt după capriciile gramaticii engleze, fiindcă-i făcea plăcere să descopere mişcările pline de viaţă ale cuvintelor şi propoziţiilor. Matematica, cu algebra şi literele ei, era de-a dreptul o ispită.

Lucruri lipsite de importanţă stârneau încă patimi nebănuit de adânci. Când află că în muguraşii cafenii de toamnă dormeau, micuţe, strânse bine şi întregi, florile din vară ce-aveau să izbucnească peste nouă luni, micuţe, strânse bine şi stând în aşteptare, o copleşi sentimentul triumfului şi-al iubirii.

— N-aş fi în stare să mor lângă un copac, spuse ea pătimaş, sentenţios, ridicând braţele în semn de veneraţie în faţa unui frasin mare.

Oamenii erau, într-un fel, o ameninţare pentru ea. Viaţa ei nu se formase încă, palpita şi se ferea de orice atingere. Ea dădea ceva altor oameni, dar nu era niciodată ea însăşi fiindcă n-avea propriul ei eu. Nu-i era nici frică, nici ruşine de copaci, de păsări şi de cer. Dar se ferea cu-nverşunare de oameni, ruşinată că nu era ca ei, neschimbătoare, plină de ea, ci doar o sensibilitate nehotărâtă, fără formă sau existenţă.

Pe vremea aia Gudrun era mângâierea şi pavăza ei. Sora mai mică era o vietate sprintenă şi nesociabilă, care n-avea încredere-n apropierea oamenilor şi pe care n-o interesau niciun pic micile secrete şi gelozii dintre fetele de la şcoală.

Era de mareajutor pentru Ursula, care trecea prin chinurile iadului când se gândea că n-o agreează cineva, indiferent cât de mult ar fi dispreţuit ea persoana în cauză. Cum putea cineva să n-o agreeze pe *ea,* Ursula Brangwen? întrebarea asta o îngrozea, dar răspunsul n-avea cum să-l găsească. Aşa că se refugia în nepăsarea firească şi plină de mândrie a lui Gudrun.

Descoperiră că Gudrun avea talent la desen şi asta rezolva problema indiferenţei ei faţă de toate obiectele.

— Desenează minunat, spunea lumea.

Deodată Ursula îşi dădu seama că între ea şi diriginta clasei, domnişoara înger, exista o afinitate ciudată. Era o femeie frumoasă, de 28 de ani, genul de fată modernă care pare că nu se teme de nimic, dar a cărei independenţă trădează durerea. Era deşteaptă, autoritară şi unde punea ea mina, punea şi Dumnezeu mila.

Apariţia ei hotărâtă, dar graţioasă îi făcea totdeauna plăcere Ursulei. Mergea cu capul sus şi Ursula zicea că avea chiar o oarecare nobleţe când îşi lega părul castaniu în coc. Purta totdeauna bluze curate, frumoase, care-i veneau ca turnate, şi fuste bine făcute. În jurul ei totul era atât de ordonat, trădând un spirit rafinat, că era o adevărată plăcere să stai în preajma ei.

Numai după plecarea lui Skrebensky apăruse acea afinitate ciudată între profesoară şi elevă, acea intimitate nerostită ce leagă uneori două persoane care nici măcar nu s-au cunoscut. Înainte se-nţeleseseră totdeauna foarte bine, în atmosfera nediferenţiată a clasei şi ţinând cont de relaţia profesor-elev. Acuma însă se-ntâmplase ceva. Când erau amândouă în aceeaşi încăpere, simţeau fiecare atât de acut prezenţa celeilalte, aproape până la excluderea a tot ce există. Winifred înger eragrozav de încântată să-şi ţină orele când era Ursula în clasă, iar Ursula simţea că viaţa ei o lua de la început când apărea domnişoara înger în uşă. Când profesoara ei iubită şi-atât de apropiată era de faţă, fata simţea c-o pătrund razele unui soare binefăcător, a cărui căldură ameţitoare îi curgea prin vine.

Starea asta de fericire supremă, când domnişoara înger era de faţă, era plină de nerăbdare. Când mergea spre casă, Ursula visa cu ochii deschişi la profesoară şi se gândea ce-ar putea să-i dea şi cum ar putea să-i câştige iubirea.

Domnişoara înger era *bachelor of arts* şi studiase la Newnham. Era fată de preot, de familie bună. Dar Ursula o adora pentru statura ei atletică, pentru firea ei nesupusă şi mândră. Era mândră şi independentă ca un bărbat, dar subtilă ca o femeie.

Ursula ardea de dorinţa să ştie dacă domnişoarei înger îi păsa de ea. Până acuma nu văzuse niciun semn clar.

Şi totuşi, cu siguranţă domnişoara înger o iubea, ţinea la ea, cel puţin îi plăcea de ea mai mult decât de restul elevelor din clasă. Şi totuşi n-avea cum să fie sigură. Poate că domnişoarei înger nici nu-i păsa de ea. Şi totuşi,

totuşi, cu inima arzând, Ursula simţea că, dac-ar putea măcar să-i vorbească, s-o atingă cu mâna, ar afla totul.

Veni vara şi cu ea şi orele de înot. Domnişoara înger lua ea orele astea. Ursula începu să tremure cu o patimă oarbă. Speranţele oi aveau să se-mplinească curând. O s-o vadă pe domnişoara înger în costum de baie.

Tremurând toată şi-abia reuşind să se stăpânească, Ursula îşi scoase hainele, îşi puse costumul de baie colant şi deschise uşa cabinei. Două fete erau în apă. Profesoara nu apăruse. O aşteptă. Se deschise o uşă şi domnişoara înger apăru într-o tunică ruginie ca de grecoaică, strânsă în talie, şi legată la cap cu un batic roşu, de mătase. Ce minunată era! Genunchii erau albi, puternici şi mândri şi-avea în trup aceeaşi hotărâre precum Diana. Veni pe marginea bazinului şi, cu o mişcare neglijentă, se aruncă în apă. O clipă Ursula urmări umerii albi, netezi şi puternici. Apoi se-aruncă şi ea în apă.

Acuma, o, acuma înota în aceeaşi apă cu profesoara ei dragă. Fata înota cu voluptate şi înota singură, dar ardea de dorinţa să-şi găsească împlinirea. Voia s-o atingă cu vârful degetelor pe profesoară, s-o simtă lângă ea.

— Hai să ne luăm la întrecere, Ursula, se auzi vocea cu modulaţii plăcute.

Fata începu să înoate cu pasiune. Nu voia să câştige, voia doar să fie lângă profesoara ei, să se ia la întrecere cu ea. Se apropiară de capătul bazinului. Domnişoara înger atinse bara, se răsuci, o prinse pe Ursula de mijloc în apă şi-o ţinu o clipă lângă ea. Trupurile celor două femei se atinseră, se ridicară lipite unul de altul şi-apoi se depărtară.

— Am câştigat! spuse domnişoara înger râzând.

Inima Ursulei bătea atât de repede că fata se prinse de bară şi nu putu să se mişte. Îşi întoarse faţa spre profesoară ca spre soarele însuşi.

— La revedere, spuse domnişoara înger şi-o porni spre celelalte fete, care prezentau un interes profesional pentru ea.

Ursula era ameţită. Simţea numai trupul profesoarei

atingându-l pe-al ei, atâta, nimic mai mult. Restul timpului fusese ca în transă. Lecţia se termină şi domnişoara înger le spuse să iasă din apă. Veni spre Ursula. Tunica ruginie i se lipsise de trupul hotărât şi magnific; aşa i se părea fetei.

— Mi-a plăcut când ne-am luat la întrecere. Ţie nu? spuse domnişoara înger.

Fata nu fuse-n stare decât să râdă, cu faţa strălucitoare şi deschisă.

Dragostea era acum tacit mărturisită. Dar trecu nişte timp până să se mai mişte ceva. Ursula trăia mai departe în fericirea ei supremă, înflăcărată.

Apoi, într-o zi, când era singură, profesoara se-apropie de ea, o ciupi uşor de obraz şi-i spuse cam cu greutate:

— Ursula, vrei să vii sâmbătă la mine la ceai?

Fata se roşi, toată numai recunoştinţă.

— O să mergem într-un bungalou minunat pe Soar, vrei? Uneori stau acolo la sfârşit de săptămână.

Ursula nu-şi mai încăpea în piele de bucurie. Nu putea să-ndure până sâmbătă. De-ar veni sâmbăta mai repede, de-ar veni odată!

Veni şi sâmbăta în sfârşit şi Ursula o porni la drum.

Se întâlniră la Sawley şi merseră pe jos vreo trei mile până la bungalou. Era o zi caldă şi umedă. Cerul era înnorat.

În singurătatea plăcută a bungaloului, cele două fete făcură ceaiul şi se-aşezară la taclale. Ursula nu trebuia să fie acasă mai repede de 10.

Se lăsă întunericul şi începu o ploiţă caldă.

— Simţi că te sufoci, spuse domnişoara înger.

Se uitară la trenul care trecu ca o săgeată, cu luminiţele lui palide în amurgul ce nu se îndura să plece.

— O să tune, spuse Ursula.

— Cred c-o să merg să fac o baie, spuse domnişoara înger din întunericul învăluit în nori.

— Acuma, noaptea? se miră Ursula.

— E mai bine noaptea. Vii şi tu?

— M-ar tenta, dar…

— Să n-ai nicio grijă. Fiecare teren e al cuiva. Mai bine ne-am lăsa hainele în bungalou, nu de alta, dar s-ar putea să mai plouă.

Sfioasă, Ursula intră şi-ncepu să-şi scoată hainele. Lampa lumina slab. Ea stătea în umbră. Winifred înger se dezbrăca lângă alt scaun.

Silueta goală, învăluită-n întuneric, a fetei mai mari veni spre cea mică.

— Eşti gata?

— Imediat.

Ursula abia vorbea. Cealaltă femeie goală stătea, tăcută, lângă ea. Ursula era gata.

Se avântară în beznă, simţind aerul nopţii cum le mângâie pielea.

— Nu văd cărarea, zise Ursula.

— E-aici, spuse glasul.

Silueta palidă şi tremurătoare era lângă ea şi-o prinse de mână. Cea mare o ţinea pe cea mică lipită de ea şi, când ajunseră lângă apă, o strânse la piept şi-o sărută. O ridică şi-i spuse blând:

— O să te duc în braţe în apă.

Ursula stătea nemişcată în braţele profesoarei, cu fruntea rezemată de pieptul atât de iubit, care-o scotea din minţi.

— Acuma te bag în apă, spuse Winifred.

Dar Ursula îşi încolăci trupul pe lângă trupul profesoarei.

După un timp începu ploaia. Amândouă o înfruntară cu plăcere. Ursula îi simţi stropii pe sâni, pe mâini şi pe picioare. I se făcu frig. Tăcerea fără margini se cuibări în ea ca şi cum bezna fără sfârşit o-nvăluise din nou.

O zbughi în casă. Voia lumină, voia prezenţa altor oameni, legătura exterioară cu cei mulţi. Mai presus de toate, voia să se piardă în natură.

Îşi luă la revedere de la profesoară şi plecă acasă. Se bucură când ajunse la gară, în trenul luminat şi plin de lume. Numai că nu voia să-ntâlnească pe nimeni cunoscut. Nu voia să vorbească. Era singură şi imună.

Un timp domnişoara Knger dispăru; era numai un vid întunecat, iar Ursula era umbra liberă să hălăduiască prin împărăţia subpământeană a morţii, a uitării.

Dar odată cu dimineaţa se-ntoarse şi iubirea, înflăcărată, arzătoare. Îşi aminti de ziua ce trecuse. Voia mai mult, tot mai mult. Voia să fie lângă profesoara ei. De ce nu putea să meargă la ea astăzi, chiar acum? De ce trebuia să stea la Cossethay, când profesoara ei era în altă parte? Se-aşeză la masă şi scrise o scrisoare de dragoste, înflăcărată, plină de pasiune. Nu putuse să se abţină.

Cele două femei deveniră prietene intime. Vieţile lor se contopiră într-una singură. Ursula se ducea la Winifred acasă şi-acolo-şi petrecea singurele ceasuri de viaţă adevărată. Lui Winifred îi plăcea apa, îi plăcea să înoate, să tragă la rame. Făcea parte din diverse cluburi de atletism. Într-adevăr. Winifred părea încântată c-o are pe Ursula-n grija ei, că poate să-i umple şi să-i îmbogăţească viaţa.

Aşa că Ursula se dezvoltă mult în cele câteva luni de – prietenie cu profesoara. Winifred avea o formaţie ştiinţifică şi cunoscuse mulţi oameni inteligenţi. Voia s-o facă pe Ursula să gândească la fel ca ea.

Luară religia şi-o eliberară de dogmele şi neadevărurile din ea. Winifred o umaniză cu totul. Încet-încet, Ursulei îi veni ideea că religia de care ştia ea era numai un înveliş specific al aspiraţiei umane. Aspiraţia era adevărul, iar învelişul era aproape o chestiune de gust şi necesitate la scară naţională.

În filosofie ajunse la concluzia că dorinţa omului era criteriul adevărului şi al binelui Adevărul nu e dincolo de omenire, e unul din produsele minţii şi sentimentelor umane. Într-adevăr nu există motive de frică.

Pe Winifred înger o interesa şi mişcarea feministă.

— Bărbaţii nu mai sunt buni de nimic, şi-au pierdut îndemânarea de a face ceva, spuse ea. Umblă de colo până colo şi trăncănesc, dar, de fapt, sunt total inutili. Încearcă să potrivească lucrurile du’pe o idee inertă, de pe vremea străbunicii. Iubirea e o idee moartă pentru ei. Ei nu vin să

te iubească. Vin la o idee şi-i spun: „Tu eşti ideea mea” şi uite-aşa se-mbrăţişează pe ei înşişi. Ca şi cum eu aş fi ideea vreunui bărbat! Ca şi cum aş exista fiindcă un bărbat a-e idee de mine! Ca şi cum o să mă trădeze, o să-L împrumut trupul meu ca un instrument pentru ideea lui, să fiu un biet aparat al teoriei lui fără viaţă. Dar sunt prea aferaţi ca să fie-n stare să acţioneze, toţi sunt impotenţi, nu pot să aibă o femeie. De fiecare dată vin la propria lor idee şi cu asta se aleg. Sunt ca nişte şerpi care-ncearcă să se-nghită pe ei înşişi fiindcă le e foame.

Ursula cunoscu numeroşi oameni culţi, nemulţumiţi, care se ratau în viaţa lâncedă şi afumată de provincie. Păreau la fel de blânzi precum le era purtarea, dar pe dinăuntru erau turbaţi, ca nişte vulcani încinşi.

Lumea asta ciudată în care fusese împinsă fata era ca un haos, ca apocalipsul. Era prea tânără ca să-nţeleagă tot, dar inocularea se făcuse prin iubirea pentru profesoară.

Veni examenul şi şcoala se termină. Era vacanţa mare. Winifred înger plecă la Londra. Ursula rămase singură la Cossethay. O cuprinse o disperare îngrozitoare, care-i otrăvea sufletul. Era inutil să faci sau să fii ceva. Ea n-avea niciun fel de legături cu alţi oameni. Nu-i rămăsese nimic, decât dezintegrarea asta întunecată. Şi totuşi era ea însăşi. Ăsta era miezul suferinţei ei: era totdeauna ea însăşi. Nu putea să scape.

Winifred o iubea încă pe Ursula. Ar fi făcut orice pentru ea.

— Vino cu mine la Londra, o rugă. O să fie frumos. O să faci o grămadă de lucruri care-o să-ţi placă.

— Nu, spuse Ursula încăpăţânată şi ursuză. Nu vreau să merg la Londra. Vreau să fiu singură.

Winifred ştia ce-nseamnă asta. Ştia că Ursula începea s-o respingă. Era însă prea mândră. În suflet i se deschisese prăpastia neagră a disperării. Dar, înţeleaptă, drămuind ce mai rămăsese din iubirea Ursulei, plecă la Londra.

După două săptămâni, scrisorile Ursulei erau din nou tandre, pline de dragoste. Unchiul Tom o invitase la el.

Avea o mină de cărbuni mare şi nouă, în Yorkshire. Nu voia şi Winifred. să vină?

Ursula se gândea s-o mărite pe Winifred cu unchiul Tom. Winifred ştia şi-i spuse c-o să vină la Wiggiston. O să se iase-n voia sorţii fiindcă nu mai era nimic de făcut. Tom Brangwen îşi dădu şi el seama de intenţiile Ursulei. Şi lui îi ajunsese cuţitul la os. Făcuse ce vrusese-n viaţă, dar totul se terminase cu moartea sufletului, pe care-o ascundea sub o bună dispoziţie cât se poate de îngăduitoare. Nu-i mai păsa de nimic pe lumea asta. Ajunsese la stabilitatea desfiinţării lui ca om.

Locuia într-o casă mare, nouă, de cărămidă roşie, lângă Wiggiston, o aglomeraţie de locuinţe din cărămidă roşie făcute toate după acelaşi calapod. Wiggiston apăruse numai de 7 ani şi fusese un cătun de 11 case pe marginea unui teren sănătos, folosit în parte pentru agricultură. Apoi fusese descoperit filonul cel mare de cărbune şi într-un an apăru o adunătură de case ireal de urâte, fiecare cu câte 5 camere. Totul era amorf şi totuşi totul se repeta la nesfârşit.

Locul avea dezolarea stranie a minelor. Minerii care umblau aiurea sau mergeau la muncă nu păreau oameni vii, ci spirite. Rigiditatea străzilor goale, sterilitatea amorfă şi omogenă te făcea să te gândeşti mai degrabă la moarte decât la viaţă.

Chiar lângă asta, pe un deal, era casa lui Tom Brangwen. Într-o parte era îngrămădirea fără sens a caselor de mineri. În partea cealaltă era numai mina cea mare de cărbuni unde se lucra zi şi noapte. De jur-împrejur era verdele câmpiei, cu două râuri şerpuitoare şi cu pădurile întunecate care-apăreau la orizont.

Totul era ireal, da, cât se poate de ireal. Chiar acum, când se-mplineau doi ani de când stătea acolo, Tom Brangwen nu credea că există aşa ceva. Era ca un vis groaznic, ca un gând prât, amorf, fără viaţă, care prinsese contur.

Automobilul le-aşteptă pe Ursula şi pe Winifred la gară. Totul părea un haos, un haos persistent, fix şi rigid.

Şocată şi uimită, Ursula ajunse la casa unchiului Tom. El nu venise încă. Casa era simplă, dar bine mobilată. El dărâmase peretele despărţitor şi transformase partea din faţă a casei într-o bibliotecă mare, unul din capete fiind rezervat ştiinţei. Era o încăpere arătoasă ce servea drept laborator şi cameră de lectură.

Îl văzură pe Tom Brangwen urcând pe cărarea şerpuită. Se-ngrăşase, dar cu melonul tras bine peste ochi părea un bărbat prezentabil, semănând ciudat de mult cu orice om de acţiune.

Winifred înger tresări când îl văzu intrând în bibliotecă, cu haina încheiată cum trebuie, chel, dar fără să-i lucească chelia – aducând mai degrabă a ceva pe care eşti obişnuit să-l vezi acoperit – cu ochii lui apoşi şi fără formă. Parcă stătea în umbră, ruşinat. Şi strângerea lui de mână era atât de blândă şi-atât de puternică încât o îngheţă până-n fundul sufletului. Îi era frică, simţea o repulsie pentru el şi totuşi o atrăgea.

El se uită la fata cu statură atletică, aparent îndrăzneaţă, şi recunoscu în ea putreziciunea întunecată din el. Ştiu imediat că erau din aceeaşi plămadă.

Winifred văzu ce atitudine avea faţă de Ursula: respectuoasă, uşor servilă şi puţin perfidă. Fata era foarte mândră, dar rămase cu gura căscată.

— Da’ locu’ ăsta-i chiar aşa de groaznic precum pare? întrebă fata, încordându-se să vadă mai bine.

— E cum pare, spuse el. N-ascunde nimic.

— De ce-s oamenii aşa de trişti?

— Zău, sunt trişti?

— Par nespus, nespus de trişti, zise Ursula cu patimă.

— Nu cred că sunt cum zici tu. Iau totul ca o stare de fapt şi nici nu mai discută.

— Ce iau ca o stare de fapt?

— Totul, mina şi locul ăsta.

— De ce nu fac ceva să-l schimbe? protestă ea cu patimă.

— Ei cred că trebuie să se schimbe pe ei ca să se potrivească cu minele şi cu locul, mai degrabă decât să

schimbe minele şi locul ca să se potrivească cu ei. E mai uşor, spuse el.

— Şi tu le cânţi în strună, izbucni nepoat? – să nemaiputând să rabde. Gândeşti la fel ca ei, că emul trebuie să se obişnuiască cu tot felul de lucruri groazitme. Ne-am descurca noi cumva şi fără mine de cărbuni.

El zâmbi stingherit şi cinic. Ursula simţi c-o cuprinde din nou revolta.

— Bănuiesc că n-au o viaţă chiar aşa de grea, spuse Winifred înger, nu ca tragedia din cărţile lui Zola.

El se-ntoarse spre ea plin de atenţie, politkos şi distant.

— Ba da, o duc destul de greu. Minele sunt foarte adânci, înăuntru e cald şi-n unele locuri umed. Minerii mor destul de des de tuberculoză. Dar au salarii bune.

— Ce groaznic! făcu Winifred înger.

— Da, răspunse el grav.

Felul ăsta al lui grav, neînduplecat şi stăpânit îl făcuse atât de respectat ca proprietar de mină.

Intră servitoarea să-ntrebe unde vor să ia ceaiul.

— Du-l în chioşcul din grădină, doamnă Smith, spuse el.

Tânăra femeie, frumoasă şi cu părul blond, ieşi.

— E măritată şi lucrează la tine? întrebă Ursula.

— E văduvă. Bărbatu-său a murit de tuberculoză nu demult.

Brangwen râse sinistru.

— A zăcut acolo la mama ei, unde mai erau încă vreo cinci-şase, şi-au murit unu' câte unu'. Am întrebat-o dacă moartea lui n-a fost o mare durere pentru ea… Ei, mi-a zis, spre sfârşit era tare agitat, nu era niciodată mulţumit, totdeauna parcă nu-i erau boii acasă, umbla de colo până colo şi habar n-avea ce i-ar trebui. Aşa că-ntr-un fel a fost o uşurare când s-a terminat… şi pentru el şi pentru ceilalţi". Se căsătoriseră numai de doi ani şi are – un băieţel de la el. Am întrebat-o dacă nu fusese foarte fericită. „Ei, da, a fost tare bine la-nceput, până când s-a bolnăvit. Am fost tare fericiţi, da, aşa-i. Da, vedeţi, te obişnuieşti cu toate. Şi

tata şi doi fraţi s-au dus tot aşa. Te obişnuieşti şi cu asta”.

— E înspăimântător să te obişnuieşti cu aşa ceva, spuse Winifred înger cutremurându-se.

— Da, spuse el, cu zâmbetul încă pe buze. Dar aşa sunt ele. O să se mărite din nou şi nu peste multă vreme. Că-i unu, că-i altu’, nu contează prea mult. Tot mineri sunt toţi.

— Ce vrei să spui, întrebă Ursula, că toţi sunt mineri?

— Cu femeile e ca şi cu noi, replică el. Bărbatul ei era John Smith, încărcător. Noi îl socoteam încărcător, el se socotea încărcător şi ea ştia că el meseria asta o reprezintă. Căsătoria şi căminul sunt doar de umplutură. Femeile ştiu asta foarte bine şi-o iau ca atare. Un bărbat sau altu’ tot aia e. Ce contează e mina? Pe lângă mină o să fie totdeauna lucruri de-astea, de umplutură, cu grămada.

Se uită împrejur la haosul roşu, la amestecătura rigidă şi amorfă de la Wiggiston.

— Fiecare bărbat are umplutura lui, căminul lui, dar mina îi are pe toţi, toţi sunt ai ei. Femeile iau ce rămâne. Ce rămâne din ăsta sau ce rămâne din celălalt; nu contează. Mina înghite tot ce-i de valoare.

— Aşa-i peste tot, izbucni Winifred. Pe bărbat îl ia biroul sau magazinul sau afacerile şi femeii-i rămân bucăţelele pe care nu le-nghite magazinul. Ce e bărbatul acasă? E-o grămadă fără cap şi coadă, o maşină pe două picioare, o maşină scoasă din uz.

— Ei ştiu bine că s-au vândut, spuse Tom Brangwen. Aici e buba. Ştiu că s-au vândut slujbei pe care-o au. Dacă femeia ţipă până răguşeşte, la ce-ajută? Aşa că femeile nu-şi fac probleme. Iau şi ele ce-apucă… şi *vogue la galère.*

— Dar pe-aici nu sunt foarte stricţi cu morala? întrebă domnişoara înger.

— O, nu. Doamna Smith are două surori care tocmai şi-au luat alţi bărbaţi. Nu sunt foarte pretenţioase şi nici nu le interesează prea tare. Trag şi ele targa pe uscat cu ce rămâne de la mină. Nu prea le interesează să fie foarte imorale. Moralitate sau imoralitate e tot una, problema e salariile şi numai asta contează. Cel mai moral duce din

Anglia scoate 200.000 pe an din minele-astea. El ţine steagul moralităţii foarte sus.

Ursula se-amărî din cale-afară când auzi cum vorbesc. Marea stăpână era mina. Ursula se uită pe fereastră şi văzu mina, diabolic de mândră, iar alături, grămada mizeră şi informă de case. Astea erau umplutura. Principalul era mina, ea era acel *raison d'être* pentru tot ce exista.

Iar unchiul Tom şi profesoara proferau injurii la adresa acestei stări monstruoase de lucruri, dar nu se-ndurau s-o lase-n plata Domnului; întocmai ca un bărbat care-şi ocărăşte amanta, dar e îndrăgostit nebuneşte de ea.

Adevărata lui stăpână era maşina şi adevărata stăpână a lui YVinifred era tot maşina. Şi ea venera abstracţia impură, mecanismele materiei.

Ura izbucni în inima Ursulei. Dac-ar putea, ar zdrobi maşina. Îl ura pe unchiul Tom, o ura pe Winifred înger. Ei parcă o luau în râs. Ea se simţea nenorocită şi părăsită, dar n-avea de gând să se lase.

Petrecu două săptămâni cumplite la Wiggiston. Totul era cenuşiu, uscat, rece, mort şi urât. Dar rămase ca să se lecuiască de Winifred. Ura şi repulsia fetei pentru profesoara şi unchiul ei parcă-i strânse pe cei doi la un loc, împotriva ei. Îi iubise pe amândoi, dar acum voia să se descotorosească de ei. Putreziciunea lor o îngrozea. Ar fi dat orice să scape de-acolo cât mai repede.

Într-o noapte Winifred veni în pat la Ursula, o cuprinse-n braţe şi-o ţinu strâns lângă ea, deşi fata nu era deloc încântată.

— Draga mea, dragă, spuse ea, să mă mărit cu domnul Brangwen, ce zici?

Întrebarea lipicioasă, parcă înecată în noroi, o apăsa pe Ursula ca o povară.

— Te-a cerut de nevastă? întrebă ea, punându-se singură la încercare ca să vadă cât rezistă.

— Da, m-a cerut, răspunse Winifred. Vrei să mă mărit cu el, Ursula?

— Da, spuse Ursula.

— Ştiam c-o să vrei, bombonico, zise ea strângând-o şi mai tare în braţe. Şi-am să mă mărit cu el. Tu ţii la el, nu-i aşa?

— Totdeauna. am ţinut enorm, de când eram copil.

— Ştiu, ştiu. Îmi dau seama ce-ţi place la el. E-un bărbat în toată puterea cuvântului şi-are ceva care-l deosebeşte de ceilalţi.

— Da, spuse Ursula.

— Dar el nu-i ca tine, draga mea. Nu-i aşa de bun ca tine. Are chiar ceva dezgustător, coapsele groase.

Ursula tăcu mile.

— O să mă mărit cu el, scumpo, e cel mai bine. Acuma spune-mi şi tu că mă iubeşti.

Şi-i smulse un fel de declaraţie. Cu toate astea Winifred plecă suspinând şi se duse să plângă la ea în cameră.

— Peste două zile Ursula plecă de la Wiggiston. Domnişoara înger se duse la Nottingham şi se logodi cu Tom Brangwen, chestie pe care unchiul o spuse la toată lumea, ca s-arate ce tip nemaipomenit e el.

Brangwen. şi. Winifred stătură logodiţi un timp, pe urmă se căsătoriră. El ajunsese la vârsta când voia copii. Acum era un om însurat şi la casa lui, dar niciuna din astea nu însemna nimic. Voia să-şi perpetueze speţa. Ştia ce face: căci începuse să-l cuprindă tot mai tare inerţia şi simţea că ceva din fiinţa lui voia să se odihnească, să cadă-n apatie, în indiferenţa totală şi profundă. Cât despre Winifred, ea era o femeie cultivată şi de acelaşi calibru cu el. O să-i fie o companie bună. I se potrivea ca o mănuşă.

Capitolul xill
UNEA FĂCUTĂ DE MÂNA OMULUI

Ursula se-ntoarse la Cossethay ca să se lupte cu maică-sa. Şcoala se terminase. Luase examenul de absolvire. Acum se-ntorcea acasă ca să-ndure acea perioadă aridă dintre terminarea şcolii şi o posibilă căsătorie.

Pe vremea aia maică-sa avea puterea s-o enerveze întruna şi s-o aducă la disperare. Erau deja şapte copii, dar doamna Brangwen era iar însărcinată, cu al nouălea. Unul murise de difterie când era foarte mic. Era tare mulţumită de ea însăşi, împlinită cu totul în viaţa zămislită în ea. N-o interesa nimic altceva decât lucrurile obişnuite din preajma ei, pe care le putea atinge cu mâna. N-o interesau decât copiii, casa şi bârfa măruntă de prin târg.

Zămislirea fără răgaz o păstrase tânără şi la fel de fetiţă ca atunci când o adusese pe Gudrun pe lume. În toţi aceşti ani nu se-ntâmplase nimic în afară de naşterea copiilor şi nu contase nimic în afară de trupurile pruncilor ei. Brangwen rămăsese tot buimăcit de căldura fizică dată de nevastă-sa. Niciunul din ei nu prea avea o individualitate, aşa erau de pătrunşi de căldura fizică pe care le-o aduceau naşterea şi creşterea odraslelor lor.

Ursula nu suporta o atmosferă ca asta. Lupta pentru lucruri care contau pentru ea. Voia să aibă şi ea un loc al ei în casă, dar maică-sa n-o lăsa, o trăgea mereu în jos. Fata ţinea cu dinţii ca, în casa lor, femeile să aibă drepturi egale cu bărbaţii în privinţa domeniului de activitate, dar maică-sa i-o trântea:

— E-un munte de ciorapi de cârpit. De ce n-ar fi ăla domeniul tău de activitate?

Ursulei i se făcea greaţă când auzea de cârpit ciorapi, aşa că replica asta o scoase din ţâţâni. O ura pe maică-sa eu-nverşunare. Brangwen se trezea şi el uneori târât în conflictele astea. O iubea pe Ursula şi, prin urmare, avea un sentiment de ruşine, se simţea aproape ca un trădător, când trebuia să se ia de fată.

Brangwen însuşi era într-una din stările lui de curgere, de activitate. După atâta amar de ani începuse să vadă o portiţă de scăpare spre libertate. Douăzeci de ani lucrase ca desenator, făcând ceva ce nu-l interesa fiindcă munca asta îi era sortită. Fetele lui creşteau şi-ncepeau să respingă formele vechi şi treaba asta îl eliberă şi pe el din strânsoare.

Tot timpul singura lui legătură cu lumea adevărată

din afară fuseseră cursurile serale din timpul iernii, care-l aduseseră în contact cu învăţământul de stat. De rest, nici că-i păsa; nu se sinchisea nici măcar de război. Pentru el naţiunea nu exista. El stătea-n bârlogul lui, care n-avea nici naţionalitate, nici vreun susţinător mai de Doamne-ajută.

Ursula urmărea fără prea mult interes ziarele – care dădeau veşti din Africa de Sud. Dar Skrebensky era acolo şi ea ţinea la acel Skrebensky din amintirea ei. El era aproape un simbol al vieţii ei adevărate. Era ca şi cum prin el, în el, s-ar fi putut întoarce la vechiul ei eu, la cea care fusese înainte de iubirea pentru Winifred, înainte de amorţeala care-o cuprinsese ca o paralizie. Dar chiar şi amintirile erau rezultatul propriei ei imaginaţii. Tot ce venise după Winifred fusese moarte curată. Îi rămăsese disperarea că n-o s-o mai iubească nimeni, că n-o să mai iubească pe nimeni.

Săptămânile se scurgeau, nenorocite, în casa viermuind de copii. Ce era viaţa ei? O nimicnicie sordidă, informă, descompusă. Ursula Brangwen, la 17 ani, un om fără valoare şi neapreciat de nimeni, un om pe care nu-l dorea şi-a cărui lipsă n-o simţea nimeni, o fată conştientă că totul era mort în ea. Cu timpul îşi dădu seama că n-o mai putea duce aşa, că trebuia să facă ceva, să nu mai stea acasă. Scrise directoarei de la liceu şi-i ceru sfatul.

Până la urmă simţi totuşi nevoia să vorbească cu cineva. împietrită, închisă-n ea, se strecură într-o seară în atelier. Când se deschise uşa, taică-său ridică capul. Avea obrajii îmbujoraţi şi instinctele treze ca-n tinereţe. Dar avea acum un fel de detaşare faţă de oameni. Se uită la chipul împietrit şi lipsit de expresie al fiică-sii. Simţi mânia cum îl arde pe piept şi pe pântece.

— Ei, ce mai e? o-ntrebă.

— N-aş putea, începu ea uitându-se-n altă parte, nu la el, n-aş putea să plec să-mi caut de lucru?

— Să-ţi cauţi de lucru, da’ pentru ce?

Vocea lui puternică şi vibrantă o enervă.

— Vreau o viaţă altfel decât asta.

— Altfel decât asta? repetă el turbat, simţind că i se prăvale cerul în cap. Da’ ce altă viaţă-ţi trebuie?

Ursula ezita.

— Altceva în afară de bucătăreală şi umblat fără rost. Şi vreau să câştig şi eu ceva.

— Şi cum crezi c-ai să câştigi? o-ntrebă.

— Pot să fiu învăţătoare. Am dreptul fiindc-am luat examenul de absolvire.

Lua-l-ar dracu’ de examen!” se gândea taică-său.

— Şi ce-ţi iese ţie de pe urma examenului ăstuia? o-ntrebă el în bătaie de joc.

— 50 de lire pe an.

Rămase mut căci îl lovise unde se credea mai tare.

În sinea lui fusese totdeauna foarte mândru că fetele n-o să aibă nevoie să muncească. Cu banii nevesti-sii şi ai lui, 400 pe an, puteau s-o ducă foarte bine. 50 de lire pe an, adică o liră pe săptămână, îi ajungeau să trăiască independent de ei.

— Şi ce învăţătoare crezi c-ai să fii? Tu n-ai pic de – răbdare nici cu fraţii şi surorile tale, darmite cu o clasă de copii. Şi ştiam că nu-ţi plac puşlamalele-alea murdare de la şcoala primară.

— Da’ nu-s toţi murdari.

— Da’ nici curaţi nu-s. Ai să vezi tu.

Se făcu tăcere în atelier. Brangwen avea o expresie ciudată, ca de motan, aproape ca un zâmbet. Dar nu era zâmbet.

— Pot să-ncerc?

— Fă ce vrei, du-te unde vrei şi lasă-mă dracului în pace!

Rece* fără să trădeze vreun sentiment, Ursula ieşi clin atelier. El lucră mai departe, zgândărit. Până la urmă, puse sculele jos şi se duse-n casă.

Plin de furie şi dispreţ, îi spuse nevesti-sii cum stătea treaba. Ursula era şi ea acolo. Urmă o scurtă ciorovăială, pe care doamna Brangwen o încheie cu un ton de superioritate jignitoare şi indiferenţă:

— Las-o să vadă cum e, o să se sature ea repede.

Ursula copie câteva adrese şi solicită cereri-tip. După două zile, se sculă cu noaptea-n cap ca să-l întâmpine pe poştaş. Cum se aştepta, primi trei plicuri lungi.

Cu sufletul la gură, se duse-n dormitor. Îi tremurau mâinile şi-abia dacă era-n stare să se uite la formularele lungi, oficiale, pe care trebuia să le completeze. Toată treaba era atât de crudă şi impersonală. Totuşi trebuia făcută.

„Numele complet (cel de familie întâi):

Tremurând scrise: „Brangwen Ursula".

„Vârsta şi data naşterii:

După ce se gândi mult, completă şi rubrica asta.

„Calificarea şi data examenului:

Cu ceva mândrie, scrise:

„Examen de absolvire la Londra".

„Activităţi anterioare şi locul de muncă I se tăie răsuflarea când trase o linie în dreptul rândului cu pricina.

Mai erau şi altele. Îi luă două ore ca să completeze cele trei formulare. Pe urmă trebui să copieze scrisorile de recomandare de la directoare şi de la preot.

După ce lipi timbrele şi puse plicurile lungi la cutia de la poşta din centru, se simţea de parcă ieşise deja de vsub tutela tatălui şi-a mamei, de parcă găsise legătura cu cealaltă lume, mai mare, de afară, lumea făcută de mâna omului.

În drum spre casă se cufundă într-un vis, un vis minunat ca-n vremea de demult. O cerere o trimisese la Gillingham, în Kent, alta la Kingston-on-Thames şi a treia la Swanwick, în Derbyshire.

După două săptămâni veni răspuns de la Kingston-on-Thames. Trebuia să se ducă acolo joia următoare pentru o întrevedere cu comitetul. I se tăie respiraţia. Ştia că au s-o accepte. Acuma, când plecarea era iminentă, începuse să-i fie frică. Ezita, n-o prea trăgea aţa să se ducă, dar, în străfundul sufletului, scopul ei era foarte clar.

Ca o umbră, lăsă ziua să treacă, nevrând să-i spună vestea maică-sii, aşteptându-l pe taică-său. Aşteptarea şi frica o. chinuiau. Se-ngrozea la gândul plecării. Visurile

dispărură, risipite de realitatea crudă. Dar pe măsură ce ziua-ncepea să se-ngâne cu noaptea, visul cel dulce o învălui din nou. Kingston-on-Thames, era atâta demnitate-n numele ăsta! Umbra istoriei şi strălucirea prezentului i se-arătau faţă-n faţă. Palate vechi şi înnegrite de vreme, unde sălăşluiseră regi de mult uitaţi. Dar pentru ea era tărâmul regilor. Richard, Henric, Wolsey, regina Elizabeta. Grădinilemagnifice cu arbori nobili, scările coborând lin până în apă, pe care apăreau, din când în când, lebedele.

Pe-nserat sosi şi taică-său. Imediat după ceai se duse la biserică. Avea repetiţie cu corul şi voia să-ncerce orga.

Ursula intră, dar sunetul orgii îi acoperi paşii. El cânta imnul şi n-o simţi că intră. Avea faţa luminoasă, cu privirea-n gol. Mâinile se mişcau ciudate, parcă nu erau ale lui. Sunetul orgii părea că vine din piatra coloanelor, ca seva ce curgea prin ele.

Se făcu linişte.

— Tată! spuse ea.

Brangwen se-ntoarse, uitându-se la ea ca la o vedenie. Ursula stătea-n umbră, luminată doar de flacăra lumânării.

— Ce mai e? făcu el, coborând pe pământ.

Îi venea greu să vorbească, dar se forţă:

— Am găsit un post.

— Ce-ai găsit? o-ntrebă el nevrând să se despartă de starea pe care i-o dăduse cântatul la orgă.

Închise partitura.

— Am un post unde să mă duc.

Se-ntoarse spre ea, încă pe altă lume, fără tragere de inimă.

— Zău, unde?

— La Kingston-on-Thames. Trebuie să merg joi pentru o întrevedere cu comitetul.

— Trebuie să mergi joi?

— Da.

Şi – i întinse scrisoarea pe care el o citi la lumina lumânării.

Îi venea greu să înţeleagă informaţia asta îndepărtată

şi oficială, aşa cum stătea acum în strălucirea şi pacea bisericii şi-a muzicii.

— Nu văd de ce mă pisezi cu scrisoarea asta acuma, spuse el enervat, dându-i scrisoarea înapoi.

— Trebuie să merg joi, zise ea.

Brangwen se-ntoarse acasă cu faţa-nnegurată şi inima neagră de supărare. Până când se culcară copiii mai mici nu spuse nimic. Dar Ursula îl simţea că fierbe.

— Unde-i scrisoarea? o întrebă el în cele din urmă. Ai lucrat fără ştirea noastră, aşa-i? spuse el cu sarcasm.

Vorbele lui o durură, cţici se ştia liberă, independentă de el, şi-l vedea învins.

— Ai zis „las-o să-ncerce”, răspunse ea aproape cerându-şi iertare.

El n-auzea nimic. Stătea numai şi se uita la scrisoare.

— Ei bine, spuse el în cele din urmă, n-o să te duci.

Ursula tresări şi rămase mută, negăsindu-şi cuvintele să-şi exprime revolta.

— Dacă-ţi închipui c-o să-ţi poţi face de cap în partea cealaltă a Londrei, te-nşeli.

— De ce? izbucni ea, hotărându-se dintr-odată că trebuie să meargă cu orice chip.

— De-aia.

Tăcere până când coborî doamna Brangwen.

— Ia uite, Anna, zise el dându-i scrisoarea.

— Ce-i asta? întrebă ea.

— Fii-ta vrea să meargă la Kingston-on-Thames să se facă învăţătoare, cu 50 de lire pe an.

— Zău?

Mama vorbea ca despre ceva ostil ce n-o privea nicicum pe ea, poate pe-un străin. Ar lăsa-o să se ducă numai ca să scape de ea. Doamna Brangwen începuse să ia proporţii şi fata cea mai mare îi stătea-n drum.

— Tocma’ acolo, la mama dracului, n-o las să se ducă, spuse tatăl.

— Mă duc unde e nevoie de mine, spuse Ursula, şi-i un loc foarte bun.

— Da’ ce ştii tu de locu’ ăla, o luă taică-său aspru.

— Şi ce dacă au nevoie de tine! Dacă tata zice să nu te duci, e sfânt! spuse mama liniştită.

Ce-o mai ura Ursula!

— Ai spus să-ncerc, zise fata. Acuma am găsit postul şi-o să mă duc.

— De ce nu cauţi ceva la Ilkeston, că poţi sta acasă? o-ntrebă Gudrun, care nu putea să sufere certurile, nu era-n stare să-nţeleagă neliniştea Ursulei, dar totuşi trebuia să ţină partea soră-sii.

— La Ilkeston nu-s posturi şi prefer să mă duc în altă parte.

— Dac-ai fi-ntrebat, s-ar fi găsit un loc pentru tine la Ilkeston. Da' ai vrut să faci pe independenta ca s-arăţi că ai ambiţie, spuse taică-său.

— Nici nu mă-ndoiesc că preferi să te duci în altă parte, spuse maică-sa, foarte caustică. Şi nu mă-ndoiesc că nici alţii n-o să se-nţeleagă cu tine multă vreme. Prea te crezi deşteaptă şi prea vrei să faci numa' ce-ţi vine ţie.

Între mamă şi fiică era ură curată. Se aşternu o linişte care nu se lăsa risipită. Ursula, însă, ştia că trebuie să-nceapă.

— Mi-au scris, aşa că trebuie să mă duc, spuse ea.

— De unde-o să iei bani de drum? o-ntrebă taică-său.

— O să-mi dea unchiul Tom, spuse ea.

Linişte din nou. De data asta câştigase Ursula.

Într-un târziu tatăl îşi ridică capul. Parcă era dus de pe lume, parcă voia să se lase dus, să facă o simplă afirmaţie.

— Să ştii că pân-acolo n-ajungi tu, spuse el. Am să-l rog pe domnul Burt să-ţi caute un loc aici. N-o să te las singură tocma' dincolo de Londra.

— Da' la Kingston trebuie să mă duc, spuse ea. Mi-au trimis vorbă.

— S-or descurca ei şi fără tine, spuse el.

Ursula era gata-gata să izbucnească în lacrimi.

— Bine, spuse ea încet, dar fierbând, acolo nu mă laşi, da' un post tot îmi găsesc eu. Acasă *nu* stau.

— Da' ce, parcă te ţine cineva acasă! strigă el ca

apucat, învineţindu-se de mânie.

Ursula nu mai spuse nimic. Se-ndârjise, arogantă şi zâmbitoare, nepăsătoarg faţă de toţi ceilalţi. În halul în care era ar fi fost în stare să se omoare. Se duse cântând în salon:

c'est la mère Michel qui a pierdu son chat.

Qui scrie par la fenêtre cu'est-ce quile lui rendra…

Câteva zile Ursula rămase înverşunată şi zâmbitoare, cântând pentru ea numai, jucându-se cu copiii, dar rece faţă de părinţi. Îndârjirea şi zâmbetul o ţinură patru zile. Şi când începură s-o cam lase, îi spuse lui Brangwen către seară:

— Ai vorbit pentru post?

— Am vorbit cu domnul Burt.

— Ce-a zis?

— Mâine se-adună comitetu'. O să-mi spună vineri.

Aşa că aşteptă până vineri. Kingston-on-Thames fusese un vis fermecător. Aici simţea realitatea dură şi crudă. Aşa că ştia c-o să se-ntâmple şi asta. Căci, îşi dădu ea seama, nimic nu se-mplineşte decât în realitatea asta limitată şi aspră. Nu voia să fie învăţătoare la Ilkeston, fiindcă-l cunoştea bine şi-l detesta din tot sufletul. Dar voia să fie liberă şi trebuia să-şi caute libertatea oriunde.

Vineri taică-său îi spuse că era un post vacant la şcoala de pe Brinsley Street şi că, probabil, o să i-l reţină „fără să se mai obosească ea să facă cerere.

Îi sări inima din loc. Şcoala era într-un cartier de săraci şi Ursula ştia ce-nseamnă asta. Cunoscuse copii ca ăia. Strigaseră şi aruncaseră cu pietre după ea. Dar, ca învăţătoare, o să fie cineva şi era grozav.

Directorul, domnul Harby, era un om mic, bine legat, nedeosebindu-se cu nimic de alţii, credea ea. Dar ea o să-i aducă lumina graţiei şi rafinamentului şi el o s-o stimeze imediat. Ea o să fie steaua întregii şcoli, copiii o să înflorească, iar profesorii, ca nişte plante înalte şi robuste, o să-şi scoată la lumină florile cele mai alese.

Veni şi ziua de luni. Era sfârşitul lui septembrie şi-ncepuse o ploaie măruntă. O s-o pornească spre pământul

cel nou. Trecutul se ştersese de tot. O să sfâşie vălul care-ascundea lumea cea nouă.

Aşteptă la capătul tramvaiului. Aici era începutul. În faţă era gara spre Nottingham, de unde plecase Theresa spre şcoală cu o jumătate de oră în urmă. În spate era şcoala la care fusese când era mică şi trăia bunica. Bunica murise de doi ani. Acuma, la Marsh, era o femeie străină cu unchiul Fred, şi-un copilaş.

Aştepta în staţie şi gândul i se-ntoarse repede în copilărie: la bunicul care-o tachina, cu barba lui blondă şi ochi albaştri, şi cu trupul lui mare, monumental; se-necase; la bunica pe care Ursula spunea câteodată c-a iubit-o mai mult decât orice pe lume; la şcoală, la fraţii Phillips: unul era acum cavalerist, altul era miner. Se ţinea cu patimă de trecut.

Ajunse la şcoală şi se duse spre cancelarie. Bătu timid la uşă.

— Intră! se-auzi o voce mirată de bărbat, ca dintr-o celulă de puşcărie.

Ursula intră-n cămăruţa întunecoasă, unde soarele nu pătrundea niciodată. La masă era un slăbănog care lucra ceva. Se uită la Ursula cu faţa lui ascuţită, îi spuse „Bună dimineaţa” şi-şi văzu mai departe de treabă.

Ursula îl urmărea fascinată. La lumina slabă a lămpii cu gaz, în întunecimea şi strâmtoarea camerei, totul părea ireal.

— Ce dimineaţă nesuferită! spuse ea.

— Da, zise el, e-o vreme de nu-ţi vine să scoţi nici câinele din casă.

Ursula nu ştia ce să spună. Îşi scoase haina de ploaie.

— Am venit prea devreme? întrebă ea.

— E şi 25, spuse el. Sunteţi a doua. Eu am fost primul astăzi.

Uşa se deschise şi apăru o femeie scundă, de vreo 28 de ani.

— O, Ursula! exclamă nou-venita. Ai şi sosit! Dar nu-ţi scoţi pălăria?

Domnişoara Violet Harby îşi scosese deja acele de la

pălărie şi le-mplânta în haină.

— E-o dimineaţă groaznică, spuse ea, groaznică! Şi dacă nu pot să sufăr ceva pe lumea asta e dimineaţa de luni, când mai şi plouă. Cârduri de copii care se târăsc spre şcoală… şi n-ai cum să-i ţii în frâu.

Intrară în sala cea mare, despărţită în două de un perete de sticlă, cu două uşi deschise. Se-auzea ticăitul ceasului şi eqoul lui. Aşa că vocea domnişoarei Harby răsună de două ori când spuse:

— Asta-i clasa cea mare. Aici e locul dumitale, clasa a V-a.

Pentru Ursula totul era fascinant şi oribil. Lumina ciudată, ca de cameră mortuară, îi schimbă starea de spirit. Ea crezuse că ploaia e de vină. Se uită din nou în sus. Avea un sentiment groaznic, că e închisă în aerul rigid şi inflexibil, departe de viaţa unei zile obişnuite.

Era ca-ntr-o închisoare. Se uită la pereţii decoloraţi, verde pal şi cafeniu, la ferestrele mari cu muşcate, la rândurile lungi de bănci şi-o cuprinse groaza. Asta era lumea cea nouă, viaţa cea nouă care-o ameninţau.

Era aici, în realitatea asta aspră şi crudă – *realitate!* Asta era realitatea, marea realitate, iar iubitul ei Cossethay era realitatea lipsită de importanţă. Puşcăria asta de şcoală era realitatea. Se simţea strivită, vedea că visase-n prostie. Venise cu sentimente bune şi generozitate într-un loc unde nimeni n-avea nevoie de ele.

Se întoarseră în cancelarie. Era ciudat să simţi că trebuie să-ţi schimbi personalitatea.

Domnul Harby era în cancelarie, în faţa unui dulap mare cu uşile deschise, în care Ursula văzu teancuri de sugativă roz, de cărţi noi şi lucioase, cutii cu cretă şi sticle cu cerneală colorată. Era ca o comoară. El era atât de absorbii de munca lui că nici nu se uită la Ursula. Când avu o clipă de răgaz, scoase nasul din hârtii şi-i spuse bună dimineaţa.

— Aţi venit pe ploaie, zise el.

— O, nu-i nicio problemă. Sunt obişnuită, replică Ursula cu un zâmbet nervos.

Dar el deja nu o mai asculta şi n-o mai băga în seamă.

25 – Curcubeul

— Aici o să vă semnaţi, îi spuse el ca unui copil, şi aici o să scrieţi la ce oră veftiţi şi plecaţi.

Ursula se semnă în condică. Nimeni n-o mai băgă în seamă. Ea – şi stoarse creierii să găsească un subiect de conversaţie, dar degeaba.

Prima săptămână trecu într-o derută totală pentru Ursula. Nu ştia să predea şi simţea că n-o să-nveţe niciodată. Domnul Harby venea din când în când la orele ei ca să vadă ce face. Se simţea atât de incompetentă când era el acolo, terorizând şi-ameninţând, atât de ireală, că tremura, devenea neutră şi dispărea.

Curând Ursula ajunse să se teamă de el şi-n fundul sufletului avea sămânţa urii, căci îl sfida. Cu toate astea el era stăpânul. Toţi ceilalţi profesori îl urau şi-şi împărtăşeau ura. Căci el era stăpânul lor şi-al copiilor. Asta părea să fie singurul lui scop în viaţă: să-şi exercite autoritatea oarbă asupra şcolii. Şi profesorii şi elevii, toţi erau supuşii lui. Numai că, fiindcă profesorii aveau şi ei ceva autoritate, îi detesta din instinct.

Ursula se-mprieteni cu Maggie Schofield, învăţătoarea de la clasa a III-a. Domnişoara Schofield avea vreo 23 de ani şi era o fată supusă, care se ţinea la distanţă de ceilalţi profesori. Era frumoasă, gânditoare şi parcă trăia în altă lume, mai bună.

Era luni. Ursula venise de o săptămână şi începuse să se obişnuiască, deşi era încă o străină. Abia aştepta să mănânce la prânz cu Maggie. Ăsta era punctul luminos al zilei.

Elevii ei o luaseră razna. Nici nu-şi dădea seama cât de rău îşi făcea cu îngăduinţa asta superioară, cu *laisser-aller* şi cu bunătatea ei. Copiii plecau, ea scăpa de ei şi cu asta, basta. Se ducea repede în cancelarie.

Domnul Brunt stătea pe vine şi punea nişte budincă de orez la încălzit.

— Dac-aş fi în locul dumitale, domnişoară Brangwen, spuse el ameninţător, aş fi mai sever cu clasa mea.

— De ce? întrebă ea naiv, dar speriată. Nu sunt destul de-severă?

— Fiindcă, repetă el fără s-o ia în seamă, o să dai de bucluc dacă nu-i ţii în frâu. O să ai necazuri şi Harby o să te mute, asta o să fie. Mai mult de şase săptămâni n-ai să stai aici, dacă nu-i ţii în frâu.

— Dar… spuse Ursula amărâtă.

— Harby n-o să te-ajute. O să te lase-n pace, să meargă din ce în ce mai rău, până când ori ai să pleci singură, ori o să te dea el afară. Pe mine puţin mă interesează. Numai că nu vreau să laşi o clasă cu care să am eu de furcă după aia.

Orele ei deveniră ceva mecanic. Era tot timpul încordată şi asta i se părea nefiresc şi obositor. Dar era şi-o oarecare plăcere în abrutizarea la care o adusese şcoala: atâta muncă, atâţia copii de ţinut în frâu, că, până la urmă, uitai de tine. Când munca o să devină obişnuinţă şi sufletul n-o să mai conteze, atunci o să fie aproape fericită.

Examenul bătea la uşă şi clasa ei nu era pregătită. Nu-i plăcu deloc că trebuia să iasă din eul ei şi să-şi exercite toată forţa, să-i oblige pe copii să înveţe cu sârg la aritmetică. Ei nu voiau să înveţe, ea nu voia să-i oblige. Şi totuşi avea mustrări de conştiinţă, o a doua conştiinţă, care-i spunea că nu muncea cum trebuie. O enerva până la nebunie şi-şi vărsa toată enervarea în clasă. Urma o zi de luptă, ură şi violenţă când, ducându-se spre casă, simţea că i se furase seara cu tonuri arămii şi ea însăşi fusese-nchisă undeva în întuneric şi pusă-n lanţuri, fiindcă nu muncise cum trebuie în ziua respectivă.

Ura şcoala. Plângea şi nu credea în ea. De ce trebuiau copiii să-nveţe şi de ce trebuia *ea* să-i înveţe? Ce prostie mai era şi asta? Totul era contrafăcut, nenatural. Şcoala, socotelile, gramatica, examenele, cataloagele, toate erau nimicnicie goală!

De ce trebuia să-şi pună devotamentul la picioarele acestei lumi? De ce s-o lase s-o domine? De ce să lase lumea ei de soare cald şi viaţă plină de sevă să fie distrusă? N-avea de gând să facă una ca asta. N-avea de

gând să fie prizonieră în lumea găunoasă şi tiranică, făcută de mâna omului. Nici n-o să-i pese. Ce conta dacă clasa ei nu ieşea bine la examen? Ei şi?

Cu toate astea, când veni examenul şi clasa ieşi prost, a fost tare nenorocită şi n-a mai fost în stare să se bucure de venirea verii, s-a închis în ea. Nu putea să scape din lumea asta a muncii, să meargă pe câmp unde era fericită. Trebuia să aibă un loc al ei în lumea muncii şi să fie recunoscută ca membră cu drepturi depline. Pe vremea aia, aşa ceva era mai important decât câmpul, soarele şi poezia. Dar cu-atât mai mult ura Ursula situaţia asta.

Era foarte greu, gândea ea, în orele lungi de leneveală din vacanţa de vară, era foarte greu să fie ea însăşi, ea, fericita, care-i plăcea aşa de mult să stea la soare, să se joace, să înoate, să fie mulţumită şi-n acelaşi timp să fie o învăţătoare minunată care obţine rezultate excelente de la clasa ei. Se gândea cu bucurie la vremea când n-o să mai fie învăţătoare. Dar, vag, îşi dădea seama că răspunderea se cuibărise-n ea şi că, deocamdată, principala ei îndatorire era munca.

Trecu toamna şi iarna era pe drum. Ursula intră din ce în ce mai mult în lumea muncii şi-n ceea ce se numeşte viaţă. Nu se gândea la viitor, decât la cel apropiat: mai avea un pic până la colegiu. Se prinse cu furie de gândul ăsta. O să meargă la colegiu şi-o să-nveţe doi sau trei ani fără să plătească nimic. Făcuse cerere şi avea locul asigurat pentru anul următor.

De învăţat, învăţase întruna. O să-şi aleagă franceza, latina, engleza, matematica şi botanica. Mergea la ore la Ilkeston şi învăţa seara. Căci trebuia să cucerească lumea asta, să strângă cunoştinţe, să obţină diploma. Şi muncea cu furie, căci avea o dorinţă care-o împingea înainte. Aproape totul era subordonat acestei singure dorinţe de a-şi găsi locul în lume. Ce loc anume, nu se-ntreba. Dorinţa oarbă o mâna înainte. Trebuia să-şi găsească şi să-şi ocupe locul.

Ştiuse dinainte că n-o să fie mare lucru de capul ei ca învăţătoare. Dar nici nu dăduse chix. Ura munca asta, dar

se descurcase.

Maggie plecase de la şcoala aia şi găsise un post mai pe măsura ei. Cele două fete rămaseră prietene. Sentâlneau la cursurile serale, învăţau şi-ntr-un felsencurajau una pe alta să spere. Nu ştiau încotro sendreaptă şi nici ce voiau în ultimă instanţă. Dar ştiau că acuma voiau să-nveţe, să ştie să facă ceva.

Vorbeau de iubire şi căsătorie şi de situaţia femeii în căsnicie. Maggie era de părere că dragostea e floarea vieţii care-nfloreşte ca din senin, fără nicio regulă, şi că trebuie s-o iei oriunde-o găseşti şi să te bucuri de ea în cele câteva clipe ale scurtei ei vieţi.

Pe Ursula n-o mulţumea asta. Credea că-l mai iubeşte pe Anton Skrebensky. Dar nu-i ierta că nu fusese destul de puternic ca s-o recunoască pe ea ca individualitate. O negase. Atunci cum să-l iubească? Atunci cum să spui că dragostea e absolută? Ea nu credea una ca asta. După părerea ei, iubirea era o cale, un mijloc, nu un scop în sine, cum zicea Maggie. Drumul spre iubire îl găseai întotdeauna, dar unde ducea?

— Cred că pe lume-s mulţi bărbaţi pe care-i poţi iubi, spuse Ursula, dar numa unul…

Se gândea la Skrebensky. Inima-i era pustie de când o cunoscuse pe Winifred înger.

— Dar trebuie să faci deosebirea între iubire şi pasiune, spuse Maggie. Bărbaţii fac uşor o pasiune, dar de iubit, nu sunt în stare să te iubească, adăugă ea cu o urmă de dispreţ.

— Da, spuse Ursula cu vehemenţă, lăsându-te să-i citeşti în priviri suferinţa, aproape fanatismul. Pasiunea e numai o parte a iubirii. Şi pare-aşa de nemaipomenită pentru că nu durează. De-asta pasiunea n-aduce niciodată fericirea.

Ea era pentru bucurie, pentru fericirea care durează, spre deosebire de Maggie, care credea în tristeţe şi în trecerea inevitabilă a lucrurilor. Ursula suferea cumplit din cauza vieţii. Maggie era totdeauna stingheră, totdeauna reţinută, aşa că se cufundă într-o tristeţe grea care era

însăşi hrana vieţii ei. În ultima iarnă pe care-au petrecut-o la şcoală, prietenia celor două fete ajunse la apogeu. În iarna aia a îndurat Ursula şi s-a bucurat cel mai mult de tristeţea lui Maggie din cauza însingurării, tristeţe fără de care Maggie n-ar mai fi fost ea. Maggie s-a bucurat şi-a îndurat zbaterile Ursulei de-a rupe chingile vieţii care-o ţineau legată. Şi pe urmă cele două fete începură să se îndepărteze una de alta, căci Ursula se smulse din acea formă de viaţă, în care Maggie trebuia să rămână ca într-un ţarc.

CAPITOLUL XIV

Se lfirgeşic cerent

Familia Schofield, familia lui Maggie, locuia într-o casă mare de grădinar, care era jumătate fermă, în spate la Belcote Hall. Casa era umedă, aşa că cei din familia lui Maggie îşi găseau tot felul de ocupaţii pe-afară. Tatăl era paznic de vânătoare şi crescător de vite, băiatul cel mare era grădinar şi umplea piaţa cu legume din grădina lui, iar celălalt fiu era fermier şi grădinar. Ca şi la Cossethay, familia era mare.

Ursulei îi plăcea la nebunie să stea la Belcote, să fie tratată ca mare doamnă de fraţii lui Maggie. Amândoi erau bărbaţi bine. Cel mare avea 26 de ani. Era grădinar; un om nu prea înalt, dar solid şi bine făcut, cu ochi căprui şi plini de lumină, care-i jucau în cap tot timpul, cu o faţă cu trăsături frumoase, arsă de soare, şi o mustaţă ca aurul, lungă, de care trăgea întruna când vorbea cu Ursula.

Fata era entuziasmată fiindcă bărbaţii erau plini de atenţie când se-apropia ea. Putea să facă lumina să le inunde privirile, putea să-l facă pe Anthony, fratele cel mare, să-şi tot răsucească mustaţa la nesfârşit. Ştia că putea să facă aproape ce voia cu ei când se punea pe râs şi pe trăncănit. Erau îndrăgostiţi de ideile ei şi erau numai ochi şi urechi când vorbea cu vehemenţă despre politică şi economie. Iar ea, în vreme ce vorbea, vedea ochii de-un căpriu auriu ai lui Anthony cum o urmăresc şi prind să strălucească precum ochii unui satir. El nu-i asculta vorbele, o asculta pe ea, căci îl făcea să se simtă-n al

nouălea cer. Şi ei îi plăcea treaba asta la nebunie.

El era ca un faun încântat că Ursula merge cu el prin sere ca să se uite la plăntuţele verzi, la primulele roz, care-i făceau semn cu căpşoarele printre frunze, şi la cinerariile mov, purpurii şi albe, care făceau pe nebunele cu frumuseţea lor. Ea îl întreba de toate şi el îi răspundea foarte exact şi amănunţit, într-un fel ciudat şi pedant care-o făcea să râdă. Şi cu toate astea o interesa cu-adevărat cu ce se ocupa el. Iar el avea pe chip acea lumină ciudată din ochii ţapului priponit de gard.

Ursula trăia întruna cu sentimentul vinovăţiei faţă de Maggie din cauza lui Anthony. Biata Maggie stătea deoparte, simţindu-se trădată. Maggie şi Anthony se duşmăneau din instinct. Ursula se-ntoarse la prietena ei, toată numai afecţiune şi milă, ceea ce Maggie primi cu o oarecare neplăcere. Apoi poezia, cărţile şi învăţatul luară locul lui Anthony, cu mişcările lui de ţap cu tot.

Când era Ursula la Belcote, căzu prima zăpadă. Dimineaţa, o plapumă de nea învelise tufele de smirdar.

— Ieşim un pic? spuse Maggie.

Luară cheia de la poartă şi hoinăriră prin parc.

Într-o seară, când venea pe potecă, Ursula se-ntâlni cu Anthony şi merseră alături un timp.

— Mi se pare-atât de minunat aici, spuse ea.

— Zău? Mă bucur că-ţi place, zise el c-o încredere ciudată-n glas.

— O, e nemaipomenit! Ce altceva poţi să-ţi doreşti decât să stai într-un loc minunat ca ăsta şi să faci plantele să crească în grădina ta! E ca grădina raiului!

— Ţi-ar plăcea să stai aici cu mine? întrebă el încercând marea cu degetul.

Ea se făcu albă de frică. Ajunseseră la poartă.

— Cum? întrebă ea. Că doar nu eşti singur aici.

— Ne-am putea căsători, răspunse el.

— Nu cred c-aş putea, spuse ea simţind propunerea ca o insultă.

A doua zi Maggie îi spuse:

— Ursula, eu nu l-aş face pe Anthony să te iubească

dacă nu-l vrei. Nu-i frumos.

— Dar, Maggie, nu l-am făcut niciodată să mă iubească, zise Ursula îngrozită şi suferind de parcă s-ar fi dedat la cine ştie ce josnicie.

Totuşi îi plăcea Anthony. Toată viaţa s-a-ntors din când în când cu gândul la el şi la ce-i oferise. Dar şi ea şi el erau călători pe faţa pământului, iar el era o vietate singuratică ce-şi găsea împlinirea prin simţuri.

Ursula se gândea mereu la colegiu. Să vină odată şi atunci o să se smulgă din viaţa de până acum. Căci şi taică-său avea să se mute. Toţi aveau să plece de la Cossethay.

Brangwen era nepăsător ca până acum în privinţa situaţiei lui. Când i s-a propus să facă cerere pentru unul din posturile de instructor de lucru manual, care aveau să fie create de Comitetul de învăţământ din Nottingham, i s-a părut că i s-a dat un spaţiu în care să se mişte şi să scape din ţarcul lui sufocant şi întunecat. Trimise cererea cu încredere. Avea un fel de credinţă în soarta lui supranaturală.

Şi nevastă-sa era amatoare să schimbe ceva. Se plictisise de Cossethay. Casa era prea mică pentru atâtea suflete. Şi fiindcă avea aproape 40 de ani, doamna Brangwen trezi din somnolenţa maternităţii şi energia începu să i s'analizeze în afară. Era gata să se mute cu toţi puii dr ea.

I

naşă era mare agitaţie. Ursula nu mai avea astâmpăr. j. sfârşit, taică-său avea să fie cineva în societate. O să fie oecialist, căci era un om deosebit. Simţea ea că, în sfârşit, se-ai unseseră cu toţii.

O să se mute. O să plece din Cossethay, unde toţi trebuiau să fie la fel. Oamenii din sat nu puteau să înţeleagă că fiecare se dezvoltă altfel. Era mare diferenţă între Ursula, cea de azi, şi cea de acum zece ani. Sătenii vedeau că ajunsese mai sus ca ei şi se simţeau jigniţi. Spuneau că e mândră şi îngâmfată şi c-a uitat când şi-a lăsat opincile la barieră. Ziceau să nu facă pe nebuna, că ştiau ei ce-i poate pielea. O ştiau de când se născuse. Şi pe

ea o durea că nu se mai simţea bine printre ei.

Îşi făcea visuri despre locul unde o să meargă, unde oameni culţi şi cu simţire nobilă o să fie prieteni cu ea, iar ea o să se mişte într-o lume a sentimentelor libere. Visa să aibă o prietenă simplă, mândră şi bogată, care nu l-a cunoscut niciodată pe domnul Harby şi pe alţii ca el, şi căreia să nu-i simtă frica-n glas, cum se-ntâmpla cu Maggie.

De Paşti se duse din nou la Maggie pentru câteva zile. îl văzu pe Anthony. Se uită la el, se tot uită, doar – doar o deveni mai real. Dar eul ei era în altă parte, parcă era altă fiinţă.

N-o să mai meargă nimeni la mare în vacanţă. Vacanţa era mutarea de la Cossethay.

Aveau să stea lângă Willey Green. Era un sat vechi şi liniştit, la marginea unui ţinut cu multe mine de cărbuni şi foarte aglomerat.

La Willey Green era Grammar School, unde Brangwen avea de lucru de două ori pe săptămână şi unde se făceau tot felul de experienţe în domeniul învăţământului.

Ursula voia să stea în partea mai retrasă de la Willey Green, spre Southwell şi pădurea Sherwood. Era atâta minunăţie şi romantism acolo!

Dar dacă ieşi în lume, trebuie să ieşi cum se cuvine. Şi Will Brangwen trebuia să fie modern. Cu banii nevestii cumpără o casă destul. de mare în partea mai nouă a Beldoverului. Era o vilă făcută de văduva unui fost proprietar de mină, pe o străduţă laterală de lângă biserică.

Ursula era cam tristă. În loc s-ajungă mai sus, ajunseseră într-un orăşel negru de cărbune, în partea nouă cu case din cărămidă roşie.

Porniră să se mute cum se termină şcoala.

Ursula plecă la sfârşitul lui iulie, când începu vacanţa de vară. Pentru ultima oară stătea în faţa copiilor care-şi spuneau rugăciunile şi cântau un imn.

— La revedere, copii. N-am să vă uit şi nici voi să nu

mă uitaţi.

— Nu, domnişoară, strigară ei în cor, cu chipuri strălucitoare.

În cancelarie profesorii discutau unde-o să se ducă. Erau nerăbdători, dar se ataşaseră unul de altul precum marinarii care trebuie să părăsească o corabie.

Acum era rândul domnului Harby să-i ţină Ursulei un discurs.

— Ei bine, făcu el, trebuie să ne luăm la revedere de la domnişoara Brangwen şi să-i urăm mult noroc în viitor. Sper c-o să ne mai întâlnim şi-o să auzim cum îi merge.

— O, bineînţeles, spuse Ursula roşind, bâlbâindu-se şi râzând în acelaşi timp. O să trec să vă văd.

— Domnişoara Schofield ne-a dat ideea acestor două cărţi, spuse el punând două volume pe masă. Sper c-o să vă placă.

Sfioasă, Ursula luă cărţile. Era un volum din poeziile lui Swinburne şi o carte de Meredith.

— Vai, o să le ţin tot timpul lângă inimă, spuse ea. Vă mulţumesc foarte mult… vă mulţumesc tuturor foarte mult… e aşa de…

Se fâstâci de tot şi, roşie ca focul, întoarse nerăbdătoare filele cărţii, făcându-se că e-nnebunită după ele, dar, de fapt, nevăzând nimic.

Până la urmă ajunse în stradă. Aruncă o privire fugară la clădirea şcolii, se uită în josul drumului pe care-l ştia aşa de bine şi se-ntoarse cu spatele. I se strânse inima. Pleca.

— Noroc, îi ură ultimul profesor cu care dădu mină în capătul străzii. Te-aşteptăm să vii înapoi.

El spusese totu-n ironie, ea râse şi plecă. Era liberă.

Tremura de mândrie şi bucurie. Ţinea la cele două cărţi ca la ochii din cap. Erau amintiri, rezultatul şi trofeele celor doi ani care, slavă Domnului, se terminaseră.

„Ursulei Brangwen, cu cele mai bune urări pentru viitor, în amintirea timpului petrecut în şcoala noastră”. Era scrisul citeţ şi ordonat al directorului. Parcă şi vedea mâna ţinând grijuliu tocul şi degetele groase acoperite cu

smocuri de păr negru.

El semnase. Toţi ceilalţi profesori semnaseră şi ei. Ursula era bucuroasă să aibă toate semnăturile lor. Simţea că-i iubeşte pe toţi. Erau tovarăşii ei de muncă. Plecă de la şcoală cu o mândrie pe care n-avea s-o piardă niciodată. Avea locul ei ca părtaşă în munca şcolii; colegii ei semnaseră, era de-a lor. Şi era unul din muncitorii care pusese o cărămidă mică în construcţia ce-o făcea omul. Fusese părtaşă la această construcţie.

Veni ziua mutării. Ursula se scula dimineaţă ca să împacheteze ce mai rămăsese. Sosiră căruţele, pe care li le împrumutase unchiul ei de la Marsh, în perioada de răgaz dintre strânsul finului şi al griului. Odată lucrurile puse-n căruţă, Ursula se urcă pe bicicletă şi-o luă la goană spre Beldover.

Casa era a ei. Intră în liniştea care mirosea a podele albe de-atâta frecat. În sufragerie puseseră pe jos o rogojină groasă din trestie, tare şi-având culoarea minunată a

trestiei uscate de razele soarelui. Pereţii erau cenuşiu deschis, uşile erau cenuşiu închis. Ursula admiră casa în timp ce soarele intra revărsându-se prin ferestrele mari.

Deschise larg uşile şi ferestrele ca să intre soarele. Florile străluceau în grădiniţa de lângă drum, eu faţa spre câmpul pe care-aveau să se construiască alte case mai târziu. Nu venea nimeni. Porni să se plimbe prin grădină. Cele opt clopote de la biserică băteau ora. Ursula auzea zgomotul oraşului în jur.

În sfârşit, apăru şi căruţa de după colţ, cu mobilele cunoscute îngrămădite una peste alta într-un mod cu totul nedemn. Tom, fratele ei, şi Theresa veneau în pas de marş, pe lângă şandrama „mândri c-au mers pe jos 10 mile şi mai bine de la capătul liniei de tramvai. Ursula turnă bere şi oamenii băură cu sete în uşă. A doua căruţă venea şi ea. Tatăl apăru pe bicicleta cu motor. Urmă căratul mobilei pe

scări până pe terasă, unde-o lăsară claie peste grămadă în soare, ciudată şi neplăcută la vedere.

Era o încântare să lucrezi cu Brangwen, căci era vesel şi săritor. Ursula voia să-l convingă unde s-aşeze lucrurile grele. Se uita îngrijorată la buluceala de pe scări şi de la uşi. Lucrurile mari erau deja înăuntru şi căruţele plecară. Ursula şi taică-său cărară mai departe lucrurile uşoare care rămăseseră pe terasă şi le puseră la locul lor. Veni vremea mesei. Mâncară pâine cu brânză în bucătărie.

— Hai să-i dăm înainte, spuse Brangwen vesel.

Mai sosiră două transporturi. Toată după-masa şi-o petrecură luptându-se să care mobila sus. Către ora 5 apăru ultima încărcătură, din care făceau parte şi doamna Brangwen şi copiii cei mici, aduşi de unchiul Fred în trăsurică. Gudrun venise pe jos cu Margaret de la gară. Sosise toată familia.

— Aşa! zise Brangwen când nevastă-sa se dădu jos din trăsură. Acuma suntem toţi.

— Ce bine, zise nevastă-sa bucuroasă.

Înseşi vorbele puţine schimbate de cei doi şi intimitatea lor tăcută clădiră o casă în inimile copiilor, care se strânseră ciorchine în jurul lor, căci se simţeau străini în casa cea nouă.

Totul era cu susu-n jos. Dar aprinseră focul în bucătărie, întinseră covoraşul în faţa căminului, puseră ceainicul pe plită şi doamna Brangwen se-apucă să facă prima mâncare aproape de apusul soarelui. Ursula şi Gudrun şmotruiau în dormitoare, luminările umblau de colo-colo. Apoi, din bucătărie veni miros de ouă cu şuncă şi cafea şi, la lumina lămpii cu gaz, începură să-nfulece mâncarea făcută la repezeală. Toţi parcă se-nghesuiseră unii-n alţii, ca o mică tabără într-un loc necunoscut. Ursula simţea pe umerii ei povara răspunderii şi avea grijă de cei mai măricei. Cei mai mici se ţineau de fusta mamei.

Se-ntunecase şi copiii se duseră la culcare somnoroşi, dar emoţionaţi. Trecu mult până nu se mai auzi niciun glas. Aveau un sentiment nemaipomenit de aventură.

Dimineaţa se treziră toţi imediat ce se crăpă de ziuă.

Copiii strigau:

— Când m-am trezit, nu ştiam unde sunt!

Se-auzea zgomotul ciudat al oraşului şi dangătul repetat al clopotelor mari de la biserică, mult mai aspru şi mai persistent decât cel al clopotelor mici de la Cossethay. Se uitau pe fereastră dincolo de celelalte case noi din cărămidă roşie, spre dealul împădurit de peste vale. Aveau un sentiment încântător de spaţiu şi libertate, spaţiu, lumină şi aer.

Dar, încet-încet, se puseră toţi pe treabă. Erau o familie neglijentă şi dezordonată. Dar când se apucau să pună casa în ordine, lucrurile mergeau strună. Până seara totul era aranjat, în mare.

Nu voiau să-şi ia o servitoare pe care s-o ţină-n casă, voiau doar o femeie care să plece seara. Şi deocamdată n-o să ia nici femeie. Voiau să facă ce le place-n casa lor şi n-aveau chef să se bage vreun străin printre ei.

Capitolul XV

AMĂRĂCIUNEA EXTAZULUI

Hărnicia făcea ravagii prin casă. Ursula nu mergea la colegiu până-n octombrie. Aşa că, având clar, simţul răspunderii, ca şi cum trebuia să se exprime pe ea însăşi în casa asta nouă, se puse pe treabă, aranjând, stricând, aranjând din nou, alegând şi inventând.

Putea să folosească sculele obişnuite ale tatălui, atât pentru lemn, cât şi pentru metal, aşa că ciocănea şi repara întruna. Maică-sa era foarte mulţumită că are cine să facă treburile astea. Pe Brangwen îl interesa toată povestea. Avea mare-ncredere în fiică-sa. El însuşi lucra de zor în grădină, ca să-şi pună pe picioare atelierul.

Ursula terminase deocamdată ce-avea de făcur. Salonul era mare şi gol. Puseseră covorul cel bun de Wilton, de care era atât de mândră toată familia, canapeaua şi fotoliile cele mari îmbrăcate-n creton lucios, pianul, o sculptură micuţă făcută de Brangwen din ghips şi alte câteva lucruri, dar nu foarte multe. Era prea mare şi-ţi dădea sentimentul că e mai gol decât era în realitate. De-aceea nici nu-i interesa prea mult, dar le plăcea să-l ştie

acolo, mare şi gol.

Casa lor era de fapt sufrageria. Acolo, rogojina aspră de trestie lumina podeaua şi făcea lumina să le pătrundă la toţi până-n fundul sufletului. În nişa cu fereastră era un loc larg şi plin de soare, masa era aşa de masivă că nici n-o puteai urni din loc, iar scaunele erau solide că puteai să le răstorni şi tot nu le sărea nicio aşchie. Orga pe care-o făcuse Brangwen era într-o parte şi părea neobişnuit de mică – iar bufetul fusese redus acceptabil la proporţii normale. Asta era camera de zi a familiei.

Ursula avea dormitorul ei. Era de fapt o cameră pentru servitori, mică şi fără niciun chichirez. Fereastra dădea spre grădina din spate şi, trecând peste grădina lor, vedeai alte grădini, ale altora, unele vechi şi foarte frumoase, altele pline de cutii pentru împachetat. Mai vedeai din spate şi alte case, care erau cu faţa pe strada mare, sau casele elegante ale subdirectorului sau caseirului şef, care erau cu faţa spre capelă.

Şase săptămâni până la începerea cursurilor. În timpul ăsta Ursula citea nervoasă la latină şi botanică şi lucra pe apucate la matematică. Intra la colegiu ca învăţătoare, ca să se pregătească. Dar, întrucât dăduse deja examenul de absolvire, au înscris-o la un curs universitar. La sfârşitul anului putea să dea examenul şi după alţi doi ani putea să fie *bachelor of arts.* Aşa că era un caz aparte, nu ca orice învăţător. O să fie printre studenţii particulari care veneau pur şi simplu să-şi lărgească orizontul. O să fie dintre cei aleşi.

În următorii trei ani avea. să depindă din nou de părinţi mai mult sau mai puţin. Totul era gratis. Taxele le plătea guvernul şi, pe deasupra, ea primea o alocaţie de câteva lire pe an. O să-i ajungă exact pentru drum şi îmbrăcat. Părinţii o să trebuiască numai să-i dea de mâncare. Ursula nu voia să-i pună la cheltuieli prea mari. Acuma nu mai erau cu atâta dare de mină. Taică-său o să câştige doar 200 pe an, iar o mare parte din capitalul maică-sii se dusese când cumpăraseră casa. Dar le mai rămăsese destul ca să se descurce.

Gudrun mergea la Şcoala de Artă din Nottingham, Făcea în special sculptură. Pentru asta avea talent. Îi plăcea să modeleze-n lut chipuri de copii sau animale. Unele fuseseră deja la expoziţia elevilor şi Gudrun era acum un nume. Lâncezea la Şcoala de Artă şi voia să meargă la Londra. Dar n-ajungeau banii. Şi nici părinţii nu voiau s-o lase să plece aşa departe.

Theresa se lăsase de-nvăţătură. Era o fâţă bine făcută şi obraznică şi nu-i păsa de pretenţiile altora. O să stea acasă. Ceilalţi erau la şcoală, în afară de cei mai mititei. Când începe anul, or să-i mute la Grammar School din Willey Green.

Ursula murea de nerăbdare să-şi facă cunoştinţe la Beldover. Nerăbdarea şi entuziasmul îi trecură repede. Lua ceaiul acasă la preot, la farmacist, la celălalt farmacist, la doctor, la subdirector. Practic, cunoştea pe toată lumea. Nu putea să ia oamenii în serios, deşi, la vremea aia, tare-ar mai fi vrut.

Bătea toate coclaurile, pe jos sau cu bicicleta, şi i se părea grozav de frumoasă partea dintre Mansfield, Southwell şi Worksop. Umbla însă numai ca să se distreze. Adevărata explorare o să-nceapă la colegiu.

La început n-a fost dezamăgită. Colegiul cel mare, clădit din piatră, era pe-o stradă liniştită, înconjurat de iarbă şi tei; îl simţea departe, ca pe o ţară fermecată. Arhitectura era cam aiurită, ştia de la taică-său. Totuşi era deosebită de a celorlalte clădiri. Forma lui gotică, destul de drăguţă şi aducând a jucărie, era aproape un stil în orăşelul ăla industrial, plin de murdărie.

Cu toate că părea amorf, păstra în el amintirea originii mănăstireşti a învăţământului. Sufletul ei îşi luă zborul spre evul mediu, când călugării Domnului ţineau învăţătura oamenilor şi le-o dădeau în umbra religiei. În spiritul ăsta intrase ea la colegiu.

Duritatea şi vulgaritatea sălilor şi garderobelor o şocară la-nceput. De ce nu era totul frumos? Dar nu putea să accepte critica deschis. Era pe pământul sfânt.

Voia ca toţi studenţii să aibă un spirit nobil şi pur,

voia să-i audă spunând numai lucruri adevărate, voia să-i vadă cu chipuri senine şi luminoase precum aveau călugăriţele şi călugării.

Dar vai, fetele trăncăneau ca nişte mori neferecate, chicoteau, erau nervoase, împopoţonate şi pline de cârlionţi, băieţii păreau meschini şi caraghioşi.

Curând se-mprieteni cu o fată care stătuse la Florenţa; avea pe umeri o minunată eşarfă mov sau cu desene, peste o roche comună, de culoare închisă. O chema Dorothy Russell şi era fiica unui procuror din sud. Dorothy stătea la o mătuşă nemăritată din Nottingham şi-şi petrecea timpul liber muncind pentru Uniunea Socială şi Politică a Femeilor. Era tăcută, dar trăia totul foarte intens. Avea o faţă ca de fildeş şi păr negru strâns peste urechi. Ursula o-ndrăgi, dar se temea de ea. Părea aşa de bătrână şi-atât de drastică cu ea însăşi. Şi-avea numai 22 de ani. Ursula a simţit-o întotdeauna ca prevestitoare a destinului, un fel de Cassandra.

La sfârşitul primului an, Ursula trecu examenul cu bine, după care urmă o perioadă ple acalmie în activitatea ei. Slăbi strânsoarea şi se relaxă de tot. Din cauza tensiunii nervoase de la examen, care-o storsese de puteri, era acum într-un soi de pasivitate. Aproape nu mai avea voinţă.

Toată familia plecă la Scarborough pentru o lună. Gudrun şi taică-său lucrau la şcoala de vară de-acolo şi Ursula rămânea mai tot timpul să aibă grijă de copii. Dar când putea, o pornea să se plimbe singură.

Stătea şi se uita la marea sclipitoare. I se părea foarte frumoasă. Inima înfierbântată i se umplea de durere.

De la Scarborough se duse la unchiul Tom. Winifred născuse la sfârşitul verii. Ursulei i se părea ciudată şi străină. Între cele două femei era o rezervă pe care nu putea s-o dibuie nimeni. Tom Brangwen era un tată atent şi un bărbat foarte de casă. Dar era ceva fals în el şi Ursulei nu-i plăcea. Ceva urât şi bătător la ochi ieşise la iveală din caracterul lui şi-l făcea să invoce întotdeauna motive sentimentale. Deşi nu credea în nimic, ajunsese plin de

simţire omenească, devenise o gazdă primitoare şi atentă, un soţ generos şi un cetăţean model. Şi era destul de deştept ca să stârnească admiraţie peste tot şi să-şi păcălească bine nevasta. Ea nu-l iubea. Se mulţumea să trăiască în umbra lui şi să se mintă singură.

Când ajunse acasă, Ursula se simţi uşurată. Mai avea doi ani de linişte. Viitorul îi era asigurat încă doi ani. Se întoarse la colegiu ca să se pregătească pentru examenul final.

Dar în anul acesta, strălucirea colegiului începu să pălească. Profesorii nu erau preoţi iniţiaţi în misterele adânci ale vieţii şi cunoaşterii. La urma urmelor, erau numai nişte oameni care manipulau nişte mărfuri. Atât de mult se obişnuiseră cu mărfurile alea că aproape nici nu le mai vedeau.

Deziluzia aspră şi urâtă o cuprinse din nou, aceeaşi beznă înverşunată de care nu putea să scape; îşi dădea

26 – Curcubeul *2*

seama de urâţenia ce se-ascundea în spatele fiecărui lucru. Când mergea la colegiu după-amiaza, pajiştea era smălţată cu margarete şi teii se scuturau delicat în lumina soarelui. Şi vai, ce chin era să se uite la margarete acum!

Plină de furie şi cu inima împietrită, suportă şi ultimul trimestru. Ar fi preferat să muncească din nou ca să-şi câştige existenţa. Chiar Brinsley Street şi domnul Harby păreau mai adevăraţi în comparaţie cu viaţa de la colegiu. Ura ei îndârjită împotriva şcolii din Ilkeston era o bagatelă pe lângă degradarea sterilă a colegiului. Dar nici la Brinsley Street n-avea să se-ntoarcă. O să devină *bachelor of arts* şi-o să fie un timp profesoară la Grarrtmar School

Ultimul an la colegiu se târa alene. Ursula vedea în zare examenul şi plecarea. Simţea cenuşa dezamăgirii scrâşnindu-i printre dinţi. Pasul următor o să fie tot aşa? Totdeauna avea în faţă o uşă strălucitoare şi, când se-apropia (la ea, uşa strălucitoare se transforma negreşit într-o poartă care dădea într-o altă curte urâtă, murdară şi fără viaţă. Totdeauna vârful dealului strălucea spre înaltul

cerului şi-apoi, din vârful dealului, se vedea o altă vale sordidă, colcăind, amorfă, de mizerie.

Şi ce dacă! Fiecare vârf de deal era un pic diferit, fiecare vale era într-un fel nouă. Cossethay şi copilăria lângă tata; Marsh, şcoala de lângă Marsh, bunica şi unchii: liceul de la Nottingham şi Anton Skrebensky; Anton Skrebensky şi dansul sub clar de lună, printre flăcări; apoi timpul la care nu putea să se gândească fără să nu se blesteme, Winifred înger, şi lunile dinainte de a fi învăţătoare; apoi grozăviile de pe Brinsley Street, învăluite oarecum în pace faţă de ce-i acuma, Maggie şi fratele lui Maggie, a cărui influenţă o simţea încă în tot trupul când se gândea la el apoi colegiul şi Dorothy Russell, care era acum în Franţa, apoi următorul pas din nou în lume!

Avea deja o istorie. În fiecare fază era aşa de diferită. Totuşi era mereu Ursula Brangwen. Dar ce-nsemna să fii Ursula Brangwen? Nici ea nu ştia ce e. Era doar gata să respingă şi să refuze tot. Mereu, mereu, scuipa cenuşa şi scrâşnetul deziluziei, al minciunii. Nu putea decât să se-mpietrească respingând şi iar respingând. Părea totdeauna negativă în ce făcea.

În ultimul an de colegiu, puţin înainte de Paşti, când Ursula împlinise 22 de ani, primi veşti din nou de la Skrebensky. El îi scrisese o dată sau de două ori din Africa de Sud, în primele luni de şedere acolo, şi-apoi, din când în când, rar de tot, îi trimisese câte o carte poştală. Nu mai ştia nimic de el de doi ani.

Singurul lucru în care mai credea Ursula era dragostea pe care i-o purtase ea. Era strălucitoare şi neatinsă, ca un lucru păstrat în vitrină pe care să-l admiri de-a pururi. Şi-acum, când totul părea un eşec, îşi spunea:

„O, ce drag mi-a fost”, ca şi cum, odată cu el, murise şi floarea vieţii ei.

Acum primse din nou veşti de la el. O copleşi durerea. Plăcerea, bucuria spontană dispăruseră. Dar *voinţa* ei se bucura. Voinţa i se prinsese de el. Oare se-ntorsese pentru ea? Nu-i venea să creadă.

„Draga mea Ursula.

M-am întors iar în Anglia pentru câteva luni, înainte de a pleca din nou, de data asta în India. Mă-ntreb dacă-ţi mai aduci aminte de vremea când am fost împreună. Eu păstrez încă fotografia ta. Probabil că te-ai schimbat de-atunci, căci au trecut vreo şase ani. Peste mine au trecut bine cei şase ani. Am trăit altă viaţă de când te-am cunoscut la Cossethay. Mă-ntreb dacă mai vrei să mă vezi. Am să vin săptămâna viitoarte la Derby şi-o să trec prin Nottingham. Poate luăm ceaiul împreună. Îmi dai de ştire? Aştept cu nerăbdare răspunsul tău.

Anton Skrebensky”.

Ursula scoase grăbită un caiet de notiţe şi-ncepu să scrie.

„Dragă Anton.

Da, mai am inelul. Aş fi tare bucuroasă să te văd din nou. Poţi să vii la mine, la colegiu, sau putem să ne întâlnim undeva în târg. Îmi dai de ştire?

”, A ta prietenă sinceră…”

Ca pe vremea când era elevă, merseră să bea ceaiul împreună, la aceeaşi ceainărie.

Ursula se uită la el şi văzu cât se schimbase. Asemănarea mai exista, vedea asemănare, dar el trăise într-o lume diferită de a ei. Era ca şi cum ei doi încheiaseră un armistiţiu şi-acum se-ntâlniseră în cadrul armistiţiului. Nu foarte clar, dar din prima clipă Ursula îşi dădu seama că erau doi duşmani care se-ntâlniseră la armistiţiu. Fiecare mişcare şi cuvânt de-al lui erau străine de fiinţa ei.

Şi totuşi, Ursula mai era îndrăgostită de ţesătura fină a feţei lui, a pielii. Era mai ars de soare şi mai puternic, fizic. Era bărbat acum. Ursula îşi zicea că bărbăţia din el îl făcea să pară ciudat, străin. Când era numai un adolescent, nestatornic precum apa, era mai aproape de ea. El vorbea, dar nu cu ea. Ea încerca să-i vorbească, dar vorbele ei n-ăjungeau la el.

— Cât stai în Anglia? îl întrebă ea.

— Nu ştiu sigur, dar, oricum, cel mult până-n iulie.

Apoi tă cură amândoi. El era aici, în Anglia, pentru şase luni. Aveau şase luni. El aşteptă. Aceeaşi rigiditate de

fier, ca şi cum lumea era făcută din oţel, puse stăpânire pe ea. N-avea rost să-ţi îndrepţi glasul trupului spre monumentul ăsta de fier forjat.

Imaginaţia ei se adaptă imediat situaţiei.

— Ai un angajament în India? îl întrebă.

— Da, şi-am exact şase luni până atunci.

— Te bucuri că te duci acolo?

— Cred că da. Au o viaţă socială intensă… vânătoare, polo… cai buni… muncă, slavă Domnului!

Ieşiră în stradă.

— Ce-ai vrea să facem? întrebă el. Ce *putem* face?

Era o seară întunecoasă de martie. Bătea vântul.

— N-avem ce să facem, răspunse ea.

Ăsta era răspunsul pe care-l aştepta şi el.

— Hai să ne plimbăm atunci. Pe unde s-o luăm? întrebă el.

— Să mergem spre râu, propuse ea timidă.

Merseră alături. El o trase lângă el cu patimă subtilă, puternică, dar care nu voia să iasă la lumină, ca şi cum cei doi aveau o înţelegere secretă care ţinea numai în bezna cea mai neagră. Bezna cea mai neagră era universul lor.

— E ca-nainte, spuse ea.

Şi totuşi nu era câtuşi de puţin ca înainte. Cu toate astea, inima lui bătea la unison cu a ei. Amândoi aveau aceleaşi gânduri.

— Ştiam c-o să vin înapoi, spuse el în cele din urmă.

Pe ea o trecură fiorii.

— M-ai iubit mereu? îl întrebă.

— A trebuit să mă-ntorc la tine, spuse el ca hipnotizat. Te vedeam mereu în tot ce făceam.

Ea tăcea, triumfătoare, precum destinul.

— Te-am iubit, spuse ea, mereu.

El o trase mai aproape de el şi merseră mai departe în tăcere.

Deodată Ur sula se-ntoarse spre el şi-l prinse strâns cu mâini ca de oţel.

— Mă iubeşti? îl întrebă ea chinuită.

— Da, răspunse el cu o voce ciudată ce parcă nu era

a lui. Da, te iubesc.

El părea bezna vie care o cuprinsese, ea era în îmbrăţişarea beznei atotputernice. El o ţinea ca-ntr-un ţarc, dar blând, nespus de blând, cu blândeţea. neostoită a destinului, cu blândeţea necontenită a fecundităţii. Ea tremura, tremura ca o coardă întinsă, pe care o loveşti ca să vibreze. Dar el o ţinea tot timpul, blând, fără sfârşit precum întunericul care-o învăluise, omniprezent precum noaptea. O sărută şi ea se cutremură ca şi cum ar fi distrus-o. Era toată numai beznă, fără voinţă, doar cu un rest de voinţă care aştepta să i se dea ceva.

El o sărută, cu sărutările lui blânde, învăluitoare, şi ea-i răspundea cu totul, mintea şi sufletul ei hoinărind departe. Beznă lângă beznă, ea stătea strâns lipită de el, se-iugropa în curgerea blândă a sărutărilor lui, se-ngropa până ce-ajungea la izvorul şi miezul sărutului lui, acoperită şi-nvăluită toată în curgerea caldă şi fecundă a sărutului lui, care trecea peste ea, o acoperea, curgea până spre ultima fibră din trupul ei, aşa că erau amândoi un fluviu, fecuditatea întunecată. Se ţinea strâns de miezul din el, deschizându-i cu buzele însuşi izvorul fără de sfârşit din el.

Şi mergând mai departe, ajunseră la un stejar mare.

— Hai să stăm jos, spuse el.

El se-ntoarse, o sărută şi ea aşteptă mai departe. Durerea ei era durerea pe care şi-o dorise, chinul ei era chinul pe care şi-l dorise. Era prinsă în încurcătura puternică şi vibrândă a nopţii. Bărbatul, ce era bărbatul? O vibraţie puternică şi întunecată care-o cuprinsese în mrejele ei. Ea trecu mai departe, pe aripile unui vânt întunecat, în bezna paradisului, în nemurirea originară. Intră pe câmpiile acoperite de beznă ale nemuririi.

Când se ridică, Ursula se simţi ciudat de liberă şi puternică. Nu se simţea deloc ruşinată. Şi de ce să-i fie ruşine? El mergea alături de ea, bărbatul care fusese cu ea. Se dăduseră unul altuia. Unde ajunseseră, nu ştia. Dar se simţea de parcă şi-ar fi schimbat firea. Era acum în locul etern şi neschimbător în care se-avântaseră împreună.

Ursula mergea ca de obicei la colegiu, numai ca să-şi

mascheze viaţa interioară, puternică şi întunecată. Mergea dimineaţa la colegiu şi stătea la ore, transportată şi deschisă ca o floare.

Îşi petrecea serile cu el, fie la hotel, fie la ţară. Acasă spunea că stă seara să înveţe pentru examen. Dar nici nu-i păsa de învăţat.

Amândoi erau fericiţi. Tot ce voiau era să fie numai ei doi, să-şi aparţină unul altuia.

— Cred c-ar trebui să ne căsătorim, spuse el gânditor, urmărindu-i chipul pe care se citea uimirea.

— Nu cred că vreau să mă mărit cu tine, spuse ea cu fruntea înnegurată.

Răspunsul ei îl cam zgândări un pic.

— De ce? întrebă el.

— Hai să vorbim mai târziu despre asta, vrei? spuse ea.

Era supărat, dar o iubea cu pasiune.

— Parcă nici n-ai avea faţă; parc-ai fi toată ’numai bot, spuse el.

— Zău? făcu ea simţind că ia foc.

Credea că scăpase, dar el se-ntorsese, nu era mulţumit.

— De ce, întrebă el, de ce nu vrei să te măriţi cu mine?

— Nu vreau să fiu şi cu alţi oameni pe lângă mine, spuse ea. Vreau să fiu ca acum. O să-ţi spun dacă mă răzgândesc.

— Bine, zise el.

Mai târziu îi scrise o scrisoare.

„Mă tot gândesc că trebuie să ne căsătorim în curând. În India o să am bani mai mulţi, aşa că o să putem să ne descurcăm. Sau, dacă nu vrei să mergi în India, bănuiesc c-aş putea rămâne aici, în Anglia. Dar cred c-o să-ţi placă India. Ai să-nveţi să călăreşti şi-ai să cunoşti o mulţime de oameni acolo. Dacă stai să-ţi dai examenele, ne-am putea căsători imediat după aceea. O să-i scriu tatălui tău cum primesc veşti de la tine…”

Şi continuă în felul ăsta. De-ar putea s-o aibă lângă

el! Tot ce-şi dorea acum era să se-nsoare, ca să fie sigur de ea. Totuşi era mereu fără speranţă, rece, fără emoţii sau legături cu lumea, era ca mort.

Ursula se duse hotărâtă la Beldover. Îl iubea pe Skrebensky, asta era clar. Dar mai departe n-o să meargă.

Îi citi scrisoarea, lungă şi obsedată, despre căsătorie şi plecarea în India, fără să se lase impresionată. Nici nu luă în seamă ce spunea el despre căsătorie. N-o interesa problema asta. În cea mai mare parte din scrisoare, i se părea ei, el vorbea mult şi fără sens.

Îi răspunse cu plăcere şi multă uşurinţă. Rareori scria scrisori lungi.

„Ideea cu India e nemaipomenită. Mă şi văd călare pe un elefant alb care merge agale printre şiruri de băştinaşi plecaţi până la pământ. Dar nu ştiu dacă tata o să mă lase să plec. Trebuie să vedem.

Trăiesc tot cu amintirea timpului minunat pe care l-am petrecut împreună.

Te iubesc foarte mult. Îţi iubesc trupul. E atât de frumos! îmi pare. bine că nu umbli dezbrăcat, căci, altfel, femeile s-ar îndrăgosti toate de tine. Sunt foarte geloasă pe trupul tău. îl iubesc aşa de mult”.

Scrisoarea îl mulţumi mai mult sau mai puţin. Dar pe zi ce trecea, Skrebensky părea mai aproape de nefiinţă.

El n-a mai putut venit la Nottingham până la sfârşitul lui aprilie. Atunci a convins-o să meargă ea cu el, la sfârşit de săptămână, la un prieten, lângă Oxforçi. Se logodiseră, îi scrisese tatălui ei „şi treaba era-aranjată, îi cumpără un inel cu smarald, de care era foarte mândră.

Ai ei erau cam distanţi faţă de ea, de parcă îi şi părăsise. O lăsau foarte mult într-ale ei.

Merse cu el şi stătură trei zile lângă Oxford. A fost minunat şi ea s-a simţit fericită.

Examenul final era în mijlocul verii. Ţinea foarte mult să-l dea, deşi îşi neglijase studiile în ultimele luni. Şi el voia ca ea să dea examenul. Atunci, îşi zicea el, o să fie mulţumită. Spera în secret că o să pice la examen şi pe urmă o să fie şi mai bucuroasă că e lângă el.

Săptămână Rusaliilor cădea chiar înainte de examen. Ursula îşi luă câteva zile de vacanţă. Dorothy îşi luase moştenirea în primire şi-avea o vilă în Sussex. Îi invită la ea.

Se duseră la Dorothy. Aici puteau să facă ce le dorea inima. Ursula tânjea nespus să meargă pe culmea dealurilor ca să admire peisajul.

Se întoarseră la Nottingham căci se apropia examenul. Ea trebuia să se ducă la Londra. Dar n-o să stea cu el la hotel, ci la o mică pensiune lângă British Museum.

Seara, când ea termină cu examenul practic, merseră să ia masa la unul din hotelurile de pe malul Tamisei, lângă Richmond.

— Când ne căsătorim? întrebă el simplu şi liniştit ca şi cum era o chestiune de confort.

Ea se uita la bărcile de pe Tamisa. Lui începu să i se pună un nod în gât.

— Nu ştiu, spuse ea.

El simţi o gheară de fier înroşit care i se-nfipse în gât.

— Cum adică nu ştii? Nu vrei să te măriţi? o întrebă el.

Ea întoarse capul încet, cu o uimire de copil pe faţă, fără expresie fiindcă încerca să se gândească, şi se uită la el. Nici nu-l vedea fiindcă era preocupată. Nu prea ştia ce să-i spună.

— Nu cred că vreau să mă mărit, spuse ea, şi privirea ei naivă şi uimită se opri un moment asupra lui, apoi se îndreptă în altă parte.

— Vrei să spui că niciodată sau nu încă? întrebă el.

Simţea şi mai tare nodul în gât. Avea faţa trasă ca şi cum ar fi stat cu ştreangul de gât.

— Niciodată, zise ea de undeva, de departe.

O urmări pierdut câteva' clipe. Apoi, din gât, îi ieşi un sunet ciudat. Ea tresări, îşi veni în fire şi se uită la el îngrozită. El făcu o mişcare stranie cu capul, îşi repezi bărbia în piept, sunetul acela ciudat, ca de sughiţ, se auzi din nou, faţa i se contorsionă şi începu să plângă ca şi cum se rupsese ceva în el.

— Tony, te rog, nu, spuse ea, tresărind.

Luară un taxi şi merseră în Hyde Park. Fanfara cânta încă şi parcul era plin de lume. Ascultară muzica ce venea în valuri, apoi se duseră în o-un colţ mai întunecat şi se-aşezară pe o bancă, stând mână-n mână.

În cele din urmă, rupând tăcerea, ea-l întrebă mirată:

— Ce te-a jignit aşa de tare?

În clipa aia chiar nu ştia, era sinceră.

— Când mi-ai spus că nu vrei să te măriţi niciodată cu mine, răspunse el simplu ca un copil.

— Da' de ce te-a jignit aşa de tare? spuse ea. Nu trebuie să iei în serios tot ce spun eu.

— Nu ştiu… n-am vrut, spuse el încurcat şi copleşit de ruşine.

Ea-i luă mâna şi i-o strânse cu căldură. Stăteau unul lângă altul şi se uitau cum trec soldaţii cu iubitele, cum sute de lumini trec pe lângă parc.

— N-am ştiut că ţii aşa de mult, spuse Ursula, umilită şi ea.

— Nu, spuse el, n-am mai putut să mă abţin. Da' ţin… mai mult ca la orice pe lume…

Vocea lui era atât de egală şi fără culoare c-o făcu pe Ursula să-ncremenească de frică.

— Dragul meu! spuse ea trăgându-se mai aproape de el.

Dar o spunea din frică, nu din dragoste.

— De nimic nu-mi pasă mai mult pe lumea asta… de nimic… nici în viaţă, nici în moarte, spuse el cu aceeaşi voce constantă, fără culoare, vocea adevărurilor esenţiale.

— Decât de ce? întrebă ea murmurat.

— Decât de tine… să fii cu mine…

O cuprinse frica din nou. O să se lase cucerită de asta? Se făcu mică lângă el, foarte aproape de el. Stăteau amândoi mişcaţi, ascultând cum bate inima oraşului, ascultând murmurele îndrăgostiţilor care treceau pe-acolo, ascultând paşii soldaţilor.

Ea se cutremură.

— Ţi-e frjg? o întrebă el.

— Un pic.

— Să mergem să mâncăm ceva.

Acum era liniştit. Parcă avea asupra ei o putere ciudată şi rece.

Intrară într-un restaurant. Dar privirea lui rămăsese tot pierdută.

— Nu mă lăsa singur noaptea asta, spuse el în cele din urmă, implorând-o din priviri.

El era straniu şi impersonal. Ei îi era frică.

— Dar ai mei, zise ea cu tremur în glas.

— O să le explic… Ştiu că suntem logodiţi.

Ea rămase palidă şi fără grai. El aşteptă.

— Mergem? spuse el.

— Unde?

— La un hotel.

Inima Ursulei era plină de înverşunare. Fără să-i răspundă, se ridică în semn că acceptă. Dar era rece şi ireală. Şi nu putea să-l refuze. Era ca destinul, un destin pe care nu-l voia.

A doua zi se duse din nou acasă. Dar de data asta merse şi el cu ea. Voia să stea în preajma ei. Voia s-o convingă să se mărite cu el. Era deja iulie şi la începutul lui septembrie el trebuia să se-mbarce pentru India. Nu suporta să se gândească c-o să meargă singur. Trebuia să vină şi ea cu el. Nervos, stătea tot timpul pe lângă ea.

Examenul se terminase şi anii de studiu la colegiu se terminaseră şi ei. Acuma-i rămânea să se mărite sau să-nceapă din nou să lucreze. Nu ceru niciun post. Toţi traseră concluzia c-o să se mărite. India o ispitea, ţara aia ciudată, ciudată. Dar când se gândea la Calcutta, Bombay sau Simla şi la europenii de-acolo, India nu i se părea mai atrăgătoare decât Nottingham.

Căzuse la examen. A fost pentru ea o lovitură care i-a făcut sufletul ca de piatră.

— N-are nicio importanţă, spuse el. Ce dacă eşti sau nu *bachelor of arts* la Universitatea din Londra? Ce-ai învăţat ţi-a rămas în cap şi, dacă eşti doamna Skrebensky, titlul ăsta universitar n-are nicio valoare.

În loc s-o consoleze, vorbele lui o îndârjiră şi mai tare. Ursula se ridicase împotriva propriului ei destin. Depindea de ea să aleagă între a fi doamna Skrebensky, chiar baroana Skrebensky, soţia unui locotenent din trupele regale de geniu, care trăia la un loc cu europenii din India, sau Ursula Brangwen, fată bătrână, profesoară.

Ar fi făcut orice numai să nu intre din nou în învăţământ. Detesta sclavia asta din tot sufletul. Şi totuşi, când se gândea să se mărite şi să trăiască cu Skrebensky printre europenii din India, sufletul i se-nchidea şi nu-l mai putea impresiona nimic.

Skrebensky aştepta, ea aştepta, toată lumea aştepta hotărârea ei. Pe de altă parte, când s-a-ntâlnit cu Dorothy şi a discutat problema, şi-a dat seama c-o să se mărite cu el imediat, ca o dezicere vehementă de la părerile lui Dorothy, pe care şi ea le susţinuse până atunci.

Aşa că, temându-se de ea însăşi, Ursula se hotărî să se mărite cu Skrebensky.

El era foarte ocupat cu pregătirile pentru plecare. Trebuia să-şi vadă rudele şi să ia legătura cu oamenii de afaceri. Acum era aproape sigur de Ursula. Se pare că fata cedase. Iar el parcă deveni iar un om important şi sigur pe el.

Era la începutul lui august. Skrebensky avea un grup de prieteni care jucau tenis, golf şi făceau întreceri de autortnobile şi bărci cu moter. Mătuşa lui, o doamnă de vază în societate, îi invitase pe toţi să petreacă o săptă-4 mină într-un bungalou pe malul mării, în Lincolnshire. Ursulă era şi ea invitată alături de ceilalţi.

Se duse fără prea multă tragere de inimă. Nunta era fixată pe 28 ale lunii, iar pe 5 septembrie aveau să se îmbarce pentru India. În subconştient Ursula ştia clar un lucru: că n-o să se-mbarce niciodată pentru India.

Întrucât erau îndrăgostiţi, aveau voie să stea singuri cât le dorea inima.

Într-o seară, după cină, se duseră pe malul mării.

Ea stătea pe marginea apei, pe marginea trupului solid şi strălucitor al mării, iar valurile îi în mgâiau

picioarele.

— Vreau să plec, strigă ea cu glas puternic, dominator. Vreau să plec.

El îi văzu chipul sub razele lunii. Avea luciri de metal. Şi auzi vocea metalică, răsunătoare, ca glasul unei harpii care-i vorbea lui.

Ea o porni nebună pe marginea apei, ca posedată de spirite rele. El merse după ea. Văzu spumă valurilor, urmată de vârtejul strălucitor făcut de picioarele şi gleznele ei, o văzu întinzându-şi braţele ca nişte aripi ca să-şi ţină echilibrul şi se-aştepta s-o vadă-n orice clipă intrând în mare, îmbrăcată cum era, şi pornind înot spre larg.

Dar ea seântoarse şi veni spre el.

— Vreau să plec, strică ea din nou cu glas ascuţit şi aspru precum strigătul pescăruşilor.

— Unde? întrebă el.

— Nu ştiu.

Îl prinse de mână, îl ţinu strâns, ca pe-un captiv, şi merse puţin cu el pe malul apei care te-ameţea şi te orbea cu strălucirea ei.

Apoi, în explozia de lumină, îl prinse strâns, ca şi cum ar fi căpătat dintr-odată puteri distrugătoare, îşi încolăci braţele pe lângă el şi-l strânse şi mai tare, în vreme ce gura ei căuta gura lui într-un sărut puternic, distrugător, tot mai puternic, până când trupul – lui se lăsă molatic în strânsoare şi inima i se făcu mică de frica sărutului sălbatic al harpiei cu clonţ de fier. Apa mângâie din nou picioarele femeii, dar ea nici nu băgă de seamă. Parcă nu era conştientă de nimic, parcă-şi împingea clonţul de fier ca să ajungă la inima lui. Apoi, în sf + reit, se trase deoparte şi se uită la el, stătu şi se uită la el. Skrebensky ştia ce voia ea. O luă de mină şi merseră pe plajă spre dunele de nisip. Ea mergea tăcută. El se simţea de parcă trebuia să treacă printr-un calvar, al vieţii sau al morţii. O duse într-un loc întunecos.

— Nu, vino-aici, spuse ea ieşind din beznă sub clar de lună.

Se-ntinse şi rămase nemişcată, privind spre lună cu ochii larg deschişi. El veni direct spre ea, fără alte pregătiri. Ea-l ţinu lipit de pieptul ei, într-o încleştare groaznică. Lupta, zbaterea pentru împlinire era înspăimântătoare. Dură până când deveni ca un chin pentru el, până când el rămase aproape fără suflare, până când se dădu bătut, ca mort, şi rămase-ntins cu faţa îngropată, o parte-n părul ei, o parte în nisip, nemişcat, ca şi cum avea să rămână aşa pentru veşnicie, ascuns în întuneric, îngropat, numai îngropat; voia să fie îngropat în beznă dum – nezeiască, atâta doar şi nimic mai mult.

Parcă leşinase. Trecu mult până-şi veni în fire. Simţea mişcarea ciudată a pieptului ei. Se uită spre ea. Faţa ei era ca o icoană sub razele lunii, cu ochii larg deschişi, împietriţi. Dar din ochi i se rostogoli încet o lacrimă, care i se scurse pe obraz, strălucind ca o nestemată în lumina lunii.

El avea senzaţia că-i implântă cineva un cuţit în trupul deja mort. Ridică capul şi se uită încordat, câteva clipe, la faţa neschimbată şi dură ca metalul sub clar de lună, la ochii care priveau în gol şi nu vedeau nimic, în care lacrimile se-adunau încet, tremurau de-atâta strălucire, apoi izbucneau, dădeau pe dinafară şi se rostogoleau pe nisip, în beznă, lacrimi grele de lumina lunii.

Se trase încet în lături ca speriat. Ea nu se mişca. O privi, zăcea tot acolo. Oare putea el s-o ia la goană, să plece? Se întoarse, văzu plaja deschisă în faţa lui şi 0 luă la fugă, departe, tot mai departe de silueta. Înfricoşătoare care stătea întinsă sub razele lunii, cu lacrimile ce se-adunau şi-o porneau să străbată chipul etern şi nemişcat.

Simţea că, dac-au să se mai întâlnească vreodată, ea o să-i – sfărâme trupul, o să-l radă de pe faţa pământului. Şi totuşi era îndrăgostit de trupul lui viu… Hoinări multă, multă vreme, până când i se-ntunecă mintea, pierdut de-atâta oboseală. Apoise-ncolăci în bezna cea mai adâncă, sub iarba de mare, şi rămase acolo fără cunoştinţă.

Ea se trezi treptat din agonie, deşi fiecare mişcare

era o împunsătură dureroasă. Îşi ridică trupul mort de pe nisip şi reuşi până la urmă să stea în picioare. Nu mai vedea nici luna, nici marea. Totul dispăruse. Se târî spre casă, spre odaia ei, şi rămase acolo ca o grămadă inertă.

Dimineaţa îi aduse din nou viaţa de suprafaţă. Dar în ea totul era rece, mort, inert. Skrebensky îşi făcu apariţia la micul dejun. Era alb la faţă şi şters. Nu se uitară unul la altul şi nici nu-şi vorbiră. În afară de lucrurile obişnuite şi banale, rămaseră despărţiţi şi nu-şi vorbiră de ce-o să fie între ei în cele două zile cât mai aveau de stat. Erau ca doi morţi care nu-ndrăzneau nici să se recunoască, nici să se uite unul la altul.

Apoi ea – şi făcu bagajul şi se-mbrăcă. Plecau mai mulţi cu acelaşi tren. El n-o să aibă ocazia să-i vorbească.

Skrebensky bătu la uşă în ultima clipă. Ea era în picioare, cu umbrela în mină. El închise uşa. Nu ştia ce să spună”.

— Ai terminat cu mine? întrebă el în cele din urmă, ridicându-şi capul.

— Nu eu, spuse ea. Tu ai terminat cu mine. Fiecare din noi a terminat cu celălalt.

Se uită la ea, la faţa ei ascunsă, pe care o credea aşa de crudă. Ştia că n-o să mai poată s-o atingă niciodată. Voinţa lui era sfărâmată, dar el, fără vlagă, se-atârnase de viaţa din trupul lui.

— Dar ce-am făcut? întrebă el pe un ton cam plângăreţ.

— Nu ştiu, spuse ea cu acelaşi glas lipsit de simţire. S-a terminat. A fost un eşec.

El rămase tăcut. Vorbele îl ardeau încă pe dinăuntru.

— Sunt eu de vină? spuse el, uitându-se totuşi la ea, provocând-o să dea ultima lovitură.

— N-ai fi putut… începu ea, dar renunţă.

El se-ntoarse de frică să nu mai audă şi altceva. Ea începu să-şi adune valiza, batista, umbrela. Trebuia să plece. El o aştepta să plece.

Trăsura veni şi Ursula plecă odată, cu ceilalţi. Când o pierdu din ochi, se simţi uşurat, inundat de o banalitate

plăcută. Într-o clipă totul se şterse. Toată ziua a fost drăguţ şi sociabil ca un copil. Se mira şi el că viaţă poate fi atât de frumoasă. Era mai bine decât înainte. Ce simplu a fost să scape de Ursula! Cât de prietenoase şi simple i se păreau toate! Ce lucru necurat încercase ea să-i bage pe „gât?

Dar noaptea nu-ndrăzni să stea singur. Colegul lui de cameră plecase şi ceasurile de întuneric îl chinuiră cumplit. Se uită la fereastră îngrozit. Când o să scape de bezna asta oribilă? Încordându-şi nervii. Îndură. Adormi odată cu zorile.

Nu se mai gândea la ea deloc. Numai groaza ceasurilor de noapte creştea şi-l obseda ca o manie. Dormea cu intermitenţe, trezindu-se mereu în chinuri. Frica îl rodea pe dinăuntru.

Avea un plan: să se culce foarte târziu, să bea cu alţii până la unu sau unu şi jumătate noaptea, apoi să fure trei ore de somn, de uitare. La 5 era lumină. Dar simţea că aproape-şi pierde minţile dacă deschidea ochii şi era încă întuneric.

Ziua era foarte bine, era tot timpul ocupat cu lucrurile de moment, ţinându-se strâns de prezentul banal, care i se părea mare şi mulţumitor. Oricât de lipsite de importanţă şi inutile ar fi fost lucrurile pe care le făcea, li se dedica cu totul şi se simţea normal şi împlinit. Era mereu activ, vesel, încântător şi banal. Numai că se temea de bezna şi tăcerea camerei lui, când bezna îl provoca să se gândească la suflet. Atunci simţea că înnebuneşte ca şi când se gândea la Ursula. El n-avea suflet şi nici trecut. Nu se mai gândi deloc la Ursula şi nu-i dădu niciun semn de viaţă. Ea era bezna, provocarea, groaza. Îşi îndreptă atenţia spre lucrurile apropiate. Voia să se-nsoare cât mai curând, să se apere de beznă, de provocarea sufletului. O să se-nsoare cu fata colonelului. Repede, fără să ezite, urmărit de obsesia pe care o avea de a fi activ, îi scrise fetei că a rupt logodna (fusese o nebunie trecătoare, pe care acum, că trecuse, o înţelegea mai puţin decât alţii) şi că ar vrea s-o vadă curând pe draga lui prietenă. N-o să fie liniştit până nu primeşte-un răspuns.

Primi un răspuns cam mirat din partea fetei, care spunea că e bucuroasă să-l vadă. Stătea la o mătuşă de-a ei. El se duse imediat şi o ceru în căsătorie chiar din prima seară. Cererea a fost acceptată. Făcură nunta repede, în două săptămâni. Ursulei nu-i spuse nimeni nimic despre evenimentul cu pricina. Peste o săptămână Skrebensky se îmbarcă cu proaspăta lui soţie pentru India.

Copiâoiul XVI

CERCL BEE!

Ursula se duse acasă la Beldover, palidă, întunecată, închisă-n ea… Abia dacă putea să scoată vreo vorbă sau să observe ceva. Parcă îngheţase-n ea toată energia. Ai ei o întrebară ce se-ntâmplase. Le spuse că rupsese logodna cu Skrebensky. Ei se mâniară, dar ea nu mai simţea nimic.

Săptămânile se târau apatice. El probabil era-n drum spre India. Pe ea de-abia dacă o interesa. Era inertă, fără niciun pic de putere şi nu-i păsa de nimic.

Deodată simţi un şoc atât de violent că era cât pe-aici să cadă din picioare. Era însărcinată? Fusese-atât de lovită de durerea ei şi-a lui că nici măcar nu se gândise la aşa ceva. Acuma gândul ăsta o cuprinse ca o vâlvătaie. Era însărcinată?

În primele clipe arzătoare de uimire, nu ştia ce simte. Era ca legată de rug. Flăcările o învăluiau şi-o mistuiau. Dar flăcările erau binefăcătoare. Parc-o istoveau şi-o făceau să-şi găsească odihna. Nu ştia ce simte în inimă şi pântece. Era un fel de leşin.

Apoi piatra de pe inimă începu s-o apese tot mai tare. Ce se-ntâmpla cu ea? O să nască? Să aibă un copil? Pentru ce?

I se făcu pielea ca de găină, dar suferinţa era în suflet. Copilul ăsta părea ca o pecete pusă pe propria ei nimicnicie. Şi totuşi trupul i se bucură că era însărcinată. Începu să se gândească să-i scrie lui Skrebensky că o să plece la el, o să se mărite cu el şi-o să-i fie pur şi simplu o nevastă bună. Ce conta eul, forma de viaţă? Conta numai viaţa de azi pe mâine, minunata existenţă a trupului, bogată, liniştită, împlinită, pentru care nu există niciun

dincolo, fără alte necazuri, fără alte complicaţii. Greşise, fusese arogantă şi rea, vrusese acel altceva, acea libertate fantastică, acea desăvârşire iluzorie şi plină de îngâmfare pe care crezuse că nu poate s-o aibă cu Skrebensky. Cine era ea să-şi dorească împlinirea fantastică în viaţă? Nu-i ajungea că avea bărbatul ei, copiii ei şi locul ei sub soare? Nu-i ajungea aşa cum îi ajunsese maică-sii? O să se mărite, o să-şi iubească bărbatul şi-o să-şi ocupe locul sub soare. Nimic mai mult. Ăsta era idealul.

Deodată o văzu pe maică-sa în lumina ei adevărată. Mama ei era o femeie simplă şi cinstită până-n fundul sufletului. Luase viaţa care i-a fost dată. În îngâmfarea ei arogantă, nu ţinuse neapărat să creeze o viaţă care să i se potrivească ca o mănuşă. Mama ei avea dreptate, mare dreptate, iar ea, Ursula, fusese falsă, îngâmfată, bună de aruncat la gunoi.

Umilinţa cea mare o învălui cu totul şi în umilinţa asta îşi făcu loc un soi de linişte înrobită. Se lăsă în braţele robiei, îi plăcea robia, ea zicea că e linişte. În starea asta, se aşeză să-i scrie lui Skrebensky.

„De când m-ai părăsit, am suferit enorm şi-aşa mi-am venit în fire. Nu pot să-ţi spun cât mă mustră conştiinţa pentru răutatea şi perversitatea mea. Mi-a fost dat să te iubesc şi să-ţi primesc iubirea. Dar în loc să iau ce mi-a dat Dumnezeu, mulţumindu-i şi târându-mă în genunchi în faţa Lui, mi-a trebuit luna de pe cer, am vrut s-o iau ca să fie numai a mea. Fiindcă n-am putut, totul s-a dus de râpă.

Nu ştiu dacă mă poţi ierta vreodată. Mor de ruşine când mă gândesc cum m-am purtat cu tine ultima oară şi nu ştiu dacă am să pot îndura să te privesc cândva din nou în ochi. Într-adevăr, cel mai bun lucru ar fi să mor şi să-mi îngrop aiurelile pentru veşnicie. Dar mi-am dat seama că sunt însărcinată, aşa că nici vorbă de moarte.

E copilul tău şi pentru asta mă prosternez şi-mi dau tot trupul spre binele lui, fără să mă gândesc la moarte care, încă o dată, e mai mult îngâmfare. Aşadar, fiindcă m-ai iubit cândva şi fiindcă pruncul ăsta e al tău, te rog să mă primeşti înapoi. Dacă-mi telegrafiezi un singur cuvânt, o să

vin la tine cât pot de repede. Jur să-ţi fiu o soţie credincioasă şi să te slujesc în toate cele. Căci acum nu pot decât să mă urăsc pe mine şi prostia mea plină de îngâmfare. Te iubesc, te iubesc şi numai când mă gândesc la tine; eşti aşa de firesc şi decent în toate, în vreme ce eu am fost atât de prefăcută. Odată ce-am s-ajung la tine, n-am să-ţi cer altceva decât să stau sub pavăza ta toată viaţa…”

Scrise scrisoarea asta, vorbă cu vorbă, ca izvorâtă din adâncul inimii ei sincere. Simţea acum, acum că-ajunsese în străfundurile sufletului ei. Ăsta era eul ei adevărat, de-a pururi. Cu acest zapis o s-apară în faţa Domnului la Judecata de apoi.

Căci ce trebuie să facă o femeie decât să se supună? Pentru ce era bună carnea ei decât ca să nască prunci, iar puterea ei pentru copiii şi bărbatul ei, zămislitorul de viaţă? Şi ea tot femeie era.

Trimise scrisoarea la clubul din care făcea el parte, ca să i-o expedieze la Calcutta. O s-o primească după ce soseşte în India, cam la trei săptămâni. În vreo lună el o să-i trimită vorbă. Atunci o să plece şi ea.

Era sigură de el. Se gândea numai să-şi pregătească hainele şi să trăiască în linişte şi pace până va veni timpul să i se alăture din nou şi să-şi încheie istoria pentru totdeauna. Pacea domni ca un calm nefiresc multă vreme. Totuşi simţea că se-adună în ea o nelinişte, un tumult care-avea să spargă într-o zi zăgazurile. Încercă să se-ndepărteze de asta. Dorea să primească veşti de la Skrebensky, ca răspuns la scrisoarea ei, ca să-şi definitiveze drumul în viaţă, ca să-nceapă să-şi împlinească destinul. Inactivitatea asta o făcea să cadă pradă schimbării potrivnice de care se temea.

Curios cât de puţin îi păsa că nu-i scrisese el primul. Era de-ajuns că ea-i trimisese scrisoarea. O să primească răspunsul pe care-l cerea şi cu asta, basta.

Într-o după-amiază de la începutul lui octombrie, simţind că fierbe şi e gata să-şi iasă din minţi, Ursula se furişă afară în ploaie să se mai dezmorţească puţin, căci

pereţii casei parc-o făceau să se sufoce. Totul era ud şi părăsit, casele murdare străluceau într-un roşu stins, casele din bârne parcă luaseră foc, stacojii, sub plăcile de ardezie de un mov bătând în negru. Ursula o porni spre Willey Green. Ridică capul şi merse repede, văzând cum trece lumina peste valea puţin adâncă, văzând mina şi norii ei de abur trecându-i prin faţa ochilor ca o apariţie strălucitoare învăluită-n întuneric, trecând departe în haosul ploii. Apoi vălurilese-nchiseră la loc. Era bucuroasă de liniştea şi intimitatea pe care i le dădea ploaia.

Mergând spre pădure, văzu strălucirea palidă a râului Willey prin norul de dedesubt. Merse pe locul deschis unde tufele de păducel parcă se lăsau duse de vânt. Totul era splendid, liber şi haotic.

Totuşi o luă grăbită spre pădure ca să se adăpostească. Acolo, bubuiturile puternice de deasupra o făcură să vibreze şi-o încercuiră, trunchiuri de copaci cuprindeau arcul zgomotului înspăimântător, mii de trunchiuri de copaci, enormi şi brăzdaţi cu negru de la scurgerea apei, împlântaţi ca nişte stâlpi drepţi între mugetul de deasupra şi cercul învârtejit de dedesubt. Se strecură printre trunchiuri, speriată de ele. Puteau să cadă şi s-o încarcereze cum trecea prin tăcerea lor solemnă.

Aşa că-şi luă zborul cu iluzia că n-o vede nimeni. Se simţea ca o pasăre care-a intrat pe fereastră în camera unde războinicii stau la masă şi-şi pregătesc planul de atac. Trecu grăbită printre rândurile lor solemne şi bubuitoare, crezând că n-a văzut-o nimeni, până când, cu inima bătând să-i sară din piept, ieşi pe fereastră şi zbură departe pe pajiştea verde şi mustind de apă. Trecu peste păşune şi văzu faldurile mari ale ploii unduind şi fluturând alene pe deasupra. Era udă până la piele şi departe de casă, învăluită-n ploaie şi-n priveliştea unduitoare. Trebuia s-o ia-napoi prin toată legănarea asta, s-ajungă din nou-la stabilitate şi siguranţă.

Singură cum era, o luă de-a dreptul prin sălbăticie ca să se-ntoarcă acasă. Cărarea era o adâncitură îngustă prin smocurile înalte de iarnă pălită; era un pic mai lată decât i-

ar fi trebuit unui iepure. Aşa c-o porni repede înainte, atentă la mers, plutind ca o pasăre pe aripile vântului, fără niciun gând, concentrată doar asupra mişcării. Dar când trecea prin locul gol şi mlăştinos, simţi cum semincioara de frică din inima ei începe să încolţească.

Ca din senin îşi dădu seama că era altceva. Nişte cai se zăreau prin ploaie, dar nu erau încă aproape. Dar o să fie în curând aproape. Merse mai departe pe cărare, fără putinţă de întoarcere. Caii erau la adăpostul unui pâlc de copaci dincolo de ea, deasupra ei. Îşi continuă drumul cu capul plecat. Nu voia să-şi ridice privirea spre ei. Nu voia să ştie unde sunt. Merse mai departe pe cărarea nebătută de paşii omului.

Ştia c-o apasă ceva pe suflet. Era apăsarea cailor. Dar o să-i ocolească. O să suporte apăsarea cu răbdare şi-aşa o să scape. O să meargă înainte, tot înainte şi-o să treacă de ei.

Pe neaşteptate greutatea prinse s-o apese mai tare şi inima ise-ncordă ca să reziste. Respira greu. Dar suporta greutatea. Fără să se uite, ştia că se-apropiau – caii. Unde erau? Auzea bufniturile copitelor grele pe pământ. Ce se-apropia de ea, ce-o apăsa aşa de tare pe inimă? Nu ştia şi nici nu voia să se uite.

Şi totuşi drumul i-era închis. Caii n-o lăsau să treacă. Ştia că se adunaseră pe un pod de buşteni, deasupra stăvilarului năpădit de rogoz, un punct întunecat, apăsător, cumplit de apăsător. Şi totuşi picioarele o duceau înainte. O să se repeadă la ea, o să năvălească. Picioarele o duceau înainte. Nervii i se încordară din ce în ce mai mult, venele i se umflară gata să plesnească, sângele i se înfierbânta, toate trebuiau să se topească-n ea şi ea trebuia să moară.

Dar caii năvăliseră. Într-o străfulgerare le simţi mişcarea trecând prin ea, tremurul, încordarea şi zvârcolirea flancurilor lor puternice când năvăliră şi se apropiau.

Ştia că nu plecaseră, ştia că o mai aşteptau. Dar trecu peste podul de buşteni pe care tropăiseră şi care se zgâlţâise sub copitele lor, merse mai departe ştiind de

existenţa lor. Era conştientă de piepturile lor încleştate, prinse bine într-o strânsoare care nu slăbea niciodată, era conştientă de narile lor roşii, prin care ieşeau flăcări de-atâta suferinţă, şi de coapsele lor, aşa de rotunjite, aşa de puternice, pare zvâcneau, zvâcneau, zvâcneau să rupă strânsoarea ce le chinuia pieptul, zvâcnind întruna până când turbau, năpustindu-se în pereţii timpului şi neeliberându-se niciodată. Coapsele lor mari erau netede şi înnegrite de ploaie. Da' bezna şi ploaia nu puteau să stingă focul imens şi aprig închis în flancurile astea. Niciodată, în vecii vecilor.

Merse mai departe, apropiindu-se. Vedea izbucnirea luminoasă a copitelor, izbucnirea albăstruie care-nconjura scorbura beznei. Izbucnirea incandescentă, albăstruie a potcoavelor părea imensă, mare de tot, mare ca o aură de lumină în jurul întunericului dens al coapselor. Izbucnirea luminoasă a copitelor de sub flancurile puternice venea spre ea în cercuri.

O aşteptau din nou. Se strânseseră sub un stejar, lipindu-se unul de altul cu flancurile lor înspăimântătoare, oarbe, triumfătoare, şi aşteptau, aşteptau întruna. O aşteptau să se apropie. Parcă venind de departe, se apropia, mergând spre şirul de stejari rămuroşi, unde caii întunecaseră totul, strânşi unul în altul într-un singur rând.

Trebuia să se apropie. Ei o zbughiră în galop, făcând un cerc mare cp să n-o observe, şi veniră înapoi, tot în galop, pe panta dealului din spatele ei.

Erau în spatele ei. Drumul îi era deschis spre poarta din gardul înalt din apropiere, aşa că putea să intre în câmpul mai mic, semănat, şi aşa să iasă la drum şi în lumea organizată a omului. Drumu-i era deschis. O cuprinse un fel de moleşeală. Totuşi inima i se tupilase de frică, stătuse tupilată de frică tot timpul.

Deodată se clătină ca surprinsă de fulger. I se păru că se prăbuşeşte, dar se trezi că merge înainte împleticindu-se, cu paşi mici. O zgudui bubuitul copitelor care se-auzea în spatele ei, greutatea prinse s-o apese din nou, tot mai mult, până la jdispariţie. Ea nu putea să se

uite în jur şi caii veneau spre ea ca o armată de tunete.

Plini de cruzime, se răsuciră şi trecură vâjâind prin stânga ei. Văzu flancurile sălbatice trecând pe lângă ea, copitele mari, strălucitoare sfârtecând aerul în jurul ei şi, unul câte unul, caii trecură vuind, încordaţi, forţându-se din toate puterile.

Trecuseră de ea, fornăind şi îngrădindu-i mişşgrea. Slăbiră puţin din goana nebună şi? în galop, se ştiihşeră din nou la un loc, într-un colţ lângă poarta şi copaci] din faţa Ursulei.

— Se agitau, se mişcau neliniştiţi, lipiţi-y-şi unul de altul flancurile într-un singur corp, cu un sifigur scop. Stăteau în faţa ei şi-o înfruntau.

Inima i se făcuse cât un purice, aproape nici n-o mai simţea că bate. Ştia că n-are curajul să se-apropie. Flancurile lipite ale cailor învinseseră. Se mişcau neliniştiţi, o aşteptau căci se ştiau victorioşi. Se mişcau neliniştiţi, cu nelinştea pe care ţi-o dă aşteptarea triumfului. Inima aproape încetase să-i bată, picioarele i se muiaseră, ea însăşi avea consistenţa apei. Toată rezistenţa şi puterea bănuită era în trupul masiv şi unit al cailor.

Se clătină pe picioare şi-apoi se opri din mers. Era momentul de criză. Caii îşi mişcau flancurile neliniştiţi. Ea se uită în depărtare, pierdută. Pe stânga, 200 de iarzi mai în jos pe panta dealului, era gardul de arbuşti mari. Într-un loc era un stejar. Putea să se urce în copac şi să se dea jos pe partea cealaltă a gardului.

Tremurând din toate-ncheieturile, cu picioare ca de ceară, temându-se în fiecare clipă să nu cadă, începu să-şi croiască drum ca şi cum ar fi ocolit pe departe grupul de cai. Caii se mişcară ca unul singur spre ea. Ursula tremura ca în transă.

Apoi, deodată, cuprinsă de agonie, se repezi, se prinse cu mâinile de nodurile mari ale stejarului şi-începu să se urce. Trupu-i era slab, dar mâinile erau ca de oţel. Ştia că are putere. Se luptă din greu până se atârnă de o cracă mare. Ştia că şi caii o vedeau. Reuşi să pună bine piciorul pe cracă. Caii slăbeau zidul pe care-l făcuseră,

agitându-se, încercând să-şi dea seama de ce se-ntâmplă. Ea înainta cu greu spre partea cealaltă a copacului. Când o porniră-ntr-acolo, ea căzu grămadă de partea cealaltă a gardului.

Câteva clipe nu putu să se mişte. Apoi, prin gropile făcute de iepuri pe sub gard, văzu cum se agită copitele cailor. Nu putea să rabde. Se ridică şi-o porni în fugă de-a curmezişul câmpului. Caii o porniră în galop de-a lungul gardului, până în colţ, de unde nu mai puteau trece. I-a simţit înghesuiţi unii-n alţii tot timpul cât a alergat peste câmpul pustiu. Acuma erau aproape patetici. Numai voinţa o mai ţinea în picioare până când, tremurând toată, se căţără pe gard, pe sub un copac care se-aplecase spre iarba de pe drumul mare. Nu mai era bună de nimic, stătea nemişcată, rezemată de trunchiul copacului, căţărată pe gard.

Cum stătea acolo, timpul şi schimbările treceau pe lângă ea; ea zăcea întinsă pe fundul râului, ca o piatră, fără cunoştinţă, neschimbată şi neschimbătoare, în vreme ce totul se rostogolea la vale, lăsând-o pe ea acolo, o piatră odihnindu-se pe fundul albiei de râu, de neschimbat şi pasivă, scufundată dincolo de orice schimbare.

Stătu nemişcată multă vreme, rezemată de copac, în izolarea ei fără întoarcere. Trecură câţiva mineri, bocănind greoi pe drumul ud, vorbind tare, cu capu-ntre umeri, cu siluete estompate de ploaie, ca nişte stafii. Unii n-o văzură. Ea deschise ochii mari când trecură minerii. Apoi, unul care venea singur o văzu. O privi cu ochi mari de uimire. Se opri din mers, ca şi cum voia să-i vorbească, speriat pentru ce i se-ntâmplase. Ce groază-Pera să vorbească cu el, ce groază-i era să n-o întrebe ceva!

Cobori de la locul ei şi-o porni agale pe potecă, agale. Era mult până acasă. Credea c-o să trebuiască să meargă aşa toată viaţa, stoarsă de puteri, vlăguită. Pas cu pas, pas cu pas şi mereu de-a lungul drumului înecat de ploaie dintre gardurile de arbuşti. Pas cu pas, pas cu pas, monotonia îi produse scârbă şi dezgust. Cât de profund era dezgustul ăsta rece, cât de profund! Şi aici ajunsese la

maximum. Mai mult dezgust nu se putea. Se pare că-i fusese dat s-atingă limita tuturor lucrurilor azi, limita tuturor lucrurilor. În orice caz, mergea pe partea cea mai adâncă a râului şi era-n siguranţă; era-n siguranţă dacă trebuia să rătăcească aşa de-a pururi, văzând că asta-i limita şi mai jos nu se poate. Mai jos nu era nimic, aşa că nu putea decât să se simtă în siguranţă, impenetrabilă.

Până la urmă ajunse acasă. Se chinuise grozav să urce dealul spre Beldover. De ce trebuie să urci dealul? De ce trebuie să urci? De ce să nu stai jos, la poalele dealului? De ce să-ţi tot croieşti drum cât mai sus când eşti atât de jos? O, era tare chinuitor, tare obositor, ca o povară. Mereu poveri, mereu, mereu poveri. Totuşi trebuia s-ajungă în vârf, să meargă acasă şi să se bage-n pat. Trebuia să se bage-n pat.

Intră şi se duse sus pe întuneric fără să se observe că era aşa de murată. Era prea obosită ca să coboare iar. Se băgă în pat şi rămaşe-acolo, tremurând toată, dar prea apatică ca să se scoale sau să ceară ajutor. Apoi se simţi din ce în ce mai rău.

Boli serios două săptămâni, delirând, zguduită de friguri şi vlăguită. Dar mereu, chiar în culmea delirului, avea o statornicie mohorâtă, un simţ al permanenţei. Într-un fel era ca piatra de pe fundul râului, inviolabilă şi de neschimbat, indiferent ce furtună i-ar fi devastat trupul. Sufletu-i era împietrit şi veşnic, îndurerat, dar el însuşi de-a pururi. Cu toată boala, dăinuia cunoaşterea profundă, de neschimbat.

Ştia şi nu-i mai păsa. Tot timpul bolii, luând o formă sau alta, care mai de care mai neclară, persistase problema ei şi-a lui Skrebensky, ca o durere groaznică ce era totuşi superficială şi nu-i atingea miezul izolat şi inaccesibil al realităţii ei. Dar distrugerea lui arse în ea până se mistui singură.

Trebuia să-i aparţină lui, trebuia să se ţină lipită de el? Ceva o forţa şi, totuşi, nu era real. Mereu durerea, durerea lipsei de realitate, a supunerii ei faţă de Skrebensky. Ce-o lega de el când nu era legată de el? De

ce persista minciuna? De ce o chinuia minciuna, de ce o chinuia mereu, fără încetare, de ce nu putea să se trezească la realitate, să vadă lucrurile clar? De-ar putea să se trezească, de-ar putea să se trezească, mistificarea visului, a legăturii ei cu Skrebensky ar dispărea. Dar somnul, delirul o ţintuiau acolo. Chiar când era calmă şi trează, tot sub vraja lui se afla.

Şi totuşi nu era niciodată sub vraja lui. Ce lucru străin o lega de el? Era o legătură. De ce nu putea s-o rupă? Ce era? Ce era?

Delirând, întoarse problema pe toate părţile. Şi până la urmă dezgustul îi dădu răspunsul: copilul. Copilul o lega de el. Copilul era ca un arc de fier care i se strângea tot mai mult în jurul creierului. El o lega de Skrebensky.

Dar de ce, de ce o lega de Skrebensky? Nu putea să aibă un copil al ei? Nu era copilul problema ei personală, numai a ei? Ce-avea de-a face copilul cu el? De ce trebuia să fie legată, să sufere în robia lui Skrebensky şi a lumii lui Skrebensky? Lumea lui Anton: în mintea ei înfierbântată lumea asta deveni ca o piatră de moară care-o trăgea la fund. Dacă nu poate să scape de piatra asta, o să-nnebunească. Piatra de moară era Anton şi lumea lui, nu Anton, cel stăpânit de-o altă influenţă, de lume.

În timpul bolii se luptă din răsputeri să se elibereze de el şi lumea lui, să-l dea la o parte, să-l dea la o parte, să-l pună la locul lui. Şi totuşi o copleşi din nou şi-o prinse în gheare. O, dezgustul de nerostit în cuvinte al cărnii, pe care nu putea s-o arunce şi de care nici nu putea să scape încă. O, dac-ar putea să scape de ea însăşi, dac-ar putea să se elibereze de simţire, de trupul ei, de nenumăratele piedici ale vieţii de care se lovea mereu, de tata, de mama, de iubitul şi de toate cunoştinţele ei.

Vlăguită şi sfâşiată de durere, repetase de nenumărate ori:

— N-am nici mamă, nici tată, nici iubit, n-am un loc anume în lumea lucrurilor, nu ţin de Beldover, nici de Nottingham, nici de Anglia, nici de lumea asta, căci niciuna din ele nu există. Eu sunt prinsă-n plasă, în

capcana lor, dar toate sunt ireale. Trebuie să mă rup de-aici, ca o nucă ce se desprinde din coaja care nu e reală.

Şi din nou, în mintea ei înfierbântată, apărea realitatea vie a ghindelor care, în februarie, zăceau pe jos în pădure, cu coaja crăpată şi bună de aruncat şi cu miezul dezgolit, gata să iasă la lumină. Ea era miezul dezgolit şi curat, care dădea la iveală mlădiţa frumoasă şi puternică; lumea era iarna care trecuse şi de care nu mai avea nimeni nevoie, mama, tata, Anton, colegiul şi toţi prietenii, toţi aruncaţi la gunoi ca un an care s-a dus, în vreme ce miezul ei liber, dezgolit se străduia să prindă rădăcini noi, să creeze o nouă cunoaştere a veşniciei în curgerea timpului. Şi miezul era singura realitate, restul era dat uitării.

De treaba asta se convingea din ce în ce mai mult. Când deschidea ochii după-amiaza şi vedea fereastra camerei şi peisajul cenuşiu şi neclar de dincolo, totul era numai pleavă şi coji aruncate pe jos, numai pleavă şi coji. Altceva nu vedea. Era încă prinsă în ţarc, dar avea ceva mai multă libertate. Între ea şi coajă era un loc; plesnise coaja şi-avea o crăpătură acolo. În curând o să-şi înfigă rădăcinile într-o zi nouă, goliciunea ei o să intre în albia unui cer şi-a unui aer nou, iar coaja asta bătrână, fibroasă, care nu mai e bună de nimic, o să dispară.

Treptat începu să doarmă cu adevărat. Dormea încrezătoare în noua ei realitate. Dormea respirând cu sufletul aerul nou al unei lumi noi. Liniştea era adâncă şi reconfortantă. Avea rădăcina într-un pământ nou şi începea să crească încet-încet.

Când se trezi în sfârşit, era ca şi cum pe pământ venise o zi nouă. Cât timp, cât de mult luptase, prin praf şi întuneric, pentru aceşti zori noi? Ce fragilă şi curată se simţea, aidoma celei mai delicate flori care se deschide la sfârşitul iernii. Dar polul nopţii trecuse de partea cealaltă şi zorii mijeau.

Era departe de tot, experienţa ei era veche – Skrebensky, despărţirea de el – departe de tot. Unele lucruri erau reale: acele prime săptămâni pline de încântare. Înainte, astea i se păruseră halucinaţii. Acum

făceau parte din realitatea obişnuită. Restul era ireal. Ştia că Skrebensky nu devenise niciodată real definitiv. În săptămânile de extaz pătimaş, când el fusese una cu dorinţa ei, ea îl crease pentru momentul acela. Dar la sfârşit el eşuase şi se risipise în vânt.

Ciudat, ce hău îl despărţea pe el de ea. Ţinea la el acum aşa cum ţii la o amintire, la un eu trecut. El era trecutul, sfârşit. Avea o afecţiune puternică pentru el, ca pentru ceva care s-a dus. Dar când se uita înainte, el nu exista. Ei, şi când privea în faţă, spre pământul nedescoperit dinaintea ei, vedea o licărire proaspătă de lumină şi copacii nebănuiţi, care ieşeau din pământ precum fumul. La ţărmul necunoscutului, neexploratului şi nedescoperitului acostase ea, singură, după ce traversase hăul, bezna care învăluia lumea nouă şi cea veche.

Povestea cu copilul era încheiată. Îi părea bine. Şi dac-ar fi existat copilul, mare deosebire n-ar fi fost. Şi-ar fi păstrat copilul şi pe ea şi nu s-ar fi dus la Skrebensky. Anton ţinea de trecut.

Sosi o telegramă de la Skrebensky: „M-am însurat”. O durere veche, mânia şi dispreţul se treziră-n ea. Oare ţinea el chiar atât de mult de trecutul pe care ea-l aruncase la gunoi? L-a repudiat. El era cum era. Era bine că era aşa cum era. Cine era ea ca să aibă un bărbat după dorinţa ei? Nu era de nasul ei să creeze ci doar să recunoască un bărbat creat de Dumnezeu. Bărbatul trebuie să vină din infinit şi ea trebuie să-l întâmpine. Era bucuroasă că nu putea să-şi creeze bărbatul. Era bucuroasă că n-avea nimic de-a face cu crearea lui. Era – bucuroasă că asta ţinea de acea putere mai mare în care intrase şi ea în sfârşit. Bărbatul venea din eternitatea din care făcea parte şi ea.

Când se mai înzdrăveni, stătea să se uite la noua creaţie. Stătea la fereastră şi vedea oamenii de pe stradă, mineri, femei, copii, fiecare în coaja speranţelor lui, dar prin coajă se vedea conturul tot mai mare şi mai clar al noii germinări. În siluetele liniştite şi reduse la tăcere ale minerilor vedea un fel de nesiguranţă, o aşteptare

dureroasă a noii eliberări; apelaşi lucru îl vedea în siguranţa totală şi falsă a femeilor. Siguranţa femeilor era fragilă. Se spărgea repede ca să dea la iveală puterea. şi efortul răbdător al noii germinări.

În tot ce vedea, simţea şi căuta să găsească creaţia Dumnezeului viu în locul formei vechi, tari şi aride a vieţii trecute. Uneori o apuca o groază cumplită. Alteori pierdea contactul, îşi pierdea simţirea, cunoştea numai vechea spaimă de coaja care-o-nchidea pe ea şi toată omenirea. Erau toţi în carceră, îşi pierdeau minţile cu toţii.

Vedea trupurile înţepenite ale minerilor care păreau deja închise în sicriu, le vedea ochii împietriţi, ochii celor îngropaţi, de vii; vedea marginile dure şi tăioase ale caselor noi, care parcă se-mprăştiau peste deal în triumful lor ne-nsufleţit, triumful unghiurilor oribile şi amorfe şi al liniilor drepte, expresia uscăciunii triumfătoare şi fără oprelişti, uscăciune atât de pură că era tare şi sfărâmicioasă; vedea atmosfera sumbră de peste dealurile înnegrite din faţa ei, petele întunecate şi informe care reprezentau casele cu acoperişuri de ardezie, vechiul turn al bisericii ridicându-se hidos şi anacronic deasupra caselor noi şi neterminate de pe coama dealului, casele noi, amorfe, fragile, cu margini dure, care porneau din Beldover ca să-ntâmpine casele noi şi putrede din Lethey, casele din Lethey care porneau să se amestece cu casele din Hainor, o uscăciune groaznică şi fragilă care se-ntinde peste faţa pământului. Văzând toate astea i se făcea atât de greaţă, c-ai fi zis că-şi simte sfârşitul aproape. Şi-apoi, în norii purtaţi de vânt, vedea o fâşie irizată palid care colora uşor – o parte din deal. Tresărind şi uitând de tot, căuta cu privirea culoarea hoinară şi vedea cum se formează un curcubeu. Într-un loc strălucea puternic şi ea, cu inima chinuită de speranţă, căuta umbra curcubeului unde trebuia să fie arcul. Culorile se-adunau întruna, misterioase, apărând de nicăieri, şi iată curcubeul nesfârşit. Arcul se îndoia şi se-ntărea până când devenea de neînfrânt, creând marea arhitectură a luminii, culorii şi spaţiului ceresc, cu piedestalele lui luminoase proiectate

pe uscăciunea caselor din josul dealului, arcul lui fiind înaltul cerului.

Şi curcubeul se sprijinea pe pământ. Eaştia că oamenii murdari, care se târau în carapacea lor tare pe faţa putreziciunii lumeşti, mai trăiau încă; curcubeul se arcuia în sângele lor şi-avea să le trezească spiritul la viaţă; ştia că toţi o să-şi arunce cât colo învelişul lor scorţos; ştia că trupuri noi, curate şi dezgolite vor apărea spre o nouă germinare, spre o nouă înflorire, ridicându-se către lumină, vânt – şi ploaia curată a cerului. Vedea în curcubeu noua arhitectură a pământului, vedea cum dispar casele şi fabricile putrede, vedea lumea construită într-o ţesătură vie de adevăr, potrivită cu cerul care se arcuieşte deasupra.

uprins
CURCUBEUL – acea „deplinătate spontan-creatoare a fiinţei” / 7
I Cum s-a însurat Tom Brangwen cu o poloneză / 27 II La Marsh / 77
III Copilăria Annei Lensky / 112
IV Adolescenţa Annei Brangwen / 130 V Nuntă la Marsh / 170
VI Anna Victrix / 133 VII Catedrala / 244 VIII Copilul / 260 IX Inundaţie la Marsh / 292 X Se lărgeşte cercul / 313 XI Prima iubire / 324 XII Ruşinea / 362
XIII Lumea făcută de mâna omului / 376
XIV Se lărgeşte cercul / 391
XV Amărăciunea extazului / 398 XVI Curcubeul / 417
Lector: DENISA COMĂNESCU Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK
Coli de tipar: 27 Bun de tipar: 18.11.1933

Comanda nr. 30 455
Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii” Piaţa Scinteii nr. 1, Bucureşti, Republica Socialistă România